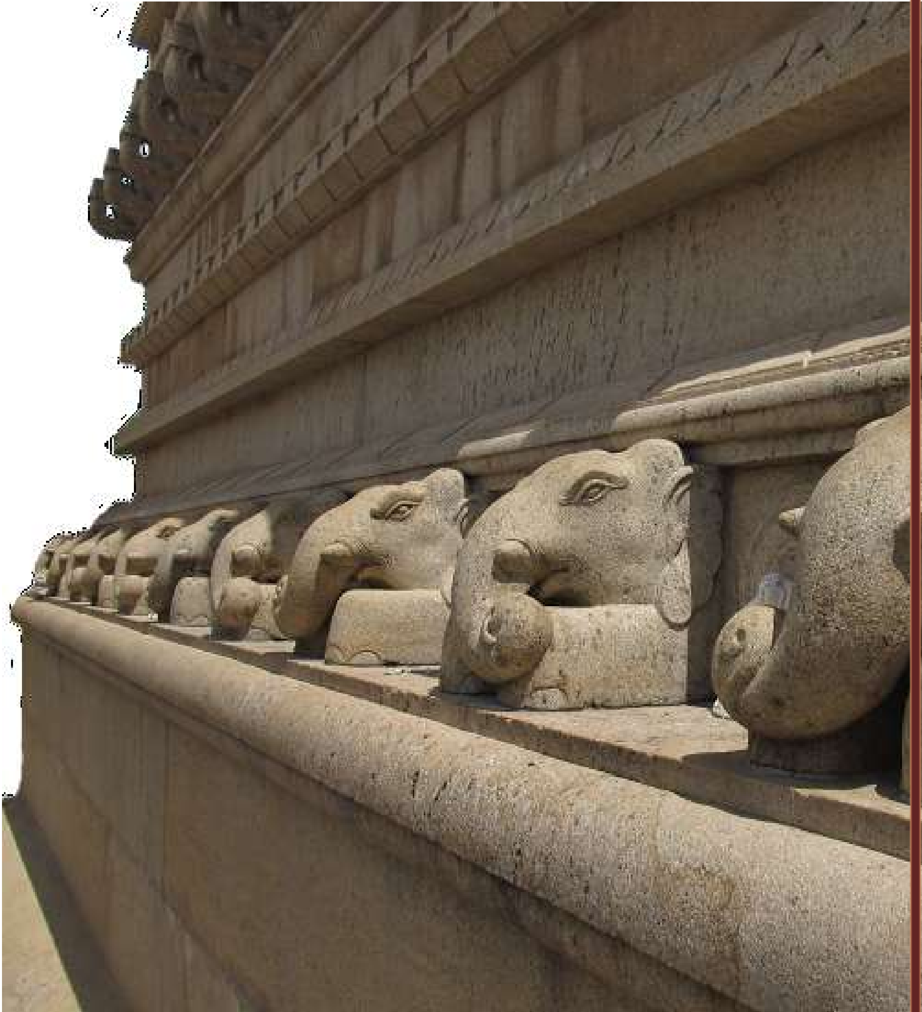
විනයපිටකෙ

ද්වෙමාතිකාපාළි

ධම්මවිචය

පටුන

පටුන ....

භික්ඛුපාතිමොක්ඛපාළි 1

නිදානුද්දෙසො 1

පාරාජිකකණ්ඩො 96

1. පඨමපාරාජිකවණ්ණනා 96

2. දුතියපාරාජිකවණ්ණනා 105

3. තතියපාරාජිකවණ්ණනා 110

4. චතුත්ථපාරාජිකවණ්ණනා 112

සඞ්ඝාදිසෙසකණ්ඩො 115

1. සුක්කවිස්සට්ඨිසික්ඛාපදවණ්ණනා 115

2. කායසංසග්ගසික්ඛාපදවණ්ණනා 116

3. දුට්ඨුල්ලවාචාසික්ඛාපදවණ්ණනා 117

4. අත්තකාමසික්ඛාපදවණ්ණනා 118

5. සඤ්චරිත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා 118

6. කුටිකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා 120

7. විහාරකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා 122

8. දුට්ඨදොසසික්ඛාපදවණ්ණනා 122

9. අඤ්ඤභාගියසික්ඛාපදවණ්ණනා 125

10. සඞ්ඝභෙදසික්ඛාපදවණ්ණනා 126

11. භෙදානුවත්තකසික්ඛාපදවණ්ණනා 127

12. දුබ්බචසික්ඛාපදවණ්ණනා 127

13. කුලදූසකසික්ඛාපදවණ්ණනා 128

අනියතකණ්ඩො 133

1. පඨමානියතසික්ඛාපදවණ්ණනා 133

2. දුතියානියතසික්ඛාපදවණ්ණනා 134

නිස්සග්ගියකණ්ඩො 135

1. චීවරවග්ගො 135

1. කථිනසික්ඛාපදවණ්ණනා 135

2. උදොසිතසික්ඛාපදවණ්ණනා 140

3. අකාලචීවරසික්ඛාපදවණ්ණනා 141

4. පුරාණචීවරසික්ඛාපදවණ්ණනා 144

5. චීවරප්පටිග්ගහණසික්ඛාපදවණ්ණනා 145

6. අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදවණ්ණනා 146

7. තතුත්තරිසික්ඛාපදවණ්ණනා 147

8. උපක්ඛටසික්ඛාපදවණ්ණනා 148

9. දුතියඋපක්ඛටසික්ඛාපදවණ්ණනා 149

10. රාජසික්ඛාපදවණ්ණනා 149

2. එළකලොමවග්ගො 151

1. කොසියසික්ඛාපදවණ්ණනා 151

2. සුද්ධකාළකසික්ඛාපදවණ්ණනා 152

3. ද්වෙභාගසික්ඛාපදවණ්ණනා 152

4. ඡබ්බස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා 152

5. නිසීදනසික්ඛාපදවණ්ණනා 153

6. එළකලොමසික්ඛාපදවණ්ණනා 153

7. එළකලොමධොවාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා 154

8. ජාතරූපසික්ඛාපදවණ්ණනා 154

9. රූපියසංවොහාරසික්ඛාපදවණ්ණනා 155

10. කයවික්කයසික්ඛාපදවණ්ණනා 155

3. පත්තවග්ගො 156

1. පත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා 156

2. ඌනපඤ්චබන්ධනසික්ඛාපදවණ්ණනා 157

3. භෙසජ්ජසික්ඛාපදවණ්ණනා 158

4. වස්සිකසාටිකසික්ඛාපදවණ්ණනා 160

5. චීවරඅච්ඡින්දනසික්ඛාපදවණ්ණනා 161

6. සුත්තවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදවණ්ණනා 161

7. මහාපෙසකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා 162

8. අච්චෙකචීවරසික්ඛාපදවණ්ණනා 163

9. සාසඞ්කසික්ඛාපදවණ්ණනා 164

10. පරිණතසික්ඛාපදවණ්ණනා 165

පාචිත්තියකණ්ඩො 166

1. මුසාවාදවග්ගො 166

1. මුසාවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා 166

2. ඔමසවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා 166

3. පෙසුඤ්ඤසික්ඛාපදවණ්ණනා 167

4. පදසොධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා 167

5. පඨමසහසෙය්‍යසික්ඛාපදවණ්ණනා 168

6. දුතියසහසෙය්‍යසික්ඛාපදවණ්ණනා 169

7. ධම්මදෙසනාසික්ඛාපදවණ්ණනා 169

8. භූතාරොචනසික්ඛාපදවණ්ණනා 170

9. දුට්ඨුල්ලාරොචනසික්ඛාපදවණ්ණනා 170

10. පථවීඛණනසික්ඛාපදවණ්ණනා 171

2. භූතගාමවග්ගො 172

1. භූතගාමසික්ඛාපදවණ්ණනා 172

2. අඤ්ඤවාදකසික්ඛාපදවණ්ණනා 173

3. උජ්ඣාපනකසික්ඛාපදවණ්ණනා 174

4. පඨමසෙනාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා 174

5. දුතියසෙනාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා 176

6. අනුපඛජ්ජසික්ඛාපදවණ්ණනා 177

7. නික්කඩ්ඪනසික්ඛාපදවණ්ණනා 178

8. වෙහාසකුටිසික්ඛාපදවණ්ණනා 179

9. මහල්ලකවිහාරසික්ඛාපදවණ්ණනා 179

10. සප්පාණකසික්ඛාපදවණ්ණනා 181

3. ඔවාදවග්ගො 181

1. ඔවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා 181

2. අත්ථඞ්ගතසික්ඛාපදවණ්ණනා 182

3. භික්ඛුනුපස්සයසික්ඛාපදවණ්ණනා 182

4. ආමිසසික්ඛාපදවණ්ණනා 183

5. චීවරදානසික්ඛාපදවණ්ණනා 183

6. චීවරසිබ්බනසික්ඛාපදවණ්ණනා......183
7. සංවිධානසික්ඛාපදවණ්ණනා......184
8. නාවාභිරුහනසික්ඛාපදවණ්ණනා......185
9. පරිපාචිතසික්ඛාපදවණ්ණනා......185
10. රහොනිසජ්ජසික්ඛාපදවණ්ණනා......186
4. භොජනවග්ගො......186
1. ආවසථසික්ඛාපදවණ්ණනා......186
2. ගණභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා......187
3. පරම්පරභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා......188
4. කාණමාතාසික්ඛාපදවණ්ණනා......188
5. පඨමපවාරණාසික්ඛාපදවණ්ණනා......189
6. දුතියපවාරණාසික්ඛාපදවණ්ණනා......193
7. විකාලභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා......194
8. සන්නිධිකාරකසික්ඛාපදවණ්ණනා......194
9. පණීතභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා......196
10. දන්තපොනසික්ඛාපදවණ්ණනා......197
5. අචෙලකවග්ගො......200
1. අචෙලකසික්ඛාපදවණ්ණනා......200
2. උය්‍යොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා......200
3. සභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා......201
6. චාරිත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා......201
7. මහානාමසික්ඛාපදවණ්ණනා......202
8. උය්‍යුත්තසෙනාසික්ඛාපදවණ්ණනා......203
9. සෙනාවාසසික්ඛාපදවණ්ණනා......203
10. උය්‍යොධිකසික්ඛාපදවණ්ණනා......204
6. සුරාපානවග්ගො......204
1. සුරාපානසික්ඛාපදවණ්ණනා......204
2. අඞ්ගුලිපතොදකසික්ඛාපදවණ්ණනා......205
3. හසධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා......205
4. අනාදරියසික්ඛාපදවණ්ණනා......206

5. භිංසාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා 206

6. ජොතිසික්ඛාපදවණ්ණනා 206

7. නහානසික්ඛාපදවණ්ණනා 207

8. දුබ්බණ්ණකරණසික්ඛාපදවණ්ණනා 207

9. විකප්පනසික්ඛාපදවණ්ණනා 208

10. අපනිධානසික්ඛාපදවණ්ණනා 209

7. සප්පාණකවග්ගො 210

1. සඤ්චිච්චසික්ඛාපදවණ්ණනා 210

2. සප්පාණකසික්ඛාපදවණ්ණනා 210

3. උක්කොටනසික්ඛාපදවණ්ණනා 210

4. දුට්ඨුල්ලසික්ඛාපදවණ්ණනා 211

5. ඌනවීසතිවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා 212

6. ථෙය්‍යසත්ථසික්ඛාපදවණ්ණනා 212

7. සංවිධානසික්ඛාපදවණ්ණනා 213

8. අරිට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා 213

9. උක්ඛිත්තසම්භොගසික්ඛාපදවණ්ණනා 214

10. කණ්ටකසික්ඛාපදවණ්ණනා 214

8. සහධම්මිකවග්ගො 215

1. සහධම්මිකසික්ඛාපදවණ්ණනා 215

2. විලෙඛනසික්ඛාපදවණ්ණනා 215

3. මොහනසික්ඛාපදවණ්ණනා 216

4. පහාරසික්ඛාපදවණ්ණනා 217

5. තලසත්තිකසික්ඛාපදවණ්ණනා 217

6. අමූලකසික්ඛාපදවණ්ණනා 217

7. සඤ්චිච්චසික්ඛාපදවණ්ණනා 218

8. උපස්සුතිසික්ඛාපදවණ්ණනා 218

9. කම්මප්පටිබාහනසික්ඛාපදවණ්ණනා 218

10. ඡන්දංඅදත්වාගමනසික්ඛාපදවණ්ණනා 222

11. දුබ්බලසික්ඛාපදවණ්ණනා 222

12. පරිණාමනසික්ඛාපදවණ්ණනා 226

9. රතනවග්ගො 227
1. අන්තෙපුරසික්ඛාපදවණ්ණනා 227
2. රතනසික්ඛාපදවණ්ණනා.. 227
3. විකාලගාමප්පවෙසනසික්ඛාපදවණ්ණනා 228
4. සූචිඝරසික්ඛාපදවණ්ණනා 229
5. මඤ්චපීඨසික්ඛාපදවණ්ණනා 230
6. තූලොනද්ධසික්ඛාපදවණ්ණනා 230
7. නිසීදනසික්ඛාපදවණ්ණනා 230
8. කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා.. 231
9. වස්සිකසාටිකසික්ඛාපදවණ්ණනා 231
10. නන්දසික්ඛාපදවණ්ණනා 231
පාටිදෙසනීයකණ්ඩො 232
1. පඨමපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා 232
2. දුතියපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා... 232
3. තතියපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා... 233
4. චතුත්ථපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා 233
සෙඛියකණ්ඩො... 235
1. පරිමණ්ඩලසික්ඛාපදවණ්ණනා 235
2. දුතියපරිමණ්ඩලසික්ඛාපදවණ්ණනා... 236
25. උක්කුටිකසික්ඛාපදවණ්ණනා.. 239
26. පල්ලත්ථිකසික්ඛාපදවණ්ණනා.. 239
27. සක්කච්චපටිග්ගහණසික්ඛාපදවණ්ණනා... 239
28. පත්තසඤ්ඤීපටිග්ගහණසික්ඛාපදවණ්ණනා 239
29. සමසූපකපටිග්ගහණසික්ඛාපදවණ්ණනා 239
30…පෙ….32. සමතිත්තිකසික්ඛාපදවණ්ණනා..................................... 239
33-34. සපදානසික්ඛාපදවණ්ණනා 240
35. ථූපකතසික්ඛාපදවණ්ණනා... 240
36. ඔදනප්පටිච්ඡාදනසික්ඛාපදවණ්ණනා.. 240
37. සූපොදනවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදවණ්ණනා 240
38. උජ්ඣානසඤ්ඤීසික්ඛාපදවණ්ණනා 240

39. කබළසික්ඛාපදවණ්ණනා 240
40. ආලොපසික්ඛාපදවණ්ණනා 240
41-42. අනාහටසික්ඛාපදවණ්ණනා 240
43. සකබළසික්ඛාපදවණ්ණනා 241
44. පිණ්ඩුක්ඛෙපකසික්ඛාපදවණ්ණනා 241
45. කබළාවච්ඡෙදකසික්ඛාපදවණ්ණනා 241
46. අවගණ්ඩකාරකසික්ඛාපදවණ්ණනා 241
47. හත්ථනිද්ධුනකසික්ඛාපදවණ්ණනා 241
48. සිත්ථාවකාරකසික්ඛාපදවණ්ණනා 241
49. ජිව්හානිච්ඡාරකසික්ඛාපදවණ්ණනා 241
50-51. චපුචපුකාරකසික්ඛාපදවණ්ණනා 241
52…පෙ.…54. හත්ථනිල්ලෙහකාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා 241
55. සාමිසසික්ඛාපදවණ්ණනා 242
56. සසිත්ථකසික්ඛාපදවණ්ණනා 242
57. ඡත්තපාණිසික්ඛාපදවණ්ණනා 242
58-59. දණ්ඩපාණිසික්ඛාපදවණ්ණනා 242
60. ආවුධපාණිසික්ඛාපදවණ්ණනා 242
61-62. පාදුකසික්ඛාපදවණ්ණනා 243
63. යානසික්ඛාපදවණ්ණනා 243
64. සයනසික්ඛාපදවණ්ණනා 243
65. පල්ලත්ථිකසික්ඛාපදවණ්ණනා 243
66. වෙඨිතසික්ඛාපදවණ්ණනා 243
67. ඔගුණ්ඨිතසික්ඛාපදවණ්ණනා 243
68. ඡමාසික්ඛාපදවණ්ණනා 244
69. නීචාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා 244
70. ඨිතසික්ඛාපදවණ්ණනා 244
71. පච්ඡතොගමනසික්ඛාපදවණ්ණනා 244
72. උප්පථෙනගමනසික්ඛාපදවණ්ණනා 244
73. ඨිතොඋච්චාරසික්ඛාපදවණ්ණනා 244
74. හරිතෙඋච්චාරසික්ඛාපදවණ්ණනා 244

75. උදකෙඋච්චාරසික්ඛාපදවණ්ණනා....................245
අධිකරණසමථවණ්ණනා....................246
භික්ඛුනීපාතිමොක්ඛවණ්ණනා....................249
පාරාජිකකණ්ඩො....................249
සාධාරණපාරාජිකං....................249
1…පෙ.…4. මෙථුනධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා....................249
අසාධාරණපාරාජිකං....................249
5. උබ්භජාණුමණ්ඩලිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා....................249
6. වජ්ජප්පටිච්ඡාදිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා....................250
7. උක්ඛිත්තානුවත්තිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා....................251
8. අට්ඨවත්ථුකාසික්ඛාපදවණ්ණනා....................251
සඞ්ඝාදිසෙසකණ්ඩො....................253
1. උස්සයවාදිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා....................253
2. චොරිවුට්ඨාපිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා....................254
3. එකගාමන්තරගමනසික්ඛාපදවණ්ණනා....................254
4. උක්ඛිත්තකඔසාරණසික්ඛාපදවණ්ණනා....................255
5. භොජනප්පටිග්ගහණපඨමසික්ඛාපදවණ්ණනා....................256
6. භොජනප්පටිග්ගහණදුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා....................256
10. සික්ඛංපච්චාචික්ඛණසික්ඛාපදවණ්ණනා....................257
11. අධිකරණකුපිතසික්ඛාපදවණ්ණනා....................257
12. පාපසමාචාරපඨමසික්ඛාපදවණ්ණනා....................257
13. පාපසමාචාරදුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා....................258
14. සඞ්ඝභෙදකාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා....................258
නිස්සග්ගියකණ්ඩො....................261
1. පත්තසන්නිචයසික්ඛාපදවණ්ණනා....................261
2. අකාලචීවරසික්ඛාපදවණ්ණනා....................261
3. චීවරපරිවත්තනසික්ඛාපදවණ්ණනා....................261
4. අඤ්ඤවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා....................262
5. අඤ්ඤචෙතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා....................262
6. පඨමසඞ්ඝිකචෙතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා....................263

7. දුතියසඞ්ඝිකචෙතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා 263
8. පඨමගණිකචෙතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා 263
9. දුතියගණිකචෙතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා 263
10. පුග්ගලිකචෙතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා 263
11. ගරුපාවුරණසික්ඛාපදවණ්ණනා 264
12. ලහුපාවුරණසික්ඛාපදවණ්ණනා 264
පාචිත්තියකණ්ඩො 266
1. ලසුණවග්ගො 266
1. ලසුණසික්ඛාපදවණ්ණනා 266
2. සම්බාධලොමසික්ඛාපදවණ්ණනා 266
3. තලඝාතකසික්ඛාපදවණ්ණනා 266
4. ජතුමට්ඨකසික්ඛාපදවණ්ණනා 267
5. උදකසුද්ධිකසික්ඛාපදවණ්ණනා 267
6. උපතිට්ඨනසික්ඛාපදවණ්ණනා 267
7. ආමකධඤ්ඤසික්ඛාපදවණ්ණනා 268
8. පඨමඋච්චාරඡඩ්ඩනසික්ඛාපදවණ්ණනා 268
9. දුතියඋච්චාරඡඩ්ඩනසික්ඛාපදවණ්ණනා 269
10. නච්චගීතසික්ඛාපදවණ්ණනා 269
2. රත්තන්ධකාරවග්ගො 270
1. රත්තන්ධකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා 270
2. පටිච්ඡන්නොකාසසික්ඛාපදවණ්ණනා 270
3. අජ්ඣොකාසසල්ලපනසික්ඛාපදවණ්ණනා 270
4. දුතියිකඋය්යොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා 270
5. අනාපුච්ඡාපක්කමනසික්ඛාපදවණ්ණනා 271
6. අනාපුච්ඡාඅභිනිසීදනසික්ඛාපදවණ්ණනා 271
7. අනාපුච්ඡාසන්ථරණසික්ඛාපදවණ්ණනා 271
8. පරඋජ්ඣාපනකසික්ඛාපදවණ්ණනා 272
9. පරඅභිසපනසික්ඛාපදවණ්ණනා 272
10. රොදනසික්ඛාපදවණ්ණනා 272
3. නග්ගවග්ගො 273

1. නග්ගසික්ඛාපදවණ්ණනා 273

2. උදකසාටිකසික්ඛාපදවණ්ණනා 273

3. චීවරසිබ්බනසික්ඛාපදවණ්ණනා 273

4. සඞ්ඝාටිචාරසික්ඛාපදවණ්ණනා 274

5. චීවරසඞ්කමනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා 274

6. ගණචීවරසික්ඛාපදවණ්ණනා 275

7. පටිබාහනසික්ඛාපදවණ්ණනා 275

8. චීවරදානසික්ඛාපදවණ්ණනා 275

9. කාලඅතික්කමනසික්ඛාපදවණ්ණනා 276

10. කඨිනුද්ධාරසික්ඛාපදවණ්ණනා 276

4. තුවට්ටවග්ගො 277

1. එකමඤ්චතුවට්ටනසික්ඛාපදවණ්ණනා 277

2. එකත්ථරණතුවට්ටනසික්ඛාපදවණ්ණනා 277

3. අඵාසුකරණසික්ඛාපදවණ්ණනා 277

4. නඋපට්ඨාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා 278

5. නික්කඩ්ඪනසික්ඛාපදවණ්ණනා 278

6. සංසට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා 278

7. අන්තොරට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා 279

8. තිරොරට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා 279

9. අන්තොවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා 279

10. චාරිකනපක්කමනසික්ඛාපදවණ්ණනා 279

5. චිත්තාගාරවග්ගො 280

1. රාජාගාරසික්ඛාපදවණ්ණනා 280

2. ආසන්දිපරිභුඤ්ජනසික්ඛාපදවණ්ණනා 280

3. සුත්තකන්තනසික්ඛාපදවණ්ණනා 280

4. ගිහිවෙය්‍යාවච්චසික්ඛාපදවණ්ණනා 281

5. අධිකරණසික්ඛාපදවණ්ණනා 281

6. භොජනදානසික්ඛාපදවණ්ණනා 281

7. ආවසථචීවරසික්ඛාපදවණ්ණනා 282

8. ආවසථවිහාරසික්ඛාපදවණ්ණනා 282

9. තිරච්ඡානවිජ්ජාපරියාපුණනසික්ඛාපදවණ්ණනා 283
10. තිරච්ඡානවිජ්ජාවාචනසික්ඛාපදවණ්ණනා 283
6. ආරාමවග්ගො 283
1. ආරාමපවිසනසික්ඛාපදවණ්ණනා 283
2. භික්ඛුඅක්කොසනසික්ඛාපදවණ්ණනා 284
3. ගණපරිභාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා 284
4. පවාරිතසික්ඛාපදවණ්ණනා 284
5. කුලමච්ඡරිනීසික්ඛාපදවණ්ණනා 285
6. අභික්ඛුකාවාසසික්ඛාපදවණ්ණනා 285
7. අපවාරණාසික්ඛාපදවණ්ණනා 286
8. ඔවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා 287
9. ඔවාදූපසඞ්කමනසික්ඛාපදවණ්ණනා 287
10. පසාඛෙජාතසික්ඛාපදවණ්ණනා 288
7. ගබ්භිනීවග්ගො 288
1. ගබ්භිනීසික්ඛාපදවණ්ණනා 288
2. පායන්තීසික්ඛාපදවණ්ණනා 289
3. පඨමසික්ඛමානසික්ඛාපදවණ්ණනා 289
4. දුතියසික්ඛමානසික්ඛාපදවණ්ණනා 289
5. පඨමගිහිගතසික්ඛාපදවණ්ණනා 290
8. පඨමසහජීවිනිසික්ඛාපදවණ්ණනා 290
9. නානුබන්ධනසික්ඛාපදවණ්ණනා 290
10. දුතියසහජීවිනිසික්ඛාපදවණ්ණනා 291
8. කුමාරිභූතවග්ගො 291
1-2-3. පඨමකුමාරිභූතාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා 291
4. ඌනද්වාදසවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා 291
5. පරිපුණ්ණද්වාදසවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා 292
6. ඛීයනධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා 292
7-8. සික්ඛමානනවුට්ඨාපනපඨමදුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා 292
9. සොකාවාසසික්ඛාපදවණ්ණනා 293
10. අනනුඤ්ඤාතසික්ඛාපදවණ්ණනා 293

11. පාරිවාසිකසික්ඛාපදවණ්ණනා.....293
12. අනුවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා.....294
13. එකවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා.....295
9. ඡත්තුපාහනවග්ගො.....295
1. ඡත්තුපාහනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....295
2. යානසික්ඛාපදවණ්ණනා.....295
3. සඞ්ඝාණිසික්ඛාපදවණ්ණනා.....295
4. ඉත්ථාලඞ්කාරසික්ඛාපදවණ්ණනා.....296
5. ගන්ධවණ්ණකසික්ඛාපදවණ්ණනා.....296
6. වාසිතකසික්ඛාපදවණ්ණනා.....296
7. භික්ඛුනිඋම්මද්දාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....296
11. අනාපුච්ඡාසික්ඛාපදවණ්ණනා.....297
12. පඤ්හාපුච්ඡනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....297
13. අසංකච්චිකසික්ඛාපදවණ්ණනා.....297
10…පෙ….16. මුසාවාදාදිවග්ගො.....298
මුසාවාදාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා.....298
පාටිදෙසනීයකණ්ඩො.....300
1. සප්පිවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....300
2. තෙලවිඤ්ඤාපනාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා.....300
1. පරිමණ්ඩලාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා.....300
නිගමනකථා.....301

"ධම්මා සුතා ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා."

(මහා සුඤ්ඤත සුත්තං; මජ්ඣිම නිකායො, උපරිපණ්ණාසකො, සුඤ්ඤත වග්ගො.)

පටුන සංස්කරණය - භික්ඛු ධම්මවිහාරි

(ඡට්ඨ සංගායනා ත්‍රිපිටක වැඩසටහනින් උපුටා සකසන ලදී)

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

ද්වෙමාතිකාපාළි

හික්ඛුපාතිමොක්ඛපාළි

පුබ්බකරණං-4

සම්මජ්ජනී පදීපො ච, උදකං ආසනෙන ච;
උපොසථස්ස එතානි, **"පුබ්බකරණ"**න්ති වුච්චති.

පුබ්බකිච්චං-5

ඡන්ද, පාරිසුද්ධි, උතුක්ඛානං, භික්ඛුගණනා ච ඔවාදො;
උපොසථස්ස එතානි, **"පුබ්බකිච්ච"**න්ති වුච්චති.

පත්තකල්ලඅඞ්ගා-4

උපොසථො, යාවතිකා ච භික්ඛූ කම්මප්පත්තා;
සභාගාපත්තියො ච න විජ්ජන්ති;
වජ්ජනීයා ච පුග්ගලා තස්මිං න හොන්ති, **"පත්තකල්ල"**න්ති වුච්චති.

පුබ්බකරණපුබ්බකිච්චානි සමාපෙත්වා දෙසිතාපත්තිකස්ස සමග්ගස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස අනුමතියා පාතිමොක්ඛං උද්දිසිතුං ආරාධනං කරොම.

නිදානුද්දෙසො

සුණාතු මෙ භන්තෙ සඞ්ඝො? අජ්ජුපොසථො පන්නරසො, යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, සඞ්ඝො උපොසථං කරෙය්‍ය, පාතිමොක්ඛං උද්දිසෙය්‍ය.

කිං සඞ්ඝස්ස පුබ්බකිච්චං? පාරිසුද්ධිං ආයස්මන්තො ආරොචෙථ, පාතිමොක්ඛං උද්දිසිස්සාමි, තං සබ්බෙව සන්තා සාධුකං සුණොම මනසි කරොම. යස්ස සියා ආපත්ති, සො ආවිකරෙය්‍ය, අසන්තියා ආපත්තියා තුණ්හී භවිතබ්බං, තුණ්හීභාවෙන ඛො පනායස්මන්තෙ ''පරිසුද්ධා''ති වෙදිස්සාමි. යථා ඛො පන පච්චෙකපුට්ඨස්ස වෙය්‍යාකරණං හොති, එවමෙවං එවරූපාය පරිසාය යාවතතියං අනුසාවිතං හොති. යො පන භික්ඛු යාවතතියං අනුසාවියමානෙ සරමානො සන්තිං ආපත්තිං නාවිකරෙය්‍ය, සම්පජානමුසාවාදස්ස හොති. සම්පජානමුසාවාදො ඛො පනායස්මන්තො අන්තරායිකො ධම්මො වුත්තො භගවතා, තස්මා සරමානෙන භික්ඛුනා ආපන්නෙන විසුද්ධාපෙක්ඛෙන සන්තී ආපත්ති ආවිකාතබ්බා, ආවිකතා හිස්ස ඵාසු හොති.

උද්දිට්ඨං ඛො ආයස්මන්තො නිදානං. තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථායස්මන්තො, තස්මා තුණ්හී, එවමෙතං ධාරයාමීති.

නිදානං නිට්ඨිතං.

පාරාජිකුද්දෙසො

තත්‍රිමෙ චත්තාරො පාරාජිකා ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

මෙථුනධම්ම සික්ඛාපදං

1. යො පන භික්ඛු භික්ඛූනං සික්ඛාසාජීවසමාපන්නො සික්ඛං අප්පච්චක්ඛාය දුබ්බල්‍යං අනාවිකත්වා මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවෙය්‍ය, අන්තමසො තිරච්ඡානගතායපි, පාරාජිකො හොති අසංවාසො.

අදින්නාදානසික්ඛාපදං

2. යො පන භික්ඛු ගාමා වා අරඤ්ඤා වා අදින්නං ථෙය්‍යසඞ්ඛාතං ආදියෙය්‍ය, යථාරූපෙ අදින්නාදානෙ රාජානො චොරං ගහෙත්වා හනෙය්‍යුං වා බන්ධෙය්‍යුං වා පබ්බාජෙය්‍යුං වා චොරොසි බාලොසි මූළ්හොසි ථෙනොසීති, තථාරූපං භික්ඛු අදින්නං ආදියමානො අයම්පි පාරාජිකො හොති අසංවාසො.

මනුස්සවිග්ගහසික්ඛාපදං

3. යො පන භික්ඛු සඤ්චිච්ච මනුස්සවිග්ගහං ජීවිතා වොරොපෙය්‍ය, සත්ථහාරකං වාස්ස පරියෙසෙය්‍ය, මරණවණ්ණං වා සංවණ්ණෙය්‍ය, මරණාය වා සමාදපෙය්‍ය ''අම්භො පුරිස කිං තුය්හිමිනා පාපකෙන දුජ්ජීවිතෙන, මතං තෙ ජීවිතා සෙය්‍යො''ති, ඉති චිත්තමනො චිත්තසඞ්කප්පො අනෙකපරියායෙන මරණවණ්ණං වා සංවණ්ණෙය්‍ය, මරණාය වා සමාදපෙය්‍ය, අයම්පි පාරාජිකො හොති අසංවාසො.

උත්තරිමනුස්සධම්මසික්ඛාපදං

4. යො පන භික්ඛු අනභිජානං උත්තරිමනුස්සධම්මං අත්තුපනායිකං අලමරියඤාණදස්සනං සමුදාචරෙය්‍ය ''ඉති ජානාමි, ඉති පස්සාමී''ති, තතො අපරෙන සමයෙන සමනුග්ගාහීයමානො වා අසමනුග්ගාහීයමානො වා ආපන්නො විසුද්ධාපෙක්ඛො එවං වදෙය්‍ය ''අජානමෙවං ආවුසො අවචං ජානාමි, අපස්සං පස්සාමි, තුච්ඡං මුසා විලපි''න්ති, අඤ්ඤත්‍ර අධිමානා, අයම්පි පාරාජිකො හොති අසංවාසො.

උද්දිට්ඨා ඛො ආයස්මන්තො චත්තාරො පාරාජිකා ධම්මා. යෙසං භික්ඛු අඤ්ඤතරං වා අඤ්ඤතරං වා ආපජ්ජිත්වා න ලභති භික්ඛූහි සද්ධිං සංවාසං යථා පුරෙ, තථා පච්ඡා, පාරාජිකො හොති අසංවාසො. තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථායස්මන්තො, තස්මා තුණ්හී, එවමෙතං ධාරයාමීති.

පාරාජිකං නිට්ඨිතං.

සඞ්ඝාදිසෙසුද්දෙසො

ඉමෙ ඛො පනායස්මන්තො තෙරස සඞ්ඝාදිසෙසා

ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

සුක්කවිස්සට්ඨිසික්ඛාපදං

1. සඤ්චෙතනිකා සුක්කවිස්සට්ඨි අඤ්ඤත්‍ර සුපිනන්තා සඞ්ඝාදිසෙසො.

කායසංසග්ගසික්ඛාපදං

2. යො පන භික්ඛු ඔතිණ්ණො විපරිණතෙන චිත්තෙන මාතුගාමෙන සද්ධිං කායසංසග්ගං සමාපජ්ජෙය්‍ය හත්ථග්ගාහං වා වෙණිග්ගාහං වා අඤ්ඤතරස්ස වා අඤ්ඤතරස්ස වා අඞ්ගස්ස පරාමසනං, සඞ්ඝාදිසෙසො.

දුට්ඨුල්ලවාචාසික්ඛාපදං

3. යො පන භික්ඛු ඔතිණ්ණො විපරිණතෙන චිත්තෙන මාතුගාමං දුට්ඨුල්ලාහි වාචාහි ඔභාසෙය්‍ය යථා තං යුවා යුවතිං මෙථුනුපසංහිතාහි, සඞ්ඝාදිසෙසො.

අත්තකාමපාරිචරියසික්ඛාපදං

4. යො පන භික්ඛු ඔතිණ්ණො විපරිණතෙන චිත්තෙන මාතුගාමස්ස සන්තිකෙ අත්තකාමපාරිචරියාය වණ්ණං භාසෙය්‍ය ''එතදග්ගං භගිනි පාරිචරියානං යා මාදිසං සීලවන්තං කල්‍යාණධම්මං බ්‍රහ්මචාරිං එතෙන ධම්මෙන පරිචරෙය්‍යා''ති මෙථුනුපසංහිතෙන, සඞ්ඝාදිසෙසො.

සඤ්චරිත්තසික්ඛාපදං

5. යො පන භික්ඛු සඤ්චරිත්තං සමාපජ්ජෙය්‍ය ඉත්ථියා වා පුරිසමතිං පුරිසස්ස වා ඉත්ථිමතිං, ජායත්තනෙ වා ජාරත්තනෙ වා, අන්තමසො තඞ්ඛණිකායපි, සඞ්ඝාදිසෙසො.

කුටිකාරසික්ඛාපදං

6. සඤ්ඤාචිකාය පන භික්ඛුනා කුටිං කාරයමානෙන අස්සාමිකං අත්තුද්දෙසං පමාණිකා කාරෙතබ්බා, තත්‍රිදං පමාණං, දීඝසො ද්වාදස විදත්ථියො සුගතවිදත්ථියා, තිරියං සත්තන්තරා, භික්ඛූ අභිනෙතබ්බා වත්ථුදෙසනාය, තෙහි භික්ඛූහි වත්ථු දෙසෙතබ්බං අනාරම්භං සපරික්කමනං. සාරම්භෙ චෙ භික්ඛු වත්ථුස්මිං අපරික්කමනෙ සඤ්ඤාචිකාය කුටිං කාරෙය්‍ය, භික්ඛූ වා අනභිනෙය්‍ය වත්ථුදෙසනාය, පමාණං වා අතික්කාමෙය්‍ය, සඞ්ඝාදිසෙසො.

විහාරකාරසික්ඛාපදං

7. මහල්ලකං පන භික්ඛුනා විහාරං කාරයමානෙන සස්සාමිකං අත්තුද්දෙසං භික්ඛූ අභිනෙතබ්බා වත්ථුදෙසනාය, තෙහි භික්ඛූහි වත්ථු දෙසෙතබ්බං අනාරම්භං සපරික්කමනං. සාරම්භෙ චෙ භික්ඛු වත්ථුස්මිං අපරික්කමනෙ මහල්ලකං විහාරං කාරෙය්‍ය, භික්ඛූ වා අනභිනෙය්‍ය වත්ථුදෙසනාය, සඞ්ඝාදිසෙසො.

දුට්ඨදොසසික්ඛාපදං

8. යො පන භික්ඛු භික්ඛුං දුට්ඨො දොසො අප්පතීතො අමූලකෙන පාරාජිකෙන ධම්මෙන අනුද්ධංසෙය්‍ය ''අප්පෙව නාම නං ඉමම්හා බ්‍රහ්මචරියා චාවෙය්‍ය''න්ති, තතො අපරෙන සමයෙන සමනුග්ගාහීයමානො වා අසමනුග්ගාහීයමානො වා අමූලකඤ්චෙව තං අධිකරණං හොති, භික්ඛු ච දොසං පතිට්ඨාති, සඞ්ඝාදිසෙසො.

අඤ්ඤභාගියසික්ඛාපදං

9. යො පන භික්ඛු භික්ඛුං දුට්ඨො දොසො අප්පතීතො අඤ්ඤභාගියස්ස අධිකරණස්ස කිඤ්චිදෙසං ලෙසමත්තං උපාදාය පාරාජිකෙන ධම්මෙන අනුද්ධංසෙය්‍ය ''අප්පෙව නාම නං ඉමම්හා බ්‍රහ්මචරියා චාවෙය්‍ය''න්ති, තතො අපරෙන සමයෙන සමනුග්ගාහීයමානො වා අසමනුග්ගාහීයමානො වා අඤ්ඤභාගියඤ්චෙව තං අධිකරණං හොති කොචිදෙසො ලෙසමත්තො උපාදින්නො, භික්ඛු ච දොසං පතිට්ඨාති, සඞ්ඝාදිසෙසො.

සඞ්ඝභෙදසික්ඛාපදං

10. යො පන භික්ඛු සමග්ගස්ස සඞ්ඝස්ස භෙදාය පරක්කමෙය්‍ය, භෙදනසංවත්තනිකං වා අධිකරණං සමාදාය පග්ගය්හ තිට්ඨෙය්‍ය, සො භික්ඛු භික්ඛූහි එවමස්ස වචනීයො ''මායස්මා සමග්ගස්ස සඞ්ඝස්ස භෙදාය පරක්කමි, භෙදනසංවත්තනිකං වා අධිකරණං සමාදාය පග්ගය්හ අට්ඨාසි, සමෙතායස්මා සඞ්ඝෙන, සමග්ගො හි සඞ්ඝො සම්මොදමානො

අවිවදමානො එකුද්දෙසො ඵාසු විහරතී''ති, එවඤ්ච සො භික්ඛු භික්ඛූහි වුච්චමානො තථෙව පග්ගණ්හෙය්‍ය, සො භික්ඛු භික්ඛූහි යාවතතියං සමනුභාසිතබ්බො තස්ස පටිනිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙ සමනුභාසියමානො තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං, නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, සඞ්ඝාදිසෙසො.

භෙදානුවත්තකසික්ඛාපදං

11. තස්සෙව ඛො පන භික්ඛුස්ස භික්ඛූ හොන්ති අනුවත්තකා වග්ගවාදකා එකො වා ද්වෙ වා තයො වා, තෙ එවං වදෙය්‍යුං ''මායස්මන්තො එතං භික්ඛුං කිඤ්චි අවචුත්ථ, ධම්මවාදී චෙසො භික්ඛු, විනයවාදී චෙසො භික්ඛු, අම්හාකඤ්චෙසො භික්ඛු ඡන්දඤ්ච රුචිඤ්ච ආදාය වොහරති, ජානාති, නො භාසති, අම්හාකම්පෙතං ඛමතී''ති, තෙ භික්ඛූ භික්ඛූහි එවමස්සු වචනීයා ''මායස්මන්තො එවං අවචුත්ථ, න චෙසො භික්ඛු ධම්මවාදී, න චෙසො භික්ඛු විනයවාදී, මායස්මන්තානම්පි සඞ්ඝභෙදො රුච්චිත්ථ, සමෙතායස්මන්තානං සඞ්ඝෙන, සමග්ගො හි සඞ්ඝො සම්මොදමානො අවිවදමානො එකුද්දෙසො ඵාසු විහරතී''ති, එවඤ්ච තෙ භික්ඛූ භික්ඛූහි වුච්චමානා තථෙව පග්ගණ්හෙය්‍යුං, තෙ භික්ඛූ භික්ඛූහි යාවතතියං සමනුභාසිතබ්බා තස්ස පටිනිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙ සමනුභාසියමානා තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍යුං, ඉච්චෙතං කුසලං, නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍යුං, සඞ්ඝාදිසෙසො.

දුබ්බචසික්ඛාපදං

12. භික්ඛු පනෙව දුබ්බචජාතිකො හොති උද්දෙසපරියාපන්නෙසු සික්ඛාපදෙසු භික්ඛූහි සහධම්මිකං වුච්චමානො අත්තානං අවචනීයං කරොති ''මා මං ආයස්මන්තො කිඤ්චි අවචුත්ථ කල්‍යාණං වා පාපකං වා, අහම්පායස්මන්තෙ න කිඤ්චි වක්ඛාමි කල්‍යාණං වා පාපකං වා, විරමථායස්මන්තො මම වචනායා''ති, සො භික්ඛු භික්ඛූහි එවමස්ස වචනීයො ''මායස්මා අත්තානං අවචනීයං අකාසි, වචනීයමෙවායස්මා අත්තානං කරොතු, ආයස්මාපි භික්ඛූ වදතු සහධම්මෙන, භික්ඛූපි ආයස්මන්තං වක්ඛන්ති සහධම්මෙන, එවං සංවද්ධා හි තස්ස භගවතො පරිසා යදිදං අඤ්ඤමඤ්ඤවචනෙන අඤ්ඤමඤ්ඤවුට්ඨාපනෙනා''ති, එවඤ්ච සො භික්ඛු භික්ඛූහි වුච්චමානො තථෙව පග්ගණ්හෙය්‍ය, සො භික්ඛු භික්ඛූහි යාවතතියං සමනුභාසිතබ්බො තස්ස පටිනිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙ සමනුභාසියමානො තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං, නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, සඞ්ඝාදිසෙසො.

කුලදූසකසික්ඛාපදං

13. භික්ඛු පනෙව අඤ්ඤතරං ගාමං වා නිගමං වා උපනිස්සාය විහරති කුලදූසකො පාපසමාචාරො, තස්ස ඛො පාපකා සමාචාරා දිස්සන්ති චෙව

සුය්‍යන්ති ච, කුලානි ච තෙන දුට්ඨානි දිස්සන්ති චෙව සුය්‍යන්ති ච, සො භික්ඛු භික්ඛූහි එවමස්ස වචනීයො ''ආයස්මා ඛො කුලදූසකො පාපසමාචාරො, ආයස්මතො ඛො පාපකා සමාචාරා දිස්සන්ති චෙව සුය්‍යන්ති ච, කුලානි චායස්මතා දුට්ඨානි දිස්සන්ති චෙව සුය්‍යන්ති ච, පක්කමතායස්මා ඉමම්හා ආවාසා, අලං තෙ ඉධ වාසෙනා''ති, එවඤ්ච සො භික්ඛු භික්ඛූහි වුච්චමානො තෙ භික්ඛූ එවං වදෙය්‍ය ''ඡන්දගාමිනො ච භික්ඛූ, දොසගාමිනො ච භික්ඛූ, මොහගාමිනො ච භික්ඛූ, භයගාමිනො ච භික්ඛූ තාදිසිකාය ආපත්තියා එකච්චං පබ්බාජෙන්ති, එකච්චං න පබ්බාජෙන්තී''ති, සො භික්ඛු භික්ඛූහි එවමස්ස වචනීයො ''මායස්මා එවං අවච, න ච භික්ඛූ ඡන්දගාමිනො, න ච භික්ඛූ දොසගාමිනො, න ච භික්ඛූ මොහගාමිනො, න ච භික්ඛූ භයගාමිනො, ආයස්මා ඛො කුලදූසකො පාපසමාචාරො, ආයස්මතො ඛො පාපකා සමාචාරා දිස්සන්ති චෙව සුය්‍යන්ති ච, කුලානි චායස්මතා දුට්ඨානි දිස්සන්ති චෙව සුය්‍යන්ති ච, පක්කමතායස්මා ඉමම්හා ආවාසා, අලං තෙ ඉධ වාසෙනා''ති, එවඤ්ච සො භික්ඛු භික්ඛූහි වුච්චමානො තථෙව පග්ගණ්හෙය්‍ය, සො භික්ඛු භික්ඛූහි යාවතතියං සමනුභාසිතබ්බො තස්ස පටිනිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙ සමනුභාසියමානො තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං, නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, සඞ්ඝාදිසෙසො.

උද්දිට්ඨා ඛො ආයස්මන්තො තෙරස සඞ්ඝාදිසෙසා ධම්මා නව පඨමාපත්තිකා, චත්තාරො යාවතතියකා. යෙසං භික්ඛු අඤ්ඤතරං වා අඤ්ඤතරං වා ආපජ්ජිත්වා යාවතීහං ජානං පටිච්ඡාදෙති, තාවතීහං තෙන භික්ඛුනා අකාමා පරිවත්ථබ්බං. පරිවුත්ථපරිවාසෙන භික්ඛුනා උත්තරි ඡාරත්තං භික්ඛුමානත්තාය පටිපජ්ජිතබ්බං, චිණ්ණමානත්තො භික්ඛු යත්ථ සියා වීසතිගණො භික්ඛුසඞ්ඝො, තත්ථ සො භික්ඛු අබ්භෙතබ්බො. එකෙනපි චෙ ඌනො වීසතිගණො භික්ඛුසඞ්ඝො තං භික්ඛුං අබ්භෙය්‍ය, සො ච භික්ඛු අනබ්භිතො, තෙ ච භික්ඛූ ගාරය්හා, අයං තත්ථ සාමීචි. තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථායස්මන්තො, තස්මා තුණ්හී, එවමෙතං ධාරයාමීති.

සඞ්ඝාදිසෙසො නිට්ඨිතො.

අනියතුද්දෙසො

ඉමෙ ඛො පනායස්මන්තො ද්වෙ අනියතා ධම්මා

උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

පඨමඅනියතසික්ඛාපදං

1. යො පන භික්ඛු මාතුගාමෙන සද්ධිං එකො එකාය රහො පටිච්ඡන්නෙ ආසනෙ අලංකම්මනියෙ නිසජ්ජං කප්පෙය්‍ය, තමෙනං සද්ධෙය්‍යවචසා

උපාසිකා දිස්වා තිණ්ණං ධම්මානං අඤ්ඤතරෙන වදෙය්‍ය පාරාජිකෙන වා සඞ්ඝාදිසෙසෙන වා පාචිත්තියෙන වා, නිසජ්ජං භික්ඛු පටිජානමානො තිණ්ණං ධම්මානං අඤ්ඤතරෙන කාරෙතබ්බො පාරාජිකෙන වා සඞ්ඝාදිසෙසෙන වා පාචිත්තියෙන වා, යෙන වා සා සද්ධෙය්‍යවචසා උපාසිකා වදෙය්‍ය, තෙන සො භික්ඛු කාරෙතබ්බො, අයං ධම්මො අනියතො.

දුතියඅනියතසික්ඛාපදං

2. න හෙව ඛො පන පටිච්ඡන්නං ආසනං හොති නාලංකම්මනියං, අලඤ්ච ඛො හොති මාතුගාමං දුට්ඨුල්ලාහි වාචාහි ඔභාසිතුං, යො පන භික්ඛු තථාරූපෙ ආසනෙ මාතුගාමෙන සද්ධිං එකො එකාය රහො නිසජ්ජං කප්පෙය්‍ය, තමෙනං සද්ධෙය්‍යවචසා උපාසිකා දිස්වා ද්වින්නං ධම්මානං අඤ්ඤතරෙන වදෙය්‍ය සඞ්ඝාදිසෙසෙන වා පාචිත්තියෙන වා, නිසජ්ජං භික්ඛු පටිජානමානො ද්වින්නං ධම්මානං අඤ්ඤතරෙන කාරෙතබ්බො සඞ්ඝාදිසෙසෙන වා පාචිත්තියෙන වා, යෙන වා සා සද්ධෙය්‍යවචසා උපාසිකා වදෙය්‍ය, තෙන සො භික්ඛු කාරෙතබ්බො, අයම්පි ධම්මො අනියතො.

උද්දිට්ඨා ඛො ආයස්මන්තො ද්වෙ අනියතා ධම්මා. තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථායස්මන්තො, තස්මා තුණ්හී, එවමෙතං ධාරයාමීති.

අනියතො නිට්ඨිතො.

නිස්සග්ගියපාචිත්තියා

ඉමෙ ඛො පනායස්මන්තො තිංස නිස්සග්ගියා පාචිත්තියා

ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

කඨිනසික්ඛාපදං

1. නිට්ඨිතචීවරස්මිං භික්ඛුනා උබ්භතස්මිං කඨිනෙ දසාහපරමං අතිරෙකචීවරං ධාරෙතබ්බං, තං අතික්කාමයතො නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

උදොසිතසික්ඛාපදං

2. නිට්ඨිතචීවරස්මිං භික්ඛුනා උබ්භතස්මිං කඨිනෙ එකරත්තම්පි චෙ භික්ඛු තිචීවරෙන විප්පවසෙය්‍ය, අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියා නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

අකාලචීවරසික්ඛාපදං

3. නිට්ඨිතචීවරස්මිං භික්ඛුනා උබ්භතස්මිං කඨිනෙ භික්ඛුනො පනෙව අකාලචීවරං උප්පජ්ජෙය්‍ය, ආකඞ්ඛමානෙන භික්ඛුනා පටිග්ගහෙතබ්බං, පටිග්ගහෙත්වා ඛිප්පමෙව කාරෙතබ්බං, නො චස්ස පාරිපූරි, මාසපරමං තෙන භික්ඛුනා තං චීවරං නික්ඛිපිතබ්බං ඌනස්ස පාරිපූරියා සතියා පච්චාසාය. තතො චෙ උත්තරි නික්ඛිපෙය්‍ය සතියාපි පච්චාසාය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

පුරාණචීවරසික්ඛාපදං

4. යො පන භික්ඛු අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා පුරාණචීවරං ධොවාපෙය්‍ය වා රජාපෙය්‍ය වා ආකොටාපෙය්‍ය වා, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

චීවරපටිග්ගහණසික්ඛාපදං

5. යො පන භික්ඛු අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා හත්ථතො චීවරං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර පාරිවත්තකා, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදං

6. යො පන භික්ඛු අඤ්ඤාතකං ගහපතිං වා ගහපතානිං වා චීවරං විඤ්ඤාපෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර සමයා, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. තත්ථායං සමයො, අච්ඡින්නචීවරො වා හොති භික්ඛු, නට්ඨචීවරො වා, අයං තත්ථ සමයො.

තතුත්තරිසික්ඛාපදං

7. තඤ්චෙ අඤ්ඤාතකො ගහපති වා ගහපතානී වා බහූහි චීවරෙහි අභිහට්ඨුං පවාරෙය්‍ය, සන්තරුත්තරපරමං තෙන භික්ඛුනා තතො චීවරං සාදිතබ්බං. තතො චෙ උත්තරි සාදියෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

පඨමඋපක්ඛටසික්ඛාපදං

8. භික්ඛුං පනෙව උද්දිස්ස අඤ්ඤාතකස්ස ගහපතිස්ස වා ගහපතානියා වා චීවරචෙතාපන්නං උපක්ඛටං හොති ‘‘ඉමිනා චීවරචෙතාපන්නෙන චීවරං චෙතාපෙත්වා ඉත්ථන්නාමං භික්ඛුං චීවරෙන අච්ඡාදෙස්සාමී’’ති, තත්‍ර චෙ සො භික්ඛු පුබ්බෙ අප්පවාරිතො උපසඞ්කමිත්වා චීවරෙ විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍ය ‘‘සාධු වත මං ආයස්මා ඉමිනා චීවරචෙතාපන්නෙන එවරූපං වා එවරූපං වා චීවරං චෙතාපෙත්වා අච්ඡාදෙහී’’ති කල්‍යාණකම්‍යතං උපාදාය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

දුතියඋපක්ඛටසික්ඛාපදං

9. භික්ඛුං පනෙව උද්දිස්ස උභින්නං අඤ්ඤාතකානං ගහපතීනං වා ගහපතානීනං වා පච්චෙකචීවරචෙතාපන්නානි උපක්ඛටානි හොන්ති

‘‘ඉමෙහි මයං පච්චෙකචීවරචෙතාපන්නෙහි පච්චෙකචීවරානි චෙතාපෙත්වා ඉත්ථන්නාමං භික්ඛුං චීවරෙහි අච්ඡාදෙස්සාමා’’ති, තත්‍ර චෙ සො භික්ඛු පුබ්බෙ අප්පවාරිතො උපසඞ්කමිත්වා චීවරෙ විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍ය ‘‘සාධු වත මං ආයස්මන්තො ඉමෙහි පච්චෙකචීවරචෙතාපන්නෙහි එවරූපං වා එවරූපං වා චීවරං චෙතාපෙත්වා අච්ඡාදෙථ උභොව සන්තා එකෙනා’’ති කල්‍යාණකම්‍යතං උපාදාය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

රාජසික්ඛාපදං

10. භික්ඛුං පනෙව උද්දිස්ස රාජා වා රාජභොග්ගො වා බ්‍රාහ්මණො වා ගහපතිකො වා දූතෙන චීවරචෙතාපන්නං පහිණෙය්‍ය ‘‘ඉමිනා චීවරචෙතාපන්නෙන චීවරං චෙතාපෙත්වා ඉත්ථන්නාමං භික්ඛුං චීවරෙන අච්ඡාදෙහී’’ති. සො චෙ දූතො තං භික්ඛුං උපසඞ්කමිත්වා එවං වදෙය්‍ය ‘‘ඉදං ඛො, භන්තෙ, ආයස්මන්තං උද්දිස්ස චීවරචෙතාපන්නං ආභතං, පටිග්ගණ්හාතු ආයස්මා චීවරචෙතාපන්න’’න්ති. තෙන භික්ඛුනා සො දූතො එවමස්ස වචනීයො ‘‘න ඛො මයං, ආවුසො, චීවරචෙතාපන්නං පටිග්ගණ්හාම, චීවරඤ්ච ඛො මයං පටිග්ගණ්හාම කාලෙන කප්පිය’’න්ති. සො චෙ දූතො තං භික්ඛුං එවං වදෙය්‍ය ‘‘අත්ථි පනායස්මතො කොචි වෙය්‍යාවච්චකරො’’ති. චීවරත්ථිකෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා වෙය්‍යාවච්චකරො නිද්දිසිතබ්බො ආරාමිකො වා උපාසකො වා ‘‘එසො ඛො, ආවුසො, භික්ඛූනං වෙය්‍යාවච්චකරො’’ති. සො චෙ දූතො තං වෙය්‍යාවච්චකරං සඤ්ඤාපෙත්වා තං භික්ඛුං උපසඞ්කමිත්වා එවං වදෙය්‍ය ‘‘යං ඛො, භන්තෙ, ආයස්මා වෙය්‍යාවච්චකරං නිද්දිසි, සඤ්ඤත්තො සො මයා, උපසඞ්කමතායස්මා කාලෙන, චීවරෙන තං අච්ඡාදෙස්සතී’’ති. චීවරත්ථිකෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා වෙය්‍යාවච්චකරො උපසඞ්කමිත්වා ද්වත්තික්ඛත්තුං චොදෙතබ්බො සාරෙතබ්බො ‘‘අත්ථො මෙ, ආවුසො, චීවරෙනා’’ති, ද්වත්තික්ඛත්තුං චොදයමානො සාරයමානො තං චීවරං අභිනිප්ඵාදෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං, නො චෙ අභිනිප්ඵාදෙය්‍ය, චතුක්ඛත්තුං පඤ්චක්ඛත්තුං ඡක්ඛත්තුපරමං තුණ්හීභූතෙන උද්දිස්ස ඨාතබ්බං, චතුක්ඛත්තුං පඤ්චක්ඛත්තුං ඡක්ඛත්තුපරමං තුණ්හීභූතො උද්දිස්ස තිට්ඨමානො තං චීවරං අභිනිප්ඵාදෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං, තතො චෙ උත්තරි වායමමානො තං චීවරං අභිනිප්ඵාදෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. නො චෙ අභිනිප්ඵාදෙය්‍ය, යතස්ස චීවරචෙතාපන්නං ආභතං, තත්ථ සාමං වා ගන්තබ්බං, දූතො වා පාහෙතබ්බො ‘‘යං ඛො තුම්හෙ ආයස්මන්තො භික්ඛුං උද්දිස්ස චීවරචෙතාපන්නං පහිණිත්ථ, න තං තස්ස භික්ඛුනො කිඤ්චි අත්ථං අනුභොති, යුඤ්ජන්තායස්මන්තො සකං, මා වො සකං විනස්සා’’ති, අයං තත්ථ සාමීචි.

කඨිනවග්ගො පඨමො.

කොසියසික්ඛාපදං

11. යො පන භික්ඛු කොසියමිස්සකං සන්ථතං කාරාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

සුද්ධකාළකසික්ඛාපදං

12. යො පන භික්ඛු සුද්ධකාළකානං එළකලොමානං සන්ථතං කාරාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

ද්වෙභාගසික්ඛාපදං

13. නවං පන භික්ඛුනා සන්ථතං කාරයමානෙන ද්වෙ භාගා සුද්ධකාළකානං එළකලොමානං ආදාතබ්බා, තතියං ඔදාතානං, චතුත්ථං ගොචරියානං. අනාදා චෙ භික්ඛු ද්වෙ භාගෙ සුද්ධකාළකානං එළකලොමානං, තතියං ඔදාතානං, චතුත්ථං ගොචරියානං, නවං සන්ථතං කාරාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

ඡබ්බස්සසික්ඛාපදං

14. නවං පන භික්ඛුනා සන්ථතං කාරාපෙත්වා ඡබ්බස්සානි ධාරෙතබ්බං, ඔරෙන චෙ ඡන්නං වස්සානං තං සන්ථතං විස්සජ්ජෙත්වා වා අවිස්සජ්ජෙත්වා වා අඤ්ඤං නවං සන්ථතං කාරාපෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියා, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

නිසීදනසන්ථතසික්ඛාපදං

15. නිසීදනසන්ථතං පන භික්ඛුනා කාරයමානෙන පුරාණසන්ථතස්ස සාමන්තා සුගතවිදත්ථි ආදාතබ්බා දුබ්බණ්ණකරණාය. අනාදා චෙ භික්ඛු පුරාණසන්ථ තස්ස සාමන්තා සුගතවිදත්ථිං, නවං නිසීදනසන්ථතං කාරාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

එළකලොමසික්ඛාපදං

16. භික්ඛුනො පනෙව අද්ධානමග්ගප්පටිපන්නස්ස එළකලොමානි උප්පජ්ජෙය්‍යුං, ආකඞ්ඛමානෙන භික්ඛුනා පටිග්ගහෙතබ්බානි, පටිග්ගහෙත්වා තියොජනපරමං සහත්ථා හරිතබ්බානි අසන්තෙ හාරකෙ. තතො චෙ උත්තරි හරෙය්‍ය, අසන්තෙපි හාරකෙ, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

එළකලොමධොවාපනසික්ඛාපදං

17. යො පන භික්ඛු අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා එළකලොමානි ධොවාපෙය්‍ය වා රජාපෙය්‍ය වා විජටාපෙය්‍ය වා, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

රූපියසික්ඛාපදං

18. යො පන භික්ඛු ජාතරූපරජතං උග්ගණ්හෙය්‍ය වා උග්ගණ්හාපෙය්‍ය වා උපනික්ඛිත්තං වා සාදියෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

රූපියසංවොහාරසික්ඛාපදං

19. යො පන භික්ඛු නානප්පකාරකං රූපියසංවොහාරං සමාපජ්ජෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

කයවික්කයසික්ඛාපදං

20. යො පන භික්ඛු නානප්පකාරකං කයවික්කයං සමාපජ්ජෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

කොසියවග්ගො දුතියො.

පත්තසික්ඛාපදං

21. දසාහපරමං අතිරෙකපත්තො ධාරෙතබ්බො, තං අතික්කාමයතො නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

ඌනපඤ්චබන්ධනසික්ඛාපදං

22. යො පන භික්ඛු ඌනපඤ්චබන්ධනෙන පත්තෙන අඤ්ඤං නවං පත්තං චෙතාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. තෙන භික්ඛුනා සො පත්තො භික්ඛුපරිසාය නිස්සජ්ජිතබ්බො, යො ච තස්සා භික්ඛුපරිසාය පත්තපරියන්තො, සො තස්ස භික්ඛුනො පදාතබ්බො ''අයං තෙ භික්ඛු පත්තො යාව භෙදනාය ධාරෙතබ්බො''ති, අයං තත්ථ සාමීචි.

භෙසජ්ජසික්ඛාපදං

23. යානි ඛො පන තානි ගිලානානං භික්ඛූනං පටිසායනීයානි භෙසජ්ජානි, සෙය්‍යථීදං – සප්පි නවනීතං තෙලං මධු ඵාණිතං, තානි පටිග්ගහෙත්වා සත්තාහපරමං සන්නිධිකාරකං පරිභුඤ්ජිතබ්බානි, තං අතික්කාමයතො නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

වස්සිකසාටිකසික්ඛාපදං

24. ''මාසො සෙසො ගිම්හාන''න්ති භික්ඛුනා වස්සිකසාටිකචීවරං පරියෙසිතබ්බං, ''අද්ධමාසො සෙසො ගිම්හාන''න්ති කත්වා නිවාසෙතබ්බං. ඔරෙන චෙ ''මාසො සෙසො ගිම්හාන''න්ති වස්සිකසාටිකචීවරං පරියෙසෙය්‍ය, ඔරෙන''ද්ධමාසො සෙසො ගිම්හාන''න්ති කත්වා නිවාසෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

චීවරඅච්ඡින්දනසික්ඛාපදං

25. යො පන භික්ඛු භික්ඛුස්ස සාමං චීවරං දත්වා කුපිතො අනත්තමනො අච්ඡින්දෙය්‍ය වා අච්ඡින්දාපෙය්‍ය වා, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

සුත්තවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදං

26. යො පන භික්ඛු සාමං සුත්තං විඤ්ඤාපෙත්වා තන්තවායෙහි චීවරං වායාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

මහාපෙසකාරසික්ඛාපදං

27. භික්ඛුං පනෙව උද්දිස්ස අඤ්ඤාතකො ගහපති වා ගහපතානී වා තන්තවායෙහි චීවරං වායාපෙය්‍ය, තත්‍ර චෙ සො භික්ඛු පුබ්බෙ අප්පවාරිතො තන්තවායෙ උපසඞ්කමිත්වා චීවරෙ විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍ය ''ඉදං ඛො, ආවුසො, චීවරං මං උද්දිස්ස වියය්‍යති, ආයතඤ්ච කරොථ, විත්ථතඤ්ච, අප්පිතඤ්ච, සුවීතඤ්ච, සුප්පවායිතඤ්ච, සුවිලෙඛිතඤ්ච, සුවිතච්ඡිතඤ්ච කරොථ, අප්පෙව නාම මයම්පි ආයස්මන්තානං කිඤ්චිමත්තං අනුපදජ්ජෙය්‍යාමා''ති. එවඤ්ච සො භික්ඛු වත්වා කිඤ්චිමත්තං අනුපදජ්ජෙය්‍ය අන්තමසො පිණ්ඩපාතමත්තම්පි, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

අච්චෙකචීවරසික්ඛාපදං

28. දසාහානාගතං කත්තිකතෙමාසිකපුණ්ණමං භික්ඛුනො පනෙව අච්චෙකචීවරං උප්පජ්ජෙය්‍ය, අච්චෙකං මඤ්ඤමානෙන භික්ඛුනා පටිග්ගහෙතබ්බං, පටිග්ගහෙත්වා යාව චීවරකාලසමයං නික්ඛිපිතබ්බං. තතො චෙ උත්තරි නික්ඛිපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

සාසඞ්කසික්ඛාපදං

29. උපවස්සං ඛො පන කත්තිකපුණ්ණමං යානි ඛො පන තානි ආරඤ්ඤකානි සෙනාසනානි සාසඞ්කසම්මතානි සප්පටිභයානි, තථාරූපෙසු භික්ඛු සෙනාසනෙසු විහරන්තො ආකඞ්ඛමානො තිණ්ණං චීවරානං අඤ්ඤතරං චීවරං අන්තරඝරෙ නික්ඛිපෙය්‍ය, සියා ච තස්ස භික්ඛුනො කොචිදෙව පච්චයො තෙන චීවරෙන විප්පවාසාය, ඡාරත්තපරමං තෙන භික්ඛුනා තෙන චීවරෙන විප්පවසිතබ්බං. තතො චෙ උත්තරි විප්පවසෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියා, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

පරිණතසික්ඛාපදං

30. යො පන භික්ඛු ජානං සඞ්ඝිකං ලාභං පරිණතං අත්තනො පරිණාමෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

පත්තවග්ගො තතියො.

උද්දිට්ඨා ඛො ආයස්මන්තො තිංස නිස්සග්ගියා පාචිත්තියා ධම්මා. තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථායස්මන්තො, තස්මා තුණ්හී, එවමෙතං ධාරයාමීති.

නිස්සග්ගියපාචිත්තියා නිට්ඨිතා.

සුද්ධපාචිත්තියා

ඉමෙ ඛො පනායස්මන්තො ද්වෙනවුති පාචිත්තියා

ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

මුසාවාදසික්ඛාපදං

1. සම්පජානමුසාවාදෙ පාචිත්තියං.

ඔමසවාදසික්ඛාපදං

2. ඔමසවාදෙ පාචිත්තියං.

පෙසුඤ්ඤසික්ඛාපදං

3. භික්ඛුපෙසුඤ්ඤෙ පාචිත්තියං.

පදසොධම්මසික්ඛාපදං

4. යො පන භික්ඛු අනුපසම්පන්නං පදසො ධම්මං වාචෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

පඨමසහසෙය්‍යසික්ඛාපදං

5. යො පන භික්ඛු අනුපසම්පන්නෙන උත්තරිදිරත්තතිරත්තං සහසෙය්‍යං කප්පෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

දුතියසහසෙය්‍යසික්ඛාපදං

6. යො පන භික්ඛු මාතුගාමෙන සහසෙය්‍යං කප්පෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ධම්මදෙසනාසික්ඛාපදං

7. යො පන භික්ඛු මාතුගාමස්ස උත්තරිඡප්පඤ්චවාචාහි ධම්මං දෙසෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර විඤ්ඤුනා පුරිසවිග්ගහෙන, පාචිත්තියං.

භූතාරොචනසික්ඛාපදං

8. යො පන භික්ඛු අනුපසම්පන්නස්ස උත්තරිමනුස්සධම්මං ආරොචෙය්‍ය, භූතස්මිං පාචිත්තියං.

දුට්ඨුල්ලාරොචනසික්ඛාපදං

9. යො පන භික්ඛු භික්ඛුස්ස දුට්ඨුල්ලං ආපත්තිං අනුපසම්පන්නස්ස ආරොචෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියා, පාචිත්තියං.

පඨවීඛණනසික්ඛාපදං

10. යො පන භික්ඛු පඨවිං ඛණෙය්‍ය වා ඛණාපෙය්‍ය වා පාචිත්තියං.

මුසාවාදවග්ගො පඨමො.

භූතගාමසික්ඛාපදං

11. භූතගාමපාතබ්‍යතාය පාචිත්තියං.

අඤ්ඤවාදකසික්ඛාපදං

12. අඤ්ඤවාදකෙ, විහෙසකෙ පාචිත්තියං.

උජ්ඣාපනකසික්ඛාපදං

13. උජ්ඣාපනකෙ, ඛිය්‍යනකෙ පාචිත්තියං.

පඨමසෙනාසනසික්ඛාපදං

14. යො පන භික්ඛු සඞ්ඝිකං මඤ්චං වා පීඨං වා භිසිං වා කොච්ඡං වා අජ්ඣොකාසෙ සන්ථරිත්වා වා සන්ථරාපෙත්වා වා තං පක්කමන්තො නෙව උද්ධරෙය්‍ය, න උද්ධරාපෙය්‍ය, අනාපුච්ඡං වා ගච්ඡෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

දුතියසෙනාසනසික්ඛාපදං

15. යො පන භික්ඛු සඞ්ඝිකෙ විහාරෙ සෙය්‍යං සන්ථරිත්වා වා සන්ථරාපෙත්වා වා තං පක්කමන්තො නෙව උද්ධරෙය්‍ය, න උද්ධරාපෙය්‍ය, අනාපුච්ඡං වා ගච්ඡෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

අනුපඛජ්ජසික්ඛාපදං

16. යො පන භික්ඛු සඞ්ඝිකෙ විහාරෙ ජානං පුබ්බුපගතං භික්ඛුං අනුපඛජ්ජ සෙය්‍යං කප්පෙය්‍ය ‘‘යස්ස සම්බාධො භවිස්සති, සො පක්කමිස්සතී’’ති එතදෙව පච්චයං කරිත්වා අනඤ්ඤං, පාචිත්තියං.

නික්කඩ්ඪනසික්ඛාපදං

17. යො පන භික්ඛු භික්ඛුං කුපිතො අනත්තමනො සඞ්ඝිකා විහාරා නික්කඩ්ඪෙය්‍ය වා නික්කඩ්ඪාපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

වෙහාසකුටිසික්ඛාපදං

18. යො පන භික්ඛු සඞ්ඝිකෙ විහාරෙ උපරිවෙහාසකුටියා ආහච්චපාදකං මඤ්චං වා පීඨං වා අභිනිසීදෙය්‍ය වා අභිනිපජ්ජෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

මහල්ලකවිහාරසික්ඛාපදං

19. මහල්ලකං පන භික්ඛුනා විහාරං කාරයමානෙන යාව ද්වාරකොසා අග්ගළට්ඨපනාය ආලොකසන්ධිපරිකම්මාය ද්වත්තිච්ඡදනස්ස පරියායං අප්පහරිතෙ ඨිතෙන අධිට්ඨාතබ්බං, තතො චෙ උත්තරි අප්පහරිතෙපි ඨිතො අධිට්ඨහෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

සප්පාණකසික්ඛාපදං

20. යො පන භික්ඛු ජානං සප්පාණකං උදකං තිණං වා මත්තිකං වා සිඤ්චෙය්‍ය වා සිඤ්චාපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

භූතගාමවග්ගො දුතියො.

ඔවාදසික්ඛාපදං

21. යො පන භික්ඛු අසම්මතො භික්ඛුනියො ඔවදෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

අත්ථඞ්ගතසික්ඛාපදං

22. සම්මතොපි චෙ භික්ඛු අත්ථඞ්ගතෙ සූරියෙ භික්ඛුනියො ඔවදෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

භික්ඛුනුපස්සයසික්ඛාපදං

23. යො පන භික්ඛු භික්ඛුනුපස්සයං උපසඞ්කමිත්වා භික්ඛුනියො ඔවදෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර සමයා, පාචිත්තියං. තත්ථායං සමයො, ගිලානා හොති භික්ඛුනී, අයං තත්ථ සමයො.

ආමිසසික්ඛාපදං

24. යො පන භික්ඛු එවං වදෙය්‍ය ''ආමිසහෙතු ථෙරා භික්ඛූ භික්ඛුනියො ඔවදන්තී''ති, පාචිත්තියං.

චීවරදානසික්ඛාපදං

25. යො පන භික්ඛු අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා චීවරං දදෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර පාරිවත්තකා, පාචිත්තියං.

චීවරසිබ්බනසික්ඛාපදං

26. යො පන භික්ඛු අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා චීවරං සිබ්බෙය්‍ය වා සිබ්බාපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

සංවිධානසික්ඛාපදං

27. යො පන භික්ඛු භික්ඛුනියා සද්ධිං සංවිධාය එකද්ධානමග්ගං පටිපජ්ජෙය්‍ය අන්තමසො ගාමන්තරම්පි අඤ්ඤත්‍ර සමයා, පාචිත්තියං. තත්ථායං සමයො, සත්ථගමනීයො හොති මග්ගො, සාසඞ්කසම්මතො, සප්පටිභයො, අයං තත්ථ සමයො.

නාවාභිරුහනසික්ඛාපදං

28. යො පන භික්ඛු භික්ඛුනියා සද්ධිං සංවිධාය එකං නාවං අභිරුහෙය්‍ය උද්ධංගාමිනිං වා අධොගාමිනිං වා අඤ්ඤත්‍ර තිරියං තරණාය, පාචිත්තියං.

පරිපාචිතසික්ඛාපදං

29. යො පන භික්ඛු ජානං භික්ඛුනිපරිපාචිතං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර පුබ්බෙ ගිහිසමාරම්භා, පාචිත්තියං.

රහොනිසජ්ජසික්ඛාපදං

30. යො පන භික්ඛු භික්ඛුනියා සද්ධිං එකො එකාය රහො නිසජ්ජං කප්පෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ඔවාදවග්ගො තතියො.

ආවසථපිණ්ඩසික්ඛාපදං

31. අගිලානෙන භික්ඛුනා එකො ආවසථපිණ්ඩො භුඤ්ජිතබ්බො. තතො චෙ උත්තරි භුඤ්ජෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ගණභොජනසික්ඛාපදං

32. ගණභොජනෙ අඤ්ඤත්‍ර සමයා පාචිත්තියං. තත්ථායං සමයො, ගිලානසමයො, චීවරදානසමයො, චීවරකාරසමයො, අද්ධානගමනසමයො, නාවාභිරුහනසමයො, මහාසමයො, සමණභත්තසමයො, අයං තත්ථ සමයො.

පරම්පරභොජනසික්ඛාපදං

33. පරම්පරභොජනෙ අඤ්ඤත්‍ර සමයා පාචිත්තියං. තත්ථායං සමයො, ගිලානසමයො, චීවරදානසමයො, චීවරකාරසමයො, අයං තත්ථ සමයො.

කාණමාතුසික්ඛාපදං

34. භික්ඛුං පනෙව කුලං උපගතං පූවෙහි වා මන්ථෙහි වා අභිහට්ඨුං පවාරෙය්‍ය, ආකඞ්ඛමානෙන භික්ඛුනා ද්වත්තිපත්තපූරා පටිග්ගහෙතබ්බා. තතො චෙ උත්තරි පටිග්ගණ්හෙය්‍ය, පාචිත්තියං. ද්වත්තිපත්තපූරෙ පටිග්ගහෙත්වා තතො නීහරිත්වා භික්ඛූහි සද්ධිං සංවිභජිතබ්බං, අයං තත්ථ සාමීචි.

පඨමපවාරණාසික්ඛාපදං

35. යො පන භික්ඛු භුත්තාවී පවාරිතො අනතිරිත්තං ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා ඛාදෙය්‍ය වා භුඤ්ජෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

දුතියපවාරණාසික්ඛාපදං

36. යො පන භික්ඛු භික්ඛුං භුත්තාවිං පවාරිතං අනතිරිත්තෙන ඛාදනීයෙන වා භොජනීයෙන වා අභිහට්ඨුං පවාරෙය්‍ය ''හන්ද භික්ඛු ඛාද වා භුඤ්ජ වා''ති ජානං ආසාදනාපෙක්ඛො, භුත්තස්මිං පාචිත්තියං.

විකාලභොජනසික්ඛාපදං

37. යො පන භික්ඛු විකාලෙ ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා ඛාදෙය්‍ය වා භුඤ්ජෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

සන්නිධිකාරකසික්ඛාපදං

38. යො පන භික්ඛු සන්නිධිකාරකං ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා ඛාදෙය්‍ය වා භුඤ්ජෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

පණීතභොජනසික්ඛාපදං

39. යානි ඛො පන තානි පණීතභොජනානි, සෙය්‍යථීදං – සප්පි, නවනීතං, තෙලං, මධු, ඵාණිතං, මච්ඡො, මංසං, ඛීරං, දධි. යො පන භික්ඛු

එවරූපානි පණීතභොජනානි අගිලානො අත්තනො අත්ථාය විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

දන්තපොනසික්ඛාපදං

40. යො පන භික්ඛු අදින්නං මුඛද්වාරං ආහාරං ආහරෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර උදකදන්තපොනා, පාචිත්තියං.

භොජනවග්ගො චතුත්ථො.

අචෙලකසික්ඛාපදං

41. යො පන භික්ඛු අචෙලකස්ස වා පරිබ්බාජකස්ස වා පරිබ්බාජිකාය වා සහත්ථා ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා දදෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

උය්‍යොජනසික්ඛාපදං

42. යො පන භික්ඛු භික්ඛුං ''එහාවුසො, ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය පවිසිස්සාමා''ති තස්ස දාපෙත්වා වා අදාපෙත්වා වා උය්‍යොජෙය්‍ය ''ගච්ඡාවුසො, න මෙ තයා සද්ධිං කථා වා නිසජ්ජා වා ඵාසු හොති, එකකස්ස මෙ කථා වා නිසජ්ජා වා ඵාසු හොතී''ති එතදෙව පච්චයං කරිත්වා අනඤ්ඤං, පාචිත්තියං.

සභොජනසික්ඛාපදං

43. යො පන භික්ඛු සභොජනෙ කුලෙ අනුපඛජ්ජ නිසජ්ජං කප්පෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

රහොපටිච්ඡන්නසික්ඛාපදං

44. යො පන භික්ඛු මාතුගාමෙන සද්ධිං රහො පටිච්ඡන්නෙ ආසනෙ නිසජ්ජං කප්පෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

රහොනිසජ්ජසික්ඛාපදං

45. යො පන භික්ඛු මාතුගාමෙන සද්ධිං එකො එකාය රහො නිසජ්ජං කප්පෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

චාරිත්තසික්ඛාපදං

46. යො පන භික්ඛු නිමන්තිතො සභත්තො සමානො සන්තං භික්ඛුං අනාපුච්ඡා පුරෙභත්තං වා පච්ඡාභත්තං වා කුලෙසු චාරිත්තං ආපජ්ජෙය්‍ය

අඤ්ඤත්‍ර සමයා, පාචිත්තියං. තත්ථායං සමයො, චීවරදානසමයො, චීවරකාරසමයො, අයං තත්ථ සමයො.

මහානාමසික්ඛාපදං

47. අගිලානෙන භික්ඛුනා චතුමාසප්පච්චයපවාරණා සාදිතබ්බා අඤ්ඤත්‍ර පුනපවාරණාය, අඤ්ඤත්‍ර නිච්චපවාරණාය. තතො චෙ උත්තරි සාදියෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

උය්‍යුත්තසෙනාසික්ඛාපදං

48. යො පන භික්ඛු උය්‍යුත්තං සෙනං දස්සනාය ගච්ඡෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර තථාරූපප්පච්චයා, පාචිත්තියං.

සෙනාවාසසික්ඛාපදං

49. සියා ච තස්ස භික්ඛුනො කොචිදෙව පච්චයො සෙනං ගමනාය, දිරත්තතිරත්තං තෙන භික්ඛුනා සෙනාය වසිතබ්බං. තතො චෙ උත්තරි වසෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

උය්‍යොධිකසික්ඛාපදං

50. දිරත්තතිරත්තං චෙ භික්ඛු සෙනාය වසමානො උය්‍යොධිකං වා බලග්ගං වා සෙනාබ්‍යූහං වා අනීකදස්සනං වා ගච්ඡෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

අචෙලකවග්ගො පඤ්චමො.

සුරාපානසික්ඛාපදං

51. සුරාමෙරයපානෙ පාචිත්තියං.

අඞ්ගුලිපතොදකසික්ඛාපදං

52. අඞ්ගුලිපතොදකෙ පාචිත්තියං.

හසධම්මසික්ඛාපදං

53. උදකෙ හසධම්මෙ පාචිත්තියං.

අනාදරියසික්ඛාපදං

54. අනාදරියෙ පාචිත්තියං.

භිංසාපනසික්ඛාපදං

55. යො පන භික්ඛු භික්ඛුං භිංසාපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ජොතිසික්ඛාපදං

56. යො පන භික්ඛු අගිලානො විසිබ්බනාපෙක්ඛො ජොතිං සමාදහෙය්‍ය වා සමාදහාපෙය්‍ය වා අඤ්ඤත්‍ර තථාරූපප්පච්චයා, පාචිත්තියං.

නහානසික්ඛාපදං

57. යො පන භික්ඛු ඔරෙනද්ධමාසං නහායෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර සමයා, පාචිත්තියං. තත්ථායං සමයො ''දියඩ්ඪො මාසො සෙසො ගිම්හාන''න්ති ''වස්සානස්ස පඨමො මාසො'' ඉච්චෙතෙ අඩ්ඪතෙය්‍යමාසා උණ්හසමයො, පරිළාහසමයො, ගිලානසමයො, කම්මසමයො, අද්ධානගමනසමයො, වාතවුට්ඨිසමයො, අයං තත්ථ සමයො.

දුබ්බණ්ණකරණසික්ඛාපදං

58. නවං පන භික්ඛුනා චීවරලාභෙන තිණ්ණං දුබ්බණ්ණකරණානං අඤ්ඤතරං දුබ්බණ්ණකරණං ආදාතබ්බං නීලං වා කද්දමං වා කාළසාමං වා. අනාදා චෙ භික්ඛු තිණ්ණං දුබ්බණ්ණකරණානං අඤ්ඤතරං දුබ්බණ්ණකරණං නවං චීවරං පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

විකප්පනසික්ඛාපදං

59. යො පන භික්ඛු භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා සික්ඛමානාය වා සාමණෙරස්ස වා සාමණෙරියා වා සාමං චීවරං විකප්පෙත්වා අප්පච්චුද්ධාරණං පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

අපනිධානසික්ඛාපදං

60. යො පන භික්ඛු භික්ඛුස්ස පත්තං වා චීවරං වා නිසීදනං වා සූචිඝරං වා කායබන්ධනං වා අපනිධෙය්‍ය වා අපනිධාපෙය්‍ය වා අන්තමසො හසාපෙක්ඛොපි, පාචිත්තියං.

සුරාපානවග්ගො ඡට්ඨො.

සඤ්චිච්චසික්ඛාපදං

61. යො පන භික්ඛු සඤ්චිච්ච පාණං ජීවිතා වොරොපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

සප්පාණකසික්ඛාපදං

62. යො පන භික්ඛු ජානං සප්පාණකං උදකං පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

උක්කොටනසික්ඛාපදං

63. යො පන භික්ඛු ජානං යථාධම්මං නිහතාධිකරණං පුනකම්මාය උක්කොටෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

දුට්ඨුල්ලසික්ඛාපදං

64. යො පන භික්ඛු භික්ඛුස්ස ජානං දුට්ඨුල්ලං ආපත්තිං පටිච්ඡාදෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ඌනවීසතිවස්සසික්ඛාපදං

65. යො පන භික්ඛු ජානං ඌනවීසතිවස්සං පුග්ගලං උපසම්පාදෙය්‍ය, සො ච පුග්ගලො අනුපසම්පන්නො, තෙ ච භික්ඛූ ගාරය්හා, ඉදං තස්මිං පාචිත්තියං.

ථෙය්‍යසත්ථසික්ඛාපදං

66. යො පන භික්ඛු ජානං ථෙය්‍යසත්ථෙන සද්ධිං සංවිධාය එකද්ධානමග්ගං පටිපජ්ජෙය්‍ය අන්තමසො ගාමන්තරම්පි, පාචිත්තියං.

සංවිධානසික්ඛාපදං

67. යො පන භික්ඛු මාතුගාමෙන සද්ධිං සංවිධාය එකද්ධානමග්ගං පටිපජ්ජෙය්‍ය අන්තමසො ගාමන්තරම්පි, පාචිත්තියං.

අරිට්ඨසික්ඛාපදං

68. යො පන භික්ඛු එවං වදෙය්‍ය ‘‘තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි, යථා යෙමෙ අන්තරායිකා ධම්මා වුත්තා භගවතා, තෙ පටිසෙවතො නාලං අන්තරායායා’’ති, සො භික්ඛු භික්ඛූහි එවමස්ස වචනීයො ‘‘මායස්මා එවං අවච, මා භගවන්තං අබ්භාචික්ඛි, න හි සාධු භගවතො අබ්භක්ඛානං, න හි භගවා එවං වදෙය්‍ය, අනෙකපරියායෙනාවුසො අන්තරායිකා ධම්මා අන්තරායිකා වුත්තා භගවතා, අලඤ්ච පන තෙ පටිසෙවතො අන්තරායායා’’ති. එවඤ්ච සො භික්ඛු භික්ඛූහි වුච්චමානො තථෙව පග්ගණ්හෙය්‍ය, සො භික්ඛු භික්ඛූහි යාවතතියං සමනුභාසිතබ්බො තස්ස පටිනිස්සග්ගාය. යාවතතියඤ්චෙ සමනුභාසියමානො තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං. නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

උක්ඛිත්තසම්භොගසික්ඛාපදං

69. යො පන භික්ඛු ජානං තථාවාදිනා භික්ඛුනා අකටානුධම්මෙන තං දිට්ඨිං අප්පටිනිස්සට්ඨෙන සද්ධිං සම්භුඤ්ජෙය්‍ය වා, සංවසෙය්‍ය වා, සහ වා සෙය්‍යං කප්පෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

කණ්ටකසික්ඛාපදං

70. සමණුද්දෙසොපි චෙ එවං වදෙය්‍ය ''තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි, යථා යෙමෙ අන්තරායිකා ධම්මා වුත්තා භගවතා, තෙ පටිසෙවතො නාලං අන්තරායායා''ති, සො සමණුද්දෙසො භික්ඛූහි එවමස්ස වචනීයො ''මාවුසො, සමණුද්දෙස එවං අවච, මා භගවන්තං අබ්භාචික්ඛි, න හි සාධු භගවතො අබ්භක්ඛානං, න හි භගවා එවං වදෙය්‍ය, අනෙකපරියායෙනාවුසො, සමණුද්දෙස අන්තරායිකා ධම්මා අන්තරායිකා වුත්තා භගවතා, අලඤ්ච පන තෙ පටිසෙවතො අන්තරායායා''ති, එවඤ්ච සො සමණුද්දෙසො භික්ඛූහි වුච්චමානො තථෙව පග්ගණ්හෙය්‍ය, සො සමණුද්දෙසො භික්ඛූහි එවමස්ස වචනීයො ''අජ්ජතග්ගෙ තෙ, ආවුසො, සමණුද්දෙස න චෙව සො භගවා සත්ථා අපදිසිතබ්බො, යම්පි චඤ්ඤෙ සමණුද්දෙසා ලභන්ති භික්ඛූහි සද්ධිං දිරත්තතිරත්තං සහසෙය්‍යං, සාපි තෙ නත්ථි, චර පිරෙ, විනස්සා''ති. යො පන භික්ඛු ජානං තථානාසිතං සමණුද්දෙසං උපලාපෙය්‍ය වා, උපට්ඨාපෙය්‍ය වා, සම්භුඤ්ජෙය්‍ය වා, සහ වා සෙය්‍යං කප්පෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

සප්පාණකවග්ගො සත්තමො.

සහධම්මිකසික්ඛාපදං

71. යො පන භික්ඛු භික්ඛූහි සහධම්මිකං වුච්චමානො එවං වදෙය්‍ය ''න තාවාහං, ආවුසො, එතස්මිං සික්ඛාපදෙ සික්ඛිස්සාමි, යාව න අඤ්ඤං භික්ඛුං බ්‍යත්තං විනයධරං පරිපුච්ඡාමී''ති, පාචිත්තියං. සික්ඛමානෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා අඤ්ඤාතබ්බං පරිපුච්ඡිතබ්බං පරිපඤ්හිතබ්බං, අයං තත්ථ සාමීචි.

විලෙඛනසික්ඛාපදං

72. යො පන භික්ඛු පාතිමොක්ඛෙ උද්දිස්සමානෙ එවං වදෙය්‍ය ''කිං පනිමෙහි ඛුද්දානුඛුද්දකෙහි සික්ඛාපදෙහි උද්දිට්ඨෙහි, යාවදෙව කුක්කුච්චාය විහෙසාය විලෙඛාය සංවත්තන්තී''ති, සික්ඛාපදවිවණ්ණකෙ පාචිත්තියං.

මොහනසික්ඛාපදං

73. යො පන භික්ඛු අන්වද්ධමාසං පාතිමොක්ඛෙ උද්දිස්සමානෙ එවං වදෙය්‍ය ''ඉදානෙව ඛො අහං ජානාමි, අයම්පි කිර ධම්මො සුත්තාගතො සුත්තපරියාපන්නො අන්වද්ධමාසං උද්දෙසං ආගච්ඡතී''ති. තඤ්චෙ භික්ඛුං අඤ්ඤෙ භික්ඛූ ජානෙය්‍යුං නිසින්නපුබ්බං ඉමිනා භික්ඛුනා ද්වත්තික්ඛත්තුං

පාතිමොක්ඛෙ උද්දිස්සමානෙ, කො පන වාදො භියොයා, න ච තස්ස භික්ඛුනො අඤ්ඤාණකෙන මුත්ති අත්ථි, යඤ්ච තත්ථ ආපත්තිං ආපන්නො, තඤ්ච යථාධම්මො කාරෙතබ්බො, උත්තරි චස්ස මොහො ආරොපෙතබ්බො ''තස්ස තෙ, ආවුසො, අලාභා, තස්ස තෙ දුල්ලද්ධං, යං ත්වං පාතිමොක්ඛෙ උද්දිස්සමානෙන සාධුකං අට්ඨිං කත්වා මනසි කරොසී''ති, ඉදං තස්මිං මොහනකෙ පාචිත්තියං.

පහාරසික්ඛාපදං

74. යො පන භික්ඛු භික්ඛුස්ස කුපිතො අනත්තමනො පහාරං දදෙයා, පාචිත්තියං.

තලසත්තිකසික්ඛාපදං

75. යො පන භික්ඛු භික්ඛුස්ස කුපිතො අනත්තමනො තලසත්තිකං උග්ගිරෙයා, පාචිත්තියං.

අමූලකසික්ඛාපදං

76. යො පන භික්ඛු භික්ඛුං අමූලකෙන සඞ්ඝාදිසෙසෙන අනුද්ධංසෙයා, පාචිත්තියං.

සඤ්චිච්චසික්ඛාපදං

77. යො පන භික්ඛු භික්ඛුස්ස සඤ්චිච්ච කුක්කුච්චං උපදහෙයා ''ඉතිස්ස මුහුත්තම්පි අඵාසු භවිස්සතී''ති එතදෙව පච්චයං කරිත්වා අනඤ්ඤං, පාචිත්තියං.

උපස්සුතිසික්ඛාපදං

78. යො පන භික්ඛු භික්ඛූනං භණ්ඩනජාතානං කලහජාතානං විවාදාපන්නානං උපස්සුතිං තිට්ඨෙයා ''යං ඉමෙ භණිස්සන්ති, තං සොස්සාමී''ති එතදෙව පච්චයං කරිත්වා අනඤ්ඤං, පාචිත්තියං.

කම්මප්පටිබාහනසික්ඛාපදං

79. යො පන භික්ඛු ධම්මිකානං කම්මානං ඡන්දං දත්වා පච්ඡා ඛීයනධම්මං ආපජ්ජෙයා, පාචිත්තියං.

ඡන්දංඅදත්වාගමනසික්ඛාපදං

80. යො පන භික්ඛු සඞ්ඝෙ විනිච්ඡයකථාය වත්තමානාය ඡන්දං අදත්වා උට්ඨායාසනා පක්කමෙයා, පාචිත්තියං.

දුබ්බලසික්ඛාපදං

81. යො පන භික්ඛු සමග්ගෙන සඞ්ඝෙන චීවරං දත්වා පච්ඡා ඛීයනධම්මං ආපජ්ජෙය්‍ය ''යථාසන්ථුතං භික්ඛූ සඞ්ඝිකං ලාභං පරිණාමෙන්තී''ති, පාචිත්තියං.

පරිණාමනසික්ඛාපදං

82. යො පන භික්ඛු ජානං සඞ්ඝිකං ලාභං පරිණතං පුග්ගලස්ස පරිණාමෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

සහධම්මිකවග්ගො අට්ඨමො.

අන්තෙපුරසික්ඛාපදං

83. යො පන භික්ඛු රඤ්ඤො ඛත්තියස්ස මුද්ධාභිසිත්තස්ස අනික්ඛන්තරාජකෙ අනිග්ගතරතනකෙ පුබ්බෙ අප්පටිසංවිදිතො ඉන්දඛීලං අතික්කාමෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

රතනසික්ඛාපදං

84. යො පන භික්ඛු රතනං වා රතනසම්මතං වා අඤ්ඤත්‍ර අජ්ඣාරාමා වා අජ්ඣාවසථා වා උග්ගණ්හෙය්‍ය වා උග්ගණ්හාපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං. රතනං වා පන භික්ඛුනා රතනසම්මතං වා අජ්ඣාරාමෙ වා අජ්ඣාවසථෙ වා උග්ගහෙත්වා වා උග්ගහාපෙත්වා වා නික්ඛිපිතබ්බං ''යස්ස භවිස්සති, සො හරිස්සතී''ති, අයං තත්ථ සාමීචි.

විකාලගාමප්පවෙසනසික්ඛාපදං

85. යො පන භික්ඛු සන්තං භික්ඛුං අනාපුච්ඡාවිකාලෙ ගාමං පවිසෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර තථාරූපා අච්චායිකා කරණීයා, පාචිත්තියං.

සූචිඝරසික්ඛාපදං

86. යො පන භික්ඛු අට්ඨිමයං වා දන්තමයං වා විසාණමයං වා සූචිඝරං කාරාපෙය්‍ය, භෙදනකං පාචිත්තියං.

මඤ්චපීඨසික්ඛාපදං

87. නවං පන භික්ඛුනා මඤ්චං වා පීඨං වා කාරයමානෙන අට්ඨඞ්ගුලපාදකං කාරෙතබ්බං සුගතඞ්ගුලෙන අඤ්ඤත්‍ර හෙට්ඨිමාය අටනියා. තං අතික්කාමයතො ඡෙදනකං පාචිත්තියං.

තූලොනද්ධසික්ඛාපදං

88. යො පන භික්ඛු මඤ්චං වා පීඨං වා තූලොනද්ධං කාරාපෙය්‍ය, උද්දාලනකං පාචිත්තියං.

නිසීදනසික්ඛාපදං

89. නිසීදනං පන භික්ඛුනා කාරයමානෙන පමාණිකං කාරෙතබ්බං, තත්‍රිදං පමාණං, දීඝසො ද්වෙ විදත්ථියො සුගතවිදත්ථියා, තිරියං දියඩ්ඪං, දසා විදත්ථි. තං අතික්කාමයතො ඡෙදනකං පාචිත්තියං.

කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදිසික්ඛාපදං

90. කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදිං පන භික්ඛුනා කාරයමානෙන පමාණිකා කාරෙතබ්බා, තත්‍රිදං පමාණං, දීඝසො චතස්සො විදත්ථියො සුගතවිදත්ථියා, තිරියං ද්වෙ විදත්ථියො. තං අතික්කාමයතො ඡෙදනකං පාචිත්තියං.

වස්සිකසාටිකසික්ඛාපදං

91. වස්සිකසාටිකං පන භික්ඛුනා කාරයමානෙන පමාණිකා කාරෙතබ්බා, තත්‍රිදං පමාණං, දීඝසො ඡ විදත්ථියො සුගතවිදත්ථියා, තිරියං අඩ්ඪතෙය්‍යා. තං අතික්කාමයතො ඡෙදනකං පාචිත්තියං.

නන්දසික්ඛාපදං

92. යො පන භික්ඛු සුගතචීවරප්පමාණං චීවරං කාරාපෙය්‍ය, අතිරෙකං වා, ඡෙදනකං පාචිත්තියං. තත්‍රිදං සුගතස්ස සුගතචීවරප්පමාණං, දීඝසො නව විදත්ථියො සුගතවිදත්ථියා, තිරියං ඡ විදත්ථියො, ඉදං සුගතස්ස සුගතචීවරප්පමාණන්ති.

රතනවග්ගො නවමො.

උද්දිට්ඨා ඛො ආයස්මන්තො ද්වෙනවුති පාචිත්තියා ධම්මා. තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථායස්මන්තො, තස්මා තුණ්හී, එවමෙතං ධාරයාමීති.

පාචිත්තියා නිට්ඨිතා.

පාටිදෙසනීයා

ඉමෙ ඛො පනායස්මන්තො චත්තාරො පාටිදෙසනීයා

ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

පඨමපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදං

1. යො පන භික්ඛු අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා අන්තරඝරං පවිට්ඨාය හත්ථතො ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා සහත්ථා පටිග්ගහෙත්වා ඛාදෙය්‍ය වා භුඤ්ජෙය්‍ය වා, පටිදෙසෙතබ්බං තෙන භික්ඛුනා ‘‘ගාරය්හං, ආවුසො, ධම්මං ආපජ්ජිං අසප්පායං පාටිදෙසනීයං, තං පටිදෙසෙමී’’ති.

දුතියපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදං

2. භික්ඛූ පනෙව කුලෙසු නිමන්තිතා භුඤ්ජන්ති, තත්‍ර චෙ සා භික්ඛුනී වොසාසමානරූපා ඨිතා හොති ‘‘ඉධ සූපං දෙථ, ඉධ ඔදනං දෙථා’’ති. තෙහි භික්ඛූහි සා භික්ඛුනී අපසාදෙතබ්බා ‘‘අපසක්ක තාව භගිනි, යාව භික්ඛූ භුඤ්ජන්තී’’ති. එකස්සපි චෙ භික්ඛුනො න පටිභාසෙය්‍ය තං භික්ඛුනිං අපසාදෙතුං ‘‘අපසක්ක තාව භගිනි, යාව භික්ඛූ භුඤ්ජන්තී’’ති, පටිදෙසෙතබ්බං තෙහි භික්ඛූහි ‘‘ගාරය්හං, ආවුසො, ධම්මං ආපජ්ජිම්හා අසප්පායං පාටිදෙසනීයං, තං පටිදෙසෙමා’’ති.

තතියපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදං

3. යානි ඛො පන තානි සෙක්ඛසම්මතානි කුලානි, යො පන භික්ඛු තථාරූපෙසු සෙක්ඛසම්මතෙසු කුලෙසු පුබ්බෙ අනිමන්තිතො අගිලානො ඛාදනීයං වා, භොජනීයං වා සහත්ථා පටිග්ගහෙත්වා ඛාදෙය්‍ය වා, භුඤ්ජෙය්‍ය වා, පටිදෙසෙතබ්බං තෙන භික්ඛුනා ‘‘ගාරය්හං, ආවුසො, ධම්මං ආපජ්ජිං අසප්පායං පාටිදෙසනීයං, තං පටිදෙසෙමී’’ති.

චතුත්ථපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදං

4. යානි ඛො පන තානි ආරඤ්ඤකානි සෙනාසනානි සාසඞ්කසම්මතානි සප්පටිභයානි, යො පන භික්ඛු තථාරූපෙසු සෙනාසනෙසු පුබ්බෙ අප්පටිසංවිදිතං ඛාදනීයං වා, භොජනීයං වා අජ්ඣාරාමෙ සහත්ථා පටිග්ගහෙත්වා අගිලානො ඛාදෙය්‍ය වා, භුඤ්ජෙය්‍ය වා, පටිදෙසෙතබ්බං තෙන භික්ඛුනා ‘‘ගාරය්හං, ආවුසො, ධම්මං ආපජ්ජිං අසප්පායං පාටිදෙසනීයං, තං පටිදෙසෙමී’’ති.

උද්දිට්ඨා ඛො ආයස්මන්තො චත්තාරො පාටිදෙසනීයා ධම්මා. තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථායස්මන්තො, තස්මා තුණ්හී, එවමෙතං ධාරයාමීති.

පාටිදෙසනීයා නිට්ඨිතා.

සෙඛියා

ඉමෙ ඛො පනායස්මන්තො සෙඛියා ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

පරිමණ්ඩලසික්ඛාපදං

1. පරිමණ්ඩලං නිවාසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

2. පරිමණ්ඩලං පාරුපිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සුප්පටිච්ඡන්නසික්ඛාපදං

3. සුප්පටිච්ඡන්නො අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

4. සුප්පටිච්ඡන්නො අන්තරඝරෙ නිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සුසංවුතසික්ඛාපදං

5. සුසංවුතො අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

6. සුසංවුතො අන්තරඝරෙ නිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ඔක්ඛිත්තචක්ඛුසික්ඛාපදං

7. ඔක්ඛිත්තචක්ඛු අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

8. ඔක්ඛිත්තචක්ඛු අන්තරඝරෙ නිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

උක්ඛිත්තකසික්ඛාපදං

9. න උක්ඛිත්තකාය අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

10. න උක්ඛිත්තකාය අන්තරඝරෙ නිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

පරිමණ්ඩලවග්ගො පඨමො.

උජ්ජග්ඝිකසික්ඛාපදං

11. න උජ්ජග්ඝිකාය අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

12. න උජ්ජග්ඝිකාය අන්තරඝරෙ නිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

උච්චසද්දසික්ඛාපදං

13. අප්පසද්දො අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

14. අප්පසද්දො අන්තරඝරෙ නිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

කායප්පචාලකසික්ඛාපදං

15. න කායප්පචාලකං අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

16. න කායප්පචාලකං අන්තරඝරෙ නිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

බාහුප්පචාලකසික්ඛාපදං

17. න බාහුප්පචාලකං අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

18. න බාහුප්පචාලකං අන්තරඝරෙනිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සීසප්පචාලකසික්ඛාපදං

19. න සීසප්පචාලකං අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

20. න සීසප්පචාලකං අන්තරඝරෙ නිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

උජ්ජග්ඝිකවග්ගො දුතියො.

ඛම්භකතසික්ඛාපදං

21. න ඛම්භකතො අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

22. න ඛම්භකතො අන්තරඝරෙ නිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ඔගුණ්ඨිතසික්ඛාපදං

23. න ඔගුණ්ඨිතො අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

24. න ඔගුණ්ඨිතො අන්තරඝරෙ නිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

උක්කුටිකසික්ඛාපදං

25. න උක්කුටිකාය අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

පල්ලත්ථිකසික්ඛාපදං

26. න පල්ලත්ථිකාය අන්තරඝරෙ නිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සක්කච්චපටිග්ගහණසික්ඛාපදං

27. සක්කච්චං පිණ්ඩපාතං පටිග්ගහෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

පත්තසඤ්ඤීපටිග්ගහණසික්ඛාපදං

28. පත්තසඤ්ඤී පිණ්ඩපාතං පටිග්ගහෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සමසූපකපටිග්ගහණසික්ඛාපදං

29. සමසූපකං පිණ්ඩපාතං පටිග්ගහෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සමතිත්තිකසික්ඛාපදං

30. සමතිත්තිකං පිණ්ඩපාතං පටිග්ගහෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ඛම්භකතවග්ගො තතියො.

සක්කච්චභුඤ්ජනසික්ඛාපදං

31. සක්කච්චං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

පත්තසඤ්ඤීභුඤ්ජනසික්ඛාපදං

32. පත්තසඤ්ඤී පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සපදානසික්ඛාපදං

33. සපදානං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සමසූපකසික්ඛාපදං

34. සමසූපකං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

නථූපකතසික්ඛාපදං

35. න ථූපකතො ඔමද්දිත්වා පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ඔදනප්පටිච්ඡාදනසික්ඛාපදං

36. න සූපං වා බ්‍යඤ්ජනං වා ඔදනෙන පටිච්ඡාදෙස්සාමි භියොාකම්‍යතං උපාදායාති සික්ඛා කරණීයා.

සූපොදනවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදං

37. න සූපං වා ඔදනං වා අගිලානො අත්තනො අත්ථාය විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

උජ්ඣානසඤ්ඤීසික්ඛාපදං

38. න උජ්ඣානසඤ්ඤී පරෙසං පත්තං ඔලොකෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

කබළසික්ඛාපදං

39. නාතිමහන්තං කබළං කරිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ආලොපසික්ඛාපදං

40. පරිමණ්ඩලං ආලොපං කරිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සක්කච්චවග්ගො චතුත්ථො.

අනාහටසික්ඛාපදං

41. න අනාහටෙ කබළෙ මුඛද්වාරං විවරිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

භුඤ්ජමානසික්ඛාපදං

42. න භුඤ්ජමානො සබ්බහත්ථං මුඛෙ පක්ඛිපිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සකබළසික්ඛාපදං

43. න සකබළෙන මුඛෙන බ්‍යාහරිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

පිණ්ඩුක්ඛෙපකසික්ඛාපදං

44. න පිණ්ඩුක්ඛෙපකං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

කබළාවච්ඡෙදකසික්ඛාපදං

45. න කබළාවච්ඡෙදකං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

අවගණ්ඩකාරකසික්ඛාපදං

46. න අවගණ්ඩකාරකං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

හත්ථනිද්ධුනකසික්ඛාපදං

47. න හත්ථනිද්ධුනකං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සිත්ථාවකාරකසික්ඛාපදං

48. න සිත්ථාවකාරකං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ජිව්හානිච්ඡාරකසික්ඛාපදං

49. න ජිව්හානිච්ඡාරකං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

චපුචපුකාරකසික්ඛාපදං

50. න චපුචපුකාරකං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

කබළවග්ගො පඤ්චමො.

සුරුසුරුකාරකසික්ඛාපදං

51. න සුරුසුරුකාරකං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

හත්ථනිල්ලෙහකසික්ඛාපදං

52. න හත්ථනිල්ලෙහකං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

පත්තනිල්ලෙහකසික්ඛාපදං

53. න පත්තනිල්ලෙහකං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ඔට්ඨනිල්ලෙහකසික්ඛාපදං

54. න ඔට්ඨනිල්ලෙහකං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සාමිසසික්ඛාපදං

55. න සාමිසෙන හත්ථෙන පානීයථාලකං පටිග්ගහෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සසිත්ථකසික්ඛාපදං

56. න සසිත්ථකං පත්තධොවනං අන්තරඝරෙ ඡඩ්ඩෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ඡත්තපාණිසික්ඛාපදං

57. න ඡත්තපාණිස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

දණ්ඩපාණිසික්ඛාපදං

58. න දණ්ඩපාණිස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සත්ථපාණිසික්ඛාපදං

59. න සත්ථපාණිස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ආවුධපාණිසික්ඛාපදං

60. න ආවුධපාණිස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සුරුසුරුවග්ගො ඡට්ඨො.

පාදුකසික්ඛාපදං

61. න පාදුකාරුළ්හස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

උපාහනසික්ඛාපදං

62. න උපාහනාරුළ්හස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

යානසික්ඛාපදං

63. න යානගතස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සයනසික්ඛාපදං

64. න සයනගතස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

පල්ලත්ථිකසික්ඛාපදං

65. න පල්ලත්ථිකාය නිසින්නස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

වෙඨිතසික්ඛාපදං

66. න වෙඨිතසීසස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ඔගුණ්ඨිතසික්ඛාපදං

67. න ඔගුණ්ඨිතසීසස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ඡමාසික්ඛාපදං

68. න ඡමායං නිසීදිත්වා ආසනෙ නිසින්නස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

නීචාසනසික්ඛාපදං

69. න නීචෙ ආසනෙ නිසීදිත්වා උච්චෙ ආසනෙ නිසින්නස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ඨිතසික්ඛාපදං

70. න ඨිතො නිසින්නස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

පච්ඡතොගමනසික්ඛාපදං

71. න පච්ඡතො ගච්ඡන්තො පුරතො ගච්ඡන්තස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

උප්පථෙනගමනසික්ඛාපදං

72. න උප්පථෙන ගච්ඡන්තො පථෙන ගච්ඡන්තස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ඨිතොඋච්චාරසික්ඛාපදං

73. න ඨිතො අගිලානො උච්චාරං වා පස්සාවං වා කරිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

හරිතෙඋච්චාරසික්ඛාපදං

74. න හරිතෙ අගිලානො උච්චාරං වා පස්සාවං වා ඛෙළං වා කරිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

උදකෙඋච්චාරසික්ඛාපදං

75. න උදකෙ අගිලානො උච්චාරං වා පස්සාවං වා ඛෙළං වා කරිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

පාදුකවග්ගො සත්තමො.

උද්දිට්ඨා ඛො ආයස්මන්තො සෙඛියා ධම්මා. තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථායස්මන්තො, තස්මා තුණ්හී, එවමෙතං ධාරයාමීති.

සෙඛියා නිට්ඨිතා.

අධිකරණසමථා

ඉමෙ ඛො පනායස්මන්තො සත්ත අධිකරණසමථා

ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

උප්පන්නුප්පන්නානං අධිකරණානං සමථාය වූපසමාය සම්මුඛාවිනයො දාතබ්බො.

සතිවිනයො දාතබ්බො.

අමූළ්හවිනයො දාතබ්බො.

පටිඤ්ඤාය කාරෙතබ්බං.

යෙභුය්‍යසිකා.

තස්සපාපියසිකා.

තිණවත්ථාරකොති.

උද්දිට්ඨා ඛො ආයස්මන්තො සත්ත අධිකරණසමථා ධම්මා. තත්ථායස්මන්තෙ, පුච්ඡාමි කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථායස්මන්තො, තස්මා තුණ්හී, එවමෙතං ධාරයාමීති.

අධිකරණසමථා නිට්ඨිතා.

උද්දිට්ඨං ඛො ආයස්මන්තො නිදානං,

උද්දිට්ඨා චත්තාරො පාරාජිකා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා තෙරස සඞ්ඝාදිසෙසා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා ද්වෙ අනියතා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා තිංස නිස්සග්ගියා පාචිත්තියා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා ද්වෙනවුති පාචිත්තියා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා චත්තාරො පාටිදෙසනීයා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා සෙඛියා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා සත්ත අධිකරණසමථා ධම්මා, එත්තකං තස්ස භගවතො සුත්තාගතං සුත්තපරියාපන්නං අන්වද්ධමාසං උද්දෙසං ආගච්ඡති, තත්ථ සබ්බෙහෙව සමග්ගෙහි සම්මොදමානෙහි අවිවදමානෙහි සික්ඛිතබ්බන්ති.

විත්ථාරුද්දෙසො පඤ්චමො.

භික්ඛුපාතිමොක්ඛං නිට්ඨිතං.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

භික්ඛුනීපාතිමොක්ඛපාළි

පුබ්බකරණං-4

සම්මජ්ජනී පදීපො ච, උදකං ආසනෙන ච;
උපොසථස්ස එතානි, “**පුබ්බකරණ**”න්ති වුච්චති.

පුබ්බකිච්චං-5

ඡන්ද, පාරිසුද්ධි, උතුක්ඛානං, භික්ඛුනිගණනා ච ඔවාදො;
උපොසථස්ස එතානි, “**පුබ්බකිච්ච**”න්ති වුච්චති.

පත්තකල්ලඅඞ්ගා-4

උපොසථො, යාවතිකා ච භික්ඛුනී කම්මප්පත්තා;
සභාගාපත්තියො ච න විජ්ජන්ති;
වජ්ජනීයා ච පුග්ගලා තස්මිං න හොන්ති, “**පත්තකල්ල**”න්ති වුච්චති.

පුබ්බකරණපුබ්බකිච්චානි සමාපෙත්වා දෙසිතාපත්තිකස්ස සමග්ගස්ස භික්ඛුනිසඞ්ඝස්ස අනුමතියා පාතිමොක්ඛං උද්දිසිතුං ආරාධනං කරොම.

නිදානුද්දෙසො

සුණාතු මෙ අය්‍යෙ සඞ්ඝො, අජ්ජුපොසථො පන්නරසො, යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, සඞ්ඝො උපොසථං කරෙය්‍ය, පාතිමොක්ඛං උද්දිසෙය්‍ය.

කිං සඞ්ඝස්ස පුබ්බකිච්චං? පාරිසුද්ධිං අය්‍යායො ආරොචෙථ, පාතිමොක්ඛං උද්දිසිස්සාමි, තං සබ්බාව සන්තා සාධුකං සුණොම මනසි කරොම. යස්සා සියා ආපත්ති, සා ආවිකරෙය්‍ය, අසන්තියා ආපත්තියා තුණ්හී භවිතබ්බං, තුණ්හීභාවෙන බො පනාය්‍යායො, ‘‘පරිසුද්ධා’’ති වෙදිස්සාමි. යථා බො පන පච්චෙකපුට්ඨස්සා වෙය්‍යාකරණං හොති, එවමෙවං එවරූපාය පරිසාය යාවතතියං අනුසාවිතං හොති. යා පන භික්ඛුනී යාවතතියං අනුසාවියමානෙ සරමානා සන්තිං ආපත්තිං නාවිකරෙය්‍ය, සම්පජානමුසාවාදස්සා හොති. සම්පජානමුසාවාදො බො පනාය්‍යායො, අන්තරායිකො ධම්මො වුත්තො භගවතා, තස්මා සරමානාය භික්ඛුනියා ආපන්නාය විසුද්ධාපෙක්ඛාය සන්තී ආපත්ති ආවිකාතබ්බා, ආවිකතා හිස්සා ඵාසු හොති.

උද්දිට්ඨං ඛො, අය්‍යායො, නිදානං. තත්ථාය්‍යායො පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථාය්‍යායො, තස්මා තුණ්හී, එවමෙතං ධාරයාමීති.

නිදානං නිට්ඨිතං.

පාරාජිකුද්දෙසො

තත්‍රිමෙ අට්ඨ පාරාජිකා ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

මෙථුනධම්මසික්ඛාපදං

1. යා පන භික්ඛුනී ඡන්දසො මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවෙය්‍ය, අන්තමසො තිරච්ඡානගතෙනපි, පාරාජිකා හොති අසංවාසා.

අදින්නාදානසික්ඛාපදං

2. යා පන භික්ඛුනී ගාමා වා අරඤ්ඤා වා අදින්නං ථෙය්‍යසඞ්ඛාතං ආදියෙය්‍ය, යථාරූපෙ අදින්නාදානෙ රාජානො චොරං ගහෙත්වා හනෙය්‍යුං වා බන්ධෙය්‍යුං වා පබ්බාජෙය්‍යුං වා චොරාසි බාලාසි මූළ්හාසි ථෙනාසීති, තථාරූපං භික්ඛුනී අදින්නං ආදියමානා අයම්පි පාරාජිකා හොති අසංවාසා.

මනුස්සවිග්ගහසික්ඛාපදං

3. යා පන භික්ඛුනී සඤ්චිච්ච මනුස්සවිග්ගහං ජීවිතා වොරොපෙය්‍ය, සත්ථහාරකං වාස්ස පරියෙසෙය්‍ය, මරණවණ්ණං වා සංවණ්ණෙය්‍ය, මරණාය වා සමාදපෙය්‍ය ‘‘අම්භො පුරිස, කිං තුය්හිමිනා පාපකෙන දුජ්ජීවිතෙන, මතං තෙ ජීවිතා සෙය්‍යො’’ති, ඉති චිත්තමනා චිත්තසඞ්කප්පා

අනෙකපරියායෙන මරණවණ්ණං වා සංවණ්ණෙය්‍ය, මරණාය වා සමාදපෙය්‍ය, අයම්පි පාරාජිකා හොති අසංවාසා.

උත්තරිමනුස්සධම්මසික්ඛාපදං

4. යා පන භික්ඛුනී අනභිජානං උත්තරිමනුස්සධම්මං අත්තුපනායිකං අලමරියඤාණදස්සනං සමුදාචරෙය්‍ය ''ඉති ජානාමි, ඉති පස්සාමී''ති, තතො අපරෙන සමයෙන සමනුග්ගාහීයමානා වා අසමනුග්ගාහීයමානා වා ආපන්නා විසුද්ධාපෙක්ඛා එවං වදෙය්‍ය ''අජානමෙවං, අය්‍යො, අවචං ජානාමි, අපස්සං පස්සාමි, තුච්ඡං මුසා විලපි''න්ති, අඤ්ඤත්‍ර අධිමානා, අයම්පි පාරාජිකා හොති අසංවාසා.

උබ්භජාණුමණ්ඩලිකාසික්ඛාපදං

5. යා පන භික්ඛුනී අවස්සුතා අවස්සුතස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස, අධක්ඛකං උබ්භජාණුමණ්ඩලං ආමසනං වා පරාමසනං වා ගහණං වා ඡුපනං වා පටිපීළනං වා සාදියෙය්‍ය, අයම්පි පාරාජිකා හොති අසංවාසා උබ්භජාණුමණ්ඩලිකා.

වජ්ජප්පටිච්ඡාදිකාසික්ඛාපදං

6. යා පන භික්ඛුනී ජානං පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපන්නං භික්ඛුනිං නෙවත්තනා පටිචොදෙය්‍ය, න ගණස්ස ආරොචෙය්‍ය, යදා ච සා ඨිතා වා අස්ස චුතා වා නාසිතා වා අවස්සටා වා, සා පච්ඡා එවං වදෙය්‍ය ''පුබ්බෙවාහං, අය්‍යො, අඤ්ඤාසිං එතං භික්ඛුනිං 'එවරූපා ච එවරූපා ච සා භගිනී'ති, නො ච ඛො අත්තනා පටිචොදෙස්සං, න ගණස්ස ආරොචෙස්ස''න්ති, අයම්පි පාරාජිකා හොති අසංවාසා වජ්ජප්පටිච්ඡාදිකා.

උක්ඛිත්තානුවත්තිකාසික්ඛාපදං

7. යා පන භික්ඛුනී සමග්ගෙන සඞ්ඝෙන උක්ඛිත්තං භික්ඛුං ධම්මෙන විනයෙන සත්ථුසාසනෙන අනාදරං අප්පටිකාරං අකතසහායං තමනුවත්තෙය්‍ය, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි එවමස්ස වචනීයා ''එසො ඛො, අය්‍යෙ, භික්ඛු සමග්ගෙන සඞ්ඝෙන උක්ඛිත්තො, ධම්මෙන විනයෙන සත්ථුසාසනෙන අනාදරො අප්පටිකාරො අකතසහායො, මාය්‍යෙ, එතං භික්ඛුං අනුවත්තී''ති, එවඤ්ච සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි වුච්චමානා තථෙව පග්ගණ්හෙය්‍ය, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි යාවතතියං සමනුභාසිතබ්බා තස්ස පටිනිස්සග්ගාය, යාවතතියං චෙ සමනුභාසියමානා තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං, නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, අයම්පි පාරාජිකා හොති අසංවාසා උක්ඛිත්තානුවත්තිකා.

අට්ඨවත්ථුකාසික්ඛාපදං

8. යා පන භික්ඛුනී අවස්සුතා අවස්සුතස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස හත්ථග්ගහණං වා සාදියෙය්‍ය, සඞ්ඝාටිකණ්ණග්ගහණං වා සාදියෙය්‍ය, සන්තිට්ඨෙය්‍ය වා, සල්ලපෙය්‍ය වා, සඞ්කෙතං වා ගච්ඡෙය්‍ය, පුරිසස්ස වා අබ්භාගමනං සාදියෙය්‍ය, ඡන්නං වා අනුපවිසෙය්‍ය, කායං වා තදත්ථාය උපසංහරෙය්‍ය එතස්ස අසද්ධම්මස්ස පටිසෙවනත්ථාය, අයම්පි පාරාජිකා හොති අසංවාසා අට්ඨවත්ථුකා.

උද්දිට්ඨා ඛො, අය්‍යායො, අට්ඨ පාරාජිකා ධම්මා. යෙසං භික්ඛුනී අඤ්ඤතරං වා අඤ්ඤතරං වා ආපජ්ජිත්වා න ලභති භික්ඛුනීහි සද්ධිං සංවාසං යථා පුරෙ, තථා පච්ඡා, පාරාජිකා හොති අසංවාසා. තත්ථාය්‍යායො, පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථාය්‍යායො, තස්මා තුණ්හී, එවමෙතං ධාරයාමීති.

පාරාජිකං නිට්ඨිතං.

සඞ්ඝාදිසෙසුද්දෙසො

ඉමෙ ඛො පනාය්‍යායො සත්තරස සඞ්ඝාදිසෙසා

ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

උස්සයවාදිකාසික්ඛාපදං

1. යා පන භික්ඛුනී උස්සයවාදිකා විහරෙය්‍ය ගහපතිනා වා ගහපතිපුත්තෙන වා දාසෙන වා කම්මකාරෙන වා අන්තමසො සමණපරිබ්බාජකෙනාපි, අයම්පි භික්ඛුනී පඨමාපත්තිකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඞ්ඝාදිසෙසං.

චොරීවුට්ඨාපිකාසික්ඛාපදං

2. යා පන භික්ඛුනී ජානං චොරිං වජ්ඣං විදිතං අනපලොකෙත්වා රාජානං වා සඞ්ඝං වා ගණං වා පූගං වා සෙණිං වා, අඤ්ඤත්‍ර කප්පා වුට්ඨාපෙය්‍ය, අයම්පි භික්ඛුනී පඨමාපත්තිකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඞ්ඝාදිසෙසං.

එකගාමන්තරගමනසික්ඛාපදං

3. යා පන භික්ඛුනී එකා වා ගාමන්තරං ගච්ඡෙය්‍ය, එකා වා නදීපාරං ගච්ඡෙය්‍ය, එකා වා රත්තිං විප්පවසෙය්‍ය, එකා වා ගණම්හා ඔහියෙය්‍ය, අයම්පි භික්ඛුනී පඨමාපත්තිකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඞ්ඝාදිසෙසං.

උක්ඛිත්තකඔසාරණසික්ඛාපදං

4. යා පන භික්ඛුනී සමග්ගෙන සඞ්ඝෙන උක්ඛිත්තං භික්ඛුනිං ධම්මෙන විනයෙන සත්ථුසාසනෙන අනපලොකෙත්වා කාරකසඞ්ඝං, අනඤ්ඤාය ගණස්ස ඡන්දං ඔසාරෙය්‍ය, අයම්පි භික්ඛුනී පඨමාපත්තිකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඞ්ඝාදිසෙසං.

භොජනපටිග්ගහණපඨමසික්ඛාපදං

5. යා පන භික්ඛුනී අවස්සුතා අවස්සුතස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස හත්ථතො ඛාදනීයං වා, භොජනීයං වා සහත්ථා පටිග්ගහෙත්වා ඛාදෙය්‍ය වා භුඤ්ජෙය්‍ය වා, අයම්පි භික්ඛුනී පඨමාපත්තිකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඞ්ඝාදිසෙසං.

භොජනපටිග්ගහණදුතියසික්ඛාපදං

6. යා පන භික්ඛුනී එවං වදෙය්‍ය ''කිං තෙ, අය්‍යෙ, එසො පුරිසපුග්ගලො කරිස්සති අවස්සුතො වා අනවස්සුතො වා, යතො ත්වං අනවස්සුතා, ඉඞ්ඝ, අය්‍යෙ, යං තෙ එසො පුරිසපුග්ගලො දෙති ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා, තං ත්වං සහත්ථා පටිග්ගහෙත්වා ඛාද වා භුඤ්ජ වා''ති, අයම්පි භික්ඛුනී පඨමාපත්තිකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඞ්ඝාදිසෙසං.

සඤ්චරිත්තසික්ඛාපදං

7. යා පන භික්ඛුනී සඤ්චරිත්තං සමාපජ්ජෙය්‍ය ඉත්ථියා වා පුරිසමතිං, පුරිසස්ස වා ඉත්ථිමතිං, ජායත්තනෙ වා ජාරත්තනෙ වා අන්තමසො තඞ්ඛණිකායපි, අයම්පි භික්ඛුනී පඨමාපත්තිකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඞ්ඝාදිසෙසං.

දුට්ඨදොසසික්ඛාපදං

8. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනිං දුට්ඨා දොසා අප්පතීතා අමූලකෙන පාරාජිකෙන ධම්මෙන අනුද්ධංසෙය්‍ය ''අප්පෙව නාම නං ඉමම්හා බ්‍රහ්මචරියා චාවෙය්‍ය''න්ති, තතො අපරෙන සමයෙන සමනුග්ගාහීයමානා වා අසමනුග්ගාහීයමානා වා අමූලකඤ්චෙව තං අධිකරණං හොති, භික්ඛුනී ච දොසං පතිට්ඨාති, අයම්පි භික්ඛුනී පඨමාපත්තිකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඞ්ඝාදිසෙසං.

අඤ්ඤභාගියසික්ඛාපදං

9. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනිං දුට්ඨා දොසා අප්පතීතා අඤ්ඤභාගියස්ස අධිකරණස්ස කිඤ්චිදෙසං ලෙසමත්තං උපාදාය පාරාජිකෙන ධම්මෙන අනුද්ධංසෙය්‍ය ''අප්පෙව නාම නං ඉමම්හා බ්‍රහ්මචරියා චාවෙය්‍ය''න්ති,

තතො අපරෙන සමයෙන සමනුග්ගාහීයමානා වා අසමනුග්ගාහීයමානා වා අඤ්ඤභාගියඤ්චෙව තං අධිකරණං හොති. කොචිදෙසො ලෙසමත්තො උපාදින්නො, භික්ඛුනී ච දොසං පතිට්ඨාති, අයම්පි භික්ඛුනී පඨමාපත්තිකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඞ්ඝාදිසෙසං.

සික්ඛංපච්චාචික්ඛණසික්ඛාපදං

10. යා පන භික්ඛුනී කුපිතා අනත්තමනා එවං වදෙය්‍ය ‘‘බුද්ධං පච්චාචික්ඛාමි ධම්මං පච්චාචික්ඛාමි, සඞ්ඝං පච්චාචික්ඛාමි, සික්ඛං පච්චාචික්ඛාමි, කින්නුමාව සමණියො යා සමණියො සක්‍යධීතරො, සන්තඤ්ඤාපි සමණියො ලජ්ජිනියො කුක්කුච්චිකා සික්ඛාකාමා, තාසාහං සන්තිකෙ බ්‍රහ්මචරියං චරිස්සාමී’’ති. සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි එවමස්ස වචනීයා ‘‘මාය්‍යෙ කුපිතා අනත්තමනා එවං අවච ‘බුද්ධං පච්චාචික්ඛාමි, ධම්මං පච්චාචික්ඛාමි, සඞ්ඝං පච්චාචික්ඛාමි, සික්ඛං පච්චාචික්ඛාමි, කින්නුමාව සමණියො යා සමණියො සක්‍යධීතරො, සන්තඤ්ඤාපි සමණියො ලජ්ජිනියො කුක්කුච්චිකා සික්ඛාකාමා, තාසාහං සන්තිකෙ බ්‍රහ්මචරියං චරිස්සාමී’ති, අභිරමාය්‍යෙ, ස්වාක්ඛාතො ධම්මො, චර බ්‍රහ්මචරියං සම්මා දුක්ඛස්ස අන්තකිරියායා’’ති, එවඤ්ච සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි වුච්චමානා තථෙව පග්ගණ්හෙය්‍ය, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි යාවතතියං සමනුභාසිතබ්බා තස්ස පටිනිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙ සමනුභාසියමානා තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං, නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, අයම්පි භික්ඛුනී යාවතතියකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඞ්ඝාදිසෙසං.

අධිකරණකුපිතසික්ඛාපදං

11. යා පන භික්ඛුනී කිස්මිඤ්චිදෙව අධිකරණෙ පච්චාකතා කුපිතා අනත්තමනා එවං වදෙය්‍ය ‘‘ඡන්දගාමිනියො ච භික්ඛුනියො, දොසගාමිනියො ච භික්ඛුනියො, මොහගාමිනියො ච භික්ඛුනියො, භයගාමිනියො ච භික්ඛුනියො’’ති, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි එවමස්ස වචනීයා ‘‘මාය්‍යෙ, කිස්මිඤ්චිදෙව අධිකරණෙ පච්චාකතා කුපිතා අනත්තමනා එවං අවච ‘ඡන්දගාමිනියො ච භික්ඛුනියො, දොසගාමිනියො ච භික්ඛුනියො, මොහගාමිනියො ච භික්ඛුනියො, භයගාමිනියො ච භික්ඛුනියො’ති, අය්‍යා ඛො ඡන්දාපි ගච්ඡෙය්‍ය, දොසාපි ගච්ඡෙය්‍ය, මොහාපි ගච්ඡෙය්‍ය, භයාපි ගච්ඡෙය්‍යා’’ති. එවඤ්ච සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි වුච්චමානා තථෙව පග්ගණ්හෙය්‍ය, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි යාවතතියං සමනුභාසිතබ්බා තස්ස පටිනිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙ සමනුභාසියමානා තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං, නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, අයම්පි භික්ඛුනී යාවතතියකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඞ්ඝාදිසෙසං.

පාපසමාචාරපඨමසික්ඛාපදං

12. භික්ඛුනියො පනෙව සංසට්ඨා විහරන්ති පාපාචාරා පාපසද්දා පාපසිලොකා භික්ඛුනිසඞ්ඝස්ස විහෙසිකා අඤ්ඤමඤ්ඤිස්සා වජ්ජප්පටිච්ඡාදිකා, තා භික්ඛුනියො භික්ඛුනීහි එවමස්සු වචනීයා ''භගිනියො ඛො සංසට්ඨා විහරන්ති පාපාචාරා පාපසද්දා පාපසිලොකා භික්ඛුනිසඞ්ඝස්ස විහෙසිකා අඤ්ඤමඤ්ඤිස්සා වජ්ජප්පටිච්ඡාදිකා, විවිච්චථායො, විවෙකඤ්ඤෙව භගිනීනං සඞ්ඝො වණ්ණෙති''ති, එවඤ්ච තා භික්ඛුනියො භික්ඛුනීහි වුච්චමානා තථෙව පග්ගණ්හෙය්‍යුං, තා භික්ඛුනියො භික්ඛුනීහි යාවතතියං සමනුභාසිතබ්බා තස්ස පටිනිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙ සමනුභාසියමානා තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍යුං, ඉච්චෙතං කුසලං, නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍යුං, ඉමාපි භික්ඛුනියො යාවතතියකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඞ්ඝාදිසෙසං.

පාපසමාචාරදුතියසික්ඛාපදං

13. යා පන භික්ඛුනී එවං වදෙය්‍ය ''සංසට්ඨාව, අය්‍යො, තුම්හෙ විහරථ, මා තුම්හෙ නානා විහරිත්ථ, සන්ති සඞ්ඝෙ අඤ්ඤාපි භික්ඛුනියො එවාචාරා එවංසද්දා එවංසිලොකා භික්ඛුනිසඞ්ඝස්ස විහෙසිකා අඤ්ඤමඤ්ඤිස්සා වජ්ජප්පටිච්ඡාදිකා, තා සඞ්ඝො න කිඤ්චි ආහ තුම්හඤ්ඤෙව සඞ්ඝො උඤ්ඤාය පරිභවෙන අක්ඛන්තියා වෙභස්සියා දුබ්බල්‍යා එවමාහ – 'භගිනියො ඛො සංසට්ඨා විහරන්ති පාපාචාරා පාපසද්දා පාපසිලොකා භික්ඛුනිසඞ්ඝස්ස විහෙසිකා අඤ්ඤමඤ්ඤිස්සා වජ්ජප්පටිච්ඡාදිකා, විවිච්චථායො, විවෙකඤ්ඤෙව භගිනීනං සඞ්ඝො වණ්ණෙති'''ති, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි එවමස්ස වචනීයා ''මායො, එවං අවච, සංසට්ඨාව අය්‍යො තුම්හෙ විහරථ, මා තුම්හෙ නානා විහරිත්ථ, සන්ති සඞ්ඝෙ අඤ්ඤාපි භික්ඛුනියො එවාචාරා එවංසද්දා එවංසිලොකා භික්ඛුනිසඞ්ඝස්ස විහෙසිකා අඤ්ඤමඤ්ඤිස්සා වජ්ජප්පටිච්ඡාදිකා, තා සඞ්ඝො න කිඤ්චි ආහ, තුම්හඤ්ඤෙව සඞ්ඝො උඤ්ඤාය පරිභවෙන අක්ඛන්තියා වෙභස්සියා දුබ්බල්‍යා එවමාහ – 'භගිනියො ඛො සංසට්ඨා විහරන්ති පාපාචාරා පාපසද්දා පාපසිලොකා භික්ඛුනිසඞ්ඝස්ස විහෙසිකා අඤ්ඤමඤ්ඤිස්සා වජ්ජප්පටිච්ඡාදිකා, විවිච්චථායො, විවෙකඤ්ඤෙව භගිනීනං සඞ්ඝො වණ්ණෙති'''ති, එවඤ්ච සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි වුච්චමානා තථෙව පග්ගණ්හෙය්‍ය, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි යාවතතියං සමනුභාසිතබ්බා තස්ස පටිනිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙ සමනුභාසියමානා තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං, නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, අයම්පි භික්ඛුනී යාවතතියකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඞ්ඝාදිසෙසං.

සඞ්ඝභෙදකසික්ඛාපදං

14. යා පන භික්ඛුනී සමග්ගස්ස සඞ්ඝස්ස භෙදාය පරක්කමෙය්‍ය, භෙදනසංවත්තනිකං වා අධිකරණං සමාදාය පග්ගය්හ තිට්ඨෙය්‍ය, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි එවමස්ස වචනීයා ''මාය්‍යා, සමග්ගස්ස සඞ්ඝස්ස භෙදාය

පරක්කමි, භෙදනසංවත්තනිකං වා අධිකරණං සමාදාය පග්ගය්හ අට්ඨාසි, සමෙතායයා, සඞ්ඝෙන, සමග්ගො හි සඞ්ඝො සම්මොදමානො අවිවදමානො එකුද්දෙසො ඵාසු විහරතී''ති. එවඤ්ච සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි වුච්චමානා තථෙව පග්ගණ්හෙය්‍ය, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි යාවතතියං සමනුභාසිතබ්බා තස්ස පටිනිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙ සමනුභාසියමානා තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං. නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, අයම්පි භික්ඛුනී යාවතතියකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඞ්ඝාදිසෙසං.

භෙදානුවත්තකසික්ඛාපදං

15. තස්සායෙව ඛො පන භික්ඛුනියා භික්ඛුනියො හොන්ති අනුවත්තිකා වග්ගවාදිකා එකා වා ද්වෙ වා තිස්සො වා, තා එවං වදෙය්‍යුං ''මායයායො, එතං භික්ඛුනිං කිඤ්චි අවචුත්ථ ධම්මවාදිනී චෙසා භික්ඛුනී, විනයවාදිනී චෙසා භික්ඛුනී, අම්හාකඤ්චෙසා භික්ඛුනී ඡන්දඤ්ච රුචිඤ්ච ආදාය වොහරති, ජානාති, නො භාසති, අම්හාකම්පෙතං ඛමතී''ති, තා භික්ඛුනියො භික්ඛුනීහි එවමස්සු වචනීයා ''මායයායො, එවං අවචුත්ථ, න චෙසා භික්ඛුනී ධම්මවාදිනී, න චෙසා භික්ඛුනී විනයවාදිනී, මායයානම්පි සඞ්ඝභෙදො රුච්චිත්ථ, සමෙතායයානං සඞ්ඝෙන, සමග්ගො හි සඞ්ඝො සම්මොදමානො අවිවදමානො එකුද්දෙසො ඵාසු විහරතී''ති, එවඤ්ච තා භික්ඛුනියො භික්ඛුනීහි වුච්චමානා තථෙව පග්ගණ්හෙය්‍යුං, තා භික්ඛුනියො භික්ඛුනීහි යාවතතියං සමනුභාසිතබ්බා තස්ස පටිනිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙ සමනුභාසියමානා තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍යුං. ඉච්චෙතං කුසලං. නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍යුං, ඉමාපි භික්ඛුනියො යාවතතියකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඞ්ඝාදිසෙසං.

දුබ්බචසික්ඛාපදං

16. භික්ඛුනී පනෙව දුබ්බචජාතිකා හොති උද්දෙසපරියාපන්නෙසු සික්ඛාපදෙසු භික්ඛුනීහි සහධම්මිකං වුච්චමානා අත්තානං අවචනීයං කරොති ''මා මං අයයායො කිඤ්චි අවචුත්ථ කල්‍යාණං වා පාපකං වා, අහම්පායයායො, න කිඤ්චි වක්ඛාමි කල්‍යාණං වා පාපකං වා, විරමථායයායො, මම වචනායා''ති, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි එවමස්ස වචනීයා ''මායයා, අත්තානං අවචනීයං අකාසි, වචනීයමෙව, අයයා, අත්තානං කරොතු, අයයාපි භික්ඛුනියො වදතු සහධම්මෙන, භික්ඛුනියොපි අයයං වක්ඛන්ති සහධම්මෙන, එවං සංවද්ධා හි තස්ස භගවතො පරිසා යදිදං අඤ්ඤමඤ්ඤවචනෙන අඤ්ඤමඤ්ඤවුට්ඨාපනෙනා''ති. එවඤ්ච සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි වුච්චමානා තථෙව පග්ගණ්හෙය්‍ය, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි යාවතතියං සමනුභාසිතබ්බා තස්ස පටිනිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙ සමනුභාසියමානා තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං. නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, අයම්පි භික්ඛුනී යාවතතියකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඞ්ඝාදිසෙසං.

කුලදූසකසික්ඛාපදං

17. භික්ඛුනී පනෙව අඤ්ඤතරං ගාමං වා නිගමං වා උපනිස්සාය විහරති කුලදූසිකා පාපසමාචාරා, තස්සා ඛො පාපකා සමාචාරා දිස්සන්ති චෙව සුයාන්ති ච, කුලානි ච තාය දුට්ඨානි දිස්සන්ති චෙව සුයාන්ති ච, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි එවමස්ස වචනීයා ''අය්‍යා, ඛො කුලදූසිකා පාපසමාචාරා, අය්‍යාය ඛො පාපකා සමාචාරා දිස්සන්ති චෙව සුයාන්ති ච, කුලානි චාය්‍යාය, දුට්ඨානි දිස්සන්ති චෙව සුයාන්ති ච, පක්කමතාය්‍යා ඉමම්හා ආවාසා, අලං තෙ ඉධ වාසෙනා''ති. එවඤ්ච සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි වුච්චමානා තා භික්ඛුනියො එවං වදෙය්‍ය ''ඡන්දගාමිනියො ච භික්ඛුනියො, දොසගාමිනියො ච භික්ඛුනියො, මොහගාමිනියො ච භික්ඛුනියො, භයගාමිනියො ච භික්ඛුනියො, තාදිසිකාය ආපත්තියා එකච්චං පබ්බාජෙන්ති එකච්චං න පබ්බාජෙන්තී''ති, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි එවමස්ස වචනීයා ''මාය්‍යා, එවං අවච, න ච භික්ඛුනියො ඡන්දගාමිනියො, න ච භික්ඛුනියො දොසගාමිනියො, න ච භික්ඛුනියො මොහගාමිනියො, න ච භික්ඛුනියො භයගාමිනියො, අය්‍යා ඛො කුලදූසිකා පාපසමාචාරා, අය්‍යාය ඛො පාපකා සමාචාරා දිස්සන්ති චෙව සුයාන්ති ච, කුලානි චාය්‍යාය දුට්ඨානි දිස්සන්ති චෙව සුයාන්ති ච, පක්කමතාය්‍යා, ඉමම්හා ආවාසා අලං තෙ ඉධ වාසෙනා''ති. එවඤ්ච සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි වුච්චමානා තථෙව පග්ගණ්හෙය්‍ය, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි යාවතතියං සමනුභාසිතබ්බා තස්ස පටිනිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙ සමනුභාසියමානා තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං. නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, අයම්පි භික්ඛුනී යාවතතියකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඞ්ඝාදිසෙසං.

උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො සත්තරස සඞ්ඝාදිසෙසා ධම්මා නව පඨමාපත්තිකා, අට්ඨ යාවතතියකා,

යෙසං භික්ඛුනී අඤ්ඤතරං වා අඤ්ඤතරං වා ආපජ්ජති, තාය භික්ඛුනියා උභතොසඞ්ඝෙ පක්ඛමානත්තං චරිතබ්බං. චිණ්ණමානත්තා භික්ඛුනී යත්ථ සියා වීසතිගණො භික්ඛුනිසඞ්ඝො, තත්ථ සා භික්ඛුනී අබ්භෙතබ්බා. එකායපි චෙ ඌනො වීසතිගණො භික්ඛුනිසඞ්ඝො තං භික්ඛුනිං අබ්භෙය්‍ය, සා ච භික්ඛුනී අනබ්භිතා, තා ච භික්ඛුනියො ගාරය්හා, අයං තත්ථ සාමීචි. තත්ථාය්‍යායො පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි, පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථාය්‍යායො, තස්මා තුණ්හී, එවමෙතං ධාරයාමීති.

සඞ්ඝාදිසෙසො නිට්ඨිතො.

නිස්සග්ගිය පාචිත්තියා

ඉමෙ ඛො පනාය්‍යායො තිංස නිස්සග්ගියා පාචිත්තියා

ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

පත්තසන්නිචයසික්ඛාපදං

1. යා පන භික්ඛුනී පත්තසන්නිචයං කරෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

අකාලචීවරභාජනසික්ඛාපදං

2. යා පන භික්ඛුනී අකාලචීවරං ''කාලචීවර''න්ති අධිට්ඨහිත්වා භාජාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

චීවරපරිවත්තනසික්ඛාපදං

3. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා සද්ධිං චීවරං පරිවත්තෙත්වා සා පච්ඡා එවං වදෙය්‍ය ''හන්දාය්‍යෙ, තුය්හං චීවරං, ආහර මෙතං චීවරං, යං තුය්හං තුය්හමෙවෙතං, යං මය්හං මය්හමෙවෙතං, ආහර මෙතං චීවරං, සකං පච්චාහරා''ති අච්ඡින්දෙය්‍ය වා අච්ඡින්දාපෙය්‍ය වා, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

අඤ්ඤවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදං

4. යා පන භික්ඛුනී අඤ්ඤං විඤ්ඤාපෙත්වා අඤ්ඤං විඤ්ඤාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

අඤ්ඤචෙතාපන සික්ඛාපදං

5. යා පන භික්ඛුනී අඤ්ඤං චෙතාපෙත්වා අඤ්ඤං චෙතාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

පඨමසඞ්ඝිකචෙතාපනසික්ඛාපදං

6. යා පන භික්ඛුනී අඤ්ඤදත්ථිකෙන පරික්ඛාරෙන අඤ්ඤුද්දිසිකෙන සඞ්ඝිකෙන අඤ්ඤං චෙතාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

දුතියසඞ්ඝිකචෙතාපනසික්ඛාපදං

7. යා පන භික්ඛුනී අඤ්ඤදත්ථිකෙන පරික්ඛාරෙන අඤ්ඤුද්දිසිකෙන සඞ්ඝිකෙන සඤ්ඤාචිකෙන අඤ්ඤං චෙතාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

පඨමගණිකචෙතාපනසික්ඛාපදං

8. යා පන භික්ඛුනී අඤ්ඤදත්ථිකෙන පරික්ඛාරෙන අඤ්ඤුද්දිසිකෙන මහාජනිකෙන අඤ්ඤං චෙතාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

දුතියගණිකචෙතාපනසික්ඛාපදං

9. යා පන භික්ඛුනී අඤ්ඤදත්ථිකෙන පරික්ඛාරෙන අඤ්ඤුද්දිසිකෙන මහාජනිකෙන සඤ්ඤාචිකෙන අඤ්ඤං චෙතාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

පුග්ගලිකචෙතාපනසික්ඛාපදං

10. යා පන භික්ඛුනී අඤ්ඤදත්ථිකෙන පරික්ඛාරෙන අඤ්ඤුද්දිසිකෙන පුග්ගලිකෙන සඤ්ඤාචිකෙන අඤ්ඤං චෙතාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

පත්තවග්ගො පඨමො.

ගරුපාවුරණසික්ඛාපදං

11. ගරුපාවුරණං පන භික්ඛුනියා චෙතාපෙන්තියා චතුක්කංසපරමං චෙතාපෙතබ්බං. තතො චෙ උත්තරි චෙතාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

ලහුපාවුරණසික්ඛාපදං

12. ලහුපාවුරණං පන භික්ඛුනියා චෙතාපෙන්තියා අඩ්ඪතෙය්‍යකංසපරමං චෙතාපෙතබ්බං. තතො චෙ උත්තරි චෙතාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

කඨිනසික්ඛාපදං

13. නිට්ඨිතචීවරස්මිං භික්ඛුනියා උබ්භතස්මිං කඨිනෙ දසාහපරමං අතිරෙකචීවරං ධාරෙතබ්බං. තං අතික්කාමෙන්තියා, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

උදොසිතසික්ඛාපදං

14. නිට්ඨිතචීවරස්මිං භික්ඛුනියා උබ්භතස්මිං කඨිනෙ එකරත්තම්පි චෙ භික්ඛුනී තිචීවරෙන විප්පවසෙය්‍ය, අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුනිසම්මුතියා නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

අකාලචීවරසික්ඛාපදං

15. නිට්ඨිතචීවරස්මිං භික්ඛුනියා උබ්භතස්මිං කඨිනෙ භික්ඛුනියා පනෙව අකාලචීවරං උප්පජ්ජෙය්‍ය, ආකඞ්ඛමානාය භික්ඛුනියා පටිග්ගහෙතබ්බං, පටිග්ගහෙත්වා ඛිප්පමෙව කාරෙතබ්බං, නො චස්ස පාරිපූරි, මාසපරමං තාය භික්ඛුනියා තං චීවරං නික්ඛිපිතබ්බං ඌනස්ස පාරිපූරියා සතියා පච්චාසාය. තතො චෙ උත්තරි නික්ඛිපෙය්‍ය සතියාපි පච්චාසාය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදං

16. යා පන භික්ඛුනී අඤ්ඤාතකං ගහපතිං වා ගහපතානිං වා චීවරං විඤ්ඤාපෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර සමයා, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. තත්ථායං සමයො අච්ඡින්නචීවරා වා හොති භික්ඛුනී, නට්ඨචීවරා වා, අයං තත්ථ සමයො.

තතුත්තරිසික්ඛාපදං

17. තඤ්චෙ අඤ්ඤාතකො ගහපති වා ගහපතානී වා බහූහි චීවරෙහි අභිහට්ඨුං පවාරෙය්‍ය, සන්තරුත්තරපරමං තාය භික්ඛුනියා තතො චීවරං සාදිතබ්බං. තතො චෙ උත්තරි සාදියෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

පඨමඋපක්ඛටසික්ඛාපදං

18. භික්ඛුනිං පනෙව උද්දිස්ස අඤ්ඤාතකස්ස ගහපතිස්ස වා ගහපතානියා වා චීවරචෙතාපන්නං උපක්ඛටං හොති ''ඉමිනා චීවරචෙතාපන්නෙන චීවරං චෙතාපෙත්වා ඉත්ථන්නාමං භික්ඛුනිං චීවරෙන අච්ඡාදෙස්සාමී''ති. තත්‍ර චෙසා භික්ඛුනී පුබ්බෙ අප්පවාරිතා උපසඞ්කමිත්වා චීවරෙ විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍ය ''සාධු වත, මං ආයස්මා ඉමිනා චීවරචෙතාපන්නෙන එවරූපං වා එවරූපං වා චීවරං චෙතාපෙත්වා අච්ඡාදෙහී''ති කල්‍යාණකම්‍යතං උපාදාය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

දුතියඋපක්ඛටසික්ඛාපදං

19. භික්ඛුනිං පනෙව උද්දිස්ස උභින්නං අඤ්ඤාතකානං ගහපතීනං වා ගහපතානීනං වා පච්චෙකචීවරචෙතාපන්නානි උපක්ඛටානි හොන්ති ''ඉමෙහි මයං පච්චෙකචීවරචෙතාපන්නෙහි පච්චෙකචීවරානි චෙතාපෙත්වා ඉත්ථන්නාමං භික්ඛුනිං චීවරෙහි අච්ඡාදෙස්සාමා''ති. තත්‍ර චෙසා භික්ඛුනී පුබ්බෙ අප්පවාරිතා උපසඞ්කමිත්වා චීවරෙ විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍ය ''සාධු වත මං ආයස්මන්තො ඉමෙහි පච්චෙකචීවරචෙතාපන්නෙහි එවරූපං වා එවරූපං වා චීවරං චෙතාපෙත්වා අච්ඡාදෙථ උභොව සන්තා එකෙනා''ති කල්‍යාණකම්‍යතං උපාදාය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

රාජසික්ඛාපදං

20. භික්ඛුනිං පනෙව උද්දිස්ස රාජා වා රාජභොග්ගො වා බ්‍රාහ්මණො වා ගහපතිකො වා දූතෙන චීවරචෙතාපන්නං පහිණෙය්‍ය ''ඉමිනා චීවරචෙතාපන්නෙන චීවරං චෙතාපෙත්වා ඉත්ථන්නාමං භික්ඛුනිං චීවරෙන අච්ඡාදෙහී''ති. සො චෙ දූතො තං භික්ඛුනිං උපසඞ්කමිත්වා එවං වදෙය්‍ය ''ඉදං ඛො, අය්‍යෙ, අය්‍යං උද්දිස්ස චීවරචෙතාපන්නං ආභතං, පටිග්ගණ්හාතු අය්‍යා චීවරචෙතාපන්න''න්ති. තාය භික්ඛුනියා සො දූතො එවමස්ස වචනීයො ''න ඛො මයං, ආවුසො, චීවරචෙතාපන්නං

පටිග්ගණ්හාම, චීවරඤ්ච ඛො මයං පටිග්ගණ්හාම කාලෙන කප්පිය''න්ති. සො චෙ දූතො තං භික්ඛුනිං එවං වදෙය්‍ය ''අත්ථි පනාය්‍යාය, කොචි වෙය්‍යාවච්චකරො''ති, චීවරත්ථිකාය, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනියා වෙය්‍යාවච්චකරො නිද්දිසිතබ්බො ආරාමිකො වා උපාසකො වා ''එසො ඛො, ආවුසො, භික්ඛුනීනං වෙය්‍යාවච්චකරො''ති. සො චෙ දූතො තං වෙය්‍යාවච්චකරං සඤ්ඤාපෙත්වා තං භික්ඛුනිං උපසඞ්කමිත්වා එවං වදෙය්‍ය ''යං ඛො, අය්‍යෙ, අය්‍යා වෙය්‍යාවච්චකරං නිද්දිසි, සඤ්ඤත්තො සො මයා, උපසඞ්කමතාය්‍යා කාලෙන, චීවරෙන තං අච්ඡාදෙස්සතී''ති. චීවරත්ථිකාය, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනියා වෙය්‍යාවච්චකරො උපසඞ්කමිත්වා ද්වත්තික්ඛත්තුං චොදෙතබ්බො සාරෙතබ්බො ''අත්ථො මෙ, ආවුසො, චීවරෙනා''ති, ද්වත්තික්ඛත්තුං චොදයමානා සාරයමානා තං චීවරං අභිනිප්ඵාදෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං, නො චෙ අභිනිප්ඵාදෙය්‍ය, චතුක්ඛත්තුං පඤ්චක්ඛත්තුං ඡක්ඛත්තුපරමං තුණ්හීභූතාය උද්දිස්ස ඨාතබ්බං, චතුක්ඛත්තුං පඤ්චක්ඛත්තුං ඡක්ඛත්තුපරමං තුණ්හීභූතා උද්දිස්ස තිට්ඨමානා තං චීවරං අභිනිප්ඵාදෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං. තතො චෙ උත්තරි වායමමානා තං චීවරං අභිනිප්ඵාදෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. නො චෙ අභිනිප්ඵාදෙය්‍ය, යතස්සා චීවරචෙතාපන්නං ආභතං, තත්ථ සාමං වා ගන්තබ්බං, දූතො වා පාහෙතබ්බො ''යං ඛො තුම්හෙ ආයස්මන්තො භික්ඛුනිං උද්දිස්ස චීවරචෙතාපන්නං පහිණිත්ථ, න තං තස්සා භික්ඛුනියා කිඤ්චි අත්ථං අනුභොති, යුඤ්ජන්තායස්මන්තො සකං, මා වො සකං විනස්සා''ති, අයං තත්ථ සාමීචි.

චීවරවග්ගො දුතියො.

රූපියසික්ඛාපදං

21. යා පන භික්ඛුනී ජාතරූපරජතං උග්ගණ්හෙය්‍ය වා උග්ගණ්හාපෙය්‍ය වා උපනික්ඛිත්තං වා සාදියෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

රූපියසංවොහාරසික්ඛාපදං

22. යා පන භික්ඛුනී නානප්පකාරකං රූපියසංවොහාරං සමාපජ්ජෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

කයවික්කයසික්ඛාපදං

23. යා පන භික්ඛුනී නානප්පකාරකං කයවික්කයං සමාපජ්ජෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

ඌනපඤ්චබන්ධනසික්ඛාපදං

24. යා පන භික්ඛුනී ඌනපඤ්චබන්ධනෙන පත්තෙන අඤ්ඤං නවං පත්තං චෙතාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. තාය භික්ඛුනියා සො පත්තො භික්ඛුනිපරිසාය නිස්සජ්ජිතබ්බො, යො ච තස්සා භික්ඛුනිපරිසාය පත්තපරියන්තො, සො තස්සා භික්ඛුනියා පදාතබ්බො ''අයං තෙ භික්ඛුනි පත්තො යාවභෙදනාය ධාරෙතබ්බො''ති, අයං තත්ථ සාමීචි.

භෙසජ්ජසික්ඛාපදං

25. යානි ඛො පන තානි ගිලානානං භික්ඛුනීනං පටිසායනීයානි භෙසජ්ජානි, සෙය්‍යථිදං – සප්පි නවනීතං තෙලං මධු ඵාණිතං, තානි පටිග්ගහෙත්වා සත්තාහපරමං සන්නිධිකාරකං පරිභුඤ්ජිතබ්බානි. තං අතික්කාමෙන්තියා, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

චීවරඅච්ඡින්දනසික්ඛාපදං

26. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා සාමං චීවරං දත්වා කුපිතා අනත්තමනා අච්ඡින්දෙය්‍ය වා අච්ඡින්දාපෙය්‍ය වා, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

සුත්තවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදං

27. යා පන භික්ඛුනී සාමං සුත්තං විඤ්ඤාපෙත්වා තන්තවායෙහි චීවරං වායාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

මහාපෙසකාරසික්ඛාපදං

28. භික්ඛුනිං පනෙව උද්දිස්ස අඤ්ඤාතකො ගහපති වා ගහපතානී වා තන්තවායෙහි චීවරං වායාපෙය්‍ය, තත්‍ර චෙසා භික්ඛුනී පුබ්බෙ අප්පවාරිතා තන්තවායෙ උපසඞ්කමිත්වා චීවරෙ විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍ය ''ඉදං ඛො ආවුසො චීවරං මං උද්දිස්ස වීයති, ආයතඤ්ච කරොථ, විත්ථතඤ්ච අප්පිතඤ්ච සුවීතඤ්ච සුප්පවායිතඤ්ච සුවිලෙඛිතඤ්ච සුවිතච්ඡිතඤ්ච කරොථ, අප්පෙව නාම මයම්පි ආයස්මන්තානං කිඤ්චිමත්තං අනුපදජ්ජෙය්‍යාමා''ති, එවඤ්ච සා භික්ඛුනී වත්වා කිඤ්චිමත්තං අනුපදජ්ජෙය්‍ය අන්තමසො පිණ්ඩපාතමත්තම්පි, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

අච්චෙකචීවරසික්ඛාපදං

29. දසාහානාගතං කත්තිකතෙමාසිකපුණ්ණමං භික්ඛුනියා පනෙව අච්චෙකචීවරං උප්පජ්ජෙය්‍ය, අච්චෙකං මඤ්ඤමානාය භික්ඛුනියා පටිග්ගහෙතබ්බං, පටිග්ගහෙත්වා යාව චීවරකාලසමයං නික්ඛිපිතබ්බං. තතො චෙ උත්තරි නික්ඛිපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

පරිණතසික්ඛාපදං

30. යා පන භික්ඛුනී ජානං සඞ්ඝිකං ලාභං පරිණතං අත්තනො පරිණාමෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

පත්තවග්ගො තතියො.

උද්දිට්ඨා ඛො, අය්‍යායො, තිංස නිස්සග්ගියා පාචිත්තියා ධම්මා. තත්ථාය්‍යායො, පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථාය්‍යායො, තස්මා තුණ්හී, එවමෙතං ධාරයාමීති.

නිස්සග්ගියපාචිත්තියා නිට්ඨිතා.

සුද්ධපාචිත්තියා

ඉමෙ ඛො පනාය්‍යායො, ඡසට්ඨිසතා පාචිත්තියා

ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

ලසුණසික්ඛාපදං

1. යා පන භික්ඛුනී ලසුණං ඛාදෙය්‍ය පාචිත්තියං.

සම්බාධලොමසික්ඛාපදං

2. යා පන භික්ඛුනී සම්බාධෙ ලොමං සංහරාපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

තලඝාතකසික්ඛාපදං

3. තලඝාතකෙ පාචිත්තියං.

ජතුමට්ඨකසික්ඛාපදං

4. ජතුමට්ඨකෙ පාචිත්තියං.

උදකසුද්ධිකසික්ඛාපදං

5. උදකසුද්ධිකං පන භික්ඛුනියා ආදියමානාය ද්වඞ්ගුලපබ්බපරමං ආදාතබ්බං. තං අතික්කාමෙන්තියා පාචිත්තියං.

උපතිට්ඨනසික්ඛාපදං

6. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුස්ස භුඤ්ජන්තස්ස පානීයෙන වා විධූපනෙන වා උපතිට්ඨෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ආමකධඤ්ඤසික්ඛාපදං

7. යා පන භික්ඛුනී ආමකධඤ්ඤං විඤ්ඤත්වා වා විඤ්ඤාපෙත්වා වා භජ්ජිත්වා වා භජ්ජාපෙත්වා වා කොට්ටෙත්වා වා කොට්ටාපෙත්වා වා පචිත්වා වා පචාපෙත්වා වා භුඤ්ජෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

පඨමඋච්චාරඡඩ්ඩනසික්ඛාපදං

8. යා පන භික්ඛුනී උච්චාරං වා පස්සාවං වා සඞ්කාරං වා විඝාසං වා තිරොකුට්ටෙ වා තිරොපාකාරෙ වා ඡඩ්ඩෙය්‍ය වා ඡඩ්ඩාපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

දුතියඋච්චාරඡඩ්ඩනසික්ඛාපදං

9. යා පන භික්ඛුනී උච්චාරං වා පස්සාවං වා සඞ්කාරං වා විඝාසං වා හරිතෙ ඡඩ්ඩෙය්‍ය වා ඡඩ්ඩාපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

නච්චගීතසික්ඛාපදං

10. යා පන භික්ඛුනී නච්චං වා ගීතං වා වාදිතං වා දස්සනාය ගච්ඡෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ලසුණවග්ගො පඨමො.

රත්තන්ධකාරසික්ඛාපදං

11. යා පන භික්ඛුනී රත්තන්ධකාරෙ අප්පදීපෙ පුරිසෙන සද්ධිං එකෙනෙකා සන්තිට්ඨෙය්‍ය වා සල්ලපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

පටිච්ඡන්නොකාසසික්ඛාපදං

12. යා පන භික්ඛුනී පටිච්ඡන්නෙ ඔකාසෙ පුරිසෙන සද්ධිං එකෙනෙකා සන්තිට්ඨෙය්‍ය වා සල්ලපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

අජ්ඣොකාසසල්ලපනසික්ඛාපදං

13. යා පන භික්ඛුනී අජ්ඣොකාසෙ පුරිසෙන සද්ධිං එකෙනෙකා සන්තිට්ඨෙය්‍ය වා සල්ලපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

දුතියිකඋය්‍යොජනසික්ඛාපදං

14. යා පන භික්ඛුනී රථිකාය වා බ්‍යූහෙ වා සිඞ්ඝාටකෙ වා පුරිසෙන සද්ධිං එකෙනෙකා සන්තිට්ඨෙය්‍ය වා සල්ලපෙය්‍ය වා නිකණ්ණිකං වා ජප්පෙය්‍ය දුතියිකං වා භික්ඛුනිං උය්‍යොජෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

අනාපුච්ඡාපක්කමනසික්ඛාපදං

15. යා පන භික්ඛුනී පුරෙභත්තං කුලානි උපසඞ්කමිත්වා ආසනෙ නිසීදිත්වා සාමිකෙ අනාපුච්ඡා පක්කමෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

අනාපුච්ඡාඅභිනිසීදනසික්ඛාපදං

16. යා පන භික්ඛුනී පච්ඡාභත්තං කුලානි උපසඞ්කමිත්වා සාමිකෙ අනාපුච්ඡා ආසනෙ අභිනිසීදෙය්‍ය වා අභිනිපජ්ජෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

අනාපුච්ඡාසන්ථරණසික්ඛාපදං

17. යා පන භික්ඛුනී විකාලෙ කුලානි උපසඞ්කමිත්වා සාමිකෙ අනාපුච්ඡා සෙය්‍යං සන්ථරිත්වා වා සන්ථරාපෙත්වා වා අභිනිසීදෙය්‍ය වා අභිනිපජ්ජෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

පරඋජ්ඣාපනකසික්ඛාපදං

18. යා පන භික්ඛුනී දුග්ගහිතෙන දූපධාරිතෙන පරං උජ්ඣාපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

පරඅභිසපනසික්ඛාපදං

19. යා පන භික්ඛුනී අත්තානං වා පරං වා නිරයෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා අභිසපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

රොදනසික්ඛාපදං

20. යා පන භික්ඛුනී අත්තානං වධිත්වා වධිත්වා රොදෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

රත්තන්ධකාරවග්ගො දුතියො.

නග්ගසික්ඛාපදං

21. යා පන භික්ඛුනී නග්ගා නහායෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

උදකසාටිකසික්ඛාපදං

22. උදකසාටිකං පන භික්ඛුනියා කාරයමානාය පමාණිකා කාරෙතබ්බා, තත්‍රිදං පමාණං, දීඝසො චතස්සො විදත්ථියො සුගතවිදත්ථියා, තිරියං ද්වෙ විදත්ථියො. තං අතික්කාමෙන්තියා ඡෙදනකං පාචිත්තියං.

චීවරසිබ්බනසික්ඛාපදං

23. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා චීවරං විසිබ්බෙත්වා වා විසිබ්බාපෙත්වා වා සා පච්ඡා අනන්තරායිකිනී නෙව සිබ්බෙය්‍ය, න සිබ්බාපනාය උස්සුක්කං කරෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර චතූහපඤ්චාහා, පාචිත්තියං.

සඞ්ඝාටිචාරසික්ඛාපදං

24. යා පන භික්ඛුනී පඤ්චාහිකං සඞ්ඝාටිචාරං අතික්කාමෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

චීවරසඞ්කමනීයසික්ඛාපදං

25. යා පන භික්ඛුනී චීවරසඞ්කමනීයං ධාරෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ගණචීවරසික්ඛාපදං

26. යා පන භික්ඛුනී ගණස්ස චීවරලාභං අන්තරායං කරෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

පටිබාහනසික්ඛාපදං

27. යා පන භික්ඛුනී ධම්මිකං චීවරවිභඞ්ගං පටිබාහෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

චීවරදානසික්ඛාපදං

28. යා පන භික්ඛුනී අගාරිකස්ස වා පරිබ්බාජකස්ස වා පරිබ්බාජිකාය වා සමණචීවරං දදෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

කාලඅතික්කමනසික්ඛාපදං

29. යා පන භික්ඛුනී දුබ්බලචීවරපච්චාසාය චීවරකාලසමයං අතික්කාමෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

කඨිනුද්ධාරසික්ඛාපදං

30. යා පන භික්ඛුනී ධම්මිකං කඨිනුද්ධාරං පටිබාහෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

නග්ගවග්ගො තතියො.

එකමඤ්චතුවට්ටනසික්ඛාපදං

31. යා පන භික්ඛුනියො ද්වෙ එකමඤ්චෙ තුවට්ටෙය්‍යුං, පාචිත්තියං.

එකත්ථරණතුවට්ටනසික්ඛාපදං

32. යා පන භික්ඛුනියො ද්වෙ එකත්ථරණපාවුරණා තුවට්ටෙය්‍යුං, පාචිත්තියං.

අඵාසුකරණසික්ඛාපදං

33. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා සඤ්චිච්ච අඵාසුං කරෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

නඋපට්ඨාපනසික්ඛාපදං

34. යා පන භික්ඛුනී දුක්ඛිතං සහජීවිනිං නෙව උපට්ඨෙය්‍ය, න උපට්ඨාපනාය උස්සුක්කං කරෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

නික්කඩ්ඪනසික්ඛාපදං

35. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා උපස්සයං දත්වා කුපිතා අනත්තමනා නික්කඩ්ඪෙය්‍ය වා නික්කඩ්ඪාපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

සංසට්ඨසික්ඛාපදං

36. යා පන භික්ඛුනී සංසට්ඨා විහරෙය්‍ය ගහපතිනා වා ගහපතිපුත්තෙන වා, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි එවමස්ස වචනීයා ''මාය්‍යෙ, සංසට්ඨා විහරි ගහපතිනාපි ගහපතිපුත්තෙනාපි, විවිච්චාය්‍යෙ, විවෙකඤ්ඤෙව භගිනියා සඞ්ඝො වණ්ණෙතී''ති. එවඤ්ච සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි වුච්චමානා තථෙව පග්ගණ්හෙය්‍ය, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි යාවතතියං සමනුභාසිතබ්බා තස්ස පටිනිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙ සමනුභාසියමානා තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං. නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

අන්තොරට්ඨසික්ඛාපදං

37. යා පන භික්ඛුනී අන්තොරට්ඨෙ සාසඞ්කසම්මතෙ සප්පටිභයෙ අසත්ථිකා චාරිකං චරෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

තිරොරට්ඨසික්ඛාපදං

38. යා පන භික්ඛුනී තිරොරට්ඨෙ සාසඞ්කසම්මතෙ සප්පටිභයෙ අසත්ථිකා චාරිකං චරෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

අන්තොවස්සසික්ඛාපදං

39. යා පන භික්ඛුනී අන්තොවස්සං චාරිකං චරෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

චාරිකනපක්කමනසික්ඛාපදං

40. යා පන භික්ඛුනී වස්සංවුට්ඨා චාරිකං න පක්කමෙය්‍ය අන්තමසො ඡප්පඤ්චයොජනානිපි, පාචිත්තියං.

තුවට්ටවග්ගො චතුත්ථො.

රාජාගාරසික්ඛාපදං

41. යා පන භික්ඛුනී රාජාගාරං වා චිත්තාගාරං වා ආරාමං වා උය්‍යානං වා පොක්ඛරණිං වා දස්සනාය ගච්ඡෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ආසන්දිපරිභුඤ්ජනසික්ඛාපදං

42. යා පන භික්ඛුනී ආසන්දිං වා පල්ලඞ්කං වා පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

සුත්තකන්තනසික්ඛාපදං

43. යා පන භික්ඛුනී සුත්තං කන්තෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ගිහිවෙය්‍යාවච්චසික්ඛාපදං

44. යා පන භික්ඛුනී ගිහිවෙය්‍යාවච්චං කරෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

අධිකරණසික්ඛාපදං

45. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා ‘‘එහායේ‍ය, ඉමං අධිකරණං වූපසමෙහී’’ති වුච්චමානා ‘‘සාධූ’’ති පටිස්සුණිත්වා සා පච්ඡා අනන්තරායිකිනී නෙව වූපසමෙය්‍ය, න වූපසමාය උස්සුක්කං කරෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

භොජනදානසික්ඛාපදං

46. යා පන භික්ඛුනී අගාරිකස්ස වා පරිබ්බාජකස්ස වා පරිබ්බාජිකාය වා සහත්ථා ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා දදෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ආවසථචීවරසික්ඛාපදං

47. යා පන භික්ඛුනී ආවසථචීවරං අනිස්සජ්ජෙත්වා පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ආවසථවිහාරසික්ඛාපදං

48. යා පන භික්ඛුනී ආවසථං අනිස්සජ්ජිත්වා චාරිකං පක්කමෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

තිරච්ඡානවිජ්ජාපරියාපුණනසික්ඛාපදං

49. යා පන භික්ඛුනී තිරච්ඡානවිජ්ජං පරියාපුණෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

තිරච්ඡානවිජ්ජාවාචනසික්ඛාපදං

50. යා පන භික්ඛුනී තිරච්ඡානවිජ්ජං වාචෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

චිත්තාගාරවග්ගො පඤ්චමො.

ආරාමපවිසනසික්ඛාපදං

51. යා පන භික්ඛුනී ජානං සභික්ඛුකං ආරාමං අනාපුච්ඡා පවිසෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

භික්ඛුඅක්කොසනසික්ඛාපදං

52. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුං අක්කොසෙය්‍ය වා පරිභාසෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

ගණපරිභාසනසික්ඛාපදං

53. යා පන භික්ඛුනී චණ්ඩීකතා ගණං පරිභාසෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

පවාරිතසික්ඛාපදං

54. යා පන භික්ඛුනී නිමන්තිතා වා පවාරිතා වා ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා ඛාදෙය්‍ය වා භුඤ්ජෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

කුලමච්ඡරිනීසික්ඛාපදං

55. යා පන භික්ඛුනී කුලමච්ඡරිනී අස්ස, පාචිත්තියං.

අභික්ඛුකාවාසසික්ඛාපදං

56. යා පන භික්ඛුනී අභික්ඛුකෙ ආවාසෙ වස්සං වසෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

අපවාරණාසික්ඛාපදං

57. යා පන භික්ඛුනී වස්සංවුට්ඨා උභතොසඞ්ඝෙ තීහි ඨානෙහි න පවාරෙය්‍ය දිට්ඨෙන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා, පාචිත්තියං.

ඔවාදසික්ඛාපදං

58. යා පන භික්ඛුනී ඔවාදාය වා සංවාසාය වා න ගච්ඡෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ඔවාදූපසඞ්කමනසික්ඛාපදං

59. අන්වද්ධමාසං භික්ඛුනියා භික්ඛුසඞ්ඝතො ද්වෙ ධම්මා පච්චාසීසිතබ්බා උපොසථපුච්ඡකඤ්ච ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච. තං අතික්කාමෙන්තියා පාචිත්තියං.

පසාඛෙජාතසික්ඛාපදං

60. යා පන භික්ඛුනී පසාඛෙ ජාතං ගණ්ඩං වා රුධිතං වා අනපලොකෙත්වා සඞ්ඝං වා ගණං වා පුරිසෙන සද්ධිං එකෙනෙකා භෙදාපෙය්‍ය වා ඵාලාපෙය්‍ය වා ධොවාපෙය්‍ය වා ආලිම්පාපෙය්‍ය වා බන්ධාපෙය්‍ය වා මොචාපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

ආරාමවග්ගො ඡට්ඨො.

ගබ්භිනීසික්ඛාපදං

61. යා පන භික්ඛුනී ගබ්භිනිං වුට්ඨාපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

පායන්තීසික්ඛාපදං

62. යා පන භික්ඛුනී පායන්තිං වුට්ඨාපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

පඨමසික්ඛමානසික්ඛාපදං

63. යා පන භික්ඛුනී ද්වෙ වස්සානි ඡසු ධම්මෙසු අසික්ඛිතසික්ඛං සික්ඛමානං වුට්ඨාපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

දුතියසික්ඛමානසික්ඛාපදං

64. යා පන භික්ඛුනී ද්වෙ වස්සානි ඡසු ධම්මෙසු සික්ඛිතසික්ඛං සික්ඛමානං සඞ්ඝෙන අසම්මතං වුට්ඨාපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

පඨමගිහිගතසික්ඛාපදං

65. යා පන භික්ඛුනී ඌනද්වාදසවස්සං ගිහිගතං වුට්ඨාපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

දුතියගිහිගතසික්ඛාපදං

66. යා පන භික්ඛුනී පරිපුණ්ණද්වාදසවස්සං ගිහිගතං ද්වෙ වස්සානි ඡසු ධම්මෙසු අසික්ඛිතසික්ඛං වුට්ඨාපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

තතියගිහිගතසික්ඛාපදං

67. යා පන භික්ඛුනී පරිපුණ්ණද්වාදසවස්සං ගිහිගතං ද්වෙ වස්සානි ඡසු ධම්මෙසු සික්ඛිතසික්ඛං සඞ්ඝෙන අසම්මතං වුට්ඨාපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

පඨමසහජීවිනීසික්ඛාපදං

68. යා පන භික්ඛුනී සහජීවිනිං වුට්ඨාපෙත්වා ද්වෙ වස්සානි නෙව අනුග්ගණ්හෙය්‍ය න අනුග්ගණ්හාපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

පවත්තිනීනානුබන්ධනසික්ඛාපදං

69. යා පන භික්ඛුනී වුට්ඨාපිතං පවත්තිනිං ද්වෙ වස්සානි නානුබන්ධෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

දුතියසහජීවිනීසික්ඛාපදං

70. යා පන භික්ඛුනී සහජීවිනිං වුට්ඨාපෙත්වා නෙව වූපකාසෙය්‍ය න වූපකාසාපෙය්‍ය අන්තමසො ඡප්පඤ්චයොජනානිපි, පාචිත්තියං.

ගබ්භිනිවග්ගො සත්තමො.

පඨමකුමාරිභූතසික්ඛාපදං

71. යා පන භික්ඛුනී ඌනවීසතිවස්සං කුමාරිභූතං වුට්ඨාපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

දුතියකුමාරිභූතසික්ඛාපදං

72. යා පන භික්ඛුනී පරිපුණ්ණවීසතිවස්සං කුමාරිභූතං ද්වෙ වස්සානි ඡසු ධම්මෙසු අසික්ඛිතසික්ඛං වුට්ඨාපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

තතියකුමාරිභූතසික්ඛාපදං

73. යා පන භික්ඛුනී පරිපුණ්ණවීසතිවස්සං කුමාරිභූතං ද්වෙ වස්සානි ඡසු ධම්මෙසු සික්ඛිතසික්ඛං සඞ්ඝෙන අසම්මතං වුට්ඨාපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ඌනද්වාදසවස්සසික්ඛාපදං

74. යා පන භික්ඛුනී ඌනද්වාදසවස්සා වුට්ඨාපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

පරිපුණ්ණද්වාදසවස්සසික්ඛාපදං

75. යා පන භික්ඛුනී පරිපුණ්ණද්වාදසවස්සා සඞ්ඝෙන අසම්මතා වුට්ඨාපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ඛිය්‍යනධම්මසික්ඛාපදං

76. යා පන භික්ඛුනී ‘‘අලං තාව තෙ, අය්‍යෙ, වුට්ඨාපිතෙනා’’ති වුච්චමානා ‘‘සාධූ’’ති පටිස්සුණිත්වා සා පච්ඡා ඛිය්‍යනධම්මං ආපජ්ජෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

පඨමසික්ඛමානනවුට්ඨාපනසික්ඛාපදං

77. යා පන භික්ඛුනී සික්ඛමානං ‘‘සචෙ මෙ ත්වං, අය්‍යෙ, චීවරං දස්සසි, එවාහං තං වුට්ඨාපෙස්සාමී’’ති වත්වා සා පච්ඡා අනන්තරායිකිනී නෙව වුට්ඨාපෙය්‍ය, න වුට්ඨාපනාය උස්සුක්කං කරෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

දුතියසික්ඛමානනවුට්ඨාපනසික්ඛාපදං

78. යා පන භික්ඛුනී සික්ඛමානං ‘‘සචෙ මං ත්වං, අය්‍යෙ, ද්වෙ වස්සානි අනුබන්ධිස්සසි, එවාහං තං වුට්ඨාපෙස්සාමී’’ති වත්වා සා පච්ඡා අනන්තරායිකිනී නෙව වුට්ඨාපෙය්‍ය, න වුට්ඨාපනාය උස්සුක්කං කරෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

සොකාවාසසික්ඛාපදං

79. යා පන භික්ඛුනී පුරිසසංසට්ඨං කුමාරකසංසට්ඨං චණ්ඩිං සොකාවාසං සික්ඛමානං වුට්ඨාපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

අනනුඤ්ඤාතසික්ඛාපදං

80. යා පන භික්ඛුනී මාතාපිතූහි වා සාමිකෙන වා අනනුඤ්ඤාතං සික්ඛමානං වුට්ඨාපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

පාරිවාසිකසික්ඛාපදං

81. යා පන භික්ඛුනී පාරිවාසිකඡන්දදානෙන සික්ඛමානං වුට්ඨාපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

අනුවස්සසික්ඛාපදං

82. යා පන භික්ඛුනී අනුවස්සං වුට්ඨාපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

එකවස්සසික්ඛාපදං

83. යා පන භික්ඛුනී එකං වස්සං ද්වෙ වුට්ඨාපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

කුමාරිභූතවග්ගො අට්ඨමො.

ඡත්තුපාහනසික්ඛාපදං

84. යා පන භික්ඛුනී අගිලානා ඡත්තුපාහනං ධාරෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

යානසික්ඛාපදං

85. යා පන භික්ඛුනී අගිලානා යානෙන යායෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

සඞ්ඝාණිසික්ඛාපදං

86. යා පන භික්ඛුනී සඞ්ඝාණිං ධාරෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ඉත්ථාලඞ්කාරසික්ඛාපදං

87. යා පන භික්ඛුනී ඉත්ථාලඞ්කාරං ධාරෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ගන්ධවණ්ණකසික්ඛාපදං

88. යා පන භික්ඛුනී ගන්ධවණ්ණකෙන නහායෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

වාසිතකසික්ඛාපදං

89. යා පන භික්ඛුනී වාසිතකෙන පිඤ්ඤාකෙන නහායෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

භික්ඛුනිඋම්මද්දාපනසික්ඛාපදං

90. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා උම්මද්දාපෙය්‍ය වා පරිමද්දාපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

සික්ඛමානඋම්මද්දාපනසික්ඛාපදං

91. යා පන භික්ඛුනී සික්ඛමානාය උම්මද්දාපෙය්‍ය වා පරිමද්දාපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

සාමණෙරීඋම්මද්දාපනසික්ඛාපදං

92. යා පන භික්ඛුනී සාමණෙරියා උම්මද්දාපෙය්‍ය වා පරිමද්දාපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

ගිහිනිඋම්මද්දාපනසික්ඛාපදං

93. යා පන භික්ඛුනී ගිහිනියා උම්මද්දාපෙය්‍ය වා පරිමද්දාපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

අනාපුච්ඡාසික්ඛාපදං

94. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුස්ස පුරතො අනාපුච්ඡා ආසනෙ නිසීදෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

පඤ්හාපුච්ඡනසික්ඛාපදං

95. යා පන භික්ඛුනී අනොකාසකතං භික්ඛුං පඤ්හං පුච්ඡෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

අසංකච්චිකසික්ඛාපදං

96. යා පන භික්ඛුනී අසංකච්චිකා ගාමං පවිසෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ඡත්තුපාහනවග්ගො නවමො.

මුසාවාදසික්ඛාපදං

97. සම්පජානමුසාවාදෙ පාචිත්තියං.

ඔමසවාදසික්ඛාපදං

98. ඔමසවාදෙ පාචිත්තියං.

පෙසුඤ්ඤසික්ඛාපදං

99. භික්ඛුනිපෙසුඤ්ඤෙ පාචිත්තියං.

පදසොධම්මසික්ඛාපදං

100. යා පන භික්ඛුනී අනුපසම්පන්නං පදසො ධම්මං වාචෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

පඨමසහසෙය්‍යසික්ඛාපදං

101. යා පන භික්ඛුනී අනුපසම්පන්නාය උත්තරිදිරත්තතිරත්තං සහසෙය්‍යං කප්පෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

දුතියසහසෙය්‍යසික්ඛාපදං

102. යා පන භික්ඛුනී පුරිසෙන සහසෙය්‍යං කප්පෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ධම්මදෙසනාසික්ඛාපදං

103. යා පන භික්ඛුනී පුරිසස්ස උත්තරිඡප්පඤ්චවාචාහි ධම්මං දෙසෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර විඤ්ඤුනා ඉත්ථිවිග්ගහෙන, පාචිත්තියං.

භූතාරොචනසික්ඛාපදං

104. යා පන භික්ඛුනී අනුපසම්පන්නාය උත්තරිමනුස්සධම්මං ආරොචෙය්‍ය, භූතස්මිං පාචිත්තියං.

දුට්ඨුල්ලාරොචනසික්ඛාපදං

105. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා දුට්ඨුල්ලං ආපත්තිං අනුපසම්පන්නාය ආරොචෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුනිසම්මුතියා, පාචිත්තියං.

පථවීඛණනසික්ඛාපදං

106. යා පන භික්ඛුනී පථවිං ඛණෙය්‍ය වා ඛණාපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

මුසාවාදවග්ගො දසමො.

භූතගාමසික්ඛාපදං

107. භූතගාමපාතබ්‍යතාය පාචිත්තියං.

අඤ්ඤවාදකසික්ඛාපදං

108. අඤ්ඤවාදකෙ, විහෙසකෙ පාචිත්තියං.

උජ්ඣාපනකසික්ඛාපදං

109. උජ්ඣාපනකෙ, ඛිය්‍යනකෙ පාචිත්තියං.

පඨමසෙනාසනසික්ඛාපදං

110. යා පන භික්ඛුනී සඞ්ඝිකං මඤ්චං වා පීඨං වා භිසිං වා කොච්ඡං වා අජ්ඣොකාසෙ සන්ථරිත්වා වා සන්ථරාපෙත්වා වා තං පක්කමන්තී නෙව උද්ධරෙය්‍ය, න උද්ධරාපෙය්‍ය, අනාපුච්ඡං වා ගච්ඡෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

දුතියසෙනාසනසික්ඛාපදං

111. යා පන භික්ඛුනී සඞ්ඝිකෙ විහාරෙ සෙය්‍යං සන්ථරිත්වා වා සන්ථරාපෙත්වා වා තං පක්කමන්තී නෙව උද්ධරෙය්‍ය, න උද්ධරාපෙය්‍ය, අනාපුච්ඡං වා ගච්ඡෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

අනුපඛජ්ජසික්ඛාපදං

112. යා පන භික්ඛුනී සඞ්ඝිකෙ විහාරෙ ජානං පුබ්බුපගතං භික්ඛුනිං අනුපඛජ්ජ සෙය්‍යං කප්පෙය්‍ය ‘‘යස්සා සම්බාධො භවිස්සති, සා පක්කමිස්සතී’’ති එතදෙව පච්චයං කරිත්වා අනඤ්ඤං, පාචිත්තියං.

නික්කඩ්ඪනසික්ඛාපදං

113. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනිං කුපිතා අනත්තමනා සඞ්ඝිකා විහාරා නික්කඩ්ඪෙය්‍ය වා නික්කඩ්ඪාපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

වෙහාසකුටිසික්ඛාපදං

114. යා පන භික්ඛුනී සඞ්ඝිකෙ විහාරෙ උපරිවෙහාසකුටියා ආහච්චපාදකං මඤ්චං වා පීඨං වා අභිනිසීදෙය්‍ය වා අභිනිපජ්ජෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

මහල්ලකවිහාරසික්ඛාපදං

115. මහල්ලකං පන භික්ඛුනියා විහාරං කාරයමානාය යාව ද්වාරකොසා අග්ගළට්ඨපනාය, ආලොකසන්ධිපරිකම්මාය ද්වත්තිච්ඡදනස්ස පරියායං අප්පහරිතෙ ඨිතාය අධිට්ඨාතබ්බං. තතො චෙ උත්තරි අප්පහරිතෙපි ඨිතා අධිට්ඨහෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

සප්පාණකසික්ඛාපදං

116. යා පන භික්ඛුනී ජානං සප්පාණකං උදකං තිණං වා මත්තිකං වා සිඤ්චෙය්‍ය වා සිඤ්චාපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

භූතගාමවග්ගො එකාදසමො.

ආවසථපිණ්ඩසික්ඛාපදං

117. අගිලානාය භික්ඛුනියා එකො ආවසථපිණ්ඩො භුඤ්ජිතබ්බො. තතො චෙ උත්තරි භුඤ්ජෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ගණභොජනසික්ඛාපදං

118. ගණභොජනෙ අඤ්ඤත්‍ර සමයා පාචිත්තියං. තත්ථායං සමයො, ගිලානසමයො, චීවරදානසමයො, චීවරකාරසමයො, අද්ධානගමනසමයො, නාවාභිරුහනසමයො, මහාසමයො, සමණභත්තසමයො, අයං තත්ථ සමයො.

කාණමාතුසික්ඛාපදං

119. භික්ඛුනිං පනෙව කුලං උපගතං පූවෙහි වා මන්ථෙහි වා අභිහට්ඨුං පවාරෙය්‍ය, ආකඞ්ඛමානාය භික්ඛුනියා ද්වත්තිපත්තපූරා පටිග්ගහෙතබ්බා. තතො චෙ උත්තරි පටිග්ගණ්හෙය්‍ය, පාචිත්තියං. ද්වත්තිපත්තපූරෙ පටිග්ගහෙත්වා තතො නීහරිත්වා භික්ඛුනීහි සද්ධිං සංවිභජිතබ්බං, අයං තත්ථ සාමීචි.

විකාලභොජනසික්ඛාපදං

120. යා පන භික්ඛුනී විකාලෙ ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා ඛාදෙය්‍ය වා භුඤ්ජෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

සන්නිධිකාරකසික්ඛාපදං

121. යා පන භික්ඛුනී සන්නිධිකාරකං ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා ඛාදෙය්‍ය වා භුඤ්ජෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

දන්තපොනසික්ඛාපදං

122. යා පන භික්ඛුනී අදින්නං මුඛද්වාරං ආහාරං ආහරෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර උදකදන්තපොනා, පාචිත්තියං.

උය්‍යොජනසික්ඛාපදං

123. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනිං ''එහාය්‍යෙ, ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය පවිසිස්සාමා''ති තස්සා දාපෙත්වා වා අදාපෙත්වා වා උය්‍යොජෙය්‍ය ''ගච්ඡාය්‍යෙ, න මෙ තයා සද්ධිං කථා වා නිසජ්ජා වා ඵාසු හොති, එකිකාය මෙ කථා වා නිසජ්ජා වා ඵාසු හොතී''ති එතදෙව පච්චයං කරිත්වා අනඤ්ඤං, පාචිත්තියං.

සභොජනසික්ඛාපදං

124. යා පන භික්ඛුනී සභොජනෙ කුලෙ අනුපඛජ්ජ නිසජ්ජං කප්පෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

රහොපටිච්ඡන්නසික්ඛාපදං

125. යා පන භික්ඛුනී පුරිසෙන සද්ධිං රහො පටිච්ඡන්නෙ ආසනෙ නිසජ්ජං කප්පෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

රහොනිසජ්ජසික්ඛාපදං

126. යා පන භික්ඛුනී පුරිසෙන සද්ධිං එකෙනෙකා රහො නිසජ්ජං කප්පෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

භොජනවග්ගො ද්වාදසමො.

චාරිත්තසික්ඛාපදං

127. යා පන භික්ඛුනී නිමන්තිතා සභත්තා සමානා සන්තිං භික්ඛුනිං අනාපුච්ඡා පුරෙභත්තං වා පච්ඡාභත්තං වා කුලෙසු චාරිත්තං ආපජ්ජෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර සමයා, පාචිත්තියං. තත්ථායං සමයො, චීවරදානසමයො, චීවරකාරසමයො, අයං තත්ථ සමයො.

මහානාමසික්ඛාපදං

128. අගිලානාය භික්ඛුනියා චතුමාසප්පච්චයපවාරණා සාදිතබ්බා අඤ්ඤත්‍ර පුනපවාරණාය, අඤ්ඤත්‍ර නිච්චපවාරණාය. තතො චෙ උත්තරි සාදියෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

උය්‍යුත්තසෙනාසික්ඛාපදං

129. යා පන භික්ඛුනී උය්‍යුත්තං සෙනං දස්සනාය ගච්ඡෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර තථාරූපප්පච්චයා, පාචිත්තියං.

සෙනාවාසසික්ඛාපදං

130. සියා ච තස්සා භික්ඛුනියා කොචිදෙව පච්චයො සෙනං ගමනාය, දිරත්තතිරත්තං තාය භික්ඛුනියා සෙනාය වසිතබ්බං. තතො චෙ උත්තරි වසෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

උය්‍යොධිකසික්ඛාපදං

131. දිරත්තතිරත්තං චෙ භික්ඛුනී සෙනාය වසමානා උය්‍යොධිකං වා බලග්ගං වා සෙනාබ්‍යූහං වා අනීකදස්සනං වා ගච්ඡෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

සුරාපානසික්ඛාපදං

132. සුරාමෙරයපානෙ පාචිත්තියං.

අඞ්ගුලිපතොදකසික්ඛාපදං

133. අඞ්ගුලිපතොදකෙ පාචිත්තියං.

හසධම්මසික්ඛාපදං

134. උදකෙ හසධම්මෙ පාචිත්තියං.

අනාදරියසික්ඛාපදං

135. අනාදරියෙ පාචිත්තියං.

භිංසාපනසික්ඛාපදං

136. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනිං භිංසාපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

චාරිත්තවග්ගො තෙරසමො.

ජොතිසික්ඛාපදං

137. යා පන භික්ඛුනී අගිලානා විසිබ්බනාපෙක්ඛා ජොතිං සමාදහෙය්‍ය වා සමාදහාපෙය්‍ය වා අඤ්ඤත්‍ර තථාරූපප්පච්චයා, පාචිත්තියං.

නහානසික්ඛාපදං

138. යා පන භික්ඛුනී ඔරෙනද්ධමාසං නහායෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර සමයා, පාචිත්තියං. තත්ථායං සමයො ''දියඩ්ඪො මාසො සෙසො ගිම්හාන''න්ති ''වස්සානස්ස පඨමො මාසො'' ඉච්චෙතෙ අඩ්ඪතෙය්‍යමාසා උණ්හසමයො, පරිළාහසමයො, ගිලානසමයො, කම්මසමයො, අද්ධානගමනසමයො, වාතවුට්ඨිසමයො, අයං තත්ථ සමයො.

දුබ්බණ්ණකරණසික්ඛාපදං

139. නවං පන භික්ඛුනියා චීවරලාභාය තිණ්ණං දුබ්බණ්ණකරණානං අඤ්ඤතරං දුබ්බණ්ණකරණං ආදාතබ්බං නීලං වා කද්දමං වා කාළසාමං වා. අනාදා චෙ භික්ඛුනී තිණ්ණං දුබ්බණ්ණකරණානං අඤ්ඤතරං දුබ්බණ්ණකරණං නවං චීවරං පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

විකප්පනසික්ඛාපදං

140. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා සික්ඛමානාය වා සාමණෙරස්ස වා සාමණෙරියා වා සාමං චීවරං විකප්පෙත්වා අපච්චුද්ධාරණං පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

අපනිධාපනසික්ඛාපදං

141. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා පත්තං වා චීවරං වා නිසීදනං වා සූචිඝරං වා කායබන්ධනං වා අපනිධෙය්‍ය වා අපනිධාපෙය්‍ය වා අන්තමසො හසාපෙක්ඛාපි, පාචිත්තියං.

සඤ්චිච්චවසික්ඛාපදං

142. යා පන භික්ඛුනී සඤ්චිච්ච පාණං ජීවිතා වොරොපෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

සප්පාණකසික්ඛාපදං

143. යා පන භික්ඛුනී ජානං සප්පාණකං උදකං පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

උක්කොටනසික්ඛාපදං

144. යා පන භික්ඛුනී ජානං යථාධම්මං නිහතාධිකරණං පුනකම්මාය උක්කොටෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ථෙය්‍යසත්ථසික්ඛාපදං

145. යා පන භික්ඛුනී ජානං ථෙය්‍යසත්ථෙන සද්ධිං සංවිධාය එකද්ධානමග්ගං පටිපජ්ජෙය්‍ය අන්තමසො ගාමන්තරම්පි, පාචිත්තියං.

අරිට්ඨසික්ඛාපදං

146. යා පන භික්ඛුනී එවං වදෙය්‍ය ''තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි, යථා යෙමෙ අන්තරායිකා ධම්මා වුත්තා භගවතා, තෙ පටිසෙවතො නාලං අන්තරායායා''ති. සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි එවමස්ස වචනීයා ''මාය්‍යෙ එවං අවච, මා භගවන්තං අබ්භාචික්ඛි, න හි සාධු භගවතො අබ්භක්ඛානං, න හි භගවා එවං වදෙය්‍ය, අනෙකපරියායෙනාය්‍යෙ අන්තරායිකා ධම්මා අන්තරායිකා වුත්තා භගවතා, අලඤ්ච පන තෙ පටිසෙවතො අන්තරායායා''ති. එවඤ්ච සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි වුච්චමානා තථෙව පග්ගණ්හෙය්‍ය, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි යාවතතියං සමනුභාසිතබ්බා තස්ස පටිනිස්සග්ගාය. යාවතතියඤ්චෙ සමනුභාසියමානා තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං. නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ජොතිවග්ගො චුද්දසමො.

උක්ඛිත්තසම්භොගසික්ඛාපදං

147. යා පන භික්ඛුනී ජානං තථාවාදිනියා භික්ඛුනියා අකටානුධම්මාය තං දිට්ඨිං අප්පටිනිස්සට්ඨාය සද්ධිං සම්භුඤ්ජෙය්‍ය වා, සංවසෙය්‍ය වා, සහ වා සෙය්‍යං කප්පෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

කණ්ටකසික්ඛාපදං

148. සමණුද්දෙසාපි චෙ එවං වදෙය්‍ය ‘‘තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි, යථා යෙමෙ අන්තරායිකා ධම්මා වුත්තා භගවතා, තෙ පටිසෙවතො නාලං අන්තරායායා’’ති. සා සමණුද්දෙසා භික්ඛුනීහි එවමස්ස වචනීයා ‘‘මායොය්‍ය, සමණුද්දෙසෙ එවං අවච, මා භගවන්තං අබ්භාචික්ඛි, න හි සාධු භගවතො අබ්භක්ඛානං, න හි භගවා එවං වදෙය්‍ය, අනෙකපරියායෙනාය්‍යො, සමණුද්දෙසෙ අන්තරායිකා ධම්මා අන්තරායිකා වුත්තා භගවතා, අලඤ්ච පන තෙ පටිසෙවතො අන්තරායායා’’ති. එවඤ්ච සා සමණුද්දෙසා භික්ඛුනීහි වුච්චමානා තථෙව පග්ගණ්හෙය්‍ය, සා සමණුද්දෙසා භික්ඛුනීහි එවමස්ස වචනීයා ‘‘අජ්ජතග්ගෙ තෙ, අය්‍යෙ, සමණුද්දෙසෙ න චෙව සො භගවා සත්ථා අපදිසිතබ්බො, යම්පි චඤ්ඤා සමණුද්දෙසා ලභන්ති භික්ඛුනීහි සද්ධිං දිරත්තතිරත්තං සහසෙය්‍යං, සාපි තෙ නත්ථි, චර පිරෙ, විනස්සා’’ති. යා පන භික්ඛුනී ජානං තථානාසිතං සමණුද්දෙසං උපලාපෙය්‍ය වා, උපට්ඨාපෙය්‍ය වා, සම්භුඤ්ජෙය්‍ය වා, සහ වා සෙය්‍යං කප්පෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

සහධම්මිකසික්ඛාපදං

149. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි සහධම්මිකං වුච්චමානා එවං වදෙය්‍ය ‘‘න තාවාහං, අය්‍යෙ, එතස්මිං සික්ඛාපදෙ සික්ඛිස්සාමි, යාව න අඤ්ඤං භික්ඛුනිං බ්‍යත්තං විනයධරං පරිපුච්ඡාමී’’ති, පාචිත්තියං. සික්ඛමානාය, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනියා අඤ්ඤාතබ්බං පරිපුච්ඡිතබ්බං පරිපඤ්හිතබ්බං, අයං තත්ථ සාමීචි.

විලෙඛනසික්ඛාපදං

150. යා පන භික්ඛුනී පාතිමොක්ඛෙ උද්දිස්සමානෙ එවං වදෙය්‍ය ‘‘කිං පනිමෙහි ඛුද්දානුඛුද්දකෙහි සික්ඛාපදෙහි උද්දිට්ඨෙහි, යාවදෙව කුක්කුච්චාය විහෙසාය විලෙඛාය සංවත්තන්තී’’ති, සික්ඛාපදවිවණ්ණකෙ පාචිත්තියං.

මොහනසික්ඛාපදං

151. යා පන භික්ඛුනී අන්වද්ධමාසං පාතිමොක්ඛෙ උද්දිස්සමානෙ එවං වදෙය්‍ය ‘‘ඉදානෙව ඛො අහං, අය්‍යෙ, ජානාමි අයම්පි කිර ධම්මො සුත්තාගතො සුත්තපරියාපන්නො අන්වද්ධමාසං උද්දෙසං ආගච්ඡතී’’ති, තඤ්චෙ භික්ඛුනිං අඤ්ඤා භික්ඛුනියො ජානෙය්‍යුං නිසින්නපුබ්බං ඉමාය භික්ඛුනියා ද්වත්තික්ඛත්තුං පාතිමොක්ඛෙ උද්දිස්සමානෙ, කො පන වාදො භිය්‍යො, න ච තස්සා භික්ඛුනියා අඤ්ඤාණකෙන මුත්ති අත්ථි, යඤ්ච තත්ථ ආපත්තිං ආපන්නා, තඤ්ච යථාධම්මො කාරෙතබ්බො, උත්තරි චස්සා මොහො ආරොපෙතබ්බො ‘‘තස්සා තෙ, අය්‍යෙ, අලාභා, තස්සා තෙ දුල්ලද්ධං, යං ත්වං පාතිමොක්ඛෙ උද්දිස්සමානෙ න සාධුකං අට්ඨිං කත්වා මනසි කරොසී’’ති, ඉදං තස්මිං මොහනකෙ පාචිත්තියං.

පහාරසික්ඛාපදං

152. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා කුපිතා අනත්තමනා පහාරං දදෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

තලසත්තිකසික්ඛාපදං

153. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා කුපිතා අනත්තමනා තලසත්තිකං උග්ගිරෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

අමූලකසික්ඛාපදං

154. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනිං අමූලකෙන සඞ්ඝාදිසෙසෙන අනුද්ධංසෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

සඤ්චිච්චසික්ඛාපදං

155. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා සඤ්චිච්ච කුක්කුච්චං උපදහෙය්‍ය ''ඉතිස්සා මුහුත්තම්පි අඵාසු භවිස්සතී''ති එතදෙව පච්චයං කරිත්වා අනඤ්ඤං, පාචිත්තියං.

උපස්සුති සික්ඛාපදං

156. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනීනං භණ්ඩනජාතානං කලහජාතානං විවාදාපන්නානං උපස්සුතිං තිට්ඨෙය්‍ය ''යං ඉමා භණිස්සන්ති, තං සොස්සාමී''ති එතදෙව පච්චයං කරිත්වා අනඤ්ඤං, පාචිත්තියං.

දිට්ඨීවග්ගො පන්නරසමො.

කම්මප්පටිබාහනසික්ඛාපදං

157. යා පන භික්ඛුනී ධම්මිකානං කම්මානං ඡන්දං දත්වා පච්ඡා ඛීයනධම්මං ආපජ්ජෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ඡන්දංඅදත්වාගමනසික්ඛාපදං

158. යා පන භික්ඛුනී සඞ්ඝෙ විනිච්ඡයකථාය වත්තමානාය ඡන්දං අදත්වා උට්ඨායාසනා පක්කමෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

දුබ්බලසික්ඛාපදං

159. යා පන භික්ඛුනී සමග්ගෙන සඞ්ඝෙන චීවරං දත්වා පච්ඡා ඛීයනධම්මං ආපජ්ජෙය්ය ''යථාසන්ථුතං භික්ඛුනියො සඞ්ඝිකං ලාභං පරිණාමෙන්තී''ති, පාචිත්තියං.

පරිණාමනසික්ඛාපදං

160. යා පන භික්ඛුනී ජානං සඞ්ඝිකං ලාභං පරිණතං පුග්ගලස්ස පරිණාමෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

රතනසික්ඛාපදං

161. යා පන භික්ඛුනී රතනං වා රතනසම්මතං වා අඤ්ඤත්‍ර අජ්ඣාරාමා වා අජ්ඣාවසථා වා උග්ගණ්හෙය්‍ය වා උග්ගණ්හාපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං. රතනං වා පන භික්ඛුනියා රතනසම්මතං වා අජ්ඣාරාමෙ වා අජ්ඣාවසථෙ වා උග්ගහෙත්වා වා උග්ගහාපෙත්වා වා නික්ඛිපිතබ්බං ''යස්ස භවිස්සති, සො හරිස්සතී''ති, අයං තත්ථ සාමීචි.

සූචිඝරසික්ඛාපදං

162. යා පන භික්ඛුනී අට්ඨිමයං වා දන්තමයං වා විසාණමයං වා සූචිඝරං කාරාපෙය්‍ය, භෙදනකං පාචිත්තියං.

මඤ්චපීඨසික්ඛාපදං

163. නවං පන භික්ඛුනියා මඤ්චං වා පීඨං වා කාරයමානාය අට්ඨඞ්ගුලපාදකං කාරෙතබ්බං සුගතඞ්ගුලෙන අඤ්ඤත්‍ර හෙට්ඨිමාය අටනියා. තං අතික්කාමෙන්තියා ඡෙදනකං පාචිත්තියං.

තූලොනද්ධසික්ඛාපදං

164. යා පන භික්ඛුනී මඤ්චං වා පීඨං වා තූලොනද්ධං කාරාපෙය්‍ය, උද්දාලනකං පාචිත්තියං.

කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදිසික්ඛාපදං

165. කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදිං පන භික්ඛුනියා කාරයමානාය පමාණිකා කාරෙතබ්බා, තත්‍රිදං පමාණං, දීඝසො චතස්සො විදත්ථියො සුගතවිදත්ථියා, තිරියං ද්වෙ විදත්ථියො. තං අතික්කාමෙන්තියා ඡෙදනකං පාචිත්තියං.

නන්දසික්ඛාපදං

166. යා පන භික්ඛුනී සුගතචීවරප්පමාණං චීවරං කාරාපෙය්‍ය, අතිරෙකං වා, ඡෙදනකං පාචිත්තියං. තත්‍රිදං සුගතස්ස සුගතචීවරප්පමාණං, දීඝසො නව විදත්ථියො සුගතවිදත්ථියා, තිරියං ඡ විදත්ථියො, ඉදං සුගතස්ස සුගතචීවරප්පමාණන්ති.

ධම්මිකවග්ගො සොළසමො.

උද්දිට්ඨා ඛො, අය්‍යායො, ඡසට්ඨිසතා පාචිත්තියා ධම්මා. තත්ථාය්‍යායො, පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථාය්‍යායො, තස්මා තුණ්හී, එවමෙතං ධාරයාමීති.

පාචිත්තියා නිට්ඨිතා.

පාටිදෙසනීයා

ඉමෙ ඛො පනාය්‍යායො අට්ඨ පාටිදෙසනීයා

ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

සප්පිවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදං

1. යා පන භික්ඛුනී අගිලානා සප්පිං විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජෙය්‍ය, පටිදෙසෙතබ්බං තාය භික්ඛුනියා ‘‘ගාරය්හං, අය්‍යෙ, ධම්මං ආපජ්ජිං අසප්පායං පාටිදෙසනීයං, තං පටිදෙසෙමී’’ති.

තෙලවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදං

2. යා පන භික්ඛුනී අගිලානා තෙලං විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජෙය්‍ය…පෙ…. තං පටිදෙසෙමීති.

මධුවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදං

3. යා පන භික්ඛුනී අගිලානා මධුං විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජෙය්‍ය…පෙ…. තං පටිදෙසෙමීති.

ඵාණිතවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදං

4. යා පන භික්ඛුනී අගිලානා ඵාණිතං විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජෙය්‍ය…පෙ…. තං පටිදෙසෙමීති.

මච්ඡවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදං

5. යා පන භික්ඛුනී අගිලානා මච්ඡං විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජෙය්‍ය…පෙ…. තං පටිදෙසෙමීති.

මංසවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදං

6. යා පන භික්ඛුනී අගිලානා මංසං විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජෙය්‍ය…පෙ…. තං පටිදෙසෙමීති.

ඛීරවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදං

7. යා පන භික්ඛුනී අගිලානා ඛීරං විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජෙය්‍ය…පෙ…. තං පටිදෙසෙමීති.

දධිවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදං

8. යා පන භික්ඛුනී අගිලානා දධිං විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජෙය්‍ය, පටිදෙසෙතබ්බං තාය භික්ඛුනියා ''ගාරය්හං, අය්‍යෙ, ධම්මං ආපජ්ජිං අසප්පායං පාටිදෙසනීයං, තං පටිදෙසෙමී''ති.

උද්දිට්ඨා ඛො, අය්‍යායො, අට්ඨ පාටිදෙසනීයා ධම්මා. තත්ථාය්‍යායො, පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථාය්‍යායො, තස්මා තුණ්හී, එවමෙතං ධාරයාමීති.

පාටිදෙසනීයා නිට්ඨිතා.

සෙඛියා

ඉමෙ ඛො පනාය්‍යායො, සෙඛියා ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

පරිමණ්ඩලසික්ඛාපදං

1. පරිමණ්ඩලං නිවාසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

2. පරිමණ්ඩලං පාරුපිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සුප්පටිච්ඡන්නසික්ඛාපදං

3. සුප්පටිච්ඡන්නා අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

4. සුප්පටිච්ඡන්නා අන්තරඝරෙ නිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සුසංවුතසික්ඛාපදං

5. සුසංවුතා අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

6. සුසංවුතා අන්තරඝරෙ නිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ඔක්ඛිත්තචක්ඛුසික්ඛාපදං

7. ඔක්ඛිත්තචක්ඛුනී අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

8. ඔක්ඛිත්තචක්ඛුනා අන්තරඝරෙ නිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

උක්ඛිත්තකසික්ඛාපදං

9. න උක්ඛිත්තකාය අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

10. න උක්ඛිත්තකාය අන්තරඝරෙ නිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

පරිමණ්ඩලවග්ගො පඨමො.

උජ්ජග්ඝිකසික්ඛාපදං

11. න උජ්ජග්ඝිකාය අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

12. න උජ්ජග්ඝිකාය අන්තරඝරෙ නිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

උච්චසද්දසික්ඛාපදං

13. අප්පසද්දා අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

14. අප්පසද්දා අන්තරඝරෙ නිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

කායප්පචාලකසික්ඛාපදං

15. න කායප්පචාලකං අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

16. න කායප්පචාලකං අන්තරඝරෙ නිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

බාහුප්පචාලකසික්ඛාපදං

17. න බාහුප්පචාලකං අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

18. න බාහුප්පචාලකං අන්තරඝරෙ නිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සීසප්පචාලකසික්ඛාපදං

19. න සීසප්පචාලකං අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

20. න සීසප්පචාලකං අන්තරඝරෙ නිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

උජ්ජග්ඝිකවග්ගො දුතියො.

ඛම්භකතසික්ඛාපදං

21. න ඛම්භකතා අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

22. න ඛම්භකතො අන්තරඝරෙ නිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ඔගුණ්ඨිතසික්ඛාපදං

23. න ඔගුණ්ඨිතො අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

24. න ඔගුණ්ඨිතො අන්තරඝරෙ නිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

උක්කුටිකසික්ඛාපදං

25. න උක්කුටිකාය අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

පල්ලත්ථිකසික්ඛාපදං

26. න පල්ලත්ථිකාය අන්තරඝරෙ නිසීදිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සක්කච්චපටිග්ගහණසික්ඛාපදං

27. සක්කච්චං පිණ්ඩපාතං පටිග්ගහෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

පත්තසඤ්ඤීපටිග්ගහණසික්ඛාපදං

28. පත්තසඤ්ඤී පිණ්ඩපාතං පටිග්ගහෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සමසූපකපටිග්ගහණසික්ඛාපදං

29. සමසූපකං පිණ්ඩපාතං පටිග්ගහෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සමතිත්තිකසික්ඛාපදං

30. සමතිත්තිකං පිණ්ඩපාතං පටිග්ගහෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ඛම්භකතවග්ගො තතියො.

සක්කච්චභුඤ්ජනසික්ඛාපදං

31. සක්කච්චං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

පත්තසඤ්ඤීභුඤ්ජනසික්ඛාපදං

32. පත්තසඤ්ඤී පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සපදානසික්ඛාපදං

33. සපදානං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සමසූපකසික්ඛාපදං

34. සමසූපකං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

න ථූපකතසික්ඛාපදං

35. න ථූපකතො ඔමද්දිත්වා පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ඔදනප්පටිච්ඡාදනසික්ඛාපදං

36. න සූපං වා බ්‍යඤ්ජනං වා ඔදනෙන පටිච්ඡාදෙස්සාමි භියොයාකම්‍යතං උපාදායාති සික්ඛා කරණීයා.

සූපොදනවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදං

37. න සූපං වා ඔදනං වා අගිලානො අත්තනො අත්ථාය විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

උජ්ඣානසඤ්ඤිසික්ඛාපදං

38. න උජ්ඣානසඤ්ඤී පරෙසං පත්තං ඔලොකෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

කබළසික්ඛාපදං

39. නාතිමහන්තං කබළං කරිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ආලොපසික්ඛාපදං

40. පරිමණ්ඩලං ආලොපං කරිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සක්කච්චවග්ගො චතුත්ථො.

අනාහටසික්ඛාපදං

41. න අනාහටෙ කබළෙ මුඛද්වාරං විවරිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

භුඤ්ජමානසික්ඛාපදං

42. න භුඤ්ජමානො සබ්බහත්ථං මුඛෙ පක්ඛිපිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සකබළසික්ඛාපදං

43. න සකබළෙන මුඛෙන බ්‍යාහරිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

පිණ්ඩුක්ඛෙපකසික්ඛාපදං

44. න පිණ්ඩුක්ඛෙපකං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

කබළාවච්ඡෙදකසික්ඛාපදං

45. න කබළාවච්ඡෙදකං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

අවගණ්ඩකාරකසික්ඛාපදං

46. න අවගණ්ඩකාරකං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

හත්ථනිද්ධුනකසික්ඛාපදං

47. න හත්ථනිද්ධුනකං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සිත්ථාවකාරකසික්ඛාපදං

48. න සිත්ථාවකාරකං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ජිව්හානිච්ඡාරකසික්ඛාපදං

49. න ජිව්හානිච්ඡාරකං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

චපුචපුකාරකසික්ඛාපදං

50. න චපුචපුකාරකං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

කබළවග්ගො පඤ්චමො.

සුරුසුරුකාරකසික්ඛාපදං

51. න සුරුසුරුකාරකං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

හත්ථනිල්ලෙහකසික්ඛාපදං

52. න හත්ථනිල්ලෙහකං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

පත්තනිල්ලෙහකසික්ඛාපදං

53. න පත්තනිල්ලෙහකං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ඔට්ඨනිල්ලෙහකසික්ඛාපදං

54. න ඔට්ඨනිල්ලෙහකං භුඤ්ජිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සාමිසසික්ඛාපදං

55. න සාමිසෙන හත්ථෙන පානීයථාලකං පටිග්ගහෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සසිත්ථකසික්ඛාපදං

56. න සසිත්ථකං පත්තධොවනං අන්තරඝරෙ ඡඩ්ඩෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ඡත්තපාණිසික්ඛාපදං

57. න ඡත්තපාණිස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

දණ්ඩපාණිසික්ඛාපදං

58. න දණ්ඩපාණිස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සත්ථපාණිසික්ඛාපදං

59. න සත්ථපාණිස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ආවුධපාණිසික්ඛාපදං

60. න ආවුධපාණිස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සුරුසුරුවග්ගො ඡට්ඨො.

පාදුකසික්ඛාපදං

61. න පාදුකාරුළ්හස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

උපාහනසික්ඛාපදං

62. න උපාහනාරුළ්හස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

යානසික්ඛාපදං

63. න යානගතස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සයනසික්ඛාපදං

64. න සයනගතස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

පල්ලත්ථිකසික්ඛාපදං

65. න පල්ලත්ථිකාය නිසින්නස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

වෙඨිතසික්ඛාපදං

66. න වෙඨිතසීසස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ඔගුණ්ඨිතසික්ඛාපදං

67. න ඔගුණ්ඨිතසීසස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ඡමාසික්ඛාපදං

68. න ඡමායං නිසීදිත්වා ආසනෙ නිසින්නස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

නීචාසනසික්ඛාපදං

69. න නීචෙ ආසනෙ නිසීදිත්වා උච්චෙ ආසනෙ නිසින්නස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ඨිතාසික්ඛාපදං

70. න ඨිතා නිසින්නස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

පච්ඡතොගච්ඡන්තීසික්ඛාපදං

71. න පච්ඡතො ගච්ඡන්තී පුරතො ගච්ඡන්තස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

උප්පථෙනගච්ඡන්තීසික්ඛාපදං

72. න උප්පථෙන ගච්ඡන්තී පථෙන ගච්ඡන්තස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ඨිතාඋච්චාරසික්ඛාපදං

73. න ඨිතා අගිලානා උච්චාරං වා පස්සාවං වා කරිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

හරිතෙඋච්චාරසික්ඛාපදං

74. න හරිතෙ අගිලානා උච්චාරං වා පස්සාවං වා ඛෙළං වා කරිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

උදකෙඋච්චාරසික්ඛාපදං

75. න උදකෙ අගිලානා උච්චාරං වා පස්සාවං වා ඛෙළං වා කරිස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

පාදුකවග්ගො සත්තමො.

උද්දිට්ඨා ඛො, අය්‍යායො, සෙඛියා ධම්මා. තත්ථාය්‍යායො, පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථාය්‍යායො, තස්මා තුණ්හී, එවමෙතං ධාරයාමීති.

සෙඛියා නිට්ඨිතා.

අධිකරණසමථා

ඉමෙ ඛො පනාය්‍යායො, සත්ත අධිකරණසමථා

ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

උප්පන්නුප්පන්නානං අධිකරණානං සමථාය වූපසමාය සම්මුඛාවිනයො දාතබ්බො.

සතිවිනයො දාතබ්බො.

අමූළ්හවිනයො දාතබ්බො.

පටිඤ්ඤාය කාරෙතබ්බං.

යෙභුය්‍යසිකා.

තස්සපාපියසිකා.

තිණවත්ථාරකොති.

උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො සත්ත අධිකරණසමථා ධම්මා. තත්ථාය්‍යායො පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථාය්‍යායො, තස්මා තුණ්හී, එවමෙතං ධාරයාමීති.

අධිකරණසමථා නිට්ඨිතා.

උද්දිට්ඨං ඛො අය්‍යායො නිදානං,

උද්දිට්ඨා අට්ඨ පාරාජිකා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා සත්තරස සඞ්ඝාදිසෙසා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා තිංස නිස්සග්ගියා පාචිත්තියා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා ඡසට්ඨි සතා පාචිත්තියා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා අට්ඨ පාටිදෙසනීයා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා සෙඛියා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා සත්ත අධිකරණසමථා ධම්මා, එත්තකං තස්ස භගවතො සුත්තාගතං සුත්තපරියාපන්නං අන්වද්ධමාසං උද්දෙසං ආගච්ඡති, තත්ථ සබ්බාහෙව සමග්ගාහි සම්මොදමානාහි අවිවදමානාහි සික්ඛිතබ්බන්ති.

විත්ථාරුද්දෙසො චතුත්ථො.

භික්ඛුනිපාතිමොක්ඛං නිට්ඨිතං.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

කඞ්ඛාවිතරණී-අට්ඨකථා

ගන්ථාරම්භකථා

> බුද්ධං ධම්මඤ්ච සඞ්ඝඤ්ච, විප්පසන්නෙන චෙතසා;
> වන්දිත්වා වන්දනාමාන, පූජාසක්කාරභාජනං.
>
> ථෙරවංසප්පදීපානං, ථිරානං විනයක්කමෙ;
> පුබ්බාචරියසීහානං, නමො කත්වා කතඤ්ජලී.

පාමොක්ඛං අනවජ්ජානං, ධම්මානං යං මහෙසිනා;
මුඛං මොක්ඛප්පවෙසාය, පාතිමොක්ඛං පකාසිතං.

සූරතෙන නිවාතෙන, සුචිසල්ලෙඛවුත්තිනා;
විනයාචාරයුත්තෙන, **සොණත්ථෙරෙන** යාචිතො.

තත්ථ සඞ්ජාතකඞ්ඛානං, භික්ඛූනං තස්ස වණ්ණනං;
කඞ්ඛාවිතරණත්ථාය, පරිපුණ්ණවිනිච්ඡයං.

මහාවිහාරවාසීනං, වාචනාමග්ගනිස්සිතං;
වත්තයිස්සාමි නාමෙන, **කඞ්ඛාවිතරණිං** සුභන්ති.

නිදානවණ්ණනා

තත්ථ **පාතිමොක්ඛන්ති** පඅතිමොක්ඛං අතිපමොක්ඛං අතිසෙට්ඨං අතිඋත්තමන්ති අත්ථො. ඉති ඉමිනා වචනත්ථෙන එකවිධම්පි සීලගන්ථභෙදතො දුවිධං හොති. තථා හි ‘‘පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරතී’’ති (ම. නි. 1.69; 3.75; විභ. 508) ච ‘‘ආදිමෙතං මුඛමෙතං පමුඛමෙතං කුසලානං ධම්මානං, තෙන වුච්චති පාතිමොක්ඛ’’න්ති (මහාව. 135) ච ආදීසු සීලං පාතිමොක්ඛන්ති වුච්චති, ‘‘උභයානි ඛො පනස්ස පාතිමොක්ඛානි විත්ථාරෙන ස්වාගතානි හොන්තී’’තිආදීසු (පාචි. 147; අ. නි. 8.52; 10.33) ගන්ථො පාතිමොක්ඛන්ති වුච්චති. තත්ථ **සීලං** යො නං පාති රක්ඛති, තං මොක්ඛෙති මොචයති ආපායිකාදීහි දුක්ඛෙහි, අත්තානුවාදාදීහි වා භයෙහීති පාතිමොක්ඛං. **ගන්ථො** පන තස්ස පාතිමොක්ඛස්ස ජොතකත්තා පාතිමොක්ඛන්ති වුච්චති. ආදිම්හි පන වුත්තො වචනත්ථො උභින්නම්පි සාධාරණො හොති.

තත්ථායං වණ්ණනා සීලපාතිමොක්ඛස්සාපි යුජ්ජති ගන්ථපාතිමොක්ඛස්සාපි, ගන්ථෙ හි වණ්ණිතෙ තස්ස අත්ථො වණ්ණිතොව හොති. තං පනෙතං ගන්ථපාතිමොක්ඛං භික්ඛුපාතිමොක්ඛං භික්ඛුනිපාතිමොක්ඛන්ති දුවිධං හොති. තත්ථ ‘‘සුණාතු මෙ, භන්තෙ, සඞ්ඝො’’තිආදිකං (මහාව. 134) පඤ්චහි උද්දෙසපරිච්ඡෙදෙහි වවත්ථිතං **භික්ඛුපාතිමොක්ඛං,** ‘‘සුණාතු මෙ, අය්යෙ, සඞ්ඝො’’තිආදිකං චතූහි උද්දෙසපරිච්ඡෙදෙහි වවත්ථිතං **භික්ඛුනිපාතිමොක්ඛං.** තත්ථ භික්ඛුපාතිමොක්ඛෙ පඤ්ච උද්දෙසා නාම නිදානුද්දෙසො, පාරාජිකුද්දෙසො, සඞ්ඝාදිසෙසුද්දෙසො, අනියතුද්දෙසො, විත්ථාරුද්දෙසොති. තත්ථ නිදානුද්දෙසො තාව ‘‘සුණාතු මෙ, භන්තෙ, සඞ්ඝො…පෙ.… ආවිකතා හිස්ස ඵාසු හොති, තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථායස්මන්තො, තස්මා තුණ්හී, එවමෙතං ධාරයාමී’’ති වත්වා ‘‘උද්දිට්ඨං ඛො ආයස්මන්තො

නිදාන''න්තිආදිනා නයෙන අවසෙසෙ සුතෙන සාවිතෙ උද්දිට්ඨො හොති. පාරාජිකුද්දෙසාදීනං පරිච්ඡෙදා නිදානස්ස ආදිතො පට්ඨාය පාරාජිකාදීනි ඔසාපෙත්වා යොජෙතබ්බා. විත්ථාරො විත්ථාරොයෙව. ''අවසෙසං සුතෙන සාවෙතබ්බ''න්ති (මහාව. 150; පරි. 325) වචනතො පන පාරාජිකුද්දෙසාදීසු යස්මිං විප්පකතෙ අන්තරායො උප්පජ්ජති, තෙන සද්ධිං අවසෙසං සුතෙන සාවෙතබ්බං. නිදානුද්දෙසෙ පන අනිට්ඨිතෙ සුතෙන සාවෙතබ්බං නාම නත්ථි. භික්ඛුනිපාතිමොක්ඛෙ පන අනියතුද්දෙසො පරිහායති, සෙසං වුත්තනයමෙව. එවමෙතෙසං පඤ්චහි චෙව චතූහි ච උද්දෙසපරිච්ඡෙදෙහි වවත්ථිතානං ද්වින්නම්පි පාතිමොක්ඛානං අයං වණ්ණනා භවිස්සති. යස්මා පනෙත්ථ භික්ඛුපාතිමොක්ඛං පඨමං, තස්මා තස්ස තාව වණ්ණනත්ථමිදං වුච්චති.

> ''සුණාතු මෙ''තිආදීනං, පදානං අත්ථනිච්ඡයං;
> භික්ඛවො සීලසම්පන්නා, සික්ඛාකාමා සුණන්තු මෙති.

එත්ථ හි **සුණාතූ**තිඉදං සවනාණත්තිවචනං. **මෙති** යො සාවෙති, තස්ස අත්තනිද්දෙසවචනං. **භන්තෙති** සගාරවසප්පතිස්සවචනං. **සඞ්ඝොති** පුග්ගලසමූහවචනං. සබ්බමෙව චෙතං පාතිමොක්ඛුද්දෙසකෙන පඨමං වත්තබ්බවචනං. භගවතා හි පාතිමොක්ඛුද්දෙසං අනුජානන්තෙන රාජගහෙ වුත්තං, තස්මා යො පාතිමොක්ඛං උද්දිසති, තෙන සචෙ සඞ්ඝත්ථෙරො හොති, ''ආවුසො''ති වත්තබ්බං. සචෙ නවකතරො හොති, පාළියං (මහාව. 134) ආගතනයෙනෙව ''භන්තෙ''ති වත්තබ්බං. සඞ්ඝත්ථෙරො වා හි පාතිමොක්ඛං උද්දිසෙය්‍ය ''ථෙරාධිකං පාතිමොක්ඛ''න්තිවචනතො (මහාව. 154), නවකතරො වා ''අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, යො තත්ථ භික්ඛු බ්‍යත්තො පටිබලො, තස්සාධෙය්‍යං පාතිමොක්ඛ''න්තිවචනතො (මහාව. 155).

''සඞ්ඝො''තිඉමිනා පන පදෙන කිඤ්චාපි අවිසෙසතො පුග්ගලසමූහො වුත්තො, අථ ඛො සො දක්ඛිණෙය්‍යසඞ්ඝො, සම්මුතිසඞ්ඝො චාති දුවිධො හොති. තත්ථ **දක්ඛිණෙය්‍යසඞ්ඝොති** අට්ඨ අරියපුග්ගලසමූහො වුච්චති. **සම්මුතිසඞ්ඝොති** අවිසෙසෙන භික්ඛුසමූහො, සො ඉධ අධිප්පෙතො. සො පනෙස කම්මවසෙන පඤ්චවිධො (මහාව. 388) හොති – චතුවග්ගො පඤ්චවග්ගො දසවග්ගො වීසතිවග්ගො අතිරෙකවීසතිවග්ගොති. තත්ථ **චතුවග්ගෙන** ඨපෙත්වා උපසම්පදපවාරණඅබ්භානානි සබ්බං සඞ්ඝකම්මං කාතුං වට්ටති. **පඤ්චවග්ගෙන** ඨපෙත්වා මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු උපසම්පදඤ්ච අබ්භානකම්මඤ්ච සබ්බං සඞ්ඝකම්මං කාතුං වට්ටති. **දසවග්ගෙන** අබ්භානකම්මමත්තං ඨපෙත්වා සබ්බං සඞ්ඝකම්මං කාතුං වට්ටති. **වීසතිවග්ගෙන** න කිඤ්චි සඞ්ඝකම්මං කාතුං න වට්ටති, තථා **අතිරෙකවීසතිවග්ගෙන.**සො පන චතුවග්ගාදිනා සඞ්ඝෙන කත්තබ්බං කම්මං ඌනකතරෙන කාතුං න වට්ටති, අතිරෙකෙන පන වට්ටතීති දස්සනත්ථං වුත්තො. ඉමස්මිං පනත්ථෙ චතුවග්ගං උපාදාය සබ්බොපි සම්මුතිසඞ්ඝො අධිප්පෙතො.

අජ්ජුපොසථොති අජ්ජ උපොසථදිවසො, එතෙන අනුපොසථදිවසං පටික්ඛිපති. **පන්නරසොති** ඉමිනා අඤ්ඤං උපොසථදිවසං පටික්ඛිපති. දිවසවසෙන හි තයො උපොසථා චාතුද්දසිකො පන්නරසිකො සාමග්ගිඋපොසථොති, එවං තයො උපොසථා වුත්තා. තත්ථ හෙමන්තගිම්හවස්සානානං තිණ්ණං උතූනං තතියසත්තමපක්ඛෙසු ද්වෙ ද්වෙ කත්වා ඡ **චාතුද්දසිකා,** අවසෙසා අට්ඨාරස **පන්නරසිකාති** එවං එකසංවච්ඡරෙ චතුවීසති උපොසථා, ඉදං තාව පකතිචාරිත්තං. ''අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, සකිං පක්ඛස්ස චාතුද්දසෙ වා පන්නරසෙ වා පාතිමොක්ඛං උද්දිසිතු''න්ති (මහාව. 136) වචනතො පන ''ආගන්තුකෙහි ආවාසිකානං අනුවත්තිතබ්බ''න්තිආදිවචනතො (මහාව. 178) ච තථාරූපපච්චයෙ සති අඤ්ඤස්මිම්පි චාතුද්දසෙ උපොසථං කාතුං වට්ටති. පුරිමවස්සංවුට්ඨානං පන පුබ්බකත්තිකපුණ්ණමා වා, තෙසංයෙව සචෙ භණ්ඩනකාරකෙහි උපද්දුතා පවාරණං පච්චුක්කඩ්ඪන්ති, අථ පුබ්බකත්තිකමාසස්ස කාළපක්ඛචාතුද්දසො වා, පච්ඡිමකත්තිකපුණ්ණමා වා, පච්ඡිමවස්සංවුට්ඨානඤ්ච පච්ඡිමකත්තිකපුණ්ණමා එවාති ඉමෙ තයො පවාරණාදිවසාපි හොන්ති, ඉදම්පි පකතිචාරිත්තමෙව. තථාරූපපච්චයෙ පන සති ද්වින්නං කත්තිකපුණ්ණමානං පුරිමෙසු චාතුද්දසෙසුපි පවාරණං කාතුං වට්ටති. යදා පන කොසම්බකක්ඛන්ධකෙ (මහාව. 451) ආගතනයෙන භින්නෙ සඞ්ඝෙ ඔසාරිතෙ තස්මිං භික්ඛුස්මිං සඞ්ඝො තස්ස වත්ථුස්ස වූපසමාය සඞ්ඝස්ස සාමග්ගිං කරොති, තදා ''තාවදෙව උපොසථො කාතබ්බො, පාතිමොක්ඛං උද්දිසිතබ්බ''න්ති (මහාව. 475) වචනතො ඨපෙත්වා චාතුද්දසපන්නරසෙ, අඤ්ඤොපි යො කොචි දිවසො **සාමග්ගිඋපොසථදිවසො** නාම හොති, පුරිමවස්සංවුට්ඨානං පන කත්තිකමාසබ්භන්තරෙ අයමෙව සාමග්ගිපවාරණාදිවසො නාම හොති. ඉති ඉමෙසු තීසු දිවසෙසු ''පන්නරසො''තිඉමිනා අඤ්ඤං උපොසථදිවසං පටික්ඛිපති. තස්මා ය්වායං ''අජ්ජුපොසථො''තිවචනෙන අනුපොසථදිවසො පටික්ඛිත්තො, තස්මිං උපොසථො න කාතබ්බොයෙව. යො පනායං අඤ්ඤො උපොසථදිවසො, තස්මිං උපොසථො කාතබ්බො. කරොන්තෙන පන සචෙ චාතුද්දසිකො හොති, ''අජ්ජුපොසථො චාතුද්දසො''ති වත්තබ්බං. සචෙ පන්නරසිකො හොති, ''අජ්ජුපොසථො පන්නරසො''ති වත්තබ්බං. සචෙ සාමග්ගිඋපොසථො හොති, ''අජ්ජුපොසථො සාමග්ගී''ති වත්තබ්බං.

යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලන්ති එත්ථ පත්තො කාලො ඉමස්ස කම්මස්සාති පත්තකාලං, පත්තකාලමෙව පත්තකල්ලං. තදෙතං ඉධ චතූහි අඞ්ගෙහි සඞ්ගහිතං. යථාහු අට්ඨකථාචරියා –

''උපොසථො යාවතිකා ච භික්ඛූ කම්මප්පත්තා,
සභාගාපත්තියො ච න විජ්ජන්ති;
වජ්ජනීයා ච පුග්ගලා තස්මිං න හොන්ති,
'පත්තකල්ල'න්ති වුච්චතී''ති. (මහාව. අට්ඨ. 168);

තත්ථ **උපොසථොති** තීසු උපොසථදිවසෙසු අඤ්ඤතරඋපොසථදිවසො. තස්මිඤ්හි සති ඉදං සඞ්ඝස්ස උපොසථකම්මං පත්තකල්ලං නාම හොති, නාසති. යථාහ ‘‘න ච, භික්ඛවෙ, අනුපොසථෙ උපොසථො කාතබ්බො, යො කරෙය්‍ය, ආපත්ති දුක්කටස්සා’’ති (මහාව. 183).

යාවතිකා ච භික්ඛූ කම්මප්පත්තාති යත්තකා භික්ඛූ තස්ස උපොසථකම්මස්ස පත්තා යුත්තා අනුරූපා, සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන චත්තාරො පකතත්තා, තෙ ච ඛො හත්ථපාසං අවිජහිත්වා එකසීමායං ඨිතා.

සීමා ච නාමෙසා බද්ධසීමා අබද්ධසීමාති දුවිධා හොති. තත්ථ එකාදස විපත්තිසීමායො අතික්කමිත්වා තිවිධසම්පත්තියුත්තා නිමිත්තෙන නිමිත්තං සම්බන්ධිත්වා සම්මතා සීමා **බද්ධසීමා** නාම, ‘‘අතිඛුද්දකා, අතිමහතී, ඛණ්ඩනිමිත්තා, ඡායානිමිත්තා, අනිමිත්තා, බහිසීමෙ ඨිතා සම්මතා, නදියා සම්මතා, සමුද්දෙ සම්මතා, ජාතස්සරෙ සම්මතා, සීමාය සීමං සම්භින්දන්තෙන සම්මතා, සීමාය සීමං අජ්ඣොත්ථරන්තෙන සම්මතා’’ති ඉමා හි ‘‘එකාදසහි ආකාරෙහි සීමතො කම්මානි විපජ්ජන්තී’’ති (පරි. 486) වචනතො එකාදස විපත්තිසීමායො නාම. තත්ථ **අතිඛුද්දකා** නාම යත්ථ එකවීසති භික්ඛූ නිසීදිතුං න සක්කොන්ති. **අතිමහතී** නාම යා අන්තමසො කෙසග්ගමත්තෙනාපි තියොජනං අතික්කමිත්වා සම්මතා. **ඛණ්ඩනිමිත්තා** නාම අඝටිතනිමිත්තා වුච්චති, පුරත්ථිමාය දිසාය නිමිත්තං කිත්තෙත්වා අනුක්කමෙනෙව දක්ඛිණාය පච්ඡිමාය උත්තරාය දිසාය කිත්තෙත්වා පුන පුරත්ථිමාය දිසාය පුබ්බකිත්තිතං පටිකිත්තෙත්වා ඨපෙතුං වට්ටති, එවං අඛණ්ඩනිමිත්තා හොති. සචෙ පන අනුක්කමෙන ආහරිත්වා උත්තරාය දිසාය නිමිත්තං කිත්තෙත්වා තත්ථෙව ඨපෙති, ඛණ්ඩනිමිත්තා නාම හොති. අපරාපි **ඛණ්ඩනිමිත්තා** නාම යා අනිමිත්තුපගං තචසාරරුක්ඛං වා ඛාණුකං වා පංසුපුඤ්ජවාලුකපුඤ්ජානං වා අඤ්ඤතරං අන්තරා එකං නිමිත්තං කත්වා සම්මතා. **ඡායානිමිත්තා** නාම පබ්බතච්ඡායාදීනං යං කිඤ්චි ඡායං නිමිත්තං කත්වා සම්මතා. **අනිමිත්තා** නාම සබ්බෙන සබ්බං නිමිත්තානි අකිත්තෙත්වා සම්මතා. **බහිසීමෙ ඨිතසම්මතා** නාම නිමිත්තානි කිත්තෙත්වා නිමිත්තානං බහිඨිතෙන සම්මතා. **නදියා සමුද්දෙ ජාතස්සරෙ සම්මතා** නාම එතෙසු නදිආදීසු සම්මතා. සා හි එවං සම්මතාපි ‘‘සබ්බා, භික්ඛවෙ, නදී අසීමා, සබ්බො සමුද්දො අසීමො, සබ්බො ජාතස්සරො අසීමො’’ති (මහාව. 147) වචනතො අසම්මතාව හොති. **සීමාය සීමං සම්භින්දන්තෙන සම්මතා** නාම අත්තනො සීමාය පරෙසං සීමං සම්භින්දන්තෙන සම්මතා. සචෙ හි පොරාණකස්ස විහාරස්ස පුරත්ථිමාය දිසාය අම්බො චෙව ජම්බු චාති ද්වෙ රුක්ඛා අඤ්ඤමඤ්ඤං සංසට්ඨවිටපා හොන්ති, තෙසු අම්බස්ස පච්ඡිමදිසාභාගෙ ජම්බූ, විහාරසීමා ච ජම්බුං අන්තො කත්වා අම්බං කිත්තෙත්වා බද්ධා හොති, අථ පච්ඡා තස්ස විහාරස්ස පුරත්ථිමාය දිසාය විහාරෙ කතෙ සීමං බන්ධන්තා භික්ඛූ තං අම්බං අන්තො කත්වා ජම්බුං කිත්තෙත්වා බන්ධන්ති, සීමාය සීමං සම්භින්නා හොති. **සීමාය සීමං**

අජ්ඣොත්ථරන්තෙන සම්මතා නාම අත්තනො සීමාය පරෙසං සීමං අජ්ඣොත්ථරන්තෙන සම්මතා. සචෙ හි පරෙසං බද්ධසීමං සකලං වා තස්සා පදෙසං වා අන්තො කත්වා අත්තනො සීමං සම්මන්නති, සීමාය සීමං අජ්ඣොත්ථරිතා නාම හොති. ඉති ඉමා එකාදස විපත්තිසීමායො අතික්කමිත්වා සම්මතා.

තිවිධසම්පත්තියුත්තාති නිමිත්තසම්පත්තියා පරිසාසම්පත්තියා කම්මවාචාසම්පත්තියා ච යුත්තා. තත්ථ **නිමිත්තසම්පත්තියා යුත්තා** නාම පබ්බතනිමිත්තං, පාසාණනිමිත්තං, වනනිමිත්තං, රුක්ඛනිමිත්තං, මග්ගනිමිත්තං, වම්මිකනිමිත්තං, නදිනිමිත්තං, උදකනිමිත්තන්ති එවං වුත්තෙසු අට්ඨසු නිමිත්තෙසු තස්මිං තස්මිං දිසාභාගෙ යථාලද්ධානි නිමිත්තුපගානි නිමිත්තානි ''පුරත්ථිමාය දිසාය කිං නිමිත්තං, පබ්බතො, භන්තෙ, එසො පබ්බතො නිමිත්ත''න්තිආදිනා නයෙන සම්මා කිත්තෙත්වා සම්මතා. තත්‍රෙවං සඞ්ඛෙපතො නිමිත්තුපගතා වෙදිතබ්බා – සුද්ධපංසුසුද්ධපාසාණඋභයමිස්සකවසෙන හි තිවිධොපි **පබ්බතො** හත්ථිප්පමාණතො පට්ඨාය උද්ධං නිමිත්තුපගො, තතො ඔමකතරො න වට්ටති. **පාසාණනිමිත්තෙ** අයොගුළම්පි පාසාණසඞ්ඛමෙව ගච්ඡති, තස්මා යො කොචි පාසාණො උක්කංසවසෙන හත්ථිප්පමාණතො ඔමකතරං ආදිං කත්වා හෙට්ඨිමපරිච්ඡෙදෙන ද්වත්තිංසපලගුළපිණ්ඩපරිමාණො නිමිත්තුපගො, න තතො ඛුද්දකතරො. පිට්ඨිපාසාණො පන අතිමහන්තොපි වට්ටති. **වනනිමිත්තෙ** අන්තොසාරෙහි වා අන්තොසාරමිස්සකෙහි වා රුක්ඛෙහි චතුපඤ්චරුක්ඛමත්තම්පි වනං නිමිත්තුපගං, තතො ඌනකතරං න වට්ටති. **රුක්ඛො** ජීවන්තොයෙව අන්තොසාරො භූමියං පතිට්ඨිතො, අන්තමසො උබ්බෙධතො අට්ඨඞ්ගුලො, පරිණාහතො සූචිදණ්ඩකප්පමාණොපි නිමිත්තුපගො, තතො ඔමකතරො න වට්ටති. **මග්ගො** ජඞ්ඝමග්ගො වා හොතු සකටමග්ගො වා, යො විනිවිජ්ඣිත්වා ද්වෙ තීණි ගාමඛෙත්තානි ගච්ඡති, තාදිසො ජඞ්ඝසත්ථසකටසත්ථෙහි වලඤ්ජියමානොයෙව නිමිත්තුපගො, අවලඤ්ජිතො න වට්ටති. **වම්මිකො** පන හෙට්ඨිමපරිච්ඡෙදෙන තංදිවසංජාතො අට්ඨඞ්ගුලුබ්බෙධො ගොවිසාණමත්තොපි වම්මිකො නිමිත්තුපගො, තතො ඔමකතරො න වට්ටති. යං පන අබද්ධසීමාලක්ඛණෙ **නදිං** වක්ඛාම, සා නිමිත්තුපගා, අඤ්ඤා න වට්ටති. **උදකං** යං අසන්දමානං ආවාටපොක්ඛරණිතළාකජාතස්සරලොණිසමුද්දාදීසු ඨිතං, තං ආදිං කත්වා අන්තමසො තඞ්ඛණෙයෙව පථවියං ඛණිතෙ ආවාටකෙ ඝටෙහි ආහරිත්වා පූරිතම්පි යාව කම්මවාචාපරියොසානා සණ්ඨමානකං නිමිත්තුපගං, ඉතරං සන්දමානං වා වුත්තපරිච්ඡෙදකාලං අතිට්ඨන්තං වා භාජනගතං වා න වට්ටතීති.

පරිසාසම්පත්තියා යුත්තා නාම සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන චතූහි භික්ඛූහි සන්නිපතිත්වා යාවතිකා තස්මිං ගාමඛෙත්තෙ බද්ධසීමං වා

නදිසමුද්දජාතස්සරෙ වා අනොක්කමිත්වා ඨිතා භික්ඛූ, තෙ සබ්බෙ හත්ථපාසෙ වා කත්වා ඡන්දං වා ආහරිත්වා සම්මතා.

කම්මවාචාසම්පත්තියා යුත්තා නාම ''සුණාතු මෙ, භන්තෙ, සඞ්ඝො, යාවතා සමන්තා නිමිත්තා කිත්තිතා''තිආදිනා (මහාව. 139) නයෙන වුත්තාය පරිසුද්ධාය ඤත්තිදුතියකම්මවාචාය සම්මතා. එවං එකාදස විපත්තිසීමායො අතික්කමිත්වා තිවිධසම්පත්තියුත්තා නිමිත්තෙන නිමිත්තං සම්බන්ධිත්වා සම්මතා සීමා ''බද්ධසීමා''ති වෙදිතබ්බා. **ඛණ්ඩසීමා සමානසංවාසසීමා අවිප්පවාසසීමාති** තස්සායෙව පභෙදො.

අබද්ධසීමා පන ගාමසීමා, සත්තබ්භන්තරසීමා, උදකුක්ඛෙපසීමාති තිවිධා. තත්ථ යාවතා එකං ගාමක්ඛෙත්තං, අයං **ගාමසීමා** නාම. අගාමකෙ අරඤ්ඤෙ සමන්තා සත්තබ්භන්තරා **සත්තබ්භන්තරසීමා** නාම. තත්ථ **අගාමකං නාම අරඤ්ඤං** විඤ්ඣාටවිආදීසු වා සමුද්දමජ්ඣෙ වා මච්ඡබන්ධානං අගමනපථෙසු දීපකෙසු ලබ්භති. **සමන්තා සත්තබ්භන්තරාති** මජ්ඣෙ ඨිතානං සබ්බදිසාසු සත්තබ්භන්තරා විනිබ්බෙධෙන චුද්දස හොන්ති. තත්ථ එකං අබ්භන්තරං අට්ඨවීසතිහත්ථප්පමාණං හොති, අයඤ්ච සීමා පරිසාවසෙන වඩ්ඪති, තස්මා සමන්තා පරිසාපරියන්තතො පට්ඨාය අබ්භන්තරපරිච්ඡෙදො කාතබ්බො. සචෙ පන ද්වෙ සඞ්ඝා විසුං උපොසථං කරොන්ති, ද්වින්නං සත්තබ්භන්තරානං අන්තරෙ අඤ්ඤමෙකං සත්තබ්භන්තරං උපචාරත්ථාය ඨපෙතබ්බං. යා පනෙසා ''සබ්බා, භික්ඛවෙ, නදී අසීමා''තිආදිනා (මහාව. 147) නයෙන නදිආදීනං සීමභාවං පටික්ඛිපිත්වා පුන ''නදියා වා, භික්ඛවෙ, සමුද්දෙ වා ජාතස්සරෙ වා යං මජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස සමන්තා උදකුක්ඛෙපා, අයං තත්ථ සමානසංවාසා එකූපොසථා''ති වුත්තා අයං **උදකුක්ඛෙපසීමා** නාම. තත්ථ යස්සා ධම්මිකානං රාජූනං කාලෙ අන්වඩ්ඪමාසං අනුදසාහං අනුපඤ්චාහං අනතික්කමිත්වා දෙවෙ වස්සන්තෙ වලාහකෙසු විගතමත්තෙසු සොතං පච්ඡිජ්ජති, අයං නදිසඞ්ඛ්‍යං න ගච්ඡති. යස්සා පන ඊදිසෙ සුවුට්ඨිකාලෙ වස්සානස්ස චතුමාසෙ සොතං න පච්ඡිජ්ජති, යත්ථ තිත්ථෙන වා අතිත්ථෙන වා සික්ඛාකරණීයෙ ආගතලක්ඛණෙන තිමණ්ඩලං පටිච්ඡාදෙත්වා අන්තරවාසකං අනුක්ඛිපිත්වා උත්තරන්තියා භික්ඛුනියා එකද්වඞ්ගුලමත්තම්පි අන්තරවාසකො තෙමියති, අයං සමුද්දං වා පවිසතු තළාකං වා, පභවතො පට්ඨාය **නදී** නාම. **සමුද්දො** පාකටොයෙව. යො පන කෙනචි ඛණිත්වා අකතො සයංජාතො සොබ්භො සමන්තතො ආගතෙන උදකෙන පූරිතො තිට්ඨති, යත්ථ නදියං වුත්තප්පකාරෙ වස්සකාලෙ උදකං සන්තිට්ඨති, අයං **ජාතස්සරො** නාම. යොපි නදිං වා සමුද්දං වා භින්දිත්වා නික්ඛන්තඋදකෙන ඛතො සොබ්භො එතං ලක්ඛණං පාපුණාති, අයම්පි **ජාතස්සරො**යෙව.

යං මජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස සමන්තා උදකුක්ඛෙපාති යං ඨානං ථාමමජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස සමන්තතො උදකුක්ඛෙපෙන පරිච්ඡින්නං, තත්ථ

යථා අක්ඛධුත්තා දාරුගුළං ඛිපන්ති, එවං උදකං වා වාලුකං වා හත්ථෙන ගහෙත්වා මජ්ඣිමෙන පුරිසෙන සබ්බථාමෙන ඛිපිතබ්බං, තත්ථ යත්ථ එවං ඛිත්තං උදකං වා වාලුකං වා පතති, අයං **උදකුක්ඛෙපො** නාම.

අයං තත්ථ සමානසංවාසා එකූපොසථාති අයං තෙසු නදිආදීසු උදකුක්ඛෙපපරිච්ඡින්නා සීමා සමානසංවාසා චෙව එකූපොසථා ච, අයං පන එතෙසං නදිආදීනං අන්තොයෙව ලබ්භති, න බහි. තස්මා නදියා වා ජාතස්සරෙ වා යත්තකං පදෙසං පකතිවස්සකාලෙ චතූසු මාසෙසු උදකං ඔත්ථරති, සමුද්දෙ යස්මිං පදෙසෙ පකතිවීචියො ඔත්ථරිත්වා සණ්ඨහන්ති, තතො පට්ඨාය කප්පියභූමි, තත්ථ ඨත්වා උපොසථාදිකම්මං කාතුං වට්ටති. දුබ්බුට්ඨිකාලෙ වා ගිම්හෙ වා නදිජාතස්සරෙසු සුක්ඛෙසුපි සා එව කප්පියභූමි, සචෙ පන සුක්ඛෙ ජාතස්සරෙ වාපිං වා ඛණන්ති, වප්පං වා කරොන්ති, තං ඨානං ගාමක්ඛෙත්තං හොති. යා පනෙසා ‘‘කප්පියභූමී’’ති වුත්තා, තතො බහි උදකුක්ඛෙපසීමා න ගච්ඡති, අන්තොයෙව ගච්ඡති, තස්මා තෙසං අන්තො පරිසාපරියන්තතො පට්ඨාය සමන්තා උදකුක්ඛෙපපරිච්ඡෙදො කාතබ්බො. සචෙ පන ද්වෙ සඞ්ඝා විසුං විසුං උපොසථාදිකම්මං කරොන්ති, ද්වින්නං උදකුක්ඛෙපානං අන්තරෙ අඤ්ඤො එකො උදකුක්ඛෙපො උපචාරත්ථාය ඨපෙතබ්බො. අයඤ්හි සත්තබ්භන්තරසීමා ච උදකුක්ඛෙපසීමා ච භික්ඛූනං ඨිතොකාසතො පට්ඨාය ලබ්භති. පරිච්ඡෙදබ්භන්තරෙ හත්ථපාසං විජහිත්වා ඨිතොපි පරිච්ඡෙදතො බහි අඤ්ඤං තත්තකංයෙව පරිච්ඡෙදං අනතික්කමිත්වා ඨිතොපි කම්මං කොපෙති, ඉදං සබ්බඅට්ඨකථාසු (මහාව. අට්ඨ. 147) සන්නිට්ඨානං. එවං **අබද්ධසීමා** වෙදිතබ්බා. ඉති ඉමං බද්ධසීමාබද්ධසීමාවසෙන දුවිධං සීමං සන්ධායෙතං වුත්තං ‘‘තෙ ච ඛො හත්ථපාසං අවිජහිත්වා එකසීමායං ඨිතා’’ති. තෙසු හි චතූසු භික්ඛූසු එකසීමායං හත්ථපාසං අවිජහිත්වා ඨිතෙස්වෙවෙතං සඞ්ඝස්ස උපොසථකම්මං පත්තකල්ලං නාම හොති, න ඉතරථා. යථාහ ‘‘අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, චතුන්නං පාතිමොක්ඛං උද්දිසිතු’’න්ති (මහාව. 168).

සභාගාපත්තියො ච න විජ්ජන්තීති එත්ථ යං සබ්බො සඞ්ඝො විකාලභොජනාදිනා සභාගවත්ථුනා ලහුකාපත්තිං ආපජ්ජති, එවරූපා වත්ථුසභාගා ‘‘සභාගා’’ති වුච්චති, විකාලභොජනපච්චයා ආපන්නං පන ආපත්තිසභාගං අනතිරිත්තභොජනපච්චයා ආපන්නස්ස සන්තිකෙ දෙසෙතුං වට්ටති. සභාගාපත්තියා පන සති තෙහි භික්ඛූහි එකො භික්ඛු සාමන්තා ආවාසා සජ්ජුකං පාහෙතබ්බො ‘‘ගච්ඡාවුසො, තං ආපත්තිං පටිකරිත්වා ආගච්ඡ, මයං තෙ සන්තිකෙ ආපත්තිං පටිකරිස්සාමා’’ති, එවඤ්චෙතං ලභෙථ, ඉච්චෙතං කුසලං, නො චෙ ලභෙථ, බ්‍යත්තෙන භික්ඛුනා පටිබලෙන සඞ්ඝො ඤාපෙතබ්බො ‘‘සුණාතු මෙ, භන්තෙ, සඞ්ඝො, අයං සබ්බො සඞ්ඝො සභාගං ආපත්තිං ආපන්නො, යදා අඤ්ඤං භික්ඛුං සුද්ධං අනාපත්තිකං පස්සිස්සති, තදා තස්ස සන්තිකෙ තං ආපත්තිං පටිකරිස්සතී’’ති (මහාව. 171) වත්වා උපොසථො කාතබ්බො. සචෙ පන

වෙමතිකො හොති, ‘‘සුණාතු මෙ, භන්තෙ, සඞ්ඝො, අයං සබ්බො සඞ්ඝො සභාගාය ආපත්තියා වෙමතිකො, යදා නිබ්බෙමතිකො භවිස්සති, තදා තං ආපත්තිං පටිකරිස්සතී’’ති වත්වා උපොසථො කාතබ්බො. සචෙ පනෙත්ථ කොචි තං සභාගං ආපත්තිං දෙසෙතුං වට්ටතීති මඤ්ඤමානො එකස්ස සන්තිකෙ දෙසෙති, දෙසිතා සුදෙසිතාව. අඤ්ඤං පන දෙසනාපච්චයා දෙසකො, පටිග්ගහණපච්චයා පටිග්ගාහකො චාති උභොපි දුක්කටං ආපජ්ජන්ති, තං නානාවත්ථුකං හොති, තස්මා අඤ්ඤමඤ්ඤං දෙසෙතබ්බං. එත්තාවතා තෙ ද්වෙ නිරාපත්තිකා හොන්ති, තෙසං සන්තිකෙ සෙසෙහි සභාගාපත්තියො දෙසෙතබ්බා වා ආරොචෙතබ්බා වා. සචෙ තෙ එවං අකත්වා උපොසථං කරොන්ති, ‘‘පාරිසුද්ධිං ආයස්මන්තො ආරොචෙථා’’තිආදිනා (මහාව. 134) නයෙන සාපත්තිකස්ස උපොසථකරණෙ පඤ්ඤත්තං දුක්කටං ආපජ්ජන්ති. සචෙ සබ්බො සඞ්ඝො සභාගාපත්තියා සති වුත්තවිධිං අකත්වා උපොසථං කරොති, වුත්තනයෙනෙව සබ්බො සඞ්ඝො ආපත්තිං ආපජ්ජති, තස්මා සභාගාපත්තියා සති සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං නාම න හොති, තෙන වුත්තං ‘‘සභාගාපත්තියො ච න විජ්ජන්තී’’ති. එතාසු හි සභාගාපත්තීසු අවිජ්ජමානාසු විසභාගාපත්තීසු විජ්ජමානාසුපි පත්තකල්ලං හොතියෙව.

වජ්ජනීයා ච පුග්ගලා තස්මිං න හොන්තීති ‘‘න, භික්ඛවෙ, සගහට්ඨාය පරිසාය පාතිමොක්ඛං උද්දිසිතබ්බං, යො උද්දිසෙය්‍ය ආපත්ති දුක්කටස්සා’’ති (මහාව. 154) වචනතො ගහට්ඨො, ‘‘න, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනියා නිසින්නපරිසාය පාතිමොක්ඛං උද්දිසිතබ්බ’’න්තිආදිනා (මහාව. 183) නයෙන වුත්තා භික්ඛුනී, සික්ඛමානා, සාමණෙරො, සාමණෙරී, සික්ඛාපච්චක්ඛාතකො, අන්තිමවත්ථුඅජ්ඣාපන්නකො, ආපත්තියා අදස්සනෙ උක්ඛිත්තකො, ආපත්තියා අප්පටිකම්මෙ උක්ඛිත්තකො, පාපිකාය දිට්ඨියා අප්පටිනිස්සග්ගෙ උක්ඛිත්තකො, පණ්ඩකො, ථෙය්‍යසංවාසකො, තිත්ථියපක්කන්තකො, තිරච්ඡානගතො, මාතුඝාතකො, පිතුඝාතකො අරහන්තඝාතකො, භික්ඛුනිදූසකො, සඞ්ඝභෙදකො, ලොහිතුප්පාදකො, උභතොබ්‍යඤ්ජනකොති ඉමෙ වීසති චාති එකවීසති පුග්ගලා වජ්ජනීයා නාම, තෙ හත්ථපාසතො බහිකරණවසෙන වජ්ජෙතබ්බා. එතෙසු හි තිවිධෙ උක්ඛිත්තකෙ සති උපොසථං කරොන්තො සඞ්ඝො පාචිත්තියං ආපජ්ජති, සෙසෙසු දුක්කටං. එත්ථ ච **තිරච්ඡානගතොති** යස්ස උපසම්පදා පටික්ඛිත්තා, තිත්ථියා ගහට්ඨෙනෙව සඞ්ගහිතා. එතෙපි හි වජ්ජනීයා නාම. එවං පත්තකල්ලං ඉමෙහි චතූහි අඞ්ගෙහි සඞ්ගහිතන්ති වෙදිතබ්බං.

සඞ්ඝො උපොසථං කරෙය්‍යාතිඉමිනා යෙ තෙ අපරෙපි තයො උපොසථා සඞ්ඝෙ උපොසථො, ගණෙ උපොසථො, පුග්ගලෙ උපොසථොති, එවං කාරකවසෙන තයො උපොසථා වුත්තා, තෙසු ඉතරෙ ද්වෙ පටික්ඛිපිත්වා සඞ්ඝෙ උපොසථමෙව දීපෙති. **පාතිමොක්ඛං උද්දිසෙය්‍යාති**ඉමිනා යෙ තෙ අපරෙපි තයො උපොසථා සුත්තුද්දෙසො, පාරිසුද්ධිඋපොසථො,

අධිට්ඨානඋපොසථොති, එවං කත්තබ්බාකාරවසෙන තයො උපොසථා වුත්තා, තෙසු ඉතරෙ ද්වෙ පටික්ඛිපිත්වා සුත්තුද්දෙසමෙව දීපෙති. **සුත්තුද්දෙසො** නාම පාතිමොක්ඛුද්දෙසො වුච්චති, සො දුවිධො ඔවාදපාතිමොක්ඛුද්දෙසො ච ආණාපාතිමොක්ඛුද්දෙසො ච. තත්ථ

‘‘ඛන්තී පරමං තපො තිතික්ඛා…පෙ.....

‘‘සබ්බපාපස්ස අකරණං…පෙ.....

‘‘අනූපවාදො අනූපඝාතො’’ති. (දී. නි. 2.90; ධ. ප. 184, 183, 185)

ආදිනා නයෙන වුත්තා තිස්සො ගාථායො **ඔවාදපාතිමොක්ඛං** නාම, තං බුද්ධා එව උද්දිසන්ති, න සාවකා. ‘‘සුණාතු මෙ, භන්තෙ, සඞ්ඝො’’තිආදිනා (මහාව. 134) නයෙන වුත්තං **ආණාපාතිමොක්ඛං** නාම, තං සාවකා එව උද්දිසන්ති, න බුද්ධා. ඉදමෙව ච ඉමස්මිං අත්ථෙ ‘‘පාතිමොක්ඛ’’න්ති අධිප්පෙතං.

යෙ පන ඉතරෙ ද්වෙ උපොසථා, තෙසු **පාරිසුද්ධිඋපොසථො** තාව අඤ්ඤෙසඤ්ච සන්තිකෙ, අඤ්ඤමඤ්ඤඤ්ච ආරොචනවසෙන දුවිධො. තත්ථ ය්වායං අඤ්ඤෙසං සන්තිකෙ කරීයති, සොපි පවාරිතානඤ්ච අප්පවාරිතානඤ්ච සන්තිකෙ කරණවසෙන දුවිධො. තත්ථ මහාපවාරණාය පවාරිතානං සන්තිකෙ පච්ඡිමිකාය උපගතෙන වා අනුපගතෙන වා ඡින්නවස්සෙන වා චාතුමාසිනියං පන පවාරිතානං සන්තිකෙ පුරිමිකාය උපගතෙන වා අනුපගතෙන වා ඡින්නවස්සෙන වා කායසාමග්ගිං දත්වා ‘‘පරිසුද්ධො අහං, භන්තෙ, ‘පරිසුද්ධො’ති මං ධාරෙථා’’ති තික්ඛත්තුං වත්වා කාතබ්බො, ඨපෙත්වා ච පන පවාරණාදිවසං අඤ්ඤස්මිං කාලෙ ආවාසිකෙහි උද්දිට්ඨමත්තෙ පාතිමොක්ඛෙ අවුට්ඨිතාය වා එකච්චාය වුට්ඨිතාය වා සබ්බාය වා වුට්ඨිතාය පරිසාය යෙ අඤ්ඤෙ සමසමා වා ථොකතරා වා ආගච්ඡන්ති, තෙහි තෙසං සන්තිකෙ වුත්තනයෙනෙව පාරිසුද්ධි ආරොචෙතබ්බා. යො පනායං අඤ්ඤමඤ්ඤං ආරොචනවසෙන කරීයති, සො ඤත්තිං ඨපෙත්වා ච අට්ඨපෙත්වා ච කරණවසෙන දුවිධො. තත්ථ යස්මිං ආවාසෙ තයො භික්ඛූ විහරන්ති, තෙසු උපොසථදිවසෙ සන්නිපතිතෙසු එකෙන භික්ඛුනා ‘‘සුණන්තු මෙ ආයස්මන්තා අජ්ජුපොසථො චාතුද්දසො’’ති වා ‘‘පන්නරසො’’ති වා වත්වා ‘‘යදායස්මන්තානං පත්තකල්ලං මයං අඤ්ඤමඤ්ඤං පාරිසුද්ධිඋපොසථං කරෙය්‍යාමා’’ති ඤත්තියා ඨපිතාය ථෙරෙන භික්ඛුනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා උක්කුටිකං නිසීදිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා ‘‘පරිසුද්ධො අහං, ආවුසො, ‘පරිසුද්ධො’ති මං ධාරෙථා’’ති (මහාව. 168) තික්ඛත්තුං වත්තබ්බං. ඉතරෙහි ‘‘භන්තෙ’’ති වත්වා එවමෙව වත්තබ්බං. එවං ඤත්තිං ඨපෙත්වා කාතබ්බො. යත්ථ පන ද්වෙ භික්ඛූ විහරන්ති, තත්‍ර ඤත්තිං

අට්ඨපෙත්වා වුත්තනයෙනෙව පාරිසුද්ධිං ආරොචෙතබ්බාති අයං **පාරිසුද්ධිඋපොසථො**.

සචෙ පන එකොව භික්ඛු හොති, සබ්බං පුබ්බකරණීයං කත්වා අඤ්ඤෙසං අනාගමනං ඤත්වා ‘‘අජ්ජ මෙ උපොසථො චාතුද්දසො’’ති වා ‘‘පන්නරසො’’ති වා වත්වා ‘‘අධිට්ඨාමී’’ති වත්තබ්බං. අයං **අධිට්ඨානුපොසථොති** එවං කත්තබ්බාකාරවසෙන තයො උපොසථාති වෙදිතබ්බා. එත්තාවතා **නව උපොසථා** දීපිතා හොන්ති. තෙසු දිවසවසෙන පන්නරසිකො, කාරකවසෙන සඞ්ඝුපොසථො, කත්තබ්බාකාරවසෙන සුත්තුද්දෙසොති එවං තිලක්ඛණසම්පන්නො උපොසථො ඉධ නිද්දිට්ඨොති වෙදිතබ්බො. තස්මිං පවත්තමානෙ උපොසථං අකත්වා තදහුපොසථෙ අඤ්ඤං අභික්ඛුකං නානාසංවාසකෙහි වා සභික්ඛුකං ආවාසං වා අනාවාසං වා වාසත්ථාය අඤ්ඤත්‍ර සඞ්ඝෙන, අඤ්ඤත්‍ර අන්තරායා ගච්ඡන්තස්ස දුක්කටං හොති.

කිං සඞ්ඝස්ස පුබ්බකිච්චන්ති ‘‘සඞ්ඝො උපොසථං කරෙය්‍යා’’ති එවං උපොසථකරණසම්බන්ධෙනෙව වුත්තස්ස සඞ්ඝස්ස උපොසථෙ කත්තබ්බෙ යං තං ‘‘අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, උපොසථාගාරං සම්මජ්ජිතු’’න්තිආදිනා (මහාව. 159) නයෙන පාළියං ආගතං, අට්ඨකථාසු ච –

> ‘‘සම්මජ්ජනී පදීපො ච, උදකං ආසනෙන ච;
> උපොසථස්ස එතානි, ‘පුබ්බකරණ’න්ති වුච්චති.
>
> ‘‘ඡන්දපාරිසුද්ධිඋතුක්ඛානං, භික්ඛුගණනා ච ඔවාදො;
> උපොසථස්ස එතානි, ‘පුබ්බකිච්ච’න්ති වුච්චතී’’ති. (මහාව. අට්ඨ. 168);

එවං ද්වීහි නාමෙහි නවවිධං පුබ්බකිච්චං දස්සිතං, කිං තං කතන්ති පුච්ඡති. න හි තං අකත්වා උපොසථං කාතුං වට්ටති, තස්මා ථෙරෙන ආණත්තෙන අගිලානෙන භික්ඛුනා උපොසථාගාරං සම්මජ්ජිතබ්බං, පානීයං පරිභොජනීයං උපට්ඨාපෙතබ්බං, ආසනං පඤ්ඤාපෙතබ්බං, පදීපො කාතබ්බො, අකරොන්තො දුක්කටං ආපජ්ජති, ථෙරෙනාපි පතිරූපං ඤත්වා ආණාපෙතබ්බං.

ඡන්දපාරිසුද්ධීති එත්ථ උපොසථකරණත්ථං සන්නිපතිතෙ සඞ්ඝෙ බහි උපොසථං කත්වා ආගතෙන සන්නිපතිතට්ඨානං ගන්ත්වා කායසාමග්ගිං අදෙන්තෙන ඡන්දො දාතබ්බො. යොපි ගිලානො වා හොති කිච්චප්පසුතො වා, තෙනාපි පාරිසුද්ධිං දෙන්තෙන ඡන්දොපි දාතබ්බො. කථං දාතබ්බො? එකස්ස භික්ඛුනො සන්තිකෙ ‘‘ඡන්දං දම්මි, ඡන්දං මෙ හර, ඡන්දං මෙ ආරොචෙහී’’ති (මහාව. 165) අයං අත්ථො කායෙන වා වාචාය වා උභයෙන වා විඤ්ඤාපෙතබ්බො, එවං දින්නො හොති ඡන්දො. අකතූපොසථෙන පන

ගිලානෙන වා කිච්චප්පසුතෙන වා පාරිසුද්ධි දාතබ්බා. කථං දාතබ්බා? එකස්ස භික්ඛුනො සන්තිකෙ ‘‘පාරිසුද්ධිං දම්මි, පාරිසුද්ධිං මෙ හර, පාරිසුද්ධිං මෙ ආරොචෙහී’’ති (මහාව. 164) අයං අත්ථො කායෙන වා වාචාය වා උභයෙන වා විඤ්ඤාපෙතබ්බො, එවං දින්නා හොති පාරිසුද්ධි, තං පන දෙන්තෙන ඡන්දොපි දාතබ්බො. වුත්තඤ්හෙතං භගවතා ‘‘අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, තදහුපොසථෙ පාරිසුද්ධිං දෙන්තෙන ඡන්දම්පි දාතුං, සන්ති සඞ්ඝස්ස කරණීය’’න්ති (මහාව. 165). තත්ථ පාරිසුද්ධිදානං සඞ්ඝස්සපි අත්තනොපි උපොසථකරණං සම්පාදෙති, න අවසෙසං සඞ්ඝකිච්චං. ඡන්දදානං සඞ්ඝස්සෙව උපොසථකරණඤ්ච සෙසකිච්චඤ්ච සම්පාදෙති, අත්තනො පන උපොසථො අකතොයෙව හොති. තස්මා පාරිසුද්ධිං දෙන්තෙන ඡන්දොපි දාතබ්බො. පුබ්බෙ වුත්තං පන සුද්ධිකච්ඡන්දං වා ඉමං වා ඡන්දපාරිසුද්ධිං එකෙන බහූනම්පි ආහරිතුං වට්ටති. සචෙ පන සො අන්තරාමග්ගෙ අඤ්ඤං භික්ඛුං පස්සිත්වා යෙසං තෙන ඡන්දො වා පාරිසුද්ධි වා ගහිතා, තෙසඤ්ච අත්තනො ච ඡන්දපාරිසුද්ධිං දෙති, තස්සෙව සා ආගච්ඡති, ඉතරා පන **බිළාලසඞ්ඛලිකා ඡන්දපාරිසුද්ධි** නාම හොති, සා නාගච්ඡති, තස්මා සයමෙව සන්නිපතිතට්ඨානං ගන්ත්වා ආරොචෙතබ්බං. සචෙ පන සඤ්චිච්ච නාරොචෙති, දුක්කටං ආපජ්ජති. ඡන්දපාරිසුද්ධි පන තස්මිං හත්ථපාසං උපගතමත්තෙයෙව ආගතා හොති.

උතුක්ඛානන්ති ‘‘හෙමන්තාදීනං උතූනං එත්තකං අතික්කන්තං, එත්තකං අවසිට්ඨ’’න්ති එවං උතූනං ආචික්ඛනං. **භික්ඛුගණනාති** ‘‘එත්තකා භික්ඛූ උපොසථග්ගෙ සන්නිපතිතා’’ති භික්ඛූනං ගණනා. ඉදම්පි හි උභයං කත්වාව උපොසථො කාතබ්බො. **ඔවාදොති** භික්ඛුනොවාදො. න හි භික්ඛුනීහි යාචිතං ඔවාදං අනාරොචෙත්වා උපොසථං කාතුං වට්ටති. භික්ඛුනියො හි ‘‘ස්වෙ උපොසථො’’ති ආගන්ත්වා ‘‘අයං උපොසථො චාතුද්දසො පන්නරසො’’ති පුච්ඡිත්වා පුන උපොසථදිවසෙ ආගන්ත්වා ‘‘භික්ඛුනිසඞ්ඝො, අය්‍ය, භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පාදෙ වන්දති, ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචති, ලභතු කිර, අය්‍ය, භික්ඛුනිසඞ්ඝො ඔවාදූපසඞ්කමන’’න්ති (චූළව. 413) එවං ඔවාදං යාචන්ති. තං ඨපෙත්වා බාලගිලානගමියෙ අඤ්ඤො සචෙපි ආරඤ්ඤිකො හොති, අපටිග්ගහෙතුං න ලභති, තස්මා යෙන සො පටිග්ගහිතො, තෙන භික්ඛුනා උපොසථග්ගෙ පාතිමොක්ඛුද්දෙසකො භික්ඛු එවං වත්තබ්බො ‘‘භික්ඛුනිසඞ්ඝො, භන්තෙ, භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පාදෙ වන්දති, ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචති, ලභතු කිර, භන්තෙ, භික්ඛුනිසඞ්ඝො ඔවාදූපසඞ්කමන’’න්ති. පාතිමොක්ඛුද්දෙසකෙන වත්තබ්බං ‘‘අත්ථි කොචි භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මතො’’ති. සචෙ හොති කොචි භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මතො, තතො තෙන සො වත්තබ්බො ‘‘ඉත්ථන්නාමො භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මතො, තං භික්ඛුනිසඞ්ඝො උපසඞ්කමතූ’’ති (චූළව. 413). සචෙ නත්ථි, තතො තෙන පුච්ඡිතබ්බං ‘‘කො ආයස්මා උස්සහති භික්ඛුනියො ඔවදිතු’’න්ති. සචෙ කොචි උස්සහති, සොපි ච අට්ඨහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො, තං තත්ථෙව සම්මන්නිත්වා

ඔවාදපටිග්ගාහකො වත්තබ්බො ‘‘ඉත්ථන්නාමො භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මතො, තං භික්ඛුනිසඞ්ඝො උපසඞ්කමතූ’’ති (චූළව. 413). සචෙ පන කොචි න උස්සහති, පාතිමොක්ඛුද්දෙසකෙන වත්තබ්බං ‘‘නත්ථි කොචි භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මතො, පාසාදිකෙන භික්ඛුනිසඞ්ඝො සම්පාදෙතූ’’ති. එත්තාවතා හි සික්ඛත්තයසඞ්ගහිතං සකලං සාසනං ආරොචිතං හොති. තෙන භික්ඛුනා ‘‘සාධූ’’ති සම්පටිච්ඡිත්වා පාටිපදදිවසෙ භික්ඛුනීනං ආරොචෙතබ්බං.

භික්ඛුනිසඞ්ඝෙනාපි තා භික්ඛුනියො පෙසෙතබ්බා, ගච්ඡථ, අය්‍යා, පුච්ඡථ ‘‘කිං, අය්‍ය, ලභති භික්ඛුනිසඞ්ඝො ඔවාදූපසඞ්කමන’’න්ති, තාහි ‘‘සාධු, අය්‍යෙ’’ති සම්පටිච්ඡිත්වා තං භික්ඛුං උපසඞ්කමිත්වා එවං වත්තබ්බං ‘‘කිං, අය්‍ය, ලභති භික්ඛුනිසඞ්ඝො ඔවාදූපසඞ්කමන’’න්ති. තෙන වත්තබ්බං ‘‘නත්ථි කොචි භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මතො, පාසාදිකෙන භික්ඛුනිසඞ්ඝො සම්පාදෙතූ’’ති, තාහි ‘‘සාධු අය්‍යා’’ති සම්පටිච්ඡිතබ්බං. ඉදඤ්ච එකතො ආගතානං ද්වින්නං තිණ්ණං වා වසෙන වුත්තං. තාසු පන එකාය භික්ඛුනියා වත්තබ්බඤ්චෙව සම්පටිච්ඡිතබ්බඤ්ච, ඉතරා තස්සා සහායිකා. සචෙ පන භික්ඛුසඞ්ඝො වා භික්ඛුනිසඞ්ඝො වා න පූරති, උභයතොපි වා ගණමත්තමෙව පුග්ගලමත්තං වා හොති.

තත්‍රායං වචනක්කමො – ‘‘භික්ඛුනියො, අය්‍ය, භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පාදෙ වන්දන්ති, ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචන්ති, ලභන්තු කිර, අය්‍ය, භික්ඛුනියො ඔවාදූපසඞ්කමන’’න්ති, ‘‘අහං, අය්‍ය, භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පාදෙ වන්දාමි, ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචාමි, ලභාමහං, අය්‍ය, ඔවාදූපසඞ්කමන’’න්ති, ‘‘භික්ඛුනිසඞ්ඝො, අය්‍යා, අය්‍යානං පාදෙ වන්දති, ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචති, ලභතු කිර, අය්‍යා, භික්ඛුනිසඞ්ඝො ඔවාදූපසඞ්කමන’’න්ති. ‘‘භික්ඛුනියො, අය්‍යා, අය්‍යානං පාදෙ වන්දන්ති, ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචන්ති, ලභන්තු කිර, අය්‍යා, භික්ඛුනියො ඔවාදූපසඞ්කමන’’න්ති, ‘‘අහං, අය්‍යා, අය්‍යානං පාදෙ වන්දාමි, ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචාමි, ලභාමහං, අය්‍යා, ඔවාදූපසඞ්කමන’’න්ති, ‘‘භික්ඛුනිසඞ්ඝො, අය්‍ය, අය්‍යස්ස පාදෙ වන්දති, ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචති, ලභතු කිර, අය්‍ය, භික්ඛුනිසඞ්ඝො ඔවාදූපසඞ්කමන’’න්ති. ‘‘භික්ඛුනියො, අය්‍ය, අය්‍යස්ස පාදෙ වන්දන්ති, ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචන්ති, ලභන්තු කිර, අය්‍ය, භික්ඛුනියො ඔවාදූපසඞ්කමන’’න්ති, ‘‘අහං, අය්‍ය, අය්‍යස්ස පාදෙ වන්දාමි, ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචාමි, ලභාමහං, අය්‍ය, ඔවාදූපසඞ්කමන’’න්ති. තෙනාපි භික්ඛුනා උපොසථකාලෙ එවං වත්තබ්බං ‘‘භික්ඛුනියො, භන්තෙ, භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පාදෙ වන්දන්ති, ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචන්ති, ලභන්තු කිර, භන්තෙ, භික්ඛුනියො ඔවාදූපසඞ්කමන’’න්ති, ‘‘භික්ඛුනී, භන්තෙ, භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පාදෙ වන්දති, ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචති, ලභතු කිර, භන්තෙ, භික්ඛුනී ඔවාදූපසඞ්කමන’’න්ති. ‘‘භික්ඛුනිසඞ්ඝො, භන්තෙ, භික්ඛුනියො, භන්තෙ, භික්ඛුනී භන්තෙ ආයස්මන්තානං පාදෙ වන්දති, වන්දන්ති, වන්දති,

ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචති, යාචන්ති, යාචති, ලභතු කිර, භන්තෙ, භික්ඛුනිසඞ්ඝො, ලභන්තු කිර, භන්තෙ, භික්ඛුනියො, ලභතු කිර, භන්තෙ, භික්ඛුනී ඔවාදූපසඞ්කමන''න්ති. උපොසථග්ගෙපි පාතිමොක්ඛුද්දෙසකෙන වා ඤත්තිට්ඨපකෙන වා ඉතරෙන වා භික්ඛුනා සචෙ සම්මතො භික්ඛු අත්ථි, පුරිමනයෙනෙව ''තං භික්ඛුනිසඞ්ඝො, තං භික්ඛුනියො, තං භික්ඛුනී උපසඞ්කමතු, උපසඞ්කමන්තු, උපසඞ්කමතූ''ති වත්තබ්බං. සචෙ නත්ථි, ''පාසාදිකෙන භික්ඛුනිසඞ්ඝො, භික්ඛුනියො, භික්ඛුනී සම්පාදෙතු, සම්පාදෙන්තු, සම්පාදෙතූ''ති වත්තබ්බං. ඔවාදප්පටිග්ගාහකෙන පාටිපදෙ තං පච්චාහරිත්වා තථෙව වත්තබ්බං, අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපවිනිච්ඡයො. එවං භික්ඛුනීහි යාචිතං ඔවාදං ආරොචෙත්වාව උපොසථො කාතබ්බො. තෙන වුත්තං –

> ''ඡන්දපාරිසුද්ධිඋතුක්ඛානං, භික්ඛුගණනා ච ඔවාදො;
> උපොසථස්ස එතානි, 'පුබ්බකිච්ච'න්ති වුච්චතී''ති.

පාරිසුද්ධිං ආයස්මන්තො ආරොචෙථාති අත්තනො පරිසුද්ධභාවං ආරොචෙථ, ''පාතිමොක්ඛං උද්දිසිස්සාමී''තිඉදං පාරිසුද්ධිආරොචනස්ස කාරණවචනං. ''න ච, භික්ඛවෙ, සාපත්තිකෙන පාතිමොක්ඛං සොතබ්බං, යො සුණෙය්‍ය ආපත්ති දුක්කටස්සා''ති (චූළව. 386) හි වචනතො අපරිසුද්ධෙහි පාතිමොක්ඛං සොතුං න වට්ටති. තෙන වුත්තං – පාරිසුද්ධිං ආයස්මන්තො ආරොචෙථ, පාතිමොක්ඛං උද්දිසිස්සාමීති. එත්ථ සියා ''සඞ්ඝො උපොසථං කරෙය්‍ය, පාතිමොක්ඛං උද්දිසෙය්‍යා''ති (මහාව. 134) වුත්තත්තා ඉධාපි ''පාතිමොක්ඛං උද්දිසිස්සතී''ති වත්තබ්බං, එවඤ්හි සති පුබ්බෙනාපරං සන්ධියතීති. වුච්චතෙ, වචනමත්තමෙවෙතං න සන්ධියති, ලක්ඛණතො පන සමෙති, සඞ්ඝස්ස සාමග්ගියා, ගණස්ස සාමග්ගියා, පුග්ගලස්ස උද්දෙසා සඞ්ඝස්ස උද්දිට්ඨං හොති පාතිමොක්ඛන්ති ඉදඤ්හෙත්ථ ලක්ඛණං, තස්මා ''පාතිමොක්ඛං උද්දිසිස්සාමී''ති ඉදමෙවෙත්ථ වත්තබ්බං.

තං සබ්බෙව සන්තා සාධුකං සුණොම මනසි කරොමාති න්ති පාතිමොක්ඛං. **සබ්බෙව සන්තාති** යාවතිකා තස්සා පරිසාය ථෙරා ච නවා ච මජ්ඣිමා ච. **සාධුකං සුණොමාති** අට්ඨිං කත්වා මනසි කරිත්වා සොතද්වාරවසෙන සබ්බචෙතසා සමන්නාහරාම. **මනසි කරොමාති** එකග්ගචිත්තා හුත්වා චිත්තෙ ඨපෙය්‍යාම. එත්ථ ච කිඤ්චාපි ''පාතිමොක්ඛං උද්දිසිස්සාමී''ති වුත්තත්තා ''සුණොථ මනසි කරොථා''ති වත්තුං යුත්තං විය දිස්සති, ''සඞ්ඝො උපොසථං කරෙය්‍යා''තිඉමිනා පන න සමෙති. සමග්ගස්ස හි සඞ්ඝස්සෙතං උපොසථකරණං, පාතිමොක්ඛුද්දෙසකො ච සඞ්ඝපරියාපන්නොව, ඉච්චස්ස සඞ්ඝපරියාපන්නත්තා ''සුණොම මනසි කරොමා''ති ඉදමෙව වත්තුං යුත්තං.

ඉදානි යං වුත්තං ‘‘පාරිසුද්ධිං ආයස්මන්තො ආරොචෙථා’’ති, තත්ථ යථා පාරිසුද්ධිආරොචනං හොති, තං දස්සෙතුං **යස්ස සියා ආපත්ති, සො ආවිකරෙය්‍යා**ති ආහ. තත්ථ **යස්ස සියා**ති යස්ස ඡන්නං ආකාරානං අඤ්ඤතරෙන ආපන්නාපත්ති භවෙය්‍ය. ආපත්තිඤ්හි ආපජ්ජන්තො අලජ්ජිතා, අඤ්ඤාණතා, කුක්කුච්චපකතතා, අකප්පියෙ කප්පියසඤ්ඤිතා, කප්පියෙ අකප්පියසඤ්ඤිතා, සතිසම්මොසාති ඉමෙහි ඡහාකාරෙහි (පරි. 295) ආපජ්ජති.

කථං **අලජ්ජිතාය** ආපජ්ජති? අකප්පියභාවං ජානන්තොයෙව මද්දිත්වා වීතික්කමං කරොති.

වුත්තම්පි චෙතං –

> ‘‘සඤ්චිච්ච ආපත්තිං ආපජ්ජති, ආපත්තිං පරිගූහති;
> අගතිගමනඤ්ච ගච්ඡති, එදිසො වුච්චති අලජ්ජිපුග්ගලො’’ති. (පරි. 359);

කථං **අඤ්ඤාණතාය** ආපජ්ජති? අඤ්ඤාණපුග්ගලො හි මන්දො මොමූහො කත්තබ්බාකත්තබ්බං අජානන්තො අකත්තබ්බං කරොති, කත්තබ්බං විරාධෙති, එවං අඤ්ඤාණතාය ආපජ්ජති.

කථං **කුක්කුච්චපකතතාය** ආපජ්ජති? කප්පියාකප්පියං නිස්සාය කුක්කුච්චෙ උප්පන්නෙ විනයධරං පුච්ඡිත්වා කප්පියං චෙ, කත්තබ්බං සියා, අකප්පියං චෙ, න කත්තබ්බං, අයං පන ‘‘වට්ටතී’’ති මද්දිත්වා වීතික්කමතියෙව, එවං කුක්කුච්චපකතතාය ආපජ්ජති.

කථං **අකප්පියෙ කප්පියසඤ්ඤිතාය** ආපජ්ජති? අච්ඡමංසං ‘‘සූකරමංස’’න්ති ඛාදති, විකාලෙ කාලසඤ්ඤාය භුඤ්ජති, එවං අකප්පියෙ කප්පියසඤ්ඤිතාය ආපජ්ජති.

කථං **කප්පියෙ අකප්පියසඤ්ඤිතාය** ආපජ්ජති? සූකරමංසං ‘‘අච්ඡමංස’’න්ති ඛාදති, කාලෙ විකාලසඤ්ඤාය භුඤ්ජති, එවං කප්පියෙ අකප්පියසඤ්ඤිතාය ආපජ්ජති.

කථං **සතිසම්මොසා** ආපජ්ජති? සහසෙය්‍යචීවරවිප්පවාසාදීනි සතිසම්මොසා ආපජ්ජති, ඉති ඉමෙසං ඡන්නං ආකාරානං අඤ්ඤතරෙන ආකාරෙන ආපන්නා යස්ස සියා සත්තන්නං ආපත්තික්ඛන්ධානං අඤ්ඤතරා ආපත්ති ථෙරස්ස වා නවස්ස වා මජ්ඣිමස්ස වාති අත්ථො.

සො ආවිකරෙය්‍යාති සො තං ආපත්තිං දෙසෙතු වා පකාසෙතු වාති වුත්තං හොති. **අසන්තියා ආපත්තියා**ති යස්ස පන එවං අනාපන්නා වා ආපත්තිං ආපජ්ජිත්වා ච පන වුට්ඨිතා වා දෙසිතා වා ආරොචිතා වා ආපත්ති,

තස්ස සා ආපත්ති අසන්තී නාම හොති, එවං අසන්තියා ආපත්තියා තුණ්හී භවිතබ්බං. **තුණ්හීභාවෙන ඛො පනායස්මන්තෙ ‘‘පරිසුද්ධා’’ති වෙදිස්සාමීති** තුණ්හීභාවෙනාපි හි කාරණෙන අහං ආයස්මන්තෙ ‘‘පරිසුද්ධා’’ඉච්චෙව ජානිස්සාමීති. **යථා ඛො පන පච්චෙකපුට්ඨස්ස වෙය්‍යාකරණං හොතීති** යථා එකෙනෙකො පුට්ඨො බ්‍යාකරෙය්‍ය, යථා එකෙනෙකො පච්චෙකපුට්ඨො ‘‘මං එස පුච්ඡතී’’ති ඤත්වා බ්‍යාකරෙය්‍යාති වුත්තං හොති.

එවමෙවං එවරූපාය පරිසාය යාවතතියං අනුසාවිතං හොතීති එත්ථ එකච්චෙ තාව ආචරියා එවං වදන්ති ‘‘එවමෙවං ඉමිස්සාය භික්ඛුපරිසාය යදෙතං ‘යස්ස සියා ආපත්ති, සො ආවිකරෙය්‍ය, අසන්තියා ආපත්තියා තුණ්හී භවිතබ්බං, තුණ්හීභාවෙන ඛො පනායස්මන්තෙ පරිසුද්ධාති වෙදිස්සාමී’ති තික්ඛත්තුං අනුසාවිතං, තං එකමෙකෙන ‘මං එස පුච්ඡතී’ති එවං ජානිතබ්බං හොතීති අත්ථො’’ති. තං න යුජ්ජති, කස්මා? අත්ථබ්‍යඤ්ජනභෙදතො. අනුස්සාවනඤ්හි නාම අත්ථතො ච බ්‍යඤ්ජනතො ච අභින්නං හොති ‘‘දුතියම්පි එතමත්ථං වදාමී’’තිආදීසු (මහාව. 72; චූළව. 3) විය, ‘‘යස්ස සියා’’තිආදිවචනත්තයං පන අත්ථතොපි බ්‍යඤ්ජනතොපි භින්නං, තෙනස්ස අනුස්සාවනත්තයං න යුජ්ජති. යදි චෙතං යාවතතියානුස්සාවනං සියා, නිදානුද්දෙසෙ අනිට්ඨිතෙපි ආපත්ති සියා. න ච යුත්තං අනාපත්තික්ඛෙත්තෙ ආපත්තිං ආපජ්ජිතුං.

අපරෙ ‘‘අනුසාවිත’’න්තිපදස්ස අනුසාවෙතබ්බන්ති අත්ථං විකප්පෙත්වා ‘‘යාවතතිය’’න්තිඉදං උපරි උද්දෙසාවසානෙ ‘‘කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා…පෙ…. තතියම්පි පුච්ඡාමී’’ති එතං සන්ධාය වුත්තන්ති ආහු. තම්පි න යුජ්ජති, කස්මා? අත්ථයුත්තීනං අභාවතො. ඉදඤ්හි පදං කෙචි ‘‘අනුසාවෙත’’න්ති සජ්ඣායන්ති, කෙචි ‘‘අනුසාවෙත’’න්ති, තං උභයං වාපි අතීතකාලමෙව දීපෙති, න අනාගතං. යදි චස්ස අයං අත්ථො සියා, ‘‘අනුසාවිතං හෙස්සතී’’ති වදෙය්‍ය, එවං තාව අත්ථාභාවතො න යුජ්ජති. යදි චෙතං උද්දෙසාවසානෙ වචනං සන්ධාය වුත්තං සියා, ‘‘න ආවිකරිස්සාමී’’ති චිත්තං උප්පාදෙන්තස්ස නිදානෙ සමත්තෙපි වුත්තමුසාවාදො න සියා, කස්මා? ‘‘යාවතතියං අනුස්සාවියමානෙ’’තිවචනතො (මහාව. 134) ‘‘යාවතතිය’’න්ති ඉදං වචනමෙව නිරත්ථකං සියා, කස්මා? නිදානුද්දෙසෙ යාවතතියානුස්සාවනස්ස අභාවතොති එවං යුත්තිඅභාවතො තම්පි න යුජ්ජති. ‘‘යාවතතියං අනුසාවිතං හොතී’’ති ඉදං පන ලක්ඛණවචනමත්තං, තෙන ඉමමත්ථං දස්සෙති – ඉදං පාතිමොක්ඛං නාම යාවතතියං අනුස්සාවියති, තස්මිං යාවතතියං අනුස්සාවියමානෙ යො සරමානො සන්තිං ආපත්තිං නාවිකරොති, තස්ස යාවතතියානුස්සාවනාවසානෙ සම්පජානමුසාවාදො හොතීති.

තදෙතං යථා අනුසාවිතං යාවතතියං අනුසාවිතං නාම හොති, තං දස්සෙතුං **තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමීති**ආදි වුත්තං. තං පනෙතං පාරාජිකාදීනං අවසානෙ දිස්සති, න නිදානාවසානෙ. කිඤ්චාපි න දිස්සති, අථ ඛො උද්දෙසකාලෙ ‘‘ආවිකතා හිස්ස ඵාසු හොතී’’ති වත්වා ‘‘උද්දිට්ඨං ඛො

ආයස්මන්තො නිදානං, තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමී''තිආදිනා නයෙන වත්තබ්බමෙව. එවඤ්හි නිදානං සුඋද්දිට්ඨං හොති, අඤ්ඤථා දුඋද්දිට්ඨං. ඉමමෙව ච අත්ථං සන්ධාය උපොසථක්ඛන්ධකෙ වුත්තං ''යාවතතියං අනුසාවිතං හොතීති සකිම්පි අනුසාවිතං හොති, දුතියම්පි අනුසාවිතං හොති, තතියම්පි අනුසාවිතං හොතී''ති (මහාව. 134). අයමෙත්ථ ආචරියපරම්පරාභතො විනිච්ඡයො.

යො පන භික්ඛු...පෙ.... සම්පජානමුසාවාදස්ස හොතීති සම්පජානමුසාවාදො අස්ස හොති, තෙනස්ස දුක්කටාපත්ති හොති, සා ච ඛො පන න මුසාවාදලක්ඛණෙන, ''සම්පජානමුසාවාදෙ කිං හොති, දුක්කටං හොතී''ති (මහාව. 135) ඉමිනා පන භගවතො වචනෙන වචීද්වාරෙ අකිරියසමුට්ඨානාපත්ති හොතීති වෙදිතබ්බා.

වුත්තම්පි චෙතං –

''අනාලපන්තො මනුජෙන කෙනචි,
වාචාගිරං නො ච පරෙ භණෙය්‍ය;
ආපජ්ජෙය්‍ය වාචසිකං, න කායිකං,
පඤ්හාමෙසා කුසලෙහි චින්තිතා''ති. (පරි. 479);

අන්තරායිකොති විප්පටිසාරවත්ථුතාය පාමොජ්ජාදිසම්භවං නිවාරෙත්වා පඨමජ්ඣානාදීනං අධිගමාය අන්තරායං කරොති. **තස්මාති** යස්මා අයං අනාවිකරණසඞ්ඛාතො සම්පජානමුසාවාදො අන්තරායිකො හොති, තස්මා. **සරමානෙනාති** අත්තනි සන්තිං ආපත්තිං ජානන්තෙන. **විසුද්ධාපෙක්ඛෙනාති** වුට්ඨාතුකාමෙන විසුජ්ඣිතුකාමෙන. **සන්තී ආපත්තීති** ආපජ්ජිත්වා අවුට්ඨිතා ආපත්ති. **ආවිකාතබ්බාති** සඞ්ඝමජ්ඣෙ වා ගණමජ්ඣෙ වා එකපුග්ගලෙ වා පකාසෙතබ්බා, අන්තමසො අනන්තරස්සාපි භික්ඛුනො ''අහං, ආවුසො, ඉත්ථන්නාමං ආපත්තිං ආපන්නො, ඉතො වුට්ඨහිත්වා තං ආපත්තිං පටිකරිස්සාමී''ති (මහාව. 170) වත්තබ්බං. සචෙපි වෙමතිකො හොති, ''අහං, ආවුසො, ඉත්ථන්නාමාය ආපත්තියා වෙමතිකො, යදා නිබ්බෙමතිකො භවිස්සාමි, තදා තං ආපත්තිං පටිකරිස්සාමී''ති (මහාව. 169) වත්තබ්බං. **ආවිකතා හිස්ස ඵාසු හොතීති**එත්ථ **ආවිකතාති** ආවිකතාය, පකාසිතායාති අත්ථො. අලජ්ජිතාතිආදීසු (පරි. 295) විය හි ඉදම්පි කරණත්ථෙ පච්චත්තවචනං. **හීති** නිපාතමත්තං. **අස්සාති** එතස්ස භික්ඛුනො. **ඵාසු හොතීති** පඨමජ්ඣානාදීනං අධිගමාය ඵාසු හොති, අවිප්පටිසාරමූලකානං පාමොජ්ජාදීනං වසෙන සුඛප්පටිපදා සම්පජ්ජතීති අත්ථො.

ඉති කඞ්ඛාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

නිදානවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පාරාජිකකණ්ඩො

ඉදානි යදෙතං නිදානානන්තරං **තත්‍රිමෙ චත්තාරොති**ආදි පාරාජිකකණ්ඩං, තත්ථ **තත්‍රාති** තස්මිං ‘‘පාතිමොක්ඛං උද්දිසිස්සාමී’’ති එවං වුත්තෙ පාතිමොක්ඛෙ. **ඉමෙති** ඉදානි වත්තබ්බානං අභිමුඛීකරණං. **චත්තාරොති** ගණනපරිච්ඡෙදො. **පාරාජිකාති** එවංනාමකා. **ධම්මාති** ආපත්තියො. **උද්දෙසං ආගච්ඡන්තීති** සරූපෙන උද්දිසිතබ්බතං ආගච්ඡන්ති, න නිදානෙ විය ‘‘යස්ස සියා ආපත්තී’’ති සාධාරණවචනමත්තෙන.

1. පඨමපාරාජිකවණ්ණනා

යො පනාති රස්සදීඝාදිනා ලිඞ්ගාදිභෙදෙන යො කොචි. **භික්ඛූති** එහිභික්ඛූඋපසම්පදා, සරණගමනූපසම්පදා, ඔවාදප්පටිග්ගහණූපසම්පදා, පඤ්හාබ්‍යාකරණූපසම්පදා, අට්ඨගරුධම්මප්පටිග්ගහණූපසම්පදා, දූතෙනූපසම්පදා, අට්ඨවාචිකූපසම්පදා, ඤත්තිචතුත්ථකම්මූපසම්පදාති ඉමාසු අට්ඨසු උපසම්පදාසු ඤත්තිචතුත්ථෙන උපසම්පදාකම්මෙන අකුප්පෙන ඨානාරහෙන උපසම්පන්නො. තස්ස පන කම්මස්ස වත්ථුඤත්තිඅනුස්සාවන සීමා පරිසාසම්පත්තිවසෙන අකුප්පතා වෙදිතබ්බා.

තත්ථ **වත්ථූති** උපසම්පදාපෙක්ඛො පුග්ගලො, සො ඨපෙත්වා ඌනවීසතිවස්සං අන්තිමවත්ථුඅජ්ඣාපන්නපුබ්බං, පණ්ඩකාදයො ච එකාදස අභබ්බපුග්ගලෙ වෙදිතබ්බො. තත්ථ **ඌනවීසතිවස්සො** නාම පටිසන්ධිග්ගහණතො පට්ඨාය අපරිපුණ්ණවීසතිවස්සො. **අන්තිමවත්ථුඅජ්ඣාපන්නපුබ්බො** නාම චතුන්නං පාරාජිකානං අඤ්ඤතරං අජ්ඣාපන්නපුබ්බො. **පණ්ඩකා**දයො වජ්ජනීයපුග්ගලකථායං වුත්තා. තෙසු ආසිත්තපණ්ඩකඤ්ච උසූයපණ්ඩකඤ්ච ඨපෙත්වා ඔපක්කමිකපණ්ඩකො නපුංසකපණ්ඩකො පණ්ඩකභාවපක්ඛෙ ඨිතො පක්ඛපණ්ඩකො ච ඉධ අධිප්පෙතො.

ථෙය්‍යසංවාසකො පන තිවිධො ලිඞ්ගත්ථෙනකො සංවාසත්ථෙනකො උභයත්ථෙනකොති. තත්ථ යො සයං පබ්බජිත්වා න භික්ඛුවස්සානි ගණෙති, න යථාවුඩ්ඪං භික්ඛූනං වා සාමණෙරානං වා වන්දනං සාදියති, න ආසනෙන පටිබාහති, න උපොසථාදීසු සන්දිස්සති, අයං අසුද්ධචිත්තතාය ලිඞ්ගමත්තස්සෙව ථෙනිතත්තා **ලිඞ්ගත්ථෙනකො** නාම. යො පන භික්ඛූහි පබ්බජිතො සාමණෙරො සමානො කාසායානි අපනෙත්වා තෙසු සඋස්සාහොව මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවිත්වා පුන නිවාසෙත්වා සාමණෙරභාවං පටිජානාති, අයං භික්ඛූහි දින්නලිඞ්ගස්ස අපරිච්චත්තත්තා න ලිඞ්ගත්ථෙනකො, න ලිඞ්ගානුරූපස්ස සංවාසස්ස සාදිතත්තා නාපි සංවාසත්ථෙනකො. අන්තිමවත්ථුඅජ්ඣාපන්නකෙපි එසෙව නයො. යො ච ඛො සාමණෙරො සමානො විදෙසං ගන්ත්වා භික්ඛුවස්සානි ගණෙති, යථාවුඩ්ඪං වන්දනං සාදියති, ආසනෙන පටිබාහති, උපොසථාදීසු සන්දිස්සති, අයං සංවාසමත්තස්සෙව ථෙනිතත්තා **සංවාසත්ථෙනකො** නාම.

භික්ඛුවස්සගණනාදිකො හි සබ්බොපි කිරියභෙදො ඉමස්මිං අත්ථෙ ‘‘සංවාසො’’ති වෙදිතබ්බො. සික්ඛං පච්චක්ඛාය ‘‘න මං කොචි ජානාතී’’ති පුන එවං පටිපජ්ජන්තෙපි එසෙව නයො. යො පන සයං පබ්බජිත්වා විහාරං ගන්ත්වා යථාවුඩ්ඪං වන්දනං සාදියති, ආසනෙන පටිබාහති, භික්ඛුවස්සානි ගණෙති, උපොසථාදීසු සන්දිස්සති, අයං ලිඞ්ගස්ස චෙව සංවාසස්ස ච ථෙනිතත්තා **උභයත්ථෙනකො** නාම. ධුරනික්ඛෙපවසෙන කාසායානි අපනෙත්වා අන්තිමවත්ථුං අජ්ඣාපජ්ජිත්වා පුන තානි අච්ඡාදෙත්වා එවං පටිපජ්ජන්තෙපි එසෙව නයො, අයං තිවිධොපි ථෙය්‍යසංවාසකො ඉධ අධිප්පෙතො. ඨපෙත්වා පන ඉමං තිවිධං.

‘‘රාජ දුබ්භික්ඛ කන්තාර-රොග වෙරී භයෙන වා;
චීවරාහරණත්ථං වා, ලිඞ්ගං ආදියතීධ යො.

‘‘සංවාසං නාධිවාසෙති, යාව සො සුද්ධමානසො;
ථෙය්‍යසංවාසකො නාම, තාව එස න වුච්චතී’’ති. (මහාව. අට්ඨ. 110);

යො පන උපසම්පන්නො තිත්ථියභාවං පත්ථයමානො සයං වා කුසචීරාදිකං තිත්ථියලිඞ්ගං ආදියති, තෙසං වා සන්තිකෙ පබ්බජති, නග්ගො වා හුත්වා ආජීවකානං සන්තිකං ගන්ත්වා තෙසං වතානි ආදියති, අයං **තිත්ථියපක්කන්තකො** නාම. ඨපෙත්වා පන මනුස්සජාතිකං අවසෙසො සබ්බොපි **තිරච්ඡානගතො** නාම. යෙන මනුස්සජාතිකා ජනෙත්ති සයම්පි මනුස්සභූතෙනෙව සඤ්චිච්ච ජීවිතා වොරොපිතා, අයං **මාතුඝාතකො** නාම. **පිතුඝාතකෙපි** එසෙව නයො. යෙන අන්තමසො ගිහිලිඞ්ගෙ ඨිතොපි මනුස්සජාතිකො ඛීණාසවො සඤ්චිච්ච ජීවිතා වොරොපිතො, අයං **අරහන්තඝාතකො** නාම. යො පන පකතත්තං භික්ඛුනිං තිණ්ණං මග්ගානං අඤ්ඤතරස්මිං මග්ගෙ දූසෙති, අයං **භික්ඛුනිදූසකො** නාම. යො දෙවදත්තො විය සාසනං උද්ධම්මං උබ්බිනයං කත්වා චතුන්නං කම්මානං අඤ්ඤතරවසෙන සඞ්ඝං භින්දති, අයං **සඞ්ඝභෙදකො** නාම. යො දෙවදත්තො විය දුට්ඨචිත්තෙන වධකචිත්තෙන තථාගතස්ස ජීවමානකසරීරෙ ඛුද්දකමක්ඛිකාය පිවනමත්තම්පි ලොහිතං උප්පාදෙති, අයං **ලොහිතුප්පාදකො** නාම. යස්ස ඉත්ථිනිමිත්තුප්පාදනකම්මතො ච පුරිසනිමිත්තුප්පාදනකම්මතො ච උභතො දුවිධම්පි බ්‍යඤ්ජනං අත්ථි, අයං **උභතොබ්‍යඤ්ජනකො** නාම. ඉති ඉමෙ තෙරස පුග්ගලා උපසම්පදාය අවත්ථූ, ඉමෙ පන ඨපෙත්වා අඤ්ඤස්මිං උපසම්පදාපෙක්ඛෙ සති උපසම්පදාකම්මං වත්ථුසම්පත්තිවසෙන අකුප්පං හොති.

කථං **ඤත්තිසම්පත්තිවසෙන** අකුප්පං හොති? වත්ථුසඞ්ඝපුග්ගලඤත්තීනං අපරාමසනානි, පච්ඡා ඤත්තිට්ඨපනඤ්චාති ඉමෙ තාව පඤ්ච ඤත්තිදොසා. තත්ථ ‘‘අයං ඉත්ථන්නාමො’’ති උපසම්පදාපෙක්ඛස්ස අකිත්තනං **වත්ථුඅපරාමසනං** නාම. ‘‘සුණාතු මෙ,

භන්තෙ, සඞ්ඝො''තිඑත්ථ ''සුණාතු මෙ, භන්තෙ''ති වත්වා ''සඞ්ඝො''ති අභණනං **සඞ්ඝඅපරාමසනං** නාම. ''ඉත්ථන්නාමස්ස උපසම්පදාපෙක්ඛො''ති උපජ්ඣායස්ස අකිත්තනං **පුග්ගලඅපරාමසනං** නාම. සබ්බෙන සබ්බං ඤත්තියා අනුච්චාරණං **ඤත්තිඅපරාමසනං** නාම. පඨමං කම්මවාචං නිට්ඨාපෙත්වා ''එසා ඤත්තී''ති වත්වා ''ඛමති සඞ්ඝස්සා''ති එවං ඤත්තිකිත්තනං **පච්ඡා ඤත්තිට්ඨපනං** නාම. ඉති ඉමෙහි දොසෙහි විමුත්තාය ඤත්තියා සම්පන්නං ඤත්තිසම්පත්තිවසෙන අකුප්පං හොති.

අනුස්සාවනවසෙන අකුප්පතායපි වත්ථුසඞ්ඝපුග්ගලානං අපරාමසනානි, සාවනාය හාපනං, අකාලෙ සාවනන්ති ඉමෙ පඤ්ච අනුස්සාවනදොසා. තත්ථ වත්ථාදීනං අපරාමසනානි ඤත්තියං වුත්තසදිසානෙව. තීසු පන අනුස්සාවනාසු යත්ථ කත්ථචි එතෙසං අපරාමසනං අපරාමසනමෙව. සබ්බෙන සබ්බං පන කම්මවාචං අවත්වා චතුක්ඛත්තුං ඤත්තිකිත්තනමෙව, අථ වා පන කම්මවාචාබ්භන්තරෙ අක්ඛරස්ස වා පදස්ස වා අනුච්චාරණං වා දුරුච්චාරණං වා **සාවනාය හාපනං** නාම. සාවනාය අනොකාසෙ පඨමං ඤත්තිං අට්ඨපෙත්වා අනුස්සාවනකරණං **අකාලෙ සාවනං** නාම. ඉති ඉමෙහි දොසෙහි විමුත්තාය අනුස්සාවනාය සම්පන්නං අනුස්සාවනසම්පත්තිවසෙන අකුප්පං හොති.

පුබ්බෙ වුත්තං විපත්තිසීමාලක්ඛණං සමතික්කන්තාය පන සීමාය කතං **සීමාසම්පත්තිවසෙන** අකුප්පං හොති. යාවතිකා භික්ඛූ කම්මප්පත්තා, තෙසං අනාගමනං, ඡන්දාරහානං ඡන්දස්ස අනාහරණං, සම්මුඛීභූතානං පටික්කොසනන්ති ඉමෙ පන තයො පරිසාදොසා, තෙහි විමුත්තාය පරිසාය කතං **පරිසාසම්පත්තිවසෙන** අකුප්පං හොති. කාරණාරහත්තා පන සත්ථු සාසනාරහත්තා **ඨානාරහං** නාම හොති. ඉති යො ඉමිනා එවං අකුප්පෙන ඨානාරහෙන ඤත්තිචතුත්ථෙන උපසම්පදාකම්මෙන උපසම්පන්නො, අයං ඉධ ''භික්ඛූ''ති අධිප්පෙතො. පණ්ණත්තිවජ්ජෙසු පන අඤ්ඤෙපි සඞ්ගහං ගච්ඡන්ති.

භික්ඛූනං සික්ඛාසාජීවසමාපන්නොති යා භික්ඛූනං අධිසීලසඞ්ඛාතා සික්ඛා, තඤ්ච, යත්ථ චෙතෙ සහ ජීවන්ති, එකජීවිකා සභාගවුත්තිනො හොන්ති, තං භගවතා පඤ්ඤත්තං සික්ඛාපදසඞ්ඛාතං සාජීවඤ්ච, තත්ථ සික්ඛනභාවෙන සමාපන්නොති භික්ඛූනං සික්ඛාසාජීවසමආපන්නො. **සමාපන්නොති** සික්ඛඤ්ච පරිපූරෙන්තො සාජීවඤ්ච අවීතික්කමන්තො හුත්වා තදුභයං උපගතොති අත්ථො. **සික්ඛං අපච්චක්ඛාය දුබ්බල්‍යං අනාවිකත්වාති** යං සික්ඛං සමාපන්නො, තං අපටික්ඛිපිත්වා, යඤ්ච සාජීවං සමාපන්නො, තස්මිං දුබ්බලභාවං අප්පකාසෙත්වා. තත්ථ චිත්තඛෙත්තකාලපයොගපුග්ගලවිජානනවසෙන සික්ඛාය පච්චක්ඛානං ඤත්වා තදභාවෙන අපච්චක්ඛානං වෙදිතබ්බං. කථං? උපසම්පන්නභාවතො

වවිතුකාමතාචිත්තෙනෙව හි සික්ඛාපච්චක්ඛානං හොති, න දවා වා රවා වා භණන්තස්ස. එවං **චිත්තවසෙන** සික්ඛාපච්චක්ඛානං හොති, න තදභාවෙන. තථා ''බුද්ධං පච්චක්ඛාමි, ධම්මං පච්චක්ඛාමි, සඞ්ඝං පච්චක්ඛාමි, සික්ඛං, විනයං, පාතිමොක්ඛං, උද්දෙසං, උපජ්ඣායං, ආචරියං, සද්ධිවිහාරිකං, අන්තෙවාසිකං, සමානුපජ්ඣායකං, සමානාචරියකං, සබ්‍රහ්මචාරිං පච්චක්ඛාමී''ති එවං වුත්තානං බුද්ධාදීනං චුද්දසන්නං, ''ගිහීති මං ධාරෙහි, උපාසකො, ආරාමිකො, සාමණෙරො, තිත්ථියො, තිත්ථියසාවකො, අසමණො, 'අසක්‍යපුත්තියො'ති මං ධාරෙහී''ති එවං වුත්තානං ගිහිආදීනං අට්ඨන්නඤ්චාති ඉමෙසං ද්වාවීසතියා ඛෙත්තපදානං යස්ස කස්සචි සවෙවචනස්ස වසෙන තෙසු යංකිඤ්චි වත්තුකාමස්ස යංකිඤ්චි වදතො සික්ඛාපච්චක්ඛානං හොති, න රුක්ඛාදීනං අඤ්ඤතරස්ස නාමං ගහෙත්වා පච්චාචික්ඛන්තස්ස. එවං **ඛෙත්තවසෙන** පච්චක්ඛානං හොති, න තදභාවෙන.

තත්ථ යදෙතං ''පච්චක්ඛාමී''ති ච, ''මං ධාරෙහී''ති (පාරා. 51) ච වුත්තං වත්තමානකාලවචනං, යානි ච ''අලං මෙ බුද්ධෙන, කිං නු මෙ බුද්ධෙන, න මමත්ථො බුද්ධෙන, සුමුත්තාහං බුද්ධෙනා''තිආදිනා (පාරා. 52) නයෙන ආඛ්‍යාතවසෙන කාලං අනාමසිත්වා පුරිමෙහි චුද්දසහි පදෙහි සද්ධිං යොජෙත්වා වුත්තානි ''අලං මෙ''තිආදීනි චත්තාරි පදානි, තෙසංයෙව ච සවෙවචනානං වසෙන පච්චක්ඛානං හොති, න ''පච්චක්ඛාසි''න්ති වා ''පච්චක්ඛිස්ස''න්ති වා ''මං ධාරෙසී''ති වා ''මං ධාරෙස්සතී''ති වා ''යංනූනාහං පච්චක්ඛෙය්‍ය''න්ති (පාරා. 45) වාතිආදීනි අතීතානාගතපරිකප්පවචනානි භණන්තස්ස. එවං වත්තමාන **කාලවසෙන** චෙව අනාමට්ඨ**කාලවසෙන** ච පච්චක්ඛානං හොති, න තදභාවෙන.

පයොගො පන දුවිධො කායිකො ච වාචසිකො ච. තත්ථ ''බුද්ධං පච්චක්ඛාමී''තිආදිනා (පාරා. 51) නයෙන යාය කායචි භාසාය වචීභෙදං කත්වා වාචසිකප්පයොගෙනෙව පච්චක්ඛානං හොති, න අක්ඛරලිඛනං වා හත්ථමුද්දාදිදස්සනං වා කායප්පයොගං කරොන්තස්ස. එවං වාචසිකප්පයොගෙනෙව පච්චක්ඛානං හොති, න තදභාවෙන.

පුග්ගලො පන දුවිධො – යො ච පච්චක්ඛාති, යස්ස ච පච්චක්ඛාති. තත්ථ යො පච්චක්ඛාති, සො සචෙ උම්මත්තකඛිත්තචිත්තවෙදනාට්ටානං අඤ්ඤතරො න හොති. යස්ස පන පච්චක්ඛාති, සො සචෙ මනුස්සජාතිකො හොති, න ච උම්මත්තකාදීනං අඤ්ඤතරො, සම්මුඛීභූතො ච සික්ඛාපච්චක්ඛානං හොති. න හි අසම්මුඛීභූතස්ස දූතෙන වා පණ්ණෙන වා ආරොචනං රුහති. එවං යථාවුත්තපුග්ගලවසෙන පච්චක්ඛානං හොති, න තදභාවෙන.

විජානනම්පි නියමිතානියමිතවසෙන දුවිධං. තත්ථ යස්ස යෙසං වා නියමෙත්වා ''ඉමස්ස, ඉමෙසං වා ආරොචෙමී''ති වදති, සචෙ තෙ යථා

පකතියා ලොකෙ මනුස්සා වචනං සුත්වා ආවජ්ජනසමයෙ ජානන්ති, එවං තස්ස වචනානන්තරමෙව තස්ස ‘‘අයං උක්කණ්ඨිතො’’ති වා ‘‘ගිහිභාවං පත්ථයතී’’ති වා යෙන කෙනචි ආකාරෙන සික්ඛාපච්චක්ඛානභාවං ජානන්ති, පච්චක්ඛාතාව හොති සික්ඛා. අථ අපරභාගෙ ‘‘කිං ඉමිනා වුත්ත’’න්ති චින්තෙත්වා ජානන්ති, අඤ්ඤෙ වා ජානන්ති, අපච්චක්ඛාතාව හොති සික්ඛා. අනියමෙත්වා ආරොචෙන්තස්ස පන සචෙ වුත්තනයෙන යො කොචි මනුස්සජාතිකො වචනත්ථං ජානාති, පච්චක්ඛාතාව හොති සික්ඛා. එවං විජානනවසෙන පච්චක්ඛානං හොති, න තදභාවෙන. යො පන අන්තමසො දවායපි පච්චක්ඛාති, තෙන අපච්චක්ඛාතාව හොති සික්ඛා. ඉති ඉමෙසං වුත්තප්පකාරානං චිත්තාදීනං වා වසෙන, සබ්බසො වා පන අපච්චක්ඛානෙන සික්ඛං අපච්චක්ඛාය සික්ඛාපච්චක්ඛානස්සෙව ච අත්ථභූතං එකච්චං දුබ්බල්‍යං අනාවිකත්වා.

මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවෙය්‍යාති එත්ථ **මෙථුනං ධම්මන්ති** රාගපරියුට්ඨානෙන සදිසානං උභින්නං ධම්මං. **පටිසෙවෙය්‍යාති** පටිසෙවෙය්‍ය අජ්ඣාපජ්ජෙය්‍ය. **අන්තමසොති** සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන. **තිරච්ඡානගතායපීති** පටිසන්ධිවසෙන තිරච්ඡානෙසු ගතායපි, අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති. **පාරාජිකො හොතීති** පරාජිතො හොති, පරාජයං ආපන්නො. **අසංවාසොති** පකතත්තා භික්ඛූ සහ වසන්ති එත්ථාති එකකම්මාදිකොච තිවිධොපි විධි සංවාසො නාම, සො තෙන සද්ධිං නත්ථීති අසංවාසො. සඞ්ඝකම්මෙසු හි එස ගණපූරකොපි න හොති, අයං තාව පදවණ්ණනා.

අයං පනෙත්ථ විනිච්ඡයො – මනුස්සාමනුස්සතිරච්ඡානගතවසෙන හි තිස්සො ඉත්ථියො, තාසං වච්චමග්ගපස්සාවමග්ගමුඛමග්ගවසෙන තයො තයො කත්වා නව මග්ගා, තථා උභතොබ්‍යඤ්ජනකානං. පුරිසානං පන වච්චමග්ගමුඛමග්ගවසෙන ද්වෙ ද්වෙ කත්වා ඡ මග්ගා, තථා පණ්ඩකානන්ති එවං තිංස මග්ගා. තෙසු අත්තනො වා පරෙසං වා යස්ස කස්සචි මග්ගස්ස සන්ථතස්ස වා අසන්ථතස්ස වා, පරෙසං පන මතානම්පි අක්ඛායිතස්ස වා යෙභුය්‍යෙන අක්ඛායිතස්ස වා පකතිවාතෙන අසංඵුට්ඨෙ අල්ලොකාසෙ යො භික්ඛු එකතිලබීජමත්තම්පි අත්තනො අඞ්ගජාතං සන්ථතං වා අසන්ථතං වා සෙවනචිත්තෙන පවෙසෙති, පරෙන වා පවෙසියමානෙ පවෙසනපවිට්ඨට්ඨිතඋද්ධරණෙසු යංකිඤ්චි සාදියති, අයං පාරාජිකාපත්තිං ආපන්නො නාම හොති, අයං තාවෙත්ථ අසාධාරණවිනිච්ඡයො. සබ්බසික්ඛාපදානං පන සාධාරණවිනිච්ඡයත්ථං අයං මාතිකා –

නිදානං පුග්ගලං වත්ථුං, පඤ්ඤත්තිවිධිමෙව ච;
ආණත්තාපත්තිනාපත්ති-විපත්තිං අඞ්ගමෙව ච.

සමුට්ඨානවිධිං කිරියා-සඤ්ඤාචිත්තෙහි නානත්තං;
වජ්ජකම්මප්පභෙදඤ්ච, තිකද්වයවිධිං තථා.

ලක්ඛණං **සත්තරසධා,** ඨිතං සාධාරණං ඉදං;
ඤත්වා යොජෙය්‍ය මෙධාවී, තත්ථ තත්ථ යථාරහන්ති.

තත්ථ **නිදානං** නාම වෙසාලි-රාජගහ-සාවත්ථි-ආළවි-කොසම්බි-සග්ග-භග්ගානං වසෙන සත්තවිධං පඤ්ඤත්තිට්ඨානං, ඉදඤ්හි සබ්බසික්ඛාපදානං නිදානං. **පුග්ගලො** නාම යං යං ආරබ්භ තං තං සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තං. **වත්ථු** නාම තස්ස තස්ස පුග්ගලස්ස අජ්ඣාචාරො වුච්චති. **පඤ්ඤත්තිවිධින්ති** පඤ්ඤත්තිඅනුපඤ්ඤත්තිඅනුප්පන්නපඤ්ඤත්තිසබ්බත්ථපඤ්ඤත්තිපදෙසප ඤ්ඤත්තිසාධාරණපඤ්ඤත්ති
අසාධාරණපඤ්ඤත්තිඑකතොපඤ්ඤත්තිඋභතොපඤ්ඤත්තිවසෙන නවවිධා පඤ්ඤත්ති. තත්ථ **අනුප්පන්නපඤ්ඤත්ති** නාම අනුප්පන්නෙ දොසෙ පඤ්ඤත්තා, සා අට්ඨගරුධම්මප්පටිග්ගහණවසෙන (චූළව. 403) භික්ඛුනීනංයෙව ආගතා, අඤ්ඤත්‍ර නත්ථි. විනයධරපඤ්චමෙන (මහාව. 259) ගණෙන උපසම්පදා, ගුණඞ්ගුණූපාහනා (මහාව. 259) ධුවන්හානං චම්මත්ථරණන්ති එතෙසං වසෙන චතුබ්බිධා **පදෙසපඤ්ඤත්ති** නාම. මජ්ඣිමදෙසෙයෙව හි එතෙහි ආපත්ති හොති, තෙසුපි ධුවන්හානං පටික්ඛෙපමත්තමෙව පාතිමොක්ඛෙ ආගතං, තතො අඤ්ඤා පදෙසපඤ්ඤත්ති නාම නත්ථි. සබ්බානි **සබ්බත්ථපඤ්ඤත්ති**යෙව හොන්ති, **සාධාරණපඤ්ඤත්ති**දුකඤ්ච **එකතොපඤ්ඤත්ති**දුකඤ්ච අත්ථතො එකං, තස්මා අනුප්පන්නපඤ්ඤත්තිඤ්ච සබ්බත්ථපඤ්ඤත්තිදුකඤ්ච එකතොපඤ්ඤත්තිදුකඤ්ච ඨපෙත්වා සෙසානං චතස්සන්නං පඤ්ඤත්තීනං වසෙන සබ්බත්ථ විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. **ආණත්තාපත්තිනාපත්තිවිපත්තින්ති**එත්ථ **ආණත්තීති**ආණාපනා වුච්චති. **ආපත්තීති** පුබ්බපයොගාදිවසෙන ආපත්තිභෙදො. **අනාපත්තීති** අජානනාදිවසෙන අනාපත්ති. **විපත්තීති** සීලආචාරදිට්ඨිආජීවවිපත්තීනං අඤ්ඤතරා. ඉති ඉමාසං ආණත්තාදීනම්පි වසෙන සබ්බත්ථ විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. **අඞ්ගන්ති** සබ්බසික්ඛාපදෙසු ආපත්තීනං අඞ්ගං වෙදිතබ්බං.

සමුට්ඨානවිධින්ති සබ්බාපත්තීනං කායො වාචා කායවාචා කායචිත්තං වාචාචිත්තං කායවාචාචිත්තන්ති ඉමානි එකඞ්ගිකද්වඞ්ගිකතිවඞ්ගිකානි. ඡ සමුට්ඨානානි නාම යානි ''සික්ඛාපදසමුට්ඨානානී''තිපි වුච්චන්ති. තත්ථ පුරිමානි තීණි අචිත්තකානි, පච්ඡිමානි සචිත්තකානි. තෙසු එකෙන වා ද්වීහි වා තීහි වා චතූහි වා ඡහි වා සමුට්ඨානෙහි ආපත්තියො සමුට්ඨහන්ති, පඤ්චසමුට්ඨානා නාම නත්ථි. තත්ථ **එකසමුට්ඨානා** නාම චතුත්ථෙන ච පඤ්චමෙන ච ඡට්ඨෙන ච සමුට්ඨානෙන සමුට්ඨාති, න අඤ්ඤෙන. **ද්විසමුට්ඨානා** නාම පඨමචතුත්ථෙහි ච දුතියපඤ්චමෙහි ච තතියඡට්ඨෙහි ච චතුත්ථඡට්ඨෙහි ච පඤ්චමඡට්ඨෙහි ච සමුට්ඨානෙහි, සමුට්ඨාති, න අඤ්ඤෙහි. **තිසමුට්ඨානා** නාම පඨමෙහි ච තීහි, පච්ඡිමෙහි ච තීහි සමුට්ඨානෙහි සමුට්ඨාති, න අඤ්ඤෙහි. **චතුසමුට්ඨානා** නාම

පඨමතතියචතුත්ථඡට්ඨෙහි ච දුතියතතියපඤ්චමඡට්ඨෙහි ච සමුට්ඨානෙහි සමුට්ඨාති, න අඤ්ඤෙහි. **ඡ සමුට්ඨානා** නාම ඡහිපි සමුට්ඨාති.

එවං –

තිධා **එකසමුට්ඨානා,** පඤ්චධා **ද්විසමුට්ඨිතා;**
ද්විධා **තිචතුරො ඨානා,** එකධා **ඡසමුට්ඨිතාති.**

සමුට්ඨානවසෙන සබ්බාව තෙරස ආපත්තියො හොන්ති (චූළව. 165 ආදයො), තා පඨමපඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදවසෙන සමුට්ඨානතො තෙරස නාමානි ලභන්ති පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානා, අදින්නාදාන-සඤ්චරිත්ත-සමනුභාසන-කඨින-එළකලොම-පදසොධම්ම-අද්ධාන-ථෙය්‍යසත්ථ-ධම්මදෙසනාභූතාරොචන-චොරිවුට්ඨාපන-අනනුඤ්ඤාතසමුට්ඨානාති. තත්ථ යා කායචිත්තතො සමුට්ඨාති, අයං **පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානා** නාම. යා සචිත්තකෙහි තීහි සමුට්ඨානෙහි සමුට්ඨාති, අයං **අදින්නාදානසමුට්ඨානා** නාම. යා ඡහිපි සමුට්ඨාති, අයං **සඤ්චරිත්තසමුට්ඨානා** නාම. යා ඡට්ඨෙනෙව සමුට්ඨාති, අයං **සමනුභාසනසමුට්ඨානා** නාම. යා තතියඡට්ඨෙහි සමුට්ඨාති, අයං **කඨිනසමුට්ඨානා** නාම. යා පඨමචතුත්ථෙහි සමුට්ඨාති, අයං **එළකලොමසමුට්ඨානා** නාම. යා දුතියපඤ්චමෙහි සමුට්ඨාති, අයං **පදසොධම්මසමුට්ඨානා** නාම. යා පඨමතතියචතුත්ථඡට්ඨෙහි සමුට්ඨාති, අයං **අද්ධානසමුට්ඨානා** නාම. යා චතුත්ථඡට්ඨෙහි සමුට්ඨාති, අයං **ථෙය්‍යසත්ථසමුට්ඨානා** නාම. යා පඤ්චමෙනෙව සමුට්ඨාති, අයං **ධම්මදෙසනාසමුට්ඨානා** නාම. යා අචිත්තකෙහි තීහි සමුට්ඨානෙහි සමුට්ඨාති, අයං **භූතාරොචනසමුට්ඨානා** නාම. යා පඤ්චමඡට්ඨෙහි සමුට්ඨාති, අයං **චොරිවුට්ඨාපනසමුට්ඨානා** නාම. යා දුතියතතියපඤ්චමඡට්ඨෙහි සමුට්ඨාති, අයං **අනනුඤ්ඤාතසමුට්ඨානා** නාමාති. ඉති ඉමස්ස සමුට්ඨානවිධිනොපි වසෙන සබ්බත්ථ විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො.

කිරියාසඤ්ඤාචිත්තෙහි නානත්තන්ති එතෙහි කිරියාදීහි සබ්බාපත්තීනං නානාභාවං ඤත්වා සබ්බත්ථ විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. සබ්බාපත්තියො හි කිරියාවසෙන පඤ්චවිධා හොන්ති, සෙය්‍යථිදං – අත්ථාපත්ති කිරියතො සමුට්ඨාති, අත්ථි අකිරියතො, අත්ථි කිරියාකිරියතො, අත්ථි සියා කිරියතො සියා අකිරියතො, අත්ථි සියා කිරියතො සියා කිරියාකිරියතොති. තත්ථ යා කායෙන වා වාචාය වා පථවිඛණනාදීසු (පචි. 84) විය වීතික්කමං කරොන්තස්ස හොති, අයං **කිරියතො සමුට්ඨාති** නාම. යා කායවාචාහි කත්තබ්බං අකරොන්තස්ස හොති පඨමකඨිනාපත්ති (පාරා. 459 ආදයො) විය, අයං **අකිරියතො සමුට්ඨාති** නාම. යා කරොන්තස්ස ච අකරොන්තස්ස ච හොති අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා හත්ථතො චීවරප්පටිග්ගහණාපත්ති (පාරා. 508-511) විය, අයං **කිරියාකිරියතො සමුට්ඨාති** නාම. යා සියා කරොන්තස්ස ච, සියා අකරොන්තස්ස ච හොති රූපියප්පටිග්ගහණාපත්ති (පාරා. 582) විය,

අයං **සියා කිරියතො සියා අකිරියතො සමුට්ඨාති** නාම. යා සියා කරොන්තස්ස ච සියා කරොන්තාකරොන්තස්ස ච හොති කුටිකාරාපත්ති (පාරා. 342 ආදයො) විය, අයං **සියා කිරියතො සියා කිරියාකිරියතො සමුට්ඨාති** නාම.

සබ්බාපත්තියො ච සඤ්ඤාවසෙන දුවිධා හොන්ති සඤ්ඤාවිමොක්ඛා නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛාති. තත්ථ යතො වීතික්කමසඤ්ඤාය අභාවෙන මුච්චති, අයං **සඤ්ඤාවිමොක්ඛා,** ඉතරා **නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛා**. පුන ච සබ්බාපි චිත්තවසෙන දුවිධා හොන්ති සචිත්තකා අචිත්තකා චාති. තත්ථ යා සචිත්තකසමුට්ඨානවසෙනෙව සමුට්ඨාති අයං **සචිත්තකා**. යා අචිත්තකෙන වා සචිත්තකමිස්සකෙන වා සමුට්ඨාති අයං **අචිත්තකා**.

වජ්ජකම්මප්පභෙදන්ති එත්ථ සබ්බාපත්තියො වජ්ජවසෙන දුවිධා හොන්ති ලොකවජ්ජා පණ්ණත්තිවජ්ජා චාති. තත්ථ යස්සා සචිත්තකපක්ඛෙ චිත්තං අකුසලමෙව හොති, අයං **ලොකවජ්ජා,** සෙසා **පණ්ණත්තිවජ්ජා**. සබ්බා ච කායකම්මවචීකම්මතදුභයවසෙන තිවිධා හොන්ති. තත්ථ කායද්වාරෙ ආපජ්ජිතබ්බා **කායකම්ම**න්ති වුච්චති, වචීද්වාරෙ ආපජ්ජිතබ්බා **වචීකම්ම**න්ති වුච්චති, උභයත්ථ ආපජ්ජිතබ්බා **කායකම්මං වචීකම්මඤ්චාති**, මනොද්වාරෙ ආපත්ති නාම නත්ථි. ඉති ඉමිනා වජ්ජකම්මප්පභෙදෙනාපි සබ්බත්ථ විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො.

තිකද්වයවිධින්ති කුසලත්තිකවෙදනාත්තිකවිධිං. ආපත්තිං ආපජ්ජමානො හි අකුසලචිත්තො වා ආපජ්ජති කුසලාබ්‍යාකතචිත්තො වා, තථා දුක්ඛවෙදනාසමඞ්ගී වා ඉතරවෙදනාද්වයසමඞ්ගී වා. එවං සන්තෙපි සබ්බසික්ඛාපදෙසු අකුසලචිත්තවසෙන එකං චිත්තං, කුසලාබ්‍යාකතචිත්තවසෙන ද්වෙ චිත්තානි, සබ්බෙසං වසෙන තීණි චිත්තානි. දුක්ඛවෙදනාවසෙන එකා වෙදනා, සුඛඋපෙක්ඛාවසෙන ද්වෙ, සබ්බාසං වසෙන තිස්සො වෙදනාති. අයමෙව පභෙදො ලබ්භති, න අඤ්ඤො.

ලක්ඛණං සත්තරසධා, ඨිතං සාධාරණං ඉදං, ඤත්වාති ඉදං නිදානාදිවෙදනාත්තිකපරියොසානං සත්තරසප්පකාරං ලක්ඛණං ජානිත්වා යොජෙය්‍ය මෙධාවී. **තත්ථ තත්ථ යථාරහන්ති** පණ්ඩිතො භික්ඛු තස්මිං තස්මිං සික්ඛාපදෙ ඉදං ලක්ඛණං යථානුරූපං යොජෙය්‍යාති අත්ථො. තං පන අයොජිතං දුබ්බිජානං හොති, තස්මා නං සබ්බසික්ඛාපදානං අසාධාරණවිනිච්ඡයපරියොසානෙ ඉමං මාතිකං අනුද්ධරිත්වාව යොජෙත්වා දස්සයිස්සාම.

ඉධ පනස්ස අයං යොජනා – ඉදං වෙසාලියං සුදින්නත්ථෙරං ආරබ්භ මෙථුනවීතික්කමවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. ''මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවෙය්‍යා''ති අයමෙත්ථ පඤ්ඤත්ති, ''සික්ඛං අපච්චක්ඛාය''ති ච

‘‘අන්තමසො තිරච්ඡානගතායපී’’ති ච ද්වෙ අනුපඤ්ඤත්තියො. **අනුපඤ්ඤත්ති** ච නාමෙසා ආපත්තිකරා ච හොති අඤ්ඤවාදකසික්ඛාපදාදීසු (පාචි. 95 ආදයො) විය, අනාපත්තිකරා ච අඤ්ඤත්‍ර සුපිනන්තාතිආදීසු (පාරා. 236-237) විය, ආපත්තිඋපත්ථම්භකරා ච අදින්නාදානාදීසු (පාරා. 91) විය, ඉධ පන උපත්ථම්භකරාති වෙදිතබ්බා. ඉතො පරං පන යත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති අත්ථි, තත්ථ ‘‘අයං අනුපඤ්ඤත්තී’’ති එත්තකමෙව දස්සයිස්සාම. ඨපෙත්වා පන අනුපඤ්ඤත්තිං අවසෙසා පඤ්ඤත්තියෙවාති සබ්බත්ථ විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. භික්ඛුං ආරබ්භ උප්පන්නවත්ථුස්මිංයෙව ‘‘යා පන භික්ඛුනී ඡන්දසො මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවෙය්‍යා’’ති එවං භික්ඛුනීනම්පි පඤ්ඤත්තිතො සාධාරණපඤ්ඤත්ති. ආණත්තියා අනාපජ්ජනතො අනාණත්තිකං. භික්ඛුං පන ආණාපෙන්තො අකප්පියසමාදානාපත්තිතො න මුච්චති, මෙථුනරාගෙන කායසංසග්ගෙ දුක්කටං, ජීවමානකසරීරස්ස වුත්තප්පකාරෙ මග්ගෙ සචෙපි තචාදීනි අනවසෙසෙත්වා සබ්බසො ඡින්නෙ නිමිත්තසණ්ඨානමත්තං පඤ්ඤායති, තත්ථ අන්තමසො අඞ්ගජාතෙ උට්ඨිතං අනට්ඨකායප්පසාදං පීළකං වා චම්මඛිලං වා පවෙසෙන්තස්සාපි සෙවනචිත්තෙ සති පාරාජිකං, නට්ඨකායප්පසාදං සුක්ඛපීළකං වා මතචම්මං වා ලොමං වා පවෙසෙන්තස්ස දුක්කටං, සචෙ නිමිත්තසණ්ඨානමත්තම්පි අනවසෙසෙත්වා සබ්බසො මග්ගො උප්පාටිතො, තත්ථ උපක්කමතො වණසඞ්ඛෙපවසෙන ථුල්ලච්චයං, තථා මනුස්සානං අක්ඛිනාසාකණ්ණච්ඡිද්දවත්ථිකොසෙසු සත්ථකෙන කතවණෙ වා, හත්ථිඅස්සාදීනඤ්ච තිරච්ඡානානං වත්ථිකොසනාසාපුටෙසු ථුල්ලච්චයං. තිරච්ඡානානං පන අක්ඛිකණ්ණනාසාවණෙසු අහිමච්ඡාදීනං පවෙසනප්පමාණවිරහිතෙ අණුනිමිත්තෙ සබ්බෙසඤ්ච උපකච්ඡකාදීසු සෙසසරීරෙසු දුක්කටං. මතසරීරෙ නිමිත්තෙ උපඩ්ඪක්ඛායිතතො පට්ඨාය යාව න කුථිතං හොති, තාව ථුල්ලච්චයං. කුථිතෙ දුක්කටං, තථා වට්ටකතෙ මුඛෙ අච්ඡුපන්තං අඞ්ගජාතං පවෙසෙන්තස්ස දුක්කටං. ඔට්ඨතො බහි නික්ඛන්තජිව්හාය වා දන්තෙසු වා ථුල්ලච්චයං. නිමිත්තතො බහි පතිතමංසපෙසියං දුක්කටන්ති අයමෙත්ථ ආපත්තිභෙදො.

අජානන්තස්ස අසාදියන්තස්ස උම්මත්තකස්ස ඛිත්තචිත්තස්ස වෙදනාට්ටස්ස ආදිකම්මිකානඤ්ච අනාපත්ති. එත්ථ පන යො නිද්දං ඔක්කන්තත්තා පරෙන කතම්පි උපක්කමං න ජානාති, සො අජානන්තො. යො ජානිත්වාපි න සාදියති, සො අසාදියන්තො. යො පිත්තවසෙන අතෙකිච්ඡං උම්මාදං පත්තො, සො උම්මත්තකො. යක්ඛෙහි කතචිත්තවික්ඛෙපො ඛිත්තචිත්තො. ද්වින්නම්පි ච එතෙසං අග්ගිසුවණ්ණගූථචන්දනාදීසු සමප්පවත්තිභාවෙන අජානනභාවොව පමාණං. යො අධිමත්තවෙදනාය ආතුරත්තා කිඤ්චි න ජානාති, සො වෙදනාට්ටො. යො තස්මිං තස්මිං වත්ථුස්මිං ආදිභූතො, සො ආදිකම්මිකො. අයං පන අනාපත්ති. චතූසු විපත්තීසු සීලවිපත්ති. තස්සා ද්වෙ අඞ්ගානි සෙවනචිත්තඤ්ච මග්ගෙන මග්ගපටිපාදනඤ්චාති. සමුට්ඨානාදිතො ඉදං සික්ඛාපදං පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං, කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං,

ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, අකුසලචිත්තං, ද්විවෙදනන්ති, ඉමානි ච සමුට්ඨානාදීනි නාම ආපත්තියා හොන්ති, න සික්ඛාපදස්ස. වොහාරසුඛත්ථං පන සබ්බට්ඨකථාසු සික්ඛාපදසීසෙන දෙසනා ආගතා, තස්මා අඤ්ඤෙසුපි එවරූපෙසු ඨානෙසු බ්‍යඤ්ජනෙ ආදරං අකත්වා අධිප්පෙතමෙව ගහෙතබ්බං.

> අත්ථඤ්හි නාථො සරණං අවොච;
> න බ්‍යඤ්ජනං ලොකහිතො මහෙසී.
>
> තස්මා අකත්වා රතිමක්ඛරෙසු;
> අත්ථෙ නිවෙසෙය්‍ය මතිං මුතීමාති.

පඨමපාරාජිකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. දුතියපාරාජිකවණ්ණනා

දුතියෙ **ගාමා වා අරඤ්ඤාවාති** එත්ථ සබ්බොපි එකකුටිකාදිභෙදො පරික්ඛිත්තො වා අපරික්ඛිත්තො වා සමනුස්සො වා අමනුස්සො වා අන්තමසො අතිරෙකචාතුමාසනිවිට්ඨො යො කොචි සත්ථොපි ‘‘ගාමො’’ති වෙදිතබ්බො. ඨපෙත්වා ගාමඤ්ච ගාමූපචාරඤ්ච අවසෙසං අරඤ්ඤං නාම. තත්ථ අසම්මොහත්ථං සරං සරූපචාරො ගාමො ගාමූපචාරොති අයං විභාගො වෙදිතබ්බො. නිබ්බකොසස්ස හි උදකපතනට්ඨානබ්භන්තරං **සරං** නාම. යං පන ද්වාරෙ ඨිතො මාතුගාමො භාජනධොවනඋදකං ඡඩ්ඩෙති, තස්ස පතනට්ඨානඤ්ච මාතුගාමෙනෙව අන්තොගෙහෙ ඨිතෙන පකතියා බහි ඛිත්තස්ස සුප්පස්ස වා සංමුඤ්ජනියා වා පතනට්ඨානඤ්ච සරස්ස පුරතො ද්වීසු කොණෙසු සම්බන්ධිත්වා මජ්ඣෙ රුක්ඛසූචිද්වාරං ඨපෙත්වා ගොරූපානං පවෙසනනිවාරණත්ථං කතපරික්ඛෙපො ච අයං සබ්බොපි **සරූපචාරො** නාම. යං පන සබ්බන්තිමං සරං හොති, තස්ස සරස්ස තාදිසෙ සරූපචාරෙ ඨිතස්ස ථාමමජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස යථා තරුණමනුස්සා අත්තනො බලං දස්සෙන්තො බාහුං පසාරෙත්වා ලෙඩ්ඩුං ඛිපන්ති, එවං ඛිත්තස්ස ලෙඩ්ඩුස්ස පතනට්ඨානබ්භන්තරං **ගාමො** නාම. තතො අඤ්ඤස්ස ලෙඩ්ඩුපාතස්ස අබ්භන්තරං **ගාමූපචාරො** නාම. පතිතස්ස පන ලෙඩ්ඩුනො පවත්තිත්වා ගතට්ඨානං න ගහෙතබ්බං. පරික්ඛිත්තස්ස පන ගාමස්ස පරික්ඛෙපොයෙව ගාමස්ස පරිච්ඡෙදො, තස්ස සචෙ ද්වෙ ඉන්දඛිලා හොන්ති අබ්භන්තරිමෙ ඉන්දඛිලෙ ඨිතස්ස ලෙඩ්ඩුපාතබ්භන්තරං **ගාමූපචාරො** නාම. පදභාජනෙපි (පාරා. 92) හි ඉමිනාව නයෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො. තත්ථ ය්වායං අපරික්ඛිත්තස්ස ගාමස්ස උපචාරො දස්සිතො, තස්ස වසෙන විකාලෙ ගාමප්පවෙසනාදීසු ආපත්ති පරිච්ඡින්දිතබ්බා. ඉති ඉමං ඨපෙත්වා ගාමඤ්ච ගාමූපචාරඤ්ච අවසෙසං ඉමස්මිං සික්ඛාපදෙ අරඤ්ඤං නාම. දෙසනාමත්තමෙව චෙතං ‘‘ගාමා වා අරඤ්ඤාවා’’ති. යෙ පන ඉමෙසං පරිච්ඡෙදදස්සනත්ථං සරසරූපචාරගාමූපචාරා වුත්තා, තතොපි පාරාජිකවත්ථුං අවහරන්තස්ස පාරාජිකං හොතියෙව.

අදින්නන්ති අඤ්ඤස්ස මනුස්සජාතිකස්ස සන්තකං. **ථෙය්‍යසඞ්ඛාතන්ති** එත්ථ **ථෙනොති** චොරො, ථෙනස්ස භාවො ථෙය්‍යං, අවහරණචිත්තස්සෙතං නාමං. සඞ්ඛා සඞ්ඛාතන්ති අත්ථතො එකං, කොට්ඨාසස්සෙතං නාමං ''සඤ්ඤානිදානා හි පපඤ්චසඞ්ඛා''තිආදීසු (සු. නි. 880; මහානි. 109) විය. ථෙය්‍යඤ්ච තං සඞ්ඛාතඤ්චාති ථෙය්‍යසඞ්ඛාතං, ථෙය්‍යචිත්තසඞ්ඛාතො එකො චිත්තකොට්ඨාසොති අත්ථො. කරණත්ථෙ චෙතං පච්චත්තවචනං, තස්මා ථෙය්‍යසඞ්ඛාතෙනාති අත්ථතො දට්ඨබ්බං. යො ච ථෙය්‍යසඞ්ඛාතෙන ආදියති, සො යස්මා ථෙය්‍යචිත්තො හොති, තස්මා බ්‍යඤ්ජනං අනාදියිත්වා අත්ථමෙව දස්සෙතුං ''ථෙය්‍යචිත්තො අවහරණචිත්තො''ති (පාරා. 92) එවමස්ස පදභාජනං වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං.

ආදියෙය්‍යාති පඤ්චවීසතියා අවහාරානං අඤ්ඤතරවසෙන හරෙය්‍ය. තෙ පන අවහාරා පඤ්ච පඤ්චකානි සමොධානෙත්වා සාධුකං සල්ලක්ඛෙතබ්බා. පඤ්ච පඤ්චකානි නාම නානාභණ්ඩපඤ්චකං එකභණ්ඩපඤ්චකං සාහත්ථිකපඤ්චකං පුබ්බපයොගපඤ්චකං ථෙය්‍යාවහාරපඤ්චකන්ති. තත්ථ පුරිමානි ද්වෙ පඤ්චකානි එතස්සෙව පදස්ස පදභාජනෙ වුත්තානං ''ආදියෙය්‍ය හරෙය්‍ය අවහරෙය්‍ය ඉරියාපථං විකොපෙය්‍ය ඨානා චාවෙය්‍යා''ති ඉමෙසං පදානං වසෙන ලබ්භන්ති. තත්ථ නානාභණ්ඩපඤ්චකං සවිඤ්ඤාණකාවිඤ්ඤාණකවසෙන දට්ඨබ්බං, ඉතරං සවිඤ්ඤාණකවසෙනෙව. කථං? **ආදියෙය්‍යාති** ආරාමං අභියුඤ්ජති, ආපත්ති දුක්කටස්ස. සාමිකස්ස විමතිං උප්පාදෙති, ආපත්ති ථුල්ලච්චයස්ස. සාමිකො ''න මය්හං භවිස්සතී''ති ධුරං නික්ඛිපති, ආපත්ති පාරාජිකස්ස. **හරෙය්‍යාති** අඤ්ඤස්ස භණ්ඩං හරන්තො සීසෙ භාරං ථෙය්‍යචිත්තො ආමසති, දුක්කටං. ඵන්දාපෙති, ථුල්ලච්චයං. ඛන්ධං ඔරොපෙති, පාරාජිකං. **අවහරෙය්‍යාති** උපනික්ඛිත්තං භණ්ඩං ''දෙහි මෙ භණ්ඩ''න්ති වුච්චමානො ''නාහං ගණ්හාමී''ති භණති, දුක්කටං. සාමිකස්ස විමතිං උප්පාදෙති, ථුල්ලච්චයං. සාමිකො ''න මය්හං භවිස්සතී''ති ධුරං නික්ඛිපති, පාරාජිකං. **ඉරියාපථං විකොපෙය්‍යාති** ''සහ භණ්ඩහාරකං නෙස්සාමී''ති පඨමං පාදං අතික්කාමෙති, ථුල්ලච්චයං. දුතියං පාදං අතික්කාමෙති, පාරාජිකං. **ඨානා චාවෙය්‍යාති** ථලට්ඨං භණ්ඩං ථෙය්‍යචිත්තො ආමසති, දුක්කටං. ඵන්දාපෙති, ථුල්ලච්චයං. ඨානා චාවෙති, පාරාජිකං. එවං තාව **නානාභණ්ඩපඤ්චකං** වෙදිතබ්බං. සසාමිකස්ස පන දාසස්ස වා තිරච්ඡානගතස්ස වා යථාවුත්තෙන අභියොගාදිනා නයෙන ආදියනහරණඅවහරණඉරියාපථවිකොපනඨානාචාවනවසෙන **එකභණ්ඩපඤ්චකං** වෙදිතබ්බං.

කතමං **සාහත්ථිකපඤ්චකං**? සාහත්ථිකො ආණත්තිකො නිස්සග්ගියො අත්ථසාධකො ධුරනික්ඛෙපොති. තත්ථ **සාහත්ථිකො** නාම පරස්ස භණ්ඩං සහත්ථා අවහරති. **ආණත්තිකො** නාම ''අසුකස්ස භණ්ඩං අවහරා''ති අඤ්ඤං ආණාපෙති. **නිස්සග්ගියො** නාම සුඞ්කඝාතකපරිකප්පිතොකාසානං

අන්තො ඨත්වා බහි පාතනං. **අත්ථසාධකො** නාම ‘‘අසුකස්ස භණ්ඩං යදා සක්කොති, තදා තං අවහරා’’ති අඤ්ඤං ආණාපෙති. තත්ථ සචෙ පරො අනන්තරායිකො හුත්වා තං අවහරති, ආණාපකස්ස ආණත්තික්ඛණෙයෙව පාරාජිකං. පරස්ස වා පන තෙලකුම්භියා පාදග්ඝනකතෙලං අවස්සං පිවනකානි උපාහනාදීනි පක්ඛිපති, හත්ථතො මුත්තමත්තෙයෙව පාරාජිකං. **ධුරනික්ඛෙපො** පන ආරාමාභියොගඋපනික්ඛිත්තභණ්ඩවසෙන වෙදිතබ්බො. තාවකාලිකභණ්ඩදෙය්‍යානි අදෙන්තස්සාපි එසෙව නයොති ඉදං සාහත්ථිකපඤ්චකං.

කතමං **පුබ්බපයොගපඤ්චකං?** පුබ්බපයොගො සහපයොගො සංවිධාවහාරො සඞ්කෙතකම්මං නිමිත්තකම්මන්ති. තත්ථ ආණත්තිවසෙන **පුබ්බපයොගො** වෙදිතබ්බො. ඨානා චාවනවසෙන, ඛිලාදීනි සඞ්කාමෙත්වා ඛෙත්තාදිග්ගහණවසෙන ච **සහපයොගො** වෙදිතබ්බො. **සංවිධාවහාරො** නාම ‘‘අසුකං නාම භණ්ඩං අවහරිස්සාමා’’ති සංවිදහිත්වා සංමන්තයිත්වා අවහරණං. එවං සංවිදහිත්වා ගතෙසු හි එකෙනාපි තස්මිං භණ්ඩෙ ඨානා චාවිතෙ සබ්බෙසං අවහාරා හොන්ති. **සඞ්කෙතකම්මං** නාම සඤ්ජානනකම්මං. සචෙ හි පුරෙභත්තාදීසු යංකිඤ්චි කාලං පරිච්ඡින්දිත්වා ‘‘අසුකස්මිං කාලෙ ඉත්ථන්නාමං භණ්ඩං අවහරා’’ති වුත්තො සඞ්කෙතතො අපච්ඡා අපුරෙ තං අවහරති, සඞ්කෙතකාරකස්ස සඞ්කෙතකරණක්ඛණෙයෙව අවහාරො. **නිමිත්තකම්මං** නාම සඤ්ඤුප්පාදනත්ථං අක්ඛිනික්ඛණාදිනිමිත්තකරණං. සචෙ හි එවං කතනිමිත්තතො අපච්ඡා අපුරෙ ‘‘යං අවහරා’’ති වුත්තො, තං අවහරති, නිමිත්තකාරකස්ස නිමිත්තකරණක්ඛණෙයෙව අවහාරොති ඉදං පුබ්බපයොගපඤ්චකං.

කතමං **ථෙය්‍යාවහාරපඤ්චකං?** ථෙය්‍යාවහාරො පසය්හාවහාරො පරිකප්පාවහාරො පටිච්ඡන්නාවහාරො කුසාවහාරොති. තත්ථ යො සන්ධිච්ඡෙදාදීනි කත්වා අදිස්සමානො අවහරති, කූටමානකූටකහාපණාදීහි වා වඤ්චෙත්වා ගණ්හාති, තස්සෙවං ගණ්හතො අවහාරො **ථෙය්‍යාවහාරොති** වෙදිතබ්බො. යො පන පසය්හ බලක්කාරෙන පරෙසං සන්තකං ගණ්හාති ගාමඝාතකාදයො විය, අත්තනො පත්තබලිතො වා වුත්තනයෙනෙව අධිකං ගණ්හාති රාජභටාදයො විය, තස්සෙවං ගණ්හතො අවහාරො **පසය්හාවහාරොති** වෙදිතබ්බො. පරිකප්පෙත්වා ගහණං පන **පරිකප්පාවහාරො** නාම. සො භණ්ඩොකාසවසෙන දුවිධො. තත්‍රායං **භණ්ඩපරිකප්පො** – සාටකත්ථිකො අන්තොගබ්භං පවිසිත්වා ‘‘සචෙ සාටකො භවිස්සති, ගණ්හිස්සාමි, සචෙ සුත්තං, න ගණ්හිස්සාමී’’ති පරිකප්පෙත්වා අන්ධකාරෙ පසිබ්බකං ගණ්හාති, තත්‍ර චෙ සාටකො හොති, උද්ධාරෙයෙව පාරාජිකං. සුත්තං චෙ හොති, රක්ඛති. බහි නීහරිත්වා මුඤ්චිත්වා ‘‘සුත්ත’’න්ති ඤත්වා පුන ආහරිත්වා ඨපෙති, රක්ඛතියෙව. ‘‘සුත්ත’’න්ති ඤත්වාපි ‘‘යං ලද්ධං, තං ගහෙතබ්බ’’න්ති ගච්ඡති, පදවාරෙන

කාරෙතබ්බො. භූමියං ඨපෙත්වා ගණ්හාති, උද්ධාරෙ පාරාජිකං. ''චොරො චොරො''ති අනුබන්ධො ඡඩ්ඩෙත්වා පලායති, රක්ඛති. සාමිකා දිස්වා ගණ්හන්ති, රක්ඛති යෙව. අඤ්ඤො චෙ කොචි ගණ්හාති, භණ්ඩදෙය්‍යං. සාමිකෙසු නිවත්තෙසු සයං දිස්වා පංසුකූලසඤ්ඤාය ''පගෙවෙතං මයා ගහිතං, මම දානි සන්තක''න්ති ගණ්හන්තස්සාපි භණ්ඩදෙය්‍යමෙව. තත්ථ ය්වායං ''සචෙ සාටකො භවිස්සති, ගණ්හිස්සාමී''තිආදිනා නයෙන පවත්තො පරිකප්පො, අයං භණ්ඩපරිකප්පො නාම.

ඔකාසපරිකප්පො පන එවං වෙදිතබ්බො – එකච්චො පන පරපරිවෙණාදීනි පවිට්ඨො කිඤ්චි ලොභනෙය්‍යං භණ්ඩං දිස්වා ගබ්භද්වාරපමුඛහෙට්ඨාපාසාදද්වාරකොට්ඨකරුක්ඛමූලාදිවසෙන පරිච්ඡෙදං කත්වා ''සචෙ මං එත්ථන්තරෙ පස්සිස්සන්ති, දට්ඨුකාමතාය ගහෙත්වා විචරන්තො විය දස්සාමි, නො චෙ පස්සිස්සන්ති, හරිස්සාමී''ති පරිකප්පෙති, තස්ස තං ආදාය පරිකප්පිතපරිච්ඡෙදං අතික්කන්තමත්තෙ අවහාරො හොති. ඉති ය්වායං වුත්තනයෙනෙව පවත්තො පරිකප්පො, අයං ඔකාසපරිකප්පො නාම. එවමිමෙසං ද්වින්නම්පි පරිකප්පානං වසෙන පරිකප්පෙත්වා ගණ්හතො අවහාරො ''පරිකප්පාවහාරො''ති වෙදිතබ්බො.

පටිච්ඡාදෙත්වා පන අවහරණං **පටිච්ඡන්නාවහාරො** නාම. සො එවං වෙදිතබ්බො – යො භික්ඛු උය්‍යානාදීසු පරෙසං ඔමුඤ්චිත්වා ඨපිතඅඞ්ගුලිමුද්දිකාදීනි දිස්වා ''පච්ඡා ගණ්හිස්සාමී''ති පංසුනා වා පණ්ණෙන වා පටිච්ඡාදෙති, තස්ස එත්තාවතා උද්ධාරො නත්ථීති න තාව අවහාරො හොති. යදා පන සාමිකා විචිනන්තා අපස්සිත්වා ''ස්වෙ ජානිස්සාමා''ති සාලයාව ගතා හොන්ති, අථස්ස තං උද්ධරතො උද්ධාරෙ අවහාරො. පටිච්ඡන්නකාලෙයෙව ''එතං මම සන්තක''න්ති සකසඤ්ඤාය වා ''ගතා දානි තෙ, ඡඩ්ඩිතභණ්ඩං ඉද''න්ති පංසුකූලසඤ්ඤාය වා ගණ්හන්තස්ස පන භණ්ඩදෙය්‍යං. තෙසු දුතියතතියදිවසෙ ආගන්ත්වා විචිනිත්වා අදිස්වා ධුරනික්ඛෙපං කත්වා ගතෙසුපි ගහිතං භණ්ඩදෙය්‍යමෙව. පච්ඡා ඤත්වා චොදියමානස්ස අදදතො සාමිකානං ධුරනික්ඛෙපෙ අවහාරො හොති. කස්මා? යස්මා තස්ස පයොගෙන තෙහි න දිට්ඨං. යො පන තථාරූපං භණ්ඩං යථාඨානෙ ඨිතංයෙව අප්පටිච්ඡාදෙත්වා ථෙය්‍යචිත්තො පාදෙන අක්කමිත්වා කද්දමෙ වා වාලුකාය වා පවෙසෙති, තස්ස පවෙසිතමත්තෙයෙව අවහාරො.

කුසං සඞ්කාමෙත්වා පන අවහරණං **කුසාවහාරො** නාම. සොපි එවං වෙදිතබ්බො – යො භික්ඛු විලීවමයං වා තාලපණ්ණමයං වා කතසඤ්ඤාණං යංකිඤ්චි කුසං පාතෙත්වා චීවරෙ භාජීයමානෙ අත්තනො කොට්ඨාසස්ස සමීපෙ ඨිතං අප්පග්ඝතරං වා මහග්ඝතරං වා සමසමං වා අග්ඝෙන පරස්ස කොට්ඨාසං හරිතුකාමො අත්තනො කොට්ඨාසෙ පතිතං කුසං පරස්ස කොට්ඨාසෙ පාතෙතුකාමතාය උද්ධරති, රක්ඛති තාව. පරස්ස කොට්ඨාසෙ පාතිතෙ රක්ඛතෙව. යදා පන තස්මිං පතිතෙ පරස්ස කොට්ඨාසතො පරස්ස

කුසං උද්ධරති, උද්ධතමත්තෙ අවහාරො. සචෙ පඨමතරං පරකොට්ඨාසතො පරස්ස කුසං උද්ධරති, අත්තනො කොට්ඨාසෙ පාතෙතුකාමතාය උද්ධාරෙ රක්ඛති, පාතනෙපි රක්ඛති, අත්තනො කොට්ඨාසතො පන අත්තනො කුසං උද්ධරතො උද්ධාරෙයෙව රක්ඛති, තං උද්ධරිත්වා පරකොට්ඨාසෙ පාතෙන්තස්ස හත්ථතො මුත්තමත්තෙ අවහාරො. අයං කුසාවහාරො. ඉති යං වුත්තං ''ආදියෙය්‍යාති පඤ්චවීසතියා අවහාරානං අඤ්ඤතරවසෙන හරෙය්‍යා''ති, තස්සත්ථො පකාසිතො හොති.

යථාරූපෙති යාදිසෙ. **අදින්නාදානෙති** අදින්නස්ස පරසන්තකස්ස ගහණෙ. **රාජානොති**ඉදං බිම්බිසාරංයෙව සන්ධාය වුත්තං, අඤ්ඤෙ පන තථා කරෙය්‍යුං වා න කරෙය්‍යුං වාති තෙ නප්පමාණං. **හනෙය්‍යුං වාති** හත්ථාදීහි වා පොථෙය්‍යුං, සත්ථෙන වා ඡින්දෙය්‍යුං. **බන්ධෙය්‍යුං වාති** රජ්ජුබන්ධනාදීහි බන්ධෙය්‍යුං වා. **පබ්බාජෙය්‍යුං වාති** නීහරෙය්‍යුං වා. **චොරොසි බාලොසි මූළ්හොසි ථෙනොසීති** ඉමෙහි වචනෙහි පරිභාසෙය්‍යුං. කීදිසස්ස පන අදින්නස්ස ආදානෙ රාජානො එවං කරොන්ති? පාදස්ස වා පාදාරහස්ස වා. **තථාරූපං භික්ඛු අදින්නං ආදියමානොති** තාදිසං භික්ඛු පොරාණකස්ස කහාපණස්ස පාදං වා පාදාරහං වා භණ්ඩං අදින්නං භූමිආදීසු යත්ථ කත්ථචි ඨිතං යංකිඤ්චි සජීවනිජ්ජීවං වුත්තප්පකාරානං අවහාරානං යෙන කෙනචි අවහාරෙන අවහරන්තො පාරාජිකො හොති, කො පන වාදො තතො අතිරෙකතරස්මින්ති.

රාජගහෙ ධනියත්ථෙරං ආරබ්භ රඤ්ඤො දාරූනි අදින්නං ආදියනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ''ගාමා වා අරඤ්ඤා වා''ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, හරණත්ථාය ගමනාදිකෙ පුබ්බප්පයොගෙ දුක්කටං, ආමසනෙ දුක්කටං, පාරාජිකවත්ථුනො ඵන්දාපනෙ ථුල්ලච්චයං. ආදියන්තස්ස මාසකෙ වා ඌනමාසකෙ වා දුක්කටං, අතිරෙකමාසකෙ වා ඌනපඤ්චමාසකෙ වා ථුල්ලච්චයං, පඤ්චමාසකෙ වා අතිරෙකපඤ්චමාසකෙ වා පාරාජිකං. සබ්බත්ථ ගහණකාලවසෙන ච ගහණදෙසවසෙන ච පරිභොගභාජනපරිවත්තනාදීහි ච පරිහීනාපරිහීනවසෙන විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. සකසඤ්ඤිස්ස, විස්සාසග්ගාහෙ, තාවකාලිකෙ, පෙතපරිග්ගහෙ, තිරච්ඡානගතපරිග්ගහෙ, පංසුකූලසඤ්ඤිස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සීලවිපත්ති, අඤ්ඤස්ස මනුස්සජාතිකස්ස වසෙන පරපරිග්ගහිතං, පරපරිග්ගහිතසඤ්ඤිතා, ගරුපරික්ඛාරො, ථෙය්‍යචිත්තං, වුත්තප්පකාරානං අවහාරානං වසෙන අවහරණඤ්චාති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි. අදින්නාදානසමුට්ඨානං, කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, අකුසලචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

දුතියපාරාජිකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. තතියපාරාජිකවණ්ණනා

තතියෙ **සඤ්චිච්චාති** සංචෙතෙත්වා සද්ධිං චෙතෙත්වා. ''පාණො''තිසඤ්ඤාය සද්ධිංයෙව ''වධාමි න''න්ති වධකචෙතනාය චෙතෙත්වා පකප්පෙත්වා. **මනුස්සවිග්ගහන්ති** කලලතො පට්ඨාය ජීවමානකමනුස්සජාතිකසරීරං. **ජීවිතා වොරොපෙය්‍යාති** කලලකාලෙපි තාපනමද්දනෙහි වා භෙසජ්ජසම්පදානෙන වා තතො වා උද්ධම්පි තදනුරූපෙන උපක්කමෙන ජීවිතා වියොජෙය්‍ය. ඉමස්ස පනත්ථස්ස ආවිභාවත්ථං පාණො වෙදිතබ්බො, පාණාතිපාතො වෙදිතබ්බො, පාණාතිපාතී වෙදිතබ්බො, පාණාතිපාතස්ස පයොගො වෙදිතබ්බො. තත්ථ **පාණොති** වොහාරතො සත්තො, පරමත්ථතො ජීවිතින්ද්‍රියං. **පාණාතිපාතොති** යාය චෙතනාය ජීවිතින්ද්‍රියුපච්ඡෙදකපයොගං සමුට්ඨාපෙති, සා චෙතනා. **පාණාතිපාතීති** වුත්තචෙතනාය සමඞ්ගිපුග්ගලො. **පාණාතිපාතස්ස පයොගොති** පාණාතිපාතස්ස ඡ පයොගා සාහත්ථිකො නිස්සග්ගියො ආණත්තිකො ථාවරො විජ්ජාමයො ඉද්ධිමයොති. තත්ථ **සාහත්ථිකොති** සයං මාරෙන්තස්ස කායෙන වා කායප්පටිබද්ධෙන වා පහරණං. **නිස්සග්ගියොති** දූරෙ ඨිතං මාරෙතුකාමස්ස කායෙන වා කායප්පටිබද්ධෙන වා උසුසත්තියන්තපාසාණාදීනං නිස්සජ්ජනං. තත්ථ එකෙකො උද්දිස්සානුද්දිස්සභෙදතො දුවිධො. තත්ථ උද්දිස්සකෙ යං උද්දිස්ස පහරති, තස්සෙව මරණෙන කම්මබද්ධො. ''යො කොචි මරතූ''ති එවං අනුද්දිස්සකෙ පහාරප්පච්චයා යස්ස කස්සචි මරණෙන කම්මබද්ධො. උභයත්ථාපි ච පහරිතමත්තෙ වා මරතු, පච්ඡා වා තෙනෙව රොගෙන, පහරිතක්ඛණෙයෙව කම්මබද්ධො. **ආණත්තිකොති** ''අසුකං නාම මාරෙහී''ති අඤ්ඤං ආණාපෙන්තස්ස ආණාපනං.

තත්ථ –

> වත්ථු කාලො ච ඔකාසො, ආවුධං ඉරියාපථො;
> ක්‍රියාවිසෙසොති ඉමෙ, ඡ ආණත්ති නියාමකා.

තත්ථ **වත්ථූති** පුග්ගලො. යඤ්හි පුග්ගලං ''මාරෙහී''ති ආණත්තො සචෙ තමෙව මාරෙති, ආණාපකස්ස ආපත්ති. අථ අඤ්ඤං මාරෙති, තංමඤ්ඤමානො වා අඤ්ඤං මාරෙති, ආණාපකො මුච්චති. ''ඉමං මාරෙහී''ති ආණත්තෙ පන ආණාපකස්ස දුක්කටං. **කාලොති** පුරෙභත්තාදිකාලො. සචෙ හි ''පුරෙභත්තං මාරෙහී''ති ආණත්තො පුරෙභත්තමෙව මාරෙති, ආණාපකස්ස ආපත්ති. අථ යං පුරෙභත්තං නියාමිතං, තතො පච්ඡා වා පුරෙ වා මාරෙති, ආණාපකො මුච්චති. ඉමිනා නයෙන සබ්බත්ථ විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. **ථාවරොති** අසංහාරිමෙන උපකරණෙන මාරෙතුකාමස්ස ඔපාතක්ඛණනං අපස්සෙනසංවිධානං අසිආදීනං උපනික්ඛිපනං තළාකාදීසු විසසම්පයොජනං රූපූපහාරොතිඑවමාදි. වුත්තනයෙනෙව චෙත්ථාපි උද්දිස්සානුද්දිස්සභෙදො

වෙදිතබ්බො. **විජ්ජාමයොති** මාරණත්ථං විජ්ජාපරිජප්පනං. **ඉද්ධිමයොති** කම්මවිපාකජාය ඉද්ධියා පයොජනං.

සත්ථහාරකං වාස්ස පරියෙසෙය්‍යාති එත්ථ හරතීති හාරකං, කිං හරති? ජීවිතං. අථ වා හරිතබ්බන්ති හාරකං, උපනික්ඛිපිතබ්බන්ති අත්ථො. සත්ථඤ්ච තං හාරකඤ්චාති සත්ථහාරකං. **අස්සාති** මනුස්සවිග්ගහස්ස. **පරියෙසෙය්‍යාති** යථා ලභති, තථා කරෙය්‍ය, උපනික්ඛිපෙය්‍යාති අත්ථො. එතෙන ථාවරපයොගං දස්සෙති. ඉතරථා හි පරියිට්ඨිමත්තෙනෙව පාරාජිකො භවෙය්‍ය, න චෙතං යුත්තං. පදභාජනෙ පනස්ස බ්‍යඤ්ජනං අනාදියිත්වා යං එත්ථ ථාවරපයොගසඞ්ගහිතං සත්ථං, තදෙව දස්සෙතුං ''අසිං වා''තිආදි වුත්තං. **මරණවණ්ණං වා සංවණ්ණෙය්‍යාති** වාචාය වා තාලපණ්ණාදීසු ලිඛිත්වා වා ''යො එවං මරති, සො ධනං වා ලභතී''තිආදිනා නයෙන මරණෙ ගුණං පකාසෙය්‍ය. එතෙන යථා ''අදින්නාදානෙ ආදියෙය්‍යා''ති වුත්තත්තා පරියායකථාය මුච්චති, නයිධ, එවං ''සංවණ්ණෙය්‍යා''ති වචනතො පන ඉධ පරියායකථායපි න මුච්චතීති අයමත්ථො වෙදිතබ්බො. **මරණාය වා සමාදපෙය්‍යාති** ''සත්ථං වා ආහරා''තිආදිනා (පාරා. 172) නයෙන මරණත්ථාය උපායං ගාහාපෙය්‍ය. එතෙන ආණත්තිකප්පයොගං දස්සෙති. **අම්භො පුරිසාති** ආලපනමෙතං. **කිං තුය්හිමිනාතිආදි** සංවණ්ණනාකාරනිදස්සනං. **ඉති චිත්තමනොති** ඉති චිත්තො ඉති මනො. ''මතං තෙ ජීවිතා සෙය්‍යො''තිඑත්ථ වුත්තමරණචිත්තො මරණමනොති අත්ථො. එත්ථ ච ''මනො''තිඉදං චිත්තස්ස අත්ථදීපනත්ථං වුත්තං. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ ''යං චිත්තං තං මනො''ති (පාරා. 172) ආහ. **චිත්තසඞ්කප්පොති** විචිත්තසඞ්කප්පො. එත්ථාපි ඉති-සද්දො ආහරිතබ්බො. ''සඞ්කප්පො''ති ච සංවිදහනමත්තස්සෙතං නාමං, න විතක්කස්සෙව. තඤ්ච සංවිදහනං ඉමස්මිං අත්ථෙ සඤ්ඤාචෙතනාධිප්පායෙහි සඞ්ගහං ගච්ඡති, තස්මා ''ඉති චිත්තසඞ්කප්පො''ති ''මතං තෙ ජීවිතා සෙය්‍යො''තිඑත්ථ වුත්තමරණසඤ්ඤී මරණචෙතනො මරණාධිප්පායොති එවමෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බො. පදභාජනෙපි හි අයමෙව නයො දස්සිතො. එතෙන මරණචිත්තාදීහි විනා ''එකාහං ජීවිතං සෙය්‍යො, වීරියමාරභතො දළ්හ''න්තිආදිනා (ධ. ප. 112) නයෙන ධම්මං භාසන්තස්ස සංවණ්ණනා නාම න හොතීති දස්සෙති. **අනෙකපරියායෙනාති** නානප්පකාරෙන උච්චාවචෙන කාරණෙන. පුන **මරණවණ්ණන්තිආදි** නිගමනවචනං. **පාරාජිකො හොතීති** තඞ්ඛණූපපන්නම්පි මනුස්සවිග්ගහං වුත්තනයෙන ජීවිතා වොරොපෙන්තො පාරාජිකො හොතීති.

වෙසාලියං සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ අඤ්ඤමඤ්ඤං ජීවිතා වොරොපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ''මරණවණ්ණං වා''ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, මාරණත්ථාය ඔපාතක්ඛණනාදීසු දුක්කටං, අනොදිස්ස ඛතෙ ඔපාතෙ යස්ස කස්සචි පතනෙපි දුක්කටං, යක්ඛපෙතතිරච්ඡානගතමනුස්සවිග්ගහානං

තිරච්ඡානගතස්ස ච දුක්ඛුප්පත්තියං දුක්කටමෙව, මනුස්සජාතිකස්ස දුක්ඛුප්පත්තියං ථුල්ලච්චයං, තථා යක්ඛාදීනං මරණෙ, තිරච්ඡානගතමරණෙ පන පාචිත්තියං, මනුස්සමරණෙ පාරාජිකන්ති. ඉමිනා නයෙන සබ්බත්ථ පයොගභෙදවසෙන ආපත්තිභෙදො වෙදිතබ්බො. අසඤ්චිච්ච මාරෙන්තස්ස අජානන්තස්ස නමරණාධිප්පායස්ස උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. තත්ථ **අසඤ්චිච්චාති** ''ඉමිනා උපක්කමෙන ඉමං මාරෙමී''ති අචෙතෙත්වා කතෙන උපක්කමෙන මුසලුස්සාපනවත්ථුස්මිං (පාරා. 180 ආදයො) විය පරෙ මතෙපි අනාපත්ති. **අජානන්තස්සාති** ''ඉමිනා අයං මරිස්සතී''ති අජානන්තස්ස උපක්කමෙන විසගතපිණ්ඩපාතවත්ථුස්මිං (පාරා. 181) විය පරෙ මතෙපි අනාපත්ති. **නමරණාධිප්පායස්සාති** මරණං අනිච්ඡන්තස්ස උපක්කමෙන භෙසජ්ජවත්ථුස්මිං (පාරා. 187) විය පරෙ මතෙපි අනාපත්ති. එවං අසඤ්චිච්චාතිආදීසු විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. සීලවිපත්ති, මනුස්සජාතිකපාණො, පාණසඤ්ඤිතා, වධකචිත්තං, උපක්කමො, තෙන මරණන්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි. අදින්නාදානසමුට්ඨානං, කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

තතියපාරාජිකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. චතුත්ථපාරාජිකවණ්ණනා

චතුත්ථෙ **අනභිජානන්ති** සකසන්තානෙ අනුප්පන්නත්තා අත්තනි අත්ථිභාවං අජානන්තො. **උත්තරිමනුස්සධම්මන්ති** උත්තරිමනුස්සානං ඣායීනඤ්චෙව අරියානඤ්ච ධම්මං. **අත්තුපනායිකන්ති** අත්තනි තං උපනෙති ''මයි අත්ථී''ති සමුදාචරන්තො, අත්තානං වා තත්ථ උපනෙති ''අහං එත්ථ සන්දිස්සාමී''ති සමුදාචරන්තොති අත්තුපනායිකො, තං අත්තුපනායිකං. එවං කත්වා සමුදාචරෙය්‍යාති සම්බන්ධො. **අලමරියඤාණදස්සනන්ති**එත්ථ මහග්ගතලොකුත්තරපඤ්ඤා ජානනට්ඨෙන ඤාණං, චක්ඛුනා ච දිට්ඨමිව ධම්මං පච්චක්ඛකරණතො දස්සනට්ඨෙන දස්සනන්ති ඤාණදස්සනං, අරියං විසුද්ධං උත්තමං ඤාණදස්සනන්ති අරියඤාණදස්සනං, අලං පරියත්තං කිලෙසවිද්ධංසනසමත්ථං අරියඤාණදස්සනමෙත්ථ ඣානාදිභෙදෙ උත්තරිමනුස්සධම්මෙ, අලං වා අරියඤාණදස්සනමස්සාති අලමරියඤාණදස්සනො, තං අලමරියඤාණදස්සනං. **සමුදාචරෙය්‍යාති** වුත්තප්පකාරමෙතං උත්තරිමනුස්සධම්මං අත්තුපනායිකං කත්වා කායෙන වා වාචාය වා තදුභයෙන වා විඤ්ඤුස්ස මනුස්සජාතිකස්ස ආරොචෙය්‍ය. **ඉති ජානාමි ඉති පස්සාමීති** සමුදාචරණාකාරදස්සනමෙතං, අත්තුපනායිකඤ්හි කත්වා විනා අඤ්ඤාපදෙසෙන සමුදාචරන්තො එවං සමුදාචරති, තස්මා ය්වායං පදභාජනෙ (පාරා. 209) ''පඨමං ඣානං සමාපජ්ජිං, සමාපජ්ජාමි, සමාපන්නො''තිආදිභෙදො වුත්තො, සො සබ්බො ඉධෙව සඞ්ගහං ගච්ඡතීති වෙදිතබ්බො. ''ඉති ජානාමි ඉති පස්සාමී''ති හි වදන්තො න යිදං

වචනමත්තමෙව වදති, අථ ඛො ‘‘ඉමිනා ච ඉමිනා ච කාරණෙන අයං ධම්මො මයි අත්ථී’’ති දීපෙති, ‘‘සමාපජ්ජි’’න්තිආදීනි ච වදන්තෙන හි සමාපජ්ජනාදීහි කාරණෙහි අත්ථිතා දීපිතා හොති, තෙන වුත්තං ‘‘ය්වායං පදභාජනෙ පඨමං ඣානං සමාපජ්ජිං, සමාපජ්ජාමි, සමාපන්නොතිආදිභෙදො වුත්තො, සො සබ්බො ඉධෙව සඞ්ගහං ගච්ඡතී’’ති. **තතො අපරෙන සමයෙනාති** තතො ආරොචිතකාලතො අඤ්ඤතරස්මිං කාලෙ. ඉති ආපත්තිපටිජානනකාලදස්සනමෙතං, අයං පන ආරොචිතක්ඛණෙව ආපත්තිං ආපජ්ජති. ආපත්තිං පන ආපන්නො යස්මා පරෙන චොදිතො වා අචොදිතො වා පටිජානාති, තස්මා ‘‘සමනුග්ගාහීයමානො වා අසමනුග්ගාහීයමානො වා’’ති වුත්තං. **ආපන්නොති** ආරොචිතක්ඛණෙයෙව පාරාජිකං ආපන්නො. **විසුද්ධාපෙක්ඛොති** අත්තනො ගිහිභාවාදිකං විසුද්ධිං අපෙක්ඛමානො ඉච්ඡමානො. අයඤ්හි යස්මා පාරාජිකං ආපන්නො, තස්මා භික්ඛුභාවෙ ඨත්වා අභබ්බො ඣානාදීනි අධිගන්තුං, ඉච්චස්ස භික්ඛුභාවො විසුද්ධි නාම න හොති. යස්මා පන ගිහි වා උපාසකාරාමිකසාමණෙරානං වා අඤ්ඤතරො හුත්වා දානාදීහි සග්ගමග්ගං වා ඣානාදීහි මොක්ඛමග්ගං වා ආරාධෙතුං භබ්බො හොති, තස්මාස්ස ගිහිආදිභාවො විසුද්ධි නාම හොති. තෙන වුත්තං ‘‘ගිහිභාවාදිකං විසුද්ධිං අපෙක්ඛමානො’’ති. **එවං වදෙය්‍යාති** එවං භණෙය්‍ය, කථං? ‘‘අජානමෙවං, ආවුසො’’තිආදිං. තත්ථ **අජානන්ති** අජානන්තො. **අපස්සන්ති** අපස්සන්තො. **තුච්ඡං මුසා විලපින්ති** අහං වචනත්ථවිරහතො තුච්ඡං, වඤ්චනාධිප්පායතො මුසා විලපිං අභණින්ති වුත්තං හොති. **අඤ්ඤත්‍ර අධිමානාති** ය්වායං තිලක්ඛණං ආරොපෙත්වා සඞ්ඛාරෙ සම්මසන්තස්ස ආරද්ධවිපස්සකස්ස අපත්තෙ පත්තසඤ්ඤිතාසඞ්ඛාතො අධිමානො උප්පජ්ජති, තං අධිමානං ඨපෙත්වා කෙවලං පාපිච්ඡතාය යො සමුදාචරෙය්‍ය, අයම්පි පාරාජිකො හොතීති අත්ථො.

වෙසාලියං වග්ගුමුදාතීරියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ තෙසං උත්තරිමනුස්සධම්මාරොචනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ‘‘අඤ්ඤත්‍ර අධිමානා’’ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, ‘‘පඨමං ඣානං සමාපජ්ජි’’න්තිආදිනා නයෙන වුත්තප්පකාරං අසන්තං ඣානාදිධම්මං ආරොචෙන්තස්ස සචෙ යස්ස කස්සචි ආරොචෙති, සො මනුස්සජාතිකො හොති, අනන්තරමෙව ‘‘අයං ඣානලාභී’’ති වා ‘‘අරියො’’ති වා යෙන කෙනචි ආකාරෙන තමත්ථං ජානාති, පාරාජිකං. සචෙ න ජානාති, ථුල්ලච්චයං. සචෙ පන ‘‘යො තෙ විහාරෙ වසි, සො භික්ඛු පඨමං ඣානං සමාපජ්ජී’’තිආදිනා (පාරා. 220) නයෙන අඤ්ඤාපදෙසෙන ආරොචෙන්තස්ස ජානාති, ථුල්ලච්චයං. සචෙ න ජානාති, දුක්කටං. අධිමානෙන ආරොචෙන්තස්ස, අනුල්ලපනාධිප්පායස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සීලවිපත්ති, උත්තරිමනුස්සධම්මස්ස අත්තනි අසන්තතා, පාපිච්ඡතාය තස්ස ආරොචනං, අනඤ්ඤාපදෙසො, යස්ස

ආරොචෙති, තස්ස මනුස්සජාතිකතා, තඞ්ඛණවිජානනන්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානෙ වුත්තසදිසානෙවාති.

චතුත්ථපාරාජිකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

උද්දිට්ඨා ඛො ආයස්මන්තො චත්තාරො පාරාජිකා ධම්මාති ඉදං ඉධ උද්දිට්ඨපාරාජිකපරිදීපනමෙව. සමොධානෙත්වා පන සබ්බානෙව චතුවීසති පාරාජිකානි වෙදිතබ්බානි. කතමානි චතුවීසති? පාළියං ආගතානි තාව භික්ඛූනං චත්තාරි භික්ඛුනීනං අසාධාරණානි චත්තාරීති අට්ඨ, තානි එකාදසන්නං පණ්ඩකාදීනං අභබ්බභාවසඞ්ඛාතෙහි එකාදසහි පාරාජිකෙහි සද්ධිං එකූනවීසති, ගිහිභාවං පත්ථයමානාය භික්ඛුනියා විබ්භන්තභාවපාරාජිකෙන සද්ධිං වීසති, අපරානිපි ලම්බී, මුදුපිට්ඨිකො, පරස්ස අඞ්ගජාතං මුඛෙන ගණ්හාති, පරස්ස අඞ්ගජාතෙ අභිනිසීදතීති ඉමෙසං චතුන්නං වසෙන ''චත්තාරි අනුලොමපාරාජිකානී''ති වදන්ති, ඉති ඉමානි ච චත්තාරි, පුරිමානි ච වීසතීති සමොධානෙත්වා සබ්බානෙව චතුවීසති පාරාජිකානි වෙදිතබ්බානි. **න ලභති භික්ඛූහි සද්ධිං සංවාස**න්ති උපොසථාදිභෙදං සංවාසං භික්ඛූහි සද්ධිං න ලභති. **යථා පුරෙ, තථා පච්ඡා**ති යථා පුබ්බෙ ගිහිකාලෙ අනුපසම්පන්නකාලෙ ච, පච්ඡා පාරාජිකං ආපන්නොපි තථෙව අසංවාසො හොති, නත්ථි තස්ස භික්ඛූහි සද්ධිං උපොසථාදිභෙදො සංවාසොති. **තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමී**ති තෙසු චතූසු පාරාජිකෙසු ආයස්මන්තෙ ''කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා''ති පුච්ඡාමි. **කච්චිත්ථා**ති කච්චි එත්ථ, එතෙසු චතූසු පාරාජිකෙසු කච්චි පරිසුද්ධාති අත්ථො. අථ වා **කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා**ති කච්චි පරිසුද්ධා අත්ථ, භවථාති අත්ථො. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

කඞ්ඛාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

පාරාජිකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

සඞ්ඝාදිසෙසකණ්ඩො

ඉමෙ ඛො පනාති ඉදානි වත්තබ්බානං අභිමුඛීකරණං. **ආයස්මන්තොති** සන්නිපතිතානං පියවචනෙන ආලපනං. **තෙරසාති** ගණනපරිච්ඡෙදො. **සඞ්ඝාදිසෙසාති** එවංනාමකා. **ධම්මාති** ආපත්තියො. **උද්දෙසං ආගච්ඡන්තීති** සරූපෙන උද්දිසිතබ්බතං ආගච්ඡන්ති, න නිදානෙ විය ''යස්ස සියා ආපත්ති''ති සාධාරණවචනමත්තෙන.

1. සුක්කවිස්සට්ඨිසික්ඛාපදවණ්ණනා

සංවිජ්ජති චෙතනා අස්සාති සඤ්චෙතනා, සඤ්චෙතනාව සඤ්චෙතනිකා, සඤ්චෙතනා වා අස්ස අත්ථීති සඤ්චෙතනිකා. **සුක්කවිස්සට්ඨීති** සුක්කස්ස විස්සට්ඨි, රාගූපත්ථම්භාදීසු යෙන කෙනචි අඞ්ගජාතෙ කම්මඤ්ඤතං පත්තෙ ආරොගයාදීසු යංකිඤ්චි අපදිසිත්වා අජ්ඣත්තරූපාදීසු යත්ථ කත්ථචි මොචනස්සාදචෙතනාය නිමිත්තෙ උපක්කමන්තස්ස ආසයධාතුනානත්තතො නීලාදිවසෙන (පාරා. 239-240) දසවිධෙසු සුක්කෙසු යස්ස කස්සචි සුක්කස්ස ඨානා චාවනාති අත්ථො. **අඤ්ඤත්‍ර සුපිනන්තාති** යා සුපිනෙ සුක්කවිස්සට්ඨි හොති, තං ඨපෙත්වා. **සඞ්ඝාදිසෙසොති** යා අඤ්ඤත්‍ර සුපිනන්තා සඤ්චෙතනිකා සුක්කවිස්සට්ඨි, අයං සඞ්ඝාදිසෙසො නාම ආපත්තිනිකායොති අත්ථො. වචනත්ථො පනෙත්ථ සඞ්ඝො ආදිම්හි චෙව සෙසෙ ච ඉච්ඡිතබ්බො අස්සාති සඞ්ඝාදිසෙසො. කිං වුත්තං හොති – ඉමං ආපත්තිං ආපජ්ජිත්වා වුට්ඨාතුකාමස්ස යං තං ආපත්තිවුට්ඨානං, තස්ස ආදිම්හි චෙව පරිවාසදානත්ථාය, ආදිතො සෙසෙ මජ්ඣෙ මානත්තදානත්ථාය මූලාය පටිකස්සනෙන වා සහ මානත්තදානත්ථාය, අවසානෙ අබ්භානත්ථාය ච සඞ්ඝො ඉච්ඡිතබ්බො, න හෙත්ථ එකම්පි කම්මං විනා සඞ්ඝෙන සක්කා කාතුං. ඉති සඞ්ඝො ආදිම්හි චෙව සෙසෙ ච ඉච්ඡිතබ්බො අස්සාති සඞ්ඝාදිසෙසොති.

සාවත්ථියං සෙය්‍යසකං ආරබ්භ උපක්කමිත්වා අසුචිමොචනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ''අඤ්ඤත්‍ර සුපිනන්තා''ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං. සචෙ පන පරෙන අත්තනො අඞ්ගජාතෙ උපක්කමං කාරෙත්වා මොචාපෙති, ආපජ්ජතියෙව. චෙතෙත්වා අන්තමසො ආකාසෙ කටිකම්පනෙනපි නිමිත්තෙ උපක්කමන්තස්ස සචෙ න මුච්චති, ථුල්ලච්චයං. සචෙ පන අන්තමසො යං එකා ඛුද්දකමක්ඛිකා පිවෙය්‍ය, තත්තකම්පි ඨානතො මුච්චති, දකසොතං අනොතිණ්ණෙපි සඞ්ඝාදිසෙසො. ඨානතො පන චුතං අවස්සමෙව දකසොතං ඔතරති, තස්මා ''දකසොතං ඔතිණ්ණමත්තෙ බහි නික්ඛන්තෙ වා අනික්ඛන්තෙ වා සඞ්ඝාදිසෙසො''ති (පාරා. අට්ඨ. 2.237) අට්ඨකථාසු වුත්තං. අනුපක්කමන්තස්ස ච, අමොචනාධිප්පායස්ස ච, සුපිනං පස්සන්තස්ස ච, උම්මත්තකාදීනඤ්ච මුත්තෙපි අනාපත්ති. සීලවිපත්ති, චෙතනා,

උපක්කමො, මුච්චනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමපාරාජිකෙ වුත්තසදිසානෙවාති.

සුක්කවිස්සට්ඨිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. කායසංසග්ගසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ **ඔතිණ්ණොති** යක්ඛාදීහි විය සත්තා අන්තො උප්පජ්ජන්තෙන රාගෙන වා ඔතිණ්ණො, කූපාදීනි විය සත්තා අසමපෙක්ඛිත්වා රජ්ජනීයෙ ඨානෙ රජ්ජන්තො සයං වා රාගං ඔතිණ්ණො, කායසංසග්ගරාගසමඞ්ගිස්සෙතං අධිවචනං. **විපරිණතෙන චිත්තෙනාති** පරිසුද්ධභවඞ්ගසන්තතිසඞ්ඛාතං පකතිං විජහිත්වා අඤ්ඤථා පවත්තෙන, විරූපං වා පරිණතෙන යථා පරිවත්තමානං විරූපං හොති, එවං වුත්තරාගවසෙන පරිවත්තෙත්වා ඨිතෙන චිත්තෙනාති අත්ථො. **මාතුගාමෙන සද්ධින්ති** තදහුජාතායපි ජීවමානකමනුස්සිත්ථියා සද්ධිං. **කායසංසග්ගං සමාපජ්ජෙය්‍යාති** හත්ථග්ගහණාදිකආයසම්පයොගං කායමිස්සීභාවං සමාපජ්ජෙය්‍ය. **හත්ථග්ගාහං වා**තිආදි පනස්ස විත්ථාරෙන අත්ථදස්සනං. තත්ථ **හත්ථො** නාම කප්පරතො පට්ඨාය යාව අග්ගනඛා. **වෙණී** නාම විනන්ධිත්වා වා අවිනන්ධිත්වා වා සුද්ධකෙසෙහි වා නීලාදිවණ්ණසුත්තකුසුමකහාපණමාලාසුවණ්ණචීරකමුත්තාවළිආදීසු අඤ්ඤතරමිස්සෙහි වා කතකෙසකලාපස්සෙතං අධිවචනං. වෙණිග්ගහණෙන චෙත්ථ කෙසාපි ගහිතායෙව සද්ධිං ලොමෙහි. ඉති වුත්තලක්ඛණස්ස හත්ථස්ස ගහණං හත්ථග්ගාහො, වෙණියා ගහණං වෙණිග්ගාහො. අවසෙසස්ස සරීරස්ස පරාමසනං **අඤ්ඤතරස්ස වා අඤ්ඤතරස්ස වා අඞ්ගස්ස පරාමසනං** නාම. යො තං හත්ථග්ගාහං වා වෙණිග්ගාහං වා අඤ්ඤතරස්ස වා අඤ්ඤතරස්ස වා අඞ්ගස්ස පරාමසනං සමාපජ්ජෙය්‍ය, තස්ස සඞ්ඝාදිසෙසො නාම ආපත්තිනිකායො හොතීති.

සාවත්ථියං උදායිත්ථෙරං ආරබ්භ කායසංසග්ගසමාපජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, ඉත්ථියා ඉත්ථිසඤ්ඤිනො අන්තමසො ලොමෙන ලොමං ඵුසන්තස්සාපි, ඉත්ථියා වා ඵුසියමානස්ස සෙවනාධිප්පායෙන වායමිත්වා ඵස්සං පටිජානන්තස්ස සඞ්ඝාදිසෙසො. එකෙන පන හත්ථෙන ගහෙත්වා දුතියෙන හත්ථෙන දිවසම්පි තත්ථ තත්ථ ඵුසන්තස්ස එකාව ආපත්ති, අග්ගහෙත්වා ඵුසන්තො පන සචෙ සීසතො යාව පාදා, තාව කායතො හත්ථං අමොචෙන්තොයෙව ඵුසති, එකාව ආපත්ති, පඤ්චන්නං අඞ්ගුලීනං එකතො ගහණෙපි එකායෙව. සචෙ පන නානිත්ථීනං පඤ්චඞ්ගුලියො එකතො ගණ්හාති, පඤ්ච ආපත්තියො. ඉත්ථියා වෙමතිකස්ස, පණ්ඩකපුරිසතිරච්ඡානගතසඤ්ඤිස්ස ච ථුල්ලච්චයං, තථා කායෙන කායප්පටිබද්ධෙන, අමනුස්සිත්ථිපණ්ඩකෙහි ච සද්ධිං කායසංසග්ගෙපි. මනුස්සිත්ථියා පන කායප්පටිබද්ධෙන කායප්පටිබද්ධාදීසු, පුරිසකායඵුසනාදීසු ච දුක්කටං. ඉත්ථියා ඵුසියමානස්ස සෙවනාධිප්පායස්සාපි කායෙන අවායමිත්වා ඵස්සං පටිජානන්තස්ස,

මොක්ඛාධිප්පායෙන ඉත්ථිං ඵුසන්තස්ස, අසඤ්චිච්ච, අස්සතියා, අජානන්තස්ස, අසාදියන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සීලවිපත්ති, මනුස්සිත්ථී, ඉත්ථිසඤ්ඤිතා, කායසංසග්ගරාගො, තෙන රාගෙන වායාමො, හත්ථග්ගාහාදිසමාපජ්ජනන්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමපාරාජිකෙ වුත්තසදිසානෙවාති.

කායසංසග්ගසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. දුට්ඨුල්ලවාචාසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ ඔතිණ්ණතා ච විපරිණතචිත්තතා ච දුට්ඨුල්ලවාචස්සාදරාගවසෙන වෙදිතබ්බා. **මාතුගාමන්ති** දුට්ඨුල්ලාදුට්ඨුල්ලසංලක්ඛණසමත්ථං මනුස්සිත්ථිං. **දුට්ඨුල්ලාහිවාචාහීති** වච්චමග්ගපස්සාවමග්ගෙමෙථුනධම්මෙප්පටිසංයුත්තාහි වාචාහි. **ඔභාසෙය්‍යාති** අවභාසෙය්‍ය, වණ්ණාවණ්ණයාචනආයාචනපුච්ඡනපටිපුච්ඡනආචික්ඛණානුසාසනඅක්කොසනවසෙන නානප්පකාරං අසද්ධම්මවචනං වදෙය්‍ය. **යථා තන්ති** එත්ථ න්ති නිපාතමත්තං, යථා යුවා යුවතින්ති අත්ථො. එතෙන ඔභාසනෙ නිරාසඞ්කභාවං දස්සෙති. **මෙථුනුපසංහිතාහීති**ඉදං දුට්ඨුල්ලවාචාය සිඛාපත්තලක්ඛණදස්සනං. **සඞ්ඝාදිසෙසොති** ද්වින්නං මග්ගානං වසෙන වණ්ණාවණ්ණෙහි වා මෙථුනයාචනාදීහි වා ''සිඛරණීසි, සංභින්නාසි, උභතොබ්‍යඤ්ජනකාසී''ති ඉමෙසු තීසු අඤ්ඤතරෙන අක්කොසවචනෙන වා මාතුගාමං ඔභාසන්තස්ස සඞ්ඝාදිසෙසො නාම ආපත්තිනිකායො හොතීති.

සාවත්ථියං උදායිත්ථෙරං ආරබ්භ දුට්ඨුල්ලවාචාහි ඔභාසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, ඉත්ථියා ඉත්ථිසඤ්ඤිනො අන්තමසො හත්ථමුද්දායපි වුත්තනයෙන ඔභාසන්තස්ස සචෙ සා තමත්ථං තස්මිංයෙව ඛණෙ ජානාති, සඞ්ඝාදිසෙසො. පණ්ඩකෙ ථුල්ලච්චයං. තස්මිංයෙව ඉත්ථිසඤ්ඤිනො දුක්කටං. පුනප්පුනං ඔභාසන්තස්ස, සම්බහුලා ච ඉත්ථියො එකවාචාය ඔභාසන්තස්ස වාචාගණනාය චෙව ඉත්ථිගණනාය ච ආපත්තියො. සචෙ යං ඉත්ථිං ඔභාසති, සා න ජානාති, ථුල්ලච්චයං. අධක්ඛකං උබ්භජාණුමණ්ඩලං ආදිස්ස වණ්ණාදිභණනෙපි ථුල්ලච්චයං. පණ්ඩකෙ දුක්කටං, උබ්භක්ඛකං අධොජාණුමණ්ඩලං කායප්පටිබද්ධඤ්ච ආදිස්ස වණ්ණාදිභණනෙ සබ්බත්ථ දුක්කටං. අත්ථධම්මඅනුසාසනිපුරෙක්ඛාරානං උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සීලවිපත්ති, මනුස්සිත්ථී, ඉත්ථිසඤ්ඤිතා, දුට්ඨුල්ලවාචස්සාදරාගො, තෙන රාගෙන ඔභාසනං, තඞ්ඛණවිජානනන්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි. අදින්නාදානසමුට්ඨානං, කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, අකුසලචිත්තං, ද්විවෙදනන්ති.

දුට්ඨුල්ලවාචාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. අත්තකාමසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ ඔතිණ්ණතා ච විපරිණතචිත්තතා ච අත්තකාමපාරිචරියාවසෙන වෙදිතබ්බා. **මාතුගාමස්ස සන්තිකෙති** දුට්ඨුල්ලොභාසනෙ වුත්තප්පකාරාය ඉත්ථියා සමීපෙ. **අත්තකාමපාරිචරියායාති** මෙථුනධම්මසඞ්ඛාතෙන කාමෙන පාරිචරියා කාමපාරිචරියා, අත්තනො අත්ථාය කාමපාරිචරියා අත්තකාමපාරිචරියා, අත්තනා වා කාමිතා ඉච්ඡිතාති අත්තකාමා, සයං මෙථුනරාගවසෙන පත්ථිතාති අත්ථො, අත්තකාමා ච සා පාරිචරියා චාති අත්තකාමපාරිචරියා, තස්සා අත්තකාමපාරිචරියාය. **වණ්ණං භාසෙය්‍යාති** ගුණං ආනිසංසං පකාසෙය්‍ය. **එතදග්ගන්තිආදි** තස්සා අත්තකාමපාරිචරියාය වණ්ණභාසනාකාරනිදස්සනං. තත්‍රායං පදසම්බන්ධවසෙනෙව සඞ්ඛෙපත්ථො – යා මාදිසං පාණාතිපාතාදීහි විරහිතත්තා **සීලවන්තං** මෙථුනධම්මා විරහිතත්තා **බ්‍රහ්මචාරිං** තදුභයෙනාපි **කල්‍යාණධම්මං එතෙන ධම්මෙන පරිචරෙය්‍ය** අභිරමෙය්‍ය, තස්සා එවං මාදිසං පරිචරන්තියා යා අයං පාරිචරියා නාම, එතදග්ගං පාරිචරියානන්ති. **මෙථුනුපසංහිතෙන සඞ්ඝාදිසෙසොති** එවං අත්තකාමපාරිචරියාය වණ්ණං භාසන්තො ච ''අරහසි ත්වං මය්හං මෙථුනධම්මං දාතු''න්තිආදිනා මෙථුනප්පටිසංයුත්තෙනෙව වචනෙන යො භාසෙය්‍ය, තස්ස සඞ්ඝාදිසෙසො.

සාවත්ථියං උදායිත්ථෙරං ආරබ්භ අත්තකාමපාරිචරියාය වණ්ණභාසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, ඉත්ථියා ඉත්ථිසඤ්ඤිනො අන්තමසො හත්ථමුද්දායපි වුත්තනයෙනෙව අත්තකාමපාරිචරියාය වණ්ණං භාසන්තස්ස සචෙ සා තමත්ථං තස්මිංයෙව ඛණෙ ජානාති, සඞ්ඝාදිසෙසො. නො චෙ ජානාති, ථුල්ලච්චයං. පණ්ඩකෙ පණ්ඩකසඤ්ඤිනොපි ථුල්ලච්චයං. තස්මිංයෙව ඉත්ථිසඤ්ඤිනො දුක්කටං. චීවරාදීහි වත්ථුකාමෙහි පාරිචරියාය වණ්ණං භාසන්තස්ස උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සීලවිපත්ති, මනුස්සිත්ථී, ඉත්ථිසඤ්ඤිතා, අත්තකාමපාරිචරියාය රාගො, තෙන රාගෙන වණ්ණභණනං, තඞ්ඛණවිජානනන්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි දුට්ඨුල්ලොභාසනෙ වුත්තසදිසානෙවාති.

අත්තකාමසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. සඤ්චරිත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ **සඤ්චරිත්තන්ති** ඉත්ථිපුරිසානං අන්තරෙ සංචරණභාවං. **සමාපජ්ජෙය්‍යාති** සම්මා පටිග්ගණ්හනවීමංසනපච්චාහරණානි කරොන්තො ආපජ්ජෙය්‍ය. **ඉත්ථියා වාතිආදි** සමාපජ්ජනාකාරදස්සනං. තත්ථ **ඉත්ථියා වා පුරිසමතින්ති** පුරිසෙන වා තස්ස මාතාපිතාදීහි වා පෙසිතො පුරිසස්ස මතිං අධිප්පායං ඉත්ථියා ආරොචෙය්‍යාති අත්ථො. **පුරිසස්ස වා ඉත්ථිමතින්ති** ඉත්ථියා වා තස්සා මාතාපිතාදීහි වා පෙසිතො ඉත්ථියා මතිං අධිප්පායං

පුරිසස්ස ආරොචෙයාාති අත්ථො. **ජායත්තනෙ වා ජාරත්තනෙ වාති** ජායභාවෙ වා ජාරභාවෙ වා. පුරිසස්ස හි මතිං ඉත්ථියා ආරොචෙන්තො ජායත්තනෙ ආරොචෙති, ඉත්ථියා මතිං පුරිසස්ස ආරොචෙන්තො ජාරත්තනෙ ආරොචෙති. අපිච පුරිසස්සෙව මතිං ඉත්ථියා ආරොචෙන්තො ජායත්තනෙ වා ආරොචෙති නිබද්ධභරියභාවෙ, ජාරත්තනෙ වා මිච්ඡාචාරභාවෙ, තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ (පාරා. 302) ''ජායත්තනෙ වාති ජායා භවිස්සසි, ජාරත්තනෙ වාති ජාරී භවිස්සසී''ති වුත්තං. එතෙනෙව උපායෙන ඉත්ථියා මතිං පුරිසස්ස ආරොචනෙපි ''පති භවිස්සසි, ජාරො භවිස්සසී''ති වත්තබ්බතා වෙදිතබ්බා. **අන්තමසො තඞ්ඛණිකායපීති** සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන යා අයං තඞ්ඛණෙ මුහුත්තමත්තෙ සංවසිතබ්බතො ''තඞ්ඛණිකා''ති වුච්චති, මුහුත්තිකාති අත්ථො. තස්සාපි ''මුහුත්තිකා භවිස්සසී''ති එවං පුරිසස්ස මතිං ආරොචෙන්තස්ස සඞ්ඝාදිසෙසො, එතෙනෙව උපායෙන ''මුහුත්තිකො භවිස්සසී''ති එවං පුරිසස්ස ඉත්ථිමතිං ආරොචෙන්තොපි සඞ්ඝාදිසෙසං ආපජ්ජතීති වෙදිතබ්බො.

සාවත්ථියං උදායිත්ථෙරං ආරබ්භ සඤ්චරිත්තසමාපජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ''අන්තමසො තඞ්ඛණිකායපී''ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, ''පටිග්ගණ්හාති, වීමංසති, අන්තෙවාසිං පච්චාහරාපෙතී''තිඉමිනා (පාරා. 338) නයෙන සාණත්තිකං, අඤ්ඤත්‍ර නාලංවචනීයාය යාය කායචි ඉත්ථියා අන්තමසො මාතුයාපි පුරිසමතිං ආරොචෙන්තො ''හොහි කිර භරියා ධනක්කීතා''ති වත්තුකාමො සචෙපි ඡන්දවාසිනීආදීසු අඤ්ඤතරාකාරෙන ආරොචෙත්වා තාය ''සාධූ''ති සම්පටිච්ඡිතෙපි අසම්පටිච්ඡිතෙපි පුන ආගන්ත්වා යෙන පහිතො, තස්ස තං පවත්තිං ආරොචෙති, සඞ්ඝාදිසෙසං ආපජ්ජති. සා පන තස්ස භරියා හොතු වා, මා වා, අකාරණමෙතං. සචෙපි යස්සා සන්තිකං පෙසිතො, තං අදිස්වා අඤ්ඤතරස්ස අවස්සාරොචනකස්ස ''ආරොචෙහී''ති වත්වා පච්චාහරති, ආපජ්ජතියෙව. ''මාතුරක්ඛිතං බ්‍රූහී''ති පෙසිතස්ස පන ගන්ත්වා අඤ්ඤං පිතුරක්ඛිතාදීසු අඤ්ඤතරං වදන්තස්ස විසඞ්කෙතං හොති, පුරිසස්ස වා ඉත්ථියා වා වචනං ''සාධූ''ති කායෙන වා වාචාය වා උභයෙන වා පටිග්ගණ්හිත්වා තස්සා ඉත්ථියා වා පුරිසස්ස වා ආරොචෙත්වා වා ආරොචාපෙත්වා වා පුන යෙන පෙසිතො, තස්ස තං පවත්තිං සයං ආරොචෙන්තස්ස වා අඤ්ඤෙන ආරොචාපෙන්තස්ස වා සඞ්ඝාදිසෙසො. එත්තාවතා හි ''පටිග්ගණ්හාති, වීමංසති, පච්චාහරතී''තිඉදං අඞ්ගත්තයං සම්පාදිතමෙව හොති, ඉතො පන යෙහි කෙහිචි ද්වීහි අඞ්ගෙහි, පණ්ඩකෙ ච අඞ්ගත්තයෙනාපි ථුල්ලච්චයං. එකෙන දුක්කටං. සඞ්ඝස්ස වා චෙතියස්ස වා ගිලානස්ස වා කිච්චෙන ගච්ඡන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති.

සීලවිපත්ති, යෙසු සඤ්චරිත්තං සමාපජ්ජති, තෙසං මනුස්සජාතිකතා, න නාලංවචනීයතා,

පටිග්ගණ්හනවීමංසනපච්චාහරණානීති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි. ඡසමුට්ඨානං, පණ්ණත්තිං වා අලංවචනීයභාවං වා අජානන්තස්ස කායවිකාරෙන සාසනං ගහෙත්වා තථෙව වීමංසිත්වා තථෙව පච්චාහරන්තස්ස කායතො සමුට්ඨාති. ‘‘ඉත්ථන්නාමා ආගමිස්සති, තස්සා චිත්තං ජානෙය්‍යාථා’’ති කෙනචි වුත්තෙ ‘‘සාධූ’’ති සම්පටිච්ඡිත්වා තං ආගතං වත්වා පුන තස්මිං පුරිසෙ ආගතෙ ආරොචෙන්තස්ස කායෙන කිඤ්චි අකතත්තා වාචතො සමුට්ඨාති. වාචාය ‘‘සාධූ’’ති සාසනං ගහෙත්වා අඤ්ඤෙන කරණීයෙන තස්සා ඝරං ගන්ත්වා අඤ්ඤත්ථ වා ගමනකාලෙ තං දිස්වා වචීභෙදෙන වීමංසිත්වා පුනපි අඤ්ඤෙනෙව කාරණෙන තතො අපක්කම්ම කදාචිදෙව තං පුරිසං දිස්වා ආරොචෙන්තස්සාපි වාචතො සමුට්ඨාති. පණ්ණත්තිං අජානන්තස්ස පන ඛීණාසවස්සාපි පිතුවචනෙන ගන්ත්වා අලංවචනීයං මාතරම්පි ‘‘එහි මෙ පිතරං උපට්ඨාහී’’ති වත්වා පච්චාහරන්තස්ස කායවාචතො සමුට්ඨාති. ඉමානි තීණි අචිත්තකසමුට්ඨානානි. තදුභයං පන ජානිත්වා එතෙහෙව තීහි නයෙහි සමාපජ්ජන්තස්ස තානෙව තීණි තදුභයජානනචිත්තෙන සචිත්තකානි හොන්ති, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, කුසලාදිවසෙන චෙත්ථ තීණි චිත්තානි, සුඛාදිවසෙන තිස්සො වෙදනාති.

සඤ්චරිත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. කුටිකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ **සඤ්ඤාචිකාය** **පනාති** එත්ථ **සඤ්ඤාචිකා** නාම සයං පවත්තිතයාචනා වුච්චති, තස්මා සඤ්ඤාචිකායාති අත්තනො යාචනායාති වුත්තං හොති, සයං යාචිතකෙහි උපකරණෙහීති අත්ථො. එත්ථ ච යංකිඤ්චි පරපරිග්ගහිතකං මූලච්ඡෙදවසෙන යාචිතුං න වට්ටති, තාවකාලිකං පන වට්ටති. සහායත්ථාය කම්මකරණත්ථාය ‘‘පුරිසං දෙථා’’ති වත්තුං වට්ටති, පුරිසත්තකරම්පි යාචිතුං වට්ටති, **පුරිසත්තකරො** නාම වඩ්ඪකිආදිනා පුරිසෙන කාතබ්බං හත්ථකම්මං. තං ‘‘පුරිසත්තකරං දෙහී’’ති වා ‘‘හත්ථකම්මං දෙහී’’ති වා වත්වා යාචිතුං වට්ටති. හත්ථකම්මං නාම කිඤ්චි වත්ථු න හොති, තස්මා ‘‘කිං, භන්තෙ, ආගතත්ථා’’ති පුච්ඡිතෙ වා අපුච්ඡිතෙ වා යාචිතුං වට්ටති, විඤ්ඤත්තිපච්චයා දොසො නත්ථි, මිගලුද්දකාදයො පන සකකම්මං න යාචිතබ්බා. **කුටින්ති** උල්ලිත්තාදීසු අඤ්ඤතරං. තත්ථ **උල්ලිත්තා** නාම ඨපෙත්වා ථම්භතුලාපිට්ඨසඞ්ඝාටවාතපානධූමච්ඡිද්දාදිභෙදං අලෙපොකාසං අවසෙසෙ ලෙපොකාසෙ කුට්ටෙහි සද්ධිං ඝටෙත්වා ඡදනස්ස අන්තො සුධාය වා මත්තිකාය වා ලිත්තා. **අවලිත්තා** නාම තථෙව වුත්තනයෙනෙව ඡදනස්ස බහි ලිත්තා. **උල්ලිත්තාවලිත්තා** නාම තථෙව ඡදනස්ස අන්තො ච බහි ච ලිත්තා. **කාරයමානෙනාති** සයං වා කරොන්තෙන, ආණත්තියා වා කාරාපෙන්තෙන. **අසාමිකන්ති** කාරෙතා දායකෙන විරහිතං. **අත්තුද්දෙසන්ති** ‘‘මය්හං වාසාගාරං එසා’’ති එවං අත්තා

උද්දෙසො එතිස්සාති අත්තුද්දෙසා, තං අත්තුද්දෙසං. **පමාණිකා කාරෙතබ්බාති** පමාණයුත්තා කාරෙතබ්බා. **තත්රිදං පමාණන්ති** තස්සා කුටියා ඉදං පමාණං. **දීඝසොති** දීඝතො. **ද්වාදස විදත්ථියො සුගතවිදත්ථියාති**එත්ථ **සුගතවිදත්ථි** නාම ඉදානි මජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස තිස්සො විදත්ථියො, වඩ්ඪකිහත්ථෙන දියඩ්ඪො හත්ථො හොති. මිනන්තෙන පන කුටියා බහිකුට්ටෙ පඨමං දින්නං මහාමත්තිකපරියන්තං අග්ගහෙත්වා ථුසපිණ්ඩපරියන්තෙන ද්වාදස විදත්ථියො මිනෙතබ්බා, සචෙ ථුසපිණ්ඩකෙන අනත්ථිකො හොති, මහාමත්තිකලෙපෙනෙව නිට්ඨාපෙති, ස්වෙව පරිච්ඡෙදො. **තිරියන්ති** විත්ථාරතො. **සත්තන්තරාති** කුට්ටස්ස බහිඅන්තං අග්ගහෙත්වා අබ්භන්තරිමෙන අන්තෙන සත්ත සුගතවිදත්ථියො පමාණන්ති වුත්තං හොති. එත්ථ ච කෙසග්ගමත්තම්පි දීඝතො හාපෙත්වා තිරියං, තිරියතො වා හාපෙත්වා දීඝං වඩ්ඪෙතුං න වට්ටති, කො පන වාදො උභතොවඩ්ඪනෙ. යා පන දීඝතො සට්ඨිහත්ථාපි හොති, තිරියතො තිහත්ථා වා ඌනකචතුහත්ථා වා, යත්ථ පමාණයුත්තො මඤ්චො ඉතො චිතො ච න පරිවත්තති, පච්ඡිමකොටියා චතුහත්ථවිත්ථාරා න හොති, අයං කුටිසඞ්ඛ්‍යං න ගච්ඡති, තස්මා වට්ටති. **භික්ඛූ අභිනෙතබ්බා වත්ථුදෙසනායාති** යස්මිං පදෙසෙ කුටිං කාරෙතුකාමො හොති, තං සොධෙත්වා පදභාජනෙ (පාරා. 349) වුත්තනයෙන සඞ්ඝං තික්ඛත්තුං යාචිත්වා සබ්බෙ වා සඞ්ඝපරියාපන්නා සඞ්ඝෙන වා සම්මතා ද්වෙ තයො භික්ඛූ තත්ථ වත්ථුදෙසනත්ථාය නෙතබ්බා. **තෙහි භික්ඛූහි වත්ථු දෙසෙතබ්බං අනාරම්භං සපරික්කමනන්ති** තෙහි භික්ඛූහි කිපිල්ලිකාදීනං ආසයාදීහි තෙරසහි, පුබ්බණ්ණාපරණ්ණනිස්සිතාදීහි සොළසහි උපද්දවෙහි විරහිතත්තා අනාරම්භං, ද්වීහි වා චතූහි වා බලිබද්දෙහි යුත්තෙන සකටෙන එකං චක්කං නිබ්බොදකපතනට්ඨානෙ එකං බහි කත්වා ආවිජ්ඣිතුං සක්කුණෙය්‍යතාය සපරික්කමනන්ති සල්ලක්ඛෙත්වා සචෙ සඞ්ඝපහොනකා හොන්ති, තත්ථෙව, නො චෙ, සඞ්ඝමජ්ඣං ගන්ත්වා තෙන භික්ඛුනා යාචිතෙහි ඤත්තිදුතියෙන කම්මෙන වත්ථු දෙසෙතබ්බං. **සාරම්භෙ** **චෙතිආදි** පටිපක්ඛනයෙන වෙදිතබ්බං.

ආළවියං ආළවිකෙ භික්ඛූ ආරබ්භ සඤ්ඤාචිකාය කුටිකරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, ''අදෙසිතවත්ථුකං පමාණාතික්කන්තං කුටිං කාරෙස්සාමී''ති උපකරණත්ථං අරඤ්ඤං ගමනතො පට්ඨාය සබ්බපයොගෙසු දුක්කටං, ''ඉදානි ද්වීහි පිණ්ඩෙහි නිට්ඨානං ගමිස්සතී''ති තෙසු පඨමපිණ්ඩදානෙ ථුල්ලච්චයං, දුතියදානෙන ලෙපෙ සට්ඨිතෙ සචෙ අදෙසිතවත්ථුකා එව වා පමාණාතික්කන්තා එව වා හොති, එකො සඞ්ඝාදිසෙසො, ද්වෙ ච දුක්කටානි. උභයවිප්පන්නා, ද්වෙ සඞ්ඝාදිසෙසා, ද්වෙ ච දුක්කටානි. සචෙ පන ද්වාරබන්ධං වා වාතපානං වා අට්ඨපෙත්වාව මත්තිකාය ලිම්පති, ඨපිතෙ ච තස්මිං ලෙපො න ඝටියති, රක්ඛති තාව. පුන ලිම්පන්තස්ස පන ඝටිතමත්තෙ සඞ්ඝාදිසෙසො. සචෙ තං ඨපියමානං පඨමදින්නලෙපෙන සද්ධිං නිරන්තරමෙව හුත්වා තිට්ඨති,

පඨමමෙව සඞ්ඝාදිසෙසො. කෙවලං සාරම්භාය දුක්කටං, තථා අපරික්කමනාය. විප්පකතං කුටිං අඤ්ඤස්ස දදතො ච, භූමිං සමං කත්වා භින්දන්තස්ස ච, ලෙණගුහාතිණකුටිපණ්ණච්ඡදනගෙහෙසු අඤ්ඤතරං කාරෙන්තස්ස, කුටිම්පි අඤ්ඤස්ස වාසත්ථාය, වාසාගාරං ඨපෙත්වා උපොසථාගාරාදීසු අඤ්ඤතරත්ථාය කාරෙන්තස්ස ච උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සීලවිපත්ති, උල්ලිත්තාදීනං අඤ්ඤතරතා, හෙට්ඨිමපමාණසම්භවො, අදෙසිතවත්ථුකතා, පමාණාතික්කන්තතා, අත්තුද්දෙසිකතා, වාසාගාරතා, ලෙපඝටනාති ඉමානෙත්ථ ඡ වා සත්ත වා අඞ්ගානි. ඡසමුට්ඨානං, කිරියඤ්ච, කිරියාකිරියඤ්ච. ඉදඤ්හි වත්ථුං දෙසාපෙත්වා පමාණාතික්කන්තං වා කරොතො කිරියතො සමුට්ඨාති, අදෙසාපෙත්වා කරොතො කිරියාකිරියතො සමුට්ඨාති. සෙසමෙත්ථ සඤ්චරිත්තෙ වුත්තසදිසමෙවාති.

කුටිකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. විහාරකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ **මහල්ලකන්ති** සසාමිකභාවෙන සඤ්ඤාචිතකුටිතො මහන්තභාවො එතස්ස අත්ථීති මහල්ලකො, යස්මා වා වත්ථුං දෙසාපෙත්වා පමාණාතික්කමෙනාපි කාතුං වට්ටති, තස්මා පමාණමහන්තතායපි මහල්ලකො, තං මහල්ලකං. යස්මා පනස්ස තං පමාණමහන්තත්තං සසාමිකත්තාව ලබ්භති, තස්මා තදත්ථදස්සනත්ථං ''මහල්ලකො නාම විහාරො සසාමිකො වුච්චතී''ති එවමස්ස පදභාජනෙ (පාරා. 367) වුත්තං. සෙසං සබ්බං කුටිකාරසික්ඛාපදෙ වුත්තසදිසං, සසාමිකභාවමත්තමෙව හි විසෙසො.

කොසම්බියං ඡන්නත්ථෙරං ආරබ්භ චෙතියරුක්ඛං ඡෙදාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තභාවො, අකිරියමත්තතො සමුට්ඨානභාවො, එකසඞ්ඝාදිසෙසතා ච එත්ථ විසෙසො.

විහාරකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. දුට්ඨදොසසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ **දුට්ඨො දොසොති** දූසිතො චෙව දූසකො ච. උප්පන්නෙ හි දොසෙ පුග්ගලො තෙන දොසෙන දූසිතො හොති, පකතිභාවං ජහාපිතො, තස්මා ''දුට්ඨො''ති වුච්චති. පරඤ්ච දූසෙති විනාසෙති, තස්මා ''දොසො''ති වුච්චති. ඉති ''දුට්ඨො දොසො''ති එකස්සෙවෙතං පුග්ගලස්ස ආකාරනානත්තෙන නිදස්සනං. **අප්පතීතොති** නප්පතීතො, පීතිසුඛාදීහි විවජ්ජිතො, න අභිසටොති අත්ථො. **අමූලකෙනාති** යං චොදකෙන චුදිතකම්හි පුග්ගලෙ අදිට්ඨං අස්සුතං අපරිසඞ්කිතං, ඉදං එතෙසං දස්සනසවනපරිසඞ්කාසඞ්ඛාතානං මූලානං අභාවතො අමූලකං නාම. තං පන සො ආපන්නො වා හොතු, අනාපන්නො වා, එතං ඉධ අප්පමාණං.

එත්ථ ච **අදිට්ඨං** නාම අත්තනො පසාදචක්ඛුනා වා දිබ්බචක්ඛුනා වා අදිට්ඨං, **අස්සුතං** නාම තථෙව කෙනචි වුච්චමානං න සුතං, **අපරිසඞ්කිතං** නාම අත්තනො වා පරස්ස වා දිට්ඨසුතමුතවසෙන චෙතසා අපරිසඞ්කිතං, ඉති එවරූපෙන අමූලකෙන. **පාරාජිකෙනාති** භික්ඛුනො අනුරූපෙසු එකූනවීසතියා අඤ්ඤතරෙන, පදභාජනෙ (පාරා. 386) පන පාරාජිකුද්දෙසෙ ආගතානෙව ගහෙත්වා ‘‘චතුන්නං අඤ්ඤතරෙනා’’ති වුත්තං. **අනුද්ධංසෙය්‍යාති** ධංසෙය්‍ය විද්ධංසෙය්‍ය පධංසෙය්‍ය අභිභවෙය්‍ය. තං පන අනුද්ධංසනං යස්මා අත්තනා චොදෙන්තොපි පරෙන චොදාපෙන්තොපි කරොති, තස්මාස්ස පදභාජනෙ ‘‘චොදෙති වා චොදාපෙති වා’’ති වුත්තං. තත්ථ වත්ථුසන්දස්සනා ආපත්තිසන්දස්සනා සංවාසප්පටික්ඛෙපො සාමීචිප්පටික්ඛෙපොති සඞ්ඛෙපතො චතස්සො චොදනා. තාසු **වත්ථුසන්දස්සනා** නාම ‘‘ත්වං මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවී’’තිආදිනා නයෙන පවත්තා. **ආපත්තිසන්දස්සනා** නාම ‘‘ත්වං මෙථුනධම්මාපත්තිං ආපන්නො’’තිආදිනා නයෙන පවත්තා. **සංවාසප්පටික්ඛෙපො** නාම ‘‘නත්ථි තයා සද්ධිං උපොසථො වා පවාරණා වා සඞ්ඝකම්මං වා’’ති එවං පවත්තො. එත්තාවතා පන සීසං න එති, ‘‘අස්සමණොසී’’තිආදීහි වචනෙහි සද්ධිං ඝටිතෙයෙව සීසං එති. **සාමීචිප්පටික්ඛෙපො** නාම අභිවාදනපච්චුට්ඨානඅඤ්ජලිකම්මසාමීචිකම්මබීජනිකම්මාදීනං අකරණං, තං පටිපාතියා වන්දනාදීනි කරොන්තො එකස්ස අකත්වා සෙසානං කරණකාලෙ වෙදිතබ්බං. එත්තාවතා ච චොදනා නාම හොති, ආපත්ති පන සීසං න එති. ‘‘කස්මා මම වන්දනාදීනි න කරොසී’’ති පුච්ඡිතෙ පන ‘‘අස්සමණොසී’’තිආදිවචනෙහි සද්ධිං ඝටිතෙයෙව සීසං එති, තස්මා යො භික්ඛු භික්ඛුං සමීපෙ ඨත්වා ‘‘ත්වං මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවී’’ති වා ‘‘අස්සමණොසී’’ති වා ආදීහි වචනෙහි හත්ථමුද්දාය එව වා එතමත්ථං දීපෙන්තො සයං වා චොදෙති, ගහට්ඨපබ්බජිතෙසු වා අඤ්ඤතරෙන චොදාපෙති, අයං අනුද්ධංසෙති නාම. **අප්පෙව නාම නං ඉමම්හා බ්‍රහ්මචරියා චාවෙය්‍යන්ති** අපි එව නාම නං පුග්ගලං ඉමම්හා සෙට්ඨචරියා අපනෙය්‍යං. ‘‘සාධු වතස්ස සචාහං ඉමං පුග්ගලං ඉමම්හා බ්‍රහ්මචරියා චාවෙය්‍ය’’න්ති ඉමිනා අධිප්පායෙන අනුද්ධංසෙය්‍යාති වුත්තං හොති. එතෙන එකං චාවනාධිප්පායං ගහෙත්වා අවසෙසා අක්කොසාධිප්පායො කම්මාධිප්පායො වුට්ඨානාධිප්පායො උපොසථට්ඨපනාධිප්පායො පවාරණට්ඨපනාධිප්පායො අනුවිජ්ජනාධිප්පායො ධම්මකථාධිප්පායොති සත්ත අධිප්පායා පටික්ඛිත්තා හොන්ති. **තතො අපරෙන සමයෙනාති** යස්මිං සමයෙ අනුද්ධංසිතො හොති, තතො අඤ්ඤස්මිං සමයෙ. **සමනුග්ගාහීයමානො වාති** අනුවිජ්ජකෙන කිං තෙ දිට්ඨන්තිආදිනා නයෙන අනුවිජ්ජීයමානො උපපරික්ඛියමානො. **අසමනුග්ගාහීයමානො වාති** දිට්ඨාදීසු කෙනචි වත්ථුනාවා අනුවිජ්ජකාදීසු යෙන කෙනචි පුග්ගලෙන වා අවුච්චමානො. ඉමෙසං පන පදානං පරතො ‘‘භික්ඛු ච දොසං පතිට්ඨාතී’’ති ඉමිනා සම්බන්ධො. ඉදඤ්හි වුත්තං හොති – එවං සමනුග්ගාහීයමානො වා අසමනුග්ගාහීයමානො වා භික්ඛු ච දොසං පතිට්ඨාති පටිච්ච තිට්ඨති පටිජානාති, සඞ්ඝාදිසෙසොති. ඉදඤ්ච

අමූලකභාවස්ස පාකටකාලදස්සනත්ථං වුත්තං. ආපත්තිං පන අනුද්ධංසිතක්ඛණෙයෙව ආපජ්ජති. **අමූලකඤ්චෙව තං අධිකරණං හොතීති** එත්ථ පන දිට්ඨමූලාදීනං අභාවෙන අමූලකං, සමථෙහි අධිකරණීයභාවෙන අධිකරණං. යඤ්හි අධිකිච්ච ආරබ්භ පටිච්ච සන්ධාය සමථා පවත්තන්ති, තං අධිකරණං. ඉධ පන පාරාජිකසඞ්ඛාතං ආපත්තාධිකරණමෙව අධිප්පෙතං. යදි හි තං අධිකරණං දිට්ඨාදීහි මූලෙහි අමූලකඤ්චෙව හොති, අයං චොදෙතුං ආගතො භික්ඛු ච දොසං පතිට්ඨාති පටිච්ච තිට්ඨති, ‘‘තුච්ඡකං මයා භණිත’’න්තිආදීනි (පාරා. 386) වදන්තො පටිජානාති, තස්ස භික්ඛුනො අනුද්ධංසිතක්ඛණෙයෙව සඞ්ඝාදිසෙසොති, අයං සික්ඛාපදස්ස පදානුක්කමෙන අත්ථො.

රාජගහෙ මෙත්තියභූමජකෙ භික්ඛූ ආරබ්භ අමූලකෙන පාරාජිකෙන අනුද්ධංසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, කතූපසම්පදං සුද්ධං වා අසුද්ධං වා පුග්ගලං යෙන පාරාජිකෙන චොදෙති, තං ‘‘අයං අනජ්ඣාපන්නො’’ති ඤත්වා චාවනාධිප්පායෙන ‘‘කරොතු මෙ ආයස්මා ඔකාසං, අහං තං වත්තුකාමො’’ති එවං ඔකාසං අකාරෙත්වා චොදෙන්තස්ස සචෙ සො තඞ්ඛණෙයෙව ජානාති ‘‘මං චොදෙතී’’ති, වාචාය වාචාය සඞ්ඝාදිසෙසො චෙව දුක්කටඤ්ච. ඔකාසං කාරෙත්වා චොදෙන්තස්ස සඞ්ඝාදිසෙසොයෙව. හත්ථමුද්දාය සම්මුඛා චොදෙන්තස්සාපි එසෙව නයො. පරම්මුඛා චොදෙන්තස්ස පන සීසං න එති. අත්තනා සමීපෙ ඨත්වා අඤ්ඤං භික්ඛුං ආණාපෙති, සො තස්ස වචනෙන තං චොදෙති, චොදාපකස්සෙව වුත්තනයෙන ආපත්තියො. අථ සොපි ‘‘මයා දිට්ඨං සුතං අත්ථී’’ති චොදෙති, ද්වින්නම්පි ජානානං තථෙව ආපත්තියො. අක්කොසාධිප්පායෙන පන ඔකාසං අකාරෙත්වා වදන්තස්ස වුත්තනයෙනෙව පාචිත්තියඤ්චෙව දුක්කටඤ්ච. ඔකාසං කාරෙත්වා වදන්තස්ස පාචිත්තියමෙව. කම්මාධිප්පායෙන අසම්මුඛා සත්තවිධම්පි කම්මං කරොන්තස්ස දුක්කටමෙව. වුට්ඨානාධිප්පායෙන ‘‘ත්වං ඉත්ථන්නාමං ආපත්තිං ආපන්නො, තං පටිකරොහී’’ති වදන්තස්ස, උපොසථං වා පවාරණං වා ඨපෙන්තස්ස ච ඔකාසකම්මං නත්ථි, ඨපනක්ඛෙත්තං පන ජානිතබ්බං, අනුවිජ්ජකස්සාපි ඔසටෙ වත්ථුස්මිං ‘‘අත්ථෙතං තවා’’ති අනුවිජ්ජනාධිප්පායෙන වදන්තස්ස ඔකාසකම්මං නත්ථි, ධම්මකථිකස්සාපි ‘‘යො ඉදඤ්ච ඉදඤ්ච කරොති, අයං අස්සමණො’’තිආදිනා නයෙන අනොදිසකං ධම්මං කථෙන්තස්ස ඔකාසකම්මං නත්ථි. සචෙ පන ඔදිස්ස නියමෙත්වා ‘‘අසුකො ච අසුකො ච අස්සමණො අනුපාසකො’’ති කථෙති, ආසනතො ඔරුය්හ ආපත්තිං දෙසෙත්වා ගන්තබ්බං. උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති, සීලවිපත්ති, යං චොදෙති වා චොදාපෙති වා, තස්ස ‘‘උපසම්පන්නො’’ති සඞ්ඛ්‍යූපගමනං, තස්මිං සුද්ධසඤ්ඤිතා, යෙන පාරාජිකෙන චොදෙති, තස්ස දිට්ඨාදිවසෙන අමූලකතා, චාවනාධිප්පායෙන සම්මුඛාචොදනා, තස්ස තඞ්ඛණවිජානනන්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි. වෙදනා පනෙත්ථ දුක්ඛායෙවාති.

දුට්ඨදොසසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. අඤ්ඤභාගියසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ **අඤ්ඤභාගියස්සාති**ආදීසු අඤ්ඤභාගස්ස ඉදං, අඤ්ඤභාගො වා අස්ස අත්ථීති අඤ්ඤභාගියං. **අධිකරණන්ති** ආධාරො වෙදිතබ්බො, වත්ථු අධිට්ඨානන්ති වුත්තං හොති. යො හි සො අට්ඨුප්පත්තියං ''දබ්බො මල්ලපුත්තො නාමා''ති ඡගලකො වුත්තො. සො ය්වායං ආයස්මතො දබ්බස්ස මල්ලපුත්තස්ස භාගො කොට්ඨාසො පක්ඛො මනුස්සජාති චෙව භික්ඛුභාවො ච, තතො අඤ්ඤස්ස භාගස්ස කොට්ඨාසස්ස පක්ඛස්ස හොති තිරච්ඡානජාතියා චෙව ඡගලකභාවස්ස ච, සො වා අඤ්ඤභාගො අස්ස අත්ථි, තස්මා අඤ්ඤභාගියසඞ්ඛ්‍යං ලභති. යස්මා ච තෙසං ''ඉමං මයං දබ්බං මල්ලපුත්තං නාම කරොමා''ති වදන්තානං තස්ස නාමකරණසඤ්ඤාය ආධාරො වත්ථු අධිට්ඨානං, තස්මා ''අධිකරණ''න්ති වෙදිතබ්බො. තඤ්හි සන්ධාය ''සච්චං කිර තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, දබ්බං මල්ලපුත්තං අඤ්ඤභාගියස්ස අධිකරණස්සා''තිආදි (පාරා. 391) වුත්තං. න විවාදාධිකරණාදීසු අඤ්ඤතරං, කස්මා? අසම්භවතො. න හි මෙත්තියභූමජකා චතුන්නං අධිකරණානං කස්සචි අඤ්ඤභාගියස්ස අධිකරණස්ස කිඤ්චිදෙසං ලෙසමත්තං උප්පාදියිංසු, න ච චතුන්නං අධිකරණානං ලෙසො නාම අත්ථි. ජාතිලෙසාදයො හි පුග්ගලානංයෙව ලෙසා වුත්තා, න විවාදාධිකරණාදීනං. තඤ්ච ''දබ්බො මල්ලපුත්තො''ති නාමං තස්ස අඤ්ඤභාගියාධිකරණභාවෙ ඨිතස්ස ඡගලකස්ස කොචි දෙසො හොති ථෙරං පාරාජිකෙන ධම්මෙන අනුද්ධංසෙතුං ලෙසමත්තො, එත්ථ ච දිස්සති අපදිස්සති ''අස්ස අය''න්ති වොහරීයතීති **දෙසො,** ජාතිආදීසු අඤ්ඤතරකොට්ඨාසස්සෙතං අධිවචනං. අඤ්ඤම්පි වත්ථුං ලිස්සති සිලිස්සති වොහාරමත්තෙනෙව ඊසකං අල්ලීයතීති **ලෙසො,** ජාතිආදීනංයෙව අඤ්ඤතරකොට්ඨාසස්සෙතං අධිවචනං. පදභාජනෙ (පාරා. 393) පන යස්ස අඤ්ඤභාගියස්ස අධිකරණස්ස කිඤ්චිදෙසං ලෙසමත්තං උපාදාය පාරාජිකෙන ධම්මෙන අනුද්ධංසෙය්‍ය, තං යස්මා අට්ඨුප්පත්තිවසෙනෙව ආවිභූතං, තස්මා තං අවිභජිත්වා යානි ''අධිකරණ''න්ති වචනසාමඤ්ඤතො අත්ථුද්ධාරවසෙන පවත්තානි චත්තාරි අධිකරණානි, තෙසං අඤ්ඤභාගියතා ච තබ්භාගියතා ච යස්මා අපාකටා, ජානිතබ්බා ච විනයධරෙහි, තස්මා තඤ්ච අවසානෙ ආපත්තඤ්ඤභාගියෙන චොදනඤ්ච ආවිකාතුං ''අඤ්ඤභාගියස්ස අධිකරණස්සාති ආපත්තඤ්ඤභාගියං වා හොති අධිකරණඤ්ඤභාගියං වා''තිආදි වුත්තං, සෙසා විනිච්ඡයකථා අට්ඨමෙ වුත්තසදිසායෙව. අයං පන විසෙසො – ඉදං අඤ්ඤභාගියස්ස අධිකරණස්ස කිඤ්චිදෙසං ලෙසමත්තං උපාදාය පාරාජිකෙන ධම්මෙන අනුද්ධංසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ඉධ ච ආපත්තඤ්ඤභාගියචොදනාය තථාසඤ්ඤිනොපි අනාපත්ති. අඞ්ගෙසු ච අඤ්ඤභාගියස්ස අධිකරණස්ස කිඤ්චිදෙසං ලෙසමත්තං උපාදියනතා අධිකාති.

අඤ්ඤභාගියසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. සඞ්ඝභෙදසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ **සමග්ගස්ස සඞ්ඝස්සාති** සහිතස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස, චිත්තෙන ච සරීරෙන ච අවියුත්තස්සාති අත්ථො. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ (පාරා. 412) ''සමග්ගො නාම සඞ්ඝො සමානසංවාසකො සමානසීමායං ඨිතො''ති වුත්තං. සමානසංවාසකො හි සමචිත්තතාය චිත්තෙන අවියුත්තො හොති, සමානසීමායං ඨිතො කායසාමග්ගිදානතො සරීරෙන අවියුත්තො. **භෙදාය පරක්කමෙය්‍යාති** ''කථං නාමායං භිජ්ජෙය්‍යා''ති භෙදනත්ථාය වායාමෙය්‍ය. **භෙදනසංවත්තනිකං වා අධිකරණන්ති** භෙදනස්ස සඞ්ඝභෙදස්ස අත්ථාය සංවත්තනිකං කාරණං. ඉමස්මිඤ්හි ඔකාසෙ ''කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණ''න්ති ආදීසු (ම. නි. 1.168, 178) විය කාරණං ''අධිකරණ''න්ති අධිප්පෙතං. තං භෙදකරවත්ථුවසෙන අට්ඨාරසවිධං. **සමාදායාති** ගහෙත්වා. **පග්ගය්හ තිට්ඨෙය්‍යාති** තං සඞ්ඝභෙදස්ස අත්ථාය සංවත්තනිකං සඞ්ඝභෙදනිබ්බත්තිසමත්ථං කාරණං ගහෙත්වා දීපෙය්‍ය චෙව නප්පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය ච. **භික්ඛූහි එවමස්ස වචනීයොති** යෙ තං පග්ගය්හ තිට්ඨන්තං සම්මුඛා පස්සන්ති, යෙ වා ''අසුකස්මිං නාම විහාරෙ''ති සුණන්ති, තෙහි සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන අඩ්ඪයොජනමත්තං ගන්ත්වාපි ය්වායං අනන්තරෙ ''මායස්මා''තිආදිවචනක්කමො වුත්තො, එවමස්ස වචනීයො. දිස්වා වා සුත්වා වා අවදන්තානං දුක්කටං. එත්ථ ච මාඉති පදං ''පරක්කමී''තිපදෙන ''අට්ඨාසී''තිපදෙන ච සද්ධිං ''මා පරක්කමි, මා අට්ඨාසී''ති යොජෙතබ්බං. **සමෙතායස්මා සඞ්ඝෙනාති** ආයස්මා සඞ්ඝෙන සද්ධිං සමෙතු සමාගච්ඡතු, එකලද්ධිකො හොතූති අත්ථො. කිං කාරණා? සමග්ගො හි සඞ්ඝො...පෙ.... විහරතීති. තත්ථ **සම්මොදමානොති** අඤ්ඤමඤ්ඤසම්පත්තියා සුට්ඨු මොදමානො. **අවිවදමානොති** ''අයං ධම්මො, නායං ධම්මො''ති එවං න විවදමානො. එකො උද්දෙසො අස්සාති **එකුද්දෙසො,** එකතො පවත්තපාතිමොක්ඛුද්දෙසොති අත්ථො. **ඵාසු විහරතීති** සුඛං විහරති. එවං විසුම්පි සඞ්ඝමජ්ඣෙපි තික්ඛත්තුං වුච්චමානස්ස අප්පටිනිස්සජ්ජතො දුක්කටං. **එවඤ්ච සොතිආදිම්හි සමනුභාසිතබ්බොති** සමනුභාසනකම්මං කාතබ්බං. **ඉච්චෙතං කුසලන්ති** ඉති එතං පටිනිස්සජ්ජනං කුසලං ඛෙමං සොත්ථිභාවො තස්ස භික්ඛුනො. **නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, සඞ්ඝාදිසෙසොති** එත්ථ සමනුභාසනකම්මපරියොසානෙ අප්පටිනිස්සජ්ජන්තස්ස සඞ්ඝාදිසෙසො. සෙසං උත්තානපදත්ථමෙව.

රාජගහෙ දෙවදත්තං ආරබ්භ සඞ්ඝභෙදාය පරක්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, සමනුභාසනකම්මෙ කරියමානෙ අප්පටිනිස්සජ්ජන්තස්ස ඤත්තිපරියොසානෙ දුක්කටං, ද්වීහි කම්මවාචාහි ද්වෙ ථුල්ලච්චයා, ''යස්ස නක්ඛමති, සො භාසෙය්‍යා''ති එවං **ය්‍ය**-කාරපත්තාය තතියකම්මවාචාය තඤ්ච දුක්කටං තෙ ච ථුල්ලච්චයා

පටිප්පස්සම්භන්ති, සඞ්ඝාදිසෙසොයෙව තිට්ඨති. අසමනුභාසියමානස්ස ච පටිනිස්සජ්ජන්තස්ස ච උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සීලවිපත්ති, භෙදාය පරක්කමනං, ධම්මකම්මෙන සමනුභාසනං, කම්මවාචාපරියොසානං, අප්පටිනිස්සජ්ජනන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමනුභාසනසමුට්ඨානං, අකිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

සඞ්ඝභෙදසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

11. භෙදානුවත්තකසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකාදසමෙ **තස්සෙව ඛො පනාති** යො සඞ්ඝභෙදාය පරක්කමති, තස්සෙව. **අනුවත්තකාති** තස්ස දිට්ඨිං ඛන්තිං රුචිං ගහණෙන අනුපටිපජ්ජනකා. වග්ගං අසාමග්ගිපක්ඛියවචනං වදන්තීති **වග්ගවාදකා.** යස්මා පන තිණ්ණං උද්ධං කම්මාරහා න හොන්ති. න හි සඞ්ඝො සඞ්ඝස්ස කම්මං කරොති, තස්මා ‘‘එකො වා ද්වෙ වා තයො වා’’ති වුත්තං. **ජානාති නොති** අම්හාකං ඡන්දාදීනි ජානාති. **භාසතීති** ‘‘එවං කරොමා’’ති අම්හෙහි සද්ධිං භාසති. **අම්හාකම්පෙතං ඛමතීති** යං සො කරොති, එතං අම්හාකම්පි රුච්චති. **සමෙතායස්මන්තානං සඞ්ඝෙනාති** ආයස්මන්තානං චිත්තං සඞ්ඝෙන සද්ධිං සමෙතු සමාගච්ඡතු, එකීභාවං ගච්ඡතූති වුත්තං හොති. සෙසං පදත්ථතො උත්තානමෙව. විනිච්ඡයකථාපෙත්ථ දසමෙ වුත්තසදිසායෙව.

අයං පන විසෙසො – ඉදං රාජගහෙ සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ දෙවදත්තස්ස සඞ්ඝභෙදාය පරක්කමන්තස්ස අනුවත්තනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අඞ්ගෙසු ච යථා තත්ථ පරක්කමනං, එවං ඉධ අනුවත්තනං දට්ඨබ්බන්ති.

භෙදානුවත්තකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

12. දුබ්බචසික්ඛාපදවණ්ණනා

ද්වාදසමෙ **දුබ්බචජාතිකොති** දුබ්බචසභාවො, වත්තුං අසක්කුණෙය්‍යොති අත්ථො. **උද්දෙසපරියාපන්නෙසූති** උද්දෙසෙ පරියාපන්නෙසු අන්තොගධෙසු, ‘‘යස්ස සියා ආපත්ති, සො ආවිකරෙය්‍යා’’ති එවං සඞ්ගහිතත්තා අන්තො පාතිමොක්ඛස්ස වත්තමානෙසූති අත්ථො. **සහධම්මිකං වුච්චමානොති** සහධම්මිකෙන වුච්චමානො, කාරණත්ථෙ චෙතං උපයොගවචනං. පඤ්චහි සහධම්මිකෙහි සික්ඛිතබ්බත්තා, තෙසං වා සන්තකත්තා ‘‘සහධම්මික’’න්ති ලද්ධනාමෙන බුද්ධපඤ්ඤත්තෙන සික්ඛාපදෙන වුච්චමානොති අත්ථො. **විරමථායස්මන්තො මම වචනායාති** යෙන වචනෙන මං වදථ, තතො මම වචනතො විරමථ, මා මං තං වචනං වදථාති වුත්තං හොති. **වදතු සහ ධම්මෙනාති** සහධම්මිකෙන සික්ඛාපදෙන, සහධම්මෙන වා අඤ්ඤෙනපි පාසාදිකභාවසංවත්තනිකෙන වචනෙන

වදෙතු. **යදිදන්ති** වුද්ධිකාරණදස්සනත්ථෙ නිපාතො, තෙන යං ඉදං අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස හිතවචනං, ආපත්තිතො ච වුට්ඨාපනං, තෙන **අඤ්ඤමඤ්ඤවචනෙන අඤ්ඤමඤ්ඤවුට්ඨාපනෙන. එවං සංවද්ධාහි තස්ස භගවතො පරිසාති** එවං පරිසාය වුද්ධිකාරණං දස්සිතං හොති. සෙසං උත්තානත්ථමෙව. විනිච්ඡයකථාපි දසමෙ වුත්තසදිසායෙව.

අයං පන විසෙසො – ඉදං කොසම්බියං ඡන්නත්ථෙරං ආරබ්භ අත්තානං අවචනීයකරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අඞ්ගෙසු ච යථා තත්ථ පරක්කමනං, එවං ඉධ අවචනීයකරණතා දට්ඨබ්බාති.

දුබ්බචසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

13. කුලදූසකසික්ඛාපදවණ්ණනා

තෙරසමෙ **ගාමං වා නිගමංවාති** එත්ථ නගරම්පි ගාමෙ අන්තොගධමෙව. **උපනිස්සාය විහරතී**තිතත්ථ පටිබද්ධචීවරාදිපච්චයතාය තං නිස්සාය වසති. පුප්ඵදානාදීහි මනුස්සානං සද්ධං විනාසෙන්තො කුලානි දූසෙතීති **කුලදූසකො.** මාලාවච්ඡරොපනාදයො පාපකා සමාචාරා අස්සාති **පාපසමාචාරො. සො භික්ඛූති** සො කුලදූසකො භික්ඛු. **ආයස්මා ඛො කුලදූසකො...පෙ.... අලං තෙ ඉධ වාසෙනාති** ඉමිනාස්ස පබ්බාජනීයකම්මාරහතං දස්සෙති. පබ්බාජනීයකම්මකතො පනෙස යස්මිං ගාමෙ වා නිගමෙ වා කුලදූසකකම්මං කතං, යස්මිඤ්ච විහාරෙ වසති, නෙව තස්මිං ගාමෙ වා නිගමෙ වා චරිතුං ලභති, න විහාරෙ වසිතුං. **එවඤ්ච සො භික්ඛූති**එත්ථ **සොති** පබ්බාජනීයකම්මකතො අධිප්පෙතො. ඡන්දෙන ගච්ඡන්තීති **ඡන්දගාමිනො,** එස නයො සෙසෙසු. **සො භික්ඛූති** සො ''ඡන්දගාමිනො''තිආදීනි වදමානො. තස්ස වචනස්ස පටිනිස්සග්ගාය එවං වචනීයො, න කුලදූසනනිවාරණත්ථාය. කුලදූසනකම්මෙන හි සො ආපජ්ජිතබ්බා ආපත්තියො පුබ්බෙව ආපන්නො, එවං පනස්ස විසුම්පි සඞ්ඝමජ්ඣෙපි වුච්චමානස්ස අප්පටිනිස්සජ්ජතො අපරං දුක්කටං. **එවඤ්ච සොති**ආදි ඉතො පුබ්බෙ වුත්තඤ්ච අවුත්තඤ්ච සබ්බං උත්තානත්ථමෙව. විනිච්ඡයකථාපි දසමෙ වුත්තසදිසායෙව.

අයං පන විසෙසො – ඉදං සාවත්ථියං අස්සජිපුනබ්බසුකෙ භික්ඛූ ආරබ්භ ඡන්දගාමිතාදීහි පාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අඞ්ගෙසු ච යථා තත්ථ පරක්කමනං, එවං ඉධ ඡන්දාදීහි පාපනං දට්ඨබ්බන්ති.

කුලදූසකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නිගමනවණ්ණනා

උද්දිට්ඨා ඛො...පෙ.... එවමෙතං ධාරයාමීතිඑත්ථ පඨමං ආපත්ති එතෙසන්ති **පඨමාපත්තිකා,** පඨමං වීතික්කමනක්ඛණෙයෙව ආපජ්ජිතබ්බාති

අත්ථො. ඉතරෙ පන යථා තතියෙ ච චතුත්ථෙ ච දිවසෙ හොතීති එත්ථ ''තතියකො, චතුත්ථකො''ති වුච්චති, එවං යාවතතියෙ සමනුභාසනකම්මෙ හොන්තීති **යාවතතියකා**ති වෙදිතබ්බා. **යාවතීහ**න්ති යත්තකානි අහානි. **ජානං පටිච්ඡාදෙතී**ති ජානන්තො පටිච්ඡාදෙති. තත්ථායං පටිච්ඡාදනලක්ඛණස්ස මාතිකා – ආපත්ති ච හොති, ආපත්තිසඤ්ඤී ච, පකතත්තො ච හොති, පකතත්තසඤ්ඤී ච, අනන්තරායිකො ච හොති, අනන්තරායිකසඤ්ඤී ච, පහු ච හොති, පහුසඤ්ඤී ච, ඡාදෙතුකාමො ච හොති, ඡාදෙති චාති. තත්ථ **ආපත්ති ච හොති, ආපත්තිසඤ්ඤී චා**ති යං ආපත්තිං ආපන්නො, සා තෙරසන්නං අඤ්ඤතරා හොති, සොපි ච තත්ථ වත්ථුවසෙන වා ''ඉදං භික්ඛූනං න වට්ටතී''ති නාමමත්තවසෙන වා ''අයං ඉත්ථන්නාමා ආපත්තී''ති ආපත්තිසඤ්ඤීයෙව හුත්වා ''න දානි නං කස්සචි ආරොචෙස්සාමී''ති එවං ඡාදෙතුකාමොව ධුරං නික්ඛිපිත්වා අරුණං උට්ඨාපෙති, ඡන්නා හොති ආපත්ති. සචෙ පනෙත්ථ අනාපත්තිසඤ්ඤී වා හොති, අඤ්ඤාපත්තික්ඛන්ධසඤ්ඤී වා, වෙමතිකො වා, අච්ඡන්නාව හොති. **පකතත්තො**ති අනුක්ඛිත්තො සමානසංවාසකො. සො චෙ පකතත්තසඤ්ඤී හුත්වා වුත්තනයෙනෙව ඡාදෙති, ඡන්නා හොති. **අනන්තරායිකො**ති යස්ස දසසු රාජචොරඅග්ගිඋදකමනුස්සඅමනුස්සවාළසරීසපජීවිතබ්‍රහ්මචරියන්තරායෙසු එකොපි නත්ථි, සො චෙ අනන්තරායිකසඤ්ඤී ඡාදෙති, ඡන්නා හොති. **පහූ**ති යො සක්කොති භික්ඛුනො සන්තිකං ගන්තුඤ්චෙව ආරොචෙතුඤ්ච, සො චෙ පහුසඤ්ඤී හුත්වා ඡාදෙති, ඡන්නා හොති. **ඡාදෙතුකාමො ච හොති, ඡාදෙති චා**තිඉදං උත්තානමෙව. සචෙපි හි සො සභාගං දිස්වා ''අයං මෙ උපජ්ඣායො වා ආචරියො වා''ති ලජ්ජාය නාරොචෙති, ඡන්නාව හොති. උපජ්ඣායාදිභාවො හි ඉධ අප්පමාණං, සභාගමත්තමෙව පමාණං. අයං ''ජානං පටිච්ඡාදෙතී''තිපදස්ස සඞ්ඛෙපතො අත්ථවිනිච්ඡයො.

තාවතීහන්ති තත්තකානි අහානි, පටිච්ඡාදිතදිවසතො පට්ඨාය යාව ආරොචිතදිවසො, තාව දිවසපක්ඛමාසසංවච්ඡරවසෙන යත්තකො කාලො අතික්කන්තො, තත්තකං කාලන්ති අත්ථො. **අකාමා පරිවත්ථබ්බ**න්ති න කාමෙන න වසෙන, අථ ඛො අකාමෙන අවසෙන පරිවාසං සමාදාය වත්ථබ්බං. තත්ථ පටිච්ඡන්නපරිවාසො සුද්ධන්තපරිවාසො සමොධානපරිවාසො චාති තිවිධො පරිවාසො. තත්ථ **පටිච්ඡන්නපරිවාසො** තාව යථාපටිච්ඡන්නාය ආපත්තියා දාතබ්බො. කස්සචි හි එකාහප්පටිච්ඡන්නා ආපත්ති හොති, කස්සචි ද්වීහාදිප්පටිච්ඡන්නා. කස්සචි එකා ආපත්ති හොති, කස්සචි ද්වෙ වා තිස්සො වා තදුත්තරි වා. තස්මා පටිච්ඡන්නපරිවාසං දෙන්තෙන පඨමමෙව වුත්තනයෙන පටිච්ඡන්නභාවං ඤත්වා තතො පටිච්ඡන්නදිවසෙ ච ආපත්තියො ච සල්ලක්ඛෙත්වා සචෙ එකා එකාහප්පටිච්ඡන්නා හොති, ''අහං, භන්තෙ, එකං ආපත්තිං ආපජ්ජිං සඤ්චෙතනිකං සුක්කවිස්සට්ඨිං එකාහප්පටිච්ඡන්න''න්ති එවං පරිවාසං යාචාපෙත්වා ඛන්ධකෙ (චූළව. 98) ආගතනයෙන කම්මවාචං වත්වා

පරිවාසො දාතබ්බො. අථ ද්වීහතීහාදිප්පටිච්ඡන්නා හොති, ද්වීහප්පටිච්ඡන්නං තීහප්පටිච්ඡන්නං චතූහප්පටිච්ඡන්නං පඤ්චාහප්පටිච්ඡන්නං...පෙ.... චුද්දසාහප්පටිච්ඡන්නන්තිඑවං යාව චුද්දසදිවසානි දිවසවසෙන යොජනා කාතබ්බා, පඤ්චදසදිවසප්පටිච්ඡන්නායං ''පක්ඛප්පටිච්ඡන්න''න්ති යොජනා කාතබ්බා. තතො යාව එකූනතිංසතිමො දිවසො, තාව ''අතිරෙකපක්ඛප්පටිච්ඡන්න''න්ති, තතො මාසප්පටිච්ඡන්නං අතිරෙකමාසප්පටිච්ඡන්නං ද්වෙමාසප්පටිච්ඡන්නං අතිරෙකද්වෙමාසප්පටිච්ඡන්නං තෙමාසප්පටිච්ඡන්නං...පෙ.... අතිරෙකඑකාදසමාසප්පටිච්ඡන්නන්ති එවං යොජනා කාතබ්බා. සංවච්ඡරෙ පුණ්ණෙ ''එකසංවච්ඡරප්පටිච්ඡන්න''න්ති, තතො පරං අතිරෙකසංවච්ඡරං ද්වෙසංවච්ඡරං එවං යාව සට්ඨිසංවච්ඡරඅතිරෙකසට්ඨිසංවච්ඡරප්පටිච්ඡන්නන්ති, තතො වා භියොපි වත්වා යොජනා කාතබ්බා.

සචෙ පන ද්වෙ තිස්සො තදුත්තරි වා ආපත්තියො හොන්ති, යථා ''එකං ආපත්ති''න්ති වුත්තං, එවං ''ද්වෙ ආපත්තියො, තිස්සො ආපත්තියො''ති වත්තබ්බං. තතො පරං පන සතං වා හොතු, සහස්සං වා, ''සම්බහුලා''ති වත්තුං වට්ටති. නානාවත්ථුකාසුපි ''අහං, භන්තෙ, සම්බහුලා සඞ්ඝාදිසෙසා ආපත්තියො ආපජ්ජිං එකං සුක්කවිස්සට්ඨිං එකං කායසංසග්ගං එකං දුට්ඨුල්ලවාචං එකං අත්තකාමං එකං සඤ්චරිත්තං එකාහප්පටිච්ඡන්නායො''ති එවං ගණනවසෙන වා, ''අහං, භන්තෙ, සම්බහුලා සඞ්ඝාදිසෙසා ආපත්තියො ආපජ්ජිං නානාවත්ථුකායො එකාහප්පටිච්ඡන්නායො''ති එවං වත්ථුකිත්තනවසෙන වා, ''අහං, භන්තෙ, සම්බහුලා සඞ්ඝාදිසෙසා ආපත්තියො ආපජ්ජිං එකාහප්පටිච්ඡන්නායො''ති එවං නාමමත්තවසෙන වා යොජනා කාතබ්බා. තත්ථ **නාමං** දුවිධං සජාතිසාධාරණං සබ්බසාධාරණඤ්ච, තත්ථ සඞ්ඝාදිසෙසොති **සජාතිසාධාරණං,** ආපත්තීති **සබ්බසාධාරණං,** තස්මා ''සම්බහුලා ආපත්තියො ආපජ්ජිං එකාහප්පටිච්ඡන්නායො''ති එවං සබ්බසාධාරණනාමවසෙනාපි වත්තුං වට්ටති. ඉදඤ්හි පරිවාසාදිවිනයකම්මං වත්ථුවසෙන ගොත්තවසෙන නාමවසෙන ආපත්තිවසෙන ච කාතුං වට්ටතියෙව. තත්ථ සුක්කවිස්සට්ඨීති **වත්ථු** චෙව **ගොත්තඤ්ච,** සඞ්ඝාදිසෙසොති **නාමඤ්චෙව** **ආපත්ති** ච, තත්ථ ''සුක්කවිස්සට්ඨිං කායසංසග්ග''න්තිආදිවචනෙනාපි ''නානාවත්ථුකායො''තිවචනෙනාපි වත්ථු චෙව ගොත්තඤ්ච ගහිතං හොති, ''සඞ්ඝාදිසෙසො''තිවචනෙනාපි ''ආපත්තියො''තිවචනෙනාපි නාමඤ්චෙව ආපත්ති ච ගහිතා හොති, තස්මා එතෙසු යස්ස කස්සචි වසෙන කම්මවාචා කාතබ්බා.

කම්මවාචාපරියොසානෙ ච සචෙ අප්පභික්ඛුකො ආවාසො හොති, සක්කා රත්තිච්ඡෙදං අනාපජ්ජන්තෙන වසිතුං, තත්ථෙව ''පරිවාසං සමාදියාමි, වත්තං සමාදියාමී''ති තික්ඛත්තුං වත්තං සමාදාතබ්බං,

සමාදියිත්වා තත්ථෙව සඞ්ඝස්ස ආරොචෙත්වා පුන ආගතාගතානං භික්ඛූනං ආරොචෙන්තෙන වත්තභෙදඤ්ච රත්තිච්ඡෙදඤ්ච අකත්වා පරිවසිතබ්බං. සචෙ න සක්කා හොති පරිවාසං සොධෙතුං, නික්ඛිත්තවත්තෙන වසිතුකාමො හොති, තත්ථෙව සඞ්ඝමජ්ඣෙ, එකපුග්ගලස්ස වා සන්තිකෙ ''පරිවාසං නික්ඛිපාමි, වත්තං නික්ඛිපාමී''ති පරිවාසො නික්ඛිපිතබ්බො, එකපදෙනාපි චෙත්ථ නික්ඛිත්තො හොති පරිවාසො, ද්වීහි පන සුනික්ඛිත්තොයෙව, සමාදානෙපි එසෙව නයො. නික්ඛිත්තකාලතො පට්ඨාය පකතත්තට්ඨානෙ තිට්ඨති, අථානෙන පච්චූසසමයෙ එකෙන භික්ඛුනා සද්ධිං පරික්ඛිත්තස්ස විහාරස්ස පරික්ඛෙපතො, අපරික්ඛිත්තස්ස පරික්ඛෙපාරහට්ඨානතො ද්වෙ ලෙඩ්ඩුපාතෙ අතික්කමිත්වා මහාමග්ගතො ඔක්කම්ම ගුම්බෙන වා වතියා වා පටිච්ඡන්නට්ඨානෙ නිසීදිත්වා අන්තොඅරුණෙයෙව වත්තං සමාදියිත්වා ආරොචෙතබ්බං. යම්පි අඤ්ඤං භික්ඛුං පස්සති, තස්සාපි ආරොචෙතබ්බමෙව. අරුණෙ උට්ඨිතෙ තස්ස සන්තිකෙ වත්තං නික්ඛිපිත්වා විහාරං ගන්තබ්බං. සචෙ සො පුරෙ අරුණෙයෙව කෙනචි කරණීයෙන ගතො, විහාරං ගන්ත්වා යං සබ්බපඨමං භික්ඛුං පස්සති, තස්ස ආරොචෙත්වා නික්ඛිපිතබ්බං. එවං සල්ලක්ඛෙත්වා යාව රත්තියො පූරෙන්ති, තාව පරිවත්ථබ්බං, අයං සඞ්ඛෙපතො පටිච්ඡන්නපරිවාසවිනිච්ඡයො, විත්ථාරො පන සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය (චූළව. අට්ඨ. 97) වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො.

ඉතරෙසු පන ද්වීසු ''ආපත්තිපරියන්තං න ජානාති, රත්තිපරියන්තං න ජානාතී''ති (චූළව. 157) ඉමස්මිං වත්ථුස්මිං ඛන්ධකෙ අනුඤ්ඤාතො **සුද්ධන්තපරිවාසො** නාම, සො දුවිධො **චූළසුද්ධන්තො මහාසුද්ධන්තොති,** දුවිධොපි චෙස රත්තිපරිච්ඡෙදං සකලං වා එකච්චං වා අජානන්තස්ස ච අස්සරන්තස්ස ච තත්ථ වෙමතිකස්ස ච දාතබ්බො. ආපත්තිපරියන්තං පන ''එත්තිකා අහං ආපත්තියො ආපන්නො''ති ජානාතු වා, මා වා, අකාරණමෙතං. තස්ස දානවිධි ඛන්ධකෙ ආගතො, විනිච්ඡයකථා පන විත්ථාරතො සමන්තපාසාදිකායං (චූළව. අට්ඨ. 102) වුත්තා. ඉතරො පන **සමොධානපරිවාසො** නාම, සො තිවිධො හොති ඔධානසමොධානො අග්ඝසමොධානො මිස්සකසමොධානොති. තත්ථ **ඔධානසමොධානො** නාම අන්තරාපත්තිං ආපජ්ජිත්වා පටිච්ඡාදෙන්තස්ස පරිවුත්ථදිවසෙ ඔධුනිත්වා මක්ඛෙත්වා පුරිමාය ආපත්තියා මූලදිවසපරිච්ඡෙදෙ පච්ඡා ආපන්නං ආපත්තිං සමොදහිත්වා දාතබ්බපරිවාසො වුච්චති. **අග්ඝසමොධානො** නාම සම්බහුලාසු ආපත්තීසු යා එකා වා ද්වෙ වා තිස්සො වා සම්බහුලා වා ආපත්තියො සබ්බචිරප්පටිච්ඡන්නායො, තාසං අග්ඝෙන සමොධාය තාසං රත්තිපරිච්ඡෙදවසෙන අවසෙසානං ඌනතරප්පටිච්ඡන්නානං ආපත්තීනං දාතබ්බපරිවාසො වුච්චති. **මිස්සකසමොධානො** නාම නානාවත්ථුකායො ආපත්තියො එකතො කත්වා දාතබ්බපරිවාසො වුච්චති, අයං තිවිධොපි සමොධානපරිවාසෙ සඞ්ඛෙපකථා, විත්ථාරො පන සමන්තපාසාදිකායං

(චූළව. අට්ඨ. 102) වුත්තො, ඉදං ‘‘පරිවත්ථබ්බ’’න්ති පදස්ස විනිච්ඡයකථාමුඛං.

උත්තරි ඡාරත්තන්ති පරිවාසතො උත්තරි ඡ රත්තියො. **භික්ඛුමානත්තායාති** භික්ඛූනං මානභාවාය, ආරාධනත්ථායාති වුත්තං හොති. **පටිපජ්ජිතබ්බන්ති** වත්තිතබ්බං. භික්ඛුමානත්තඤ්ච පනෙතං පටිච්ඡන්නාපටිච්ඡන්නවසෙන දුවිධං. තත්ථ යස්ස අප්පටිච්ඡන්නාපත්ති හොති, තස්ස පරිවාසං අදත්වා මානත්තමෙව දාතබ්බං, ඉදං **අප්පටිච්ඡන්නමානත්තං.** යස්ස පටිච්ඡන්නා හොති, තස්ස පරිවාසපරියොසානෙ දාතබ්බං මානත්තං **පටිච්ඡන්නමානත්තන්ති** වුච්චති, ඉදං ඉධ අධිප්පෙතං. උභින්නම්පි පනෙතෙසං දානවිධි විනිච්ඡයකථා ච සමන්තපාසාදිකායං (චූළව. අට්ඨ. 102) වුත්තනයෙන වෙදිතබ්බා, අයං පනෙත්ථ සඞ්ඛෙපො. සචෙ අයං වත්තං නික්ඛිපිත්වා පච්චූසසමයෙ සමාදාතුං ගච්ඡති, සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන චතූහි භික්ඛූහි සද්ධිං පරිවාසෙ වුත්තප්පකාරං පදෙසං ගන්ත්වා ‘‘මානත්තං සමාදියාමි, වත්තං සමාදියාමී’’ති සමාදියිත්වා නෙසං ආරොචෙත්වා තතො තෙසු ගතෙසු වා අගතෙසු වා පුරිමනයෙන පටිපජ්ජිතබ්බං. **යත්ථ සියා වීසතිගණොති** එත්ථ වීසතිසඞ්ඝො ගණො අස්සාති වීසතිගණො. **තත්‍රාති** යත්‍ර සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන වීසතිගණො භික්ඛුසඞ්ඝො අත්ථි, තත්ථ. **අබ්භෙතබ්බොති** අභිඑතබ්බො, සම්පටිච්ඡිතබ්බො, අබ්භානකම්මවසෙන ඔසාරෙතබ්බොති වුත්තං හොති. අව්හාතබ්බොති වා අත්ථො. අබ්භානකම්මං පන පාළිවසෙන ඛන්ධකෙ (චූළව. 100 ආදයො) විනිච්ඡයවසෙන සමන්තපාසාදිකායං වුත්තං. **අනබ්භිතොති** න අබ්භිතො අසම්පටිච්ඡිතො, අකතබ්භානකම්මොති වුත්තං හොති. අනව්හාතොති වා අත්ථො. **තෙ ච භික්ඛූ ගාරය්හාති** යෙ ඌනභාවං ඤත්වා අබ්භෙන්ති, තෙ භික්ඛූ ච ගරහිතබ්බා, සාතිසාරා සදොසා දුක්කටං ආපජ්ජන්තීති අත්ථො. **අයං තත්ථ සාමීචීති** අයං තත්ථ අනුධම්මතා ලොකුත්තරධම්මං අනුගතා ඔවාදානුසාසනී සාමීචි ධම්මතා. සෙසමෙත්ථ වුත්තනයමෙවාති.

කඞ්ඛාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

සඞ්ඝාදිසෙසවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

අනියතකණ්ඩො

1. පඨමානියතසික්ඛාපදවණ්ණනා

අනියතුද්දෙසෙ **ඉමෙ ඛො** පනාතිආදි වුත්තනයමෙව. **මාතුගාමෙනාති** තදහුජාතායපි ජීවමානකමනුස්සිත්ථියා. **එකො එකායාති** එකො භික්ඛු මාතුගාමසඞ්ඛාතාය එකාය ඉත්ථියා සද්ධිං. **රහොති** චක්ඛුස්ස රහො. කිඤ්චාපි පාළියං (පාරා. 445) සොතස්ස රහො ආගතො, චක්ඛුස්සෙව පන රහො ‘‘රහො’’ති ඉධ අධිප්පෙතො. සචෙපි හි පිහිතකවාටස්ස ගබ්භස්ස ද්වාරෙ නිසින්නො විඤ්ඤූ පුරිසො හොති, නෙව අනාපත්තිං කරොති. යත්ථ පන සක්කා දට්ඨුං, තාදිසෙ අන්තොද්වාදසහත්ථෙපි ඔකාසෙ නිසින්නො සචක්ඛුකො වික්ඛිත්තචිත්තොපි නිද්දායන්තොපි අනාපත්තිං කරොති, සමීපෙ ඨිතොපි අන්ධො න කරොති, චක්ඛුමාපි නිපජ්ජිත්වා නිද්දායන්තොපි න කරොති, ඉත්ථීනං පන සතම්පි න කරොතියෙව, තෙන වුත්තං ‘‘රහොති චක්ඛුස්ස රහො’’ති. **පටිච්ඡන්නෙ ආසනෙති** කුට්ටාදීහි පටිච්ඡන්නොකාසෙ. **අලංකම්මනියෙති** කම්මක්ඛමං කම්මයොග්ගන්ති කම්මනියං, අලං පරියත්තං කම්මනියභාවායාති අලංකම්මනියං, තස්මිං අලංකම්මනියෙ. යත්ථ අජ්ඣාචාරං කරොන්තා සක්කොන්ති තං කම්මං කාතුං, තාදිසෙති අත්ථො. **නිසජ්ජං කප්පෙය්‍යාති** නිසජ්ජං කරෙය්‍ය, නිසීදෙය්‍යාති අත්ථො. එත්ථ ච සයනම්පි නිසජ්ජාය එව සඞ්ගහිතං. **සද්ධෙය්‍යවචසාති** සද්ධාතබ්බවචනා, අරියසාවිකාති අත්ථො. **නිසජ්ජං භික්ඛු පටිජානමානොති** කිඤ්චාපි එවරූපා උපාසිකා දිස්වා වදති, අථ ඛො භික්ඛු නිසජ්ජං පටිජානමානොව තිණ්ණං ධම්මානං අඤ්ඤතරෙන කාරෙතබ්බො, න අප්පටිජානමානොති අත්ථො. **යෙන වා සාති** නිසජ්ජාදීසු ආකාරෙසු යෙන වා ආකාරෙන සද්ධිං මෙථුනාදීනි ආරොපෙත්වා සා උපාසිකා වදෙය්‍ය, පටිජානමානොව තෙන සො භික්ඛු කාරෙතබ්බො, එවරූපායපි හි උපාසිකාය වචනමත්තෙන ආකාරෙන න කාරෙතබ්බොති අත්ථො. කස්මා? යස්මා දිට්ඨං නාම තථාපි හොති, අඤ්ඤථාපීති. **අයං ධම්මො අනියතොති** තිණ්ණං ආපත්තීනං යං ආපත්තිං වා වත්ථුං වා පටිජානාති, තස්ස වසෙන කාරෙතබ්බතාය අනියතො.

සාවත්ථියං උදායිත්ථෙරං ආරබ්භ මාතුගාමෙන සද්ධිං වුත්තප්පකාරෙ ආසනෙ නිසජ්ජකප්පනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, මෙථුනධම්මසන්නිස්සිතකිලෙසසඞ්ඛාතෙන රහස්සාදෙන මාතුගාමස්ස සන්තිකං ගන්තුකාමතාය අක්ඛිඅඤ්ජනාදිතො පට්ඨාය සබ්බපයොගෙසු දුක්කටං. ගන්ත්වා තස්මිං වා නිසින්නෙ ඉත්ථී නිසීදතු, තස්සා වා නිසින්නාය සො නිසීදතු, අපච්ඡා අපුරිමංයෙව උභො වා නිසීදන්තු, උභින්නං නිසජ්ජාය පාචිත්තියං. සචෙ පන කායසංසග්ගං වා මෙථුනං වා සමාපජ්ජති, තෙසං වසෙන කාරෙතබ්බො. නිපජ්ජනෙපි එසෙව නයො. වුත්තප්පකාරෙ පුරිසෙ නිපජ්ජිත්වා අනිද්දායන්තෙ අනන්ධෙ විඤ්ඤූපුරිසෙ උපචාරගතෙ සති, ඨිතස්ස, අරහොපෙක්ඛස්ස, අඤ්ඤවිහිතස්ස ච

නිසජ්ජනපච්චයා අනාපත්ති. උම්මත්තකාදීනං පන තීහිපි ආපත්තීහි අනාපත්ති. සියා සීලවිපත්ති, සියා ආචාරවිපත්ති. යං පන ආපත්තිං පටිජානාති, තස්සා වසෙන අධිගහෙදො ඤාතබ්බො. සමුට්ඨානාදීනි පඨමපාරාජිකසදිසානෙවාති.

පඨමානියතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. දුතියානියතසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ ඉත්ථීපි පුරිසොපි යො කොචි විඤ්ඤූ අනන්ධො අබධිරො අන්තොද්වාදසහත්ථෙ ඔකාසෙ ඨිතො වා නිසින්නො වා වික්ඛිත්තොපි නිද්දායන්තොපි අනාපත්තිං කරොති. බධිරො පන චක්ඛුමාපි, අන්ධො වා අබධිරොපි න කරොති. පාරාජිකාපත්තිඤ්ච පරිහාපෙත්වා දුට්ඨුල්ලවාචාපත්ති වුත්තාති අයං විසෙසො. සෙසං පුරිමනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. සමුට්ඨානාදීනි පනෙත්ථ අදින්නාදානසදිසානෙවාති.

දුතියානියතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

උද්දිට්ඨා ඛොතිආදි සබ්බත්ථ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං.

කඞ්ඛාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

අනියතවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නිස්සග්ගියකණ්ඩො

ඉතො පරං පන **ඉමෙ ඛො** **පනා**තිආදි සබ්බත්ථ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං.

1. චීවරවග්ගො

1. කථිනසික්ඛාපදවණ්ණනා

නිස්සග්ගියෙසු පන චීවරවග්ගස්ස තාව පඨමසික්ඛාපදෙ **නිට්ඨිතචීවරස්මි**න්ති සූචිකම්මපරියොසානෙන වා, ‘‘නට්ඨං වා විනට්ඨං වා දඩ්ඪං වා චීවරාසා වා උපච්ඡින්නා’’ති (පාරා. 463) ඉමෙසු වා යෙන කෙනචි ආකාරෙන නිට්ඨිතෙ චීවරස්මිං, චීවරස්ස කරණපලිබොධෙ උපච්ඡින්නෙති අත්ථො. අත්ථතකථිනස්ස හි භික්ඛුනො යාව ඉමෙහාකාරෙහි චීවරපලිබොධො න ඡිජ්ජති, තාව කථිනානිසංසං ලභති. **උබ්භතස්මිං කථිනෙ**ති යං සඞ්ඝස්ස කථිනං අත්ථතං, තස්මිඤ්ච උබ්භතෙ. තත්‍රෙවං සඞ්ඛෙපතො කථිනත්ථාරො ච උබ්භාරො ච වෙදිතබ්බො. අයඤ්හි කථිනත්ථාරො නාම භගවතා පුරිමවස්සංවුට්ඨානං අනුඤ්ඤාතො, සො සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන පඤ්චන්නං ජනානං වට්ටති, තස්මා යත්ථ චත්තාරො වා තයො වා ද්වෙ වා එකො වා පුරිමවස්සං උපගතො, තත්ථ පච්ඡිමවස්සූපගතෙ ගණපූරකෙ කත්වා අත්ථරිතබ්බං, තෙ ච ගණපූරකාව හොන්ති, ආනිසංසෙ න ලභන්ති, තස්මා සචෙ පුරිමවස්සංවුට්ඨානං ගහට්ඨපබ්බජිතෙසු යො කොචි ධම්මෙන සමෙන චීවරං දෙති ‘‘ඉමිනා කථිනං අත්ථරථා’’ති (මහාව. 306-309), තං ඛන්ධකෙ වුත්තාය ඤත්තිදුතියකම්මවාචාය කථිනත්ථාරාරහස්ස භික්ඛුනො දාතබ්බං. තෙන තදහෙව පඤ්ච වා අතිරෙකානි වා ඛණ්ඩානි ඡින්දිත්වා සඞ්ඝාටි වා උත්තරාසඞ්ගො වා අන්තරවාසකො වා කාතබ්බො, සෙසභික්ඛූහිපි තස්ස සහායෙහි භවිතබ්බං, සචෙ කතචීවරමෙව උප්පජ්ජති, සුන්දරමෙව. අච්ඡින්නාසිබ්බිතං පන න වට්ටති. තෙන භික්ඛුනා සචෙ සඞ්ඝාටියා අත්ථරිතුකාමො හොති, පොරාණිකං සඞ්ඝාටිං පච්චුද්ධරිත්වා නවං සඞ්ඝාටිං අධිට්ඨහිත්වා ‘‘ඉමාය සඞ්ඝාටියා කථිනං අත්ථරාමී’’ති අත්ථරිතබ්බං. උත්තරාසඞ්ගඅන්තරවාසකෙසුපි එසෙව නයො. තතො තෙන පුරිමවස්සංවුට්ථෙ අන්තොසීමාගතෙ භික්ඛූ උපසඞ්කමිත්වා ‘‘අත්ථතං, භන්තෙ, සඞ්ඝස්ස කථිනං, ධම්මිකො කථිනත්ථාරො, අනුමොදථා’’ති (පරි. 413) වත්තබ්බං, ථෙරානඤ්ච නවානඤ්ච බහූනඤ්ච එකස්ස ච අනුරූපං සල්ලක්ඛෙත්වා වත්තබ්බං. තෙහිපි ‘‘අත්ථතං, භන්තෙ, සඞ්ඝස්ස කථින’’න්ති වා ‘‘අත්ථතං, ආවුසො, සඞ්ඝස්ස කථින’’න්ති වා වත්වා ‘‘ධම්මිකො කථිනත්ථාරො, අනුමොදාමා’’ති වා ‘‘අනුමොදාමී’’ති වා වත්තබ්බං. පුරිමවස්සංවුට්ඨෙසුපි යෙ අනුමොදන්ති, තෙසංයෙව අත්ථතං හොති කථිනං. තෙ තතො පට්ඨාය යාව කථිනස්සුබ්භාරා අනාමන්තචාරො, අසමාදානචාරො, යාවදත්ථචීවරං, ගණභොජනං, යො ච තත්ථ චීවරුප්පාදො, තස්මිං ආවාසෙ සඞ්ඝස්ස උප්පන්නචීවරඤ්චාති ඉමෙ පඤ්චානිසංසෙ ලභන්ති, අයං තාව කථිනත්ථාරො. තං පනෙතං කථිනං

‘‘අට්ඨිමා, භික්ඛවෙ, මාතිකා කඨිනස්සුබ්භාරාය පක්කමනන්තිකා නිට්ඨානන්තිකා සන්නිට්ඨානන්තිකා නාසනන්තිකා සවනන්තිකා ආසාවච්ඡෙදිකා සීමාතික්කමනන්තිකා සහුබ්භාරා’’ති (මහාව. 310) එවං වුත්තාසු අට්ඨසු මාතිකාසු අඤ්ඤතරවසෙන උද්ධරීයති, තත්ථ විත්ථාරවිනිච්ඡයො සමන්තපාසාදිකායං (මහාව. අට්ඨ. 310) වුත්තනයෙන වෙදිතබ්බො. ඉති ‘‘උබ්භතස්මිං කඨිනෙ’’තිඉමිනා සෙසපලිබොධාභාවං දස්සෙති.

දසාහපරමන්ති දස අහානි පරමො පරිච්ඡෙදො අස්සාති **දසාහපරමො,** තං දසාහපරමං කාලං ධාරෙතබ්බන්ති අත්ථො. අධිට්ඨිතවිකප්පිතෙසු අපරියාපන්නත්තා අතිරෙකං චීවරන්ති **අතිරෙකචීවරං,** චීවරං නාම ඛොමං කප්පාසිකං කොසෙය්‍යං කම්බලං සාණං භඞ්ගන්ති එතෙසං වා තදනුලොමානං වා අඤ්ඤතරං අයමස්ස ජාති, පමාණතො පන තං විකප්පනුපගං පච්ඡිමං ඉධ අධිප්පෙතං. වුත්තඤ්හෙතං ‘‘අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, ආයාමතො අට්ඨඞ්ගුලං සුගතඞ්ගුලෙන චතුරඞ්ගුලවිත්ථතං පච්ඡිමං චීවරං විකප්පෙතු’’න්ති (මහාව. 358). යං පන වුත්තං ‘‘අධිට්ඨිතවිකප්පිතෙසු අපරියාපන්නත්තා’’ති, එත්ථ ‘‘අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, තිචීවරං අධිට්ඨාතුං න විකප්පෙතුං, වස්සිකසාටිකං වස්සානං චතුමාසං අධිට්ඨාතුං තතො පරං විකප්පෙතුං, නිසීදනං අධිට්ඨාතුං න විකප්පෙතුං පච්චත්ථරණං අධිට්ඨාතුං න විකප්පෙතුං, කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදිං යාව ආබාධා අධිට්ඨාතුං තතො පරං විකප්පෙතුං, මුඛපුඤ්ඡනචොළකං අධිට්ඨාතුං න විකප්පෙතුං, පරික්ඛාරචොළං අධිට්ඨාතුං න විකප්පෙතු’’න්ති (මහාව. 358) ඉමිනා නයෙන අධිට්ඨාතබ්බවිකප්පෙතබ්බතා ජානිතබ්බා. තත්ථ **තිචීවරං** අධිට්ඨහන්තෙන රජිත්වා කප්පබින්දුං දත්වා පමාණයුත්තමෙව අධිට්ඨාතබ්බං, තස්ස පමාණං උක්කට්ඨපරිච්ඡෙදෙන සුගතචීවරතො ඌනකං වට්ටති, ලාමකපරිච්ඡෙදෙන සඞ්ඝාටියා තාව උත්තරාසඞ්ගස්ස ච දීඝතො මුට්ඨිපඤ්චකං, තිරියං මුට්ඨිත්තිකං, අන්තරවාසකො දීඝතො මුට්ඨිපඤ්චකො, තිරියං ද්විහත්ථොපි වට්ටති. වුත්තප්පමාණතො පන අතිරෙකඤ්ච ඌනකඤ්ච ‘‘පරික්ඛාරචොළ’’න්ති අධිට්ඨාතබ්බං. තත්ථ යස්මා ‘‘ද්වෙ චීවරස්ස අධිට්ඨානානි කායෙන වා අධිට්ඨෙති, වාචාය වා අධිට්ඨෙතී’’ති වුත්තං, තස්මා පුරාණසඞ්ඝාටිං ‘‘ඉමං සඞ්ඝාටිං පච්චුද්ධරාමී’’ති පච්චුද්ධරිත්වා නවං හත්ථෙන ගහෙත්වා ‘‘ඉමං සඞ්ඝාටිං අධිට්ඨාමී’’ති චිත්තෙන ආභොගං කත්වා කායවිකාරං කරොන්තෙන කායෙන වා අධිට්ඨාතබ්බා, වචීභෙදං කත්වා වාචාය වා අධිට්ඨාතබ්බා. තත්‍ර දුවිධං අධිට්ඨානං – සචෙ හත්ථපාසෙ හොති, ‘‘ඉමං සඞ්ඝාටිං අධිට්ඨාමී’’ති වාචා භින්දිතබ්බා. අථ අන්තොගබ්භාදීසු සාමන්තවිහාරෙ වා හොති, ඨපිතට්ඨානං සල්ලක්ඛෙත්වා ‘‘එතං සඞ්ඝාටිං අධිට්ඨාමී’’ති වාචා භින්දිතබ්බා. එස නයො උත්තරාසඞ්ගෙ ච අන්තරවාසකෙ ච. නාමමත්තමෙව හි විසෙසො. තස්මා සබ්බානි සඞ්ඝාටිං උත්තරාසඞ්ගං අන්තරවාසකන්ති එවං අත්තනො අත්තනො නාමෙනෙව

අධිට්ඨාතබ්බානි. සචෙ අධිට්ඨහිත්වා ඨපිතවත්ථෙහි සඞ්ඝාටිආදීනි කරොති, නිට්ඨිතෙ රජනෙ ච කප්පෙ ච ''ඉමං පච්චුද්ධරාමී''ති පච්චුද්ධරිත්වා පුන අධිට්ඨාතබ්බානි. ඉදඤ්ච පන තිචීවරං සුඛපරිභොගත්ථං පරික්ඛාරචොළං අධිට්ඨාතුම්පි වට්ටති.

වස්සිකසාටිකා අනතිරිත්තපමාණා නාමං ගහෙත්වා වුත්තනයෙනෙව චත්තාරො වස්සිකෙ මාසෙ අධිට්ඨාතබ්බා, තතො පරං පච්චුද්ධරිත්වා විකප්පෙතබ්බා, වණ්ණභෙදමත්තරත්තාපි චෙසා වට්ටති, ද්වෙ පන න වට්ටන්ති. **නිසීදනං** වුත්තනයෙන අධිට්ඨාතබ්බමෙව, තඤ්ච ඛො පමාණයුත්තං එකමෙව, ද්වෙ න වට්ටන්ති. **පච්චත්ථරණම්පි** අධිට්ඨාතබ්බමෙව, තං පන මහන්තම්පි එකම්පි බහූනිපි වට්ටන්ති, නීලම්පි පීතකම්පි සදසම්පි පුප්ඵදසම්පීති සබ්බප්පකාරම්පි වට්ටති. **කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදි** යාව ආබාධො අත්ථි, තාව පමාණිකා අධිට්ඨාතබ්බා, ආබාධෙ වූපසන්තෙ පච්චුද්ධරිත්වා විකප්පෙතබ්බා, සා එකාව වට්ටති. **මුඛපුඤ්ඡනචොළං** අධිට්ඨාතබ්බමෙව, තං පන එකම්පි බහූනිපි මහන්තම්පි වට්ටතියෙව. **පරික්ඛාරචොළෙ** ගණනා නත්ථි, යත්තකං ඉච්ඡති, තත්තකං අධිට්ඨාතබ්බමෙව. **ථවිකාපි පරිස්සාවනම්පි** විකප්පනුපගං පච්ඡිමපමාණං ''පරික්ඛාරචොළ''න්ති අධිට්ඨාතබ්බමෙව, බහූනිපි එකතො කත්වා ''ඉමානි චීවරානි පරික්ඛාරචොළානි අධිට්ඨාමී''තිආදිනා නයෙන අධිට්ඨාතුං වට්ටතියෙව. මඤ්චභිසි පීඨභිසි බිබ්බොහනං පාවාරො කොජවොති එතෙසු පන සෙනාසනපරික්ඛාරත්ථාය දින්නපච්චත්ථරණෙ ච අධිට්ඨානකිච්චං නත්ථියෙව. සබ්බඤ්ච පනෙතං වුත්තප්පකාරෙන අධිට්ඨිතචීවරං අඤ්ඤස්ස දානෙන, අච්ඡින්දිත්වා ගහණෙන, විස්සාසග්ගාහෙන, හීනායාවත්තනෙන, සික්ඛාපච්චක්ඛානෙන, කාලඞ්කිරියාය, ලිඞ්ගපරිවත්තනෙන, පච්චුද්ධරණෙනාති ඉමෙහි අට්ඨහි කාරණෙහි අධිට්ඨානං විජහති. තිචීවරං පන කනිට්ඨඞ්ගුලිනඛපිට්ඨිප්පමාණෙන ඡිද්දෙනාපි විජහති, තඤ්ච ඛො විනිබ්බෙධෙනෙව. සචෙ හි ඡිද්දස්ස අබ්භන්තරෙ එකතන්තුපි අච්ඡින්නො හොති, රක්ඛතියෙව. තත්ථ සඞ්ඝාටියා ච උත්තරාසඞ්ගස්ස ච දීඝන්තතො විදත්ථිප්පමාණස්ස තිරියන්තතො අට්ඨඞ්ගුලප්පමාණස්ස පදෙසස්ස ඔරතො ඡිද්දං අධිට්ඨානං භින්දති, අන්තරවාසකෙපි දීඝන්තතො එතදෙව පමාණං, තිරියන්තෙන පන චතුරඞ්ගුලතා වෙදිතබ්බා. තිණ්ණන්නම්පි වුත්තොකාසස්ස පරතො න භින්දති, තස්මා ඡිද්දෙ ජාතෙ තිචීවරං අතිරෙකචීවරට්ඨානෙ තිට්ඨති, සූචිකම්මං කත්වා පුන අධිට්ඨාතබ්බං. වස්සිකසාටිකා වස්සානමාසාතික්කමෙනාපි, කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදි ආබාධවූපසමෙනාපි අධිට්ඨානං විජහති. තස්මා සා තතො පරං විකප්පෙතබ්බා. විකප්පනලක්ඛණං පන සබ්බචීවරානං විකප්පනසික්ඛාපදෙයෙව වණ්ණයිස්සාම. කෙවලඤ්හි ඉමස්මිං ඔකාසෙ යං එවං අනධිට්ඨිතං අවිකප්පිතඤ්ච, තං ''අතිරෙකචීවර''න්ති වෙදිතබ්බං.

තං අතික්කාමයතො නිස්සග්ගියං පාචිත්තියන්ති තං යථාවුත්තජාතිප්පමාණං චීවරංදසාහපරමං කාලං අතික්කාමයතො එත්ථන්තරෙ යථා අතිරෙකචීවරං න හොති, තථා අකුබ්බතො නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං, තඤ්ච චීවරං නිස්සග්ගියං හොති, පාචිත්තියං ආපත්ති චස්ස හොතීති අත්ථො. අථ වා නිස්සජ්ජනං නිස්සග්ගියං, පුබ්බභාගෙ කත්තබ්බස්ස විනයකම්මස්සෙතං නාමං, නිස්සග්ගියමස්ස අත්ථීති නිස්සග්ගියමිච්චෙව. කිං තං? පාචිත්තියං. තං අතික්කාමයතො සහ නිස්සග්ගියෙන නිස්සග්ගියවිනයකම්මං පාචිත්තියං හොතීති අයමෙත්ථ අත්ථො. තඤ්ච පනෙතං චීවරං යං දිවසං උප්පන්නං, තස්ස යො අරුණො, සො උප්පන්නදිවසනිස්සිතො, තස්මා චීවරුප්පාදදිවසෙන සද්ධිං එකාදසෙ අරුණුග්ගමනෙ දසාහාතික්කමිතං හොති, තං ගහෙත්වා සඞ්ඝස්ස වා ගණස්ස වා පුග්ගලස්ස වා නිස්සජ්ජිතබ්බං, තත්‍රායං නයො – සඞ්ඝස්ස තාව එවං නිස්සජ්ජිතබ්බං ''ඉදං මෙ, භන්තෙ, චීවරං දසහාතික්කන්තං නිස්සග්ගියං, ඉමාහං සඞ්ඝස්ස නිස්සජ්ජාමී''ති නිස්සජ්ජිත්වා ''අහං, භන්තෙ, එකං නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං ආපන්නො, තං පටිදෙසෙමී''ති එවං ආපත්ති දෙසෙතබ්බා. සචෙ ද්වෙ හොන්ති, ''ද්වෙ''ති වත්තබ්බං, සචෙ තදුත්තරි, ''සම්බහුලා''ති වත්තබ්බං. නිස්සජ්ජනෙපි සචෙ ද්වෙ වා බහූනි වා හොන්ති, ''ඉමානි මෙ, භන්තෙ, චීවරානි දසාහාතික්කන්තානි නිස්සග්ගියානි, ඉමානාහං සඞ්ඝස්ස නිස්සජ්ජාමී''ති වත්තබ්බං, පාළිං වත්තුං අසක්කොන්තෙන අඤ්ඤථාපි වත්තබ්බං. බ්‍යත්තෙන භික්ඛුනා පටිබලෙන සඞ්ඝො ඤාපෙතබ්බො ''සුණාතු මෙ, භන්තෙ, සඞ්ඝො, අයං ඉත්ථන්නාමො භික්ඛු ආපත්තිං සරති විවරති උත්තානිං කරොති දෙසෙති, යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, අහං ඉත්ථන්නාමස්ස භික්ඛුනො ආපත්තිං පටිග්ගණ්හෙය්‍යා''න්ති (චූළව. 239), ඉමිනා ලක්ඛණෙන ආපත්තිං පටිග්ගණ්හිත්වා වත්තබ්බො ''පස්සසී''ති, ''ආම පස්සාමී''ති, ''ආයතිං සංවරෙය්‍යාසී''ති, ''සාධු සුට්ඨු සංවරිස්සාමී''ති. ද්වීසු පන සම්බහුලාසු වා පුරිමනයෙනෙව වචනභෙදො කාතබ්බො. දෙසිතාය ආපත්තියා ''සුණාතු මෙ, භන්තෙ, සඞ්ඝො, ඉදං චීවරං ඉත්ථන්නාමස්ස භික්ඛුනො නිස්සග්ගියං සඞ්ඝස්ස නිස්සට්ඨං, යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, සඞ්ඝො ඉමං චීවරං ඉත්ථන්නාමස්ස භික්ඛුනො දදෙය්‍යා''ති (පාරා. 464) එවං නිස්සට්ඨචීවරං දාතබ්බං, ද්වීසු බහූසු වා වචනභෙදො කාතබ්බො.

ගණස්ස පන නිස්සජ්ජන්තෙන ''ඉමාහ''න්ති වා ''ඉමානි අහ''න්ති වා වත්වා ''ආයස්මන්තානං නිස්සජ්ජාමී''ති වත්තබ්බං, ආපත්තිප්පටිග්ගාහකෙනාපි ''සුණන්තු මෙ ආයස්මන්තා, අයං ඉත්ථන්නාමො භික්ඛු ආපත්තිං සරති…පෙ…. දෙසෙති, යදායස්මන්තානං පත්තකල්ල''න්ති වත්තබ්බං, චීවරදානෙපි ''සුණන්තු මෙ ආයස්මන්තා, ඉදං චීවරං ඉත්ථන්නාමස්ස භික්ඛුනො නිස්සග්ගියං ආයස්මන්තානං නිස්සට්ඨං, යදායස්මන්තානං පත්තකල්ලං, ආයස්මන්තා ඉමං චීවරං ඉත්ථන්නාමස්ස භික්ඛුනො දදෙය්‍යු''න්ති (පාරා. 466) වත්තබ්බං, සෙසං පුරිමසදිසමෙව. පුග්ගලස්ස පන නිස්සජ්ජන්තෙන ''ඉමාහ''න්ති වා ''ඉමානි අහ''න්ති වා

වත්වා ‘‘ආයස්මතො නිස්සජ්ජාමී’’ති වත්තබ්බං, නිස්සජ්ජිත්වා ‘‘අහං, භන්තෙ, එකං නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං ආපන්නො, තං පටිදෙසෙමී’’ති එවං ආපත්ති දෙසෙතබ්බා. සචෙ පන නවකතරො හොති, ‘‘ආවුසො’’ති වත්තබ්බං, තෙනාපි ‘‘පස්සසී’’ති වා ‘‘පස්සථා’’ති වා වුත්තෙ ‘‘ආම, භන්තෙ’’ති වා ‘‘ආම ආවුසො’’ති වා වත්වා ‘‘පස්සාමී’’ති වත්තබ්බං, තතො ‘‘ආයතිං සංවරෙය්‍යාසී’’ති වා ‘‘සංවරෙය්‍යාථා’’ති වා වුත්තෙ ‘‘සාධු සුට්ඨු සංවරිස්සාමී’’ති වත්තබ්බං. එවං දෙසිතාය ආපත්තියා ‘‘ඉමං චීවරං ආයස්මතො දම්මී’’ති දාතබ්බං, ද්වීසු තීසු වා පුබ්බෙ වුත්තානුසාරෙනෙව නයො වෙදිතබ්බො. ද්වින්නං පන යථා ගණස්ස, එවං නිස්සජ්ජිතබ්බං, තතො ආපත්තිප්පටිග්ගහණඤ්ච නිස්සට්ඨචීවරදානඤ්ච තෙසං අඤ්ඤතරෙන යථා එකෙන පුග්ගලෙන, තථා කාතබ්බං, ඉදං පන සබ්බනිස්සග්ගියෙසු විධානං. චීවරං පත්තො නිසීදනන්ති වත්ථුමත්තමෙව භිනානං, පරම්මුඛං පන වත්ථු ‘‘එත’’න්ති නිස්සජ්ජිතබ්බං. සචෙ බහූනි හොන්ති, ‘‘එතානී’’ති වත්තබ්බං. නිස්සට්ඨදානෙපි එසෙව නයො. නිස්සට්ඨවත්ථුං ‘‘දින්නමිදං ඉමිනා මය්හ’’න්ති සඤ්ඤාය න පටිදෙන්තස්ස දුක්කටං, තස්ස සන්තකභාවං ඤත්වා ලෙසෙන අච්ඡින්දන්තො සාමිකස්ස ධුරනික්ඛෙපෙන භණ්ඩං අග්ඝාපෙත්වා කාරෙතබ්බොති.

වෙසාලියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ අතිරෙකචීවරධාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ‘‘දසාහපරම’’න්ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, අනිස්සජ්ජිත්වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස දුක්කටං, යථා ච ඉධ, එවං සබ්බත්ථ, තස්මා නං පරතො න වක්ඛාම. දසාහං අනතික්කන්තෙපි අතික්කන්තසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං. අතික්කන්තෙ අනතික්කන්තසඤ්ඤිනොපි වෙමතිකස්සපි නිස්සග්ගියං පාචිත්තියමෙව, තථා අනධිට්ඨිතාවිකප්පිතඅපස්සජ්ජිතඅනට්ඨාවිනට්ඨඅදඩ්ඪාවිලුත්තෙසු අධිට්ඨිතාදිසඤ්ඤිනො. අන්තොදසාහං අධිට්ඨිතෙ විකප්පිතෙ විස්සජ්ජිතෙ නට්ඨෙ විනට්ඨෙ දඩ්ඪෙ අච්ඡින්නෙ විස්සාසෙන ගාහිතෙ උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ආචාරවිපත්ති, යථා ච ඉදං, එවං ඉතො පරානිපි, උභතොපාතිමොක්ඛෙසුපි හි පාරාජිකානි ච සඞ්ඝාදිසෙසා ච සීලවිපත්ති, සෙසාපත්තියො ආචාරවිපත්ති, ආජීවවිපත්ති වා දිට්ඨිවිපත්ති වා කාචි ආපත්ති නාම නත්ථි. ආජීවවිපත්තිපච්චයා පන ඨපෙත්වා දුබ්භාසිතං ඡ ආපත්තික්ඛන්ධා පඤ්ඤත්තා, දිට්ඨිවිපත්තිපච්චයා පාචිත්තියදුක්කටවසෙන ද්වෙ ආපත්තික්ඛන්ධා පඤ්ඤත්තාති, ඉදමෙත්ථ ලක්ඛණං, ඉති විපත්තිකථා ඉධෙව නිට්ඨිතාති, න නං ඉතො පරං විචාරයිස්සාම. ජාතිප්පමාණසම්පන්නස්ස චීවරස්ස අත්තනො සන්තකතා, ගණනුපගතා, ඡින්නපලිබොධභාවො, අතිරෙකචීවරතා, දසාහාතික්කමොති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි. කඨිනසමුට්ඨානං, අකිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

කථිනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. උදොසිතසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ **නිට්ඨිතචීවරස්මිං භික්ඛුනා**ති එත්ථ පුරිමසික්ඛාපදෙ විය අත්ථං අග්ගහෙත්වා නිට්ඨිතෙ චීවරස්මිං භික්ඛුනොති එවං සාමිවසෙන කරණවචනස්ස අත්ථො වෙදිතබ්බො. කරණවසෙන හි භික්ඛුනා ඉදං නාම කම්මං කාතබ්බං, තං නත්ථි, සාමිවසෙන පන භික්ඛුනො චීවරස්මිං නිට්ඨිතෙ කථිනෙ ච උබ්භතෙ එවං ඉමෙහි චීවරනිට්ඨානකථිනුබ්භාරෙහි ඡින්නපලිබොධො එකරත්තම්පි චෙ භික්ඛු තිචීවරෙන විප්පවසෙය්‍යාති එවං අත්ථො යුජ්ජති. තත්ථ **තිචීවරෙනා**ති තිචීවරාධිට්ඨානනයෙන අධිට්ඨිතෙසු සඞ්ඝාටිආදීසු යෙනකෙනචි. **විප්පවසෙය්‍යා**ති වියුත්තො වසෙය්‍ය, ''ගාමො එකූපචාරො නානූපචාරො''තිආදිනා (පාරා. 477) නයෙන පාළියං වුත්තානං ගාමනිගමනනිවෙසනඋදොසිතඅට්ටමාළපාසාදහම්මියනාවාසත්ථඛෙත්තධඤ්ඤකරණආරාමවිහාරරුක්ඛමූලඅජ්ඣොකාසප්පභෙදානං පන්නරසානං නික්ඛෙපට්ඨානානං යත්ථකත්ථචි නික්ඛිපිත්වා තෙසං ගාමාදීනං බහි හත්ථපාසාතික්කමෙන අරුණං උට්ඨාපෙය්‍යාති අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො, විත්ථාරො පන සමන්තපාසාදිකායං (පාරා. අට්ඨ. 2.473-477-8) වුත්තො. **අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියා**ති යං සඞ්ඝො ගිලානස්ස භික්ඛුනො තිචීවරෙන අවිප්පවාසසම්මුතිං දෙති, තං ඨපෙත්වා අලද්ධසම්මුතිකස්ස භික්ඛුනො එකරත්තම්පි විප්පවාසතො වුත්තනයෙනෙව නිස්සග්ගියං පාචිත්තියන්ති වෙදිතබ්බං, කෙවලං ඉධ ''ඉදං මෙ, භන්තෙ, චීවරං රත්තිවිප්පවුත්ථං අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියා නිස්සග්ගිය''න්තිආදිනා නයෙන වචනභෙදො හොති, අයං පන විසෙසො.

සාවත්ථියං සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ සන්තරුත්තරෙන ජනපදචාරිකං පක්කමනවත්ථුස්මිං

පඤ්ඤත්තං, ''අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියා''ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, අවිප්පවුත්ථෙ විප්පවුත්ථසඤ්ඤිනො චෙව වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං. විප්පවුත්ථෙ විප්පවුත්ථසඤ්ඤිනොපි අවිප්පවුත්ථසඤ්ඤිනොපි වෙමතිකස්සාපි නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං, තථා අපච්චුද්ධටඅවිස්සජ්ජිතාදීසු ච පච්චුද්ධටවිස්සජ්ජිතාදිසඤ්ඤිනො. අන්තොඅරුණෙ පච්චුද්ධටෙ පන පඨමකථිනෙ වුත්තවිස්සජ්ජිතාදිභෙදෙ ච අනාපත්ති, තථා ලද්ධසම්මුතිකස්ස විප්පවාසෙ. ආබාධෙ පන වූපසන්තෙ පච්චාගන්තබ්බං, තත්ථෙව වා ඨිතෙන පච්චුද්ධරිතබ්බං, අථාපිස්ස පුන සො වා අඤ්ඤො වා ආබාධො කුප්පති, ලද්ධකප්පියමෙව. අධිට්ඨිතචීවරතා, අනත්ථතකථිනතා, අලද්ධසම්මුතිකතා, රත්තිවිප්පවාසොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමකථිනෙ වුත්තප්පකාරානෙව. කෙවලඤ්හි තත්ථ අනධිට්ඨානං අවිකප්පනඤ්ච අකිරියා, ඉධ අප්පච්චුද්ධරණං, අයං විසෙසොති.

උදොසිතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. අකාලචීවරසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **නිට්ඨිතචීවරස්මිං භික්ඛුනාති** සාමිවසෙනෙව කරණත්ථො වෙදිතබ්බො. **අකාලචීවරං** නාම ය්වායං ‘‘අනත්ථතෙ කඨිනෙ වස්සානස්ස පච්ඡිමො මාසො, අත්ථතෙ කඨිනෙ පඤ්චමාසා’’ති (පාරා. 649) චීවරකාලො වුත්තො, තං ඨපෙත්වා අඤ්ඤදා උප්පන්නං, යඤ්ච කාලෙපි සඞ්ඝස්ස වා ‘‘ඉදං අකාලචීවර’’න්ති, පුග්ගලස්ස වා ‘‘ඉදං තුය්හං දම්මී’’තිආදිනා නයෙන දින්නං, එතං අකාලචීවරං නාම. **උප්පජ්ජෙය්‍යාති** එවරූපං චීවරං අත්තනො භාගපටිලාභවසෙන සඞ්ඝතො වා සුත්තන්තිකාදිගණතො වා ඤාතිතො වා මිත්තතො වා පංසුකූලං වා අත්තනො වා ධනෙන (පාරා. 500), අථ වා පන ‘‘අට්ඨිමා, භික්ඛවෙ, මාතිකා චීවරස්ස උප්පාදාය සීමාය දෙති, කතිකාය දෙති, භික්ඛාපඤ්ඤත්තිකාය දෙති, සඞ්ඝස්ස දෙති, උභතොසඞ්ඝස්ස දෙති, වස්සංවුට්ඨසඞ්ඝස්ස දෙති, ආදිස්ස දෙති, පුග්ගලස්ස දෙතී’’ති (මහාව. 379) ඉමාසං අට්ඨන්නං මාතිකානං අඤ්ඤතරතො උප්පජ්ජෙය්‍ය. එත්ථ ච ‘‘සීමාය දම්මී’’ති එවං සීමං පරාමසිත්වා දෙන්තො **සීමාය දෙති** නාම, එස නයො සබ්බත්ථ. එත්ථ ච **සීමාති** ඛණ්ඩසීමා උපචාරසීමා සමානසංවාසසීමා අවිප්පවාසසීමා ලාභසීමා ගාමසීමා නිගමසීමා නගරසීමා අබ්භන්තරසීමා උදකුක්ඛෙපසීමා ජනපදසීමා රට්ඨසීමා රජ්ජසීමා දීපසීමා චක්කවාළසීමාති පන්නරසවිධා. තත්ථ **උපචාරසීමා** නාම පරික්ඛිත්තස්ස විහාරස්ස පරික්ඛෙපෙන, අපරික්ඛිත්තස්ස පරික්ඛෙපාරහට්ඨානෙන පරිච්ඡින්නා. අපි ච භික්ඛූනං ධුවසන්නිපාතට්ඨානතො වා පරියන්තෙ ඨිතභොජනසාලතො වා නිබද්ධවසනකආවාසතො වා ථාමමජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස ද්වින්නං ලෙඩ්ඩුපාතානං අන්තො ‘‘උපචාරසීමා’’ති වෙදිතබ්බා. සා පන ආවාසෙ වඩ්ඪන්තෙ වඩ්ඪති, හායන්තෙ හායති, යොජනසතම්පි උපචාරසීමාව හොති. තත්ථ දින්නලාභො සබ්බෙසං අන්තොසීමගතානං පාපුණාති, භික්ඛුනීනං ආරාමපවෙසනසෙනාසනාපුච්ඡනානි පරිවාසමානත්තාරොචනං වස්සච්ඡෙදනිස්සයසෙනාසනග්ගාහාදිවිධානන්ති ඉදම්පි සබ්බං ඉමිස්සාව සීමාය වසෙන වෙදිතබ්බං. **ලාභසීමාති** යං රාජරාජමහාමත්තාදයො විහාරං කාරාපෙත්වා ගාවුතං වා අද්ධයොජනං වා යොජනං වා සමන්තා පරිච්ඡින්දිත්වා ‘‘අයං අම්හාකං විහාරස්ස ලාභසීමා, යං එත්ථන්තරෙ උප්පජ්ජති, තං සබ්බං අම්හාකං විහාරස්ස දෙමා’’ති ඨපෙන්ති, අයං ලාභසීමා නාම. කාසිකොසලාදීනං පන රට්ඨානං අන්තො බහූ ජනපදා හොන්ති, තත්ථ එකො ජනපදපරිච්ඡෙදො **ජනපදසීමා,** කාසිකොසලාදිරට්ඨපරිච්ඡෙදො **රට්ඨසීමා,** එකස්ස රඤ්ඤො ආණාපවත්තිට්ඨානං **රජ්ජසීමා,** සමුද්දන්තෙන පරිච්ඡින්නො මහාදීපො වා අන්තරදීපො වා **දීපසීමා,** එකචක්කවාළපබ්බතපරික්ඛෙපබ්භන්තරං **චක්කවාළසීමා,** සෙසා නිදානකථායං වුත්තනයා එව. තත්ථ ‘‘ඛණ්ඩසීමාය දෙමා’’ති දින්නං ඛණ්ඩසීමට්ඨානංයෙව පාපුණාති, තතො බහිසීමාය සීමන්තරිකට්ඨානම්පි න

පාපුණාති. ‘‘උපචාරසීමාය දෙමා’’ති දින්නං පන අන්තොපරිච්ඡෙදෙ ඛණ්ඩසීමාසීමන්තරිකාසු ඨිතානම්පි පාපුණාති, සමානසංවාසසීමාය දින්නං ඛණ්ඩසීමාසීමන්තරිකට්ඨානං න පාපුණාති, අවිප්පවාසසීමාලාභසීමාසු දින්නං තාසං අන්තොගධානංයෙව පාපුණාති, ගාමසීමාදීසු දින්නං තාසං සීමානං අබ්භන්තරෙ බද්ධසීමට්ඨානම්පි පාපුණාති, අබ්භන්තරසීමාඋදකුක්ඛෙපසීමාසු දින්නං තත්ථ අන්තොගධානංයෙව පාපුණාති, ජනපදසීමාදීසු දින්නම්පි තාසං අබ්භන්තරෙ බද්ධසීමට්ඨානම්පි පාපුණාති, තස්මා යං ජම්බුදීපෙ ඨත්වා ‘‘තම්බපණ්ණිදීපෙ සඞ්ඝස්ස දෙමා’’ති දීයති, තං තම්බපණ්ණිදීපතො එකොපි ගන්ත්වා සබ්බෙසං සඞ්ගණ්හිතුං ලභති. සචෙපි තත්ථෙව එකො සභාගො භික්ඛු සභාගානං භාගං ගණ්හාති, න වාරෙතබ්බො. යො පන විහාරං පවිසිත්වා ‘‘අසුකසීමායා’’ති අවත්වාව කෙවලං ‘‘සීමාය දම්මී’’ති වදති, සො පුච්ඡිතබ්බො ‘‘සීමා නාම බහුවිධා, කතරං සන්ධාය වදසී’’ති, සචෙ වදති ‘‘අහමෙතං භෙදං න ජානාමි, සීමට්ඨකසඞ්ඝො ගණ්හතූ’’ති, උපචාරසීමට්ඨෙහි භාජෙතබ්බං.

කතිකායාති එත්ථ කතිකා නාම සමානලාභකතිකා. සා පන එවං කාතබ්බා, එකස්මිං විහාරෙ සන්නිපතිතෙහි භික්ඛූහි යං විහාරං සඞ්ගණ්හිතුකාමා සමානලාභං කාතුං ඉච්ඡන්ති, තස්ස නාමං ගහෙත්වා ‘‘අසුකො නාම විහාරො පොරාණකො අප්පලාභො’’ති යං කිඤ්චි කාරණං වත්වා ‘‘තං විහාරං ඉමිනා විහාරෙන සද්ධිං එකලාභං කාතුං සඞ්ඝස්ස රුච්චතී’’ති තික්ඛත්තුං සාවෙතබ්බං, එත්තාවතා තස්මිං විහාරෙ නිසින්නොපි ඉධ නිසින්නොව හොති, තස්මිං විහාරෙපි එවමෙව කාතබ්බං, එත්තාවතා ඉධ නිසින්නොපි තස්මිං නිසින්නොව හොති. එකස්මිං විහාරෙ ලාභෙ භාජියමානෙ ඉතරස්මිං ඨිතස්ස භාගං ගහෙතුං වට්ටති.

භික්ඛාපඤ්ඤත්තියාති එත්ථ භික්ඛාපඤ්ඤත්ති නාම දායකස්ස පරිච්චාගපඤ්ඤත්තිට්ඨානං, තස්මා ‘‘යත්ථ මය්හං ධුවකාරා කරීයන්ති, තත්ථ දම්මී’’ති වා ‘‘තත්ථ දෙථා’’ති වා වුත්තෙ යත්ථ තස්ස පාකවත්තං වා වත්තති, යතො වා භික්ඛූ නිච්චං භොජෙති, යත්ථ වා තෙන කිඤ්චි සෙනාසනං කතං, සබ්බත්ථ දින්නමෙව හොති. සචෙ පන එකස්මිං ධුවකාරට්ඨානෙ ථොකතරා භික්ඛූ හොන්ති, එකමෙව වා වත්ථං හොති, මාතිකං ආරොපෙත්වා යථා සො වදති, තථා ගහෙතබ්බං.

සඞ්ඝස්ස දෙතීති එත්ථ විහාරං පවිසිත්වා ‘‘සඞ්ඝස්ස දම්මී’’ති දින්නං උපචාරසීමාගතානඤ්ච තතො බහිද්ධාපි තෙහි සද්ධිං එකාබද්ධානඤ්ච පාපුණාති, තස්මා තෙසං ගාහකෙ සති අසම්පත්තානම්පි භාගො දාතබ්බො. යං පන බහි උපචාරසීමාය භික්ඛූ දිස්වා ‘‘සඞ්ඝස්සා’’ති දීයති, තං එකාබද්ධපරිසාය පාපුණාති. යෙ පන ද්වාදසහි හත්ථෙහි පරිසං අසම්පත්තා, තෙසං න පාපුණාති.

උභතොසඞ්ඝස්සාති එත්ථ පන යං උභතොසඞ්ඝස්ස දින්නං, තතො උපඩ්ඪං භික්ඛූනං, උපඩ්ඪං භික්ඛුනීනං දාතබ්බං. සචෙපි එකො භික්ඛු හොති, එකා වා භික්ඛුනී, අන්තමසො අනුපසම්පන්නස්සාපි උපඩ්ඪමෙව දාතබ්බං. ''උභතොසඞ්ඝස්ස ච තුය්හඤ්චා''ති වුත්තෙ පන සචෙ දස භික්ඛූ ච දස භික්ඛුනියො ච හොන්ති, එකවීසති පටිවීසෙ කත්වා එකො පුග්ගලස්ස දාතබ්බො, දස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස, දස භික්ඛුනිසඞ්ඝස්ස ච, යෙන පුග්ගලිකො ලද්ධො, සො සඞ්ඝතොපි අත්තනො වස්සග්ගෙන ගහෙතුං ලභති, කස්මා? උභතොසඞ්ඝග්ගහණෙන ගහිතත්තා, ''උභතොසඞ්ඝස්ස ච චෙතියස්ස චා''ති වුත්තෙපි එසෙව නයො. ඉධ පන චෙතියස්ස සඞ්ඝතො පාපුණකොට්ඨාසො නාම නත්ථි, එකපුග්ගලස්ස පත්තකොට්ඨාසසමො එකො කොට්ඨාසො හොති. ''භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ච භික්ඛුනීනඤ්චා''ති වුත්තෙ පන න මජ්ඣෙ භින්දිත්වා දාතබ්බං, භික්ඛූ ච භික්ඛුනියො ච ගණෙත්වා දාතබ්බං. ''භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ච භික්ඛුනීනඤ්ච තුය්හඤ්චා''ති වුත්තෙ පුග්ගලො විසුං න ලභති, පාපුණකොට්ඨාසතො එකමෙව ලභති. ''චෙතියස්ස චා''ති වුත්තෙ පන චෙතියස්ස එකො පුග්ගලපටිවීසො ලබ්භති. ''භික්ඛූනඤ්ච භික්ඛුනීනඤ්චා''ති වුත්තෙපි න මජ්ඣෙ භින්දිත්වා දාතබ්බං, පුග්ගලගණනාය එව විභජිතබ්බං, තෙහි සද්ධිං පුග්ගලචෙතියපරාමසනං අනන්තරනයසදිසමෙව, යථා ච භික්ඛුසඞ්ඝං ආදිං කත්වා නයො නීතො, එවං භික්ඛුනිසඞ්ඝං ආදිං කත්වාපි නෙතබ්බො. ''භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ච තුය්හඤ්චා''ති වුත්තෙපි පුග්ගලස්ස විසුං න ලබ්භති, චෙතියස්ස පන ලබ්භති. ''භික්ඛූනඤ්ච තුය්හඤ්චා''ති වුත්තෙපි විසුං න ලබ්භති, චෙතියස්ස පන ලබ්භතියෙව.

වස්සංවුට්ඨසඞ්ඝස්සාති එත්ථ සචෙ විහාරං පවිසිත්වා ''වස්සංවුට්ඨසඞ්ඝස්ස දම්මී''ති වදති, යෙ තත්ථ වස්සච්ඡෙදං අකත්වා පුරිමවස්සංවුට්ඨා, තෙසං බහි සීමට්ඨානම්පි පාපුණාති, න අඤ්ඤෙසං. සචෙ පන බහිඋපචාරසීමායං ඨිතො ''වස්සංවුට්ඨසඞ්ඝස්සා''ති වදති, යත්ථකත්ථචි වුට්ඨවස්සානං සබ්බෙසං සම්පත්තානං පාපුණාති. අථ ''අසුකවිහාරෙ වස්සංවුට්ඨස්සා''ති වදති, තත්ථ වස්සංවුට්ඨානංයෙව යාව කඨිනස්සුබ්භාරා පාපුණාති. ගිම්හානං පඨමදිවසතො පට්ඨාය එවං වදති, තත්‍ර සම්මුඛීභූතානං සබ්බෙසං පාපුණාති, න අඤ්ඤෙසං.

ආදිස්ස දෙතීති ආදිසිත්වා පරිච්ඡින්දිත්වා දෙති, කථං? භික්ඛූ අජ්ජතනාය වා ස්වාතනාය වා යාගුයා නිමන්තෙත්වා තෙ සරෙ යාගුං පායෙත්වා ''ඉමානි චීවරානි යෙහි මය්හං යාගු පීතා, තෙසං දම්මී''ති වදති, යෙහි නිමන්තිතෙහි යාගු පීතා, තෙසංයෙව පාපුණාති, භත්තඛජ්ජකාදීහි නිමන්තිතෙසුපි එසෙව නයො.

පුග්ගලස්ස දෙතීති ''ඉදං චීවරං ඉත්ථන්නාමස්ස දම්මී''ති එවං පරම්මුඛා වා, පාදමූලෙ ඨපෙත්වා ''ඉදං තුම්හාක''න්ති එවං සම්මුඛා වා දෙතීති අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපකථා, විත්ථාරො පන සමන්තපාසාදිකායං වුත්තො. ඉති

ඉමාසං අට්ඨන්නං මාතිකාපදානං වසෙන යං අකාලචීවරලක්ඛණෙන පටිලද්ධං, තං සන්ධාය ''අකාලචීවරං උප්පජ්ජෙය්‍යා''ති වුත්තං.

ආකඞ්ඛමානෙනාති ඉච්ඡමානෙන. **ඛිප්පමෙව කාරෙතබ්බන්ති** සීඝං අන්තොදසාහෙයෙව කාරෙතබ්බං. **නො චස්ස පාරිපූරීති** නො චෙ පාරිපූරී භවෙය්‍ය, යත්තකෙන කරියමානං අධිට්ඨානචීවරං පහොති, තං චීවරං තත්තකං න භවෙය්‍ය, ඌනකං භවෙය්‍යාති අත්ථො. **සතියා පච්චාසායාති** ''අසුකදිවසං නාම සඞ්ඝො චීවරානි ලභිස්සති, තතො මෙ චීවරං උප්පජ්ජිස්සතී''තිඉමිනා නයෙන සඞ්ඝගණඤාතිමිත්තෙසු වා අඤ්ඤතරට්ඨානතො, ''පංසුකූලං වා ලච්ඡාමී''ති, ''ඉමිනා වා කප්පියභණ්ඩෙන චීවරං ගණ්හිස්සාමී''ති එවං විජ්ජමානාය චීවරාසාය. **තතො චෙ උත්තරීති** මාසපරමතො චෙ උත්තරි නික්ඛිපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියන්ති අත්ථො. යදි පනස්ස මූලචීවරං සණ්හං හොති, පච්චාසාචීවරං ථූලං හොති, න සක්කා යොජෙතුං, රත්තියො ච සෙසා හොන්ති, න තාව මාසො පූරති, න අකාමා චීවරං කාරෙතබ්බං, අඤ්ඤං පච්චාසාචීවරං ලභිත්වා එව කාලබ්භන්තරෙ කාරෙතබ්බං. සචෙ න ලභති, පච්චාසාචීවරම්පි පරික්ඛාරචොළං අධිට්ඨාතබ්බං. අථ මූලචීවරං ථූලං හොති, පච්චාසාචීවරං සණ්හං, මූලචීවරං පරික්ඛාරචොළං අධිට්ඨහිත්වා පච්චාසාචීවරමෙව මූලචීවරං කත්වා ඨපෙතබ්බං, තං පුන මාසපරිහාරං ලභති, එතෙනුපායෙන යාව න ලච්ඡති, තාව අඤ්ඤං මූලචීවරං කත්වා ඨපෙතුං ලබ්භති. ඉමස්ස ''ඉදං මෙ, භන්තෙ, අකාලචීවරං මාසාතික්කන්තං නිස්සග්ගිය''න්ති (පාරා. 500) ඉමිනා නයෙන නිස්සජ්ජනවිධානං වෙදිතබ්බං.

සාවත්ථියං සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ අකාලචීවරං පටිග්ගහෙත්වා මාසං අතික්කමනවත්ථුස්මිං

පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, ඉතො පරං සබ්බං පඨමකථිනෙ වුත්තසදිසමෙව. කෙවලඤ්හි තත්ථ දසාහාතික්කමො, ඉධ මාසාතික්කමොති අයං විසෙසො. සෙසං තාදිසමෙවාති.

අකාලචීවරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. පුරාණචීවරසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ **අඤ්ඤාතිකායාති** න ඤාතිකාය, මාතිතො වා පිතිතො වා යාව සත්තමං යුගං, තාව කෙනචි ආකාරෙන අසම්බද්ධායාති අත්ථො. **භික්ඛුනියාති** සාකියානියො විය සුද්ධභික්ඛුසඞ්ඝෙ වා උභතොසඞ්ඝෙ වා උපසම්පන්නාය. **පුරාණචීවරන්ති** රජිත්වා කප්පං කත්වා එකවාරම්පි නිවත්ථං වා පාරුතං වා, යං අන්තමසො පරිභොගසීසෙන අංසෙ වා මත්ථකෙ වා කත්වා මග්ගං ගතො හොති, උස්සීසකං වා කත්වා නිපන්නො, එතම්පි පුරාණචීවරමෙව. **ධොවාපෙය්‍ය වාති** සචෙ ''ධොවා''තිවාචාය වදති,

කායවිකාරං වා කරොති, හත්ථෙන වා හත්ථෙ දෙති, පාදමූලෙ වා ඨපෙති, අන්තොද්වාදසහත්ථෙ ඔකාසෙ ඨත්වා උපරි වා ඛිපති, අඤ්ඤස්ස වා හත්ථෙ පෙසෙති, තාය ධොතං, ධොවාපිතමෙව හොති, රජාපනාකොටාපනෙසුපි එසෙව නයො. සික්ඛමානාය වා සාමණෙරියා වා උපාසිකාය වා හත්ථෙ ධොවනත්ථාය දෙති, සා සචෙ උපසම්පජ්ජිත්වා ධොවති, එවම්පි නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. උපාසකස්ස වා සාමණෙරස්ස වා හත්ථෙ දින්නං හොති, සො චෙ ලිඞ්ගෙ පරිවත්තෙ උපසම්පජ්ජිත්වා ධොවති, දහරස්ස භික්ඛුස්ස වා දින්නං හොති, සොපි ලිඞ්ගෙ පරිවත්තෙ ධොවති, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියමෙව, රජාපනාකොටාපනෙසුපි එසෙව නයො. ‘‘ඉදං මෙ, භන්තෙ, පුරාණචීවරං අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා ධොවාපිතං නිස්සග්ගිය’’න්ති (පාරා. 505) ඉමිනා පනෙත්ථ නයෙන නිස්සජ්ජනවිධානං වෙදිතබ්බං.

සාවත්ථියං උදායිත්ථෙරං ආරබ්භ පුරාණචීවරධොවාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං ‘‘ධොවා’’තිආදිකාය ආණත්තියා, එවං ආණත්තාය ච භික්ඛුනියා උද්ධනසජ්ජනාදීසු සබ්බපප්පයොගෙසු භික්ඛුනො දුක්කටං. ධොවිත්වා උක්ඛිත්තමත්තං පන රත්තමත්තං ආකොටිතමත්තඤ්ච නිස්සග්ගියං හොති, ධොවනාදීනි තීණිපි ද්වෙ වා කාරාපෙන්තස්ස එකෙන වත්ථුනා නිස්සග්ගියං, ඉතරෙහි දුක්කටං. සචෙ පන ‘‘ධොවා’’ති වුත්තා සබ්බානිපි කරොති, ධොවනපච්චයාව ආපත්ති. ‘‘ඉමස්මිං චීවරෙ යං කත්තබ්බං, තං කරොහී’’ති වදතො පන එකවාචාය පාචිත්තියෙන සද්ධිං ද්වෙ දුක්කටානි, භික්ඛුනිසඞ්ඝවසෙන එකතොඋපසම්පන්නාය ධොවාපෙන්තස්ස අනිස්සජ්ජිත්වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස, අඤ්ඤස්ස වා සන්තකං නිසීදනපච්චත්ථරණං වා ධොවාපෙන්තස්ස, ඤාතිකාය අඤ්ඤාතිකසඤ්ඤිනො චෙව, වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං, අඤ්ඤාතිකාය ඤාතිකසඤ්ඤිනොපි වෙමතිකස්සාපි නිස්සග්ගියං පාචිත්තියමෙව. ඉතො පරං පන එවරූපෙසු ඨානෙසු ‘‘තිකපාචිත්තිය’’න්ති වක්ඛාම, සචෙ ඤාතිකාය සහායා අඤ්ඤාතිකා ‘‘ධොවා’’ති අවුත්තා වා ධොවති, අපරිභුත්තං වා අඤ්ඤං වා පරික්ඛාරං ධොවති, සික්ඛමානසාමණෙරියො වා ධොවන්ති, අනාපත්ති, උම්මත්තකාදීනං අනාපත්තියෙව. පුරාණචීවරතා, උපචාරෙ ඨත්වා අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා ආණාපනං, තස්සා ධොවනාදීනි චාති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සඤ්චරිත්තසමුට්ඨානං, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පුරාණචීවරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. චීවරප්පටිග්ගහණසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ **අඤ්ඤාතිකායාති**ඉදං වුත්තනයමෙව, තස්මා ඉතො පරං කත්ථචි න විචාරයිස්සාම. **චීවරන්ති** ඡන්නං අඤ්ඤතරං විකප්පනුපගං, එස නයො සබ්බෙසු චීවරප්පටිසංයුත්තසික්ඛාපදෙසු. යත්ථ පන විසෙසො භවිස්සති, තත්ථ වක්ඛාම. **පටිග්ගණ්හෙය්‍යාති**එත්ථ හත්ථෙන වා හත්ථෙ

දෙතු, පාදමූලෙ වා ඨපෙතු, ධම්මකථං කථෙන්තස්ස චත්ථෙසු ඛිපියමානෙසු උපචාරං මුඤ්චිත්වාපි උපරි වා ඛිපතු, සචෙ සාදියති, පටිග්ගහිතමෙව හොති. යස්ස කස්සචි පන අනුපසම්පන්නස්ස හත්ථෙ පෙසිතං ගණ්හිතුං වට්ටති, ‘‘පංසුකූලං ගණ්හිස්සතී’’ති සඞ්කාරකූටාදීසු ඨපිතම්පි පංසුකූලං අධිට්ඨහිත්වා ගහෙතුං වට්ටතියෙව. **අඤ්ඤත්‍ර පාරිවත්තකා**ති යං ‘‘අන්තමසො හරීටකක්ඛණ්ඩම්පි දත්වා වා දස්සාමී’’ති ආභොගං කත්වා වා පාරිවත්තකං ගණ්හාති, තං ඨපෙත්වා අඤ්ඤං අන්තමසො විකප්පනුපගං පටපරිස්සාවනම්පි ගණ්හන්තස්ස නිස්සග්ගියං හොති. තත්‍ර ‘‘ඉදං මෙ, භන්තෙ, චීවරං අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා හත්ථතො පටිග්ගහිතං අඤ්ඤත්‍ර පාරිවත්තකා නිස්සග්ගිය’’න්ති (පාරා. 512) ඉමිනා නයෙන නිස්සජ්ජනවිධානං වෙදිතබ්බං.

රාජගහෙ උදායිත්ථෙරං ආරබ්භ චීවරප්පටිග්ගහණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ‘‘අඤ්ඤත්‍ර පාරිවත්තකා’’ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, ගහණත්ථාය හත්ථප්පසාරණාදිප්පයොගෙ දුක්කටං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියං හොති, නිස්සජ්ජිතබ්බං, තිකපාචිත්තියං, එකතොඋපසම්පන්නාය ඤාතිකාය ච අඤ්ඤාතිකසඤ්ඤිස්ස වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. විස්සාසග්ගාහෙ, තාවකාලිකෙ, පත්තත්ථවිකාදිම්හි ච අනධිට්ඨාතබ්බපරික්ඛාරෙ, සික්ඛමානසාමණෙරීනං හත්ථතො ගහණෙ, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. විකප්පනුපගචීවරතා, පාරිවත්තකාභාවො, අඤ්ඤාතිකාය හත්ථතො ගහණන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සඤ්චරිත්තසමුට්ඨානං, කිරියාකිරියං, සෙසං චතුත්ථසදිසමෙවාති.

චීවරප්පටිග්ගහණසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ **ගහපති**න්ති භික්ඛූසු අපබ්බජිතමනුස්සං. **ගහපතානි**න්ති භික්ඛුනීසු අපබ්බජිතිත්ථිං, එස නයො සබ්බෙසු ගහපතිප්පටිසංයුත්තෙසු සික්ඛාපදෙසු. **විඤ්ඤාපෙය්‍යා**ති යාචෙය්‍ය වා යාචාපෙය්‍ය වා. **අඤ්ඤත්‍ර සමයා**ති යො අච්ඡින්නචීවරො වා හොති නට්ඨචීවරො වා, තස්ස තං සමයං ඨපෙත්වා අඤ්ඤස්මිං විඤ්ඤාපනප්පයොගෙ දුක්කටං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියං හොති. තත්ථ ‘‘ඉදං මෙ, භන්තෙ, චීවරං අඤ්ඤාතකං ගහපතිකං අඤ්ඤත්‍ර සමයා විඤ්ඤාපිතං නිස්සග්ගිය’’න්ති (පාරා. 524) ඉමිනා නයෙන නිස්සජ්ජනවිධානං වෙදිතබ්බං.

සාවත්ථියං උපනන්දං ආරබ්භ චීවරවිඤ්ඤාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. ‘‘අඤ්ඤත්‍ර සමයා’’ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, ඤාතකෙ අඤ්ඤාතකසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං. සමයෙ වා ඤාතකප්පවාරිතෙ වා විඤ්ඤාපෙන්තස්ස, අඤ්ඤස්ස වා ඤාතකප්පවාරිතෙ තස්සෙවත්ථාය

විඤ්ඤාපෙන්තස්ස, අත්තනො ධනෙන ගණ්හන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. විකප්පනුපගචීවරතා, සමයාභාවො, අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤත්ති, තාය ච පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි චතුත්ථසදිසානෙවාති.

අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. තතුත්තරිසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ **තඤ්චෙ**ති තං අච්ඡින්නචීවරං වා නට්ඨචීවරං වා. **අභිහට්ඨුන්ති අභී**ති උපසග්ගො, හරිතුන්ති අත්ථො, ගණ්හිතුන්ති වුත්තං හොති. **පවාරෙය්‍යා**ති ඉච්ඡාපෙය්‍ය, ඉච්ඡං රුචිං උප්පාදෙය්‍ය, ‘‘යාවත්තකං ඉච්ඡසි, තාවත්තකං ගණ්හාහී’’ති එවං නිමන්තෙය්‍යාති අත්ථො, යථා වා ‘‘නෙක්ඛම්මං දට්ඨු ඛෙමතො’’ති (සු. නි. 426, 1104; චූළනි. ජතුකණ්ණිමාණවපුච්ඡානිද්දෙස 67) එත්ථ දිස්වාති අත්ථො, එවමිධාපි ‘‘අභිහට්ඨුං පවාරෙය්‍යා’’ති උපනෙත්වා පුරතො ඨපෙන්තො කායෙන වා, ‘‘අම්හාකං දුස්සකොට්ඨාගාරතො යත්තකං ඉච්ඡථ, තත්තකං ගණ්හථා’’ති වදන්තො වාචාය වා අභිහරිත්වා නිමන්තෙය්‍යාති අත්ථො. **සන්තරුත්තරපරම**න්ති සඅන්තරං උත්තරං පරමං අස්ස චීවරස්සාති සන්තරුත්තරපරමං, නිවාසනෙන සද්ධිං පාරුපනං උක්කට්ඨපරිච්ඡෙදො අස්සාති වුත්තං හොති. **තතො චීවරං සාදිතබ්බ**න්ති තතො අභිහටචීවරතො එත්තකං චීවරං ගහෙතබ්බං, න තතො පරං.

තත්‍රායං විනිච්ඡයො – යස්ස අධිට්ඨිතචීවරස්ස තීණි නට්ඨානි, තෙන ද්වෙ සාදිතබ්බානි, එකං නිවාසෙත්වා එකං පාරුපිත්වා අඤ්ඤං සභාගට්ඨානතො පරියෙසිතබ්බං. යස්ස ද්වෙ නට්ඨානි, තෙන එකං සාදිතබ්බං. සචෙ පන පකතියාව සන්තරුත්තරෙන චරති, ද්වෙ සාදිතබ්බානි, එවං එකං සාදියන්තෙනෙව සමො භවිස්සති. යස්ස තීසු එකං නට්ඨං, කිඤ්චි න සාදිතබ්බං. යස්ස පන ද්වීසු එකං නට්ඨං, එකං සාදිතබ්බං. යස්ස එකංයෙව හොති, තඤ්ච නට්ඨං, ද්වෙ සාදිතබ්බානි. භික්ඛුනියා පන පඤ්චසු නට්ඨෙසු ද්වෙ සාදිතබ්බානි, චතූසු නට්ඨෙසු එකං සාදිතබ්බං, තීසු නට්ඨෙසු න කිඤ්චි සාදිතබ්බං, කො පන වාදො ද්වීසු වා එකස්මිං වා. යෙන කෙනචි හි සන්තරුත්තරපරමතාය ඨාතබ්බං, තතො උත්තරි විඤ්ඤාපනප්පයොගෙ දුක්කටං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියං හොති. තත්ථ ‘‘ඉදං මෙ, භන්තෙ, චීවරං අඤ්ඤාතකං ගහපතිකං තතුත්තරි විඤ්ඤාපිතං නිස්සග්ගිය’’න්ති (පාරා. 524) ඉමිනා නයෙන නිස්සජ්ජනවිධානං වෙදිතබ්බං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ බහුචීවරවිඤ්ඤාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, ඤාතකෙ අඤ්ඤාතකසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. ද්වෙ චීවරානි කත්වා ‘‘සෙසකං ආහරිස්සාමී’’ති වත්වා ගණ්හන්තස්ස, ‘‘සෙසකං තුය්හංයෙව හොතූ’’ති වුත්තස්ස, න අච්ඡින්නනට්ඨකාරණා දින්නං ගණ්හන්තස්ස,

වුත්තනයෙන ඤාතකප්පවාරිතෙ විඤ්ඤාපෙන්තස්ස, අත්තනො ධනෙන ගණ්හන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. තතුත්තරිතා, අච්ඡින්නාදිකාරණතා, අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤත්ති, තාය ච පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි චතුත්ථසදිසානෙවාති.

තතුත්තරිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. උපක්ඛටසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ **භික්ඛුං පනෙව උද්දිස්සාති** ‘‘ඉත්ථන්නාමස්ස භික්ඛුනො දස්සාමී’’ති එවං අපදිසිත්වා. **චීවරචෙතාපන්නන්ති** හිරඤ්ඤාදිකං චීවරමූලං. **උපක්ඛටං හොතීති** සජ්ජිතං හොති, සංහරිත්වා ඨපිතං. **චෙතාපෙත්වාති** පරිවත්තෙත්වා, කාරෙත්වා වා කිණිත්වා වාති අත්ථො. **චීවරෙන අච්ඡාදෙස්සාමීති** වොහාරවචනමෙතං, ඉත්ථන්නාමස්ස භික්ඛුනො දස්සාමීති අයං පනෙත්ථ අත්ථො. **තත්‍ර චෙ සොති** යත්‍ර සො ගහපති වා ගහපතානී වා, තත්‍ර සො භික්ඛු පුබ්බෙ අප්පවාරිතො උපසඞ්කමිත්වා චීවරෙ විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍ය චෙති අයමෙත්ථ පදසම්බන්ධො. **විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍යාති** විසිට්ඨකප්පං අධිකවිධානං ආපජ්ජෙය්‍ය. යථා පන තමාපජ්ජති, තං දස්සෙතුං **සාධු වතාතිආදිමාහ.** තත්ථ **සාධූති** ආයාචනෙ නිපාතො. **වතාති** පරිවිතක්කෙ. **මන්ති** අත්තානං නිද්දිසති. **ආයස්මාති** පරං ආලපති. **එවරූපං වා එවරූපං වාති** ආයතාදීසු අඤ්ඤතරං. **කල්‍යාණකම්‍යතං උපාදායාති** සුන්දරකාමතං විසිට්ඨකාමතං චිත්තෙන ගහෙත්වා, තස්ස ‘‘ආපජ්ජෙය්‍ය චෙ’’තිඉමිනා සම්බන්ධො, සචෙ පන එවරූපං ආපජ්ජන්තස්ස තස්ස වචනෙන යො පඨමං අධිප්පෙතතො මූලං වඩ්ඪෙත්වා සුන්දරතරං චෙතාපෙති, තස්ස පයොගෙ භික්ඛුනො දුක්කටං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියං හොති. තත්ථ ‘‘ඉදං මෙ, භන්තෙ, චීවරං පුබ්බෙ අප්පවාරිතං අඤ්ඤාතකං ගහපතිකං උපසඞ්කමිත්වා විකප්පං ආපන්නං නිස්සග්ගිය’’න්ති (පාරා. 529) ඉමිනා නයෙන නිස්සජ්ජනවිධානං වෙදිතබ්බං.

සාවත්ථියං උපනන්දං ආරබ්භ චීවරෙ විකප්පං ආපජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, ඤාතකෙ අඤ්ඤාතකසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. මහග්ඝං චෙතාපෙතුකාමං අප්පග්ඝං වා, එතෙනෙව මූලෙන ‘‘අඤ්ඤං එවරූපං වා දෙහී’’ති වදන්තස්ස, වුත්තනයෙන ඤාතකප්පවාරිතෙ විඤ්ඤාපෙන්තස්ස, අත්තනො ධනෙන ගණ්හන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. චීවරෙ භිය්‍යොකම්‍යතා, අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤත්ති, තාය ච පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි චතුත්ථසදිසානෙවාති.

උපක්ඛටසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. දුතියඋපක්ඛටසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ ඉමිනාව නයෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො. ඉදඤ්හි පුරිමස්ස අනුපඤ්ඤත්තිසදිසං, කෙවලං තත්ථ එකස්ස පීළා කතා, ඉධ ද්වින්නං, අයමෙත්ථ විසෙසො, සෙසං සබ්බං පුරිමසදිසමෙව. යථා ච ද්වින්නං, එවං බහූනං පීළං කත්වා ගණ්හතොපි ආපත්ති වෙදිතබ්බා. නිස්සජ්ජනවිධානෙ ච ''ඉදං මෙ, භන්තෙ, චීවරං පුබ්බෙ අප්පවාරිතෙ අඤ්ඤාතකෙ ගහපතිකෙ උපසඞ්කමිත්වා විකප්පං ආපන්නං නිස්සග්ගිය''න්ති (පාරා. 534) ඉමිනා නයෙන වචනභෙදො ඤාතබ්බොති.

දුතියඋපක්ඛටසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. රාජසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ **රාජභොග්ගොති** රාජතො භොග්ගං භුඤ්ජිතබ්බං අස්ස අත්ථීති රාජභොග්ගො, ''රාජභොගො''තිපි පාඨො, රාජතො භොගො අස්ස අත්ථීති අත්ථො. **චීවරචෙතාපන්නන්ති** හිරඤ්ඤාදිකං අකප්පියං. **පහිණෙය්‍යාති** පෙසෙය්‍ය. **ඉමිනාති**ආදි ආගමනසුද්ධිං දස්සෙතුං වුත්තං. සචෙ හි ''ඉදං ඉත්ථන්නාමස්ස භික්ඛුනො දෙහී''ති පෙසෙය්‍ය, ආගමනස්ස අසුද්ධත්තා අකප්පියවත්ථුං ආරබ්භ භික්ඛුනා කප්පියකාරකොපි නිද්දිසිතබ්බො න භවෙය්‍ය. **ආභතන්ති** ආනීතං. **න ඛො මයන්ති**ආදි ඉදං කප්පියවසෙන ආභතම්පි චීවරමූලං ඊදිසෙන දූතවචනෙන අකප්පියං හොති, තස්මා තං පටික්ඛිපිතබ්බන්ති දස්සෙතුං වුත්තං. සුවණ්ණං රජතං කහාපණො මාසකොති ඉමානි හි චත්තාරි නිස්සග්ගියවත්ථූනි, මුත්තා මණි වෙළුරියො සඞ්ඛො සිලා පවාළං ලොහිතඞ්කො මසාරගල්ලං සත්ත ධඤ්ඤානි දාසිදාසඛෙත්තවත්ථුපුප්ඵාරාමඵලාරාමාදයොති ඉමානි දුක්කටවත්ථූනි ච අත්තනො වා චෙතියසඞ්ඝගණපුග්ගලානං වා අත්ථාය සම්පටිච්ඡිතුං න වට්ටන්ති, තස්මා තං සාදිතුං න වට්ටතීති දස්සනත්ථං ''න ඛො මය''න්තිආදි වුත්තං.

චීවරඤ්ච ඛො මයං පටිග්ගණ්හාමාති ඉදං පන අත්තානං උද්දිස්ස ආභතත්තා වත්තුං වට්ටති, තස්මා වුත්තං. **කාලෙනාති** යුත්තපත්තකාලෙන, යදා නො අත්ථො හොති, තදා කප්පියං චීවරං පටිග්ගණ්හාමාති අත්ථො. **වෙය්‍යාවච්චකරොති** කප්පියකාරකො. **නිද්දිසිතබ්බොති**ඉදං ''අත්ථි පනායස්මතො කොචි වෙය්‍යාවච්චකරො''ති කප්පියවචනෙන වුත්තත්තා අනුඤ්ඤාතං. සචෙ පන දූතො ''කො ඉමං ගණ්හාතී''ති වා ''කස්ස දෙමී''ති වා වදති, න නිද්දිසිතබ්බො. **ආරාමිකො වා උපාසකො වාති**ඉදං සාරුප්පතාය වුත්තං, ඨපෙත්වා පන පඤ්ච සහධම්මිකෙ යො කොචි කප්පියකාරකො වට්ටති. **එසො ඛො, ආවුසොති**ඉදං භික්ඛුස්ස කප්පියවචනදස්සනත්ථං වුත්තං, එවමෙව හි වත්තබ්බං, ''එතස්ස දෙහී''තිආදි න වත්තබ්බං. **සඤ්ඤත්තො සො මයාති** ආණත්තො සො මයා, යථා තුම්හාකං චීවරෙන අත්ථෙ සති චීවරං දස්සති, එවං වුත්තොති අත්ථො. දූතෙන හි එවං

ආරොචිතෙයෙව තං චොදෙතුං වට්ටති, නෙව තස්ස හත්ථෙ දත්වා ගතමත්තකාරණෙන. සචෙ පන ''අයං වෙය්‍යාවච්චකරො''ති සම්මුඛා නිද්දිට්ඨො හොති, දූතො ච සම්මුඛා එව තස්ස හත්ථෙ චෙතාපන්නං දත්වා ''ථෙරස්ස චීවරං කිණිත්වා දෙහී''ති ගච්ඡති, එවං ''සඤ්ඤත්තො සො මයා''ති අවුත්තෙපි චොදෙතුං වට්ටති. සචෙ පන දූතො ගච්ඡන්තොව ''අහං තස්ස හත්ථෙ දස්සාමි, තුම්හෙ චීවරං ගණ්හෙය්‍යාථා''ති භික්ඛුනො වත්වා වා ගච්ඡති, අඤ්ඤං වා පෙසෙත්වා ආරොචාපෙති, එවං සති ඉතරම්පි චොදෙතුං වට්ටතියෙව. දෙසනාමත්තමෙව චෙතං ''දූතෙනා''ති. යොපි අත්තනා ආහරිත්වා එවං පටිපජ්ජති, තස්මිම්පි ඉදමෙව ලක්ඛණං. **අත්ථො මෙ, ආවුසො, චීවරෙනාති** චොදනාලක්ඛණනිදස්සනමෙතං. සචෙ හි වාචාය චොදෙති, ඉදං වා වචනං යාය කායචි භාසාය එතස්ස අත්ථො වා වත්තබ්බො, ''දෙහි මෙ, ආහර මෙ''තිආදිනා නයෙන පන වත්තුං න වට්ටති. **අභිනිප්ඵාදෙය්‍යාති** එවං වචීභෙදං කත්වා තික්ඛත්තුං චොදයමානො පටිලාභවසෙන සාධෙය්‍ය. **ඉච්චෙතං කුසලන්ති** එතං සුන්දරං.

ඡක්ඛත්තුපරමන්ති භාවනපුංසකවචනමෙතං. ඡක්ඛත්තුපරමඤ්හි තෙන චීවරං උද්දිස්ස තුණ්හීභූතෙන ඨාතබ්බං, න නිසීදිතබ්බං, න ආමිසං පටිග්ගහෙතබ්බං, න ධම්මො භාසිතබ්බො. ''කිංකාරණා ආගතොසී''ති වුත්තෙ පන ''ජානාහි, ආවුසො''ති එත්තකමෙව වත්තබ්බං. සචෙ නිසජ්ජාදීනි කරොති, ඨානං භඤ්ජති, ආගතකාරණං විනාසෙති, ඉදං කායෙන චොදනාය ලක්ඛණදස්සනත්ථං වුත්තං. එත්ථ ච උක්කට්ඨපරිච්ඡෙදෙන තිස්සන්නං චොදනානං ඡන්නඤ්ච ඨානානං අනුඤ්ඤාතත්තා චොදනාය දිගුණං ඨානං අනුඤ්ඤාතං හොති, තස්මා සචෙ චොදෙතියෙව, න තිට්ඨති, ඡ චොදනායො ලබ්භන්ති. සචෙ තිට්ඨතියෙව, න චොදෙති, ද්වාදස ඨානානි ලබ්භන්ති. සචෙ උභයං කරොති, එකාය චොදනාය ද්වෙ ඨානානි හාපෙතබ්බානි. තත්ථ යො එකදිවසමෙව පුනප්පුනං ගන්ත්වා ඡක්ඛත්තුං චොදෙති, සකිංයෙව වා ගන්ත්වා ''අත්ථො මෙ, ආවුසො, චීවරෙනා''ති ඡක්ඛත්තුං වදති, තථා එකදිවසමෙව පුනප්පුනං ගන්ත්වා ද්වාදසක්ඛත්තුං තිට්ඨති, සකිංයෙව වා ගන්ත්වා තත්‍ර තත්‍ර ඨානෙ තිට්ඨති, සොපි සබ්බචොදනායො සබ්බට්ඨානානි ච භඤ්ජති, කො පන වාදො නානාදිවසෙසු එවං කරොන්තස්සාති අයමෙත්ථ විනිච්ඡයො. යෙ පන කප්පියකාරකෙ දායකො සයමෙව ගන්ත්වා නිසීදති තෙ සතක්ඛත්තුම්පි චොදෙතුං වට්ටති. යො පන උභොහි පි අනිද්දිට්ඨො මුඛවෙවටිකකප්පියකාරකො ච පරම්මුඛකප්පියකාරකො ච, සො න කිඤ්චි වත්තබ්බො, එවං ඉධ දසපි කප්පියකාරකා දස්සිතා හොන්ති.

තතො චෙ උත්තරීති වුත්තචොදනාඨානපරිමාණතො උත්තරි. **නිස්සග්ගියන්ති** උත්තරි වායාමමානස්ස සබ්බප්පයොගෙසු දුක්කටං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියං හොති. එත්ථ ච ''ඉදං මෙ, භන්තෙ, චීවරං අතිරෙකතික්ඛත්තුං චොදනාය අතිරෙකඡක්ඛත්තුං ඨානෙන අභිනිප්ඵාදිතං නිස්සග්ගිය''න්ති (පාරා. 539) ඉමිනා නයෙන නිස්සජ්ජනවිධානං

වෙදිතබ්බං. **යතස්ස චීවරචෙතාපන්නං ආභතන්ති** යතො රාජතො වා රාජභොග්ගතො වා අස්ස භික්ඛුනො චීවරචෙතාපන්නං ආනීතං, ‘‘යත්වස්සා’’තිපි පාඨො, අයමෙව අත්ථො. **තත්ථාති** තස්ස රඤ්ඤො වා රාජභොග්ගස්ස වා සන්තිකං, සමීපත්ථෙ හි ඉදං භුම්මවචනං. **න තං තස්ස භික්ඛුනො කිඤ්චි අත්ථං අනුභොතීති** තං චෙතාපන්නං තස්ස භික්ඛුනො අප්පමත්තකම්පි කම්මං න නිප්ඵාදෙති. **යුඤ්ජන්තායස්මන්තො සකන්ති** ආයස්මන්තො අත්තනො සන්තකං ධනං පාපුණන්තු. **මා වො සකං විනස්සාති** තුම්හාකං සන්තකං මා විනස්සතු. **අයං තත්ථ සාමීචීති** අයං තත්ථ අනුධම්මතා ලොකුත්තරධම්මං අනුගතා, වත්තධම්මතාති අත්ථො, තස්මා එවං අකරොන්තො වත්තභෙදෙ දුක්කටං ආපජ්ජති.

සාවත්ථියං උපනන්දං ආරබ්භ ‘‘අජ්ජුණ්හො, භන්තෙ, ආගමෙහී’’ති (පාරා. 537) වුච්චමානො නාගමෙසි, තස්මිං වත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, ඌනකෙසු චොදනාඨානෙසු අතිරෙකසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. අචොදනාය ලද්ධෙ, සාමිකෙහි චොදෙත්වා දින්නෙ, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. කප්පියකාරකස්ස භික්ඛුනො නිද්දිට්ඨභාවො, දූතෙන අප්පිතතා, තතුත්තරිවායාමො, තෙන වායාමෙන පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි චතුත්ථසදිසානෙවාති.

රාජසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

චීවරවග්ගො පඨමො.

2. එළකලොමවග්ගො

1. කොසියසික්ඛාපදවණ්ණනා

එළකලොමවග්ගස්ස පඨමෙ **කොසියමිස්සකන්ති** එකෙනාපි කොසියංසුනා අන්තමසො තස්ස කරණට්ඨානෙ වාතවෙගෙන නිපාතිතෙනාපි මිස්සීකතං. **සන්ථතන්ති** සමෙ භූමිභාගෙ කොසියංසූනි උපරූපරි සන්ථරිත්වා කඤ්ජියාදීහි සිඤ්චිත්වා කත්තබ්බතාලක්ඛණං. **කාරාපෙය්‍ය නිස්සග්ගියන්ති** කරණකාරාපනප්පයොගෙසු දුක්කටං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියං හොති. එත්ථ ච ‘‘ඉදං මෙ, භන්තෙ, කොසියමිස්සකං සන්ථතං කාරාපිතං නිස්සග්ගිය’’න්ති (පාරා. 544) ඉමිනා නයෙන නිස්සජ්ජනවිධානං වෙදිතබ්බං, ඉමස්සෙව වචනස්ස අනුසාරෙන ඉතො පරං සබ්බසන්ථතං වෙදිතබ්බං. සක්කා හි එත්තාවතා ජානිතුන්ති න තං ඉතො පරං දස්සයිස්සාම.

ආළවියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ කොසියමිස්සකං සන්ථතං කාරාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අත්තනො අත්ථාය කාරාපනවසෙන සාණත්තිකං, අත්තනා විප්පකතපඅයොසාපනනයෙන

චතුක්කපාචිත්තියං, අඤ්ඤස්සත්ථාය කරණකාරාපනෙසු අඤ්ඤෙන කතං පටිලභිත්වා පරිභුඤ්ජනෙ ච දුක්කටං. විතානාදිකරණෙ, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. කොසියමිස්සකභාවො, අත්තනො අත්ථාය සන්ථතස්ස කරණකාරාපනං, පටිලාභො චාති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි ධොවාපනසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙවාති.

කොසියසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. සුද්ධකාළකසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ **සුද්ධකාළකානන්ති** සුද්ධානං කාළකානං අඤ්ඤෙහි අමිස්සීකතානං. වෙසාලියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ තාදිසං සන්ථතං කරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසං පඨමසදිසමෙවාති.

සුද්ධකාළකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. ද්වෙභාගසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **ද්වෙ භාගාති** ද්වෙ කොට්ඨාසා. **ආදාතබ්බාති** ගහෙතබ්බා. **ගොචරියානන්ති** කපිලවණ්ණානං. අයං පනෙත්ථ විනිච්ඡයො – යත්තකෙහි කත්තුකාමො හොති, තෙසු තුලයිත්වා ද්වෙ කොට්ඨාසා කාළකානං ගහෙතබ්බා, එකො ඔදාතානං, එකො ගොචරියානං. එකස්සාපි කාළකලොමස්ස අතිරෙකභාවෙ නිස්සග්ගියං හොති, ඌනකං වට්ටති.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ තාදිසං සන්ථතං කරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, කිරියාකිරියං, සෙසං පඨමසදිසමෙවාති. ඉමානි පන තීණි නිස්සජ්ජිත්වා පටිලද්ධානිපි පරිභුඤ්ජිතුං න වට්ටන්ති.

ද්වෙභාගසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. ඡබ්බස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ **ඔරෙන චෙ ඡන්නං වස්සානන්ති** ඡන්නං වස්සානං ඔරිමභාගෙ, අන්තොති අත්ථො. **අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියාති** යං සඞ්ඝො ගිලානස්ස භික්ඛුනො සන්ථතසම්මුතිං දෙති, තං ඨපෙත්වා අලද්ධසම්මුතිකස්ස ඡබ්බස්සබ්භන්තරෙ අඤ්ඤං සන්ථතං කරොන්තස්ස නිස්සග්ගියං හොති.

සාවත්ථියං සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ අනුවස්සං සන්ථතං කාරාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ‘‘අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියා’’ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සා යෙන ලද්ධා හොති, තස්ස යාව රොගො න වූපසම්මති, වූපසන්තො වා පුන කුප්පති, තාව ගතගතට්ඨානෙ අනුවස්සම්පි කාතුං වට්ටති, අඤ්ඤස්සත්ථාය කාරෙතුං, කතඤ්ච පටිලභිත්වා පරිභුඤ්ජිතුම්පි වට්ටති, සෙසං පඨමසදිසමෙවාති.

ඡබ්බස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. නිසීදනසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ **පුරාණසන්ථතං** නාම යත්ථ සකිම්පි නිසින්නො වා හොති නිපන්නො වා. **සමන්තාති** එකපස්සතො වට්ටං වා චතුරස්සං වා ඡින්දිත්වා ගහිතට්ඨානං යථා විදත්ථිමත්තං හොති, එවං ගහෙතබ්බං. සන්ථරන්තෙන පන එකදෙසෙ වා සන්ථරිතබ්බං, විජටෙත්වා වා මිස්සකං කත්වා සන්ථරිතබ්බං, එවං ථිරතරං හොති. **අනාදා චෙති** සති පුරාණසන්ථතෙ අග්ගහෙත්වා. අසති පන අග්ගහෙත්වාපි වට්ටති, අඤ්ඤස්සත්ථාය කාරෙතුං, කතඤ්ච පටිලභිත්වා පරිභුඤ්ජිතුම්පි වට්ටති.

සාවත්ථියං සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ සන්ථතවිස්සජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසං තතියසදිසමෙවාති.

නිසීදනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. එළකලොමසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ **අද්ධානමග්ගප්පටිපන්නස්සාති** අද්ධානසඞ්ඛාතං දීඝමග්ගං පටිපන්නස්ස, සබ්බඤ්චෙතං වත්ථුමත්තදීපනමෙව, යත්ථ කත්ථචි පන ධම්මෙන ලභිත්වා ගණ්හතො දොසො නත්ථි. **තියොජනපරමන්ති** ගහිතට්ඨානතො තියොජනප්පමාණං දෙසං. **සහත්ථාති** සහත්ථෙන, අත්තනා හරිතබ්බානීති අත්ථො. **අසන්තෙ හාරකෙති** අසන්තෙයෙව අඤ්ඤස්මිම්පි හාරකෙ. සචෙ පන අත්ථි, තං ගාහෙතුං වට්ටති. අත්තනා පන අන්තමසො වාතාබාධප්පටිකාරත්ථං සුත්තකෙන අබන්ධිත්වා කණ්ණච්ඡිද්දෙ පක්ඛිත්තානිපි ආදාය තියොජනං එකං පාදං අතික්කාමෙන්තස්ස දුක්කටං, දුතියපාදාතික්කමෙ නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ තියොජනාතික්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, ඌනකතියොජනෙ අතිරෙකසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. තියොජනං හරණපච්චාහරණෙ, වාසාධිප්පායෙන ගන්ත්වා තතො පරං හරණෙ, අච්ඡින්නං වා නිස්සට්ඨං වා පටිලභිත්වා හරණෙ, අඤ්ඤං හරාපනෙ, අන්තමසො සුත්තකෙනපි බද්ධකතභණ්ඩහරණෙ, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. එළකලොමානං අකතභණ්ඩතා, පඨමප්පටිලාභො, අත්තනා ආදාය වා අඤ්ඤස්ස අජානන්තස්ස යානෙ පක්ඛිපිත්වා වා තියොජනාතික්කමනං, ආහරණපච්චාහරණං, අවාසාධිප්පායතාති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි. එළකලොමසමුට්ඨානං, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

එළකලොමසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. එළකලොමධොවාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ සක්කෙසු ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ එළකලොමධොවාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. තත්ථ පුරාණචීවරධොවාපනෙ වුත්තනයෙනෙව සබ්බොපි විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො.

එළකලොමධොවාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. ජාතරූපසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ **ජාතරූපරජතන්ති** සුවණ්ණඤ්චෙව රූපියඤ්ච, අපිච කහාපණො ලොහමාසකදාරුමාසකජතුමාසකාදයොපි යෙ වොහාරං ගච්ඡන්ති, සබ්බෙ තෙ ඉධ රජතන්ත්වෙව වුත්තා. **උග්ගණ්හෙය්‍ය වාති** අත්තනො අත්ථාය දීයමානං වා යත්ථකත්ථචි ඨිතං වා නිප්පරිග්ගහිතං දිස්වා සයං ගණ්හෙය්‍ය වා. **උග්ගණ්හාපෙය්‍ය වාති** තදෙව අඤ්ඤෙන ගාහාපෙය්‍ය වා. **උපනික්ඛිත්තං වා සාදියෙය්‍යාති** ''ඉදං අය්‍යස්ස හොතූ''ති එවං සම්මුඛා වා, ''අසුකස්මිං නාම ඨානෙ මම හිරඤ්ඤසුවණ්ණං, තං තුය්හං හොතූ''ති එවං පරම්මුඛා ඨිතං වා කෙවලං වාචාය වා හත්ථමුද්දාය වා ''තුය්හ''න්ති වත්වා පරිච්චත්තං යො කායවාචාහි අප්පටික්ඛිපිත්වා චිත්තෙන අධිවාසෙය්‍ය, අයං ''සාදියෙය්‍යා''ති වුච්චති. සචෙ පන චිත්තෙන සාදියති, ගණ්හිතුකාමො හොති, කායෙන වා වාචාය වා ''නයිදං කප්පතී''ති පටික්ඛිපති, කායවාචාහි අප්පටික්ඛිපිත්වා සුද්ධචිත්තො හුත්වා ''නයිදං අම්හාකං කප්පතී''ති න සාදියති, වට්ටති. **නිස්සග්ගියන්ති** උග්ගහණාදීසු යංකිඤ්චි කරොන්තස්ස අසනබද්ධෙසු වත්ථූසු වත්ථුගණනාය නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. තං නිස්සජ්ජන්තෙන ''අහං, භන්තෙ, රූපියං පටිග්ගහෙසිං, ඉදං මෙ, භන්තෙ, නිස්සග්ගියං, ඉමාහං සඞ්ඝස්ස නිස්සජ්ජාමී''ති (පාරා. 584) එවං සඞ්ඝමජ්ඣෙයෙව නිස්සජ්ජිතබ්බං. සචෙ තත්ථ කොචි ගහට්ඨො ආගච්ඡති, ''ඉදං ජානාහී''ති වත්තබ්බො. ''ඉමිනා කිං ආහරිය්‍යතූ''ති භණන්තෙ පන ''ඉදං නාමා''ති අවත්වා ''සප්පිආදීනි භික්ඛූනං කප්පන්තී''ති එවං කප්පියං ආචික්ඛිතබ්බං. සචෙ සො ආහරති, රූපියප්පටිග්ගාහකං ඨපෙත්වා සබ්බෙහි භාජෙත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං. රූපියප්පටිග්ගාහකස්ස පන යං තප්පච්චයා උප්පන්නං, තං අඤ්ඤෙන ලභිත්වා දීයමානම්පි අන්තමසො තතො නිබ්බත්තරුක්ඛච්ඡායාපි පරිභුඤ්ජිතුං න වට්ටති. සචෙ පන සො කිඤ්චි ආහරිතුං න ඉච්ඡති, ''ඉමං ඡඩ්ඩෙහී''ති වත්තබ්බො. සචෙ යත්ථ කත්ථචි නික්ඛිපති, ගහෙත්වා වා ගච්ඡති, න වාරෙතබ්බො. නො චෙ ඡඩ්ඩෙති, පඤ්චඞ්ගසමන්නාගතො භික්ඛු රූපියඡඩ්ඩකො සම්මන්නිතබ්බො. තෙන අනිමිත්තං කත්වාව ගූථං විය ඡඩ්ඩෙතබ්බං. සචෙ නිමිත්තං කරොති, දුක්කටං ආපජ්ජති.

රාජගහෙ උපනන්දං ආරබ්භ රූපියප්පටිග්ගහණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අරූපියෙ රූපියසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස වා, සඞ්ඝචෙතියාදීනං අත්ථාය ගණ්හන්තස්ස, මුත්තාමණිආදිප්පටිග්ගහණෙ ච දුක්කටං.

රතනසික්ඛාපදනයෙන නික්ඛිපන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ජාතරූපරජතභාවො, අත්තුද්දෙසිකතා, ගහණාදීසු අඤ්ඤතරභාවොති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීසු සියා කිරියං ගහණෙන ආපජ්ජනතො, සියා අකිරියං පටික්ඛෙපස්ස අකරණතො, සෙසං සඤ්චරිත්තෙ වුත්තනයමෙවාති.

ජාතරූපසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. රූපියසංවොහාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ **නානප්පකාරකන්ති** කතාදිවසෙන අනෙකවිධං. **රූපියසංවොහාරන්ති** ජාතරූපරජතපරිවත්තනං. පුරිමසික්ඛාපදෙන හි නිස්සග්ගියවත්ථුදුක්කටවත්ථූනං පටිග්ගහණං වාරිතං, ඉමිනා පරිවත්තනං. තස්මා දුක්කටවත්ථුනා දුක්කටවත්ථුකප්පියවත්ථූනි, කප්පියවත්ථුනා ච දුක්කටවත්ථුං පරිවත්තෙන්තස්ස දුක්කටං. නිස්සග්ගියවත්ථුනා පන නිස්සග්ගියවත්ථුං වා දුක්කටවත්ථුං වා කප්පියවත්ථුං වා, දුක්කටවත්ථුකප්පියවත්ථූහි ච නිස්සග්ගියවත්ථුං පරිවත්තෙන්තස්ස නිස්සග්ගියං හොති, තං පුරිමනයානුසාරෙනෙව සඞ්ඝමජ්ඣෙ නිස්සජ්ජිතබ්බං, නිස්සට්ඨවත්ථුස්මිඤ්ච තත්ථ වුත්තනයෙනෙව පටිපජ්ජිතබ්බං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ රූපියසංවොහාරවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, යං අත්තනො ධනෙන පරිවත්තෙති, තස්ස වා ධනස්ස වා රූපියභාවො චෙව, පරිවත්තනඤ්චාති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. කිරියං, සෙසං අනන්තරසික්ඛාපදෙ වුත්තනයමෙවාති.

රූපියසංවොහාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. කයවික්කයසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ **නානප්පකාරකන්ති** චීවරාදීනං කප්පියභණ්ඩානං වසෙන අනෙකවිධං. **කයවික්කයන්ති** කයඤ්චෙව වික්කයඤ්ච. ‘‘ඉමිනා ඉමං දෙහි, ඉමං ආහර, පරිවත්තෙහි, චෙතාපෙහී’’ති ඉමිනා හි නයෙන පරස්ස කප්පියභණ්ඩං ගණ්හන්තො කයං සමාපජ්ජති, අත්තනො කප්පියභණ්ඩං දෙන්තො වික්කයං සමාපජ්ජති. තස්මා ඨපෙත්වා පඤ්ච සහධම්මිකෙ යං එවං අත්තනො කප්පියභණ්ඩං දත්වා මාතු සන්තකම්පි කප්පියභණ්ඩං ගණ්හාති, තං නිස්සග්ගියං හොති. වුත්තලක්ඛණවසෙන සඞ්ඝගණපුග්ගලෙසු යස්ස කස්සචි නිස්සජ්ජිතබ්බං, ‘‘ඉමං භුඤ්ජිත්වා වා ගහෙත්වා වා ඉදං නාම ආහර වා කරොහි වා’’ති රජනාදිං ආහරාපෙත්වා වා ධමකරණාදිපරික්ඛාරං භූමිසොධනාදිඤ්ච නවකම්මං කාරෙත්වා වා සන්තං වත්ථු නිස්සජ්ජිතබ්බං, අසන්තෙ පාචිත්තියං දෙසෙතබ්බමෙව.

සාවත්ථියං උපනන්දං ආරබ්භ කයවික්කයවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ''ඉදං කිං අග්ඝතී''ති එවං අග්ඝං පුච්ඡන්තස්ස, යස්ස හත්ථතො භණ්ඩං ගණ්හිතුකාමො හොති, තං ඨපෙත්වා අඤ්ඤං අන්තමසො තස්සෙව පුත්තභාතුකම්පි කප්පියකාරකං කත්වා ''ඉමිනා ඉදං නාම ගහෙත්වා දෙහී''ති ආචික්ඛන්තස්ස, ''ඉදං අම්හාකං අත්ථි, අම්හාකඤ්ච ඉමිනා ච ඉමිනා ච අත්ථො''ති එවං වත්වා අත්තනො ධනෙන ලද්ධං ගණ්හන්තස්ස, සහධම්මිකෙහි සද්ධිං කයවික්කයං කරොන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. යං අත්තනො ධනෙන පරිවත්තෙති, යෙන ච පරිවත්තෙති, තෙසං කප්පියවත්ථුතා, අසහධම්මිකතා, කයවික්කයාපජ්ජනඤ්චාති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සෙසං රූපියසංවොහාරෙ වුත්තනයමෙවාති.

කයවික්කයසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

එළකලොමවග්ගො දුතියො.

3. පත්තවග්ගො

1. පත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා

පත්තවග්ගස්ස පඨමෙ **අතිරෙකපත්තො**ති අනධිට්ඨිතො ච අවිකප්පිතො ච, සො ච ඛො උක්කට්ඨමජ්ඣිමොමකානං අඤ්ඤතරො පමාණයුත්තොව, තස්ස පමාණං ''අඩ්ඪාළ්හකොදනං ගණ්හාතී''තිආදිනා (පාරා 602) නයෙන පාළියං වුත්තං. තත්‍රායං විනිච්ඡයො – අනුපහතපුරාණසාලිතණ්ඩුලානං සුකොට්ටිතපරිසුද්ධානං ද්වෙ මගධනාළියො ගහෙත්වා තෙහි තණ්ඩුලෙහි අනුත්තණ්ඩුලමකිලින්නමපිණ්ඩිකං සුවිසදං කුන්දමකුළරාසිසදිසං අවස්සාවිතොදනං පචිත්වා නිරවසෙසං පත්තෙ පක්ඛිපිත්වා තස්ස ඔදනස්ස චතුත්ථභාගප්පමාණො නාතිඝනො නාතිතනුකො හත්ථහාරියො සබ්බසම්භාරසඞ්ඛතො මුග්ගසූපො පක්ඛිපිතබ්බො, තතො ආලොපස්ස අනුරූපං යාවචරිමාලොපප්පහොනකං මච්ඡමංසාදිබ්‍යඤ්ජනං පක්ඛිපිතබ්බං, සප්පිතෙලතක්කරසකඤ්ජියාදීනි පන ගණනූපගානි න හොන්ති. තානි හි ඔදනගතිකානෙව, නෙව හාපෙතුං, න වඩ්ඪෙතුං සක්කොන්ති, එවමෙතං සබ්බම්පි පක්ඛිත්තං සචෙ පත්තස්ස මුඛවට්ටියා හෙට්ඨිමරාජිසමං තිට්ඨති, සුත්තෙන වා හීරෙන වා ඡින්දන්තස්ස සුත්තස්ස වා හීරස්ස වා හෙට්ඨිමන්තං ඵුසති, අයං **උක්කට්ඨො** නාම පත්තො. සචෙ තං රාජිං අතික්කම්ම ථූපීකතං තිට්ඨති, අයං **උක්කට්ඨොමකො** නාම පත්තො. සචෙ තං රාජිං න සම්පාපුණාති, අන්තොගධමෙව හොති, අයං **උක්කට්ඨුක්කට්ඨො** නාම පත්තො. උක්කට්ඨතො උපඩ්ඪප්පමාණො **මජ්ඣිමො**. මජ්ඣිමපත්තතො උපඩ්ඪප්පමාණො **ඔමකො**. තෙසම්පි වුත්තනයෙනෙව භෙදො වෙදිතබ්බො. ඉච්චෙතෙසු නවසු උක්කට්ඨුක්කට්ඨො ච ඔමකොමකො චාති ද්වෙ අපත්තා, සෙසා සත්ත පත්තා පමාණයුත්තා නාම, අයමෙත්ථසඞ්ඛෙපො, විත්ථාරො පන සමන්තපාසාදිකායං (පාරා. අට්ඨ. 2.598 ආදයො) වුත්තො, තස්මා එවං පමාණයුත්තං සමණසාරුප්පෙන පක්කං අයොපත්තං වා

මත්තිකාපත්තං වා ලභිත්වා පුරාණපත්තං පච්චුද්ධරිත්වා අන්තොදසාහෙ අධිට්ඨාතබ්බො. සචෙ පනස්ස මූලතො කාකණිකමත්තම්පි දාතබ්බං අවසිට්ඨං හොති, අධිට්ඨානුපගො න හොති, අප්පච්චුද්ධරන්තෙන විකප්පෙතබ්බො. තත්ථ පච්චුද්ධරණාධිට්ඨානලක්ඛණං චීවරවග්ගෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං, විකප්පනලක්ඛණං පරතො වක්ඛාම. සචෙ පන කොචි අපත්තකො භික්ඛු දස පත්තෙ ලභිත්වා සබ්බෙ අත්තනාව පරිභුඤ්ජිතුකාමො හොති, එකං පත්තං අධිට්ඨාය පුන දිවසෙ තං පච්චුද්ධරිත්වා අඤ්ඤො අධිට්ඨාතබ්බො, එතෙනුපායෙන වස්සසතම්පි පරිහරිතුං සක්කා. යො පනස්ස පත්තො මුඛවට්ටිතො හෙට්ඨා ද්වඞ්ගුලමත්තොකාසතො පට්ඨාය යත්ථකත්ථචි කඞ්ගුසිත්ථනික්ඛමනමත්තෙන ඡිද්දෙන ඡිද්දො හොති, සො අධිට්ඨානුපගො න හොති. පුන ඡිද්දෙ පාකතිකෙ කතෙ අධිට්ඨාතබ්බො, සෙසං අධිට්ඨානවිජහනං තිචීවරෙ වුත්තනයමෙව.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ අතිරෙකපත්තධාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, සෙසවණ්ණනාක්කමො චීවරවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බොති.

පත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. ඌනපඤ්චබන්ධනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ ඌනානි පඤ්ච බන්ධනානි අස්සාති **ඌනපඤ්චබන්ධනො,** නාස්ස පඤ්ච බන්ධනානි පූරෙන්තීති අත්ථො, තෙන ඌනපඤ්චබන්ධනෙන, ඉත්ථම්භූතස්ස ලක්ඛණෙ කරණවචනං. තත්ථ යස්මා අබන්ධනස්සාපි පඤ්ච බන්ධනානි න පූරෙන්ති සබ්බසො නත්ථිතාය, තෙනස්ස පදභාජනෙ ''ඌනපඤ්චබන්ධනො නාම පත්තො අබන්ධනො වා එකබන්ධනො වා''තිආදි (පාරා. 613) වුත්තං. ''ඌනපඤ්චබන්ධනෙනා''ති ච වුත්තත්තා යස්ස පඤ්චබන්ධනො පත්තො හොති පඤ්චබන්ධනොකාසො වා, තස්ස සො අපත්තො, තස්මා අඤ්ඤං විඤ්ඤාපෙතුං වට්ටති. යස්මිං පන පත්තෙ මුඛවට්ටිතො හෙට්ඨා භට්ඨා ද්වඞ්ගුලප්පමාණා එකාපි රාජි හොති, තං තස්සා රාජියා හෙට්ඨිමපරියන්තෙ පත්තවෙධකෙන විජ්ඣිත්වා පචිත්වා සුත්තරජ්ජුකමකචිරජ්ජුකාදීහි වා තිපුසුත්තකෙන වා බන්ධිත්වා තං බන්ධනං ආමිසස්ස අලග්ගනත්ථං තිපුපට්ටකෙන වා කෙනචි බද්ධසිලෙසාදිනා වා පටිච්ඡාදෙතබ්බං, සො ච පත්තො අධිට්ඨහිත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බො, සුඛුමං වා ඡිද්දං කත්වා බන්ධිතබ්බො, ඵාණිතං ඣාපෙත්වා පාසාණචුණ්ණෙන බන්ධිතුම්පි වට්ටති. යස්ස පන ද්වෙ රාජියො වා එකායෙව වා චතුරඞ්ගුලා, තස්ස ද්වෙ බන්ධනානි දාතබ්බානි. යස්ස තිස්සො වා එකායෙව වා ඡළඞ්ගුලා, තස්ස තීණි. යස්ස චතස්සො වා එකායෙව වා අට්ඨඞ්ගුලා, තස්ස චත්තාරි. යස්ස පඤ්ච වා එකායෙව වා දසඞ්ගුලා, සො බද්ධොපි අබද්ධොපි අපත්තොයෙව, අඤ්ඤො විඤ්ඤාපෙතබ්බො, එස තාව මත්තිකාපත්තෙ විනිච්ඡයො.

අයොපත්තෙ පන සචෙපි පඤ්ච වා අතිරෙකානි වා ඡිද්දානි හොන්ති, තානි ච අයචුණ්ණෙන වා ආණියා වා ලොහමණ්ඩලෙන වා බද්ධානි මට්ඨානි හොන්ති, ස්වෙව පරිභුඤ්ජිතබ්බො, අඤ්ඤො න විඤ්ඤාපෙතබ්බො. අථ පන එකම්පි ඡිද්දං මහන්තං හොති, ලොහමණ්ඩලෙන බද්ධම්පි මට්ඨං න හොති, පත්තෙ ආමිසං ලග්ගති, අකප්පියො හොති අයං පත්තො, අඤ්ඤො විඤ්ඤාපෙතබ්බො. යො පන එවං පත්තසඞ්ඛෙපගතෙ වා අයොපත්තෙ, ඌනපඤ්චබන්ධනෙ වා මත්තිකාපත්තෙ සති අඤ්ඤං විඤ්ඤාපෙති, පයොගෙ දුක්කටං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියො හොති, නිස්සජ්ජිතබ්බො. නිස්සජ්ජන්තෙන සඞ්ඝමජ්ඣෙ එව නිස්සජ්ජිතබ්බො, තෙන වුත්තං ''භික්ඛුපරිසාය නිස්සජ්ජිතබ්බො''ති. **යො ච තස්සා භික්ඛුපරිසායා**තිඑත්ථ තෙහි භික්ඛූහි පකතියා එව අත්තනො අත්තනො අධිට්ඨිතං පත්තං ගහෙත්වා සන්නිපතිතබ්බං, තතො සම්මතෙන පත්තග්ගාහාපකෙන පත්තස්ස විජ්ජමානගුණං වත්වා ''භන්තෙ, ඉමං ගණ්හථා''ති ථෙරො වත්තබ්බො. සචෙ ථෙරස්ස සො පත්තො න රුච්චති, අප්පිච්ඡතාය වා න ගණ්හාති, වට්ටති. තස්මිං පන අනුකම්පාය අගණ්හන්තස්ස දුක්කටං. සචෙ පන ගණ්හාති, ථෙරස්ස පත්තං දුතියත්ථෙරං ගාහාපෙත්වා එතෙනෙව උපායෙන යාව සඞ්ඝනවකා ගාහාපෙතබ්බො, තෙන පරිච්චත්තපත්තො පන **පත්තපරියන්තො** නාම, **සො තස්ස භික්ඛුනො පදාතබ්බො**. තෙනාපි සො යථා විඤ්ඤාපෙත්වා ගහිතපත්තො, එවමෙව සක්කච්චං පරිභුඤ්ජිතබ්බො. සචෙ පන තං ජිගුච්ඡන්තො අදෙසෙ වා නික්ඛිපති, අපරිභොගෙන වා පරිභුඤ්ජති, විස්සජ්ජෙති වා, දුක්කටං ආපජ්ජති.

සක්කෙසු ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ බහූ පත්තෙ විඤ්ඤාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, අබන්ධනෙන අබන්ධනං, එකබන්ධනං, දුබන්ධනං, තිබන්ධනං, චතුබ්බන්ධනං, අබන්ධනොකාසං, එකද්විතිචතුබ්බන්ධනොකාසං චෙතාපෙති, එවං එකෙකෙන පත්තෙන දසධා දසවිධං පත්තං. චෙතාපනවසෙන පන එකං නිස්සග්ගියපාචිත්තියසතං හොති. නට්ඨපත්තස්ස, භින්නපත්තස්ස, අත්තනො ඤාතකප්පවාරිතෙ, අඤ්ඤස්ස ච ඤාතකප්පවාරිතෙ, තස්සෙවත්ථාය විඤ්ඤාපෙන්තස්ස, අත්තනො ධනෙන ගණ්හතො, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අධිට්ඨානුපගපත්තස්ස ඌනපඤ්චබන්ධනතා, අත්තුද්දෙසිකතා, අකතවිඤ්ඤත්ති, තාය ච පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි ධොවාපනසික්ඛාපදෙ වුත්තනයානෙවාති.

ඌනපඤ්චබන්ධනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. භෙසජ්ජසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **පටිසායනීයානී**ති පටිසායිතබ්බානි, පරිභුඤ්ජිතබ්බානීති අත්ථො. එතෙන සයං උග්ගහෙත්වා නික්ඛිත්තානං සත්තාහාතික්කමෙපි අනාපත්තිං දස්සෙති, තානි හි පටිසායිතුං න වට්ටන්ති. **භෙසජ්ජානී**ති භෙසජ්ජකිච්චං

කරොන්තු වා, මා වා, එවං ලද්ධවොහාරානි. **සප්පි** නාම ගවාදීනං සප්පි, යෙසං මංසං කප්පති, තෙසං සප්පි. තථා **නවනීතං. තෙලං** නාම තිලසාසපමධුකඑරණ්ඩකවසාදීහි නිබ්බත්තිතං. **මධු** නාම මක්ඛිකාමධුමෙව. **ඵාණිතං** නාම උච්ඡුරසං උපාදාය පන අපක්කා වා අවත්ථුකපක්කා වා සබ්බාපි උච්ඡුවිකති ''ඵාණිත''න්ති වෙදිතබ්බං. **තානි පටිග්ගහෙත්වාති** තානි භෙසජ්ජානි පටිග්ගහෙත්වා, න තෙසං වත්ථූනි. එතෙන ඨපෙත්වා වසාතෙලං යානෙත්ථ යාවකාලිකවත්ථුකානි, තෙසං වත්ථූනි පටිග්ගහෙත්වා කතානි සප්පිආදීනි සත්තාහං අතික්කාමයතොපි අනාපත්තිං දස්සෙති. වසාතෙලං පන කාලෙ පටිග්ගහිතං කාලෙ නිපක්කං කාලෙ සංසට්ඨං තෙලපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජිතුං අනුඤ්ඤාතං, තස්මා ඨපෙත්වා මනුස්සවසං අඤ්ඤං යංකඤ්චි වසං පුරෙභත්තං පටිග්ගහෙත්වා සාමං පචිත්වා නිබ්බත්තිතතෙලම්පි සත්තාහං නිරාමිසපරිභොගෙන වට්ටති. අනුපසම්පන්නෙන පචිත්වා දින්නං පන තදහුපුරෙභත්තං සාමිසම්පි වට්ටති, අඤ්ඤෙසං යාවකාලිකවත්ථූනං වත්ථුං පචිතුං න වට්ටතියෙව. නිබ්බත්තිතසප්පි වා නවනීතං වා පචිතුං වට්ටති, තං පන තදහුපුරෙභත්තම්පි සාමිසං පරිභුඤ්ජිතුං න වට්ටති. පුරෙභත්තං පටිග්ගහිතඛීරාදිතො අනුපසම්පන්නෙන පචිත්වා කතසප්පිආදීනි පන තදහුපුරෙභත්තං සාමිසානිපි වට්ටන්ති, පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය අනජ්ඣොහරණීයානි, සත්තාහාතික්කමෙපි අනාපත්ති. **සන්නිධිකාරකං පරිභුඤ්ජිතබ්බානීති** සන්නිධිං කත්වා නිදහිත්වා පුරෙභත්තං පටිග්ගහිතානි තදහුපුරෙභත්තං සාමිසපරිභොගෙනාපි වට්ටන්ති, පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය පන තානි ච, පච්ඡාභත්තං පටිග්ගහිතානි ච සත්තාහං නිරාමිසපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජිතබ්බානීති අත්ථො. ''පරිභුඤ්ජිතබ්බානී''ති ච වචනතො අන්තොසත්තාහෙ අබ්භඤ්ජනාදීනං අත්ථාය අධිට්ඨහිත්වා ඨපිතෙසු අනාපත්ති, යාවජීවිකානි සාසපමධුකඑරණ්ඩකඅට්ඨීනි තෙලකරණත්ථං පටිග්ගහෙත්වා තදහෙව කතතෙලං සත්තාහකාලිකං, දුතියදිවසෙ කතං ඡාහං වට්ටති, තතියදිවසෙ කතං පඤ්චාහං, චතුත්ථපඤ්චමඡට්ඨසත්තමදිවසෙ කතං තදහෙව වට්ටති. සචෙ යාව අරුණස්ස උග්ගමනා තිට්ඨති, නිස්සග්ගියං හොති, අට්ඨමදිවසෙ කතං අනජ්ඣොහරණීයං, අනිස්සග්ගියත්තා පන බාහිරපරිභොගෙන වට්ටති. සචෙපි න කරොති, තෙලත්ථාය පටිග්ගහිතසාසපාදීනං පන පාළියං අනාගතසප්පිආදීනඤ්ච සත්තාහාතික්කමෙ දුක්කටං ආපජ්ජති. සීතුදකෙන කතමධුකපුප්ඵඵාණිතං පන ඵාණිතගතිකමෙව, අම්බඵාණිතාදීනි යාවකාලිකානි. යං පනෙත්ථ සත්තාහකාලිකං, තං නිස්සට්ඨං පටිලභිත්වාපි අරුආදීනි වා මක්ඛෙතුං, අජ්ඣොහරිතුං වා න වට්ටති. පදීපෙ කාළවණ්ණෙ වා උපනෙතබ්බං, අඤ්ඤස්ස භික්ඛුනො කායිකපරිභොගං වට්ටති. යං පන නිරපෙක්ඛො පරිච්චජිත්වා පුන ලභති, තං අජ්ඣොහරිතුම්පි වට්ටති. විසුං ඨපිතසප්පිආදීසු, එකභාජනෙ වා අමිස්සිතෙසු වත්ථුගණනාය ආපත්තියො.

සාවත්ථියං සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ සත්තාහං අතික්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසං චීවරවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

භෙසජ්ජසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. වස්සිකසාටිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ **මාසො සෙසො ගිම්හානන්ති** චතුන්නං ගිම්හමාසානං එකො පච්ඡිමමාසො සෙසො. **පරියෙසිතබ්බන්ති** ගිම්හානං පච්ඡිමමාසස්ස පඨමදිවසතො පට්ඨාය යාව කත්තිකමාසස්ස පච්ඡිමදිවසො, තාව ''කාලො වස්සිකසාටිකාය''තිආදිනා සතුප්පාදකරණෙන, සඞ්ඝස්ස පවාරිතට්ඨානතො, අත්තනො ඤාතකප්පවාරිතට්ඨානතො පන ''දෙථ මෙ වස්සිකසාටිකචීවර''න්තිආදිකාය විඤ්ඤත්තියාපි පරියෙසිතබ්බං. අඤ්ඤාතකඅප්පවාරිතට්ඨානෙ සතුප්පාදං කරොන්තස්ස වත්තභෙදෙ දුක්කටං, යථා වා තථා වා ''දෙථ මෙ''තිආදිවචනෙන විඤ්ඤාපෙන්තස්ස අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදෙන නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. **කත්වා නිවාසෙතබ්බන්ති** ගිම්හානං පච්ඡිමද්ධමාසස්ස පඨමදිවසතො පට්ඨාය යාව කත්තිකමාසස්ස පච්ඡිමදිවසො, තාව සූචිකම්මනිට්ඨානෙන සකිම්පි වණ්ණභෙදමත්තරජනෙන කප්පබින්දුකරණෙන ච කත්වා පරිදහිතබ්බා. එත්තාවතා ගිම්හානං පච්ඡිමො මාසො පරියෙසනක්ඛෙත්තං, පච්ඡිමො අද්ධමාසො කරණනිවාසනක්ඛෙත්තම්පි, වස්සානස්ස චතූසු මාසෙසු සබ්බම්පි තං වට්ටතීති අයමත්ථො දස්සිතො හොති. යො චායං ගිම්හානං පච්ඡිමො මාසො අනුඤ්ඤාතො, එත්ථ කතපරියෙසිතම්පි වස්සිකසාටිකං අධිට්ඨාතුං න වට්ටති. සචෙ තස්මිං මාසෙ අතික්කන්තෙ වස්සං උක්කඩ්ඪීයති, පුන මාසපරිහාරං ලභති, ධොවිත්වා පන නික්ඛිපිත්වා වස්සූපනායිකදිවසෙ අධිට්ඨාතබ්බා. සචෙ සතිසම්මොසෙන වා අප්පහොනකභාවෙන වා අකතා හොති. තෙ ච ද්වෙ මාසෙ වස්සානස්ස චතුමාසන්ති ඡ මාසෙ පරිහාරං ලභති. සචෙ පන කත්තිකමාසෙ කඨිනං අත්ථරියති, අපරෙපි චත්තාරො මාසෙ ලභති, එවං දස මාසා හොන්ති. තතො පරම්පි සතියා පච්චාසාය තං මූලචීවරං කත්වා ඨපෙන්තස්ස එකමාසන්ති එවං එකාදස මාසෙ පරිහාරං ලභති, ඉතො පරං එකාහම්පි න ලභති.

ඔරෙන චෙ මාසො සෙසො ගිම්හානන්ති ගිම්හානං පච්ඡිමමාසස්ස ඔරිමභාගෙ යාව හෙමන්තස්ස පඨමදිවසො, තාවාති අත්ථො. **පරියෙසෙය්‍යාති** එතෙසු සත්තසු පිට්ඨිසමයමාසෙසු අඤ්ඤාතකඅප්පවාරිතට්ඨානතො සතුප්පාදකරණෙන පරියෙසන්තස්ස නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං, විඤ්ඤාපෙන්තස්ස අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදෙන නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං, ඤාතකප්පවාරිතෙ විඤ්ඤාපෙන්තස්ස තෙන සික්ඛාපදෙන අනාපත්ති, සතුප්පාදං කරොන්තස්ස ඉමිනා සික්ඛාපදෙන ආපත්ති. **ඔරෙනද්ධමාසො සෙසො ගිම්හානන්ති** ගිම්හානස්ස පච්ඡිමද්ධමාසතො ඔරිමභාගෙ එකස්මිං

අද්ධමාසෙ. **කත්වා නිවාසෙයාති** එත්ථන්තරෙ ධම්මෙන උප්පන්නම්පි කත්වා නිවාසෙන්තස්ස නිස්සග්ගියං හොති.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ වස්සිකසාටිකපරියෙසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, ඌනකමාසද්ධමාසෙසු අතිරෙකසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං, තථා සතියා වස්සිකසාටිකාය නග්ගස්ස කායං ඔවස්සාපයතො. පොක්ඛරණියාදීසු පන න්හායන්තස්ස වා අච්ඡින්නචීවරස්ස වා නට්ඨචීවරස්ස වා ''අනිවත්ථං චොරා හරන්තී''ති එවං ආපදාසු වා නිවාසයතො උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. එත්ථ ච වස්සිකසාටිකාය අත්තුද්දෙසිකතා, අසමයෙ පරියෙසනතා, තාය ච පටිලාභොති ඉමානි තාව පරියෙසනාපත්තියා තීණි අඞ්ගානි. සචීවරතා, ආපදාභාවො, වස්සිකසාටිකාය සකභාවො, අසමයෙ නිවාසනන්ති ඉමානි නිවාසනාපත්තියා චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි ධොවාපනසික්ඛාපදෙ වුත්තනයානෙවාති.

වස්සිකසාටිකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. චීවරඅච්ඡින්දනසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ **සාමං චීවරං දත්වාති** වෙය්‍යාවච්චාදීනි පච්චාසිසමානො සයමෙව දත්වා. **අච්ඡින්දෙය්‍යාති** වෙය්‍යාවච්චාදීනි අකරොන්තං දිස්වා සකසඤ්ඤාය අච්ඡින්දන්තස්ස වත්ථුගණනාය ආපත්තියො. **අච්ඡින්දාපෙය්‍යාති**එත්ථ පන ''අච්ඡින්දා''ති ආණත්තියා දුක්කටං, අච්ඡින්දෙසු යත්තකානි ආණත්තානි, තෙසං ගණනාය ආපත්තියො.

සාවත්ථියං උපනන්දං ආරබ්භ චීවරඅච්ඡින්දනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං. අනුපසම්පන්නෙ උපසම්පන්නසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස, අනුපසම්පන්නසඤ්ඤිනො වා, උපසම්පන්නස්සාපි විකප්පනුපගපච්ඡිමචීවරං ඨපෙත්වා අඤ්ඤං පරික්ඛාරං, අනුපසම්පන්නස්ස ච යංකිඤ්චි අච්ඡින්දතො වා දුක්කටං. තෙන තුට්ඨෙන වා කුපිතෙන වා දින්නං පන තස්ස විස්සාසං වා ගණ්හන්තස්ස උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. විකප්පනුපගපච්ඡිමචීවරතා, සාමං දින්නතා, සකසඤ්ඤිතා, උපසම්පන්නතා, කොධවසෙන අච්ඡින්දනං වා අච්ඡින්දාපනං වාති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි අඤ්ඤත්‍ර වෙදනාය. වෙදනා පන ඉධ දුක්ඛවෙදනායෙවාති.

චීවරඅච්ඡින්දනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. සුත්තවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ **සුත්තන්ති** ඡබ්බිධං ඛොමසුත්තාදිං වා තෙසං අනුලොමං වා. **විඤ්ඤාපෙත්වාති** චීවරත්ථාය යාචිත්වා. **වායාපෙය්‍යාති** ''චීවරං මෙ, ආවුසො, වායථා''ති අකප්පියාය විඤ්ඤත්තියා වායාපෙය්‍ය. **නිස්සග්ගියන්ති**

එවං වායාපෙන්තස්ස යො තන්තවායො චීවරවායනත්ථං තුරිවෙමසජ්ජනාදිකෙ පයොගෙ කරොති, තස්ස සබ්බප්පයොගෙසු දුක්කටං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියං හොති.

රාජගහෙ ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ චීවරවායාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, විඤ්ඤාපිතසුත්තං විඤ්ඤාපිතතන්තවායෙන වායාපෙන්තස්ස දීඝතො විදත්ථිමත්තෙ තිරියඤ්ච හත්ථමත්තෙ වීතෙ නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. ඉති යාව චීවරං වඩ්ඪති, තාව ඉමිනා පමාණෙන ආපත්තියො වඩ්ඪන්ති. තෙනෙව පන අවිඤ්ඤත්තියා ලද්ධසුත්තං වායාපෙන්තස්ස යථා පුබ්බෙ නිස්සග්ගියං, එවං ඉධ දුක්කටං. තෙනෙව විඤ්ඤත්තඤ්ච අවිඤ්ඤත්තඤ්ච වායාපෙන්තස්ස සචෙ වුත්තප්පමාණෙන කෙදාරබද්ධං විය චීවරං හොති, අකප්පියසුත්තමයෙ පරිච්ඡෙදෙ පාචිත්තියං, ඉතරස්මිං තථෙව දුක්කටං. තතො චෙ ඌනතරා පරිච්ඡෙදා, සබ්බපරිච්ඡෙදෙසු දුක්කටානෙව. අථ එකන්තරිකෙන වා සුත්තෙන දීඝතො වා කප්පියං තිරියං අකප්පියං කත්වා වීතං හොති, පුබ්බෙ වුත්තප්පමාණගණනාය දුක්කටානි. එතෙනෙව උපායෙන කප්පියතන්තවායෙන අකප්පියසුත්තෙ, කප්පියාකප්පියෙහි තන්තවායෙහි සුත්තෙපි කප්පියෙ අකප්පියෙ කප්පියාකප්පියෙ ච ආපත්තිභෙදො වෙදිතබ්බො. තිකපාචිත්තියං, අවායාපිතෙ වායාපිතසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. චීවරසිබ්බනආයොගකායබන්ධනඅංසබද්ධකපත්තත්ථවිකපරිස්සාවනානං අත්ථාය සුත්තං විඤ්ඤාපෙන්තස්ස, ඤාතකප්පවාරිතෙහි කප්පියසුත්තං වායාපෙන්තස්ස, අඤ්ඤස්සත්ථාය, අත්තනො ධනෙන, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති, චීවරත්ථාය විඤ්ඤාපිතසුත්තං, අත්තුද්දෙසිකතා, අකප්පියතන්තවායෙන අකප්පියවිඤ්ඤත්තියා වායාපනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි ධොවාපනසික්ඛාපදෙ වුත්තනයානෙවාති.

සුත්තවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. මහාපෙසකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ **තඤ්ච වෙ සො භික්ඛූති** යත්‍ර ගාමෙ වා නිගමෙ වා තන්තවායා, තත්‍ර. **පුබ්බෙ අප්පවාරිතොති** චීවරසාමිකෙහි අප්පවාරිතො හුත්වා. **විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍යාති** විසිට්ඨකප්පං අධිකවිධානං ආපජ්ජෙය්‍ය. ඉදානි යෙනාකාරෙන විකප්පං ආපන්නො හොති, තං දස්සෙතුං **ඉදං ඛො, ආවුසොතිආදි** වුත්තං. තත්ථ **ආයතන්ති** දීඝං. **විත්ථතන්ති** පුථුලං. **අප්පිතන්ති** ඝනං. **සුවීතන්ති** සුට්ඨු වීතං, සබ්බට්ඨානෙසු සමං කත්වා වීතං. **සුප්පවායිතන්ති** සුට්ඨු පවායිතං, සබ්බට්ඨානෙසු සමං කත්වා තන්තෙ පසාරිතං. **සුවිලෙඛිතන්ති** ලෙඛනියා සුට්ඨු විලෙඛිතං. **සුවිතච්ඡිතන්ති** කොච්ඡෙන සුට්ඨු විතච්ඡිතං, සුට්ඨු නිද්ධොතන්ති අත්ථො. **පිණ්ඩපාතමත්තම්පීති** එත්ථ ච න භික්ඛුනො පිණ්ඩපාතදානමත්තෙන තං නිස්සග්ගියං හොති, සචෙ පන තෙ තස්ස වචනෙන චීවරසාමිකානං

හත්ථතො සුත්තං ගහෙත්වා ඊසකම්පි ආයතං වා විත්ථතං වා අප්පිතං වා කරොන්ති, අථ තෙසං පයොගෙ භික්ඛුනො දුක්කටං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියං හොති.

සාවත්ථියං උපනන්දං ආරබ්භ චීවරෙ විකප්පං ආපජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, ඤාතකෙ අඤ්ඤාතකසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. ඤාතකප්පවාරිතානං තන්තවායෙහි, අඤ්ඤස්ස වා අත්ථාය, අත්තනො වා ධනෙන, මහග්ඝං වායාපෙතුකාමං අප්පග්ඝං වායාපෙන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අඤ්ඤාතකඅප්පවාරිතානං තන්තවායෙ උපසඞ්කමිත්වා විකප්පමාපජ්ජනතා, චීවරස්ස අත්තුද්දෙසිකතා, තස්ස වචනෙන සුත්තවඩ්ඪනං, චීවරප්පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි ධොවාපනසික්ඛාපදෙ වුත්තනයානෙවාති.

මහාපෙසකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. අච්චෙකචීවරසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ **දසාහානාගත**න්ති දස අහානි දසාහං, තෙන දසාහෙන අනාගතා දසාහානාගතා, දසාහෙන අසම්පත්තාති අත්ථො, තං දසාහානාගතං, අච්චන්තසංයොගවසෙන භුම්මත්ථෙ උපයොගවචනං. **කත්තිකතෙමාසිකපුණ්ණම**න්ති පඨමකත්තිකපුණ්ණමං, ඉධාපි පඨමපදස්ස අනුපයොගතා පුරිමනයෙනෙව භුම්මත්ථෙ උපයොගවචනං. ඉදං වුත්තං හොති – යතො පට්ඨාය පඨමප්පවාරණා ''දසාහානාගතා''ති වුච්චති, සචෙපි තානි දිවසානි අච්චන්තමෙව භික්ඛුනො අච්චෙකචීවරං උප්පජ්ජෙය්‍ය, ''අච්චෙකං ඉද''න්ති ජානමානෙන භික්ඛුනා සබ්බම්පි පටිග්ගහෙතබ්බන්ති. තෙන පවාරණාමාසස්ස ජුණ්හපක්ඛපඤ්චමිතො පට්ඨාය උප්පන්නස්ස චීවරස්ස නිධානකාලො දස්සිතො හොති. කාමඤ්චෙස ''දසාහපරමං අතිරෙකචීවරං ධාරෙතබ්බ''න්තිඉමිනාව සිද්ධො, අට්ඨුප්පත්තිවසෙන පන අපුබ්බං විය අත්ථං දස්සෙත්වා සික්ඛාපදං ඨපිතං. **අච්චෙකචීවර**න්ති ගමිකගිලානගබ්භිනිඅභිනවුප්පන්නසද්ධානං පුග්ගලානං අඤ්ඤතරෙන ''වස්සාවාසිකං දස්සාමී''ති එවං ආරොචෙත්වා දින්නං. සචෙ තං පුරෙ පවාරණාය විභජිතං, යෙන ගහිතං, තෙන වස්සච්ඡෙදො න කාතබ්බො, කරොති චෙ, තං චීවරං සඞ්ඝිකං හොති. **යාව චීවරකාලසමය**න්ති අනත්ථතෙ කඨිනෙ යාව වස්සානස්ස පච්ඡිමො මාසො, අත්ථතෙ කඨිනෙ යාව පඤ්ච මාසා, තාව නික්ඛිපිතබ්බං.

සාවත්ථියං සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ අච්චෙකචීවරස්ස චීවරකාලසමයං අතික්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසමෙත්ථ චීවරවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

අච්චෙකචීවරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. සාසඞ්කසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ **උපවස්සං ඛො පනාති** එත්ථ **උපවස්සන්ති** උපවස්ස, උපවසිත්වාති වුත්තං හොති, උපසම්පජ්ජන්තිආදීසු (විභ. 570) විය හෙත්ථ අනුනාසිකො දට්ඨබ්බො, වස්සං උපගන්ත්වා වසිත්වා චාති අත්ථො. ඉමස්ස ච පදස්ස ''තථාරූපෙසු භික්ඛු සෙනාසනෙසු විහරන්තො''තිඉමිනා සම්බන්ධො, ඉදං වුත්තං හොති – වස්සං උපගන්ත්වා වසිත්වා ච තතො පරං පච්ඡිමකත්තිකපුණ්ණමපරියොසානකාලං යානි ඛො පන තානි ආරඤ්ඤකානි...පෙ.... අන්තරඝරෙ නික්ඛිපෙය්‍යාති. තත්ථ **ආරඤ්ඤකානීති** සබ්බපච්ඡිමානි ආරොපිතෙන ආචරියධනුනා ගාමස්ස ඉන්දඛීලතො පට්ඨාය පඤ්චධනුසතප්පමාණෙ පදෙසෙ කතසෙනාසනානි. සචෙ පන අපරික්ඛිත්තො ගාමො හොති, පරික්ඛෙපාරහට්ඨානතො පට්ඨාය මිනෙතබ්බං. සචෙ විහාරස්ස පරික්ඛෙපො වා අපරික්ඛිත්තස්ස යං ගාමතො සබ්බපඨමං සෙනාසනං වා චෙතියං වා බොධි වා ධුවසන්නිපාතට්ඨානං වා යාව, තං තාව පකතිමග්ගෙන මිනෙතබ්බං, අඤ්ඤං මග්ගං කාතුං, අමග්ගෙන වා මිනෙතුං න වට්ටති. **සාසඞ්කසම්මතානීති** චොරාදීනං නිවිට්ඨොකාසාදිදස්සනෙන ''සාසඞ්කානී''ති සම්මතානි, එවං සඤ්ඤාතානීති අත්ථො. සහ පටිභයෙන **සප්පටිභයානි,** චොරෙහි මනුස්සානං හතවිලුත්තාකොටිතභාවදස්සනතො සන්නිහිතබලවභයානීති අත්ථො.

අන්තරඝරෙ නික්ඛිපෙය්‍යාති ආරඤ්ඤකස්ස සෙනාසනස්ස සමන්තා සබ්බදිසාභාගෙසු අත්තනා අභිරුචිතෙ ගොචරගාමෙ නික්ඛිපෙය්‍ය. තඤ්ච ඛො සතියා අඞ්ගසම්පත්තියා, තත්‍රායං අඞ්ගසම්පත්ති – පුරිමිකාය උපගන්ත්වා මහාපවාරණාය පවාරිතො හොති, ඉදමෙකං අඞ්ගං. කත්තිකමාසොයෙව හොති, ඉදං දුතියං අඞ්ගං. පඤ්චධනුසතිකපච්ඡිමප්පමාණයුත්තං සෙනාසනං හොති, ඉදං තතියං අඞ්ගං. ඌනප්පමාණෙ වා ගාවුතතො අතිරෙකප්පමාණෙ වා න ලභති, යත්‍ර හි පිණ්ඩාය චරිත්වා භත්තවෙලායමෙව පුන විහාරං සක්කා ආගන්තුං, තදෙව ඉධාධිප්පෙතං. සාසඞ්කසප්පටිභයමෙව හොති, ඉදං චතුත්ථං අඞ්ගං හොතීති. **කොචිදෙව පච්චයොති** කිඤ්චිදෙව කාරණං. **තෙන චීවරෙනාති** තෙන අන්තරඝරෙ නික්ඛිත්තචීවරෙන. **විප්පවාසායාති** වියොගවාසාය. **තතො චෙ උත්තරි විප්පවසෙය්‍යාති** ඡාරත්තතො උත්තරි තස්මිං සෙනාසනෙ සත්තමං අරුණං උට්ඨාපෙය්‍යාති අත්ථො, තථා අසක්කොන්තෙන පන ගාමසීමං ඔක්කමිත්වා සභායං වා යත්ථ කත්ථචි වා වසිත්වා චීවරප්පවත්තිං ඤත්වා පක්කමිතුං වට්ටති. **අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියාති** යං සඞ්ඝො ගිලානස්ස භික්ඛුනො චීවරෙන විප්පවාසසම්මුතිං දෙති, තං ඨපෙත්වා අලද්ධසම්මුතිකස්ස අතිරෙකඡාරත්තං විප්පවසතො නිස්සග්ගියං හොති.

සාවත්ථියං සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ චීවරවිප්පවාසවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසමෙත්ථ චීවරවග්ගස්ස දුතියසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

සාසඞ්කසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. පරිණතසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ **සඞ්ඝිකන්**ති සඞ්ඝස්ස සන්තකං. සො හි සඞ්ඝස්ස පරිණතත්තා හත්ථෙ අනාරුළ්හොපි එකෙන පරියායෙන සඞ්ඝසන්තකො හොති. **ලාභන්**ති ලභිතබ්බං චීවරාදිවත්ථුං. **පරිණතන්**ති ''දස්සාම කරිස්සාමා''ති වචීභෙදෙන වා හත්ථමුද්දාය වා සඞ්ඝස්ස නින්නං හුත්වා ඨිතං. **අත්තනො පරිණාමෙය්‍යා**ති ''ඉදං මය්හං දෙථා''තිආදීනි වදන්තො අත්තනින්නං කරෙය්‍ය. සචෙ පන සඞ්ඝස්ස දින්නං හොති, තං ගහෙතුං න වට්ටති, සඞ්ඝස්සෙව දාතබ්බං. පරිණතං පන සහධම්මිකානං වා ගිහීනං වා අන්තමසො මාතුසන්තකම්පි අත්තනො පරිණාමෙන්තස්ස පයොගෙ දුක්කටං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියං හොති.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ පරිණාමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, පරිණතෙ වෙමතිකස්ස, අපරිණතෙ පරිණතසඤ්ඤිනො චෙව වෙමතිකස්ස ච, සඞ්ඝචෙතියපුග්ගලෙසු යස්ස කස්සචි පරිණතං අඤ්ඤසඞ්ඝාදීනං පරිණාමෙන්තස්ස ච දුක්කටං. අපරිණතසඤ්ඤිනො, ''කත්ථ දෙමා''ති පුච්ඡිතෙ ''යත්ථ තුම්හාකං චිත්තං පසීදති, තත්ථ දෙථ, තුම්හාකං දෙය්‍යධම්මො පරිභොගං වා ලභෙය්‍යා''තිආදීනි වදන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සඞ්ඝෙ පරිණතභාවො, තං ඤත්වා අත්තනො පරිණාමනං, පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානීති.

පරිණතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පත්තවග්ගො තතියො.

ඉති කඞ්ඛාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

නිස්සග්ගියපාචිත්තියවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පාචිත්තියකණ්ඩො

1. මුසාවාදවග්ගො

1. මුසාවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා

පාචිත්තියෙසු මුසාවාදවග්ගස්ස පඨමෙ **සම්පජානමුසාවාදෙති** පුබ්බෙපි ජානිත්වා වචනක්ඛණෙපි ජානන්තස්සෙව මුසාවාදභණනෙ. භණනඤ්ච නාම ඉධ අභූතස්ස වා භූතතං, භූතස්ස වා අභූතතං කත්වා කායෙන වා වාචාය වා විඤ්ඤාපනප්පයොගො, නිමිත්තත්ථෙ චෙතං භුම්මවචනං. තස්මා යො සම්පජානමුසාවාදං වදති, තස්ස තංනිමිත්තං තංහෙතු තප්පච්චයා පාචිත්තියං හොතීති එවමෙත්ථ අඤ්ඤෙසු ච ඊදිසෙසු අත්ථො වෙදිතබ්බො.

සාවත්ථියං හත්ථකං සක්‍යපුත්තං ආරබ්භ අවජානිත්වා පටිජානනාදිවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, උත්තරිමනුස්සධම්මාරොචනත්ථං මුසා භණන්තස්ස පාරාජිකං, අමූලකෙන පාරාජිකෙන අනුද්ධංසනත්ථං සඞ්ඝාදිසෙසො, සඞ්ඝාදිසෙසෙන අනුද්ධංසනත්ථං පාචිත්තියං, ආචාරවිපත්තියා අනුද්ධංසනත්ථං දුක්කටං, ‘‘යො තෙ විහාරෙ වසී’’තිආදිනා (පාරා. 220) පරියායෙන උත්තරිමනුස්සධම්මාරොචනත්ථං පටිවිජානන්තස්ස මුසා භණිතෙ ථුල්ලච්චයං, අප්පටිවිජානන්තස්ස දුක්කටං, කෙවලං මුසා භණන්තස්ස ඉධ පාචිත්තියං. අනුපධාරෙත්වා සහසා භණන්තස්ස, ‘‘අඤ්ඤං භණිස්සාමී’’ති අඤ්ඤං භණන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. විසංවාදනපුරෙක්ඛාරතා, විසංවාදනචිත්තෙන යමත්ථං වත්තුකාමො, තස්ස පුග්ගලස්ස විඤ්ඤාපනපයොගො චාති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානීති.

මුසාවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. ඔමසවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ **ඔමසවාදෙති** ඔවිජ්ඣනවචනෙ, ජාතිනාමගොත්තකම්මසිප්පආබාධලිඞ්ගකිලෙසආපත්තිඅක්කොසෙසු භූතෙන වා අභූතෙන වා යෙන කෙනචි පාරාජිකං ආපන්නං වා අනාපන්නං වා යංකිඤ්චි භික්ඛුං යාය කායචි වාචාය වා හත්ථමුද්දාය වා අනඤ්ඤාපදෙසෙන අක්කොසනවචනෙ පාචිත්තියන්ති අත්ථො.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ ඔමසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තෙහියෙව දසහි අක්කොසවත්ථූහි ‘‘සන්ති ඉධෙකච්චෙ චණ්ඩාලා’’තිආදිනා (පාචි. 26) නයෙන අඤ්ඤාපදෙසං කත්වා අක්කොසන්තස්ස, ‘‘චොරොසි ගණ්ඨිභෙදකොසී’’තිආදීහි පාළිමුත්තකපදෙහි අක්කොසන්තස්ස, යථා තථා වා අනුපසම්පන්නං අක්කොසන්තස්ස ච දුක්කටං. ඉධ භික්ඛුනීපි අනුපසම්පන්නසඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. අනක්කොසිතුකාමස්ස කෙවලං දවකම්‍යතාය වදතො සබ්බත්ථ දුබ්භාසිතං.

අත්ථධම්මඅනුසාසනිපුරෙක්ඛාරානං, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. යං අක්කොසති, තස්ස උපසම්පන්නතා, අනඤ්ඤාපදෙසෙන ජාතිආදීහි අක්කොසනං, ''මං අක්කොසතී''ති ජානනා, අත්ථපුරෙක්ඛාරතාදීනං අභාවොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, වෙදනා පන ඉධ දුක්ඛාති.

ඔමසවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. පෙසුඤ්ඤසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **භික්ඛුපෙසුඤ්ඤෙ**ති භික්ඛුස්ස පෙසුඤ්ඤෙ, ජාතිආදීහි අක්කොසවත්ථූහි භික්ඛු අක්කොසන්තස්ස භික්ඛුනො සුත්වා වචනං භික්ඛුනො පියකම්‍යතාය වා භෙදාධිප්පායෙන වා යො අක්කුද්ධො, තස්ස භික්ඛුස්ස කායෙන වා වාචාය වා උපසංහටෙ තස්මිං පෙසුඤ්ඤකරණවචනෙ පාචිත්තියන්ති අත්ථො.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ පෙසුඤ්ඤඋපසංහරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, වුත්තනයෙනෙව අඤ්ඤාපදෙසෙන අක්කොසන්තස්ස වචනූපසංහාරෙ වා පාළිමුත්තකඅක්කොසූපසංහාරෙ වා අනුපසම්පන්නස්ස ච උපසංහාරෙ දුක්කටං. ඉධාපි භික්ඛුනී අනුපසම්පන්නට්ඨානෙ ඨිතා. න පියකම්‍යතාය, න භෙදාධිප්පායෙන කෙවලං පාපගරහිතාය වදන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ජාතිආදීහි අනඤ්ඤාපදෙසෙන අක්කොසන්තස්ස භික්ඛුනො සුත්වා වචනං භික්ඛුස්ස උපසංහරණං, පියකම්‍යතාභෙදාධිප්පායෙසු අඤ්ඤතරතා, තස්ස විජානනාති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානෙවාති.

පෙසුඤ්ඤසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. පදසොධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ **පදසො ධම්මං වාචෙය්‍යාති** සඞ්ගීතිත්තයං අනාරුළ්හම්පි රාජොවාදතික්ඛින්ද්‍රියචතුපරිවත්තනනන්දොපනන්දකුලුම්පසුත්තමග්ගකථාදි ධම්මඤ්ච සඞ්ගීතිත්තයමාරුළ්හං තිපිටකධම්මඤ්ච පදං පදං වාචෙය්‍ය, පදානුපදඅන්වක්ඛරඅනුබ්‍යඤ්ජනෙසු එකෙකං කොට්ඨාසන්ති අත්ථො. **පාචිත්තිය**න්ති එතෙසු පදාදීසු භික්ඛුඤ්ච භික්ඛුනිඤ්ච ඨපෙත්වා යංකඤ්චි කොට්ඨාසං අවසෙසපුග්ගලෙහි සද්ධිං එකතො භණන්තස්ස පදාදිගණනාය පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ පදසො ධම්මවාචනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං. උපසම්පන්නෙ අනුපසම්පන්නසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. අනුපසම්පන්නෙන සද්ධිං එකතො උද්දෙසග්ගහණෙ, සජ්ඣායකරණෙ,

තස්ස සන්තිකෙ උද්දෙසග්ගහණෙ, යෙභුය්‍යෙන පගුණගන්ථං භණන්තස්ස, ඔසාරෙන්තස්ස ච ඛලිතට්ඨානෙ ''එවං භණාහී''ති වචනෙ ච එකතො භණන්තස්සාපි, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අනුපසම්පන්නතා, වුත්තලක්ඛණං ධම්මං පදසො වාචනතා, එකතො ඔසාපනඤ්චාති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. පදසොධම්මසමුට්ඨානං, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, වචීකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පදසොධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. පඨමසහසෙය්‍යසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ **අනුපසම්පන්නෙනාති** භික්ඛුං ඨපෙත්වා අන්තමසො පාරාජිකවත්ථුභූතෙන තිරච්ඡානගතෙනාපි. **උත්තරිදිරත්තතිරත්තන්ති** ද්වින්නං වා තිණ්ණං වා රත්තීනං උපරි. **සහසෙය්‍යන්ති** සබ්බච්ඡන්නපරිච්ඡන්නෙ යෙභුය්‍යෙන ඡන්නපරිච්ඡන්නෙ වා සෙනාසනෙ පුබ්බාපරියෙන වා එකක්ඛණෙන වා එකතො නිපජ්ජනං. **කප්පෙය්‍යාති** විදහෙය්‍ය සම්පාදෙය්‍ය. තත්ථ ඡදනං අනාහච්ච දියඩ්ඪහත්ථුබ්බෙධෙන පාකාරාදිනා පරිච්ඡින්නම්පි සබ්බපරිච්ඡන්නමිච්චෙව වෙදිතබ්බං, තස්මා ඉමිනා ලක්ඛණෙන සමන්නාගතො සචෙපි සත්තභූමිකො පාසාදො එකූපචාරො හොති, සතගබ්භං වා චතුසාලං, යො තත්ථ වා අඤ්ඤත්ථ වා තාදිසෙ තෙන වා අඤ්ඤෙන වා අනුපසම්පන්නෙන සහ තිස්සො රත්තියො සයිත්වා චතුත්ථදිවසෙ අත්ථඞ්ගතෙ සූරියෙ අනුපසම්පන්නෙ නිපන්නෙ ගබ්භද්වාරං පිධාය වා අපිධාය වා නිපජ්ජති, පඨමනිපන්නො වා තස්මිං නිපජ්ජන්තෙ න වුට්ඨාති, තස්ස උභින්නං උට්ඨහිත්වා නිපජ්ජනප්පයොගගණනාය අනුපසම්පන්නගණනාය ච පාචිත්තියං. අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො, විත්ථාරො පන සමන්තපාසාදිකායං (පාචි. අට්ඨ. 51) සබ්බප්පකාරතො වුත්තො.

ආළවියං සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ අනුපසම්පන්නෙන සහසෙය්‍යවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ''උත්තරිදිරත්තතිරත්ත''න්ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, උපසම්පන්නෙ අනුපසම්පන්නසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස වා උපඩ්ඪච්ඡන්නපරිච්ඡන්නාදීසු ච දුක්කටං. ඌනකදිරත්තතිරත්තං වසන්තස්ස, තතියාය රත්තියා පුරාරුණා නික්ඛමිත්වා පුන වසන්තස්ස, සබ්බච්ඡන්නසබ්බාපරිච්ඡන්නාදීසු වසන්තස්ස, ඉතරස්මිං නිසින්නෙ නිපජ්ජන්තස්ස, නිපන්නෙ වා නිසීදන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පාචිත්තියවත්ථුකසෙනාසනං, තත්ථ අනුපසම්පන්නෙන සහ නිපජ්ජනං, චතුත්ථදිවසෙ සූරියත්ථඞ්ගමනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානෙවාති.

පඨමසහසෙය්‍යසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. දුතියසහසෙය්‍යසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ **මාතුගාමෙනාති** අන්තමසො තදහුජාතායපි මනුස්සිත්ථියා. දිස්සමානරූපා පන යක්ඛිපෙතියො පණ්ඩකො මෙථුනවත්ථුභූතා ච තිරච්ඡානිත්ථියො ඉධ දුක්කටවත්ථුකා හොන්ති.

සාවත්ථියං ආයස්මන්තං අනුරුද්ධත්ථෙරං ආරබ්භ මාතුගාමෙන සහසෙය්‍යාවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසං අනන්තරසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං අඤ්ඤත්‍ර රත්තිපරිච්ඡෙදා, තත්‍ර හි චතුත්ථදිවසෙ ආපත්ති, ඉධ පන පඨමදිවසෙපීති.

දුතියසහසෙය්‍යාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. ධම්මදෙසනාසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ **උත්තරිඡප්පඤ්චවාචාහීති**එත්ථ එකො ගාථාපාදො එකා වාචාති එවං සබ්බත්ථ වාචාපමාණං වෙදිතබ්බං. **ධම්මං දෙසෙය්‍යාති** පදසොධම්මසික්ඛාපදෙ වුත්තලක්ඛණං ධම්මං වා අට්ඨකථාධම්මං වා භාසෙය්‍ය. **අඤ්ඤත්‍ර විඤ්ඤුනා පුරිසවිග්ගහෙනාති** විනා විඤ්ඤුනා පුරිසෙන. මනුස්සවිග්ගහං ගහෙත්වා ඨිතෙන පන යක්ඛෙන වා පෙතෙන වා තිරච්ඡානෙන වා සද්ධිං ඨිතායපි ධම්මං දෙසෙතුං න වට්ටති. **පාචිත්තියන්ති** දුතියානියතෙ වුත්තලක්ඛණෙන මනුස්සෙන විනා විඤ්ඤුමනුස්සිත්ථියා ඡන්නං වාචානං උපරි පදාදිවසෙන ධම්මං දෙසෙන්තස්ස පදාදිගණනාය, බහූනං දෙසයතො මාතුගාමගණනාය ච පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං උදායිත්ථෙරං ආරබ්භ මාතුගාමස්ස ධම්මදෙසනාවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ''අඤ්ඤත්‍ර විඤ්ඤුනා''ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අමාතුගාමෙ මාතුගාමසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස වා යක්ඛිපෙතිපණ්ඩකමනුස්සවිග්ගහතිරච්ඡානිත්ථීනං දෙසෙන්තස්ස ච දුක්කටං. ඡහි වාචාහි, තතො වා ඔරං දෙසෙන්තස්ස, වුත්තලක්ඛණෙ වා පුරිසෙ සති, සයං වා උට්ඨාය, පුන නිසීදිත්වා මාතුගාමස්ස වා උට්ඨහිත්වා පුන නිසින්නස්ස, අඤ්ඤස්ස වා මාතුගාමස්ස දෙසයතො, ''දීඝනිකායො නාම භන්තෙ කිමත්ථියො''ති එවං පන පුට්ඨෙ සබ්බම්පි දීඝනිකායං දෙසෙන්තස්ස, අඤ්ඤස්සත්ථාය වුච්චමානං මාතුගාමෙ සුණන්තෙ, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. වුත්තලක්ඛණස්ස ධම්මස්ස ඡන්නං වාචානං උපරි දෙසනා, වුත්තලක්ඛණො මාතුගාමො, ඉරියාපථපරිවත්තාභාවො, කප්පියකාරකස්සාභාවො, අපඤ්හාවිස්සජ්ජනාති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පදසොධම්මසදිසානෙව, කෙවලං ඉධ කිරියාකිරියං හොතීති.

ධම්මදෙසනාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. භූතාරොචනසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ **උත්තරිමනුස්සධම්ම**න්ති චතුත්ථපාරාජිකෙ වුත්තලක්ඛණං උත්තරිමනුස්සානං ඣායීනඤ්චෙව අරියානඤ්ච ධම්මං. **භූතස්මිං පාචිත්තිය**න්ති අත්තනි ඣානාදිධම්මෙ සති තං හික්ඛුඤ්ච හික්ඛුනිඤ්ච ඨපෙත්වා අඤ්ඤස්ස ආරොචයතො පාචිත්තියං.

වෙසාලියං වග්ගුමුදාතීරියෙ හික්ඛූ ආරබ්භ තෙසං භූතාරොචනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, නිප්පරියායෙන අත්තනි විජ්ජමානං ඣානාදිධම්මං ආරොචෙන්තස්ස සචෙ යස්ස ආරොචෙති, සො අනන්තරමෙව ''අයං ඣානලාභී''ති වා ''අරියො''ති වා යෙන කෙනචි ආකාරෙන තමත්ථං ජානාති, පාචිත්තියං. නො චෙ ජානාති, දුක්කටං. පරියායෙන ආරොචිතං පන ජානාතු වා, මා වා, දුක්කටමෙව. තථාරූපෙ කාරණෙ සති උපසම්පන්නස්ස ආරොචයතො, ආදිකම්මිකස්ස ච අනාපත්ති. යස්මා පන අරියානං උම්මත්තකාදිභාවො නත්ථි, ඣානලාභිනො පන තස්මිං සති ඣානා පරිහායන්ති, තස්මා තෙ ඉධ න ගහිතා. උත්තරිමනුස්සධම්මස්ස භූතතා, අනුපසම්පන්නස්ස ආරොචනං, තඞ්ඛණවිජානනා, අනඤ්ඤාපදෙසොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. භූතාරොචනසමුට්ඨානං, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, කුසලාබ්‍යාකතචිත්තෙහි ද්විචිත්තං, සුඛමජ්ඣත්තවෙදනාහි ද්විවෙදනන්ති.

භූතාරොචනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. දුට්ඨුල්ලාරොචනසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ **භික්ඛුස්සා**ති පාරාජිකං අනජ්ඣාපන්නස්ස. **දුට්ඨුල්ල**න්ති කිඤ්චාපි ද්වින්නං ආපත්තික්ඛන්ධානමෙතං අධිවචනං, ඉධ පන සඞ්ඝාදිසෙසමෙව අධිප්පෙතං. **අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියා**ති යං සඞ්ඝො අභිණ්හාපත්තිකස්ස භික්ඛුනො ආයතිං සංවරත්ථාය ආපත්තීනඤ්ච කුලානඤ්ච පරියන්තං කත්වා වා අකත්වා වා තික්ඛත්තුං අපලොකෙත්වා කතිකං කරොති, තං ඨපෙත්වා, අයථාකතිකාය ''අයං අසුචිං මොචෙත්වා සඞ්ඝාදිසෙසං ආපන්නො''තිආදිනා නයෙන වත්ථුනා සද්ධිං ආපත්තිං ඝටෙත්වා ආරොචෙන්තස්ස පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ හික්ඛූ ආරබ්භ දුට්ඨුල්ලාපත්තිආරොචනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අදුට්ඨුල්ලාය දුට්ඨුල්ලසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං, අවසෙසෙ ඡ ආපත්තික්ඛන්ධෙ, අනුපසම්පන්නස්ස පුරිමපඤ්චසික්ඛාපදවීතික්කමසඞ්ඛාතං දුට්ඨුල්ලං වා ඉතරං අදුට්ඨුල්ලං වා අජ්ඣාචාරං ආරොචෙන්තස්සාපි දුක්කටමෙව. වත්ථුමත්තං වා ආපත්තිමත්තං වා ආරොචෙන්තස්ස, භික්ඛුසම්මුතිපරිච්ඡෙදං අනතික්කමිත්වා ආරොචෙන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති.

වුත්තලක්ඛණස්ස භික්ඛුනො සවත්ථුකො සඞ්ඝාදිසෙසො, අනුපසම්පන්නස්ස ආරොචනං, භික්ඛුසම්මුතියා අභාවොති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, වෙදනා පන ඉධ දුක්ඛායෙවාති.

දුට්ඨුල්ලාරොචනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. පථවීඛණනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ **පථවින්ති** දුවිධා පථවී ජාතපථවී අජාතපථවීති. තත්ථ **ජාතපථවී** සුද්ධමිස්සපුඤ්ජවසෙන තිවිධා, තත්ථ **සුද්ධපථවී** නාම පකතියා සුද්ධපංසු වා සුද්ධමත්තිකා වා. **මිස්සපථවී** නාම යත්ථ පංසුතො වා මත්තිකාතො වා පාසාණසක්ඛරකඨලමරුම්බවාලුකාසු අඤ්ඤතරස්ස තතියභාගො හොති. **පුඤ්ජපථවී** නාම ''අතිරෙකචාතුමාසං ඔවට්ඨො පංසුපුඤ්ජො වා මත්තිකාපුඤ්ජො වා''ති (පාචි. 86) වුත්තං, වුත්තලක්ඛණෙන පන මිස්සකපුඤ්ජොපි පිට්ඨිපාසාණෙ ඨිතසුඛුමරජම්පි ච දෙවෙ වුට්ඨෙ සකිං තින්තං චතුමාසච්චයෙන තින්තොකාසො පුඤ්ජපථවිසඞ්ඛමෙව ගච්ඡති. තිවිධාපි චෙසා පථවී උද්ධනපත්තපචනාදිවසෙන වා යථා තථා වා අදඩ්ඪා 'ජාතපථවී'ති වුච්චති, දඩ්ඪා පන වුත්තප්පමාණතො අධිකතරපාසාණාදිමිස්සා වා **අජාතපථවී** නාම හොති, කො පන වාදො සුද්ධපාසාණාදිභෙදාය. තත්ථ යා 'ජාතපථවී'ති වුත්තා, අයං අකප්පියපථවී. යො භික්ඛු තං එවරූපං පථවිං සයං ඛණති, ඛණනභෙදනවිලෙඛනපචනාදීහි විකොපෙති, තස්ස පයොගගණනාය පාචිත්තියං. යො පන ඛණාපෙති, වුත්තනයෙනෙව විකොපාපෙති, තස්ස ''ඉමං පදෙස''න්ති වා ''ඉමං පථවි''න්ති වා එවං නියමෙත්වා ''ඛණ, භින්ද''තිආදිනා නයෙන ආණාපෙන්තස්ස ආණත්තියා දුක්කටං, සකිං ආණත්තෙ දිවසම්පි ඛණන්තෙ ආණාපකස්ස එකමෙව පාචිත්තියං, සචෙ ඉතරො පුනප්පුනං ආණාපෙති, වාචාය වාචාය පාචිත්තියං.

ආළවියං ආළවකෙ භික්ඛූ ආරබ්භ පථවිඛණනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, පථවියා වෙමතිකස්ස, අපථවියා පථවිසඤ්ඤිනො චෙව වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං. ඔකාසං අනියමෙත්වා ''පොක්ඛරණිං ඛණ, ආවාටං ඛණ, කන්දං ඛණා''තිආදීනි භණන්තස්ස, ආතපෙන සුස්සිත්වා ඵලිතකද්දමං වා ගොකණ්ටකං වා හෙට්ඨා පථවියා අසම්බද්ධං භිජ්ජිත්වා පතිතනදිතටං වා මහන්තම්පි නඞ්ගලච්ඡින්නමත්තිකාපිණ්ඩන්තිඑවමාදීනි සබ්බඤ්ච අජාතපථවිං විකොපෙන්තස්ස, ''ඉමස්ස ථම්භස්ස ආවාටං ජාන, මත්තිකං දෙහි, මත්තිකං ආහර, පංසුනා මෙ අත්ථො, මත්තිකං කප්පියං කරොහී''ති භණන්තස්ස, අසඤ්චිච්ච රුක්ඛාදිපවට්ටනෙන භින්දන්තස්ස, අසතියා පාදඞ්ගුට්ඨකාදීහි විලෙඛන්තස්ස, ජාතපථවිභාවං වා, ''ඛණාමි වා අහ''න්ති අජානන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ජාතපථවී, පථවිසඤ්ඤිතා, ඛණනඛණාපනානං අඤ්ඤතරන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි.

සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන පණ්ණත්තිවජ්ජං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පඨවීඛණනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

මුසාවාදවග්ගො පඨමො.

2. භූතගාමවග්ගො

1. භූතගාමසික්ඛාපදවණ්ණනා

භූතගාමවග්ගස්ස පඨමෙ **භූතගාමපාතබ්‍යතායාති** එත්ථ භවන්ති අහෙසුඤ්චාති භූතා, ජායන්ති වඩ්ඪන්ති ජාතා වඩ්ඪිතා චාති අත්ථො. **ගාමොති** රාසි, භූතානං ගාමො, භූතා එව වා ගාමොති භූතගාමො, පතිට්ඨිතහරිතතිණරුක්ඛාදීනමෙතං අධිවචනං. පාතබ්‍යස්ස භාවො පාතබ්‍යතා, ඡෙදනභෙදනාදීහි යථාරුචි පරිභුඤ්ජිතබ්බතාති අත්ථො, තස්සං භූතගාමපාතබ්‍යතාය, නිමිත්තත්ථෙ චෙතං භුම්මවචනං, භූතගාමපාතබ්‍යතාහෙතු භූතගාමස්ස ඡෙදනාදිපච්චයා පාචිත්තියන්ති අත්ථො. තස්මා යො භික්ඛු පථවිඋදකපාකාරාදීසු යත්ථකත්ථචි ජාතං අසුක්ඛං අන්තමසො අතිසුඛුමතිණම්පි සාසපබීජකසෙවාලම්පි උද්ධරණච්ඡෙදනවිජ්ඣනාදීහි විකොපෙති වා පඨවීඛණනෙ වුත්තනයෙන විකොපාපෙති වා පාචිත්තියං ආපජ්ජති.

ආළවියං ආළවකෙ භික්ඛූ ආරබ්භ රුක්ඛච්ඡින්දනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, භූතගාමතො වියොජිතමූලබීජඛන්ධබීජඵළුබීජඅග්ගබීජබීජබීජානං අඤ්ඤතරං භාජනගතං වා රාසිකතං වා භූමියං රොපිතම්පි නික්ඛන්තමූලමත්තං වා නික්ඛන්තඅඞ්කුරමත්තං වා සචෙපිස්ස විදත්ථිමත්තා පත්තවට්ටි නිග්ගච්ඡති, අනික්ඛන්තෙ වා මූලෙ නික්ඛන්තෙ වා මූලෙ යාව අඞ්කුරො හරිතො න හොති, තාව තං විකොපෙන්තස්ස දුක්කටං, තථා භූතගාමබීජගාමෙ වෙමතිකස්ස, අභූතගාමබීජගාමෙ භූතගාමබීජගාමසඤ්ඤිනො චෙව වෙමතිකස්ස ච. උභයත්ථ පන අතථාසඤ්ඤිස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති, අසඤ්චිච්ච අසතියා අජානිත්වා වා විකොපෙන්තස්ස, 'ඉමං රුක්ඛ'න්ති එවං අනියමෙත්වා ''රුක්ඛං ඡින්ද, වල්ලිං ඡින්දා''තිආදීනි භණන්තස්ස, ''ඉමං පුප්ඵං වා ඵලං වා ජාන, ඉමං දෙහි, ඉමං ආහර, ඉමිනා මෙ අත්ථො, ඉමං කප්පියං කරොහී''ති භණන්තස්ස ච අනාපත්ති. එවං කප්පියවචනෙන භූතගාමතො වියොජිතං පන බීජජාතං පුන පි ''කප්පියං කරොහී''ති කාරෙත්වාව පරිභුඤ්ජිතබ්බං. එවඤ්හිස්ස බීජගාමපරිමොචනම්පි කතං හොති.

කප්පියං කරොන්තෙන පන අග්ගිනා වා නඛෙන වා සත්ථෙන වා කත්තබ්බං, අග්ගිනා කරොන්තෙන ච යෙන කෙනචි අග්ගිනා එකදෙසෙ ඵුසන්තෙන 'කප්පිය'න්ති වත්වාව කාතබ්බං. සත්ථෙන කරොන්තෙන යස්ස

කස්සචි තිඛිණසත්ථස්ස අන්තමසො සූචිනඛච්ඡෙදනාදීනම්පි තුණ්ඩෙන වා ධාරාය වා වෙධං වා ඡෙදං වා දස්සෙන්තෙන තථෙව කාතබ්බං. නඛෙන කරොන්තෙන ඨපෙත්වා ගොමහිංසාදීනං ඛුරෙ යෙන කෙනචි අපූතිනා මනුස්සානං වා තිරච්ඡානානං වා නඛෙන අන්තමසො ඡින්දිත්වා ආහටෙනාපි සත්ථෙ වුත්තනයෙනෙව කාතබ්බං. තත්ථ සචෙපි බීජානං පබ්බතමත්තො රාසි, රුක්ඛසහස්සං වා ඡින්දිත්වා එකාබද්ධං, උච්ඡූනං වා මහාභාරො බන්ධිත්වා ඨපිතො හොති, එකස්මිං බීජෙ වා රුක්ඛසාඛාය වා උච්ඡුම්හි වා කප්පියෙ කතෙ සබ්බං කතං හොති. උච්ඡුං ''කප්පියං කරිස්සාමී''ති තෙහි සද්ධිං බද්ධං දාරුකං විජ්ඣති, වට්ටතියෙව. සචෙ පන යාය වල්ලියා භාරො බද්ධො, තං විජ්ඣති, න වට්ටති. මරිචපක්කාදීහි මිස්සෙත්වා භත්තං ආහරන්ති, ''කප්පියං කරොහී''ති වුත්තෙ සචෙපි භත්තසිත්ථෙ විජ්ඣති, වට්ටතියෙව, තිලතණ්ඩුලෙසුපි එසෙව නයො. යාගුයා පක්ඛිත්තානි පන එකාබද්ධානි හුත්වා න සන්තිට්ඨන්ති, තත්ථ එකෙකං විජ්ඣිත්වාව කාතබ්බං. කපිට්ඨඵලාදීනං අන්තො මිඤ්ජං කටාහං මුඤ්චිත්වා සඤ්චරති, භින්දාපෙත්වා කප්පියං කාරෙතබ්බං. එකාබද්ධා චෙ, කටාහෙපි කාතුං වට්ටති. යං පන ඵලං තරුණං හොති අබීජං යඤ්ච නිබ්බත්තබීජං බීජං අපනෙත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං, තත්ථ කප්පියකරණකිච්චං නත්ථි. භූතගාමො, භූතගාමසඤ්ඤිතා, විකොපනං වා විකොපාපනං වාති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨවිඛණනසදිසානෙවාති.

භූතගාමසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. අඤ්ඤවාදකසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ යමත්ථං සඞ්ඝමජ්ඣෙ විනයධරො පුච්ඡති, තතො අඤ්ඤං වදතීති **අඤ්ඤවාදකො,** අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරණස්සෙතං නාමං. විහෙසතීති **විහෙසකො,** තුණ්හීභාවස්සෙතං නාමං, තස්මිං අඤ්ඤවාදකෙ විහෙසකෙ. **පාචිත්තිය**න්ති වත්ථුද්වයෙ පාචිත්තියද්වයං වුත්තං. තස්මා යො භික්ඛු සාවසෙසං ආපත්තිං ආපන්නො සඞ්ඝමජ්ඣෙ අනුයුඤ්ජියමානො තං න කථෙතුකාමො අඤ්ඤෙන වචනෙන අඤ්ඤං ඡාදෙන්තො තථා තථා වික්ඛිපති, යො ච තුණ්හීභාවෙන විහෙසෙති, තෙසං යං භගවතා අඤ්ඤවාදකකම්මඤ්චෙව විහෙසකකම්මඤ්ච අනුඤ්ඤාතං, තස්මිං සඞ්ඝෙන කතෙ පුන තථා කරොන්තානං පාචිත්තියං.

කොසම්බියං ඡන්නත්ථෙරං ආරබ්භ අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, ධම්මකම්මෙ තිකපාචිත්තියං, අධම්මකම්මෙ තිකදුක්කටං, අනාරොපිතෙ පන අඤ්ඤවාදකෙ වා විහෙසකෙ වා තථා කරොන්තස්ස දුක්කටමෙව. ආපත්තිං ආපන්නභාවං වා අජානන්තස්ස ''කිං තුම්හෙ භණථා''ති පුච්ඡතො, ගෙලඤ්ඤෙන වා, ''සඞ්ඝස්ස භණ්ඩනාදීනි වා භවිස්සන්ති, අධම්මෙන වා වග්ගෙන වා නකම්මාරහස්ස වා කම්මං කරිස්සන්තී''ති ඉමිනා අධිප්පායෙන න කථෙන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති.

පටුන

ධම්මකම්මෙන ආරොපිතතා, ආපත්තියා වා වත්ථුනා වා අනුයුඤ්ජියමානතා, ඡාදෙතුකාමතාය අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරණං වා තුණ්හීභාවො වාති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන සියා කිරියං, සියා අකිරියං, දුක්ඛවෙදනඤ්ච හොතීති.

අඤ්ඤවාදකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. උජ්ඣාපනකසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ යෙන වචනෙන උජ්ඣාපෙන්ති ''ඡන්දාය ඉත්ථන්නාමො ඉදං නාම කරොතී''තිආදීනි වදන්තා උපසම්පන්නං සඞ්ඝෙන සම්මතං සෙනාසනපඤ්ඤාපකාදිභෙදං තස්ස අයසකාමා හුත්වා භික්ඛූහි අවජානාපෙන්ති, අවඤ්ඤාය ඔලොකාපෙන්ති, ලාමකතො වා චින්තාපෙන්ති, තං වචනං **උජ්ඣාපනකං**. යෙන ච තථෙව වදන්තා ඛියාන්ති, සබ්බත්ථ තස්ස අවණ්ණං පකාසෙන්ති, තං **ඛියානකං,** තස්මිං උජ්ඣාපනකෙ ඛියානකෙ. **පාචිත්තියන්ති** වත්ථුද්වයෙ පාචිත්තියද්වයං වුත්තං. තස්මා යො සම්මතස්ස භික්ඛුනො අයසකාමතාය උපසම්පන්නස්ස වදන්තො උජ්ඣාපෙති වා ඛියාති වා, තස්ස පාචිත්තියං හොති.

රාජගහෙ මෙත්තියභූමජකෙ භික්ඛූ ආරබ්භ උජ්ඣාපනඛියානවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, යං තස්ස උපසම්පන්නස්ස සම්මුතිකම්මං කතං, තස්මිං ධම්මකම්මෙ තිකපාචිත්තියං, අධම්මකම්මෙ තිකදුක්කටං, අනුපසම්පන්නස්ස පන සන්තිකෙ තථා භණන්තස්ස, අසම්මතස්ස ච අවණ්ණං යස්ස කස්සචි සන්තිකෙ භණන්තස්ස, අනුපසම්පන්නස්ස පන සම්මතස්ස වා අසම්මතස්ස වා අවණ්ණං යස්ස කස්සචිදෙව සන්තිකෙ භණන්තස්ස ච දුක්කටමෙව. පකතියාව ඡන්දාදිවසෙන කරොන්තං උජ්ඣාපෙන්තස්ස වා ඛියාන්තස්ස වා, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ධම්මකම්මෙන සම්මතතා, උපසම්පන්නතා, අගතිගමනාභාවො, තස්ස අවණ්ණකාමතා, යස්ස සන්තිකෙ වදති, තස්ස උපසම්පන්නතා, උජ්ඣාපනං වා ඛියානං වාති ඉමානෙත්ථ ඡ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනමෙවාති.

උජ්ඣාපනකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. පඨමසෙනාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ **සඞ්ඝිකන්ති** සඞ්ඝස්ස සන්තකං. මඤ්චාදීසු යොකොචි මඤ්චසඞ්ඛෙපෙන කතො සබ්බොපි **මඤ්චොයෙව, පීඨෙපි** එසෙව නයො. යෙන කෙනචි පන චොළෙන වා කප්පියචම්මෙන වා ඡවිං කත්වා ඨපෙත්වා මනුස්සලොමං තාලීසපත්තඤ්ච යෙහි කෙහිචි ලොමපණ්ණතිණවාකචොළෙහි පූරෙත්වා කතසෙනාසනං **භිසීති** වුච්චති. තත්ථ නිසීදිතුම්පි නිපජ්ජිතුම්පි වට්ටති, පමාණපරිච්ඡෙදොපි චෙත්ථ නත්ථි.

කොච්ඡං පන වාකඋසීරමුඤ්ජපබ්බජාදීනං අඤ්ඤතරමයං අන්තො සංවෙල්ලිත්වා බද්ධං හෙට්ඨා ච උපරි ච විත්ථතං පණවසණ්ඨානං මජ්ඣෙ සීහචම්මාදිපරික්ඛිත්තං හොති, අකප්පියචම්මං නාමෙත්ථ නත්ථි. සෙනාසනඤ්හි සොවණ්ණමයම්පි වට්ටති. **අජ්ඣොකාසෙති** එත්ථ යෙ අවස්සිකසඞ්කෙතා වස්සානමාසාති එවං අසඤ්ඤිතා අට්ඨ මාසා, තෙ ඨපෙත්වා ඉතරෙසු චතූසු මාසෙසු සචෙපි දෙවො න වස්සති. තථාපි පකතිඅජ්ඣොකාසෙ ච ඔවස්සකමණ්ඩපෙ ච සන්ථරිතුං න වට්ටති. යත්ථ පන හෙමන්තෙ වස්සති, තත්ථ අපරෙපි චත්තාරො මාසෙ න වට්ටති. ගිම්හෙ පන සබ්බත්ථ විගතවලාහකං විසුද්ධං නභං හොති, තස්මා තදා කෙනචිදෙව කරණීයෙන ගච්ඡති, වට්ටති. කාකාදීනං නිබද්ධවාසරුක්ඛමූලෙ පන කදාචිපි න වට්ටති. ඉති යත්ථ ච යදා ච සන්ථරිතුං න වට්ටති, තං සබ්බම්පි අජ්ඣොකාසසඞ්ඛමෙව ගතන්ති වෙදිතබ්බං.

සන්ථරිත්වාති තථාරූපෙ ඨානෙ අත්තනො වා පරස්ස වා අත්ථාය සන්ථරිත්වා. අඤ්ඤස්සත්ථාය සන්ථතම්පි හි යාව සො තත්ථ න නිසීදති, ‘ගච්ඡ ත්ව’න්ති වා න භණති, තාව සන්ථාරකස්සෙව භාරො. **සන්ථරාපෙත්වාති** අනුපසම්පන්නෙන සන්ථරාපෙත්වා. එතදෙව හි තස්ස පලිබොධො හොති, උපසම්පන්නෙන සන්ථතං සන්ථාරකස්සෙව භාරො, තඤ්ච ඛො යාව ආණාපකො තත්ථ න නිසීදති, ‘ගච්ඡ ත්ව’න්ති වා න භණති. යස්මිඤ්හි අත්තනා සන්ථරාපිතෙ වා පකතිසන්ථතෙ වා උපසම්පන්නො නිසීදති, සබ්බං තං නිසින්නස්සෙව භාරො, තස්මා සන්ථරාපිතන්ත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති. **තං පක්කමන්තො නෙව උද්ධරෙය්‍ය, න උද්ධරාපෙය්‍යාති** අත්තනා වා උද්ධරිත්වා පතිරූපෙ ඨානෙ න ඨපෙය්‍ය, පරෙන වා තථා න කාරාපෙය්‍ය. **අනාපුච්ඡං වා ගච්ඡෙය්‍යාති** යො භික්ඛු වා සාමණෙරො වා ආරාමිකො වා ලජ්ජී හොති, අත්තනො පලිබොධං විය මඤ්ඤති, තථාරූපං අනාපුච්ඡිත්වා තං සෙනාසනං තස්ස අනිය්‍යාතෙත්වා නිරපෙක්ඛො ගච්ඡති, ථාමමජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස ලෙඩ්ඩුපාතං අතික්කමෙය්‍ය, තස්ස එකෙන පාදෙන ලෙඩ්ඩුපාතාතික්කමෙ දුක්කටං, දුතියපාදාතික්කමෙ පාචිත්තියං. භොජනසාලාය යීතො පන ‘‘අසුකස්මිං නාම දිවාවිහාරට්ඨානෙ පඤ්ඤපෙත්වා ගච්ඡාහී’’ති පෙසෙත්වා තතො නික්ඛමිත්වා අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡන්තො පාදුද්ධාරෙන කාරෙතබ්බො.

සාවත්ථියං සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ සන්ථතං අනුද්ධරිත්වා අනාපුච්ඡං පක්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, පුග්ගලිකෙ තිකදුක්කටං, චිමිලිකං වා උත්තරත්ථරණං වා භූමත්ථරණං වා තට්ටිකං වා චම්මක්ඛණ්ඩං වා පාදපුඤ්ඡනං වා ඵලකපීඨං වා යං වා පනඤ්ඤං කඤ්චි දාරුභණ්ඩං මත්තිකාභණ්ඩං අන්තමසො පත්තාධාරකම්පි වුත්තලක්ඛණෙ අජ්ඣොකාසෙ ඨපෙත්වා ගච්ඡන්තස්ස දුක්කටමෙව. ආරඤ්ඤකෙන පන අසති අනොවස්සකෙ සබ්බං රුක්ඛෙ ලග්ගෙත්වාපි යථා වා උපචිකාහි න ඛජ්ජති, එවං කත්වාපි ගන්තුං වට්ටති. අබ්භොකාසිකෙන පන චීවරකුටිකං කත්වාපි රක්ඛිතබ්බං. අත්තනො

සන්තකෙ, විස්සාසිකපුග්ගලිකෙ, උද්ධරණාදීනි කත්වා ගමනෙ, ඔතාපෙන්තස්ස, ‘‘ආගන්ත්වා උද්ධරිස්සාමී’’ති ගච්ඡතො, වුඩ්ඪතරා උට්ඨාපෙන්ති, අමනුස්සො තත්ථ නිසීදති, කොචි ඉස්සරො ගණ්හාති, සීහාදයො තං ඨානං ආගන්ත්වා තිට්ඨන්ති, එවං සෙනාසනං පලිබුද්ධං හොති, තථා පලිබුද්ධෙ වා සෙනාසනෙ, ජීවිතබ්‍රහ්මචරියන්තරායකරාසු ආපදාසු වා ගච්ඡන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. මඤ්චාදීනං සඞ්ඝිකතා, වුත්තලක්ඛණෙ දෙසෙ සන්ථරණං වා සන්ථරාපනං වා, අපලිබුද්ධතා, ආපදාය අභාවො, නිරපෙක්ඛතා, ලෙඩ්ඩුපාතාතික්කමොති ඉමානෙත්ථ ඡ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමකඨිනසදිසානෙව, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

පඨමසෙනාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. දුතියසෙනාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ **විහාරෙති** ගබ්භෙ වා අඤ්ඤතරස්මිං වා සබ්බපරිච්ඡන්නෙ වුත්තසෙනාසනෙ. **සෙය්‍යන්ති** සෙය්‍යා නාම භිසි චිමිලිකා උත්තරත්ථරණං භූමත්ථරණං තට්ටිකා චම්මක්ඛණ්ඩො නිසීදනං පච්චත්ථරණං තිණසන්ථාරො පණ්ණසන්ථාරොති වුත්තං. තත්ථ **චිමිලිකා** නාම පරිකම්මකතාය භූමියා වණ්ණානුරක්ඛණත්ථං කතා. **උත්තරත්ථරණං** නාම මඤ්චපීඨාදීනං උපරි අත්ථරිතබ්බයුත්තකං පච්චත්ථරණං. **භූමත්ථරණං** නාම චිමිලිකාය සති තස්සා උපරි, අසති සුද්ධභූමියං අත්ථරිතබ්බා කටසාරකාදි විකති. **තට්ටිකා** නාම තාලපණ්ණාදීහි කතතට්ටිකා. **චම්මක්ඛණ්ඩො** නාම යංකිඤ්චි චම්මං, සීහචම්මාදීනඤ්හි පරිහරණෙයෙව පටික්ඛෙපො, සෙනාසනපරිභොගෙ පන අකප්පියචම්මං නාම නත්ථි. **පච්චත්ථරණං** නාම පාවාරො කොජවොති එත්තකමෙව, සෙසං පාකටමෙව. ඉති ඉමාසු දසසු සෙය්‍යාසු එකම්පි සෙය්‍යං අත්තනො වස්සග්ගෙන ගහෙත්වා වුත්තලක්ඛණෙ විහාරෙ සන්ථරිත්වා වා සන්ථරාපෙත්වා වා යො භික්ඛු දිසංගමිකො යථා ඨපිතං උපචිකාහි න ඛජ්ජති, තථා ඨපනවසෙන නෙව උද්ධරෙය්‍ය, න උද්ධරාපෙය්‍ය, පුරිමසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙන අනාපුච්ඡං වා ගච්ඡෙය්‍ය, තස්ස පරික්ඛිත්තස්ස ආරාමස්ස පරික්ඛෙපං, අපරික්ඛිත්තස්ස උපචාරං අතික්කමන්තස්ස පඨමපාදෙ දුක්කටං, දුතියපාදෙ පාචිත්තියං. යත්ථ පන උපචිකාසඞ්කා නත්ථි, තතො අනාපුච්ඡාපි ගන්තුං වට්ටති, ආපුච්ඡනං පන වත්තං.

සාවත්ථියං සත්තරසවග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ සඞ්ඝිකෙ විහාරෙ සෙය්‍යං සන්ථරිත්වා අනුද්ධරිත්වා අනාපුච්ඡා පක්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, පුග්ගලිකෙ තිකදුක්කටං, වුත්තලක්ඛණස්ස පන විහාරස්ස උපචාරෙ බහි ආසන්නෙ උපට්ඨානසාලාය වා අපරිච්ඡන්නමණ්ඩපෙ වා පරිච්ඡන්නෙ වාපි බහූනං සන්නිපාතභූතෙ රුක්ඛමූලෙ වා සන්ථරිත්වා වා සන්ථරාපෙත්වා වා, මඤ්චපීඨඤ්ච විහාරෙ වා වුත්තප්පකාරෙ විහාරූපචාරෙ වා සන්ථරිත්වා වා

සන්ථරාපෙත්වා වා උද්ධරණාදීනි අකත්වා ගච්ඡන්තස්ස දුක්කටමෙව. අත්තනො සන්තකෙ, විස්සාසිකපුග්ගලිකෙ, උද්ධරණාදීනි කත්වා, පුරිමනයෙනෙව පලිබුද්ධං ඡඩ්ඩෙත්වා ගමනෙ, යො ච ''අජ්ජෙව ආගන්ත්වා පටිජග්ගිස්සාමී''ති එවං සාපෙක්ඛො නදිපාරං වා ගාමන්තරං වා ගන්ත්වා යත්ථස්ස ගමනචිත්තං උප්පන්නං, තත්ථෙව ඨිතො කඤ්චි පෙසෙත්වා වා ආපුච්ඡති, නදිපූරරාජචොරාදීසු වා කෙනචි පලිබුද්ධො න සක්කොති පච්චාගන්තුං, තස්ස ච, ආපදාසු ච, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. වුත්තලක්ඛණසෙය්‍යා, තස්සා සඞ්ඝිකතා, වුත්තලක්ඛණෙ විහාරෙ සන්ථරණං වා සන්ථරාපනං වා, අපලිබුද්ධතා, ආපදාය අභාවො, අනපෙක්ඛස්ස දිසාපක්කමනං, උපචාරසීමාතික්කමොති ඉමානෙත්ථ සත්ත අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අනන්තරසික්ඛාපදෙ වුත්තනයානෙවාති.

දුතියසෙනාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. අනුපඛජ්ජසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ **ජානන්ති** ''අනුට්ඨාපනීයො අය''න්ති ජානන්තො, තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ ''වුඩ්ඪො'ති ජානාති, 'ගිලානො'ති ජානාති, 'සඞ්ඝෙන දින්නො'ති ජානාතී''ති (පාචි. 121) වුත්තං. වුඩ්ඪො හි අත්තනො වුඩ්ඪතාය අනුට්ඨාපනීයො, ගිලානො ගිලානතාය, සඞ්ඝො පන භණ්ඩාගාරිකස්ස වා ධම්මකථිකවිනයධරගණවාචකාචරියානං වා බහූපකාරතං ගුණවිසිට්ඨතඤ්ච සල්ලක්ඛෙත්වා ධුවවාසත්ථාය විහාරං සල්ලක්ඛෙත්වා සම්මන්නිත්වා දෙති, තස්මා යස්ස සඞ්ඝෙන දින්නො, සොපි අනුට්ඨාපනීයො. **පුබ්බුපගතන්ති** පුබ්බං උපගතං. **අනුපඛජ්ජාති** මඤ්චපීඨානං වා තස්ස වා භික්ඛුනො පවිසන්තස්ස වා නික්ඛමන්තස්ස වා උපචාරං අනුපවිසිත්වා. තත්ථ මඤ්චපීඨානං තාව මහල්ලකෙ විහාරෙ සමන්තා දියඩ්ඪො හත්ථො උපචාරො, ඛුද්දකෙ යතො පහොති, තතො දියඩ්ඪො හත්ථො, තස්ස පන පවිසන්තස්ස පාදධොවනපාසාණතො යාව මඤ්චපීඨං, නික්ඛමන්තස්ස මඤ්චපීඨතො යාව පස්සාවට්ඨානං, තාව උපචාරො. **සෙය්‍යං කප්පෙය්‍යාති** තස්ස සම්බාධං කත්තුකාමතාය තස්මිං උපචාරෙ දසසු සෙය්‍යාසු එකම්පි සන්ථරන්තස්ස වා සන්ථරාපෙන්තස්ස වා දුක්කටං, තත්ථ නිසීදන්තස්ස වා නිපජ්ජන්තස්ස වා පාචිත්තියං, ද්වෙපි කරොන්තස්ස ද්වෙ පාචිත්තියානි, පුනප්පුනං කරොන්තස්ස පයොගගණනාය පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ අනුපඛජ්ජ සෙය්‍යාකප්පනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, පුග්ගලිකෙ තිකදුක්කටං, වුත්තූපචාරතො වා බහි, උපට්ඨානසාලාදිකෙ වා, විහාරස්ස උපචාරෙ වා, සන්ථරණසන්ථරාපනෙසුපි නිසජ්ජසයනෙසුපි දුක්කටමෙව. අත්තනො වා, විස්සාසිකස්ස වා සන්තකෙ පන විහාරෙ සන්ථරන්තස්ස, යො ච ගිලානො වා සීතුණ්හපීළිතො වා පවිසති, තස්ස ච, ආපදාසු ච, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සඞ්ඝිකවිහාරතා, අනුට්ඨාපනීයභාවජානනං, සම්බාධෙතුකාමතා, උපචාරෙ

නිසීදනං වා නිපජ්ජනං වාති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමපාරාජිකසදිසානෙව, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනමෙවාති.

අනුපඛජ්ජසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. නික්කඩ්ඪනසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ **කුපිතොති** කුද්ධො. **අනත්තමනොති** අතුට්ඨචිත්තො. **නික්කඩ්ඪෙය්‍ය වා නික්කඩ්ඪාපෙය්‍ය වා පාචිත්තියන්ති** එත්ථ යෙ අනෙකභූමකා පාසාදා, අනෙකකොට්ඨකානි වා චතුස්සාලානි, තාදිසෙසු සෙනාසනෙසු ගහෙත්වා අන්තරා අට්ඨපෙත්වා එකෙනෙව පයොගෙන අතික්කාමෙන්තස්ස එකං පාචිත්තියං, ඨපෙත්වා ඨපෙත්වා නානාපයොගෙහි අතික්කාමෙන්තස්ස ද්වාරගණනාය පාචිත්තියානි, හත්ථෙන අනාමසිත්වා 'නික්ඛමා'ති වත්වා වාචාය නික්කඩ්ඪන්තස්සාපි එසෙව නයො. නික්කඩ්ඪාපෙන්තස්ස පන 'නික්කඩ්ඪා'ති ආණත්තමත්තෙ දුක්කටං, සකිං ආණත්තෙ පන තස්මිං බහුකෙපි ද්වාරෙ නික්ඛමන්තෙ ඉතරස්ස එකමෙව පාචිත්තියං. සචෙ පන ''එත්තකානි ද්වාරානි නික්කඩ්ඪාහී''ති වා, ''යාව මහාද්වාරං, තාව නික්කඩ්ඪාහී''ති වා එවං නියමෙත්වා ආණත්තො හොති, ද්වාරගණනාය පාචිත්තියානි.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ භික්ඛුං සඞ්ඝිකා විහාරා නික්කඩ්ඪනවත්ථුස්මිං

පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, පුග්ගලිකෙ තිකදුක්කටං, තස්ස පරික්ඛාරනික්කඩ්ඪනෙ, උපට්ඨානසාලාදිකා විහාරූපචාරා තස්ස වා තස්ස පරික්ඛාරස්ස වා නික්කඩ්ඪනෙ, අනුපසම්පන්නස්ස පන අනුපසම්පන්නපරික්ඛාරස්ස වා විහාරා වා විහාරූපචාරා වා නික්කඩ්ඪනෙ නික්කඩ්ඪාපනෙ ච දුක්කටමෙව. තඤ්ච ඛො අසම්බද්ධෙසු පරික්ඛාරෙසු පරික්ඛාරගණනාය වෙදිතබ්බං. අත්තනො වා, විස්සාසිකස්ස වා සන්තකා විහාරා නික්කඩ්ඪනෙ, සකලසඞ්ඝාරාමතොපි භණ්ඩනකාරකස්ස වා තස්ස පරික්ඛාරස්ස වා නික්කඩ්ඪනෙ නික්කඩ්ඪාපනෙ වා, අත්තනො වසනට්ඨානතො අලජ්ජිස්ස, උම්මත්තකස්ස, න සම්මාවත්තන්තානං අන්තෙවාසිකසද්ධිවිහාරිකානං, තෙසං පරික්ඛාරස්ස වා නික්කඩ්ඪනෙ ච, සයං උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සඞ්ඝිකවිහාරො, උපසම්පන්නස්ස භණ්ඩනකාරකභාවාදිවිනිමුත්තතා, කොපෙන නික්කඩ්ඪනං වා නික්කඩ්ඪාපනං වාති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

නික්කඩ්ඪනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. වෙහාසකුටිසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ **උපරිවෙහාසකුටියා**ති උපරි අච්ඡන්නතලාය ද්විභූමිකකුටියා වා තිභූමිකකුටියා වා, පදභාජනෙ පන ඉධ අධිප්පෙතං කුටිං දස්සෙතුං ‘‘මජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස අසීසඝට්ටා’’ති (පාචි. 131) වුත්තං. **ආහච්චපාදක**න්ති අඞ්ගෙ විජ්ඣිත්වා පවෙසිතපාදකං. **අභිනිසීදෙය්‍යා**ති අභිභවිත්වා අජ්ඣොත්ථරිත්වා නිසීදෙය්‍ය, භුම්මත්ථෙ වා එතං උපයොගවචනං, මඤ්චෙ වා පීඨෙ වා නිසීදෙය්‍ය වා නිපජ්ජෙය්‍ය වාති අත්ථො. **අභී**ති ඉදං පන පදසොභණත්ථෙ උපසග්ගමත්තමෙව, තස්මා යො භික්ඛු වුත්තලක්ඛණාය වෙහාසකුටියා සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන යාව පමාණමජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස සබ්බසො හෙට්ඨිමාහි තුලාහි සීසං න ඝට්ටෙති, එත්තකං උච්චාය තුලානං උපරි ඨපිතෙ ආහච්චපාදකෙ මඤ්චෙ වා පීඨෙ වා නිසීදති වා නිපජ්ජති වා, තස්ස අනුපඛජ්ජසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙන පයොගගණනාය පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ උපරිවෙහාසකුටියා ආහච්චපාදකං මඤ්චං පීඨං සහසා අභිනිසීදනඅභිනිපජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, පුග්ගලිකෙ තිකදුක්කටං, අත්තනො වා, විස්සාසිකස්ස වා සන්තකෙ විහාරෙ, අවෙහාසකුටියා, සීසඝට්ටාය, යස්ස වා හෙට්ඨා දබ්බසම්භාරාදීනං නික්ඛිත්තත්තා අපරිභොගං හොති, උපරිතලං වා පදරසඤ්චිතං සුධාදිපරිකම්මකතං වා, තත්ථ ආහච්චපාදකෙ නිසීදන්තස්ස, යො වෙ තස්මිං වෙහාසට්ඨෙපි ආහච්චපාදකෙ ඨිතො කිඤ්චි ගණ්හාති වා ලග්ගති වා, යස්ස ච පටාණී දින්නා හොති, පාදසීසානං උපරි ආණී පවෙසිතා, තත්ථ නිසීදන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සඞ්ඝිකො විහාරො, අසීසඝට්ටා වෙහාසකුටි, හෙට්ඨා සපරිභොගං, අපටාණිදින්නෙ ආහච්චපාදකෙ නිසීදනං වා නිපජ්ජනං වාති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානීති.

වෙහාසකුටිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. මහල්ලකවිහාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ **මහල්ලක**න්ති සස්සාමිකං. **විහාර**න්ති උල්ලිත්තාවල්ලිත්තං. **යාව ද්වාරකොසා**තිඑත්ථ ද්වාරකොසො නාම උක්කට්ඨපරිච්ඡෙදෙන පිට්ඨසඞ්ඝාටස්ස සාමන්තා අඩ්ඪතෙය්‍යහත්ථො පදෙසො. **අග්ගළට්ඨපනායා**ති සකවාටකස්ස ද්වාරබන්ධස්ස නිච්චලභාවත්ථාය. කවාටඤ්හි ලහුපරිවත්තකං විවරණකාලෙ භිත්තිං ආහනති, පිදහනකාලෙ ද්වාරබන්ධං. තෙන ආහනෙන භිත්ති කම්පති, තතො මත්තිකා චලති, චලිත්වා සිථිලා වා හොති පතති වා, තෙනාහ භගවා ‘‘යාව ද්වාරකොසා අග්ගළට්ඨපනාය’’ති. තත්ථ කිඤ්චාපි ‘‘ඉදං නාම කත්තබ්බ’’න්ති නෙව මාතිකායං, න පදභාජනෙ වුත්තං, අට්ඨුප්පත්තියං පන ‘‘පුනප්පුනං

ඡාදාපෙසි, පුනප්පුනං ලෙපාපෙසී’’ති (පාචි. 134) අධිකාරතො යාව ද්වාරකොසා අග්ගළට්ඨපනාය පුනප්පුනං ලිම්පිතබ්බො වා ලෙපාපෙතබ්බො වාති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. **ආලොකසන්ධිපරිකම්මායා**තිඑත්ථ **ආලොකසන්ධීති** වාතපානකවාටකා වුච්චන්ති. තෙ විවරණකාලෙ විදත්ථිමත්තම්පි අතිරෙකම්පි භිත්තිප්පදෙසං පහරන්ති, උපචාරො පනෙත්ථ සබ්බදිසාසු ලබ්භති, තස්මා සබ්බදිසාසු කවාටවිත්ථාරප්පමාණො ඔකාසො ආලොකසන්ධිපරිකම්මත්ථාය ලිම්පිතබ්බො වා ලෙපාපෙතබ්බො වාති අයමෙත්ථ අධිප්පායො.

එවං ලෙපකම්මෙ යං කත්තබ්බං, තං දස්සෙත්වා ඉදානි ඡදනෙ කත්තබ්බං දස්සෙතුං **ද්වත්තිච්ඡදනස්සා**තිආදිමාහ. තත්ථ **ද්වත්තිච්ඡදනස්ස පරියායන්ති** ඡදනස්ස ද්වත්තිපරියායං, **පරියායං** වුච්චති පරික්ඛෙපො, පරික්ඛෙපද්වයං වා පරික්ඛෙපත්තයං වා අධිට්ඨාතබ්බන්ති අත්ථො. **අප්පහරිතෙ ඨිතෙනාති** අහරිතෙ ඨිතෙන. **හරිතන්ති** චෙත්ථ සත්තධඤ්ඤාදිභෙදං පුබ්බණ්ණං, මුග්ගමාසතිලකුලත්ථඅලාබුකුම්භණ්ඩාදිභෙදඤ්ච අපරණ්ණං අධිප්පෙතං. යං තස්මිං ඛෙත්තෙ වුත්තං න තාව සම්පජ්ජති, වස්සෙ පන පතිතෙ සම්පජ්ජිස්සති, තම්පි හරිතසඞ්ඛමෙව ගච්ඡති. තස්මා තස්මිං ඨත්වා අධිට්ඨහන්තො දුක්කටං ආපජ්ජති. අප්පහරිතෙ ඨත්වා අධිට්ඨහන්තස්සාපි අයං පරිච්ඡෙදො, පිට්ඨිවංසස්ස වා කූටාගාරථූපිකාය වා පස්සෙ නිසින්නො පුරිසො ඡදනමුඛවට්ටිඅන්තෙන ඔලොකෙන්තො යස්මිං භූමිභාගෙ ඨිතං භික්ඛුං පස්සති, යස්මිඤ්ච ඨිතො තං උපරි නිසින්නකං තථෙව උල්ලොකෙන්තො පස්සති, තස්මිං ඨාතබ්බං, තස්ස අන්තො අහරිතෙපි ඨාතුං න ලභති. **තතො චෙ උත්තරින්ති** මග්ගෙන ඡාදියමානෙ තිණ්ණං මග්ගානං, පරියායෙන ඡාදියමානෙ තිණ්ණං පරියායානං උපරි ඉට්ඨකසිලාසුධාහි ඡාදියමානෙ ඉට්ඨකසිලාසුධාපිණ්ඩගණනාය, තිණපණ්ණෙහි ඡාදියමානෙ පණ්ණගණනාය චෙව තිණමුට්ඨිගණනාය ච පාචිත්තියං.

කොසම්බියං ඡන්නත්ථෙරං ආරබ්භ පුනප්පුනං ඡාදාපනලෙපාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, ඌනද්වත්තිපරියායෙ අතිරෙකසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. සෙතවණ්ණාදිකරණෙ, ද්වත්තිපරියායෙ වා ඌනකද්වත්තිපරියායෙ වා, ලෙණගුහාතිණකුටිකාදීසු, අඤ්ඤස්සත්ථාය, අත්තනො ධනෙන කාරෙන්තස්ස, වාසාගාරං ඨපෙත්වා සෙසානි අධිට්ඨහන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. මහල්ලකවිහාරතා, අත්තනො වාසාගාරතා, උත්තරි අධිට්ඨානන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි සඤ්චරිත්තෙ වුත්තනයානෙවාති.

මහල්ලකවිහාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. සප්පාණකසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ **ජානං සප්පාණක**න්ති ‘‘සප්පාණකං එත’’න්ති දිස්වා වා සුත්වා වා යෙන කෙනචි ආකාරෙන ජානන්තො. **සිඤ්චෙය්‍ය වා සිඤ්චාපෙය්‍ය වා**ති තෙන උදකෙන සයං වා සිඤ්චෙය්‍ය, අඤ්ඤං වා ආණාපෙත්වා සිඤ්චාපෙය්‍ය. තත්ථ ධාරං අවිච්ඡින්දිත්වා සිඤ්චන්තස්ස එකස්මිං සටෙ එකාව ආපත්ති, විච්ඡින්දන්තස්ස පයොගගණනාය ආපත්තියො. මාතිකං පමුඛං කරොති, දිවසම්පි සන්දතු, එකාව ආපත්ති. තත්ථ තත්ථ බන්ධිත්වා අඤ්ඤතො නෙන්තස්ස පයොගගණනාය ආපත්තියො. බහුකම්පි තිණපණ්ණසාඛාදිං එකප්පයොගෙන උදකෙ පක්ඛිපන්තස්ස එකාව ආපත්ති, එකෙකං පක්ඛිපන්තස්ස පයොගගණනාය ආපත්තියො. ඉදඤ්ච යං එවං පක්ඛිපියමානෙ පරියාදානං ගච්ඡති, ආවිලං වා හොති, යත්ථ පාණකා මරන්ති, තාදිසං සන්ධාය වුත්තං, න මහාඋදකං. සිඤ්චාපනෙ ආණත්තියා දුක්කටං, එකාණත්තියා බහුකම්පි සිඤ්චතු, ආණාපකස්ස එකමෙව පාචිත්තියං.

ආළවියං ආළවකෙ භික්ඛූ ආරබ්භ සිඤ්චනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, අප්පාණකෙ සප්පාණකසඤ්ඤිනො, උභොසු වෙමතිකස්ස දුක්කටං. අප්පාණකසඤ්ඤිනො, අසඤ්චිච්ච අස්සතියා වා සිඤ්චන්තස්ස, අජානන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උදකස්ස සප්පාණකතා, ‘‘සිඤ්චනෙන පාණකා මරිස්සන්තී’’ති ජානනං, තඤ්ච උදකං තාදිසමෙව, විනා වධකචෙතනාය යෙන කෙනචි කරණීයෙන තිණාදීනං සිඤ්චනන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන පණ්ණත්තිවජ්ජං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

සප්පාණකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

භූතගාමවග්ගො දුතියො.

3. ඔවාදවග්ගො

1. ඔවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඔවාදවග්ගස්ස පඨමෙ **අසම්මතො**ති යා අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතස්ස භික්ඛුනො භගවතා ඤත්තිචතුත්ථෙන කම්මෙන (පාචි. 146) භික්ඛුනොවාදකසම්මුති අනුඤ්ඤාතා, තාය අසම්මතො. **ඔවදෙය්‍යා**ති භික්ඛුනිසඞ්ඝං වා සම්බහුලා වා එකං භික්ඛුනිං වා ‘‘වස්සසතූපසම්පන්නාය භික්ඛුනියා තදහුපසම්පන්නස්ස භික්ඛුනො අභිවාදනං පච්චුට්ඨානං අඤ්ජලිකම්මං සාමීචිකම්මං කාතබ්බ’’න්ති ආදිකෙ (චූළව. 403) අට්ඨ ගරුධම්මෙ ඔවාදවසෙන ඔසාරෙන්තො ඔවදෙය්‍ය. **පාචිත්තිය**න්ති ඔවාදපරියොසානෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ ඔවදනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, අඤ්ඤෙන වා ධම්මෙන භික්ඛුනීසු

උපසම්පන්නමත්තං වා ඔවදතො දුක්කටං. සම්මතස්සාපි තඤ්චෙ සම්මුතිකම්මං අධම්මකම්මං හොති, තස්මිං අධම්මකම්මෙ අධම්මකම්මසඤ්ඤිනො වග්ගෙ භික්ඛුනිසඞ්ඝෙ ඔවදතො තිකපාචිත්තියං, තථා වෙමතිකස්ස ධම්මකම්මසඤ්ඤිනො චාති නව පාචිත්තියානි, සමග්ගෙපි භික්ඛුනිසඞ්ඝෙන චාති අධම්මකම්මවසෙන අට්ඨාරස. සචෙ පන තං ධම්මකම්මං හොති, ''ධම්මකම්මෙ ධම්මකම්මසඤ්ඤී සමග්ගං භික්ඛුනිසඞ්ඝං සමග්ගසඤ්ඤී ඔවදතී''ති (පාචි. 151) ඉදං අවසානපදං ඨපෙත්වා තෙනෙව නයෙන සත්තරස දුක්කටානි, ''සමග්ගම්හායා''ති ච වුත්තෙ අඤ්ඤං ධම්මං, ''වග්ගම්හායා''ති ච වුත්තෙ අට්ඨ ගරුධම්මෙ භණන්තස්ස, ඔවාදඤ්ච අනියාතෙත්වා අඤ්ඤං ධම්මං භණන්තස්ස දුක්කටමෙව. යො පන ධම්මකම්මෙ ධම්මකම්මසඤ්ඤී සමග්ගං භික්ඛුනිසඞ්ඝං සමග්ගසඤ්ඤී ඔවදති, ගරුධම්මපාළිං උද්දෙසං දෙති, පරිපුච්ඡං දෙති, ''ඔසාරෙහි අය්‍යා''ති වුච්චමානො ඔසාරෙති, පඤ්හං පුට්ඨො කථෙති, භික්ඛුනීනං සුණමානානං අඤ්ඤස්සත්ථාය භණති, සික්ඛමානාය වා සාමණෙරියා වා භණති, තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අසම්මතතා, භික්ඛුනියා පරිපුණ්ණූපසම්පන්නතා, ඔවාදවසෙන අට්ඨගරුධම්මභණනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පදසොධම්මසදිසානෙවාති.

ඔවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. අත්ථඞ්ගතසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ **ඔවදෙය්‍යාති** අට්ඨගරුධම්මෙහි වා අඤ්ඤෙන වා ධම්මෙන ඔවදන්තස්ස සම්මතස්සාපි පාචිත්තියමෙව.

සාවත්ථියං ආයස්මන්තං චූළපන්ථකං ආරබ්භ අත්ථඞ්ගතෙ සූරියෙ ඔවදනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, සූරියෙ අත්ථඞ්ගතෙ අත්ථඞ්ගතසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස වා, එකතොඋපසම්පන්නං ඔවදන්තස්ස ච දුක්කටං. පුරිමසික්ඛාපදෙ විය උද්දෙසාදිනයෙන අනාපත්ති. අත්ථඞ්ගතසූරියතා, පරිපුණ්ණූපසම්පන්නතා, ඔවදනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පදසොධම්මසදිසානෙවාති.

අත්ථඞ්ගතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. භික්ඛුනුපස්සයසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **භික්ඛුනුපස්සයන්ති** භික්ඛුනියා එකරත්තං වසනට්ඨානම්පි. **ඔවදෙය්‍යාති** ඉධ ගරුධම්මෙහි ඔවදන්තස්සෙව පාචිත්තියං. සචෙ පන අසම්මතො හොති, ද්වෙ පාචිත්තියානි. සචෙ පන සූරියෙපි අත්ථඞ්ගතෙ ඔවදති, තීණි හොන්ති. සම්මතස්ස පන රත්තිං ඔවදන්තස්සපි ද්වෙ එව හොන්ති. සම්මතත්තා හි භික්ඛුස්ස ගරුධම්මොවාදමූලකං පාචිත්තියං නත්ථි. **ගිලානාති** න සක්කොති ඔවාදාය වා සංවාසාය වා ගන්තුං.

සක්කෙසු ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ භික්ඛුනුපස්සයං උපසඞ්කමිත්වා ඔවදනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ‘‘අඤ්ඤත්‍ර සමයා’’ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නාය උපසම්පන්නසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස වා, එකතොඋපසම්පන්නං යෙන කෙනචි, ඉතරං අඤ්ඤෙන ධම්මෙන ඔවදන්තස්ස ච දුක්කටං. සමයෙ, අනුපසම්පන්නාය, පුරිමසික්ඛාපදෙ විය උද්දෙසාදිනයෙන ච අනාපත්ති. උපස්සයූපගමනං, පරිපුණ්ණූපසම්පන්නතා, සමයාභාවො, ගරුධම්මෙහි ඔවදනන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමකඨිනසදිසානි, ඉදං පන කිරියං හොතීති.

භික්ඛුනුපස්සයසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. ආමිසසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ **ආමිසහෙතූ**ති චීවරාදීනං අඤ්ඤතරහෙතු. **භික්ඛූ**ති සම්මතා භික්ඛූ ඉධාධිප්පෙතා. **පාචිත්තිය**න්ති එවරූපෙ භික්ඛූ අවණ්ණකාමතාය එවං භණන්තස්ස පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ ‘‘ආමිසහෙතු ඔවදන්තී’’ති භණනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, ධම්මකම්මෙ තිකපාචිත්තියං, අධම්මකම්මෙ තිකදුක්කටං, අසම්මතං උපසම්පන්නඤ්ච, අනුපසම්පන්නඤ්ච සම්මතං වා අසම්මතං වා එවං භණන්තස්ස දුක්කටමෙව. තත්ථ යො භික්ඛු කාලෙ සම්මුතිං ලභිත්වා සාමණෙරභූමියං සණ්ඨිතො, අයං සම්මතො නාම අනුපසම්පන්නො. පකතියා චීවරාදිහෙතු ඔවදන්තං පන එවං භණන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නතා, ධම්මෙන ලද්ධසම්මුතිතා, අනාමිසන්තරතා, අවණ්ණකාමතාය එවං භණනන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනමෙවාති.

ආමිසසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. චීවරදානසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ චීවරදානවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසකථාමග්ගො පනෙත්ථ චීවරප්පටිග්ගහණසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. තත්‍ර හි භික්ඛු පටිග්ගාහකො, ඉධ භික්ඛුනී, අයං විසෙසො, සෙසං තාදිසමෙවාති.

චීවරදානසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. චීවරසිබ්බනසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ **චීවර**න්ති නිවාසනපාරුපනුපගං. **සිබ්බෙය්‍ය වා සිබ්බාපෙය්‍ය වා**ති එත්ථ සයං සිබ්බන්තස්ස සූචිං පවෙසෙත්වා පවෙසෙත්වා නීහරණෙ

පාචිත්තියං, සතක්ඛත්තුම්පි විජ්ඣිත්වා සකිං නීහරන්තස්ස එකමෙව පාචිත්තියං. 'සිබ්බා'ති වුත්තො පන සචෙපි සබ්බං සූචිකම්මං නිට්ඨාපෙති, ආණාපකස්ස එකමෙව පාචිත්තියං. අථ ''යං එත්ථ චීවරෙ කත්තබ්බං, සබ්බං තං තව භාරො''ති වුත්තො නිට්ඨාපෙති, තස්ස ආරාපථෙ ආරාපථෙ පාචිත්තියං. ආණාපකස්ස එකවාචාය සම්බහුලානිපි, පුනප්පුනං ආණත්තියං පන වත්තබ්බමෙව නත්ථි.

සාවත්ථියං උදායිත්ථෙරං ආරබ්භ චීවරසිබ්බනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, ඤාතිකාය අඤ්ඤාතිකසඤ්ඤිනො වා වෙමතිකස්ස වා, එකතොඋපසම්පන්නාය සිබ්බන්තස්ස ච දුක්කටං. අඤ්ඤං ථවිකාදිපරික්ඛාරං සිබ්බන්තස්ස, ඤාතිකාය, සික්ඛමානසාමණෙරීනඤ්ච චීවරම්පි සිබ්බන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා සන්තකතා, නිවාසනපාරුපනුපගතා, වුත්තලක්ඛණං සිබ්බනං වා සිබ්බාපනං වාති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි සඤ්චරිත්තසදිසානෙවාති.

චීවරසිබ්බනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. සංවිධානසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ **සංවිධායාති** සංවිදහිත්වා, ගමනකාලෙ සඞ්කෙතං කත්වාති අත්ථො. **එකද්ධානමග්ගන්ති** එකං අද්ධානසඞ්ඛාතං මග්ගං, එකතො වා අද්ධානමග්ගං. **සත්ථගමනීයොති** සත්ථෙන සද්ධිං ගන්තබ්බො, සෙසං උත්තානපදත්ථමෙව. අයං පනෙත්ථ විනිච්ඡයො – අකප්පියභූමියං සංවිදහන්තස්ස සංවිදහනපච්චයා තාව දුක්කටං. තත්ථ ඨපෙත්වා භික්ඛුනුපස්සයං අන්තරාරාමං ආසනසාලං තිත්ථියසෙය්‍යඤ්ච සෙසා අකප්පියභූමි, තත්ථ ඨත්වා සංවිදහන්තස්සාති අත්ථො. සංවිදහිත්වා පන ''අජ්ජ වා ස්වෙ වා''ති නියමිතං කාලං විසඞ්කෙතං අකත්වා, ද්වාරවිසඞ්කෙතං පන මග්ගවිසඞ්කෙතං වා කත්වාපි භික්ඛුනියා සද්ධිං ගච්ඡන්තස්ස යාව ආසන්නස්සාපි අඤ්ඤස්ස ගාමස්ස ''අයං ඉමස්ස උපචාරො''ති මනුස්සෙහි ඨපිතං උපචාරං න ඔක්කමති, තාව අනාපත්ති. තං ඔක්කමන්තස්ස පන පඨමපාදෙ දුක්කටං, දුතියපාදෙ පාචිත්තියං, ඉති ගාමූපචාරොක්කමනගණනාය පාචිත්තියානි. අද්ධයොජනාතික්කමෙ පන ගාමෙ අසති අද්ධයොජනගණනාය පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ එකද්ධානමග්ගප්පටිපජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ''අඤ්ඤත්‍ර සමයා''ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අසංවිදහිතෙ සංවිදහිතසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස වා, යො ච භික්ඛුනියා අසංවිදහන්තියා කෙවලං අත්තනාව සංවිදහති, තස්ස දුක්කටං. සමයෙ සංවිදහිත්වාපි ගච්ඡන්තස්ස, අත්තනා අසංවිදහන්තස්ස, විසඞ්කෙතෙන වා, ආපදාසු ගච්ඡන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති.

ද්වින්නම්පි සංවිදහිත්වා මග්ගප්පටිපත්ති, අවිසඞ්කෙතතා, සමයාභාවො, අනාපදා, ගාමන්තරොක්කමනං වා අද්ධයොජනාතික්කමො වාති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි. එකතොඋපසම්පන්නාදීහි පන සද්ධිං මාතුගාමසික්ඛාපදෙන ආපත්ති, අද්ධානසමුට්ඨානං, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

සංවිධානසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. නාවාභිරුහනසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ **සංවිධායාති** කීළාපුරෙක්ඛාරො සංවිදහිත්වා, අභිරුහනකාලෙ සඞ්කෙතං කත්වාති අත්ථො. **උද්ධංගාමිනින්ති** කීළාවසෙන උද්ධං නදියා පටිසොතං ගච්ඡන්තිං. **අධොගාමිනින්ති** තථෙව අධො අනුසොතං ගච්ඡන්තිං. යං පන තිත්ථප්පටිපාදනත්ථං උද්ධං වා අධො වා හරන්ති, එත්ථ අනාපත්ති. **අඤ්ඤත්‍ර තිරියං තරණායාති** උපයොගත්ථෙ නිස්සක්කවචනං, යා තිරියං තරණා, තං ඨපෙත්වාති අත්ථො. **පාචිත්තියන්ති** සගාමකතීරපස්සෙන ගමනකාලෙ ගාමන්තරගණනාය, අගාමකතීරපස්සෙන වා යොජනවිත්ථතාය නදියා මජ්ඣෙන වා ගමනකාලෙ අද්ධයොජනගණනාය පාචිත්තියං, සමුද්දෙ පන යථාසුඛං ගන්තුං වට්ටති.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ නාවාභිරුහනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ‘‘අඤ්ඤත්‍ර තිරියං තරණායා’’ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සෙසං අනන්තරසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

නාවාභිරුහනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. පරිපාචිතසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ **භික්ඛුනිපරිපාචිතන්ති** භික්ඛුනියා පරිපාචිතං, නෙව තස්ස ඤාත්තනො ඤාතකප්පවාරිතානං ගිහීනං සන්තිකෙ භික්ඛුස්ස ගුණං පකාසෙත්වා ‘‘දෙථ අයාස්ස, කරොථ අයාස්සා’’ති එවං නිප්ඵාදිතං ලද්ධබ්බං කතන්ති අත්ථො. **පුබ්බෙ ගිහිසමාරම්භාති** එත්ථ **සමාරම්භොති** සමාරද්ධං, පටියාදිතස්සෙතං නාමං. ගිහීනං සමාරම්භො ගිහිසමාරම්භො, භික්ඛුනියා පරිපාචනතො පුබ්බෙ පඨමතරංයෙව යං භික්ඛූනං අත්ථාය ගිහීනං පටියාදිතභත්තං, ඤාතකප්පවාරිතානං වා සන්තකං, තං ඨපෙත්වා අඤ්ඤං ජානං භුඤ්ජන්තස්ස පාචිත්තියන්ති අත්ථො. තඤ්ච ඛො අජ්ඣොහරණගණනාය, පටිග්ගහණෙ පනස්ස දුක්කටං.

රාජගහෙ දෙවදත්තං ආරබ්භ භික්ඛුනිපරිපාචිතපිණ්ඩපාතභුඤ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ‘‘අඤ්ඤත්‍ර පුබ්බෙ ගිහිසමාරම්භා’’ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, එකතොඋපසම්පන්නාය පරිපාචිතං භුඤ්ජන්තස්ස,

අපරිපාචිතෙ පරිපාචිතසඤ්ඤිනො, උභයත්ථ වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං. උභයත්ථ අපරිපාචිතසඤ්ඤිනො, ගිහිසමාරම්භෙ, සික්ඛමානසාමණෙරාදීහි පරිපාචිතෙ, පඤ්ච භොජනානි ඨපෙත්වා අවසෙසෙ, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. භික්ඛුනියා පරිපාචිතතා, පරිපාචිතභාවජානනං, ගිහිසමාරම්භාභාවො, ඔදනාදීනං අඤ්ඤතරතා, තස්ස අජ්ඣොහරණන්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමපාරාජිකසදිසානි, ඉදං පන පණ්ණත්තිවජ්ජං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පරිපාචිතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. රහොනිසජ්ජසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ සබ්බොපි කථාමග්ගො දුතියඅනියතෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. ඉදඤ්හි සික්ඛාපදං දුතියඅනියතෙන ච උපරි උපනන්දස්ස චතුත්ථසික්ඛාපදෙන ච එකපරිච්ඡෙදං, අට්ඨුප්පත්තිවසෙන පන විසුං පඤ්ඤත්තන්ති.

රහොනිසජ්ජසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

ඔවාදවග්ගො තතියො.

4. භොජනවග්ගො

1. ආවසථසික්ඛාපදවණ්ණනා

භොජනවග්ගස්ස පඨමෙ **අගිලානෙනාති** අද්ධයොජනම්පි ගන්තුං සමත්ථෙන. **එකොති** එකදිවසිකො. **ආවසථපිණ්ඩොති** ‘‘ඉමෙසං වා එත්තකානං වා’’ති එකං පාසණ්ඩං වා, ‘‘එත්තකමෙවා’’ති එවං භත්තං වා අනොදිස්ස සාලාදීසු යත්ථ කත්ථචි පුඤ්ඤකාමෙහි පඤ්ඤත්තං භොජනං. **භුඤ්ජිතබ්බොති** එකකුලෙන වා නානාකුලෙහි වා එකතො හුත්වා එකස්මිං වා ඨානෙ, නානාඨානෙසු වා ‘‘අජ්ජ එකස්මිං, ස්වෙ එකස්මි’’න්ති එවං අනියතට්ඨානෙ වා පඤ්ඤත්තො එකස්මිං ඨානෙ එකදිවසමෙව භුඤ්ජිතබ්බො. **තතො චෙ උත්තරින්ති** දුතියදිවසතො පට්ඨාය තස්මිං වා ඨානෙ අඤ්ඤස්මිං වා ඨානෙ තෙසං සන්තකස්ස පටිග්ගහණෙ දුක්කටං, අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ අනුවසිත්වා ආවසථපිණ්ඩභුඤ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ‘‘අගිලානෙනා’’ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, ගිලානස්ස අගිලානසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. ගිලානස්ස ගිලානසඤ්ඤිනො, යො ච සකිං භුඤ්ජති, ගච්ඡන්තො වා අන්තරාමග්ගෙ එකදිවසං, ගතට්ඨානෙ එකදිවසං, පච්චාගච්ඡන්තොපි අන්තරාමග්ගෙ එකදිවසං, ආගතට්ඨානෙ එකදිවසං, ගමිස්සාමී’ති ච භුඤ්ජිත්වා නික්ඛන්තො කෙනචි උපද්දවෙන නිවත්තිත්වා ඛෙමභාවං ඤත්වා ගච්ඡන්තො පුන

එකදිවසං භුඤ්ජති, යස්ස වා සාමිකා නිමන්තෙත්වා දෙන්ති, යො වා භික්ඛූනංයෙව උද්දිස්ස පඤ්ඤත්තං, න යාවදත්ථං පඤ්ඤත්තං, ඨපෙත්වා වා පඤ්ච භොජනානි අඤ්ඤං භුඤ්ජති, තස්ස ච, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ආවසථපිණ්ඩතා, අගිලානතා, අනුවසිත්වා පරිභොජනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසික්ඛාපදසදිසානීති.

ආවසථසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. ගණභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ **ගණභොජනෙති** ගණස්ස භොජනෙ. ඉධ ච **ගණොති** චත්තාරො වා තතුත්තරි වා භික්ඛූ, තෙසං නිමන්තනතො වා විඤ්ඤත්තිතො වා ලද්ධෙ ඔදනාදීනං පඤ්චන්නං භොජනානං අඤ්ඤතරභොජනෙති අත්ථො. තත්ථායං විනිච්ඡයො – සචෙ හි කොචි චත්තාරො භික්ඛූ උපසඞ්කමිත්වා යෙන කෙනචි වෙවචනෙන වා භාසන්තරෙන වා පඤ්චන්නං භොජනානං නාමං ගහෙත්වා ‘‘ඔදනෙන නිමන්තෙමි, ඔදනං මෙ ගණ්හථා’’තිආදිනා නයෙන නිමන්තෙති, තෙ චෙ එවං එකතො වා නානාතො වා නිමන්තිතා එකතො වා නානාතො වා ගන්ත්වා එකතො ගණ්හන්ති, පච්ඡා එකතො වා නානාතො වා භුඤ්ජන්ති, ගණභොජනං හොති. පටිග්ගහණමෙව හෙත්ථ පමාණං. සචෙ ඔදනාදීනං නාමං ගහෙත්වා එකතො වා නානාතො වා විඤ්ඤාපෙත්වා ච ගන්ත්වා ච එකතො ගණ්හන්ති, එවම්පි ගණභොජනමෙව. තස්ස දුවිධස්සාපි එවං පටිග්ගහණෙ දුක්කටං, අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ පාචිත්තියං. ගිලානසමයාදීසු යදා පාදානම්පි ඵලිතත්තා න සක්කා පිණ්ඩාය චරිතුං, අයං **ගිලානසමයො.** අත්ථතකඨිනානං පඤ්ච මාසා, ඉතරෙසං කත්තිකමාසොති අයං **චීවරදානසමයො.** යදා යො චීවරෙ කරියමානෙ කිඤ්චිදෙව චීවරෙ කත්තබ්බං කම්මං කරොති, අයං **චීවරකාරසමයො.** යදා අද්ධයොජනම්පි ගන්තුකාමො වා හොති ගච්ඡති වා ගතො වා, අයං **අද්ධානගමනසමයො. නාවාභිරුහනසමයෙපි** එසෙව නයො. යදා ගොචරගාමෙ චත්තාරො භික්ඛූ පිණ්ඩාය චරිත්වා න යාපෙන්ති, අයං **මහාසමයො.** යදා යොකොචි පබ්බජිතො භත්තෙන නිමන්තෙති, අයං **සමණභත්තසමයො,** එතෙසු සමයෙසු භුඤ්ජිතුං වට්ටති.

රාජගහෙ දෙවදත්තං ආරබ්භ විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ‘‘අඤ්ඤත්‍ර සමයා’’ති අයමෙත්ථ සත්තවිධා අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, නගණභොජනෙ ගණභොජනසඤ්ඤිස්ස වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. නගණභොජනසඤ්ඤිස්ස පන, යෙ ච ද්වෙ තයො එකතො ගණ්හන්ති, බහූනං පිණ්ඩාය චරිත්වා එකතො භුඤ්ජන්තානං, නිච්චභත්තිකාදීසු, පඤ්ච භොජනානි ඨපෙත්වා සබ්බත්ථ, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ගණභොජනතා, සමයාභාවො, අජ්ඣොහරණන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානෙවාති.

ගණභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. පරම්පරභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **පරම්පරභොජනෙති** ගණභොජනෙ වුත්තනයෙනෙව පඤ්චහි භොජනෙහි නිමන්තිතස්ස යෙන යෙන පඨමං නිමන්තිතො, තස්ස තස්ස භොජනතො උප්පටිපාටියා වා අවිකප්පෙත්වා වා පරස්ස පරස්ස භොජනෙ. තස්මා යො භික්ඛු පඤ්චසු සහධම්මිකෙසු අඤ්ඤතරස්ස ''මය්හං භත්තපච්චාසං තුය්හං දම්මී''ති වා ''විකප්පෙමී''ති වා එවං සම්මුඛා වා ''ඉත්ථන්නාමස්ස දම්මී''ති (පාචි. 226) වා ''විකප්පෙමී''ති වා එවං පරම්මුඛාවා පඨමනිමන්තනං අවිකප්පෙත්වා පච්ඡා නිමන්තිතකුලෙ ලද්ධභික්ඛතො එකසිත්ථම්පි අජ්ඣොහරති, පාචිත්තියං. සමයා වුත්තනයා එව.

වෙසාලියං සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ අඤ්ඤත්‍ර නිමන්තිතභොජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ''අඤ්ඤත්‍ර සමයා''ති අයමෙත්ථ තිවිධා අනුපඤ්ඤත්ති, පරිවාරෙ පන විකප්පනම්පි ගහෙත්වා ''චතස්සො අනුපඤ්ඤත්තියො''ති (පරි. 86) වුත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, නපරම්පරභොජනෙ පරම්පරභොජනසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. නපරම්පරභොජනසඤ්ඤිස්ස පන, යො ච සමයෙ වා විකප්පෙත්වා වා එකසංසට්ඨානි වා ද්වෙ තීණි නිමන්තනානි එකතො වා කත්වා භුඤ්ජති, නිමන්තනප්පටිපාටියා භුඤ්ජති, සකලෙන ගාමෙන වා පූගෙන වා නිමන්තිතො තෙසු යත්ථකත්ථචි භුඤ්ජති, නිමන්තියමානො වා ''භික්ඛං ගහෙස්සාමී''ති වදති, තස්ස, නිච්චභත්තිකාදීසු, පඤ්ච භොජනානි ඨපෙත්වා සබ්බත්ථ, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පරම්පරභොජනතා, සමයාභාවො, අජ්ඣොහරණන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමකඨිනසදිසානෙව, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

පරම්පරභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. කාණමාතාසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ **පූවෙහීති** පහෙණකත්ථාය පටියත්තෙහි අතිරසකමොදකසක්ඛලිකාදීහි යෙහි කෙහිචි ඛජ්ජකෙහි. **මන්ථෙහීති** පාථෙය්‍යත්ථාය පටියත්තෙහි යෙහි කෙහිචි සත්තුතිලතණ්ඩුලාදීහි. **ද්විත්තිපත්තපූරාති** මුඛවට්ටියා හෙට්ඨිමලෙඛං අනතික්කන්තා ද්වෙ වා තයො වා පත්තපූරා. **තතො චෙ උත්තරීති** සචෙපි තතියං පත්තං ථූපීකතං ගණ්හාති, මුඛවට්ටියා හෙට්ඨිමලෙඛතො උපරිට්ඨිතපූවගණනාය පාචිත්තියං. **ද්විත්තිපත්තපූරෙ පටිග්ගහෙත්වාති** එත්ථ යෙන ද්වෙ ගහිතා හොන්ති, තෙන බහි භික්ඛුං දිස්වා ''එත්ථ මයා ද්වෙ පත්තපූරා ගහිතා, ත්වං එකං ගණ්හෙය්‍යාසී''ති වත්තබ්බං, තෙනාපි අඤ්ඤං පස්සිත්වා ''පඨමං ආගතෙන ද්වෙ පත්තපූරා ගහිතා, මයා එකො ගහිතො, ත්වං මා ගණ්හී''ති

වත්තබ්බං. යෙන පඨමං එකො ගහිතො, තස්සාපි පරම්පරාරොචනෙ එසෙව නයො. යෙන පන සයමෙව තයො ගහිතා, තෙන අඤ්ඤං දිස්වා ‘‘මා ඛො ත්වං එත්ථ පටිග්ගණ්හීති වත්තබ්බං, අවදන්තස්ස දුක්කටං, තං සුත්වා ගණ්හන්තස්සාපි දුක්කටමෙව. **තතො නීහරිත්වා භික්ඛූහි සද්ධිං සංවිභජිතබ්බ**න්ති ලද්ධට්ඨානතො සබ්බාසන්නං ආසනසාලං වා විහාරං වා යත්ථ වා පන නිබද්ධං පටික්කමති, තත්ථ ගන්ත්වා එකං පත්තපූරං අත්තනො ඨපෙත්වා සෙසං භික්ඛුසඞ්ඝස්ස දාතබ්බං. යථාමිත්තං පන දාතුං න ලබ්භති. යෙන එකො ගහිතො, න තෙන කිඤ්චි අකාමා දාතබ්බං, යථාරුචි කාතබ්බං.

සාවත්ථියං සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ න මත්තං ජානිත්වා පටිග්ගහණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, ඌනකද්වත්තිපත්තපූරෙ අතිරෙකසඤ්ඤිස්ස වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. ඌනකසඤ්ඤිස්ස පන, න පහෙණකත්ථාය න පාථෙය්‍යත්ථාය වා පටියත්තං, තදත්ථාය පටියත්තසෙසකං වා, ගමනෙ වා පටිප්පස්සද්ධෙ, ඤාතකප්පවාරිතානං වා දෙන්තානං, අත්තනො ධනෙන ගණ්හන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. වුත්තලක්ඛණපූවමන්ථතා, අසෙසකතා, අප්පටිප්පස්සද්ධගමනතා, අනඤ්ඤාතකාදිතා, අතිරෙකප්පටිග්ගහණන්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි, සමුට්ඨානාදීනි සඤ්චරිත්තසදිසානෙවාති.

කාණමාතාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. පඨමපවාරණාසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ **භුත්තාවීති** භුත්තවා, යෙන පඤ්චන්නං භොජනානං සාසපමත්තම්පි අජ්ඣොහරිතං, සො එවං වුච්චති. **පවාරිතොති** ‘‘අසනං පඤ්ඤායති, භොජනං පඤ්ඤායති, හත්ථපාසෙ ඨිතො අභිහරති, පටික්ඛෙපො පඤ්ඤායතී’’ති (පාචි. 239) එවං පාළියං වුත්තපඤ්චඞ්ගවසෙන කතප්පවාරණො, කතප්පටික්ඛෙපොති අත්ථො. තත්ථ යස්මා ‘‘අසනං පඤ්ඤායතී’’ති ඉමිනා විප්පකතභොජනො ‘පවාරිතො’ති වුත්තො. යො ච විප්පකතභොජනො, තෙන කිඤ්චි භුත්තං, කිඤ්චි අභුත්තං, යඤ්ච භුත්තං, තං සන්ධාය ‘භුත්තාවී’තිපි සඞ්ඛං ගච්ඡති. තස්මා ‘භුත්තාවී’තිවචනෙන විසුං කිඤ්චි අත්ථසිද්ධිං න පස්සාම, ‘‘දිරත්තතිරත්ත’’න්තිආදීසු (පාචි. 52) පන දිරත්තාදිවචනං විය පවාරිතපදස්ස පරිවාරභාවෙන බ්‍යඤ්ජනසිලිට්ඨතාය චෙතං වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං.

පවාරණඞ්ගෙසු පන **අසනං පඤ්ඤායතීති** විප්පකතභොජනං දිස්සති, තං භුඤ්ජමානො චෙස පුග්ගලො හොතීති අත්ථො. **භොජනං පඤ්ඤායතීති** පවාරණප්පහොනකං භොජනං දිස්සති, ඔදනාදීනං චෙ අඤ්ඤතරං පටික්ඛිපිතබ්බං භොජනං හොතීති අත්ථො. **හත්ථපාසෙ ඨිතොති** පවාරණප්පහොනකං චෙ භොජනං ගණ්හිත්වා දායකො

අඩ්ඪතෙය්‍යහත්ථප්පමාණෙ ඔකාසෙ ඨිතො හොතීති අත්ථො. **අභිහරතීති** සො චෙ දායකො තස්ස තං භොජනං කායෙන අභිසංහරතීති අත්ථො. **පටික්ඛෙපො පඤ්ඤායතීති** පටික්ඛෙපො දිස්සති, තං චෙ අභිහටං සො භික්ඛු කායෙන වා වාචාය වා පටික්ඛිපතීති අත්ථො. එවං පඤ්චන්නං අඞ්ගානං වසෙන පවාරිතො හොති.

තත්‍රායං විනිච්ඡයො – ‘අසන’න්තිආදීසු තාව යඤ්ච අස්නාති, යඤ්ච භොජනං හත්ථපාසෙ ඨිතෙන අභිහටං පටික්ඛිපති, තං ඔදනො කුම්මාසො සත්තු මච්ඡො මංසන්ති ඉමෙසං අඤ්ඤතරමෙව වෙදිතබ්බං. තත්ථ **ඔදනො** නාම සාලි වීහි යවො ගොධුමො කඞ්ගු වරකො කුද්‍රූසකොති ඉමෙසං සත්තන්නං ධඤ්ඤානං තණ්ඩුලෙ ගහෙත්වා ‘‘භත්තං පචාමා’’ති වා ‘‘යාගුං පචාමා’’ති වා යංකිඤ්චි සන්ධාය පචන්තු, සචෙ උණ්හං වා සීතලං වා භුඤ්ජන්තානං භොජනකාලෙ ගහිතගහිතට්ඨානෙ ඔධි පඤ්ඤායති, ඔදනො හොති, පවාරණං ජනෙති. යො පන පායාසො වා අම්බිලයාගු වා උද්ධනතො ඔතාරිතමත්තා අබ්භුණ්හා සක්කා හොති ආවිඤ්ඡිත්වා පිවිතුං, සා යස්ස හත්ථෙන ගහිතොකාසෙපි ඔධි න පඤ්ඤායති, පවාරණං න ජනෙති. සචෙ පන උසුමාය විගතාය ඝනභාවං ගච්ඡති, ඔධිං දස්සෙති, පුන පවාරණං ජනෙති, පුබ්බෙ තනුකභාවො න රක්ඛති. සචෙපි බහූ පණ්ණඵලකළීරෙ පක්ඛිපිත්වා මුට්ඨිමත්තාපි තණ්ඩුලා පක්ඛිත්තා හොන්ති, භොජනකාලෙ චෙ ඔධි පඤ්ඤායති, පවාරණං ජනෙති. අයාගුකෙ නිමන්තනෙ ‘‘යාගුං දස්සාමා’’ති භත්තෙ උදකකඤ්ජිකඛීරාදීනි ආකිරිත්වා ‘‘යාගුං ගණ්හථා’’ති දෙන්ති, කිඤ්චාපි තනුකා හොති, පවාරණං ජනෙතියෙව. සචෙ පන පක්කුථිතෙසු උදකාදීසු පක්ඛිපිත්වා පචිත්වා දෙන්ති, යාගුසඞ්ගහමෙව ගච්ඡති. සචෙ යාගුයාපි සාසපමත්තම්පි මච්ඡමංසක්ඛණ්ඩං වා න්හාරු වා පක්ඛිත්තං හොති, පවාරණං ජනෙති. ඨපෙත්වා සානුලොමානං වුත්තධඤ්ඤානං තණ්ඩුලෙ අඤ්ඤෙහි වෙළුතණ්ඩුලාදීහි වා කන්දමූලඵලෙහි වා යෙහි කෙහිචි කතභත්තං පවාරණං න ජනෙති. **කුම්මාසො** නාම යවෙහි කතො. අඤ්ඤෙහි පන මුග්ගාදීහි කතකුම්මාසො පවාරණං න ජනෙති. **සත්තු** නාම සත්ත ධඤ්ඤානි භජ්ජිත්වා කතො. අන්තමසො ඛරපාකභජ්ජිතානං වීහීනං තණ්ඩුලෙ කොට්ටෙත්වා කතචුණ්ණම්පි කුණ්ඩකම්පි සත්තුසඞ්ගහමෙව ගච්ඡති. සමපාකභජ්ජිතානං පන ආතපසුක්ඛානං කුණ්ඩකං වා, යෙ කෙචි තණ්ඩුලා වා ලාජා වා, ලාජෙහි කතභත්තසත්තුආදීනි වා න පවාරෙන්ති. **මච්ඡමංසෙසු** සචෙ යාගුං පිවන්තස්ස යාගුසිත්ථමත්තානෙව ද්වෙ මච්ඡක්ඛණ්ඩානි වා මංසක්ඛණ්ඩානි වා එකභාජනෙ වා නානාභාජනෙ වා දෙන්ති, තානි චෙ අඛාදන්තො අඤ්ඤං පවාරණප්පහොනකං යංකිඤ්චි පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. තතො එකං ඛාදිතං, එකං හත්ථෙ වා පත්තෙ වා හොති, සචෙ අඤ්ඤං පටික්ඛිපති පවාරෙති. ද්වෙපි ඛාදිතානි හොන්ති, මුඛෙ සාසපමත්තම්පි අවසිට්ඨං නත්ථි, සචෙපි අඤ්ඤං පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. යො පන අකප්පියමංසං

කුලදූසනවෙජ්ජකම්මඋත්තරිමනුස්සධම්මාරොචනසාදිතරූපියාදීහි නිබ්බත්තං අකප්පියභොජනඤ්ච අඤ්ඤං කප්පියං වා අකප්පියං වා ඛාදන්තො පටික්ඛිපති, න පවාරෙති.

එවං යඤ්ච අස්නාති, යඤ්ච භොජනං හත්ථපාසෙ ඨිතෙන අභිහටං පටික්ඛිපන්තො පවාරණං ජනෙති, තං ඤත්වා ඉදානි යථා ආපජ්ජති, තස්ස ජානනත්ථං අයං විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො – ''අසනං භොජන''න්ති එත්ථ තාව යෙන එකසිත්ථම්පි අජ්ඣොහටං හොති, සො සචෙ පත්තමුඛහත්ථෙසු යත්ථකත්ථචි භොජනෙ සති සාපෙක්ඛොව අඤ්ඤං වුත්තලක්ඛණං භොජනං පටික්ඛිපති, පවාරෙති. සචෙ පන නිරපෙක්ඛො හොති, යං පත්තාදීසු අවසිට්ඨං, තං න ච අජ්ඣොහරිතුකාමො, අඤ්ඤස්ස වා දාතුකාමො, අඤ්ඤත්‍ර වා ගන්ත්වා භුඤ්ජිතුකාමො, සො පටික්ඛිපන්තොපි න පවාරෙති. ''හත්ථපාසෙ ඨිතො''ති එත්ථ පන සචෙ භික්ඛු නිසින්නො හොති, ආනිසදස්ස පච්ඡිමන්තතො පට්ඨාය, සචෙ ඨිතො, පණ්හීනං අන්තතො පට්ඨාය, සචෙ නිපන්නො, යෙන පස්සෙන නිපන්නො, තස්ස පාරිමන්තතො පට්ඨාය දායකස්ස නිසින්නස්ස වා ඨිතස්ස වා නිපන්නස්ස වා ඨපෙත්වා පසාරිතහත්ථං යං ආසන්නතරං අඞ්ගං, තස්ස ඔරිමන්තෙන පරිච්ඡින්දිත්වා අඩ්ඪතෙය්‍යහත්ථො 'හත්ථපාසො'ති වෙදිතබ්බො. තස්මිං ඨත්වා අභිහටං පටික්ඛිපන්තස්සෙව පවාරණා හොති, න තතො පරං. 'අභිහරතී'ති හත්ථපාසබ්භන්තරෙ ඨිතො ගහණත්ථං උපනාමෙති. සචෙ පන අනන්තරනිසින්නොපි භික්ඛු හත්ථෙ වා ආධාරකෙ වා ඨිතං පත්තං අනභිහරිත්වාව ''හත්තං ගණ්හථා''ති වදති, තං පටික්ඛිපතො පවාරණා නත්ථි. භත්තපච්ඡිං ආනෙත්වා පුරතො භූමියං ඨපෙත්වා එවං වුත්තෙපි එසෙව නයො. ඊසකං පන උද්ධරිත්වා වා අපනාමෙත්වා වා 'ගණ්හථා'ති වුත්තෙ තං පටික්ඛිපතො පවාරණා හොති. භත්තපච්ඡිං ගහෙත්වා පරිවිසන්තස්ස අඤ්ඤො ''අහං ධාරෙස්සාමී''ති ගහිතමත්තමෙව කරොති, පරිවෙසකොයෙව පන තං ධාරෙති, තස්මා සා අභිහටාව හොති, තතො දාතුකාමතාය ගණ්හන්තං පටික්ඛිපන්තස්ස පවාරණා හොති. සචෙ පන පරිවෙසකෙන ඵුට්ඨමත්තාව හොති, ඉතරොව නං ධාරෙති, තතො දාතුකාමතාය ගණ්හන්තං පටික්ඛිපන්තස්ස පවාරණා න හොති. කටච්ඡුනා උද්ධටෙ පන හොති, ද්වින්නං සමභාරෙපි පටික්ඛිපන්තො පවාරෙතියෙව. අනන්තරස්ස දිය්‍යමානෙ ඉතරො පත්තං පිදහති, අඤ්ඤස්ස අභිහටං නාම පටික්ඛිත්තං හොති, තස්මා පවාරණා නත්ථි. 'පටික්ඛෙපො'ති එත්ථ වාචාය අභිහටෙ පටික්ඛෙපො න රුහති, කායෙන අභිහටං පන අඞ්ගුලිචලනාදිනා කායවිකාරෙන වා ''අලං, මා දෙහී''තිආදිනා වචීවිකාරෙන වා පටික්ඛිපතො පවාරණා හොති.

එකො සමංසකං රසං අභිහරති, ''රසං පටිග්ගණ්හථා''ති වදති, තං සුත්වා පටික්ඛිපතො පවාරණා නත්ථි. 'මංසරස'න්ති වුත්තෙ පන පටික්ඛිපතො පවාරණා හොති. ''ඉමං ගණ්හථා''ති වුත්තෙපි හොතියෙව. මංසං විසුං කත්වා 'මංසරස'න්ති වුත්තෙපි සචෙ සාසපමත්තම්පි ඛණ්ඩං

අත්ථි, පටික්ඛිපතො පවාරණා හොති. සචෙ නත්ථි, වට්ටති. කළීරපනසාදීහි මිස්සෙත්වා මච්ඡමංසං පචන්ති, තං ගහෙත්වා ''කළීරසූපං ගණ්හථ, පනසබ්‍යඤ්ජනං ගණ්හථා''ති වදති, එවම්පි න පවාරෙති. කස්මා? අපවාරණාරහස්ස නාමෙන වුත්තත්තා. ''මච්ඡමංසං බ්‍යඤ්ජන''න්ති වා ''ඉමං ගණ්හථා''ති වා වුත්තෙ පන පවාරෙති, අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො, විත්ථාරො පන සමන්තපාසාදිකායං වුත්තො. ගමනාදීසු පන යස්මිං ඉරියාපථෙ පවාරෙති, තං අවිකොපෙන්තෙනෙව භුඤ්ජිතබ්බං.

අනතිරිත්තන්ති න අතිරිත්තං, න අධිකන්ති අත්ථො. තං පන කප්පියකතාදීහි සත්තහි විනයකම්මාකාරෙහි අකතං වා ගිලානස්ස අනධිකං වා හොති. තස්මා පදභාජනෙ (පාචි. 239) 'අකප්පියකත'න්තිආදි වුත්තං, තත්ථ යං ඵලං වා කන්දමූලාදි වා පඤ්චහි සමණකප්පියෙහි කප්පියං අකතං, යඤ්ච අකප්පියමංසං වා අකප්පියභොජනං වා, එතං අකප්පියං නාම, තං අකප්පියං ''අලමෙතං සබ්බ''න්ති එවං අතිරිත්තං කතං **අකප්පියකත**න්ති වෙදිතබ්බං. **අප්පටිග්ගහිතකත**න්ති භික්ඛුනා අප්පටිග්ගහිතංයෙව පුරිමනයෙන අතිරිත්තං කතං. **අනුච්චාරිතකත**න්ති කප්පියං කාරෙතුං ආගතෙන භික්ඛුනා ඊසකම්පි අනුක්ඛිත්තං වා අනපනාමිතං වා කතං. **අහත්ථපාසෙ කත**න්ති කප්පියං කාරෙතුං ආගතස්ස හත්ථපාසතො බහි ඨිතෙන කතං. **අභුත්තාවිනා කත**න්ති යො අතිරිත්තං කරොති, තෙන පවාරණප්පහොනකං භොජනං අභුත්තෙන කතං. **භුත්තාවිනා පවාරිතෙන ආසනා වුට්ඨිතෙන කත**න්ති ඉදං උත්තානමෙව. **''අලමෙතං සබ්බ''න්ති අවුත්ත**න්ති වචීභෙදං කත්වා එවං අවුත්තං හොති. ඉති ඉමෙහි සත්තහි විනයකම්මාකාරෙහි යං අතිරිත්තං කප්පියං අකතං, යඤ්ච පන න ගිලානාතිරිත්තං, තදුභයම්පි අනතිරිත්තං. අතිරිත්තං පන තස්සෙව පටිපක්ඛනයෙන වෙදිතබ්බං.

අපිචෙත්ථ **භුත්තාවිනා කතං හොතී**ති (පාචි. 239) අන්තමසො අනන්තරනිසින්නස්ස පත්තතො එකම්පි සිත්ථං වා මංසහීරං වා ඛාදිත්වා කතම්පි භුත්තාවිනා කතං හොති, යො පාතොව එවං භුත්තාවී පවාරිතො නිසීදතියෙව, සො උපකට්ඨෙපි කාලෙ අභිහටං පිණ්ඩං භික්ඛුනා උපනීතං කප්පියං කාතුං ලභති. සචෙ පන තස්මිං කප්පියෙ කතෙ භුඤ්ජන්තස්ස අඤ්ඤං ආමිසං ආකිරන්ති, තං සො පුන කාතුං න ලභති. යඤ්හි අකතං, තං කාතබ්බං. යෙන ච අකතං, තෙන ච කාතබ්බන්ති (පාචි. අට්ඨ. 238-9) වුත්තං, තස්මා තස්මිං භාජනෙ කරියමානෙ පඨමකතෙන සද්ධිං කතං හොතීති තං කාතුං න වට්ටති. අඤ්ඤස්මිං පන භාජනෙ තෙන වා අඤ්ඤෙන වා කාතුං වට්ටති. එවං කතං පඨමකතෙන මිස්සෙත්වාපි භුඤ්ජිතුං වට්ටති, න කෙවලඤ්ච තස්ස යෙන පන කතං, තං ඨපෙත්වා අඤ්ඤෙසං පවාරිතානම්පි භුඤ්ජිතුං වට්ටති. යථා පන අකතෙන මිස්සං න හොති, එවං මුඛඤ්ච හත්ථඤ්ච සුද්ධං කත්වා භුඤ්ජිතබ්බං. **ගිලානාතිරිත්තං** පන න කෙවලං ගිලානස්ස භුත්තාවසෙසමෙව, අථ ඛො යංකිඤ්චි ගිලානං උද්දිස්ස ''අජ්ජ

වා ස්වෙ වා යදා වා ඉච්ඡති, තදා ඛාදිස්සතී''ති ආහටං, තං සබ්බං 'ගිලානාතිරිත්ත'න්ති වෙදිතබ්බං. **ඛාදනීයං වා භොජනීයං වාති** යංකිඤ්චි යාවකාලිකං. **ඛාදෙය්‍ය වා භුඤ්ජෙය්‍ය වා පාචිත්තිය**න්ති එත්ථ වුත්තනයෙන පවාරිතස්ස අනතිරිත්තං යංකිඤ්චි ආමිසං අජ්ඣොහරණත්ථාය පටිග්ගණ්හතො ගහණෙ දුක්කටං, අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ අඤ්ඤත්‍ර භුඤ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ''අනතිරිත්ත''න්ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, යාමකාලිකාදීනි ආහාරත්ථාය ගණ්හතො, නිරාමිසානි අජ්ඣොහරතො ච දුක්කටං, තථා අතිරිත්තෙ අනතිරිත්තසඤ්ඤිනො වෙව වෙමතිකස්ස ච. අතිරිත්තසඤ්ඤිනො පන, ''අතිරිත්තං කාරාපෙත්වා භුඤ්ජිස්සාමී''ති ගණ්හන්තස්ස, අඤ්ඤස්සත්ථාය ගණ්හන්තස්ස, යාමකාලිකාදීනි තෙසං අනුඤ්ඤාතපරිභොගවසෙන නිරාමිසානි පරිභුඤ්ජන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පවාරිතභාවො, ආමිසස්ස අනතිරිත්තතා, කාලෙන අජ්ඣොහරණන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමකඨිනසදිසානෙව, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

පඨමපවාරණාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. දුතියපවාරණාසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ **අභිහට්ඨුං පවාරෙය්‍යාති** අභිහරිත්වා ''හන්ද, භික්ඛු ඛාද වා භුඤ්ජ වා''ති එවං පවාරෙය්‍ය. **ජානන්ති** සුත්වා වා දිස්වා වා තස්ස පවාරිතභාවං ජානන්තො. **ආසාදනාපෙක්ඛොති** ආසාදනං චොදනං මඞ්කුකරණභාවං අපෙක්ඛමානො. **භුත්තස්මිං පාචිත්තිය**න්ති එත්ථ අභිහාරෙ තාව දුක්කටං, සචෙ සො තං ගණ්හාති, පුන අභිහාරකස්ස දුක්කටං, තස්මිං පන භුඤ්ජන්තෙ අභිහාරකස්ස තස්ස අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ දුක්කටං, භොජනපරියොසානෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ අනතිරිත්තෙන භොජනෙන අභිහට්ඨුං පවාරණාවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, පවාරිතෙ පවාරිතසඤ්ඤිනො පාචිත්තියං. වෙමතිකස්ස, යාමකාලිකාදීනි ආහාරත්ථාය අභිහරන්තස්ස, තෙසඤ්ච පටිග්ගහණඅජ්ඣොහාරෙසු, අප්පවාරිතෙ ච පවාරිතසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං. අප්පවාරිතසඤ්ඤිස්ස පන, යො ච අතිරිත්තං කාරාපෙත්වා දෙති, ''කාරාපෙත්වා වා භුඤ්ජාහී''ති දෙති, යො වා ''අඤ්ඤස්සත්ථාය හරන්තො ගච්ඡාහී''ති දෙති, යො ච යාමකාලිකාදීනි ''සති පච්චයෙ පරිභුඤ්ජාහී''ති දෙති, තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පවාරිතතා, පවාරිතසඤ්ඤිතා, ආසාදනාපෙක්ඛතා, අනතිරිත්තෙන අභිහට්ඨුං පවාරණතා, භොජනපරියොසානන්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

දුතියපවාරණාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. විකාලභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ **විකාලෙ**ති විගතෙ කාලෙ, මජ්ඣන්හිකාතික්කමනතො යාව අරුණුග්ගමනාති අධිප්පායො. තස්මා යො භික්ඛු එතස්මිං අන්තරෙ යංකිඤ්චි වනමූලඵලං උපාදාය ආමං වා පක්කං වා ආමිසසඞ්ඛෙපගතං ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා අජ්ඣොහරණත්ථාය පටිග්ගණ්හාති, තස්ස පටිග්ගහණෙ දුක්කටං, අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ පාචිත්තියං.

රාජගහෙ සත්තරසවග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ විකාලෙ භොජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, යාමකාලිකාදීනි ආහාරත්ථාය පටිග්ගහණඅජ්ඣොහාරෙසු, කාලෙ විකාලසඤ්ඤිස්ස, වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං, කාලෙ කාලසඤ්ඤිස්ස යාමකාලිකාදීනි සති පච්චයෙ පරිභුඤ්ජන්තස්ස උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ''අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, රොමට්ඨකස්ස රොමට්ඨං, න ච භික්ඛවෙ බහිමුඛද්වාරා නීහරිත්වා අජ්ඣොහරිතබ්බ''න්ති (චූළව. 273) අනුඤ්ඤාතනයෙන රොමට්ඨකස්සාපි අනාපත්ති. විකාලතා, යාවකාලිකතා, අජ්ඣොහරණන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානීති.

විකාලභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. සන්නිධිකාරකසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ **සන්නිධිකාරක**න්ති කාරො කරණං කිරියාති අත්ථතො එකං, සන්නිධි කාරො අස්සාති සන්නිධිකාරං, සන්නිධිකාරමෙව සන්නිධිකාරකං, පටිග්ගහෙත්වා එකරත්තිං වීතිනාමිතස්සෙතං නාමං. තස්මා එවං සන්නිධිකතං යංකිඤ්චි යාවකාලිකං වා යාමකාලිකං වා 'අජ්ඣොහරිස්සාමී'ති ගණ්හන්තස්ස පටිග්ගහණෙ දුක්කටං, අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ පාචිත්තියං. සචෙපි පත්තො දුද්ධොතො හොති, යං අඞ්ගුලියා සංසන්තස්ස ලෙඛා පඤ්ඤායති, ගණ්ඨිකපත්තස්ස වා ගණ්ඨිකන්තරෙ ස්නෙහො පවිට්ඨො හොති, යො උණ්හෙ ඔතාපෙන්තස්ස පග්ඝරති, උණ්හයාගුයා වා ගහිතාය සන්දිස්සති, තාදිසෙ පත්තෙපි පුනදිවසෙ භුඤ්ජන්තස්ස පාචිත්තියං. යං පන භික්ඛූ නිරපෙක්ඛො සාමණෙරානං පරිච්චජිත්වා තෙහි නිහිතං ලභිත්වා භුඤ්ජති, තං වට්ටති. සයං පටිග්ගහෙත්වා අපරිච්චත්තමෙව හි දුතියදිවසෙ කප්පියභොජනං භුඤ්ජන්තස්ස පාචිත්තියං. අකප්පියෙසු පන මනුස්සමංසෙ ථුල්ලච්චයෙන සද්ධිං පාචිත්තියං, සෙසෙසු පන දුක්කටෙන සද්ධිං. යාමකාලිකං සති පච්චයෙ අජ්ඣොහරතො පාචිත්තියං, ආහාරත්ථාය අජ්ඣොහරතො දුක්කටෙන සද්ධිං. යො පන පවාරිතො හුත්වා අනතිරිත්තකතං අජ්ඣොහරති, තස්ස සබ්බවිකප්පෙසු අපරම්පි පාචිත්තියං වඩ්ඪති. සචෙ විකාලෙ අජ්ඣොහරති, අනතිරිත්තපච්චයා සබ්බවිකප්පෙසු අනාපත්ති, සති

පච්චයෙ විකාලපච්චයා යාමකාලිකාදීසු ච අනාපත්ති. අවසෙසෙසු විකාලපච්චයා පාචිත්තියං වඩ්ඪතියෙව. භික්ඛුස්ස පන සන්නිධි භික්ඛුනියා වට්ටති, භික්ඛුනියා ච සන්නිධි භික්ඛුස්ස වට්ටති, භික්ඛුනික්ඛන්ධකෙ (චූළව. 421-422) අනුඤ්ඤාතත්තා වට්ටතීති.

සාවත්ථියං ආයස්මන්තං බෙලට්ඨසීසං ආරබ්භ සන්නිධිකාරකභොජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, සත්තාහකාලික යාවජීවිකානං පන ආහාරත්ථාය පටිග්ගහණෙ අජ්ඣොහාරෙ ච දුක්කටං. යථා චෙතානි ආහාරත්ථාය න කප්පන්ති, එවං යාවකාලිකාදීහි සංසට්ඨානිපි, වුත්තඤ්හෙතං ''යාවකාලිකෙන, භික්ඛවෙ, යාමකාලිකං තදහුපටිග්ගහිතං කාලෙ කප්පති, විකාලෙ න කප්පතී''තිආදි (මහාව. 305). තස්මා සචෙපි තං තං තෙන තෙන සද්ධිං සංසට්ඨං ලභති, සචෙ අසම්භින්නරසං වා හොති සුධොතං වා, යථා ඉතරෙන සංසග්ගො න පඤ්ඤායති, අත්තනො කාලානුරූපෙන පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති.

සචෙ පන සම්භින්නරසං වා හොති දුද්ධොතං වා, න වට්ටති. යාවකාලිකඤ්හි අත්තනා සද්ධිං සම්භින්නරසානි තීණිපි යාමකාලිකාදීනි අත්තනො සභාවං උපනෙති, යාමකාලිකං ද්වෙපි සත්තාහකාලිකාදීනි අත්තනො සභාවං උපනෙති, සත්තාහකාලිකං යාවජීවිකමෙව අත්තනො සභාවං උපනෙති. තස්මා තෙන තදහුපටිග්ගහිතෙන සද්ධිං තදහුපටිග්ගහිතං වා පුරෙ පටිග්ගහිතං වා යාවජීවිකං සත්තාහං කප්පති, ද්වීහප්පටිග්ගහිතෙන ඡාහං, තීහප්පටිග්ගහිතෙන පඤ්චාහං...පෙ.... සත්තාහප්පටිග්ගහිතෙන තදහෙව කප්පතීති වෙදිතබ්බං. තස්මායෙව හි ''සත්තාහකාලිකෙන, භික්ඛවෙ, යාවජීවිකං තදහුපටිග්ගහිත''න්ති අවත්වා ''පටිග්ගහිතං සත්තාහං කප්පතී''ති වුත්තං. කාලයාමසත්තාහාතික්කමෙසු චෙත්ථ විකාලභොජන සන්නිධිභෙසජ්ජසික්ඛාපදානං වසෙන ආපත්තියො වෙදිතබ්බා, ඉමෙසු පන චතූසු කාලිකෙසු යාවකාලිකං යාමකාලිකන්ති ඉමමෙව ද්වයං අන්තොවුට්ඨඤ්චෙව සන්නිධිකාරකඤ්ච, සත්තාහකාලිකං යාවජීවිකඤ්ච අකප්පියකුටියං නික්ඛිපිතුම්පි වට්ටති, සන්නිධිම්පි න ජනෙති. අකප්පියකුටියං අන්තොවුට්ඨෙන පන තෙන සද්ධිං ඉතරද්වයං තදහුපටිග්ගහිතම්පි න වට්ටති, මුඛසන්නිධි නාම හොති, මහාපච්චරියං පන අන්තොවුට්ඨං හොතීති වුත්තං. තත්ථ නාමමත්තමෙව නානාකරණං, ආපත්ති පන දුක්කටමෙව. තත්ථ **අකප්පියකුටි** නාම සඞ්ඝස්ස වා උපසම්පන්නපුග්ගලස්ස වා සන්තකං වසනත්ථාය කතගෙහං, තත්ථ සහසෙය්‍යප්පහොනකෙ පදෙසෙ වුට්ඨං යාවකාලිකඤ්ච යාමකාලිකඤ්ච සඞ්ඝිකං වා උපසම්පන්නපුග්ගලස්ස වා සන්තකං **අන්තොවුට්ඨං** නාම හොති, තත්ථ පක්කං **අන්තොපක්කං** නාම, යත්ථ කත්ථචි පන සයං පක්කං **සාමං පක්කං** නාම, තං සබ්බං අනජ්ඣොහරණීයං. තෙන තෙන සද්ධිං සංසට්ඨම්පි තංගතිකමෙව, සබ්බං අජ්ඣොහරන්තස්ස දුක්කටං. තස්මා අන්තොවුට්ඨඅන්තොපක්කමොචනත්ථං භගවතා චතස්සො කප්පියභූමියො

(මහාව. 295) අනුඤ්ඤාතා, තාසං විනිච්ඡයො සමන්තපාසාදිකායං (මහාව. අට්ඨ. 295) වුත්තො. යත්ථ පනෙතා න සන්ති, තත්ථ අනුපසම්පන්නස්ස සන්තකං කත්වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. සාමං පාකම්පි පුනපාකං වට්ටති, අසන්නිධිකාරකෙ සන්නිධිකාරකසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. අසන්නිධිකාරකසඤ්ඤිනො, යාවකාලිකාදීනි තීණි නිදහිත්වා සකං සකං කාලං අනතික්කමිත්වා, යාවජීවිකං සදාපි සති පච්චයෙ පරිභුඤ්ජන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ආමිසං, සන්නිධිභාවො, තස්ස අජ්ඣොහරණන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානෙවාති.

සන්නිධිකාරකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. පණීතභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ **පණීතභොජනානී**ති පණීතසංසට්ඨානි සත්තධඤ්ඤනිබ්බත්තානි භොජනානි. යථා හි ආජඤ්ඤයුත්තො රථො ‘ආජඤ්ඤරථො’ති වුච්චති, එවම්ධාපි පණීතසංසට්ඨානි භොජනානි පණීතභොජනානීති. යෙහි පන පණීතෙහි සංසට්ඨානි, තානි ‘පණීතභොජනානී’ති වුච්චන්ති, තෙසං පභෙදදස්සනත්ථං **සෙය්‍යථීදං සප්පි නවනීත**න්තිආදිමාහ, තත්ථ **සප්පි**ආදීනි භෙසජ්ජසික්ඛාපදෙ (කඞ්ඛා. අට්ඨ. භෙසජ්ජසික්ඛාපදවණ්ණනා) වුත්තලක්ඛණෙනෙව වෙදිතබ්බානි. මච්ඡාදීසු පන සබ්බොපි ‘ඔදකො’ති (පාචි. 260) වුත්තලක්ඛණො මච්ඡො **මච්ඡො**යෙව. යෙසං පන මංසං කප්පති, තෙසං **මංසඤ්ච** **ඛීරදධීනි** ච ඉධාධිප්පෙතානි. **එවරූපානි පණීතභොජනානී**ති යානි එතෙහි සප්පිආදීහි සංසට්ඨත්තා ‘පණීතභොජනානී’ති වුච්චන්ති, තථාරූපානි පණීතභොජනානි. **අගිලානොති** යස්ස තෙහි විනාපි ඵාසු හොති. **අත්තනො අත්ථාය විඤ්ඤාපෙත්වාති** එත්ථ පන යො අගිලානො සුද්ධානි සප්පිආදීනි භෙසජ්ජත්ථාය විඤ්ඤාපෙති, සො මහානාමසික්ඛාපදෙන (පාචි. 303) කාරෙතබ්බො, මච්ඡාදීනි චත්තාරි විඤ්ඤාපෙන්තො සූපොදනවිඤ්ඤත්තියා (පාචි. 612-613) කාරෙතබ්බො, සප්පිආදීහි සංසට්ඨභොජනානි විඤ්ඤාපෙන්තො ඉමිනා කාරෙතබ්බො. තත්‍රායං විනිච්ඡයො – ‘‘සප්පිනා භත්තං දෙහි, සප්පිං ආකිරිත්වා දෙහි, සප්පිමිස්සකං කත්වා දෙහි, සහ සප්පිනා දෙහි, සප්පිඤ්ච භත්තඤ්ච දෙහී’’ති එවං විඤ්ඤාපෙන්තස්ස තාව විඤ්ඤත්තියා දුක්කටං, පටිග්ගහණෙ දුක්කටං, අජ්ඣොහරණෙ අජ්ඣොහරණෙ පාචිත්තියං. ‘‘සප්පිභත්තං දෙහී’’ති වුත්තෙ පන යස්මා සාලිභත්තං විය සප්පිභත්තං නාම නත්ථි, තස්මා සූපොදනවිඤ්ඤත්තියා දුක්කටමෙව හොති. සචෙ පන ‘‘සප්පිනා භත්තං දෙහී’’ති වුත්තෙ භත්තං දත්වා ‘‘සප්පිං කත්වා භුඤ්ජාහී’’ති නවනීතඛීරාදීනි වා කප්පියභණ්ඩං වා දෙති ‘‘ඉමිනා සප්පිං ගහෙත්වා භුඤ්ජාහී’’ති, යථාවත්ථුකමෙව. ‘‘ගොසප්පිනා භත්තං දෙහී’’ති වුත්තෙ පන ගොසප්පිං වා දෙතු, තස්මිං අසති පුරිමනයෙන නවනීතාදීනි වා, ගාවිංයෙව වා දෙතු ‘‘ඉතො සප්පිනා භුඤ්ජාහී’’ති, යථාවත්ථුකමෙව. සචෙ පන ‘‘ගොසප්පිනා

දෙහී''ති යාචිතො අජිකාසප්පිආදීහි දෙති, විසඞ්කෙතං. එවඤ්හි සති අඤ්ඤං යාචිතෙන අඤ්ඤං දින්නං නාම හොති, තස්මා අනාපත්ති, එස නයො ''අජිකාසප්පිනා දෙහී''තිආදීසුපි. ''කප්පියසප්පිනා දෙහී''ති වුත්තෙ අකප්පියසප්පිනා දෙති, විසඞ්කෙතමෙව. ''අකප්පියසප්පිනා දෙහී''ති වුත්තෙ අකප්පියසප්පිනාව දෙති, පටිග්ගහණෙපි පරිභොගෙපි දුක්කටමෙව. ඉමිනා නයෙන සබ්බපදෙසු විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. සචෙ පන සබ්බෙහිපි සප්පිආදීහි එකට්ඨානෙ වා නානාට්ඨානෙ වා විඤ්ඤාපෙත්වා පටිලද්ධං එකතො සම්භින්නරසං කත්වා තතො කුසග්ගෙන එකබින්දුම්පි අජ්ඣොහරති, නව පාචිත්තියානි.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ පණීතභොජනවිඤ්ඤත්තිවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ''අගිලානො''ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, ගිලානස්ස අගිලානසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. ගිලානසඤ්ඤිස්ස, ගිලානකාලෙ විඤ්ඤාපෙත්වා අගිලානස්ස භුඤ්ජතො, ගිලානස්ස සෙසකෙ, ඤාතකප්පවාරිතට්ඨානතො, අඤ්ඤස්සත්ථාය විඤ්ඤත්තෙ, අත්තනො ධනෙන ගහිතෙ, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පණීතභොජනතා, අගිලානතා, කතවිඤ්ඤත්තියා පටිලාභො, අජ්ඣොහරණන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. අද්ධානසමුට්ඨානං, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පණීතභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. දන්තපොනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ **අදින්නන්ති** කායෙන වා කායප්පටිබද්ධෙන වා ගණ්හන්තස්ස හත්ථපාසෙ ඨත්වා කායකායප්පටිබද්ධනිස්සග්ගියානං අඤ්ඤතරෙන න දින්නං, අප්පටිග්ගහිතකස්සෙතං නාමං. අප්පටිග්ගහිතකඤ්හි භික්ඛුනො අත්තනො සන්තකම්පි අජ්ඣොහරිතුං න වට්ටති. පටිග්ගහිතං අන්තමසො විස්සාසිකසන්තකම්පි වට්ටති, තස්ස ලක්ඛණං වුත්තවිපල්ලාසෙන වෙදිතබ්බං. සචෙ හි යො කොචි අනුපසම්පන්නො අන්තමසො තිරච්ඡානොපි භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා හත්ථපාසෙ ඨිතො කායාදීනං අඤ්ඤතරෙන දෙති, තඤ්චෙ භික්ඛුනා යෙන කෙනචි සරීරාවයවෙන වා, තප්පටිබද්ධෙන වා, සංහාරිමෙන ච අන්තමසො මඤ්චෙනාපි, ධාරෙතුං සමත්ථෙන ච අන්තමසො අතත්ථජාතකරුක්ඛපණ්ණෙනාපි, සූචියා පරාමට්ඨමත්තෙනාපි පටිග්ගහිතං, පටිග්ගහිතමෙව හොති. පටිබද්ධප්පටිබද්ධං නාම ඉධ නත්ථි, යම්පි නත්ථුකරණියා දියමානං නාසිකාය, අකල්ලකො වා මුඛෙන පටිග්ගණ්හාති, සබ්බං වට්ටති, ආභොගමත්තමෙව හෙත්ථ පමාණං. පුබ්බාභොගෙ ච සති පච්ඡා නිද්දායන්තස්ස පත්තෙ දින්නම්පි හත්ථපාසෙ සති පටිග්ගහිතමෙව හොති. යම්පි ''පත්තෙන පටිග්ගණ්හිස්සාමී''ති නිසින්නස්සෙව හත්ථෙ පතති, තං

වට්ටතියෙව. අභිහටභාජනතො පතිතරජම්පි වට්ටති, තත්ථ ඨිතනිසින්නනිපන්නානං පවාරණාසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව හත්ථපාසො වෙදිතබ්බො.

සචෙ පන දායකප්පටිග්ගාහකෙසු එකො ආකාසෙ හොති, එකො භූමියං, භූමට්ඨස්ස සීසෙන ආකාසට්ඨස්ස ච ඨපෙත්වා දාතුං වා ගහෙතුං වා පසාරිතහත්ථං යං ආසන්නතරං අඞ්ගං, තස්ස ඔරිමන්තෙන හත්ථපාසප්පමාණං පරිච්ඡින්දිතබ්බං. සචෙපි එකො කූපෙ හොති, එකො කූපතටෙ, එකො වා රුක්ඛෙ, එකො පථවියං, වුත්තනයෙනෙව හත්ථපාසප්පමාණං පරිච්ඡින්දිතබ්බං. තස්මිං ඨත්වා සචෙපි ද්වෙ තයො වා සාමණෙරා යං මජ්ඣිමො පුරිසො උක්ඛිපිතුං සක්කොති, එවරූපං භාරං පවට්ටෙන්තා භික්ඛුනො භූමියං ඨපිතහත්ථං ආරොපෙන්ති, උක්ඛිපිත්වා වා භික්ඛුනො පසාරිතහත්ථෙ එකදෙසෙනාපි ඨපෙන්ති, තං පටිග්ගහිතමෙව හොති. යං පන පිණ්ඩාය චරන්තස්ස පත්තෙ රජං පතති, තං අප්පටිග්ගහිතමෙව හොති, තස්මා පටිග්ගහෙත්වාව භික්ඛා ගණ්හිතබ්බා. අප්පටිග්ගහෙත්වා ගණ්හන්තස්ස විනයදුක්කටං, තං පන පුන පටිග්ගහෙත්වා භුඤ්ජන්තස්ස අනාපත්ති. සචෙ ''පටිග්ගහෙත්වා දෙථා''ති වුත්තෙ වචනං අස්සුත්වා වා අනාදියිත්වා වා භික්ඛං දෙන්තියෙව, විනයදුක්කටා මුච්චති, පුන පටිග්ගහෙත්වා අඤ්ඤා භික්ඛා පටිග්ගහෙතබ්බා. සචෙ මහාවාතො තතො තතො රජං පාතෙති, න සක්කා හොති භික්ඛං ගහෙතුං, ''අනුපසම්පන්නස්ස දස්සාමී''ති සුද්ධචිත්තෙන ආභොගං කත්වා ගණ්හිතුං වට්ටති. තං අනුපසම්පන්නස්ස දත්වා පුන තෙන දින්නං වා තස්ස විස්සාසෙන වා පටිග්ගහෙත්වා භුඤ්ජිතුං වට්ටති. අස්සුබෙළසිඞ්ඝාණිකාදීසු යං ඨානතො චවිත්වා හත්ථෙ වා පත්තෙ වා පතති, තං පටිග්ගහෙතබ්බං, අඞ්ගලග්ගං පටිග්ගහිතමෙව. පතන්තම්පි වොච්ඡින්නඤ්චෙ අන්තරා න ගහෙතබ්බං, උග්ගහිතකං නාම හොති, තං පච්ඡා පටිග්ගහිතම්පි න වට්ටති. යං පන භෙසජ්ජං වා මූලඵලං වා මාතාදීනං අත්ථාය ගහෙත්වා ඡායත්ථාය වා ඵලිනිසාඛං උක්ඛිපිත්වා ගච්ඡති, තතො යං ඉච්ඡති, තං පුන පටිග්ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. යො පන තත්ථ ජාතකඵලිනිසාඛාය වා වල්ලියා වා ගහෙත්වා චාලෙති. තස්ස තතො ලද්ධං ඵලං න වට්ටති, දුරූපචිණ්ණදුක්කටඤ්ච ආපජ්ජති, අඤ්ඤස්ස තං වට්ටති, ඵලිරුක්ඛං පන අපස්සයිතුං වා ආලම්බිතුං වා වට්ටති, පටිග්ගහෙත්වා ඨපිතෙ යං අඤ්ඤං අඞ්කුරාදි උප්පජ්ජති, පටිග්ගහිතමෙව තං. යාව හි හත්ථතො මුත්තෙ නිරපෙක්ඛො න හොති, නිරපෙක්ඛතාය වා හත්ථතො න මුච්චති, තාව න පටිග්ගහණං විජහති, අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො, විත්ථාරො පන සමන්තපාසාදිකායං වුත්තො.

මුඛද්වාරන්ති ගලනාළිකං. මුඛෙන වා හි පවිට්ඨං හොතු, නාසිකාය වා, ගලෙන අජ්ඣොහරණීයතාය සබ්බම්පි තං මුඛද්වාරං පවෙසිතමෙව හොති. **ආහාරන්ති** යංකිඤ්චි යාවකාලිකං වා යාමකාලිකං වා සත්තාහකාලිකං වා යාවජීවිකං වා. සබ්බඤ්හෙතං අජ්ඣොහරණීයත්තා 'ආහාරො'ති වුච්චති,

තත්ථ සබ්බම්පි ධඤ්ඤං වා ධඤ්ඤානුලොමං වා තාලනාළිකෙරපනසලබුජඅලාබුකුම්භණ්ඩපුස්සඵලතිපුසඵලඑළාලුකසඞ්ඛාතං නවවිධං මහාඵලඤ්චෙව අපරණ්ණඤ්ච, යඤ්චඤ්ඤං වනමූලපත්තපුප්ඵඵලාදි ආහාරත්ථං ඵරති, තං සබ්බං යාව මජ්ඣන්හිකකාලො, තාව පරිභුඤ්ජිතබ්බතො **යාවකාලිකං** නාම. අම්බපානං ජම්බුපානං චොචපානං මොචපානං මධුකපානං මුද්දිකපානං සාලූකපානං ඵාරුසකපානන්ති ඉමානි අට්ඨ පානානි, යානි ච තෙසං අනුලොමානි වෙත්තතින්තිණිකමාතුලුඞ්ගකපිට්ඨකොසම්බකරමන්දාදිඛුද්දකඵලපානානි, එතානි සබ්බානි අනුපසම්පන්නෙහි සීතොදකෙන මද්දිත්වා කතානි ආදිච්චපාකානි වා යාව රත්තියා පච්ඡිමයාමං නිදහිත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බතො **යාමකාලිකානි** නාම. අවසෙසෙසු අනුඤ්ඤාතඵලපත්තපුප්ඵරසෙසුපි එසෙව නයො. සප්පිආදීනි පඤ්ච භෙසජ්ජානි සත්තාහං නිදහිත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බතො **සත්තාහකාලිකානි** නාම. ඉදං පන යාවකාලිකාදිත්තයං කාලවිමුත්තඤ්ච උදකං ඨපෙත්වා අවසෙසමූලඵලාඵලාදි යං නෙව ඛාදනීයත්ථං න භොජනීයත්ථං ඵරති, තං යාවජීවං නිදහිත්වා සති පච්චයෙ පරිභුඤ්ජිතබ්බතො **යාවජීවිකං** නාම. **ආහරෙය්‍යාති** පවෙසෙය්‍ය. **අඤ්ඤත්‍ර උදකදන්තපොනාති** ඉදං අනාහාරෙපි උදකෙ ආහාරසඤ්ඤාය, දන්තපොනෙ ච ''මුඛද්වාරං ආහටං ඉද''න්ති සඤ්ඤාය කුක්කුච්චායන්තානං කුක්කුච්චවිනොදනත්ථං වුත්තං. උදකඤ්හි යථාසුඛං පාතුං, දන්තකට්ඨඤ්ච දන්තපොනපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. ඨපෙත්වා පන ඉදං ද්වයං අවසෙසං අජ්ඣොහරණත්ථාය ගණ්හතො ගහණෙ දුක්කටං, අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ පාචිත්තියං, සචෙපි දන්තකට්ඨරසො අජානන්තස්ස අන්තො පවිසති, පාචිත්තියමෙව.

වෙසාලියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ අදින්නං ආහාරං ආහරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ''අඤ්ඤත්‍ර උදකදන්තපොනා''ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, පටිග්ගහිතකෙ අප්පටිග්ගහිතසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. පටිග්ගහිතසඤ්ඤිස්ස, උදකදන්තපොනෙ, චත්තාරි මහාවිකටානි සති පච්චයෙ අසති කප්පියකාරකෙ සාමං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. එත්ථ දුබ්බලොපි අසමත්ථොපි කප්පියකාරකො අසන්තපක්ඛෙයෙව තිට්ඨති, ඡාරිකාය අසති සුක්ඛදාරුං ඣාපෙත්වා, තස්මිඤ්ච අසති අල්ලදාරුං රුක්ඛතො ඡින්දිත්වාපි කාතුං, මත්තිකත්ථාය ච පථවිං ඛණිතුම්පි වට්ටති, ඉදං පන චතුබ්බිධම්පි මහාවිකටං කාලොදිස්සං නාම සප්පදට්ඨක්ඛණෙයෙව සාමං ගහෙතුං වට්ටති, අඤ්ඤදා පටිග්ගාහාපෙත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං. අප්පටිග්ගහිතකතා, අනනුඤ්ඤාතතා, ධූමාදිඅබ්බොහාරිකාභාවො, අජ්ඣොහරණන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානීති.

දන්තපොනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

භොජනවග්ගො චතුත්ථො.

5. අචෙලකවග්ගො

1. අචෙලකසික්ඛාපදවණ්ණනා

අචෙලකවග්ගස්ස පඨමෙ එතෙසං අචෙලකාදීනං අඤ්ඤතිත්ථියානං යංකිඤ්චි ආමිසං එකපයොගෙන දෙන්තස්ස එකං පාචිත්තියං, අවච්ඡින්දිත්වා අවච්ඡින්දිත්වා දෙන්තස්ස පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං.

වෙසාලියං ආයස්මන්තං ආනන්දං ආරබ්භ පරිබ්බාජිකාය ද්වෙ පූවෙ දානවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, උදකදන්තපොනං දෙන්තස්ස, අතිත්ථියෙ තිත්ථියසඤ්ඤිස්ස, වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං. අතිත්ථියෙ අතිත්ථියසඤ්ඤිස්ස, අනුපසම්පන්නෙන දාපෙන්තස්ස, තෙසං සන්තිකෙ භාජනං නික්ඛිපිත්වා ''ඉදං ගණ්හථා''ති භණන්තස්ස, තෙසං වා නික්ඛිත්තභාජනෙ දෙන්තස්ස, බාහිරලෙපං දෙන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අඤ්ඤතිත්ථියතා, අනනුඤ්ඤාතතා, අජ්ඣොහරණීයං අජ්ඣොහරණත්ථාය සහත්ථා අනික්ඛිත්තභාජනෙ දානන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානීති.

අචෙලකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. උය්යොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ **දාපෙත්වා වා අදාපෙත්වා වා**ති යංකිඤ්චි ආමිසං දාපෙත්වා වා න දාපෙත්වා වා. **උය්යොජෙය්‍යා**ති මාතුගාමෙන සද්ධිං හසනකීළනරහොනිසජ්ජාදීනි කත්තුකාමො 'ගච්ඡා'තිආදීනි වත්වා උය්යොජෙය්‍ය. **එතදෙවා**ති එතං අනාචාරමෙව පච්චයං කරිත්වා, න අඤ්ඤං පතිරූපං කාරණං. **පාචිත්තිය**න්ති උය්යොජනමත්තෙ තාව දුක්කටං, යදා පනස්ස සො දස්සනූපචාරං වා සවනූපචාරං වා එකෙන පාදෙන විජහති, අපරං දුක්කටං, දුතියෙන විජහිතෙ පාචිත්තියං. එත්ථ ච දස්සනූපචාරස්ස අජ්ඣොකාසෙ ඨත්වා ද්වාදසහත්ථප්පමාණං, තථා සවනූපචාරස්ස. සචෙ පන අන්තරා කුට්ටද්වාරපාකාරාදයො හොන්ති, තෙහි අන්තරිතභාවොයෙව උපචාරාතික්කමො.

සාවත්ථියං උපනන්දං ආරබ්භ උය්යොජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, උය්යොජනාණත්තිකාය සාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නෙ තිකදුක්කටං, උභින්නම්පි කලිසාසනාරොපනෙ දුක්කටමෙව, ''උභො එකතො න යාපෙස්සාමා''ති එවමාදීහි පතිරූපකාරණෙහි උය්යොජෙන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අනාචාරං ආචරිතුකාමතා, තදත්ථමෙව උපසම්පන්නස්ස උය්යොජනං, එවං උය්යොජිතස්ස උපචාරාතික්කමොති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානීති.

උයොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. සභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ සහ උභොහි ජනෙහීති **සභොජනං,** තස්මිං සභොජනෙ. අථ වා **සභොජනෙති** සභොගෙ, රාගපරියුට්ඨිතපුරිසස්ස හි ඉත්ථී භොගො, ඉත්ථියා ච පුරිසො, තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ ''ඉත්ථී චෙව හොති, පුරිසො චා''තිආදි (පාචි. 281) වුත්තං. **අනුපඛජ්ජ නිසජ්ජං කප්පෙය්‍යාති** අනුපවිසිත්වා නිසීදෙය්‍ය, යං තස්මිං කුලෙ සයනිඝරං, තස්ස මහාචතුස්සාලාදීසු කතස්ස මහල්ලකස්ස පිට්ඨසඞ්ඝාටතො හත්ථපාසං විජහිත්වා අන්තොසයනස්ස ආසන්නෙ ඨානෙ, ඛුද්දකස්ස වා වෙමජ්ඣං අතික්කමිත්වා නිසීදෙය්‍යාති අත්ථො, එවං නිසින්නස්ස පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං උපනන්දං ආරබ්භ අනුපඛජ්ජ නිසජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අසයනිඝරෙ සයනිඝරසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. නසයනිඝරසඤ්ඤිස්ස, වුත්තලක්ඛණං පදෙසං අනතික්කමිත්වා නිසින්නස්ස, හික්ඛුස්මිං දුතියකෙ සති, උභොසු නික්ඛන්තෙසු වා, වීතරාගෙසු වා නිසීදන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අවීතරාගජායම්පතිකානං සන්නිහිතතා, සයනිඝරතා, දුතියස්ස හික්ඛුනො අභාවො, අනුපඛජ්ජ නිසීදනන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමපාරාජිකසදිසානීති.

සභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4-5. රහොපටිච්ඡන්න-රහොනිසජ්ජසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථපඤ්චමානි සාවත්ථියං උපනන්දං ආරබ්භ පටිච්ඡන්නාසනෙ ච, රහො ච නිසජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තානි, සාධාරණපඤ්ඤත්තියො, එතෙසම්පි සමුට්ඨානාදීනි පඨමපාරාජිකසදිසානෙව. සෙසො කථානයො අනියතද්වයෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො.

රහොපටිච්ඡන්න-රහොනිසජ්ජසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. චාරිත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ **නිමන්තිතොති** පඤ්චන්නං භොජනානං අඤ්ඤතරෙන නිමන්තිතො. **සභත්තො සමානොති** තෙනෙව නිමන්තනභත්තෙන සභත්තො සමානො. **සන්තං හික්ඛුං අනාපුච්ඡාති** අන්තොඋපචාරසීමාය දස්සනූපචාරෙ හික්ඛුං දිස්වා යං සක්කා හොති පකතිවචනෙන ආපුච්ඡිතුං, තාදිසං ''අහං ඉත්ථන්නාමස්ස ඝරං ගච්ඡාමී''ති වා ''චාරිත්තං ආපජ්ජාමී''ති වා ඊදිසෙන වචනෙන අනාපුච්ඡිත්වා. **පුරෙභත්තං වා පච්ඡාභත්තං වාති** යෙන භත්තෙන නිමන්තිතො, තස්මිං භුත්තෙ වා අභුත්තෙ වා. **කුලෙසු**

චාරිත්තං ආපජ්ජෙය්‍යාති යස්මිං කුලෙ නිමන්තිතො, තතො අඤ්ඤානි කුලානි පවිසෙය්‍ය. **අඤ්ඤත්‍ර සමයා පාචිත්තිය**න්ති සචෙ සො භික්ඛු වුත්තලක්ඛණං දුවිධම්පි සමයං ඨපෙත්වා අවීතිවත්තෙ මජ්ඣන්හිකෙ අඤ්ඤං කුලං පවිසති, අථස්ස ඝරූපචාරොක්කමනෙ දුක්කටං, පඨමපාදෙන උම්මාරං අතික්කමන්තස්ස අපරම්පි දුක්කටං, දුතියපාදෙන අතික්කමෙ පාචිත්තියං.

රාජගහෙ උපනන්දං ආරබ්භ චාරිත්තාපජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ''සන්තං භික්ඛුං, අනාපුච්ඡා, පුරෙභත්තං පච්ඡාභත්තං, අඤ්ඤත්‍ර සමයා''ති අයමෙත්ථ චතුබ්බිධා අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අනිමන්තිතෙ නිමන්තිතසඤ්ඤිස්ස, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. තස්මිං අනිමන්තිතසඤ්ඤිස්ස, සමයෙ සන්තං භික්ඛුං ආපුච්ඡිත්වා, අසන්තං භික්ඛුං අනාපුච්ඡිත්වා පවිසතො, අඤ්ඤස්ස ඝරෙන වා ඝරූපචාරෙන වා මග්ගො හොති, තෙන ගච්ඡතො, අන්තරාරාමභික්ඛුනුපස්සයතිත්ථියසෙය්‍යාපටික්කමනභත්තියඝරානි ගච්ඡතො, ආපදාසු, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පඤ්චන්නං භොජනානං අඤ්ඤතරෙන නිමන්තනසාදියනං, සන්තං භික්ඛුං අනාපුච්ඡනා, භත්තියඝරතො අඤ්ඤඝරප්පවිසනං, මජ්ඣන්හිකානතික්කමො, සමයස්ස වා ආපදානං වා අභාවොති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමකඨිනසදිසානෙව, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

චාරිත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. මහානාමසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ **චතුමාසප්පච්චයපවාරණාති** චත්තාරො මාසෙ ගිලානප්පච්චයපවාරණා, සබ්බඤ්චෙතං වත්ථුවසෙන වුත්තං. අයං පනෙත්ථ අත්ථො – චතුමාසපවාරණා වා හොතු, පුනපවාරණා වා, නිච්චපවාරණා වා, සබ්බාපි සාදිතබ්බා, ''ඉදානි මම රොගො නත්ථී''ති න පටික්ඛිපිතබ්බා, ''රොගෙ පන සති විඤ්ඤාපෙස්සාමී''ති අධිවාසෙතබ්බාති. **තතො චෙ උත්තරි සාදියෙය්‍යාති** එත්ථ සචෙ තත්ථ රත්තීහි වා භෙසජ්ජෙහි වා පරිච්ඡෙදො කතො හොති ''එත්තකායෙව රත්තියො, එත්තකානි වා භෙසජ්ජානි විඤ්ඤාපෙතබ්බානී''ති, අථ තතො රත්තිපරියන්තතො වා භෙසජ්ජපරියන්තතො වා උත්තරි, න භෙසජ්ජකරණීයෙන වා භෙසජ්ජං, අඤ්ඤභෙසජ්ජකරණීයෙන වා අඤ්ඤං භෙසජ්ජං විඤ්ඤාපෙන්තස්ස පාචිත්තියං.

සක්කෙසු ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ භෙසජ්ජවිඤ්ඤාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, නතතුත්තරි තතුත්තරිසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. නතතුත්තරි නතතුත්තරිසඤ්ඤිස්ස, යෙහි භෙසජ්ජෙහි පවාරිතො, තතො අඤ්ඤෙහි වා අධිකතරෙහි වා අත්ථෙ සති, යාසු ච රත්තීසු පවාරිතො, තා අතික්කමිත්වාපි

අත්ථෙ සති යථාභූතං ආචික්ඛිත්වා විඤ්ඤාපෙන්තස්ස, යෙ ච ඤාතකෙ වා පුග්ගලිකප්පවාරණාය පවාරිතෙ වා අපරියන්තපවාරණාය වා පවාරිතෙ, අඤ්ඤස්ස වා අත්ථාය, අත්තනො වා ධනෙන විඤ්ඤාපෙන්ති, තෙසං, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සඞ්ඝපවාරණතා, තතො භෙසජ්ජවිඤ්ඤත්ති, අගිලානතා, පරියන්තාතික්කමොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි සඤ්චරිත්තසදිසානීති.

මහානාමසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. උය්‍යුත්තසෙනාසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ **උය්‍යුත්ත**න්ති කතඋය්‍යොගං, ගාමතො නික්ඛන්තන්ති අත්ථො. **සෙන**න්ති චතුරඞ්ගිනිං. **අඤ්ඤත්‍ර තථාරූපප්පච්චයා**ති තථාරූපෙ කාරණෙ අසති කෙවලං සෙනං දස්සනත්ථාය ගච්ඡතො පදෙ පදෙ දුක්කටං, දස්සනූපචාරෙ ඨත්වා පස්සතො පාචිත්තියං. **දස්සනූපචාරො** නාම යත්ථ ඨිතො පස්සති, තං පන විජහිත්වා පුනප්පුනං පස්සතො පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ සෙනාදස්සනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ''අඤ්ඤත්‍ර තථාරූපප්පච්චයා''ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, හත්ථිආදීසු එකමෙකං දස්සනාය ගමනෙ වුත්තනයෙනෙව දුක්කටං, තථා අනුය්‍යුත්තෙ උය්‍යුත්තසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං. අනුය්‍යුත්තසඤ්ඤිනො පන, ආරාමෙ ඨත්වා අත්තනො ඨිතොකාසං ආගතං, පටිපථං ආගච්ඡන්තඤ්ච පස්සතො, තථාරූපප්පච්චයෙ, ආපදාසු, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උය්‍යුත්තසෙනං දස්සනත්ථාය ගමනං, අනුඤ්ඤාතොකාසතො අඤ්ඤත්‍ර දස්සනං, තථාරූපප්පච්චයස්ස ආපදාය වා අභාවොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානි, ඉදං පන ලොකවජ්ජං, අකුසලචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

උය්‍යුත්තසෙනාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. සෙනාවාසසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ **තතො ච උත්තරි**න්ති තිරත්තතො උත්තරි චතුත්ථදිවසෙ අත්ථඞ්ගතෙ සූරියෙ සෙනාය තිට්ඨතු වා නිසීදතු වා සයතු වා, සචෙපි ආකාසෙ ඉද්ධියා කඤ්චි ඉරියාපථං කප්පෙති, පාචිත්තියමෙව.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ අතිරෙකතිරත්තං සෙනාය වසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, ඌනකතිරත්තෙ අතිරෙකසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. ඌනකසඤ්ඤිස්ස, තතියාය රත්තියා පුරාරුණා නික්ඛමිත්වා පුන වසතො, ගිලානස්ස වා ගිලානකරණීයෙන වා වසතො, පටිසෙනාරුද්ධාය

සෙනාය, කෙනචි පලිබුද්ධස්ස, ආපදාසු, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. තිරත්තාතික්කමො, සෙනාය සූරියස්ස අත්ථඞ්ගමො, ගිලානතාදීනං අභාවොති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානෙවාති.

සෙනාවාසසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. උය්‍යොධිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ උග්ගන්ත්වා උග්ගන්ත්වා එත්ථ යුජ්ඣන්තීති **උය්‍යොධිකං,** සම්පහාරට්ඨානස්සෙතං නාමං. බලස්ස අග්ගං ජානන්ති එත්ථාති **බලග්ගං,** බලගණනට්ඨානන්ති අත්ථො. සෙනාය වියූහං **සෙනාබ්‍යූහං,** සෙනානිවෙසස්සෙතං නාමං. අනීකස්ස දස්සනං **අනීකදස්සනං. අනීකං** නාම ''ද්වාදසපුරිසො හත්ථී, තිපුරිසො අස්සො, චතුප්පුරිසො රථො''තිඉමිනා (පාචි. 314) ලක්ඛණෙන තයො හත්ථී පච්ඡිමකං හත්ථානීකං, අස්සානීකරථානීකෙසුපි එසෙව නයො. චත්තාරො පන ආවුධහත්ථා පුරිසා පච්ඡිමකං පත්තානීකං. එතෙසු යංකිඤ්චි දස්සනාය ගච්ඡතො පදෙ පදෙ දුක්කටං, දස්සනූපචාරෙ ඨත්වා පස්සතො පාචිත්තියං, උපචාරං පන විජහිත්වා පුනප්පුනං පස්සතො පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං. සෙසං උය්‍යුත්තසෙනාසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං, ආපත්තිභෙදො පනෙත්ථ නත්ථෙවාති.

උය්‍යොධිකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

අචෙලකවග්ගො පඤ්චමො.

6. සුරාපානවග්ගො

1. සුරාපානසික්ඛාපදවණ්ණනා

සුරාපානවග්ගස්ස පඨමෙ **සුරාමෙරයපානෙ**ති එත්ථ පිට්ඨාදීහි කතං මජ්ජං සුරා, පුප්ඵාදීහි කතො ආසවො මෙරයං, තදුභයම්පි බීජතො පට්ඨාය කුසග්ගෙනාපි පිවතො පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං.

කොසම්බියං සාගතත්ථෙරං ආරබ්භ මජ්ජපිවනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අමජ්ජෙ මජ්ජසඤ්ඤිස්ස, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. අමජ්ජසඤ්ඤිස්ස, අමජ්ජං මජ්ජවණ්ණගන්ධරසං ලොණසොවීරකං වා සුත්තං වා පිවතො, වාසග්ගාහාපනත්ථං ඊසකං මජ්ජං පක්ඛිපිත්වා සූපාදීනි පචන්ති, තෙසු සූපසම්පාකාදීසු, ආමලකරසාදීහි අමජ්ජං මජ්ජසදිසං අරිට්ඨං කරොන්ති, තං පිවතො, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. මජ්ජභාවො, තස්ස පානඤ්චාති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානි, ඉදං පන ලොකවජ්ජං, අකුසලචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

සුරාපානසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. අඞ්ගුලිපතොදකසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ **අඞ්ගුලිපතොදකෙති** අඞ්ගුලීහි උපකච්ඡකාදිඝට්ටනං වුච්චති, අපිච යෙන කෙනචි සරීරාවයවෙන හසාධිප්පායස්ස උපසම්පන්නං ඵුසතො පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ අඞ්ගුලිපතොදකෙන හසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නෙ තිකදුක්කටං, ඉධ පන භික්ඛුනීපි භික්ඛුස්ස, භික්ඛු ච භික්ඛුනියා අනුපසම්පන්නො එව, කායප්පටිබද්ධාදීසු සබ්බත්ථ දුක්කටමෙව. න හසනාධිප්පායස්ස, සති කරණීයෙ ආමසතො, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. හසාධිප්පායතා, උපසම්පන්නස්ස කායෙන කායාමසනන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමපාරාජිකසදිසානෙවාති.

අඞ්ගුලිපතොදකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. හසධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **උදකෙ හසධම්මෙති** උදකකීළා වුච්චති. තස්මා යො භික්ඛු උපරිගොප්ඵකෙ උදකෙයෙව ගච්ඡන්තො හසාධිප්පායො නිමුජ්ජති වා උම්මුජ්ජති වා, තස්ස නිමුජ්ජනාදීනං අත්ථාය ඔතරන්තස්ස හත්ථවාරෙ පදවාරෙ දුක්කටං, නිමුජ්ජනුම්මුජ්ජනෙසු පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං, නිමුජ්ජිත්වා අන්තොඋදකෙයෙව ගච්ඡන්තස්ස හත්ථවාරපදවාරෙසු, තරන්තස්ස වා යෙන යෙන අඞ්ගෙන තරති, තස්ස තස්ස පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං සත්තරසවග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ උදකෙ කීළනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, උදකෙ අහසධම්මෙ හසධම්මසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං, තථා නාවාය කීළතො හත්ථෙන වා පාදෙන වා කට්ඨෙන වා කඨලාය වා උදකං පහරතො, භාජනගතං උදකං වා කඤ්ජිකාදීනි වා චික්ඛල්ලං වා ඛිපනකීළාය කීළතො දුක්කටං. අත්ථජොතකං පන අක්ඛරං ඡින්දිතුං වට්ටති. න හසාධිප්පායස්ස, සති කරණීයෙ ඔතරිත්වා නිමුජ්ජනාදීනි කරොන්තස්ස, පාරං ගච්ඡතො, ආපදාසු, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපරිගොප්ඵකතා, හසාධිප්පායෙන කීළනන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමපාරාජිකසදිසානීති.

හසධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. අනාදරියසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ **අනාදරියෙති** පුග්ගලස්ස වා ධම්මස්ස වා අනාදරකරණෙ. තස්මා යො භික්ඛු උපසම්පන්නෙන පඤ්ඤත්තෙන වුච්චමානො තස්ස වා වචනං අකත්තුකාමතාය, තං වා ධම්මං අසික්ඛිතුකාමතාය අනාදරියං කරොති, තස්ස තස්මිං අනාදරියෙ පාචිත්තියං.

කොසම්බියං ඡන්නත්ථෙරං ආරබ්භ අනාදරියකරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නෙ තිකදුක්කටං, උපසම්පන්නෙන වා අනුපසම්පන්නෙන වා ''ඉදං න සල්ලෙඛාය සංවත්තතී''තිආදිනා නයෙන අපඤ්ඤත්තෙන වුච්චමානස්ස අනාදරියෙපි දුක්කටමෙව. පවෙණිආගතං පන උග්ගහං ගහෙත්වා ''එවං අම්හාකං ආචරියානං උග්ගහො පරිපුච්ඡා''ති (පාචි. 344) භණන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නස්ස පඤ්ඤත්තෙන වචනං, අනාදරියකරණන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

අනාදරියසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. භිංසාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ **භිංසාපෙය්‍යාති** භිංසාපනත්ථං රූපාදීනි උපසංහරෙය්‍ය, භයානකකථං වා කථෙය්‍ය. සො පන භායතු වා, මා වා, ඉතරස්ස පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ භිංසාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං. අනුපසම්පන්නෙ තිකදුක්කටං, න භිංසාපෙතුකාමස්ස තථා කරොතො, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නතා, තස්ස දස්සනසවනවිසයෙ භිංසාපෙතුකාමතාය වායාමනන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අනන්තරසික්ඛාපදසදිසානෙවාති.

භිංසාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. ජොතිසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ **විසිබ්බනාපෙක්ඛොති** තප්පිතුකාමො. **සමාදහෙය්‍යාති** ජාලෙය්‍ය, **අඤ්ඤත්‍ර තථාරූපප්පච්චයාති** පදීපුජ්ජාලනං වා පත්තපචනාදීසු ජොතිකරණං වාති එවරූපං පච්චයං විනා. තත්‍රායං විනිච්ඡයො – සයං සමාදහන්තස්ස අරණිසණ්ඨාපනතො පට්ඨාය යාව ජාලා න උට්ඨහති, තාව සබ්බප්පයොගෙසු දුක්කටං, ජාලුට්ඨානෙ පාචිත්තියං. සමාදහාපෙන්තස්ස ආණත්තියා දුක්කටං, සකිං ආණත්තෙන බහුම්පි සමාදහිතෙ එකමෙව පාචිත්තියං.

භග්ගෙසු සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ ජොතිං සමාදහිත්වා විසිබ්බනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ‘‘අගිලානො, අඤ්ඤත්‍ර තථාරූපප්පච්චයා’’ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අනුපඤ්ඤත්තියො, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, ගිලානස්ස අගිලානසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං, තථා පටිලාතං උක්ඛිපන්තස්ස, තඤ්ච අවිජ්ඣාතං උක්ඛිපිත්වා යථාඨානෙ ඨපෙන්තස්ස. විජ්ඣාතං පන ජාලයතො පාචිත්තියමෙව. ගිලානස්ස ගිලානසඤ්ඤිස්ස, අඤ්ඤෙන කතං වා වීතච්චිතඞ්ගාරං වා විසිබ්බෙන්තස්ස, පදීපජොතිකජන්තාඝරාදිකෙ තථාරූපප්පච්චයෙ, ආපදාසු, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අගිලානතා, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවො, විසිබ්බෙතුකාමතා, සමාදහනන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි සඤ්චරිත්තෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බානීති.

ජොතිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. නහානසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ **නහායෙය්‍යාති** යො භික්ඛු මජ්ඣිමදෙසෙ නහානදිවසතො පට්ඨාය අද්ධමාසෙ අපුණ්ණෙ අඤ්ඤත්‍ර සමයා ‘‘නහායිස්සාමී’’ති චුණ්ණං වා මත්තිකං වා අභිසඞ්ඛරොති, තස්ස තතො පට්ඨාය සබ්බප්පයොගෙසු දුක්කටං, නහානපරියොසානෙ පාචිත්තියං. සමයෙසු පරිවෙණසම්මජ්ජනමත්තම්පි **කම්මසමයො,** අද්ධයොජනං ගන්තුකාමස්ස, ගච්ඡතො, ගතස්ස වා **අද්ධානගමනසමයො,** සරජෙන වාතෙන ඔකිණ්ණස්ස ද්වීසු වා තීසු වා උදකඵුසිතෙසු කායෙ පතිතෙසු **වාතවුට්ඨිසමයොති** වෙදිතබ්බො. සෙසං උත්තානමෙව.

රාජගහෙ සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ න මත්තං ජානිත්වා නහායනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ‘‘අඤ්ඤත්‍ර සමයා’’ති අයමෙත්ථ ඡබ්බිධා අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අතිරෙකද්ධමාසෙ ඌනකසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. අතිරෙකසඤ්ඤිස්ස, සමයෙ වා නහායන්තස්ස, යො වා නදීපාරං ගච්ඡන්තො වාලුකං උක්කිරිත්වා කතආවාටෙසුපි නහායති, තස්ස, පච්චන්තිමෙ ජනපදෙ සබ්බෙසං, ආපදාසු, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. මජ්ඣිමදෙසො, ඌනකද්ධමාසෙ නහානං, සමයානං වා නදීපාරගමනස්ස වා ආපදානං වා අභාවොති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානෙවාති.

නහානසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. දුබ්බණ්ණකරණසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ අලභීති ලභො, ලභො එව ලාභො, කිං අලභි? චීවරං, කීදිසං? නවං, ඉති ‘‘නවචීවරලාභෙනා’’ති වත්තබ්බෙ අනුනාසිකලොපං අකත්වා

නවංචීවරලාභෙනාති වුත්තං, පටිලද්ධනවචීවරෙනාති අත්ථො. මජ්ඣෙ ඨිතපදද්වයෙ **පනාති** නිපාතමත්තං. **භික්ඛුනාති** යෙන ලද්ධං, තස්ස නිදස්සනං, සෙසං පදත්ථතො උත්තානමෙව. අයං පනෙත්ථ විනිච්ඡයො – නිවාසනපාරුපනුපගං චීවරං ලභිත්වා තස්ස නිට්ඨිතරජනස්ස යස්මිං වා තස්මිං වා පදෙසෙ කංසනීලෙන වා පත්තනීලෙන වා කද්දමෙන වා යෙන කෙනචි කාළකෙන වා මොරක්ඛිමණ්ඩලමඞ්ගුලපිට්ඨිනං අඤ්ඤතරප්පමාණං කප්පබින්දුං ආදියිත්වා තං චීවරං පරිභුඤ්ජිතබ්බං, අනාදියිත්වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ අත්තනො චීවරඅජානනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, ආදින්නෙ අනාදින්නසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. ආදින්නසඤ්ඤිස්ස, කප්පෙ නට්ඨෙ, කප්පකතොකාසෙ ජිණ්ණෙ, කප්පකතෙන අකප්පකතෙ සංසිබ්බිතෙ, පච්ඡා ආරොපිතෙසු අග්ගළඅනුවාතපරිභණ්ඩෙසු තං පරිභුඤ්ජන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. වුත්තප්පකාරස්ස චීවරස්ස අකතකප්පකතා, න නට්ඨචීවරාදිතා, නිවාසනං වා පාරුපනං වාති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානි, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

දුබ්බණ්ණකරණසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. විකප්පනසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ **විකප්පෙත්වාති** එත්ථ ද්වෙ විකප්පනා සම්මුඛාවිකප්පනා පරම්මුඛාවිකප්පනා ච. කථං **සම්මුඛාවිකප්පනා** හොති? චීවරානං එකබහුභාවං සන්නිහිතාසන්නිහිතභාවඤ්ච ඤත්වා ‘ඉමං චීවර’න්ති වා ‘ඉමානි චීවරානී’ති වා ‘එතං චීවර’න්ති වා ‘එතානි චීවරානී’ති වා වත්වා ‘තුය්හං විකප්පෙමී’ති වත්තබ්බං, අයමෙකා සම්මුඛාවිකප්පනා. එත්තාවතා නිධෙතුං වට්ටති, පරිභුඤ්ජිතුං පන විස්සජ්ජෙතුං වා අධිට්ඨාතුං වා න වට්ටති. ‘‘මය්හං සන්තකං, මය්හං සන්තකානි පරිභුඤ්ජ වා විස්සජ්ජෙහි වා යථාපච්චයං කරොහී’’ති (පාචි. 374) එවං පන වුත්තෙ පච්චුද්ධාරො නාම හොති, තතො පභුති පරිභොගාදයොපි වට්ටන්ති. අපරො නයො, තථෙව චීවරානං එකබහුභාවං සන්නිහිතාසන්නිහිතභාවඤ්ච ඤත්වා තස්සෙව භික්ඛුනො සන්තිකෙ ‘ඉමං චීවර’න්ති වා ‘ඉමානි චීවරානී’ති වා ‘එතං චීවර’න්ති වා ‘එතානි චීවරානී’ති වා වත්වා පඤ්චසු සහධම්මිකෙසු අඤ්ඤතරස්ස අත්තනා අභිරුචිතස්ස යස්ස කස්සචි නාමං ගහෙත්වා ‘‘තිස්සස්ස භික්ඛුනො විකප්පෙමී’’ති වා ‘‘තිස්සාය භික්ඛුනියා, සික්ඛමානාය, සාමණෙරස්ස, තිස්සාය සාමණෙරියා විකප්පෙමී’’ති වා වත්තබ්බං, අයං අපරාපි සම්මුඛාවිකප්පනා. එත්තාවතා නිධෙතුං වට්ටති, පරිභොගාදීසු එකම්පි න වට්ටති. තෙන පන භික්ඛුනා ‘‘තිස්සස්ස භික්ඛුනො සන්තකං…පෙ.… තිස්සාය සාමණෙරියා සන්තකං පරිභුඤ්ජ වා විස්සජ්ජෙහි

වා යථාපච්චයං කරොහී''ති වුත්තෙ පච්චුද්ධාරො නාම හොති, තතො පභුති පරිභොගාදයොපි වට්ටන්ති.

කථං **පරම්මුඛාවිකප්පනා** හොති? චීවරානං තථෙව එකබහුභාවං සන්නිහිතාසන්නිහිතභාවඤ්ච ඤත්වා 'ඉමං චීවර'න්ති වා 'ඉමානි චීවරානී'ති වා 'එතං චීවර'න්ති වා 'එතානි චීවරානී'ති වා වත්වා ''තුය්හං විකප්පනත්ථාය දම්මී''ති වත්තබ්බං. තෙන වත්තබ්බො ''කො තෙ මිත්තො වා සන්දිට්ඨො වා''ති. තතො ඉතරෙන පුරිමනයෙනෙව 'තිස්සො භික්ඛූ'ති වා...පෙ.... 'තිස්සා සාමණෙරී'ති වා වත්තබ්බං. පුන තෙන භික්ඛුනා ''අහං තිස්සස්ස භික්ඛුනො දම්මී''ති වා...පෙ.... ''තිස්සාය සාමණෙරියා දම්මී''ති වා වත්තබ්බං, අයං පරම්මුඛාවිකප්පනා. එත්තාවතා නිධෙතුං වට්ටති, පරිභොගාදීසු එකම්පි න වට්ටති. තෙන පන භික්ඛුනා දුතියසම්මුඛාවිකප්පනායං වුත්තනයෙනෙව ''ඉත්ථන්නාමස්ස සන්තකං පරිභුඤ්ජ වා විස්සජ්ජෙහි වා යථාපච්චයං කරොහී''ති වුත්තෙ පච්චුද්ධාරො නාම හොති, තතො පභුති පරිභොගාදයොපි වට්ටන්තීති. පත්තවිකප්පනායම්පි එසෙව නයො. ඉති ඉමාසු ද්වීසු විකප්පනාසු යාය කායචි විකප්පනාය පඤ්චසු සහධම්මිකෙසු යස්ස කස්සචි චීවරං විකප්පෙත්වා වුත්තනයෙන අකතපච්චුද්ධාරං වා යෙන විනයකම්මං කතං, තස්ස වා විස්සාසෙන අග්ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං උපනන්දං ආරබ්භ අප්පච්චුද්ධාරණං පරිභුඤ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, තං පන අධිට්ඨහන්තස්ස වා විස්සජ්ජෙන්තස්ස වා දුක්කටං, තථා පච්චුද්ධාරණෙ අප්පච්චුද්ධාරණසඤ්ඤිස්ස වෙමතිකස්ස වා. පච්චුද්ධාරණසඤ්ඤිස්ස පන විස්සාසෙන පරිභුඤ්ජන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සාමං විකප්පිතස්ස අප්පච්චුද්ධාරො, විකප්පනුපගචීවරතා, පරිභොගොති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමකඨිනසදිසානෙව, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

විකප්පනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. අපනිධානසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ **පත්ත**න්ති අධිට්ඨානුපගං. **චීවර**න්ති විකප්පනුපගං. **නිසීදනං** නාම සදසං වුච්චති. **සූචිඝරං** නාම සසූචිකං වා අසූචිකං වා. **කායබන්ධනං** නාම පට්ටිකා වා සූකරන්තකං වා. **අපනිධෙය්‍යාති** අපනෙත්වා නිදහෙය්‍ය. **හසාපෙක්ඛොති** හසාධිප්පායො. **පාචිත්තිය**න්ති සයං අපනිධෙන්තස්ස පාචිත්තියං, අඤ්ඤං ආණාපෙන්තස්ස ආණත්තියා දුක්කටං, තෙන අපනිහිතෙ ඉතරස්ස පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ අපනිධානවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නෙ

තිකදුක්කටං, වුත්තප්පකාරානි පන පත්තාදීනි ඨපෙත්වා අඤ්ඤං පරික්ඛාරං උපසම්පන්නස්ස වා අනුපසම්පන්නස්ස වා සන්තකං අපනිධෙන්තස්ස දුක්කටමෙව. දුන්නික්ඛිත්තං පටිසාමෙන්තස්ස, ''ධම්මකථං කත්වා දස්සාමී''ති පටිසාමෙන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නස්ස සන්තකානං පත්තාදීනං අපනිධානං, විහෙසෙතුකාමතා වා හසාධිප්පායතා වාති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානීති.

අපනිධානසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

සුරාපානවග්ගො ඡට්ඨො.

7. සප්පාණකවග්ගො

1. සඤ්චිච්චසික්ඛාපදවණ්ණනා

සප්පාණකවග්ගස්ස පඨමෙ **පාණොති** තිරච්ඡානගතපාණො අධිප්පෙතො. තං ඛුද්දකම්පි මහන්තම්පි මාරෙන්තස්ස පාචිත්තියමෙව, මහන්තෙ පන උපක්කමමහන්තතාය අකුසලං මහන්තං හොති.

සාවත්ථියං උදායිත්ථෙරං ආරබ්භ පාණං ජීවිතා වොරොපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, පාණෙ වෙමතිකස්ස, අපාණෙ පාණසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. අපාණසඤ්ඤිස්ස, අසඤ්චිච්ච, අජානන්තස්ස, නමරණාධිප්පායස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සෙසං මනුස්සවිග්ගහෙ වුත්තනයමෙවාති.

සඤ්චිච්චසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. සප්පාණකසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ **සප්පාණකන්ති** යෙ පාණකා පරිභොගෙන මරන්ති, තෙහි සප්පාණකං, තාදිසඤ්හි ජානං පරිභුඤ්ජන්තස්ස පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ ජානං සප්පාණකං උදකං පරිභුඤ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසමෙත්ථ සිඤ්චනසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

සප්පාණකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. උක්කොටනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **යථාධම්මන්ති** යො යස්ස අධිකරණස්ස වූපසමාය ධම්මො වුත්තො, තෙනෙව ධම්මෙන. **නිහතාධිකරණන්ති** නිහතං අධිකරණං, සමථක්ඛන්ධකෙ (චූළව. 185 ආදයො) සත්ථාරා වුත්තධම්මෙනෙව

වූපසමිතන්ති අත්ථො, වූපසමනනයං පනස්ස අධිකරණසමථෙසු දස්සයිස්සාම. **පුනකම්මාය උක්කොටෙය්‍යාති** තස්ස තස්ස භික්ඛුනො සන්තිකං ගන්ත්වා ''අකතං කම්ම''න්තිආදීනි (පාචි. 394) වදන්තො පුනකරණත්ථාය උච්චාලෙය්‍ය. යථායිතභාවෙන පතිට්ඨාතුං න දදෙය්‍ය, තස්සෙවං කරොන්තස්ස පාචිත්තියං. යං පන ධම්මෙන අධිකරණං නිහතං, තං සුනිහතමෙව. සචෙ විප්පකතෙ කම්මෙ පටික්කොසති, තං සඤ්ඤාපෙත්වා කාතබ්බං. ඉතරථා කම්මඤ්ච කුප්පති, කාරකානඤ්ච ආපත්ති.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ උක්කොටනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, ධම්මකම්මෙ වෙමතිකස්ස, අධම්මකම්මෙ ධම්මකම්මසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. උභයෙසු අධම්මකම්මසඤ්ඤිස්ස, ''අධම්මෙන වා වග්ගෙන වා අකම්මාරහස්ස වා කම්මං කත''න්ති ජානන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. යථාධම්මං නිහතභාවො, ජානනා, උක්කොටනාති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

උක්කොටනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. දුට්ඨුල්ලසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ **දුට්ඨුල්ලන්ති** සඞ්ඝාදිසෙසං අධිප්පෙතං, තං යෙන කෙනචි උපායෙන ඤත්වා පටිච්ඡාදෙන්තස්ස පාචිත්තියං. සචෙපි ''න දානි නං කස්සචි භික්ඛුනො ආරොචෙස්සාමී''ති ධුරං නික්ඛිපිත්වා පච්ඡා ආරොචෙති, පාචිත්තියං, ආපජ්ජිත්වාව ආරොචෙස්සති. සචෙ පන එවං ධුරං නික්ඛිපිත්වා පටිච්ඡාදනත්ථමෙව අඤ්ඤස්ස ආරොචෙති, සොපි අඤ්ඤස්සාති එතෙනුපායෙන සමණසතම්පි ආපජ්ජතියෙව තාව, යාව කොටි න ඡිජ්ජති. කථං පන කොටි ඡිජ්ජති? සචෙ හි ආපන්නො එකස්ස ආරොචෙති, සොපි අඤ්ඤස්ස ආරොචෙති, සො නිවත්තිත්වා යෙනස්ස ආරොචිතං, තස්සෙව ආරොචෙති, එවං තතියෙන පුග්ගලෙන දුතියස්ස ආරොචිතෙ කොටි ඡින්නා හොති.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ දුට්ඨුල්ලාපත්තිපටිච්ඡාදනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, දුට්ඨුල්ලාය ආපත්තියා ආදිපදෙ පාචිත්තියං, ඉතරෙසු ද්වීසු දුක්කටං, අදුට්ඨුල්ලාය තිකදුක්කටං, අනුපසම්පන්නස්ස දුට්ඨුල්ලෙ වා අදුට්ඨුල්ලෙ වා අජ්ඣාචාරෙ දුක්කටමෙව. ''සඞ්ඝස්ස භණ්ඩනාදීනි භවිස්සන්තී''ති (පාචි. 401) වා ''අයං කක්ඛළො ඵරුසො ජීවිතන්තරායං වා බ්‍රහ්මචරියන්තරායං වා කරිස්සතී''ති වා අනාරොචෙන්තස්ස, පතිරූපං භික්ඛුං අපස්සන්තො, න ඡාදෙතුකාමස්ස, ''පඤ්ඤායිස්සති සකෙන කම්මෙනා''ති අනාරොචෙන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති.

උපසම්පන්නස්ස දුට්ඨුල්ලාපත්තිජානනං, ‘‘පටිච්ඡාදෙතුකාමතාය නාරොචෙස්සාමී’’ති ධුරනික්ඛෙපොති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි සමනුභාසනසදිසානෙවාති.

දුට්ඨුල්ලසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. ඌනවීසතිවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ **ඌනවීසතිවස්ස**න්ති පටිසන්ධිග්ගහණතො පට්ඨාය අපරිපුණ්ණවීසතිවස්සං. **උපසම්පාදෙය්‍යා**ති උපජ්ඣායො හුත්වා උපසම්පාදෙය්‍ය. **සො ච පුග්ගලො අනුපසම්පන්නො**ති ජානන්තෙනාපි අජානන්තෙනාපි උපසම්පාදිතො අනුපසම්පන්නොව. සචෙ පන සො දසවස්සච්චයෙන අඤ්ඤං උපසම්පාදෙති, තඤ්චෙ මුඤ්චිත්වා ගණො පූරති, සූපසම්පන්නො. සොපි යාව න ජානාති, තාව තස්ස නෙව සග්ගන්තරායො න මොක්ඛන්තරායො, ඤත්වා පන පුන උපසම්පජ්ජිතබ්බං. **තෙ ච භික්ඛූ ගාරය්හා**ති ඨපෙත්වා උපජ්ඣායං අවසෙසා ගාරය්හා හොන්ති, සබ්බෙ දුක්කටං ආපජ්ජන්ති. **ඉදං තස්මිං පාචිත්තිය**න්ති යො පන උපජ්ඣායො හුත්වා උපසම්පාදෙති, තස්මිංයෙව පුග්ගලෙ ඉදං පාචිත්තියං වෙදිතබ්බං. තස්මා යො ‘‘එවං උපසම්පාදෙස්සාමී’’ති ගණං වා ආචරියං වා පත්තං වා චීවරං වා පරියෙසති, සීමං වා සම්මන්නති (පාචි. 404), උදකුක්ඛෙපං වා පරිච්ඡින්දති, සො එතෙසු සබ්බකිච්චෙසු ඤත්තියා, ද්වීසු ච කම්මවාචාසු දුක්කටානි ආපජ්ජිත්වා කම්මවාචාපරියොසානෙ පාචිත්තියං ආපජ්ජති.

රාජගහෙ සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ ඌනවීසතිවස්සං උපසම්පාදනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, ඌනවීසතිවස්සෙ වෙමතිකස්ස, පරිපුණ්ණවීසතිවස්සෙ ඌනකසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං. උභයත්ථ පරිපුණ්ණසඤ්ඤිස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ඌනවීසතිවස්සතා, ඌනකසඤ්ඤිතා, උපසම්පාදනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන පණ්ණත්තිවජ්ජං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

ඌනවීසතිවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. ථෙය්‍යසත්ථසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ යෙ රාජානං වා වඤ්චෙත්වා සුඞ්කං වා පරිහරිතුකාමා චොරා කතකම්මා චෙව අකතකම්මා ච මග්ගප්පටිපන්නා, තෙසු ඉධ **ථෙය්‍යසත්ථ**සඤ්ඤිනො තස්ස ථෙය්‍යසත්ථභාවං ඤත්වා තෙන සද්ධිං සංවිධාය ගච්ඡන්තස්ස සංවිධානෙ ච ගමනෙ ච ඔවාදවග්ගෙ වුත්තනයෙන ආපත්තිවිනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ ථෙය්‍යසත්ථෙන සද්ධිං සංවිධාය එකද්ධානමග්ගං පටිපජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති,

අනාණත්තිකං, මනුස්සෙසු අසංවිදහන්තෙසු සයමෙව සංවිදහිත්වා ගච්ඡන්තස්ස, ථෙය්‍යසත්ථෙ වෙමතිකස්ස, අථෙය්‍යසත්ථෙ ථෙය්‍යසත්ථසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං. අථෙය්‍යසත්ථසඤ්ඤිස්ස, අසංවිදහිත්වා වා කාලවිසඞ්කෙතෙන වා, ආපදාසු වා, ගච්ඡන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ථෙය්‍යසත්ථභාවො, ජානනං, සංවිධානං, අවිසඞ්කෙතෙන ගමනන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. ථෙය්‍යසත්ථසමුට්ඨානං, කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

ථෙය්‍යසත්ථසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. සංවිධානසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ මාතුගාමෙන සද්ධිං එකද්ධානමග්ගං පටිපජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසමෙත්ථ භික්ඛුනියා සද්ධිං සංවිධානසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

සංවිධානසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. අරිට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ සග්ගමොක්ඛානං අන්තරායං කරොන්තීති **අන්තරායිකා,** තෙ කම්මකිලෙසවිපාකඋපවාදපඤ්ඤත්තිවීතික්කමනවසෙන පඤ්චවිධා. තෙසු මුදුකානං අත්ථරණාදීනං ඵස්සො විය ඉත්ථිසම්ඵස්සොපි වට්ටතීති මෙථුනවීතික්කමනෙ දොසං අදිස්වා පඤ්ඤත්තිවීතික්කමන්තරායිකෙ සන්ධාය ‘‘යෙමෙ අන්තරායිකා ධම්මා වුත්තා භගවතා, තෙ පටිසෙවතො නාලං අන්තරායායා’’ති වුත්තං. **අනෙකපරියායෙනාති** ‘‘අට්ඨිකඞ්කලූපමා කාමා’’තිආදීහි (ම. නි. 2.42; පාචි. 417; චූළනි. ඛග්ගවිසාණසුත්තනිද්දෙස 147) නෙකෙහි කාරණෙහි. **සො භික්ඛු භික්ඛූහීති** යෙ පස්සන්ති වා සුණන්ති වා, තෙහි තික්ඛත්තුං එවං වත්තබ්බො ‘‘මා ආයස්මා එවං අවච…පෙ…. අලඤ්ච පන තෙ පටිසෙවතො අන්තරායායා’’ති. එවං වුත්තෙ අප්පටිනිස්සජ්ජන්තස්ස දුක්කටං, සුත්වා අවදන්තානම්පි දුක්කටං. පුන සඞ්ඝමජ්ඣම්පි ආකඩ්ඪිත්වා තථෙව වත්තබ්බො, තත්‍රාපි තස්ස අප්පටිනිස්සජ්ජනෙ, ඉතරෙසඤ්ච අවචනෙ දුක්කටමෙව. එවම්පි අප්පටිනිස්සජ්ජන්තො පුන ඤත්තිචතුත්ථෙන කම්මෙන යාවතතියං සමනුභාසිතබ්බො, අථස්ස අප්පටිනිස්සජ්ජතො පුන ඤත්තියා ච ද්වීහි ච කම්මවාචාහි දුක්කටං, කම්මවාචාපරියොසානෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං අරිට්ඨං ආරබ්භ පාපිකාය දිට්ඨියා අප්පටිනිස්සජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අධම්මකම්මෙ තිකදුක්කටං. අසමනුභාසියමානස්ස, පටිනිස්සජ්ජන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච

අනාපත්ති. ධම්මකම්මතා, සමනුභාසනා, අප්පටිනිස්සජ්ජනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි සමනුභාසනසදිසානෙවාති.

අරිට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. උක්ඛිත්තසම්භොගසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ **තථාවාදිනාති** ''තථාහං භගවතා ධම්ම''න්තිආදිවාදිනා. **අකතානුධම්මෙනාති** අනුධම්මො වුච්චති ආපත්තියා අදස්සනෙ වා අප්පටිකම්මෙ වා පාපිකාය දිට්ඨියා අප්පටිනිස්සග්ගෙ වා ධම්මෙන විනයෙන උක්ඛිත්තකස්ස අනුලොමවත්තං දිස්වා කතඔසාරණා, සො ඔසාරණසඞ්ඛාතො අනුධම්මො යස්ස න කතො, අයං අකතානුධම්මො නාම, තාදිසෙන සද්ධින්ති අත්ථො. **සම්භුඤ්ජෙය්‍ය වාති** ආමිසසම්භොගං වා ධම්මසම්භොගං වා කරෙය්‍ය. **සංවසෙය්‍ය වාති** උපොසථාදිකං සඞ්ඝකම්මං කරෙය්‍ය. **සහ වා සෙය්‍යං කප්පෙය්‍යාති** නානූපචාරෙපි එකච්ඡන්නෙ නිපජ්ජෙය්‍ය. තත්ථ ආමිසපරිභොගෙ එකප්පයොගෙන බහූපි දදතො වා ගණ්හතො වා එකං පාචිත්තියං, විච්ඡින්දනෙ සති පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං. ධම්මසම්භොගෙ පදාදීහි උද්දිසන්තස්ස වා උද්දිසාපෙන්තස්ස වා පදසොධම්මෙ වුත්තනයෙන, සංවාසෙ කම්මපරියොසානවසෙන, සහසෙය්‍යාය එකස්මිං නිපන්නෙ ඉතරස්ස නිපජ්ජනප්පයොගවසෙන ආපත්තිපරිච්ඡෙදො වෙදිතබ්බො.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ අරිට්ඨෙන භික්ඛුනා සද්ධිං සම්භුඤ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, උක්ඛිත්තකෙ වෙමතිකස්ස, අනුක්ඛිත්තකෙ උක්ඛිත්තකසඤ්ඤිනො චෙව වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං. උභොසු අනුක්ඛිත්තකසඤ්ඤිස්ස, ''ඔසාරිතො''ති වා ''තං දිට්ඨිං පටිනිස්සට්ඨො''ති වා ජානන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අකතානුධම්මතා, ජානනා, සම්භොගාදිකරණන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන පණ්ණත්තිවජ්ජං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

උක්ඛිත්තසම්භොගසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. කණ්ටකසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ **සමණුද්දෙසොති** සාමණෙරො. **චරාති** ගච්ඡ. **පිරෙති** පර අමාමක. **විනස්සාති** නස්ස, යත්ථ තං න පස්සාම, තත්ථ ගච්ඡාති වුත්තං හොති. **තථානාසිතන්ති**එත්ථ සංවාසනාසනා ලිඞ්ගනාසනා දණ්ඩකම්මනාසනාති තිස්සො නාසනා. තත්ථ ආපත්තියා අදස්සනාදීසු උක්ඛෙපනා **සංවාසනාසනා** නාම. දූසකො නාසෙතබ්බො (පාරා. 66), මෙත්තියං භික්ඛුනිං නාසෙථාති (චූළව. 193; පාරා. 384) අයං **ලිඞ්ගනාසනා** නාම. ''අජ්ජතග්ගෙ තෙ, ආවුසො සමණුද්දෙස, න චෙව සො භගවා සත්ථා අපදිසිතබ්බො''ති (පාචි. 429) අයං **දණ්ඩකම්මනාසනා** නාම, අයං ඉධාධිප්පෙතා. තෙන වුත්තං

‘‘තථානාසිත’’න්ති. **උපලාපෙය්‍යාති** ‘‘පත්තං වා චීවරං වා උද්දෙසං වා පරිපුච්ඡං වා දස්සාමී’’ති සඞ්ගණ්හෙය්‍ය. **උපට්ඨාපෙය්‍යාති** චුණ්ණමත්තිකාදීනි සාදියන්තො තෙන අත්තනො උපට්ඨානං කාරාපෙය්‍ය. සම්භොගසහසෙය්‍යා අනන්තරසික්ඛාපදෙ වුත්තනයා එව, තස්මා ආපත්තිපරිච්ඡෙදොපෙත්ථ තස්මිං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කණ්ටකසමණුද්දෙසඋපලාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසං අරිට්ඨසික්ඛාපදෙ වුත්තසදිසමෙවාති.

කණ්ටකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

සප්පාණකවග්ගො සත්තමො.

8. සහධම්මිකවග්ගො

1. සහධම්මිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

සහධම්මිකවග්ගස්ස පඨමෙ **සහධම්මිකං වුච්චමානොති** ඉමස්සත්ථො දුබ්බචසික්ඛාපදෙ වුත්තො. **එතස්මිං සික්ඛාපදෙති** එතස්මිං සික්ඛාපදෙ යං වුත්තං, තං න තාව සික්ඛිස්සාමීති අත්ථො. **පාචිත්තියන්ති** එත්ථ පන අනාදරියභයා ලෙසෙන එවං වදන්තස්ස වාචාය වාචාය පාචිත්තියං වෙදිතබ්බං. **සික්ඛමානෙනාති** ඔවාදං සිරසා සම්පටිච්ඡිත්වා සික්ඛිතුකාමෙනෙව හුත්වා. **අඤ්ඤාතබ්බන්ති** ආජානිතබ්බං. **පරිපුච්ඡිතබ්බන්ති** ‘‘ඉමස්ස කො අත්ථො’’ති පරිපුච්ඡිතබ්බං. **පරිපඤ්හිතබ්බන්ති** චින්තෙතබ්බං තුලයිතබ්බං.

කොසම්බියං ඡන්නත්ථෙරං ආරබ්භ එවං භණනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නෙ තිකදුක්කටං, උභොහිපි ‘‘ඉදං න සල්ලෙඛාය’’තිආදිනා (පාචි. 436) නයෙනෙව අප්පඤ්ඤත්තෙන වුච්චමානස්සාපි එවං වදතො දුක්කටමෙව. ‘‘ජානිස්සාමි සික්ඛිස්සාමී’’ති භණන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නස්ස පඤ්ඤත්තෙන වචනං, අසික්ඛිතුකාමතාය එවං වචනන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

සහධම්මිකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. විලෙඛනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ **උද්දිස්සමානෙති** ආචරියෙන අන්තෙවාසිකස්ස වුච්චමානෙ වා සජ්ඣායවසෙන පරිවත්තියමානෙ වා. **ඛුද්දානුඛුද්දකෙහීති** ඛුද්දකෙහි ච අනුඛුද්දකෙහි ච. **යාවදෙවාති** තෙසං සංවත්තනමරියාදපරිච්ඡෙදවචනං. ඉදං වුත්තං හොති – එතානි හි යෙ උද්දිසන්ති වා උද්දිසාපෙන්ති වා

සජ්ඣායන්ති වා, තෙසං තාව සංවත්තන්ති, යාව ‘‘කප්පති නු ඛො, න කප්පති නු ඛො’’ති කුක්කුච්චවිප්පටිසාරො, විහෙසා, විචිකිච්ඡා මනොවිලෙඛො ච උප්පජ්ජන්තියෙව. අථ වා **යාවදෙවා**ති අතිසයවචත්ථාපනං. තස්ස ‘සංවත්තන්තී’තිඉමිනා සම්බන්ධො, කුක්කුච්චාය විහෙසාය විලෙඛාය අතිවිය සංවත්තන්තියෙවාති වුත්තං හොති. **සික්ඛාපදවිවණ්ණකෙ**ති එවං සික්ඛාපදානං විවණ්ණකෙ ගරහණෙ පාචිත්තියං හොතීති අත්ථො.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ විනයවිවණ්ණනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නස්ස විවණ්ණනෙ තිකදුක්කටං, උභින්නම්පි අඤ්ඤධම්මවිවණ්ණනෙ දුක්කටමෙව. න විවණ්ණෙතුකාමස්ස, ‘‘ඉඞ්ඝ තාව සුත්තන්තෙ වා ගාථායො වා අභිධම්මං වා පරියාපුණස්සු, පච්ඡාපි විනයං පරියාපුණිස්සසී’’ති භණතො, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ගරහිතුකාමතා ච, උපසම්පන්නස්ස සන්තිකෙ සික්ඛාපදවිවණ්ණනඤ්චාති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

විලෙඛනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. මොහනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **අන්වද්ධමාසන්ති** අනුපටිපාටියා අද්ධමාසෙ අද්ධමාසෙ. **උද්දිස්සමානෙති** උපොසථවසෙන උද්දිසියමානෙ. **යඤ්ච තත්ථ ආපත්තිං ආපන්නොති** යං සො අනාචාරං ආචරිත්වා අඤ්ඤාණකෙන ආපන්නභාවං ජානාපෙතුකාමො එවමාහ, තස්මිං අනාචාරෙ යං ආපත්තිං ආපන්නො. **තඤ්ච යථාධම්මො කාරෙතබ්බොති** අඤ්ඤාණකෙන ආපන්නත්තා මොක්ඛො නත්ථි, යථා පන ධම්මො ච විනයො ච ඨිතො, තථා තං ආපත්තිං කාරෙතබ්බො, දෙසනාගාමිනියා දෙසාපෙතබ්බො, වුට්ඨානගාමිනියා වුට්ඨාපෙතබ්බොති අත්ථො. **උත්තරි චස්ස මොහො ආරොපෙතබ්බොති** යථාධම්මකරණතො ච උත්තරි ‘‘තස්ස තෙ, ආවුසො’’තිආදිවචනෙහි නින්දිත්වා තස්ස පුග්ගලස්ස ඤත්තිදුතියකම්මෙන මොහො ආරොපෙතබ්බො. **ඉදං තස්මිං මොහනකෙ පාචිත්තියන්ති** යො එවං ආරොපිතෙ මොහෙ පුන මොහෙති, තස්මිං මොහනකෙ පුග්ගලෙ ඉදං පාචිත්තියං වෙදිතබ්බං, න අනාරොපිතෙ මොහෙති අත්ථො.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ මොහනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අධම්මකම්මෙ තිකදුක්කටං, අනාරොපිතෙ මොහෙ දුක්කටමෙව. යෙන න විත්ථාරෙන සුතං, ඌනකද්වත්තික්ඛත්තුං වා විත්ථාරෙන සුතං, යෙ ච න මොහෙතුකාමා තෙසං, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. මොහාරොපනං, මොහෙතුකාමතා, වුත්තනයෙන සුතභාවො, මොහනන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

මොහනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. පහාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ **පහාරං දදෙය්‍යාති** එත්ථ පහරිතුකාමතාය පහාරෙ දින්නෙ සචෙපි මරති, පාචිත්තියමෙව.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ පහාරදානවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නෙ තිකදුක්කටං, විරූපකරණාධිප්පායෙන පන උපසම්පන්නස්සපි කණ්ණාදිච්ඡෙදනෙ දුක්කටමෙව. කෙනචි විහෙඨියමානස්ස පන මොක්ඛාධිප්පායස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. කුපිතතා, න මොක්ඛාධිප්පායතා, උපසම්පන්නස්ස පහාරදානන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමපාරාජිකසදිසානි, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

පහාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. තලසත්තිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ **තලසත්තිකං උග්ගිරෙය්‍යාති** පහාරදානාකාරං දස්සෙන්තො කායං වා කායප්පටිබද්ධං වා උච්චාරෙය්‍ය. එත්ථ ච උග්ගිරණපච්චයා පාචිත්තියං. සචෙ පන උග්ගිරිත්වා විරද්ධො පහාරං දෙති, න පහරිතුකාමතාය දින්නත්තා දුක්කටමෙව, තෙන පහාරෙන හත්ථාදීසු යංකිඤ්චි භිජ්ජති, දුක්කටමෙව. සෙසමෙත්ථ සබ්බං පුරිමසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

තලසත්තිකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. අමූලකසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ **අමූලකෙනාති** දිට්ඨාදිමූලවිරහිතෙන. **අනුද්ධංසෙය්‍යාති** චොදෙය්‍ය වා චොදාපෙය්‍ය වා. **පාචිත්තියන්ති** සචෙ චුදිතකො තඞ්ඛණඤ්ඤෙව ‘‘චොදෙති ම’’න්ති ජානාති, චොදකස්ස පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ අමූලකෙන සඞ්ඝාදිසෙසෙන අනුද්ධංසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, ආචාරවිපත්තියා වා දිට්ඨිවිපත්තියා වා අනුද්ධංසනෙ දුක්කටං, අනුපසම්පන්නෙ තිකදුක්කටං. තථාසඤ්ඤිස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නතා, සඞ්ඝාදිසෙසස්ස අමූලකතා, අනුද්ධංසනා, තඞ්ඛණවිජානනාති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

අමූලකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. සඤ්චිච්චසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ **කුක්කුච්චං උපදහෙය්‍යාති** ‘‘ඌනවීසතිවස්සො ත්වං මඤ්ඤෙ’’තිආදීනි (පාචි. 466) භණන්තො උප්පාදෙය්‍ය. එවං අඤ්ඤස්මිං උප්පාදනපච්චයෙ අසති සඤ්චිච්ච උප්පාදෙන්තස්ස වාචාය වාචාය පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ කුක්කුච්චඋප්පාදනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නෙ තිකදුක්කටං. නඋප්පාදෙතුකාමස්ස, කෙවලං හිතෙසිතාය තථා වදන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නතා, අඵාසුකාමතා, කුක්කුච්චුප්පාදනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අනන්තරසදිසානෙවාති.

සඤ්චිච්චසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. උපස්සුතිසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ **විවාදාපන්නානන්ති** භණ්ඩනකලහෙහි විවඩ්ඪිතං විවාදාධිකරණං ආපන්නානං. **උපස්සුතින්ති** සුතිසමීපං, යත්ථ ඨත්වා සක්කා හොති තෙසං වචනං සොතුං, තත්ථ තිට්ඨෙය්‍යාති අත්ථො. ‘‘තත්ථ සොස්සාමී’’ති චොදෙතුකාමතාය ගච්ඡතො පදෙ පදෙ දුක්කටං, තුරිතගමනෙපි ඔහීයමානෙපි එසෙව නයො. යත්ථ පන ඨිතො සුණාති, තත්ථ ඨිතස්ස පාචිත්තියං, අත්තනො ඨිතොකාසං ආගන්ත්වා තෙසු මන්තයමානෙසුපි උක්කාසිත්වා, ‘‘අහං එත්ථා’’ති වා වත්වා ජානාපෙතබ්බං, එවං අකරොන්තස්සාපි සවනෙ පාචිත්තියමෙව.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ උපස්සුතිට්ඨානවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නෙ තිකදුක්කටං, ‘‘ඉමෙසං සුත්වා ඔරමිස්සාමි විරමිස්සාමි වූපසමිස්සාමි අත්තානං පරිමොචෙස්සාමී’’ති (පාචි. 473) ගච්ඡතො, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නතා, චොදනාධිප්පායො, සවනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. ථෙය්‍යසත්ථසමුට්ඨානං ඉදං පන සියා කිරියං, සියා අකිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

උපස්සුතිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. කම්මප්පටිබාහනසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ **ධම්මිකානං කම්මානන්ති** ධම්මෙන විනයෙන සත්ථුසාසනෙන කතානං අපලොකනකම්මං ඤත්තිකම්මං ඤත්තිදුතියකම්මං ඤත්තිචතුත්ථකම්මන්ති ඉමෙසං චතුන්නං කම්මානං. තත්‍රායං සඞ්ඛෙපතො කම්මවිනිච්ඡයො – තත්‍ර **අපලොකනකම්මං** නාම සමග්ගස්ස සඞ්ඝස්ස

අනුමතියා තං තං වත්ථුං කිත්තෙත්වා ‘‘රුච්චති සඞ්ඝස්සා’’ති තික්ඛත්තුං සාවෙත්වා කත්තබ්බං කම්මං වුච්චති. සමග්ගස්සෙව පන සඞ්ඝස්ස අනුමතියා එකාය ඤත්තියා කත්තබ්බං කම්මං **ඤත්තිකම්මං** නාම. එකාය ඤත්තියා චෙව අනුස්සාවනාය ච කත්තබ්බං කම්මං **ඤත්තිදුතියකම්මං** නාම. එකාය පන ඤත්තියා තීහි ච අනුස්සාවනාහි කත්තබ්බං කම්මං **ඤත්තිචතුත්ථකම්මං** නාම.

තෙසු අපලොකනකම්මං (පරි. 496; පරි. අට්ඨ. 495-496) පඤ්ච ඨානානි ගච්ඡති ඔසාරණං නිස්සාරණං භණ්ඩුකම්මං බ්‍රහ්මදණ්ඩං කම්මලක්ඛණන්ති. තත්ථ කණ්ටකසාමණෙරස්ස නාසනා විය **නිස්සාරණා,** තාදිසංයෙව සම්මාවත්තන්තං දිස්වා පවෙසනා **‘ඔසාරණා’**ති වෙදිතබ්බා. පබ්බජ්ජාපෙක්ඛස්ස කෙසච්ඡෙදනාපුච්ඡනං **භණ්ඩුකම්මං** (මහාව. 98) නාම. මුඛරස්ස භික්ඛුනො භික්ඛූ දුරුත්තවචනෙහි සට්ටෙන්තස්ස ‘‘ඉත්ථන්නාමො භික්ඛු මුඛරො භික්ඛූ දුරුත්තවචනෙහි සට්ටෙන්තො විහරති, සො භික්ඛු යං ඉච්ඡෙය්‍ය, තං වදෙය්‍ය, භික්ඛූහි ඉත්ථන්නාමො භික්ඛු නෙව වත්තබ්බො, න ඔවාදානුසාසනිං කත්තබ්බො, න ඔවදිතබ්බො’’ති ‘‘සඞ්ඝං, භන්තෙ, පුච්ඡාමි ‘ඉත්ථන්නාමස්ස භික්ඛුනො බ්‍රහ්මදණ්ඩස්ස දානං රුච්චති සඞ්ඝස්සා’ති, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, තතියම්පි පුච්ඡාමි ‘ඉත්ථන්නාමස්ස, භන්තෙ, භික්ඛුනො බ්‍රහ්මදණ්ඩස්ස දානං රුච්චති සඞ්ඝස්සා’’’ති එවං කත්තබ්බං කම්මං **බ්‍රහ්මදණ්ඩං** (චූළව. 445) නාම. යං පන භගවතා භික්ඛුනීනං ඌරුං විවරිත්වා දස්සනාදිවත්ථූසු ‘‘අවන්දියො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු භික්ඛුනිසඞ්ඝෙන කාතබ්බො’’ති (චූළව. 411) එවං අවන්දියකම්මං අනුඤ්ඤාතං, යං භික්ඛුනීහි ‘‘අය්‍යො, අසුකො නාම අය්‍යො භික්ඛුනීනං අප්පසාදනීයං දස්සෙති, එතස්ස අය්‍යස්ස අවන්දියකරණං ‘රුච්චති භික්ඛුනිසඞ්ඝස්සා’’’ති එවං උපස්සයෙ නිසින්නාහෙව භික්ඛුනීහි කත්තබ්බං, එවරූපං කම්මං යස්මා තස්ස කම්මංයෙව ලක්ඛණං න ඔසාරණාදීනි, තස්මා **කම්මලක්ඛණ**න්ති වුච්චති. ඉදඤ්ච කම්මලක්ඛණං නාම භික්ඛුනිමූලකං පඤ්ඤත්තං, අපිච භික්ඛූනම්පි ලබ්භති, තස්මා භික්ඛූහිපි අච්ඡින්නචීවරකාදීනං චීවරාදීනි වා දෙන්තෙහි, පරිභුඤ්ජිතබ්බානි අපනෙතබ්බානිපි වත්ථූනි පරිභුඤ්ජන්තෙහි වා, අපනෙන්තෙහි වා, තථාරූපං වා ධම්මිකං කතිකං කරොන්තෙහි තික්ඛත්තුං සාවෙත්වා අපලොකනකම්මං කාතබ්බං, සබ්බඤ්හෙතං කම්මලක්ඛණමෙව පවිසති, ඉති අපලොකනකම්මං පඤ්ච ඨානානි ගච්ඡති.

ඤත්තිකම්මං පන නව ඨානානි ගච්ඡති ඔසාරණං නිස්සාරණං උපොසථං පවාරණං සම්මුතිං දානං පටිග්ගහං පච්චුක්කඩ්ඪනං කම්මලක්ඛණන්ති. තත්ථ ‘‘සුණාතු මෙ, භන්තෙ, සඞ්ඝො, ඉත්ථන්නාමො ඉත්ථන්නාමස්ස ආයස්මතො උපසම්පදාපෙක්ඛො, අනුසිට්ඨො සො මයා, යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, ඉත්ථන්නාමො ආගච්ඡෙය්‍ය, ‘ආගච්ඡාහී’ති වත්තබ්බො’’ති (මහාව. 126) එවං උපසම්පදාපෙක්ඛස්ස ඔසාරණා **ඔසාරණා** නාම. ‘‘සුණන්තු මෙ ආයස්මන්තා, අයං ඉත්ථන්නාමො භික්ඛු ධම්මකථිකො,

ඉමස්ස නෙව සුත්තං ආගච්ඡති, නො සුත්තවිභඞ්ගො, සො අත්ථං අසල්ලක්ඛෙත්වා බ්‍යඤ්ජනච්ඡායාය අත්ථං පටිබාහති, යදායස්මන්තානං පත්තකල්ලං, ඉත්ථන්නාමං භික්ඛුං වුට්ඨාපෙත්වා අවසෙසා ඉමං අධිකරණං වූපසමෙය්‍යාමා''ති එවං උබ්බාහිකවිනිච්ඡයෙ (චූළව. 233) ධම්මකථිකස්ස භික්ඛුනො නිස්සාරණා **නිස්සාරණා** නාම. ''සුණාතු මෙ, භන්තෙ, සඞ්ඝො, අජ්ජුපොසථො...පෙ.... උපොසථං කරෙය්‍යා''ති එවං උපොසථකම්මවසෙන ඨපිතා ඤත්ති **උපොසථො** නාම. ''සුණාතු මෙ, භන්තෙ, සඞ්ඝො, අජ්ජ පවාරණා පන්නරසී, යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, සඞ්ඝො පවාරෙය්‍යා''ති (මහාව. 210) එවං පවාරණාකම්මවසෙන ඨපිතා ඤත්ති **පවාරණා** නාම. ''සුණාතු මෙ, භන්තෙ, සඞ්ඝො, ඉත්ථන්නාමො ඉත්ථන්නාමස්ස උපසම්පදාපෙක්ඛො, යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, අහං ඉත්ථන්නාමං අනුසාසෙය්‍ය''න්ති, ''යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, ඉත්ථන්නාමො ඉත්ථන්නාමං අනුසාසෙය්‍යා''ති (මහාව. 126) එවං අත්තානං වා පරං වා සම්මන්නිතුං ඨපිතා ඤත්ති **සම්මුති** නාම. ''සුණාතු මෙ, භන්තෙ, සඞ්ඝො, ඉමං චීවරං ඉත්ථන්නාමස්ස භික්ඛුනො නිස්සග්ගියං සඞ්ඝස්ස නිස්සට්ඨං, යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, සඞ්ඝො ඉමං චීවරං ඉත්ථන්නාමස්ස භික්ඛුනො දදෙය්‍යා''ති (පාරා. 464) එවං නිස්සට්ඨචීවරපත්තාදීනං දානං **දානං** නාම. ''සුණාතු මෙ, භන්තෙ, සඞ්ඝො, අයං ඉත්ථන්නාමො භික්ඛු ආපත්තිං සරති විවරති උත්තානිං කරොති දෙසෙති, යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, අහං ඉත්ථන්නාමස්ස භික්ඛුනො ආපත්තිං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය''න්ති, තෙන වත්තබ්බො 'පස්සසී'ති, 'ආම, පස්සාමී'ති, ''ආයතිං සංවරෙය්‍යාසී''ති (චූළව. 239) එවං ආපත්තිප්පටිග්ගහො **පටිග්ගහො** නාම. ''සුණන්තු මෙ ආයස්මන්තා ආවාසිකා, යදායස්මන්තානං පත්තකල්ලං, ඉදානි උපොසථං කරෙය්‍යාම, පාතිමොක්ඛං උද්දිසෙය්‍යාම, ආගමෙ කාලෙ පවාරෙය්‍යාමා''ති (මහාව. 240) එවං කතප්පවාරණප්පච්චුක්කඩ්ඪනා **පච්චුක්කඩ්ඪනා** නාම. තිණවත්ථාරකසමථෙ (චූළව. 212) සබ්බසඞ්ගාහිකඤත්ති, එකෙකස්මිං පක්ඛෙ එකෙකා ඤත්ති චාති තිස්සොපි ඤත්තියො **කම්මලක්ඛණං** නාම. ඉති ඤත්තිකම්මං නව ඨානානි ගච්ඡති.

ඤත්තිදුතියකම්මං සත්ත ඨානානි ගච්ඡති ඔසාරණං නිස්සාරණං සම්මුතිං දානං උද්ධාරං දෙසනං කම්මලක්ඛණන්ති. තත්ථ භික්ඛූනං අලාභාය පරිසක්කනාදිකෙහි අට්ඨහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතස්ස උපාසකස්ස සඞ්ඝෙන අසම්භොගකරණත්ථං පත්තනික්කුජ්ජනවසෙන නිස්සාරණා **නිස්සාරණා** නාම. තස්සෙව සම්මාවත්තන්තස්ස පත්තුක්කුජ්ජනවසෙන **ඔසාරණා** ච වෙදිතබ්බා, සා ඛුද්දකක්ඛන්ධකෙ වඩ්ඪලිච්ඡවිවත්ථුස්මිං (චූළව. 265-266) වුත්තා. සීමාසම්මුති තිචීවරෙන අවිප්පවාසසම්මුතිසන්ථතසම්මුතිභත්තුද්දෙසකසෙනාසනග්ගාහාපකභණ්ඩාගාරිකචීවරප්පටිග්ගාහකයාගුභාජකඵලභාජකඛජ්ජභාජකඅප්පමත්තකවිස්සජ්ජකසාටියග්ගාහාපකපත්තග්ගාහාපකආරාමිකපෙසකසාමණෙරපෙසකසම්මු

තීති එතාසං සම්මුතීනං වසෙන **සම්මුති** වෙදිතබ්බා. කඨිනචීවරමතකචීවරදානවසෙන **දානං** වෙදිතබ්බං. කඨිනුද්ධාරවසෙන **උද්ධාරො** වෙදිතබ්බො. කුටිවත්ථුවිහාරවත්ථුදෙසනාවසෙන **දෙසනා** වෙදිතබ්බා. යා පන තිණවත්ථාරකසමථෙ (චූළව. 212 ආදයො) එකස්මිං පක්ඛෙ එකා, එකස්මිං පක්ඛෙ එකාති ද්වෙ ඤත්තිදුතියකම්මවාචා වුත්තා, යා ච මොහාරොපනාදීසු කම්මවාචා (පාචි. 446) වුත්තා, තාසං වසෙන **කම්මලක්ඛණං** වෙදිතබ්බං, ඉති ඤත්තිදුතියකම්මං සත්ත ඨානානි ගච්ඡති.

ඤත්තිචතුත්ථකම්මම්පි සත්තෙව ඨානානි ගච්ඡති ඔසාරණං නිස්සාරණං සම්මුතිං දානං නිග්ගහං සමනුභාසනං කම්මලක්ඛණන්ති. තත්ථ තජ්ජනීයකම්මාදීනං (චූළව. 1 ආදයො) සත්තන්නං කම්මානං වසෙන **නිස්සාරණා,** තෙසංයෙව කම්මානං පටිප්පස්සම්භනවසෙන **ඔසාරණා** ච වෙදිතබ්බා, භික්ඛුනොවාදකසම්මුතිවසෙන (පාචි. 146-147) **සම්මුති,** පරිවාසදාන(චූළව. 102) මානත්තදානවසෙන (චූළව. 105) **දානං,** මූලායපටිකස්සනවසෙන (චූළව. 110) **නිග්ගහො,** උක්ඛිත්තානුවත්තිකා, අට්ඨ යාවතතියකා, අරිට්ඨො (පාචි. 417), චණ්ඩකාළී (පාචි. 709) චාති ඉමෙ තෙ යාවතතියකාති ඉමාසං එකාදසන්නං සමනුභාසනානං වසෙන **සමනුභාසනා,** උපසම්පදාකම්මඅබ්භානකම්මවසෙන **කම්මලක්ඛණං** වෙදිතබ්බං. ඉති ඤත්තිචතුත්ථකම්මං සත්ත ඨානානි ගච්ඡති.

ඉමෙසු පන චතූසු කම්මෙසු අපලොකනකම්මං අපලොකෙත්වාව කාතබ්බං, ඤත්තිකම්මාදිවසෙන න කාතබ්බං. ඤත්තිකම්මම්පි එකං ඤත්තිං ඨපෙත්වාව කාතබ්බං, අපලොකනකම්මාදිවසෙන න කාතබ්බං. ඤත්තිදුතියකම්මං පන අපලොකෙත්වා කාතබ්බම්පි අත්ථි අකාතබ්බම්පි, තත්ථ සීමාසම්මුති සීමාසමූහනනං (මහාව. 139-140, 144 ආදයො) කඨිනචීවරදානං කඨිනුද්ධාරො කුටිවත්ථුදෙසනා විහාරවත්ථුදෙසනාති ඉමානි ඡ කම්මානි ගරුකානි අපලොකෙත්වා කාතුං න වට්ටන්ති, ඤත්තිදුතියකම්මවාචං සාවෙත්වාව කාතබ්බානි. අවසෙසා තෙරස සම්මුතියො සෙනාසනග්ගාහාපකමතකචීවරදානසම්මුතියො චාති එතානි ලහුකම්මානි අපලොකෙත්වාපි කාතුං වට්ටන්ති, ඤත්තිකම්මාදිවසෙන පන න කාතබ්බානෙව. ඤත්තිචතුත්ථකම්මම්පි සකලක්ඛණෙනෙව කාතබ්බං, න සෙසකම්මවසෙන. එවං අත්තනො අත්තනො ලක්ඛණෙනෙව වත්ථුඤත්තිඅනුස්සාවනාසීමාපරිසාසම්පත්තියා කතානි එතානි කම්මානි ධම්මෙන විනයෙන සත්ථුසාසනෙන කතත්තා ධම්මො එතෙසු අත්ථීති **ධම්මිකානි** නාම හොන්ති, ඉති එතෙසං ධම්මිකානං **කම්මානං ඡන්දං දත්වා පච්ඡා ඛීයනධම්මං** ආපජ්ජන්තස්ස වාචාය වාචාය පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ ඛීයනධම්මාපජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, ධම්මකම්මෙ වෙමතිකස්ස, අධම්මකම්මෙ ධම්මකම්මසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං. අධම්මකම්මසඤ්ඤිස්ස, ‘‘අධම්මෙන වා වග්ගෙන වා

නකම්මාරහස්ස වා කම්මං කරොන්තී''ති ඤත්වා ඛීයන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ධම්මකම්මතා, ධම්මකම්මසඤ්ඤිතා, ඡන්දං දත්වා ඛීයනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානෙව, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

කම්මප්පටිබාහනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. ඡන්දංඅදත්වාගමනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ **විනිච්ඡයකථායාති** යාව ආරොචිතං වත්ථු අවිනිච්ඡිතං, ඤත්තිං වා ඨපෙත්වා කම්මවාචා අනිට්ඨාපිතා, තාව විනිච්ඡයකථා **වත්තමානා** නාම හොති. යො භික්ඛු එතස්මිං අන්තරෙ කම්මං කොපෙතුකාමතාය පරිසාය හත්ථපාසං විජහති, තස්ස විජහනෙ දුක්කටං, විජහිතෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ ඡන්දං අදත්වා පක්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, ධම්මකම්මෙ වෙමතිකස්ස, අධම්මකම්මෙ ධම්මකම්මසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං. අධම්මකම්මසඤ්ඤිස්ස පන, යො ච ''සඞ්ඝස්ස භණ්ඩනාදීනි වා භවිස්සන්ති, අධම්මෙන වා වග්ගෙන වා නකම්මාරහස්ස වා කම්මං කරිස්සන්තී''ති (පාචි. 483) ඤත්වා, ගිලානො වා හුත්වා, ගිලානස්ස වා කරණීයෙන, උච්චාරාදීහි වා පීළිතො, න ච කම්මං කොපෙතුකාමො ''පුන පච්චාගමිස්සාමී''ති ගච්ඡති, තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. විනිච්ඡයකථාය වත්තමානතා, ධම්මකම්මතා, ධම්මකම්මසඤ්ඤිතා, සමානසීමායං ඨිතතා, සමානසංවාසකතා, කොපෙතුකාමතාය හත්ථපාසවිජහනන්ති ඉමානෙත්ථ ඡ අඞ්ගානි. සමනුභාසනසමුට්ඨානං, කිරියාකිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

ඡන්දංඅදත්වාගමනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

11. දුබ්බලසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකාදසමෙ **සමග්ගෙන සඞ්ඝෙනාති** සමානසංවාසකෙන සමානසීමායං ඨිතෙන සඞ්ඝෙන සද්ධිං චීවරං දත්වා. **යථාසන්ථුතන්ති** යො යො මිත්තසන්දිට්ඨසම්භත්තවසෙන සන්ථුතො, තස්ස තස්සාති අත්ථො. **පාචිත්තියන්ති** එවං සඞ්ඝෙන සද්ධිං සයමෙව සෙනාසනපඤ්ඤාපනාදිවසෙන සම්මතස්ස භික්ඛුනො චීවරං දත්වා පච්ඡා ඛීයන්තස්ස වාචාය වාචාය පාචිත්තියං.

රාජගහෙ ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ චීවරං දත්වා පච්ඡා ඛීයනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, ධම්මකම්මෙ තිකපාචිත්තියං, චීවරං ඨපෙත්වා අඤ්ඤං විස්සජ්ජියවෙභඞ්ගියං පරික්ඛාරං දත්වා පච්ඡාඛීයන්තස්ස දුක්කටං, **විස්සජ්ජියවෙභඞ්ගියො** නාම ඨපෙත්වා

පඤ්ච ගරුභණ්ඩානි අවසෙසො. රාසිවසෙන හි පඤ්ච ගරුභණ්ඩානි වුත්තානි, තත්ථ ආරාමො ආරාමවත්ථූති එකං, විහාරො විහාරවත්ථූති දුතියං, මඤ්චො පීඨං භිසි බිම්බොහනන්ති තතියං, ලොහකුම්භී ලොහභාණකං ලොහවාරකො ලොහකටාහං වාසි පරසු කුඨාරී කුදාලො නිඛාදනන්ති චතුත්ථං, වල්ලි වෙළු මුඤ්ජං පබ්බජං තිණං මත්තිකා දාරුභණ්ඩං මත්තිකාභණ්ඩන්ති පඤ්චමං. එතානි හි පඤ්ච සඞ්ඝසන්තකානි නෙව සඞ්ඝස්ස, න ගණපුග්ගලානං විස්සජ්ජෙතුං වා විභජිතුං වා වට්ටන්ති, විස්සජ්ජිතවිභත්තානිපි සඞ්ඝිකානෙව හොන්ති. ථාවරෙන පන ථාවරං, ඉතරෙන ච අකප්පියෙන මහග්ඝකප්පියෙන වා ඉතරං සඞ්ඝස්ස උපකාරං සල්ලක්ඛෙත්වා කප්පියපරිවත්තනෙන පරිවත්තෙතුං වට්ටති, වරසෙනාසනාදීනං සංරක්ඛණත්ථං ලාමකානි විස්සජ්ජෙතුං විස්සජ්ජෙත්වා පරිභුඤ්ජිතුඤ්ච වට්ටති. එත්ථ ච පුරිමෙසු තීසු රාසීසු අගරුභණ්ඩං නාම කිඤ්චි නත්ථි, චතුත්ථෙ ලොහකුම්භී අරඤ්ජරසණ්ඨානං ලොහභාණකං ලොහකටාහන්ති ඉමානි තීණි අන්තමසො පසතමත්තඋදකගණ්හනකානිපි ගරුභණ්ඩානි. ලොහවාරකො පන කාළලොහතම්බලොහකංසලොහවට්ටලොහානං යෙන කෙනචි කතො සීහළදීපෙ පාදගණ්හනකො භාජෙතබ්බො, **පාදො** ච නාම මගධනාළියා පඤ්චනාළිමත්තං ගණ්හාති, තතො අතිරෙකං ගරුභණ්ඩං, ඉමානි තාව පාළියං ආගතානි ලොහභාජනානි.

පාළියං පන අනාගතානිපි භිඞ්ගාරපටිග්ගහඋළුඞ්කදබ්බිකටච්ඡුපාති තට්ටකසරකසමුග්ගඅඞ්ගාරකපල්ලධූමකටච්ඡුආදීනි ඛුද්දකානිපි ගරුභණ්ඩානෙව, අයපත්තො අයථාලකං තම්බලොහථාලකන්ති ඉමානි පන භාජනීයානි, කංසලොහවට්ටලොහභාජනවිකති සඞ්ඝිකපරිභොගෙන වා ගිහිවිකටා වා වට්ටති, පුග්ගලිකපරිභොගෙන න වට්ටති. ඨපෙත්වා පන තං භාජනවිකතිං අඤ්ඤස්මිම්පි කප්පියලොහභණ්ඩෙ අඤ්ජනී අඤ්ජනිසලාකා නත්ථුදානං කණ්ණමලහරණී සූචි ඛුද්දකො පිප්ඵලිකො ඛුද්දකං ආරකණ්ටකං කුඤ්චිකා තාළං කත්තරයට්ඨි වෙධකො භින්දිවාලකො යථාතථාසනකතලොහංචිප්පකතලොහභණ්ඩඤ්ච සබ්බං භාජනීයං. ධූමනෙත්තඵාලදීපරුක්ඛදීපකපල්ලිකඔලම්බකදීපඉත්ථිපුරිසතිරච්ඡානරූප කානි පන අඤ්ඤානි වා භිත්තිච්ඡදනකවාටාදීසු උපනෙතබ්බානි, අන්තමසො ලොහඛිලකං උපාදාය සබ්බානිපි ලොහභණ්ඩානි ගරුභණ්ඩානියෙව, අත්තනා ලද්ධානි පරිහරිත්වාපි පුග්ගලිකපරිභොගෙන න පරිභුඤ්ජිතබ්බානි, සඞ්ඝිකපරිභොගෙන වා ගිහිවිකටානි වා වට්ටන්ති, තිපුභණ්ඩෙපි එසෙව නයො. ඛීරපාසාණමයානි තට්ටකසරකාදීනි ගරුභණ්ඩානියෙව.

ඝටකො පන තෙලභාජනං වා පාදග්ගණ්හනකතො අතිරෙකමෙව ගරුභණ්ඩං, සුවණ්ණරජතආරකූටජාතිඵලිකභාජනානි ගිහිවිකටානිපි න වට්ටන්ති. සෙනාසනපරිභොගෙ පන ආමාසම්පි අනාමාසම්පි සබ්බං වට්ටති.

වාසියාදීසු පන යාය වාසියා දන්තකට්ඨච්ඡෙදනඋච්ඡුතච්ඡනමත්තතො අඤ්ඤං මහාකම්මං කාතුං න සක්කා, අයං භාජනීයා. සෙසා යෙන කෙනචි ආකාරෙන කතා ගරුභණ්ඩං, පරසු පන අන්තමසො වෙජ්ජානං සිරාවෙධකොපි ගරුභණ්ඩමෙව, තථා කුඨාරී. යා පන ආවුධසඞ්ඛෙපෙන කතා, අයං අනාමාසා, කුදාලො දණ්ඩබන්ධනිඛාදනං වා අගරුභණ්ඩං නාම නත්ථි. සම්මුඤ්ජනිදණ්ඩඛණනකං පන අදණ්ඩකං ඵලමත්තකමෙව, යං සක්කා සිපාටිකාය පක්ඛිපිත්වා පරිහරිතුං, තං භාජනීයං. සිඛරම්පි නිඛාදනෙනෙව සඞ්ගහිතං, යෙහි මනුස්සෙහි විහාරෙ වාසිආදීනි දින්නානි හොන්ති, තෙ චෙ සඞ්ඝෙ දඞ්ඝෙ වා විලුත්තෙ වා ''දෙථ නො, භන්තෙ, උපක්ඛරෙ, පුන ආහරිස්සාමා''ති වදන්ති, දාතබ්බා. සචෙ හරන්ති, න වාරෙතබ්බා, අනාහරන්තාපි න චොදෙතබ්බා.

කම්මාරතට්ටකාරචුන්දකාරනළකාරමණිකාරපත්තබන්ධකානං අධිකරණිමුට්ඨිසණ්ඩාසතුලාදීනි සබ්බානි ලොහමයානි උපකරණානි සඞ්ඝෙ දින්නකාලතො පට්ඨාය ගරුභණ්ඩානි. තිපුකොට්ටකසුවණ්ණකාරචම්මකාරඋපකරණෙසුපි එසෙව නයො. අයං පන විසෙසො, තිපුකොට්ටකඋපකරණෙසු තිපුච්ඡෙදනකසත්ථකං, සුවණ්ණකාරඋපකරණෙසු සුවණ්ණච්ඡෙදනකසත්ථකං, චම්මකාරඋපකරණෙසු කතපරිකම්මචම්මච්ඡෙදනඛුද්දකසත්ථන්ති ඉමානි භාජනීයානි. න්හාපිතතුන්නකාරඋපකරණෙසුපි ඨපෙත්වා මහාකත්තරිං මහාසණ්ඩාසං මහාපිප්ඵලිකඤ්ච සබ්බං වට්ටති, ඉතරානි ගරුභණ්ඩානි.

වල්ලිආදීසු වෙත්තවල්ලිආදිකා යා කාචි අඩ්ඪබාහුප්පමාණා වල්ලි සඞ්ඝස්ස දින්නා වා තත්ථජාතකා වා රක්ඛිතගොපිතාව ගරුභණ්ඩං, සා සඞ්ඝකම්මෙ ච චෙතියකම්මෙ ච කතෙ සචෙ අතිරෙකා හොති, පුග්ගලිකකම්මෙපි උපනෙතුං වට්ටති, සුත්තමකචිවාකනාළිකෙරහීරචම්මමයා රජ්ජුකා වා යොත්තානි වා වාකෙ ච නාළිකෙරහීරෙ ච වට්ටෙත්වා කතා එකවට්ටා වා ද්විවට්ටා වා සඞ්ඝස්ස සන්තකා ගරුභණ්ඩං. සුත්තං පන අවට්ටෙත්වා දින්නං මකචිවාකනාළිකෙරහීරා ච භාජනීයා. යෙහි පනෙතානි රජ්ජුකාදීනි දින්නානි හොන්ති, තෙ අත්තනො කරණීයෙන හරන්තා න වාරෙතබ්බා.

යො කොචි අට්ඨඞ්ගුලසූචිදණ්ඩකමත්තොපි වෙළු සඞ්ඝස්ස දින්නො වා තත්ථජාතකො වා රක්ඛිතගොපිතො ගරුභණ්ඩං, සොපි සඞ්ඝස්ස කම්මෙ ච චෙතියකම්මෙ ච කතෙ අතිරෙකො පුග්ගලිකකම්මෙ දාතුං වට්ටති. පාදග්ගණ්හනකතෙලනාළි පන කත්තරයට්ඨි උපාහනදණ්ඩකො ඡත්තදණ්ඩො ඡත්තසලාකාති ඉදමෙත්ථ භාජනීයභණ්ඩං, දඞ්ඝගෙහමනුස්සා ගණ්හිත්වා ගච්ඡන්තා න වාරෙතබ්බා.

මුඤ්ජඤ්ච පබ්බජඤ්ච අවසෙසඤ්ච ඡදනතිණං මුට්ඨිප්පමාණම්පි ඡදනතිණසඞ්ඛෙපගතෙසු තාලපණ්ණාදීසු යංකිඤ්චි එකපණ්ණම්පි සඞ්ඝස්ස

දින්නං වා තත්ථජාතකං වා බහිආරාමෙ සඞ්ඝිකෙ තිණවත්ථුස්මිං ජාතකං වා රක්ඛිතගොපිතං ගරුභණ්ඩං, තම්පි සඞ්ඝකම්මෙ ච චෙතියකම්මෙ ච කතෙ අතිරෙකං පුග්ගලිකකම්මෙ දාතුං වට්ටති. දඬ්ඪගෙහමනුස්සා ගහෙත්වා ගච්ඡන්තා න වාරෙතබ්බා, අට්ඨඞ්ගුලප්පමාණොපි රිත්තකපොත්ථකො ගරුභණ්ඩමෙව.

මත්තිකා පකතිමත්තිකා වා හොතු පඤ්චවණ්ණා වා සුධා වා සජ්ජුරසකඞ්ගුට්ඨසිලෙසාදීසු වා යංකිඤ්චි දුල්ලභට්ඨානෙ ආනෙත්වා වා දින්නං තත්ථජාතකං වා රක්ඛිතගොපිතං තාලපක්කමත්තං ගරුභණ්ඩං හොති, තම්පි සඞ්ඝකම්මෙ ච චෙතියකම්මෙ ච කතෙ අතිරෙකං පුග්ගලිකකම්මෙ දාතුං වට්ටති. හිඞ්ගුහිඞ්ගුලකහරිතාලමනොසිලඤ්ජනාදීනි පන භාජනීයානි.

දාරුභණ්ඩෙ යො කොචි වෙළුම්හි වුත්තප්පමාණො දාරුභණ්ඩකො සඞ්ඝස්ස දින්නො වා තත්ථජාතකො වා රක්ඛිතගොපිතො ගරුභණ්ඩං, අපි ච සබ්බාපි දාරුවෙළුචම්මපාසාණාදිවිකති දාරුභණ්ඩෙන සඞ්ගහිතා, තත්ථ මඤ්චපීඨෙහි අසඞ්ගහිතානි ආසන්දිකාදීනි අන්තමසො චොළෙන වා පලාලෙහි වා පණ්ණෙහි වා කතපීඨං උපාදාය සබ්බානි ආසනානි.

වඞ්කඵලකං දීඝඵලකං චීවරධොවනඵලකං ඝට්ටනඵලකං ඝට්ටනමුග්ගරො දන්තකට්ඨච්ඡෙදනගණ්ඨිකා දණ්ඩමුග්ගරො නාවා අම්බණං රජනදොණි උදකපටිච්ඡකො දාරුමයො වා දන්තමයො වා වෙළුමයො වා සපාදකොපි අපාදකොපි සමුග්ගො මඤ්ජූසා පාදග්ගණ්හනකතො අතිරෙකප්පමාණො කරණ්ඩො උදකදොණි උදකකටාහං උළුඞ්කො කටච්ඡුපානීයසරාවං පානීයසඞ්ඛොති එතෙසු යංකිඤ්චි සඞ්ඝෙ දින්නං ගරුභණ්ඩං. සඞ්ඛථාලකං පන භාජනීයං, තථා දාරුමයො උදකතුම්බො.

පාදකඨලිකමණ්ඩලං දාරුමයං වා හොතු චොළපණ්ණාදිමයං වා සබ්බං ගරුභණ්ඩං. ආධාරකො පත්තපිධානං තාලවණ්ටං බීජනී චඞ්කොටකං පච්ඡි යට්ඨිසම්මුඤ්ජනී මුට්ඨිසම්මුඤ්ජනීති එතෙසුපි යංකිඤ්චි ඛුද්දකං වා මහන්තං වා දාරුවෙළුපණ්ණචම්මාදීසු යෙන කෙනචි කතං ගරුභණ්ඩමෙව.

ථම්භතුලාසොපානඵලකාදීසු යංකිඤ්චි දාරුමයං වා පාසාණමයං වා ගෙහසම්භාරූපගං යො කොචි කටසාරකො යංකිඤ්චි භූමත්ථරණං යංකිඤ්චි අකප්පියචම්මං, සබ්බං සඞ්ඝිකං ගරුභණ්ඩං, භූමත්ථරණං කාතුං වට්ටති. එළකචම්මං පන පච්චත්ථරණගතිකං හොති, තම්පි ගරුභණ්ඩමෙව, කප්පියචම්මානි භාජනීයානි, කුරුන්දියං පන සබ්බං මඤ්චප්පමාණං චම්මං ගරුභණ්ඩන්ති වුත්තං.

උදුක්ඛලං මුසලං සුප්පං නිසදං නිසදපොතො පාසාණදොණි පාසාණකටාහං සබ්බං කසිභණ්ඩම්පි ගරුභණ්ඩං, සබ්බං චක්කයුත්තයානං

ගරුභණ්ඩමෙව. මඤ්චපීඨානං පාදා ච අටනියො ච වාසිපරසුආදීනං දණ්ඩා චාති එතෙසු යංකිඤ්චි අනිට්ඨිතං භාජනීයං, තච්ඡිතමට්ඨං පන ගරුභණ්ඩං හොති, අනුඤ්ඤාතවාසියා දණ්ඩො ඡත්තං මුට්ඨිපණ්ණං කත්තරයට්ඨි උපාහනා අරණිසහිතං ධම්මකරණො පාදග්ගණ්හනකතො අනතිරිත්තං ආමලකතුම්බං ආමලකසටො ලාබුකතුම්බං ලාබුකසටො විසාණතුම්බන්ති සබ්බමෙතං භාජනීයං, තතො පරං ගරුභණ්ඩං.

හත්ථිදන්තො වා යංකිඤ්චි විසාණං වා අතච්ඡිතං යථාගතමෙව භාජනීයං, තෙහි කතමඤ්චපීඨපාදාදීසු පුරිමසදිසොව විනිච්ඡයො. තච්ඡිතනිට්ඨිතොපි භිඞ්ගුකරණ්ඩකො අඤ්ජනිකරණ්ඩකො ගණ්ඨිකා විධො අඤ්ජනී අඤ්ජනිසලාකා උදකපුඤ්ඡනීති ඉදං සබ්බං භාජනීයමෙව.

මත්තිකාභණ්ඩෙ සබ්බං මනුස්සානං උපභොගපරිභොගං ඝටපිඨරාදිකුලාලභාජනං, පත්තකටාහං අඞ්ගාරකටාහං ධූමදානකං දීපරුක්ඛකො දීපකපල්ලිකා චයනිට්ඨකා ඡදනිට්ඨකා ථුපිකාති සබ්බං ගරුභණ්ඩං, එතෙසු පන වුත්තනයෙසු ගරුභණ්ඩෙසු යංකිඤ්චි වෙළුආදිං අත්තනො අත්ථාය ගණ්හන්තෙන සමකං වා අතිරෙකං වා ථාවරං කත්වා ගහෙතබ්බං. පාදග්ගණ්හනකතො අනතිරිත්තප්පමාණො පන ඝටකො පත්තො ථාලකං කඤ්චනකො කුණ්ඩිකාති ඉදමෙත්ථ භාජනීයං, යථා ච මත්තිකාභණ්ඩෙ එවං ලොහභණ්ඩෙපි කුණ්ඩිකා භාජනීයකොට්ඨාසමෙව භජති. ඉති යං භාජනීයං විස්සජ්ජනීයම්පි තං එවං විස්සජ්ජියවෙභඞ්ගියසඞ්ඛාතං අඤ්ඤං පරික්ඛාරං දත්වා ඛීයන්තස්ස දුක්කටං, ඉතරං පන දාතුමෙව න වට්ටති. ඉස්සරවතාය දෙන්තො ථුල්ලච්චයං ආපජ්ජති, ථෙය්‍යචිත්තෙන ගණ්හන්තො භණ්ඩං අග්ඝාපෙත්වා කාරෙතබ්බො. යථා ච අඤ්ඤං පරික්ඛාරං දත්වා ඛීයන්තස්ස දුක්කටං, තථා සඞ්ඝෙන අසම්මතස්ස චීවරං වා අඤ්ඤං වා පරික්ඛාරං දත්වා ඛීයන්තස්ස දුක්කටමෙව, අනුපසම්පන්නෙ සබ්බත්ථ තිකදුක්කටං. පකතියා පන ඡන්දාදිවසෙන (පාචි. 488) කරොන්තං දිස්වා “කො අත්ථො තස්ස දින්නෙන, ලද්ධාපි විනිපාතෙස්සති, න සම්මා උපනෙස්සතී”ති ඛීයන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නතා, ධම්මෙන ලද්ධසම්මුතිතා, සඞ්ඝෙන සද්ධිං විකප්පනුපගචීවරදානං, පච්ඡා ඛීයිතුකාමතාය ඛීයනාති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

දුබ්බලසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

12. පරිණාමනසික්ඛාපදවණ්ණනා

ද්වාදසමෙ සබ්බං තිංසකකණ්ඩෙ පරිණාමනසික්ඛාපදෙ වුත්තනයමෙව. අයමෙව හි විසෙසො, තත්ථ අත්තනො පරිණාමිතත්තා නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං, ඉධ පුග්ගලස්ස පරිණාමිතත්තා සුද්ධිකපාචිත්තියන්ති.

පරිණාමනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

සහධම්මිකවග්ගො අට්ඨමො.

9. රතනවග්ගො

1. අන්තෙපුරසික්ඛාපදවණ්ණනා

රතනවග්ගස්ස පඨමෙ **ඛත්තියස්සාති** ඛත්තියජාතිකස්ස, **මුද්ධාභිසිත්තස්සාති** ඛත්තියාභිසෙකෙන මුද්ධනි අභිසිත්තස්ස. අනික්ඛන්තො රාජා ඉතොති අනික්ඛන්තරාජකං, තස්මිං **අනික්ඛන්තරාජකෙ,** සයනිඝරෙති අත්ථො. **රතනං** වුච්චති මහෙසී, **නිග්ගතන්ති** නික්ඛන්තං, අනිග්ගතං රතනං ඉතොති අනිග්ගතරතනකං, තස්මිං **අනිග්ගතරතනකෙ,** සයනිඝරෙති අත්ථො. **ඉන්දඛීලං අතික්කමෙය්‍යාති** එත්ථ අත්තනො ආගතභාවං අජානාපෙත්වා සයනිඝරස්ස උම්මාරං පඨමං පාදං අතික්කාමෙන්තස්ස දුක්කටං, දුතියං පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ආයස්මන්තං ආනන්දං ආරබ්භ රඤ්ඤො අන්තෙපුරප්පවිසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, පටිසංවිදිතෙ අප්පටිසංවිදිතසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං. පටිසංවිදිතසඤ්ඤිස්ස, න ඛත්තියස්ස වා, න ඛත්තියාභිසෙකෙන අභිසිත්තස්ස වා, උභොසු වා, උභින්නං වා අඤ්ඤතරස්මිං නික්ඛන්තෙ සයනිඝරං පවිසන්තස්ස, අසයනිඝරෙ, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ඛත්තියතා, අභිසිත්තතා, උභින්නම්පි සයනිඝරතො අනික්ඛන්තතා, අප්පටිසංවිදිතතා, ඉන්දඛීලාතික්කමොති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමකඨිනසදිසානි, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

අන්තෙපුරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. රතනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ **රතනන්ති** මුත්තාදිදසවිධං. **රතනසම්මතන්ති** යංකිඤ්චි මනුස්සානං උපභොගපරිභොගං. **අජ්ඣාරාමෙ වාති** පරික්ඛිත්තස්ස අන්තොපරික්ඛෙපෙ අපරික්ඛිත්තස්ස ද්වින්නං ලෙඩ්ඩුපාතානං අන්තො. **අජ්ඣාවසථෙති** පරික්ඛිත්තස්ස අන්තොපරික්ඛෙපෙ, අපරික්ඛිත්තස්ස මුසලපාතබ්භන්තරෙ. අයං පනෙත්ථ විනිච්ඡයො – ජාතරූපරජතං අත්තනො අත්ථාය උග්ගණ්හන්තස්ස වා උග්ගණ්හාපෙන්තස්ස වා නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. සඞ්ඝගණපුග්ගලචෙතියනවකම්මානං අත්ථාය දුක්කටං, අවසෙසෙ මුත්තාදිරතනෙ සබ්බෙසම්පි අත්ථාය දුක්කටමෙව. කප්පියවත්ථුං වා අකප්පියවත්ථුං වා අන්තමසො මාතුසන්තකම්පි භණ්ඩාගාරිකසීසෙන පටිසාමෙන්තස්ස පාචිත්තියං, තාදිසං පන අත්තනො සන්තකං කත්වා පටිසාමෙතුං වට්ටති. ‘‘ඉදං පටිසාමෙථා’’ති වුත්තෙ පන ‘‘න වට්ටතී’’ති

පටික්ඛිපිතබ්බං. සචෙ කුපිතා පාතෙත්වා ගච්ඡන්ති, පලිබොධො නාම හොති, පටිසාමෙතබ්බං. විහාරෙ කම්මං කරොන්තා වඩ්ඪකීආදයො වා රාජවල්ලභා වා ''යංකිඤ්චි උපකරණං වා සයනභණ්ඩං වා පටිසාමෙත්වා දෙථා''ති වදන්ති, ඡන්දෙනපි භයෙනපි න කාතබ්බමෙව, ගුත්තට්ඨානං පන දස්සෙතුං වට්ටති.

අජ්ඣාරාමඅජ්ඣාවසථෙසුපි යාදිසෙ ඨානෙ ''භික්ඛූහි වා සාමණෙරෙහි වා ගහිතං භවිස්සතී''ති ආසඞ්කා උප්පජ්ජති, තාදිසෙයෙව ඨානෙ උග්ගහෙත්වා වා උග්ගහාපෙත්වා වා සඤ්ඤාණං කත්වා නික්ඛිපිතබ්බං, ''යස්ස භණ්ඩං නට්ඨං, සො ආගච්ඡතූ''ති ච ආචික්ඛිතබ්බං. අථ යො ආගච්ඡති, සො ''කීදිසං තෙ භණ්ඩං නට්ඨ''න්ති පුච්ඡිතබ්බො, සචෙ සඤ්ඤාණෙන සම්පාදෙති, දාතබ්බං. නො චෙ, 'විචිනාහී'ති වත්තබ්බො. තම්හා ආවාසා පක්කමන්තෙන පතිරූපානං භික්ඛූනං හත්ථෙ, තෙසු අසති පතිරූපානං ගහපතිකානං හත්ථෙ නික්ඛිපිත්වා පක්කමිතබ්බං. යො පන නෙව පක්කමති, න සාමිකං පස්සති, තෙන ථාවරං සෙනාසනං වා චෙතියං වා පොක්ඛරණිං වා කාරෙතබ්බො. සචෙ දීඝස්ස අද්ධුනො අච්චයෙන සාමිකො ආගච්ඡති, තං දස්සෙත්වා 'අනුමොදාහී'ති වත්තබ්බො. සචෙ නානුමොදති, ''දෙහි මෙ ධන''න්ති චොදෙති, සමාදපෙත්වා දාතබ්බං.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ රතනඋග්ගණ්හනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ''අඤ්ඤත්‍ර අජ්ඣාරාමා වා, අජ්ඣාවසථා වා''ති අයමෙත්ථ දුවිධා අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, අනුඤ්ඤාතට්ඨානෙ අනාදරියෙන උග්ගහෙත්වා අනික්ඛිපන්තස්ස දුක්කටං. අනුඤ්ඤාතට්ඨානෙ ගහෙත්වා නික්ඛිපන්තස්ස, යං හොති ආමාසං රතනසම්මතං, තං විස්සාසං වා තාවකාලිකං වා උග්ගණ්හන්තස්ස, පංසුකූලසඤ්ඤාය ගණ්හතො, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අනනුඤ්ඤාතකරණං, පරසන්තකතා, විස්සාසග්ගාහපංසුකූලසඤ්ඤානං අභාවො, උග්ගහණං වා උග්ගහාපනං වාති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි සඤ්චරිත්තසදිසානීති.

රතනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. විකාලගාමප්පවෙසනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **සන්තං භික්ඛුං අනාපුච්ඡාති** ඉදං චාරිත්තෙ වුත්තනයමෙව. **විකාලෙති** මජ්ඣන්හිකාතික්කමතො පට්ඨාය අන්තොඅරුණෙ, එතස්මිං අන්තරෙ ''විකාලෙ ගාමප්පවෙසනං ආපුච්ඡාමී''ති වා, ''ගාමං පවිසිස්සාමී''ති වා අනාපුච්ඡිත්වා අසති තථාරූපෙ අච්චායිකෙ කරණීයෙ පරික්ඛිත්තස්ස ගාමස්ස පරික්ඛෙපං අතික්කමන්තස්ස, අපරික්ඛිත්තස්ස උපචාරං ඔක්කමන්තස්ස පඨමපාදෙ දුක්කටං, දුතියපාදෙ පාචිත්තියං. සචෙපි සම්බහුලා කෙනචි කම්මෙන ගාමං පවිසන්ති, සබ්බෙහි අඤ්ඤමඤ්ඤං ආපුච්ඡිතබ්බං. ''තස්මිං ගාමෙ තං කම්මං න සම්පජ්ජතී''ති අඤ්ඤං ගාමං

ගච්ඡන්තානං පුන ආපුච්ඡනකිච්චං නත්ථි. සචෙ පන උස්සාහං පටිප්පස්සම්භෙත්වා විහාරං ගච්ඡන්තා අන්තරා අඤ්ඤං ගාමං පවිසිතුකාමා හොන්ති, ආපුච්ඡිතබ්බමෙව. කුලඝරෙ වා ආසනසාලායං වා භත්තකිච්චං කත්වා තෙලභික්ඛාය වා සප්පිභික්ඛාය වා චරිතුකාමෙන සචෙ පස්සෙ භික්ඛු අත්ථි, ආපුච්ඡිතබ්බො, අසන්තෙ 'නත්ථී'ති ගන්තබ්බං. වීථිං ඔතරිත්වා පන භික්ඛුං දිස්වාපි ආපුච්ඡනකිච්චං නත්ථි. යො පන ගාමමජ්ඣෙන මග්ගො හොති, සචෙ තෙන ගච්ඡන්තස්ස ''තෙලාදීනං අත්ථාය චරිස්සාමී''ති චිත්තං උප්පජ්ජති, පස්සෙ භික්ඛුං දිස්වා ආපුච්ඡිතබ්බං. මග්ගා අනොක්කම්ම චරන්තස්ස පන ආපුච්ඡනකිච්චං නත්ථි, ඔක්කමන්තස්ස වුත්තනයෙනෙව පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ විකාලෙ ගාමප්පවෙසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ''සන්තං භික්ඛු''න්ති ච ''අනාපුච්ඡා''ති ච ''අඤ්ඤත්‍ර තථාරූපා අච්චායිකා කරණීයා''ති ච ඉමා පනෙත්ථ තිස්සො අනුපඤ්ඤත්තියො, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, කාලෙ විකාලසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං. කාලසඤ්ඤිනො පන, යො ච අච්චායිකෙ වා කරණීයෙ, සන්තං වා ආපුච්ඡිත්වා, අසන්තං වා අනාපුච්ඡිත්වා පවිසති, අන්තරාරාමභික්ඛුනුපස්සයතිත්ථියසෙය්‍යාපටික්කමනෙසු වා අඤ්ඤතරං ගච්ඡති, තස්ස, ගාමෙන මග්ගො හොති, තෙන ගච්ඡතො, ආපදාසු, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සන්තං භික්ඛුං අනාපුච්ඡතා, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවො, විකාලෙ ගාමප්පවිසනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි කඨිනසදිසානෙව, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

විකාලගාමප්පවෙසනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. සූචිඝරසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ භෙදනමෙව භෙදනකං, තං අස්ස අත්ථීති **භෙදනකං**. තස්මා එවරූපෙ සූචිඝරෙ කරණකාරාපනෙසු දුක්කටං, පටිලාභෙන පන තං භින්දිත්වා පාචිත්තියං දෙසෙතබ්බං.

සක්කෙසු සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ බහුසූචිඝරවිඤ්ඤාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, අත්තනා විප්පකතං අත්තනා වා, පරෙහි වා, පරෙහි විප්පකතම්පි අත්තනා වා, පරෙහි වා පරියොසාපෙත්වා ලභන්තස්ස චතුක්කපාචිත්තියං. අඤ්ඤස්සත්ථාය කරණකාරාපනෙසු, අඤ්ඤෙන කතං පටිලභිත්වා පරිභුඤ්ජනෙ දුක්කටං. ගණ්ඨිකෙ අරණිකෙ විධෙ අඤ්ජනියා අඤ්ජනිසලාකාය වාසිජටෙ උදකපුඤ්ඡනියාති එතෙසු යංකිඤ්චි අට්ඨිආදීහි කරොන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සූචිඝරතා, අට්ඨිමයාදිතා, අත්තනො අත්ථාය කරණං වා කාරාපෙත්වා වා පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි සඤ්චරිත්තසදිසානීති.

සූචිඝරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. මඤ්චපීඨසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ **මඤ්ච**න්ති මසාරකාදීසු අඤ්ඤතරං. **පීඨ**ම්පි තාදිසමෙව, තං පන මඤ්චො විය අතිදීඝං, ආසන්දිකො විය ච සමං චතුරස්සං න හොති. **ඡෙදනකං** ඡෙදනකසදිසමෙව.

සාවත්ථියං උපනන්දං ආරබ්භ උච්චෙ මඤ්චෙ සයනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, පමාණිකං කරොන්තස්ස, පමාණාතික්කන්තං ලභිත්වා ඡින්දිත්වා යථා පමාණමෙව උපරි දිස්සති, එවං නිඛණිත්වා වා, උත්තානං වා කත්වා, අට්ටකං වා බන්ධිත්වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පමාණාතික්කන්තමඤ්චපීඨතා, අත්තනො අත්ථාය කරණං වා කාරාපෙත්වා වා පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සෙසං සබ්බං සූචිඝරසික්ඛාපදසදිසමෙවාති.

මඤ්චපීඨසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. තූලොනද්ධසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ තූලං ඔනද්ධමෙත්ථාති **තූලොනද්ධං,** චිමිලිකං පත්ථරිත්වා තූලං පක්ඛිපිත්වා උපරි චිමිලිකාය ඔනද්ධන්ති වුත්තං හොති. **උද්දාලනකං** ඡෙදනකසදිසමෙව.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ තූලොනද්ධකාරාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ආයොගෙ කායබන්ධනෙ අංසබද්ධකෙ පත්තත්ථවිකාය පරිස්සාවනෙ බිම්බොහනෙ, අඤ්ඤෙන කතං තූලොනද්ධං පටිලභිත්වා උද්දාලෙත්වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. **බිම්බොහන**ඤ්චෙත්ථ සීසප්පමාණමෙව වට්ටති, සීසප්පමාණං නාම යස්ස විත්ථාරතො තීසු කොණෙසු ද්වින්නං අන්තරං විදත්ථිචතුරඞ්ගුලං හොති, මජ්ඣෙ මුට්ඨිරතනං, දීඝතො දියඩ්ඪරතනං වා ද්විරතනං වා. තූලොනද්ධමඤ්චපීඨතා, අත්තනො අත්ථාය කරණං වා කාරාපෙත්වා වා පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සෙසං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

තූලොනද්ධසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. නිසීදනසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ **නිසීදන**න්ති සන්ථතසදිසං සන්ථරිත්වා එකස්මිං අන්තෙ සුගතවිදත්ථියා විදත්ථිප්පමාණං ද්වීසු ඨානෙසු ඵාලෙත්වා කතාහි තීහි දසාහි යුත්තස්ස පරික්ඛාරස්සෙතං නාමං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ අප්පමාණිකානි නිසීදනානි ධාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ‘‘දසා විදත්ථී’’ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, පමාණිකං වා ඌනකං වා කරොන්තස්ස, අඤ්ඤෙන කතං පමාණාතික්කන්තං පටිලභිත්වා ඡින්දිත්වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස, විතානාදීසු යංකිඤ්චි කරොන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. නිසීදනස්ස පමාණාතික්කන්තතා, අත්තනො අත්ථාය කරණං වා කාරාපෙත්වා වා පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සෙසං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

නිසීදනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ **කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදින්ති** අධොනාභිඋබ්භජාණුමණ්ඩලං කණ්ඩුපීළකඅස්සාවථුල්ලකච්ඡාබාධානං පටිච්ඡාදනත්ථං අනුඤ්ඤාතං චීවරං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ අප්පමාණිකායො කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදිකායො ධාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සෙසං නිසීදනෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. වස්සිකසාටිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ අප්පමාණිකායො වස්සිකසාටිකායො ධාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසමෙත්ථ යං වත්තබ්බං, තං නිසීදනෙ වුත්තනයමෙවාති.

වස්සිකසාටිකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. නන්දසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ සාවත්ථියං ආයස්මන්තං නන්දං ආරබ්භ සුගතචීවරප්පමාණං චීවරං ධාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සෙසං නිසීදනෙ වුත්තනයමෙවාති.

නන්දසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

රතනවග්ගො නවමො.

කඞ්ඛාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

සුද්ධපාචිත්තියවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පාටිදෙසනීයකණ්ඩො

1. පඨමපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා

පාටිදෙසනීයෙසු පඨමෙ **අන්තරඝරං පවිට්ඨායා**ති වචනතො සචෙ තස්සා අන්තරාරාමාදීසු ඨත්වාපි දදමානාය හත්ථතො සයං රථියාබ්‍යූහසිඞ්ඝාටකඝරානං අඤ්ඤතරස්මිං ඨිතොපි ගණ්හාති, දොසො නත්ථි. තස්සා පන රථියාදීසු ඨත්වා දදමානාය, රථියාදීසු වා, අන්තරාරාමාදීසු වා ඨත්වාපි යංකිඤ්චි ආමිසං අජ්ඣොහරණත්ථාය ගණ්හතො පටිග්ගහණෙ දුක්කටං, අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ පාටිදෙසනීයං. තස්ස දෙසෙතබ්බාකාරො **ගාරය්හං ආවුසො**තිආදිනා නයෙන සික්ඛාපදෙ දස්සිතොයෙව.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා අන්තරඝරං පවිට්ඨාය හත්ථතො ආමිසං පටිග්ගහණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, යථා චෙතං, තථා සෙසානිපි, තිකපාටිදෙසනීයං, යාමකාලිකාදීසු පටිග්ගහණෙපි අජ්ඣොහරණෙපි දුක්කටං, එකතොඋපසම්පන්නාය යාවකාලිකෙපි තථෙව, ඤාතිකාය අඤ්ඤාතිකසඤ්ඤිවෙමතිකානම්පි එසෙව නයො. ඤාතිකසඤ්ඤිනො පන, ඤාතිකාය වා දාපෙන්තියා, උපනික්ඛිපිත්වා වා දදමානාය, යා ච අන්තරාරාමභික්ඛුනුපස්සයතිත්ථියසෙය්‍යාපටික්කමනෙසු ඨත්වා ගාමතො බහි නීහරිත්වා, යාමකාලිකාදීනි වා ‘‘සති පච්චයෙ පරිභුඤ්ජා’’ති දෙති, තස්ස, සික්ඛමානසාමණෙරීනඤ්ච හත්ථතො ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පරිපුණ්ණූපසම්පන්නතා, අඤ්ඤාතිකතා, අන්තරඝරෙ ඨිතාය හත්ථතො සහත්ථා පටිග්ගහණං, යාවකාලිකතා, අජ්ඣොහරණන්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානීති.

පඨමපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. දුතියපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ **ඉධ සුදන්**තිආදි වොසාසනාකාරදස්සනං. **අපසක්ක තාව භගිනී**තිආදි අපසාදෙතබ්බාකාරදස්සනං. තත්‍රායං විනිච්ඡයො – එකෙනාපි භික්ඛුනා අනපසාදිතෙ අජ්ඣොහරණත්ථාය ආමිසං ගණ්හන්තානං පටිග්ගහණෙ දුක්කටං, අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ පාටිදෙසනීයන්ති.

රාජගහෙ ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ භික්ඛුනියා වොසාසන්තියා නනිවාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාටිදෙසනීයං, එකතොඋපසම්පන්නාය වොසාසන්තියා නනිවාරෙන්තස්ස දුක්කටං, තථා අනුපසම්පන්නාය උපසම්පන්නසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස ච. අනුපසම්පන්නසඤ්ඤිනො, පන යො ච අත්තනො වා භත්තං දාපෙන්තියා, අඤ්ඤෙසං වා භත්තං දෙන්තියා, යං වා න දින්නං, තං දාපෙන්තියා, යත්ථ

වා න දින්නං, තත්ථ, සබ්බෙසං වා සමකං දාපෙන්තියා, සික්ඛමානාය වා සාමණෙරියා වා වොසාසන්තියා පටිග්ගහෙත්වා භුඤ්ජති, තස්ස, පඤ්ච භොජනානි ඨපෙත්වා සබ්බත්ථ, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පරිපුණ්ණූපසම්පන්නතා, පඤ්චභොජනතා, අන්තරඝරෙ අනුඤ්ඤාතපකාරතො අඤ්ඤථා වොසාසනා, අනිවාරණා, අජ්ඣොහරණන්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි කඨිනසදිසානීති.

දුතියපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. තතියපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **සෙක්ඛසම්මතානීති** ලද්ධසෙක්ඛසම්මුතිකානි. **පුබ්බෙ අනිමන්තිතොති** ඝරූපචාරොක්කමනතො පඨමතරං උපචාරං අනොක්කමන්තෙයෙව පුබ්බෙ අනිමන්තිතො. **අගිලානො** නාම යො සක්කොති පිණ්ඩාය චරිතුං. **පාටිදෙසනීයන්ති** ඝරූපචාරං ඔක්කමිත්වා ආමිසං ගණ්හන්තස්ස පටිග්ගහණෙ තාව දුක්කටං, තං ගහෙත්වා යත්ථකත්ථචි භුඤ්ජන්තස්ස අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ පාටිදෙසනීයන්ති.

සාවත්ථියං සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ න මත්තං ජානිත්වා පටිග්ගහණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ''පුබ්බෙ අනිමන්තිතො, අගිලානො''ති ඉමා පනෙත්ථ ද්වෙ අනුපඤ්ඤත්තියො, තිකපාටිදෙසනීයං, යාමකාලිකාදීසු පටිග්ගහණෙපි අජ්ඣොහාරෙපි දුක්කටං, තථා අසෙක්ඛසම්මතෙ සෙක්ඛසම්මතසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස ච. අසෙක්ඛසම්මතසඤ්ඤිනො, පන යො ච පුබ්බෙ නිමන්තිතො වා ගිලානො වා අඤ්ඤස්ස වා තෙසං ඝරෙ පඤ්ඤත්තං භික්ඛං ගණ්හාති, යස්ස ච ඝරතො නීහරිත්වා, ආසනසාලාදීසු වා භික්ඛුං අදිස්වා පඨමංයෙව නීහරිත්වා, ද්වාරමූලෙ වා ඨපිතං දෙන්ති, තස්ස තං භුඤ්ජන්තස්ස, නිච්චභත්තකෙ, සලාකභත්තෙ, පක්ඛිකෙ, උපොසථිකෙ, පාටිපදිකෙ, යාමකාලිකාදිං ''සති පච්චයෙ පරිභුඤ්ජා''ති දින්නං පරිභුඤ්ජන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සෙක්ඛසම්මතතා, පුබ්බෙ අනිමන්තිතතා, අගිලානතා, ඝරූපචාරොක්කමනං, ඨපෙත්වා නිච්චභත්තකාදීනි අඤ්ඤං ආමිසං ගහෙත්වා භුඤ්ජනන්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානීති.

තතියපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. චතුත්ථපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ **යානි ඛො පන තානි ආරඤ්ඤකානීති**ආදි චීවරවිප්පවාසසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. **පුබ්බෙ අප්පටිසංවිදිතන්ති** එත්ථ යං ඉත්ථියා වා පුරිසෙන වා ගහට්ඨෙන වා පබ්බජිතෙන වා ආරාමං වා ආරාමූපචාරං වා පවිසිත්වා ''ඉත්ථන්නාමස්ස, භන්තෙ, කුලස්ස ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා ආහරියිස්සතී''ති (පාචි. 573)

ආරොචිතං, තං පච්ඡා යථාආරොචිතමෙව වා ආහරියතු, තස්ස පරිවාරං කත්වා අඤ්ඤං වා තෙන සද්ධිං බහුකම්පි, ‘‘ඉත්ථන්නාමං කුලං පටිසංවිදිතං කත්වා ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා ගහෙත්වා ගච්ඡතී’’ති සුත්වා අඤ්ඤානි වා කුලානි තෙහි සද්ධිං ආහරන්තු, තං සබ්බං **පටිසංවිදිතං** නාම. යං පන එවං අනාරොචිතං අනාහටඤ්ච, තං **අප්පටිසංවිදිතං** නාම. **අගිලානො** නාම යො සක්කොති පිණ්ඩාය ගන්තුං. **පාටිදෙසනීය**න්ති එවරූපං අන්තමසො ආරාමමජ්ඣෙන ගච්ඡන්තෙහි අද්ධිකෙහි දින්නම්පි ආරාමෙ වා ආරාමූපචාරෙ වා පටිග්ගහෙත්වා අජ්ඣොහරන්තස්ස පටිග්ගහණෙ දුක්කටං, අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ පාටිදෙසනීයන්ති.

සක්කෙසු සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ ආරාමෙ චොරෙ පටිවසන්තෙ අනාරොචනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ‘‘අගිලානො’’ති අයමෙත්ථ එකා අනුපඤ්ඤත්ති, තිකපාටිදෙසනීයං, යාමකාලිකාදීසු ආහාරත්ථාය පටිග්ගහණෙපි අජ්ඣොහාරෙපි දුක්කටමෙව, තථා පටිසංවිදිතෙ අප්පටිසංවිදිතසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස ච, පටිසංවිදිතසඤ්ඤිනො, පන ගිලානස්ස, යො ච පටිසංවිදිතං කත්වා ආහටං වා ගිලානාවසෙසකං වා බහාරාමෙ වා පටිග්ගහිතං, තත්ථජාතකමෙව වා මූලඵලාදිං, යාමකාලිකාදීසු වා යංකිඤ්චි ‘‘සති පච්චයෙ පරිභුඤ්ජා’’ති ලද්ධං පරිභුඤ්ජන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. යථාවුත්තආරඤ්ඤකසෙනාසනතා, යාවකාලිකස්ස අතත්ථජාතකතා, අගිලානතා, අගිලානාවසෙසකතා, අප්පටිසංවිදිතතා, අජ්ඣාරාමෙ පටිග්ගහණං, අජ්ඣොහරණන්ති ඉමානෙත්ථ සත්ත අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි කඨිනසදිසානෙව, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

චතුත්ථපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

කඞ්ඛාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

පාටිදෙසනීයවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

සෙඛියකණ්ඩො

1. පරිමණ්ඩලසික්ඛාපදවණ්ණනා

සෙඛියෙසු පඨමෙ **පරිමණ්ඩලන්ති** සමන්තතො මණ්ඩලං. **සික්ඛා කරණීයාති** ''එවං නිවාසෙස්සාමී''ති ආරාමෙපි අන්තරඝරෙපි සබ්බත්ථ සික්ඛා කාතබ්බා, එත්ථ ච යස්මා වත්තක්ඛන්ධකෙ වුත්තවත්තානිපි සික්ඛිතබ්බත්තා සෙඛියානෙව හොන්ති, තස්මා පාරාජිකාදීසු විය පරිච්ඡෙදො න කතො. චාරිත්තවිනයදස්සනත්ථඤ්ච ''යො පන භික්ඛු ඔලම්බෙන්තො නිවාසෙය්‍ය, දුක්කට''න්ති එවං ආපත්තිනාමෙන අවත්වා ''සික්ඛා කරණීයා''ති එවං සබ්බසික්ඛාපදෙසු පාළි ආරොපිතා, පදභාජනෙ (පාචි. 576) පන ''ආපත්ති දුක්කටස්සා''ති වුත්තත්තා සබ්බත්ථ අනාදරියකරණෙ දුක්කටං වෙදිතබ්බං.

ඉදානි **පරිමණ්ඩලන්ති** එත්ථ නාභිමණ්ඩලං පටිච්ඡාදෙත්වා ජාණුමණ්ඩලස්ස හෙට්ඨා ජඞ්ඝට්ඨිකතො පට්ඨාය අට්ඨඞ්ගුලමත්තං නිවාසනං ඔතාරෙත්වා නිවාසෙන්තෙන පරිමණ්ඩලං නිවත්ථං නාම හොති, එවං අනිවාසෙත්වා අනාදරියෙන පුරතො වා පච්ඡතො වා ඔලම්බෙත්වා නිවාසෙන්තස්ස දුක්කටං. න කෙවලඤ්ච තස්සෙව, යෙ චඤ්ඤෙ ''තෙන ඛො පන සමයෙන ඡබ්බග්ගියා ගිහිනිවත්ථං නිවාසෙන්ති, හත්ථිසොණ්ඩකං මච්ඡවාලකං චතුක්කණ්ණකං තාලවණ්ටකං සතවලිකං නිවාසෙන්ති, සංවෙල්ලියං නිවාසෙන්තී''ති ඛන්ධකෙ (චූළව. 280) නිවාසනදොසා වුත්තා, තථා නිවාසෙන්තස්සපි දුක්කටමෙව.

තත්ථ **හත්ථිසොණ්ඩකං** නාම නාභිමූලතො හත්ථිසොණ්ඩසණ්ඨානං ඔලම්බකං කත්වා නිවත්ථං චොළිකඉත්ථීනං නිවාසනං විය. **මච්ඡවාලකං** නාම එකතොදසන්තං එකතො පාසන්තං ඔලම්බෙත්වා නිවත්ථං. **චතුක්කණ්ණකං** නාම උපරි ද්වෙ, හෙට්ඨතො ද්වෙති එවං චත්තාරො කණ්ණෙ දස්සෙත්වා නිවත්ථං. **තාලවණ්ටකං** නාම තාලවණ්ටාකාරෙන සාටකං ඔලම්බෙත්වා නිවත්ථං. **සතවලිකං** නාම දීඝසාටකං අනෙකක්ඛත්තුං ඔභුජිත්වා ඔවට්ටිකං කරොන්තෙන නිවත්ථං, වාමදක්ඛිණපස්සෙසු වා නිරන්තරං වලියො දස්සෙත්වා නිවත්ථං. සචෙ පන ජාණුතො පට්ඨාය එකා වා ද්වෙ වා වලියො පඤ්ඤායන්ති, වට්ටති. **සංවෙල්ලියන්ති** මල්ලකම්මකාරාදීහි විය කච්ඡං බන්ධිත්වා නිවත්ථං. එවං නිවාසෙතුං ගිලානස්සාපි මග්ගප්පටිපන්නස්සාපි න වට්ටති. යම්පි මග්ගං ගච්ඡන්තා එකං වා ද්වෙ වා කණ්ණෙ උක්ඛිපිත්වා අන්තරවාසකස්ස උපරි ලග්ගෙන්ති, අන්තො වා එකං කාසාවං තථා නිවාසෙත්වා බහි අපරං නිවාසෙන්ති, සබ්බං න වට්ටති.

ගිලානො පන අන්තොකාසාවස්ස ඔවට්ටිකං දස්සෙත්වා අපරං උපරි නිවාසෙතුං ලභති, අගිලානෙන ද්වෙ නිවාසෙන්තෙන සගුණං කත්වා නිවාසෙතබ්බානි. ඉති ඉමං ඛන්ධකෙ පටික්ඛිත්තඤ්ච ඔලම්බකඤ්ච සබ්බං

විවජ්ජෙත්වා වුත්තලක්ඛණසම්පන්නං නිබ්බිකාරං පරිමණ්ඩලං නිවාසෙතබ්බං, තථා අනිවාසෙත්වා යංකිඤ්චි විකාරං කරොන්තස්ස දුක්කටං.

''නිදානං පුග්ගලං වත්ථු''න්තිආදිකෙ (කඞ්ඛා. අට්ඨ. පඨමපාරාජිකවණ්ණනා) පන විනිච්ඡයෙ සුරුසුරුකාරකං කොසම්බියං පඤ්ඤත්තං, සාමිසෙන හත්ථෙන පානීයථාලකසසිත්ථකපත්තධොවනපටිසංයුත්තද්වයං භග්ගෙසු සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ, සෙසානි සබ්බානෙව සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ ඔලම්බෙත්වා නිවාසනාදිවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තානි. සූපොදනවිඤ්ඤත්තියං ධම්මදෙසනාදීසු ච ගිලානවසෙන එකා අනුපඤ්ඤත්ති, සබ්බානි සාධාරණපඤ්ඤත්තියො, අනාණත්තිකානි, සබ්බෙසු දුක්කටමෙව, අඤ්ඤො ආපත්තිභෙදො නත්ථි, විපත්තිවිචාරණා වුත්තායෙව, සමුට්ඨානාදීනි සබ්බෙසං අවසානෙ දස්සයිස්සාම. අනාපත්තිමත්තං පන අඞ්ගඤ්ච සබ්බත්ථ වත්තබ්බං, තයිදං වුච්චති. ඉමස්මිං තාව සික්ඛාපදෙ අසඤ්චිච්ච, අස්සතියා, අජානන්තස්ස, ගිලානස්ස, ආපදාසු, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති.

තත්ථ **අසඤ්චිච්චාති** ''අපරිමණ්ඩලං නිවාසෙස්සාමී''ති එවං අසඤ්චිච්ච, අථ ඛො ''පරිමණ්ඩලංයෙව නිවාසෙස්සාමී''ති විරජ්ඣිත්වා අපරිමණ්ඩලං නිවාසෙන්තස්ස අනාපත්ති. **අස්සතියාති** අඤ්ඤාවිහිතස්සාපි තථා නිවාසෙන්තස්ස අනාපත්ති. **අජානන්තස්සාති** පරිමණ්ඩලං නිවාසෙතුං අජානන්තස්ස අනාපත්ති, අපිච නිවාසනවත්තං උග්ගහෙතබ්බං. යො පන සුක්ඛජඞ්ඝො වා හොති මහාපිණ්ඩිකමංසො වා, තස්ස සාරුප්පත්ථාය අට්ඨඞ්ගුලාධිකම්පි ඔතාරෙත්වා නිවාසෙතුං වට්ටති. **ගිලානස්සාති** යස්ස ජඞ්ඝාය වා පාදෙ වා වණො හොති, තස්ස උක්ඛිපිත්වා වා ඔතාරෙත්වා වා නිවාසෙතුං වට්ටති. **ආපදාසූති** වාළා වා චොරා වා අනුබන්ධන්ති, එවරූපාසු ආපදාසු අනාපත්ති. **උම්මත්තකා**දයො වුත්තනයා එව. අනාදරියං, අනාපත්තිකාරණාභාවො, අපරිමණ්ඩලනිවාසනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. යථා චෙත්ථ, එවං සබ්බත්ථ පුරිමානි ද්වෙ තත්ථ තත්ථ වුත්තපපටිපක්ඛකරණඤ්චාති තීණියෙව හොන්ති, තස්මා ඉතො පරං තානිපි අවත්වා අනාපත්තිමත්තමෙව වක්ඛාමාති.

2. දුතියපරිමණ්ඩලසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ ''න, භික්ඛවෙ, ගිහිපාරුතං පාරුපිතබ්බ''න්ති (චූළව. 280) එවං පටික්ඛිත්තං ගිහිපාරුතං අපාරුපිත්වා උභො කණ්ණෙ සමං කත්වා පාරුපනං **පරිමණ්ඩලපාරුපනං** නාම, තත්ථ යංකිඤ්චි සෙතපටපාරුතං පරිබ්බාජකපාරුතං එකසාටකපාරුතං සුරාසොණ්ඩපාරුතං අන්තෙපුරිකපාරුතං මහාජෙට්ඨපාරුතං කුටිප්පවෙසකපාරුතං බ්‍රාහ්මණපාරුතං පාළිකාරකපාරුතන්ති එවමාදි පරිමණ්ඩලලක්ඛණතො අඤ්ඤථා පාරුතං, සබ්බමෙතං **ගිහිපාරුතං** නාම. තස්මා යථා සෙතපටා අඩ්ඪපාලකනිගණ්ඨා පාරුපන්ති, යථා ච එකච්චෙ පරිබ්බාජකා උරං

විවරිත්වා ද්වීසු අංසකූටෙසු පාවුරණං ඨපෙන්ති, යථා ච එකසාටකා මනුස්සා නිවත්ථසාටකස්ස එකෙන අන්තෙන පිට්ඨිං පාරුපිත්වා උභො කණ්ණෙ උභොසු අංසකූටෙසු ඨපෙන්ති, යථා ච සුරාසොණ්ඩාදයො සාටකෙන ගීවං පරික්ඛිපිත්වා උභො අන්තෙ උරෙ වා ඔලම්බෙන්ති, පිට්ඨියං වා ඛිපන්ති, යථා ච අන්තෙපුරිකායො අක්ඛිතාරකමත්තං දස්සෙත්වා ඔගුණ්ඨිතං පාරුපන්ති, යථා ච මහාජෙට්ඨා දීඝසාටකං නිවාසෙත්වා තස්සෙව එකෙනන්තෙන සකලසරීරං පාරුපන්ති, යථා ච කස්සකා ඛෙත්තකුටිං පවිසන්තා සාටකං පලිවෙඨෙත්වා උපකච්ඡකෙ පක්ඛිපිත්වා තස්සෙව එකෙනන්තෙන සරීරං පාරුපන්ති, යථා ච බ්‍රාහ්මණා උභින්නං උපකච්ඡකානං අන්තරෙ සාටකං පවෙසෙත්වා අංසකූටෙසු පක්ඛිපන්ති, යථා ච පාළිකාරකො භික්ඛු එකංසපාරුපනෙන පාරුතං වාමබාහුං විවරිත්වා චීවරං අංසකූටෙ ආරොපෙති, එවං අපාරුපිත්වා සබ්බෙපි එතෙ, අඤ්ඤෙ ච එවරූපෙ පාරුපනදොසෙ වජ්ජෙත්වා නිබ්බිකාරං පරිමණ්ඩලං පාරුපිතබ්බං. තථා අපාරුපිත්වා ආරාමෙ වා අන්තරඝරෙ වා අනාදරෙන යංකිඤ්චි විකාරං කරොන්තස්ස දුක්කටං, අනාපත්ති පුරිමසදිසායෙව, යථා චෙත්ථ, එවං සබ්බත්ථ. යත්ථ පන විසෙසො භවිස්සති, තත්ථ වක්ඛාමාති.

3-4. සුප්පටිච්ඡන්නසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **සුප්පටිච්ඡන්නොති** සුට්ඨු පටිච්ඡන්නො, ගණ්ඨිකං පටිමුඤ්චිත්වා අනුවාතන්තෙන ගීවං පටිච්ඡාදෙත්වා උභො කණ්ණෙ සමං කත්වා පටිසඞ්ඝරිත්වා යාව මණිබන්ධං පටිච්ඡාදෙත්වා අන්තරඝරෙ ගමිස්සාමීති අත්ථො, තථා අකත්වා පන ජාණුං වා උරං වා විවරිත්වා ගච්ඡන්තස්ස දුක්කටං.

චතුත්ථෙ ගලවාටකතො පට්ඨාය සීසං, මණිබන්ධතො පට්ඨාය හත්ථෙ, පිණ්ඩිකමංසතො පට්ඨාය පාදෙ විවරිත්වා සෙසං ඡාදෙත්වා නිසින්නො **සුප්පටිච්ඡන්නො** නාම හොති, එත්ථ පන වාසූපගතස්ස අනාපත්ති.

5-6. සුසංවුතසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ **සුසංවුතොති** හත්ථං වා පාදං වා අකීළාපෙන්තො සුවිනීතොති අත්ථො. ඡට්ඨෙපි එසෙව නයො.

7-8. ඔක්ඛිත්තචක්ඛුසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ **ඔක්ඛිත්තචක්ඛූති** හෙට්ඨා ඛිත්තචක්ඛු හුත්වා පුරතො යුගමත්තං භූමිභාගං පෙක්ඛමානො, එකස්මිං පන ඨානෙ ඨත්වා හත්ථිඅස්සාදිපරිස්සයාභාවං ඔලොකෙතුං වට්ටති. අට්ඨමෙපි එසෙව නයො.

9-10. උක්ඛිත්තකසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ **උක්ඛිත්තකායාති** උක්ඛෙපෙන, ඉත්ථම්භූතලක්ඛණෙ කරණවචනං, එකතො වා උභතො වා උක්ඛිත්තචීවරො හුත්වාති අත්ථො, අන්තො ඉන්දඛීලතො පට්ඨාය එවං න ගන්තබ්බං.

දසමෙ නිසින්නකාලෙ ධමකරණං නීහරන්තෙනාපි චීවරං අනුක්ඛිපිත්වාව නීහරිතබ්බං, වාසූපගතස්ස පන අනාපත්ති.

11-12. උජ්ජග්ඝිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකාදසමෙ **උජ්ජග්ඝිකායාති** මහාහසිතං හසන්තොති අත්ථො. ඉධාපි හි ඉත්ථම්භූතලක්ඛණෙයෙව කරණවචනං.

ද්වාදසමෙපි එසෙව නයො. උභයත්ථ හසනීයස්මිං වත්ථුස්මිං මිහිතමත්තං කරොන්තස්ස අනාපත්ති.

13-14. උච්චසද්දසික්ඛාපදවණ්ණනා

තෙරසමෙ **අප්පසද්දොති** න උච්චාසද්දමහාසද්දො හුත්වා. චුද්දසමෙපි එසෙව නයො. අයං පනෙත්ථ අප්පසද්දතාපරිච්ඡෙදො – සචෙ ද්වාදසහත්ථෙ ගෙහෙ ආදිම්හි සඞ්ඝත්ථෙරො, මජ්ඣෙ දුතියත්ථෙරො, අන්තෙ තතියත්ථෙරොති එවං නිසින්නෙසු යං සඞ්ඝත්ථෙරො දුතියත්ථෙරෙන සද්ධිං මන්තෙති, දුතියත්ථෙරො ච තස්ස සද්දං සුණාති, කථඤ්ච වවත්ථපෙති. තතියත්ථෙරො පන සද්දමෙව සුණාති, කථං න වවත්ථපෙති, එත්තාවතා **අප්පසද්දො** හොති. සචෙ පන තතියත්ථෙරො කථඤ්ච වවත්ථපෙති, **මහාසද්දො** නාම හොති.

15…පෙ….20. කායප්පචාලකාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඉතො පරෙසු ඡසු **කායප්පචාලකන්ති** කායං චාලෙත්වා චාලෙත්වා, එස නයො සබ්බත්ථ. තස්මා කායාදීනි පග්ගහෙත්වා නිච්චලානි උජුකානි ඨපෙත්වා ගන්තබ්බඤ්චෙව නිසීදිතබ්බඤ්ච, නිසීදනප්පටිසංයුත්තෙසු තීසු වාසූපගතස්ස අනාපත්ති.

21-22. ඛම්භකතසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකවීසද්වාවීසෙසු **ඛම්භකතොති** කටියං හත්ථං ඨපෙත්වා කතඛම්භො.

23-24. ඔගුණ්ඨිතසික්ඛාපදවණ්ණනා

තෙවීසචතුවීසෙසු **ඔගුණ්ඨිතොති** සසීසං පාරුතො.

25. උක්කුටිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චවීසෙ **උක්කුටිකා** වුච්චති පණ්හියො උක්ඛිපිත්වා අග්ගපාදෙහෙව, අග්ගපාදෙ වා උක්ඛිපිත්වා පණ්හීහියෙව භූමියං ඵුසන්තස්ස ගමනං, කරණවචනං පනෙත්ථ වුත්තලක්ඛණමෙව.

26. පල්ලත්ථිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡබ්බීසෙ **න පල්ලත්ථිකායා**ති හත්ථපල්ලත්ථිකාය වා දුස්සපල්ලත්ථිකාය වා න නිසීදිතබ්බං. අනාදරෙන නිසීදන්තස්ස දුක්කටං, වාසූපගතස්ස පන ඉධාපි පුරිමෙසු ච ද්වාවීසචතුවීසෙසු අනාපත්ති.

ඡබ්බීසතිසාරුප්පසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

27. සක්කච්චපටිග්ගහණසික්ඛාපදවණ්ණනා

භොජනප්පටිසංයුත්තෙසු පඨමෙ **සක්කච්ච**න්ති සතිං උපට්ඨාපෙත්වා.

28. පත්තසඤ්ඤීපටිග්ගහණසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ පත්තෙ සඤ්ඤා පත්තසඤ්ඤා, සා අස්ස අත්ථීති **පත්තසඤ්ඤී,** අත්තනො භාජනෙ උපනිබද්ධසඤ්ඤී හුත්වාති අත්ථො.

29. සමසූපකපටිග්ගහණසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **සමසූපකො** නාම යත්ථ මුග්ගමාසෙහි වා කුලත්ථාදීහි වා කතො හත්ථහාරියො සූපො භත්තස්ස චතුත්ථභාගප්පමාණො හොති, තතො හි අධිකං ගණ්හන්තස්ස දුක්කටං. ඨපෙත්වා පන සූපං අවසෙසා සබ්බාපි සූපෙය්‍යබ්‍යඤ්ජනවිකති **රසරසො** නාම හොති, තස්මිං රසරසෙ, ඤාතකානං වා පවාරිතානං වා අඤ්ඤස්සත්ථාය වා අත්තනො ධනෙන වා ඉධ අනාපත්ති.

30…පෙ….32. සමතිත්තිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ **සමතිත්තික**න්ති සමපුණ්ණං සමභරිතං අධිට්ඨානුපගපත්තස්ස අන්තොමුඛවට්ටිලෙඛං අනතික්කමිත්වා රචිතං. **පිණ්ඩපාත**න්ති යංකිඤ්චි යාවකාලිකං. අනධිට්ඨානුපගෙ පන යාවකාලිකං යාමකාලිකාදීනි ච යත්ථකත්ථචි ථූපීකතානිපි වට්ටන්ති, යං පන ද්වීසු පත්තෙසු ගහෙත්වා එකං පූරෙත්වා විහාරං හරති, යං වා පක්ඛිපියමානං පූවඋච්ඡුක්ඛණ්ඩඵලාඵලාදි හෙට්ඨා ඔරොහති, තක්කොලවටංසකාදයො වා උපරි ඨපෙත්වා දියන්ති, යඤ්ච පණ්ණෙ වා ථාලකෙ වා පක්ඛිපිත්වා පත්තමත්ථකෙ ඨපිතං හොති, න තං ථූපීකතං නාම, තස්මා තං සබ්බං වට්ටති. ඉධ පන ගිලානස්සාපි අනාපත්ති නත්ථි, තස්මා තෙනපි සමතිත්තිකොයෙව ගහෙතබ්බො. සබ්බත්ථ පන පටිග්ගහෙතුමෙව න වට්ටති, පටිග්ගහිතං පන සුප්පටිග්ගහිතං පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. පඤ්චමඡට්ඨානි වුත්තනයානෙව.

33-34. සපදානසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ **සපදානන්ති** තත්ථ තත්ථ ඔධිං අකත්වා අනුපටිපාටියා. යො පන අඤ්ඤෙසං වා දෙන්තො, අඤ්ඤභාජනෙ වා ආකිරන්තො තතො තතො ඔමසති, තස්ස, උත්තරිභඞ්ගඤ්ච උප්පටිපාටියා ගණ්හන්තස්සාපි ඉධ අනාපත්ති. අට්ඨමං වුත්තනයමෙව.

35. ථූපකතසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ **ථූපකතොති** මත්ථකතො වෙමජ්ඣතොති අත්ථො. යො පන පරිත්තකෙ සෙසෙ එකතො සඞ්කඩ්ඪිත්වා ඔමද්දිත්වා භුඤ්ජති, තස්සාපි අනාපත්ති.

36. ඔදනප්පටිච්ඡාදනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ යස්ස හත්ථසාමිකා මාසාතසමයාදීසු බ්‍යඤ්ජනං පටිච්ඡාදෙත්වා දෙන්ති, යො ච න භියොයාකම්‍යතාය පටිච්ඡාදෙති, තෙසං අනාපත්ති, ගිලානස්ස පන අනාගතත්තා ආපත්තියෙව.

37. සූපොදනවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකාදසමෙ ඤාතකානං වා පවාරිතානං වා අඤ්ඤස්සත්ථාය අත්තනො ධනෙනාති ඉදං අනාපත්තියං අධිකං.

38. උජ්ඣානසඤ්ඤීසික්ඛාපදවණ්ණනා

ද්වාදසමෙ උජ්ඣානෙ සඤ්ඤා උජ්ඣානසඤ්ඤා, සා අස්ස අත්ථීති **උජ්ඣානසඤ්ඤී.** ඉධාපි ගිලානො න මුච්චති, ‘‘දස්සාමී’’ති වා, ‘‘දාපෙස්සාමී’’ති වා ඔලොකෙන්තස්ස පන, න උජ්ඣානසඤ්ඤිස්ස ච අනාපත්ති.

39. කබළසික්ඛාපදවණ්ණනා

තෙරසමෙ **නාතිමහන්තන්ති** මයූරණ්ඩං අතිමහන්තං, කුක්කුටණ්ඩං අතිඛුද්දකං, තෙසං වෙමජ්ඣප්පමාණං. මූලඛාදනීයාදිභෙදෙ පන සබ්බඛජ්ජකෙ ඵලාඵලෙ ච අනාපත්ති.

40. ආලොපසික්ඛාපදවණ්ණනා

චුද්දසමෙ **පරිමණ්ඩලන්ති** අදීසං. ඉධ පන ඛජ්ජකඵලාඵලෙහි සද්ධිං උත්තරිභඞ්ගෙපි අනාපත්ති.

41-42. අනාහටසික්ඛාපදවණ්ණනා

පන්නරසමෙ **අනාහටෙති** අනාහරිතෙ, මුඛද්වාරං අසම්පත්තෙති අත්ථො. සොළසමෙ **සබ්බහත්ථන්ති** සකලං හත්ථං.

43. සකබළසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තරසමෙ **සකබළෙනාති** එත්ථ යත්තකෙන වචනං අපරිපුණ්ණං හොති, තත්තකෙ සති කථෙන්තස්ස ආපත්ති. යො පන ධම්මං කථෙන්තො හරිටකාදීනි මුඛෙ පක්ඛිපිත්වා කථෙති, යත්තකෙන වචනං අපරිපුණ්ණං න හොති, තත්තකෙ මුඛම්හි සති වට්ටති.

44. පිණ්ඩුක්ඛෙපකසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨාරසමෙ **පිණ්ඩුක්ඛෙපකන්ති** පිණ්ඩං උක්ඛිපිත්වා උක්ඛිපිත්වා, ඉධාපි ඛජ්ජකඵලාඵලෙසු අනාපත්ති.

45. කබළාවච්ඡෙදකසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකූනවීසතිමෙ **කබළාවච්ඡෙදකන්ති** කබළං අවච්ඡින්දිත්වා අවච්ඡින්දිත්වා, ඉධ ඛජ්ජකඵලාඵලෙහි සද්ධිං උත්තරිභඞ්ගෙපි අනාපත්ති.

46. අවගණ්ඩකාරකසික්ඛාපදවණ්ණනා

වීසතිමෙ **අවගණ්ඩකාරකන්ති** මක්කටො විය ගණ්ඩෙ කත්වා කත්වා, ඉධ ඵලාඵලමත්තකෙ අනාපත්ති.

47. හත්ථනිද්ධුනකසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකවීසතිමෙ **හත්ථනිද්ධුනකන්ති** හත්ථං නිද්ධුනිත්වා නිද්ධුනිත්වා, අනාපත්තියං පනෙත්ථ ‘‘කචවරං ඡඩ්ඩෙන්තො හත්ථං නිද්ධුනාතී’’ති (පාචි. 623) ඉදං අධිකං.

48. සිත්ථාවකාරකසික්ඛාපදවණ්ණනා

ද්වාවීසතිමෙ **සිත්ථාවකාරකන්ති** සිත්ථානි අවකිරිත්වා අවකිරිත්වා, ඉධාපි ‘‘කචවරං ඡඩ්ඩෙන්තො සිත්ථං ඡඩ්ඩයතී’’ති (පාචි. 623) ඉදං අනාපත්තියං අධිකං.

49. ජිව්හානිච්ඡාරකසික්ඛාපදවණ්ණනා

තෙවීසතිමෙ **ජිව්හානිච්ඡාරකන්ති** ජිව්හං නිච්ඡාරෙත්වා නිච්ඡාරෙත්වා.

50-51. චපුචපුකාරකසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුවීසතිමෙ **චපුචපුකාරකන්ති** චපු චපූති එවං සද්දං කත්වා කත්වා. පඤ්චවීසතිමෙපි එසෙව නයො.

52…පෙ.…54. හත්ථනිල්ලෙහකාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡබ්බීසතිමෙ **හත්ථනිල්ලෙහකන්ති** හත්ථං නිල්ලෙහිත්වා නිල්ලෙහිත්වා. භුඤ්ජන්තෙන හි අඞ්ගුලිමත්තම්පි නිල්ලෙහිතුං න වට්ටති. ඝනයාගුඵාණිතපායාසාදිකෙ පන අඞ්ගුලීහි ගහෙත්වා අඞ්ගුලියො මුඛෙ පවෙසෙත්වා භුඤ්ජිතුං වට්ටති, සත්තවීසතිමඅට්ඨවීසතිමෙසුපි එසෙව

නයො. තස්මා එකඞ්ගුලියාපි පත්තො න නිල්ලෙහිතබ්බො, එකඔට්ඨොපි ච ජිව්හාය න නිල්ලෙහිතබ්බො, ඔට්ඨමංසෙහි එව පන ගහෙත්වා අන්තො පවෙසෙතුං වට්ටති.

55. සාමිසසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකූනතිංසතිමෙ **න සාමිසෙනා**ති එතං පටිකූලවසෙන පටික්ඛිත්තං, තස්මා සඞ්ඝිකම්පි පුග්ගලිකම්පි ගිහිසන්තකම්පි අත්තනො සන්තකම්පි සඞ්ඛම්පි සරාවකම්පි ථාලකම්පි න ගහෙතබ්බමෙව, ගණ්හන්තස්ස දුක්කටං. සචෙ පන හත්ථස්ස එකදෙසො ආමිසමක්ඛිතො න හොති, තෙන පදෙසෙන ගහෙතුං වට්ටති, ඉධ ''ධොවිස්සාමීති වා, ධොවාපෙස්සාමීති වා පටිග්ගණ්හාතී''ති (පාචි. 631) ඉදං අනාපත්තියං අධිකං.

56. සසිත්ථකසික්ඛාපදවණ්ණනා

තිංසතිමෙ ''උද්ධරිත්වා වා භින්දිත්වා වා පටිග්ගහෙ වා නීහරිත්වා වා ඡඩ්ඩෙතී''ති ඉදං අනාපත්තියං අධිකං. තත්ථ **උද්ධරිත්වා වා**ති සිත්ථානි උදකතො උද්ධරිත්වා, එකස්මිං ඨානෙ රාසිං කත්වා උදකං ඡඩ්ඩෙති. **භින්දිත්වා වා**ති සිත්ථානි භින්දිත්වා උදකගතිකානි කත්වා ඡඩ්ඩෙති. **පටිග්ගහෙ වා**ති පටිග්ගහෙන පටිච්ඡන්තානං පටිග්ගහෙ ඡඩ්ඩෙති. **නීහරිත්වා**ති බහි නීහරිත්වා ඡඩ්ඩෙති, එවං ඡඩ්ඩෙන්තස්ස අනාපත්ති.

තිංසභොජනප්පටිසංයුත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

57. ඡත්තපාණිසික්ඛාපදවණ්ණනා

ධම්මදෙසනාපටිසංයුත්තෙසු පඨමෙ යංකිඤ්චි ඡත්තං පාණිම්හි අස්සාති **ඡත්තපාණි**. සො තං ඡත්තං යත්ථකත්ථචි සරීරාවයවෙ ඨපෙත්වාපි යාව හත්ථෙන න මුඤ්චති, තාවස්ස ධම්මං දෙසෙතුං න වට්ටති. සචෙ පනස්ස අඤ්ඤො ඡත්තං ධාරෙති, පස්සෙ වා ඨිතං හොති, හත්ථතො අපගතමත්තෙ ඡත්තපාණි නාම න හොති, තස්ස දෙසෙතුං වට්ටති. ධම්මපරිච්ඡෙදො චෙත්ථ පදසොධම්මෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො.

58-59. දණ්ඩපාණිසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ **දණ්ඩො** නාම මජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස චතුහත්ථප්පමාණො, දණ්ඩපාණිභාවො පනස්ස ඡත්තපාණිම්හි වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. තතියෙපි එසෙව නයො. අසිං සන්නහිත්වා ඨිතොපි හි සත්ථපාණිසඞ්ඛ්‍යං න ගච්ඡති.

60. ආවුධපාණිසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ සබ්බාපි ධනුවිකති සද්ධිං සරවිකතියා **ආවුධන්ති** වෙදිතබ්බා, තස්මා සද්ධිං වා සරෙන ධනුං ගහෙත්වා, සුද්ධධනුං වා සුද්ධසරං වා සජියධනුං වා නිජ්ජියධනුං වා ගහෙත්වා ඨිතස්ස වා නිසින්නස්ස වා ධම්මං

දෙසෙතුං න වට්ටති. සචෙ පනස්ස ධනු ඛන්ධෙපි පටිමුක්කං හොති, යාව න ගණ්හාති, තාව වට්ටති.

61-62. පාදුකසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ **පාදුකාරුළ්හස්සාති** ඡත්තදණ්ඩකෙ අඞ්ගුලන්තරිකං අප්පවෙසෙත්වා කෙවලං අක්කන්තස්ස වා, පවෙසෙත්වා ඨානවසෙන පටිමුක්කස්ස වා. ඡට්ඨෙපි එසෙව නයො. ඉධ පන ය්වායං පණ්හිකබන්ධං ඔමුඤ්චිත්වා ඨානවසෙන ‘‘ඔමුක්කො’’ති වුච්චති, තස්සාපි න වට්ටති.

63. යානසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ සචෙපි ද්වීහි ජනෙහි හත්ථසඞ්ඝාටෙන ගහිතො, සාටකෙ වා ඨපෙත්වා වංසෙන වය්හති, අයුත්තෙ වා වය්හාදිකෙ යානෙ විසඞ්ඛරිත්වා වා ඨපිතෙ චක්කමත්තෙපි නිසින්නො හොති, **යානගතොත්වෙව** සඞ්ඛං ගච්ඡති. සචෙ පන ද්වෙපි එකයානෙ නිසින්නා හොන්ති, වට්ටති. විසුං නිසින්නෙසුපි උච්චෙ යානෙ නිසින්නෙන නීචෙ නිසින්නස්ස දෙසෙතුං වට්ටති, සමප්පමාණෙපි වට්ටති, තථා පුරිමෙ නිසින්නෙන පච්ඡිමෙ නිසින්නස්ස. පච්ඡිමෙ පන උච්චතරෙපි නිසින්නෙන දෙසෙතුං න වට්ටති.

64. සයනසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ **සයනගතස්සාති** අන්තමසො කටසාරකෙපි පකතිභූමියම්පි නිපන්නස්ස උච්චෙපි මඤ්චෙ වා පීඨෙ වා භූමිප්පදෙසෙ වා ඨිතෙන නිසින්නෙන වා දෙසෙතුං න වට්ටති. සයනගතෙන පන සයනගතස්ස උච්චතරෙ වා සමප්පමාණෙ වා නිපන්නෙන දෙසෙතුං වට්ටති. නිපන්නෙන පන ඨිතස්ස වා නිසින්නස්ස වා නිපන්නස්ස වා, නිසින්නෙන ච ඨිතස්ස වා නිසින්නස්ස වා, ඨිතෙන ඨිතස්සෙව වට්ටති.

65. පල්ලත්ථිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ හත්ථපල්ලත්ථිකාදීසු යාය කායචි නිසින්නස්ස දෙසෙතුං න වට්ටති.

66. වෙඨිතසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ **වෙඨිතසීසස්සාති** දුස්සවෙඨෙන වා මොළිආදීහි වා යථා කෙසන්තො න දිස්සති, එවං වෙඨිතසීසස්ස, තෙනෙවස්ස අනාපත්තියං ‘‘කෙසන්තං විවරාපෙත්වා දෙසෙතී’’ති (පාචි. 643) වුත්තං.

67. ඔගුණ්ඨිතසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකාදසමෙ **ඔගුණ්ඨිතසීසස්සාති** සසීසං පාරුතස්ස, අනාපත්තියං පනෙත්ථ ‘‘සීසං විවරාපෙත්වා දෙසෙතී’’ති (පාචි. 644) අධිකං.

68. ඡමාසික්ඛාපදවණ්ණනා

ද්වාදසමෙ **ඡමායං නිසීදිත්වා**ති භූමියං නිසීදිත්වා. **ආසනෙ**ති අන්තමසො වත්ථම්පි තිණානිපි සන්ථරිත්වා නිසින්නස්ස.

69. නීචාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තෙරසමෙ **උච්චෙ ආසනෙ**ති අන්තමසො භූමිප්පදෙසෙපි උන්නතප්පදෙසෙ නිසින්නස්ස.

70. ඨිතසික්ඛාපදවණ්ණනා

චුද්දසමෙ **න ඨිතො නිසින්නස්සා**ති සචෙ ථෙරස්ස උපට්ඨානං ගන්ත්වා ඨිතං දහරං ආසනෙ නිසින්නො මහාථෙරො පඤ්හං පුච්ඡති, න කථෙතබ්බං. ගාරවෙන පන ථෙරං ‘‘උට්ඨහිත්වා පුච්ඡථා’’ති වත්තුං න සක්කා, තස්මා ‘‘පස්සෙ ඨිතස්ස භික්ඛුනො කථෙස්සාමී’’ති කථෙතුං වට්ටති.

71. පච්ඡතොගමනසික්ඛාපදවණ්ණනා

පන්නරසමෙ සචෙ පුරතො ගච්ඡන්තො පඤ්හං පුච්ඡති, තස්ස තං අකථෙත්වා ‘‘පච්ඡිමස්ස භික්ඛුනො කථෙස්සාමී’’ති කථෙතබ්බං. සද්ධිං උග්ගහිතධම්මං පන සජ්ඣායිතුං, සමධුරෙන වා ගච්ඡන්තස්ස කථෙතුං වට්ටති.

72. උප්පථෙනගමනසික්ඛාපදවණ්ණනා

සොළසමෙ **න උප්පථෙනා**ති එත්ථ සචෙ ද්වෙපි සකටමග්ගස්මිං එකෙකචක්කපථෙන වා උප්පථෙන වා සමධුරං ගච්ඡන්ති, වට්ටති.

73. ඨිතොඋච්චාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තරසමෙ ‘‘අසඤ්චිච්චා’’ති අනාපත්තියං සචෙ පටිච්ඡන්නට්ඨානං ගච්ඡන්තස්ස සහසා උච්චාරො වා පස්සාවො වා නික්ඛමති, අසඤ්චිච්ච කතො නාම හොති.

74. හරිතෙඋච්චාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨාරසමෙ යම්පි ජීවමානරුක්ඛස්ස මූලං පථවියං දිස්සමානං ගච්ඡති, සාඛා වා භූමිලග්ගා ගච්ඡති, සබ්බං හරිතසඞ්ඛාතමෙව. ඛන්ධෙ නිසීදිත්වා පන අප්පහරිතට්ඨානෙ පාතෙතුං වට්ටති. සචෙ අප්පහරිතට්ඨානං ඔලොකෙන්තස්සෙව සහසා නික්ඛමති, ගිලානට්ඨානෙ ඨිතො හොති, ‘‘අප්පහරිතෙ කතො හරිතං ඔත්ථරතී’’ති (පාචි. 652) ඉදමෙත්ථ අනාපත්තියං අධිකං. තත්ථ සචෙපි අප්පහරිතං අලභන්තෙන තිණණ්ඩුපකං වා පලලණ්ඩුපකං වා ඨපෙත්වා කතො පච්ඡා හරිතං ඔත්ථරති, වට්ටතියෙව. ඛෙළෙන චෙත්ථ සිඞ්ඝාණිකාපි සඞ්ගහිතා.

75. උදකෙඋච්චාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකූනවීසතිමෙ **න උදකෙති** එතං පරිභොගඋදකමෙව සන්ධාය වුත්තං, වච්චකුටිසමුද්දාදිඋදකෙසු පන අපරිභොගෙසු අනාපත්ති. දෙවෙ වස්සන්තෙ සමන්තතො උදකොඝෙ ජාතෙ අනුදකට්ඨානං අලභන්තෙන උදකෙ කාතුං වට්ටති, ඉධාපි ''ථලෙ කතො උදකං ඔත්ථරතී''ති (පාචි. 654) ඉදං අනාපත්තියං අධිකං, සෙසං සබ්බසික්ඛාපදෙසු උත්තානමෙව.

සමුට්ඨානාදිදීපනත්ථාය පනෙත්ථ ඉදං පකිණ්ණකං – උජ්ජග්ඝිකඋච්චාසද්දපටිසංයුත්තානි චත්තාරි, සකබළෙන මුඛෙන බ්‍යාහරණං එකං, ඡමානීචාසනනිසින්නඨිතපච්ඡතොගමනඋප්පථගමනප්පටිසංයුත්තානි පඤ්චාති ඉමානි දස සික්ඛාපදානි සමනුභාසනසමුට්ඨානානි, එකෙකමෙත්ථ කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනං. සූපොදනවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදං ථෙය්‍යසත්ථසමුට්ඨානං, කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනං. ඡත්තපාණිදණ්ඩපාණිසත්ථපාණිආවුධපාණිපාදුකාඋපාහනයානසයනපල්ලත්ථිකවෙඨිතඔගුණ්ඨිතනාමකානි එකාදස ධම්මදෙසනාසමුට්ඨානානි, කිරියාකිරියානි, සඤ්ඤාවිමොක්ඛානි, සචිත්තකානි, ලොකවජ්ජානි, වචීකම්මානි, අකුසලචිත්තානි, දුක්ඛවෙදනානි. සෙසානි තෙපණ්ණාස පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානාදිභෙදානීති.

එකූනවීසතිධම්මදෙසනාපටිසංයුත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

කඞ්ඛාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

සෙඛියවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

අධිකරණසමථවණ්ණනා

අධිකරණසමථෙසු **සත්තාති** තෙසං ගණනපරිච්ඡෙදො. අධිකරණානි සමෙන්ති වූපසමෙන්තීති **අධිකරණසමථා. උද්දෙසං ආගච්ඡන්තීති** ආපත්තාධිකරණසඞ්ඛාතාසු ච අවසෙසාධිකරණත්තයපච්චයාසු ච ආපත්තීසු පරිසුද්ධභාවං පුච්ඡනත්ථං උද්දිසිතබ්බතං ආගච්ඡන්ති. **උප්පන්නුප්පන්නානන්ති** උප්පන්නානං උප්පන්නානං. **අධිකරණානන්ති** විවාදාධිකරණං අනුවාදාධිකරණං ආපත්තාධිකරණං කිච්චාධිකරණන්ති ඉමෙසං චතුන්නං. **සමථාය වූපසමායාති** සමනත්ථඤ්චෙව වූපසමනත්ථඤ්ච සම්මුඛාවිනයො දාතබ්බො...පෙ.... තිණවත්ථාරකොති ඉමෙ සත්ත සමථා දාතබ්බා. තත්‍රායං විනිච්ඡයො – අධිකරණෙසු තාව ‘‘ධම්මො’’ති වා, ‘‘අධම්මො’’ති වා අට්ඨාරසහි වත්ථූහි විවදන්තානං භික්ඛූනං යො විවාදො, ඉදං **විවාදාධිකරණං** නාම. සීලවිපත්තියා වා ආචාරදිට්ඨිආජීවවිපත්තියා වා අනුවදන්තානං යො අනුවාදො උපවදනා චෙව චොදනා ච, ඉදං **අනුවාදාධිකරණං** නාම. මාතිකාය ආගතා පඤ්ච, විභඞ්ගෙ ද්වෙති සත්තපි ආපත්තික්ඛන්ධා **ආපත්තාධිකරණං**, නාම. යං සඞ්ඝස්ස අපලොකනාදීනං චතුන්නං කම්මානං කරණං, ඉදං **කිච්චාධිකරණං** නාම.

තත්ථ **විවාදාධිකරණං** (චූළව. 228) ද්වීහි සමථෙහි සම්මති සම්මුඛාවිනයෙන ච යෙභුය්‍යසිකාය ච, සම්මුඛාවිනයෙනෙව සම්මමානං යස්මිං විහාරෙ උප්පන්නං, තස්මිංයෙව වා, අඤ්ඤත්ථ වූපසමෙතුං ගච්ඡන්තානං අන්තරාමග්ගෙ වා, යත්ථ ගන්ත්වා සඞ්ඝස්ස නිය්‍යාතිතං, තත්ථ සඞ්ඝෙන වා වූපසමෙතුං අසක්කොන්තෙ තත්ථෙව උබ්බාහිකාය සම්මතපුග්ගලෙහි වා විනිච්ඡිතං සම්මති, එවං සම්මමානෙ ච පන තස්මිං යා සඞ්ඝසම්මුඛතා ධම්මසම්මුඛතා විනයසම්මුඛතා පුග්ගලසම්මුඛතා අයං **සම්මුඛාවිනයො** නාම. තත්ථ ච කාරකසඞ්ඝස්ස සඞ්ඝසාමග්ගිවසෙන සම්මුඛීභාවො **සඞ්ඝසම්මුඛතා,** සමෙතබ්බස්ස වත්ථුනො භූතතා **ධම්මසම්මුඛතා,** යථා තං සමෙතබ්බං, තථෙවස්ස සමනං **විනයසම්මුඛතා,** යො ච විවදති, යෙන ච විවදති, තෙසං උභින්නං අත්ථපච්චත්ථිකානං සම්මුඛීභාවො **පුග්ගලසම්මුඛතා.** උබ්බාහිකාය වූපසමනෙ පනෙත්ථ සඞ්ඝසම්මුඛතා පරිහායති, එවං තාව සම්මුඛාවිනයෙනෙව සම්මති.

සචෙ පනෙවම්පි න සම්මති, අථ නං උබ්බාහිකාය සම්මතා භික්ඛූ ‘‘න මයං සක්කොම වූපසමෙතු’’න්ති සඞ්ඝස්සෙව නිය්‍යාතෙන්ති, තතො සඞ්ඝො පඤ්චඞ්ගසමන්නාගතං භික්ඛුං සලාකග්ගාහාපකං සම්මන්නිත්වා තෙන ගුළ්හකවිවට්ටකසකණ්ණජප්පකෙසු තීසු සලාකග්ගාහෙසු අඤ්ඤතරවසෙන සලාකං ගාහෙත්වා සන්නිපතිතපරිසාය ධම්මවාදීනං යෙභුය්‍යතාය යථා තෙ ධම්මවාදිනො වදන්ති, එවං වූපසන්තං අධිකරණං සම්මුඛාවිනයෙන ච යෙභුය්‍යසිකාය ච වූපසන්තං හොති. තත්ථ සම්මුඛාවිනයො වුත්තනයො එව, යං පන යෙභුය්‍යසිකකම්මස්ස කරණං. අයං **යෙභුය්‍යසිකා** නාම, එවං විවාදාධිකරණං ද්වීහි සමථෙහි සම්මති.

අනුවාදාධිකරණං (චූළව. 236) චතූහි සමථෙහි සම්මති සම්මුඛාවිනයෙන ච සතිවිනයෙන ච අමූළ්හවිනයෙන ච තස්සපාපියසිකාය ච. සම්මුඛාවිනයෙනෙව සම්මමානං යො ච අනුවදති, යඤ්ච අනුවදති, තෙසං වචනං සුත්වා සචෙ කාචි ආපත්ති නත්ථි, උභො ඛමාපෙත්වා, සචෙ අත්ථි, ''අයං නාමෙත්ථ ආපත්තී''ති එවං විනිච්ඡිතං වූපසම්මති, තත්ථ සම්මුඛාවිනයලක්ඛණං වුත්තනයමෙව. යදා පන ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො අමූලිකාය සීලවිපත්තියා අනුද්ධංසිතස්ස සතිවිනයං යාචමානස්ස සඞ්ඝො ඤත්තිචතුත්ථෙන කම්මෙන සතිවිනයං දෙති, තදා සම්මුඛාවිනයෙන ච සතිවිනයෙන ච වූපසන්තං හොති, දින්නෙ පන සතිවිනයෙ පුන තස්මිං පුග්ගලෙ කස්සචි අනුවාදො න රුහති. යදා උම්මත්තකො භික්ඛු උම්මාදවසෙන ගතෙ අස්සාමණකෙ අජ්ඣාචාරෙ ''සරතායස්මා එවරූපිං ආපත්ති''න්ති භික්ඛූහි චොදියමානො ''උම්මත්තකෙන මෙ, ආවුසො, එතං කතං, නාහං තං සරාමී''ති භණන්තොපි භික්ඛූහි චොදියමානොව පුන අචොදනත්ථාය අමූළ්හවිනයං යාචති, සඞ්ඝො චස්ස ඤත්තිචතුත්ථෙන කම්මෙන අමූළ්හවිනයං දෙති. තදා සම්මුඛාවිනයෙන ච අමූළ්හවිනයෙන ච වූපසන්තං හොති, දින්නෙ පන අමූළ්හවිනයෙ පුන තස්මිං පුග්ගලෙ කස්සචි තප්පච්චයා අනුවාදො න රුහති.

යදා පන පාරාජිකෙන වා පාරාජිකසාමන්තෙන වා චොදියමානස්ස අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරතො පාපුස්සන්නතාය පාපියස්ස පුග්ගලස්ස ''සචායං අච්ඡින්නමූලො භවිස්සති, සම්මා වත්තිත්වා ඔසාරණං ලභිස්සති, සචෙ ඡින්නමූලො, සයමෙවස්ස නාසනා භවිස්සතී''ති මඤ්ඤමානො සඞ්ඝො ඤත්තිචතුත්ථෙන කම්මෙන තස්සපාපියසිකං කම්මං කරොති, තදා සම්මුඛාවිනයෙන ච තස්සපාපියසිකාය ච වූපසන්තං හොති, එවං අනුවාදාධිකරණං චතූහි සමථෙහි සම්මති.

ආපත්තාධිකරණං (චූළව. 239) තීහි සමථෙහි සම්මති සම්මුඛාවිනයෙන ච පටිඤ්ඤාතකරණෙන ච තිණවත්ථාරකෙන ච. තස්ස සම්මුඛාවිනයෙනෙව වූපසමො නත්ථි, යදා පන එකස්ස වා භික්ඛුනො, නිස්සග්ගියවණ්ණනායං වුත්තනයෙන සඞ්ඝගණමජ්ඣෙසු වා භික්ඛු ලහුකං ආපත්තිං දෙසෙති, තදා ආපත්තාධිකරණං සම්මුඛාවිනයෙන ච පටිඤ්ඤාතකරණෙන ච වූපසම්මති. තත්ථ සම්මුඛාවිනයෙ තාව යො ච දෙසෙති, යස්ස ච දෙසෙති, තෙසං සම්මුඛීභාවො පුග්ගලසම්මුඛතා, සෙසං වුත්තනයමෙව. පුග්ගලස්ස ච ගණස්ස ච දෙසනාකාලෙ සඞ්ඝසම්මුඛතා පරිහායති.

යා පනෙත්ථ ''අහං, භන්තෙ, ඉත්ථන්නාමං ආපත්තිං ආපන්නො''ති ච, ''පස්සසී''ති, ''ආම පස්සාමී''ති ච පටිඤ්ඤා, තාය ''ආයතිං සංවරෙය්‍යාසී''ති කරණං පටිඤ්ඤාතකරණං නාම. සඞ්ඝාදිසෙසෙ පරිවාසාදියාචනා පටිඤ්ඤා, පරිවාසාදීනං දානං පටිඤ්ඤාතකරණං නාම. ද්වෙපක්ඛජාතා පන භණ්ඩනකාරකා භික්ඛූ බහුං අස්සාමණකං අජ්ඣාචාරං චරිත්වා පුන ලජ්ජිධම්මෙ උප්පන්නෙ ''සචෙ මයං ඉමාහි ආපත්තීහි

අඤ්ඤමඤ්ඤං කරිස්සාම, සියාපි තං අධිකරණං කක්ඛළත්ථාය වාළත්ථාය සංවත්තෙය්‍යා''ති අඤ්ඤමඤ්ඤං ආපත්තියා කාරාපනෙ දොසං දිස්වා යදා තිණවත්ථාරකකම්මං කරොන්ති, තදා ආපත්තාධිකරණං සම්මුඛාවිනයෙන ච තිණවත්ථාරකෙන ච සම්මති. තත්‍ර හි යත්තකා හත්ථපාසූපගතා ''න මෙතං ඛමතී''ති එවං දිට්ඨාවිකම්මං අකත්වා නිද්දම්පි ඔක්කමන්තා හොන්ති, සබ්බෙසං ඨපෙත්වා ථුල්ලවජ්ජඤ්ච ගිහිප්පටිසංයුත්තඤ්ච සබ්බාපත්තියො වුට්ඨහන්ති, එවං ආපත්තාධිකරණං තීහි සමථෙහි සම්මති.

කිච්චාධිකරණං (චූළව. 242) එකෙන සමථෙන සම්මති සම්මුඛාවිනයෙනෙව. ඉති ඉමානි චත්තාරි අධිකරණානි යථානුරූපං ඉමෙහි සත්තහි සමථෙහි සම්මන්ති, තෙන වුත්තං ''උප්පන්නුප්පන්නානං අධිකරණානං සමථාය වූපසමාය සම්මුඛාවිනයො දාතබ්බො…පෙ…. තිණවත්ථාරකො''ති. අයමෙත්ථ විනිච්ඡයනයො, විත්ථාරො පන සමථක්ඛන්ධකෙ ආගතොයෙව, විනිච්ඡයොපිස්ස සමන්තපාසාදිකායං වුත්තො.

තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධාති තෙසු සත්තසු අධිකරණසමථෙසු කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, නත්ථි වො කිඤ්චි සමථෙහි වූපසමෙතබ්බන්ති පුච්ඡාමි, එතෙන සබ්බාපත්තීහි පරිසුද්ධභාවො පුච්ඡිතො හොති.

උද්දිට්ඨං ඛො ආයස්මන්තො නිදානන්තිආදි නිගමනවචනං. තත්ථ **එත්තකන්ති** එත්තකං සික්ඛාපදං. **සුත්තාගතන්ති** සුත්තෙ පාතිමොක්ඛෙ ආගතං. **සුත්තපරියාපන්නන්ති** තත්ථෙව අන්තොගධං. **අන්වද්ධමාසං උද්දෙසං ආගච්ඡතීති** අද්ධමාසෙ අද්ධමාසෙ උපොසථවසෙන උද්දිසිතබ්බතං ආගච්ඡති. **සමග්ගෙහීති** කායසාමග්ගිවසෙන සමග්ගෙහි. **සම්මොදමානෙහීති** චිත්තසාමග්ගිවසෙන එකජ්ඣාසයතාය සුට්ඨු මොදමානෙහි. **අවිවදමානෙහීති** අට්ඨාරසසු විවාදවත්ථූසු අඤ්ඤතරවසෙනාපි අවිවදමානෙහි. **සික්ඛිතබ්බන්ති** තං තං සික්ඛාපදං අවීතික්කමන්තෙහි අධිසීලසික්ඛා සම්පාදෙතබ්බා. අන්තරන්තරා පන යං න වුත්තං, තං සබ්බං පුරිමෙ පුරිමෙ සික්ඛාපදෙ වුත්තත්තා චෙව උත්තානත්ථත්තා චාති.

අධිකරණසමථවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

කඞ්ඛාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

භික්ඛුපාතිමොක්ඛවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

භික්ඛුනීපාතිමොක්ඛවණ්ණනා

පාරාජිකකණ්ඩො

භික්ඛුනීනං හිතත්ථාය, පාතිමොක්ඛං පකාසයි;
යං නාථො, තස්ස දානෙසො, සම්පත්තො වණ්ණනාක්කමො.

සාධාරණපාරාජිකං

1…පෙ….4. මෙථුනධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා

තත්ථ **සුණාතු** මෙතිආදීනං භික්ඛුපාතිමොක්ඛවණ්ණනායං වුත්තනයෙනෙව අත්ථො වෙදිතබ්බො. කෙවලඤ්හි, භන්තෙ, අයොතිආදිවසෙන තස්මිඤ්ච ඉධ ච අභිලාපමත්තමෙව ලිඞ්ගභෙදමත්තඤ්ච විසෙසො. යස්මා ච භික්ඛුනියා සික්ඛාපච්චක්ඛානං නාම නත්ථි, තස්මා භික්ඛුනීනං ‘‘සික්ඛාසාජීවසමාපන්නා සික්ඛං අපච්චක්ඛාය දුබ්බල්‍යං අනාවිකත්වා’’ති අවත්වා **යා පන භික්ඛුනී ඡන්දසො මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවෙය්‍යාති** වුත්තං. තත්ථ **ඡන්දසොති** මෙථුනරාගප්පටිසංයුත්තෙන ඡන්දෙන චෙව රුචියා ච. ඡන්දෙ පන අසති බලක්කාරෙන පධංසිතාය අනාපත්ති, තස්මා යා පරිපුණ්ණූපසම්පදා භික්ඛුනී මනුස්සාමනුස්සතිරච්ඡානජාතීසු පුරිසඋභතොබ්‍යඤ්ජනකපණ්ඩකානං යස්ස කස්සචි සජීවස්ස වා නිජ්ජීවස්ස වා සන්ථතස්ස වා අසන්ථතස්ස වා අක්ඛායිතස්ස වා යෙභුය්‍යෙන අක්ඛායිතස්ස වා අඞ්ගජාතස්ස අත්තනො වච්චමග්ගපස්සාවමග්ගමුඛෙසු තීසු යත්ථකත්ථචි සන්ථතෙ වා අසන්ථතෙ වා පකතිවාතෙන අසංඵුට්ඨෙ අල්ලොකාසෙ අන්තමසො තිලඵලමත්තම්පි පදෙසං ඡන්දසො පවෙසෙති, පරෙන වා පවෙසියමානා පවෙසනපවිට්ඨට්ඨිතඋද්ධරණෙසු යංකිඤ්චි සාදියති, අයං පාරාජිකා හොති. සෙසමෙත්ථ ඉතො පරෙසු ච සාධාරණසික්ඛාපදෙසු වුත්තනයානුසාරෙනෙව වෙදිතබ්බං.

අසාධාරණපාරාජිකං

5. උබ්භජාණුමණ්ඩලිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා

අසාධාරණෙසු පන චතුන්නං තාව පාරාජිකානං පඨමෙ **අවස්සුතාති** කායසංසග්ගරාගෙන තින්තා, කිලින්නාති අත්ථො. දුතියපදෙපි එසෙව නයො. **පුරිසපුග්ගලස්සාති** කායසංසග්ගං සමාපජ්ජිතුං විඤ්ඤුස්ස මනුස්සජාතිකස්ස පුරිසසඞ්ඛාතස්ස පුග්ගලස්ස. **අධක්ඛකන්ති** අත්තනො අක්ඛකානං අධො. **උබ්භජාණුමණ්ඩලන්ති** ජාණුමණ්ඩලානං උපරි, එත්ථ ච උබ්භකප්පරම්පි උබ්භජාණුමණ්ඩලෙනෙව සඞ්ගහිතං. **ආමසනන්ති** ආමජ්ජනං ඵුට්ඨොකාසං අනතික්කමිත්වා තත්ථෙව සඞ්ඝට්ටනං. **පරාමසනන්ති** ඉතො චිතො ච සඤ්චරණං. **ගහණන්ති** ගහිතමත්තං. **ඡුපනන්ති** අසඞ්ඝට්ටෙත්වා ඵුට්ඨමත්තං. **පටිපීළනන්ති** අඞ්ගෙ ගහෙත්වා නිප්පීළනං. **සාදියෙය්‍යාති** යා භික්ඛුනී අත්තනො යථාපරිච්ඡින්නෙ කායෙ පුරිසස්ස එතං ආමසනාදිං සාදියති, සයං වා පන තෙන කායෙන පුරිසස්ස

යංකිඤ්චි කායප්පදෙසං සාදයමානා ඡුපති, අයං උබ්භජාණුමණ්ඩලිකා නාම පාරාජිකාති අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො.

‘‘නිදානං පුග්ගලං වත්ථු’’න්තිආදිකෙ (කඞ්ඛා. අට්ඨ. පඨමපාරාජිකවණ්ණනා) තෙන විත්ථාරවිනිච්ඡයෙ යස්මා සබ්බානෙව අසාධාරණපඤ්ඤත්තියො හොන්ති, තස්මා ඉතො පට්ඨාය සන්තිං අනුපඤ්ඤත්තිං වත්වා සාධාරණපඤ්ඤත්තීති වා අසාධාරණපඤ්ඤත්තීති වා න වක්ඛාම, ආණත්තියං යත්ථ ආණත්ති නත්ථි, තත්ථ කිඤ්චි අවත්වා යත්ථ අත්ථි, තත්ථෙව වක්ඛාම, විපත්තිවිචාරණා වුත්තායෙව.

අවසෙසං පන සබ්බත්ථ වත්තබ්බං, තයිදං වුච්චති, ඉදං තාව සික්ඛාපදං සාවත්ථියං සුන්දරීනන්දං ආරබ්භ කායසංසග්ගං සමාපජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, එකතොඅවස්සුතෙ යථාපරිච්ඡින්නෙන කායෙන පුරිසස්ස කායං, උභතොඅවස්සුතෙපි කායෙන කායප්පටිබද්ධං, යථාපරිච්ඡින්නකායප්පටිබද්ධෙන වා අවසෙසකායෙන වා තස්ස කායං ආමසන්තියා ථුල්ලච්චයං, යක්ඛපෙතපණ්ඩකතිරච්ඡානගතමනුස්සවිග්ගහානං උභතොඅවස්සුතෙ යථාපරිච්ඡින්නෙන කායෙන කායං ආමසන්තියාපි ථුල්ලච්චයං, සචෙ පන පුරිසස්ස කායසංසග්ගරාගො නත්ථි, පාරාජිකක්ඛෙත්තෙපි ථුල්ලච්චයමෙව. අවසෙසෙ පන කායප්පටිබද්ධෙන කායප්පටිබද්ධාදිභෙදෙ, මෙථුනරාගගෙහසිතපෙමෙසු ච සබ්බත්ථ දුක්කටං. අසඤ්චිච්ච, අස්සතියා, අජානන්තියා, අසාදියන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අඞ්ගානි සමුට්ඨානාදීනි ච භික්ඛුපාතිමොක්ඛෙ කායසංසග්ගෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බානීති.

උබ්භජාණුමණ්ඩලිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. වජ්ජප්පටිච්ඡාදිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ **ගණස්සාති** අඤ්ඤාසං භික්ඛුනීනං. **ඨිතාති** සලිඞ්ගෙ ඨිතා. **චුතාති** කාලඞ්කතා. **නාසිතාති** ලිඞ්ගනාසනාය සයං වා නට්ඨා, අඤ්ඤෙහි වා නාසිතා. **අවස්සටාති** තිත්ථායතනං සඞ්කන්තා. **පුබ්බෙවාහං අයො**ය **අඤ්ඤාසින්ති** ඉදං තස්සා වචනකාලදස්සනං, සලිඞ්ගෙ ඨිතාය පන පාරාජිකභාවං ඤත්වා ‘‘න දානි නං කස්සචි ආරොචෙස්සාමී’’ති ධුරෙ නික්ඛිත්තමත්තෙයෙව අයං වජ්ජප්පටිච්ඡාදිකා නාම පාරාජිකා හොතීති.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ නෙවඅත්තනාපටිචොදනා නගණස්ස ආරොචනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසමෙත්ථ සප්පාණකවග්ගම්හි දුට්ඨුල්ලාපත්තිප්පටිච්ඡාදනසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. තත්‍ර හි පාචිත්තියං, ඉධ පාරාජිකන්ති අයමෙව විසෙසො, සෙසං තාදිසමෙවාති.

වජ්ජප්පටිච්ඡාදිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. උක්ඛිත්තානුවත්තිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **උක්ඛිත්තන්ති** ආපත්තියා අදස්සනාදීසු උක්ඛිත්තං. **ධම්මෙනාති** භූතෙන වත්ථුනා. **විනයෙනාති** චොදෙත්වා සාරෙත්වා. **සත්ථුසාසනෙනාති** ඉධාපි චොදෙත්වා සාරෙත්වා කරණමෙව සත්ථුසාසනං නාම. **අනාදරන්ති** යෙන සඞ්ඝෙන උක්ඛෙපනියකම්මං කතං, තස්මිං වා, තත්ථ පරියාපන්නගණෙ වා එකපුග්ගලෙ වා තස්මිං වා කම්මෙ ආදරවිරහිතං, සම්මාවත්තනාය අවත්තමානන්ති අත්ථො. **අප්පටිකාරන්ති** පටිකාරරහිතං, අනොසාරිතන්ති අත්ථො. **අකතසහායන්ති** එකකම්මාදිකෙ සංවාසෙ සහ අයනභාවෙන සමානසංවාසකා භික්ඛූ සහායා නාම, යස්ස පන සො සංවාසො තෙහි සද්ධිං නත්ථි න තෙන තෙ සහායා කතා හොන්ති, ඉති සො අකතසහායො නාම, තං අකතසහායං, සමානසංවාසකභාවං අනුපගතන්ති අත්ථො. **තමනුවත්තෙයාති** තං උක්ඛිත්තකං උක්ඛිත්තකභාවෙයෙව ඨිතං භික්ඛුං යා භික්ඛුනී යංදිට්ඨිකො සො හොති, තාය දිට්ඨියා ගහණභාවෙන අනුවත්තෙය්‍ය. සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි සඞ්ඝභෙදසික්ඛාපදාදීසු වුත්තනයෙන විසුං සඞ්ඝමජ්ඣෙ ච වුච්චමානා තං වත්ථුං අප්පටිනිස්සජ්ජන්තී සමනුභාසනකම්මපරියොසානෙ උක්ඛිත්තානුවත්තිකා නාම පාරාජිකා හොතීති.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ උක්ඛිත්තානුවත්තනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ඤත්තියා දුක්කටං, ද්වීහි කම්මවාචාහි ද්වෙ ථුල්ලච්චයා, ‘‘යස්සා නක්ඛමති, සා භාසෙය්‍යා’’ති එවං **ය්‍යා-**කාරප්පත්තාය තතියකම්මවාචාය පාරාජිකං, අධම්මකම්මෙ තිකදුක්කටං, සෙසං සඞ්ඝභෙදසික්ඛාපදාදීසු වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං.

උක්ඛිත්තානුවත්තිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. අට්ඨවත්ථුකාසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ **අවස්සුතාති** ලොකස්සාදමිත්තසන්ථවවසෙන කායසංසග්ගරාගෙන තින්තා. අයමෙව හි අත්ථො සීහළමාතිකාට්ඨකථායං වුත්තො, සමන්තපාසාදිකායං (පාචි. අට්ඨ. 675) පනස්ස විචාරණා කතා, දුතියපදෙපි එසෙව නයො. **පුරිසපුග්ගලස්ස හත්ථග්ගහණං වාති**ආදීසු පන යං පුරිසපුග්ගලෙන හත්ථෙ ගහණං කතං, තං ‘‘පුරිසපුග්ගලස්ස හත්ථග්ගහණ’’න්ති වුත්තං, එසෙව නයො සඞ්ඝාටිකණ්ණග්ගහණෙපි. **හත්ථග්ගහණන්ති** එත්ථ ච යස්ස කස්සචි අපාරාජිකක්ඛෙත්තභූතස්ස අඞ්ගස්ස ගහණං හත්ථග්ගහණං, යස්ස කස්සචි නිවත්ථස්ස වා පාරුතස්ස වා ගහණං **සඞ්ඝාටිකණ්ණග්ගහණං. සන්තිට්ඨෙය්‍ය වාති**ආදීසු කායසංසග්ගසඞ්ඛාතස්ස අසද්ධම්මස්ස පටිසෙවනත්ථාය පුරිසස්ස හත්ථපාසෙ සන්තිට්ඨෙය්‍ය වා, තත්ථ ඨිතා සල්ලපෙය්‍ය වා, පුරිසෙන වා ‘‘ඉත්ථන්නාමං ඨානං ආගච්ඡා’’ති වුත්තා තං සඞ්කෙතං ගච්ඡෙය්‍ය, තස්ස වා පුරිසස්ස අබ්භාගමනං සාදියෙය්‍ය, යෙන කෙනචි වා පටිච්ඡන්නං ඔකාසං

පවිසෙය්‍ය, පුරිසස්ස හත්ථපාසෙ ඨත්වා කායං උපසංහරෙය්‍යාති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. **අයම්පි පාරාජිකා**ති යථා පුරිමායො, එවං අයම්පි භික්ඛුනී එතස්ස කායසංසග්ගසඞ්ඛාතස්ස අසද්ධම්මස්ස පටිසෙවනත්ථාය එතානි අට්ඨ වත්ථූනි පටිපාටියා වා උප්පටිපාටියා වා පූරෙත්වා අට්ඨවත්ථුකා නාම පාරාජිකා හොතීති.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ අට්ඨමං වත්ථුං පරිපූරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සඞ්කෙතගමනෙ පදෙ පදෙ දුක්කටං, පුරිසස්ස හත්ථපාසං ඔක්කන්තමත්තෙ ථුල්ලච්චයං, පුරිසස්ස අබ්භාගමනසාදයමානෙපි දුක්කටං. හත්ථපාසොක්කමනෙ ථුල්ලච්චයං, සෙසෙසු එකෙකස්මිං ථුල්ලච්චයමෙව, අට්ඨමෙ පරිපුණ්ණෙ පාරාජිකං. එකෙකස්මිං පන වත්ථුස්මිං සතක්ඛත්තුම්පි වීතික්කන්තෙ තා ආපත්තියො දෙසෙත්වා මුච්චති, අපිචෙත්ථ **ගණනූපිකා** ආපත්ති වෙදිතබ්බා, ‘‘ඉදානි නාපජ්ජිස්සාමී’’ති හි ධුරනික්ඛෙපං කත්වා දෙසිතා ගණනූපිකා, දෙසිතගණනං උපෙති, පාරාජිකස්ස අඞ්ගං න හොති. තස්මා යා එකං ආපන්නා ධුරනික්ඛෙපං කත්වා දෙසෙත්වා පුන කිලෙසවසෙන ආපජ්ජති, පුනපි දෙසෙති, එවං අට්ඨමං පරිපූරෙන්තීපි පාරාජිකා න හොති. යා පන ආපජ්ජිත්වා ‘‘පුනපි අඤ්ඤං වත්ථුං ආපජ්ජිස්සාමී’’ති සඋස්සාහාව දෙසෙති, තස්සා සා ආපත්ති අගණනූපිකා, දෙසිතාපි අදෙසිතා හොති, පාරාජිකස්ස අඞ්ගං හොති. අසඤ්චිච්ච, අස්සතියා, අජානන්තියා අසාදියන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. කායසංසග්ගරාගො, සඋස්සාහතා, අට්ඨමස්ස වත්ථුස්ස පූරණන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමනුභාසනසමුට්ඨානං, කිරියාකිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, අකුසලචිත්තං, ද්විවෙදනන්ති.

අට්ඨවත්ථුකාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො අට්ඨ පාරාජිකා ධම්මාති භික්ඛූ ආරබ්භ පඤ්ඤත්තා සාධාරණා චත්තාරො, ඉමෙ චත්තාරොති එවං පාතිමොක්ඛුද්දෙසමග්ගෙන අට්ඨ පාරාජිකා ධම්මා උද්දිට්ඨාති එවමෙත්ථ අත්ථො වෙදිතබ්බො, සෙසං භික්ඛුපාතිමොක්ඛවණ්ණනායං වුත්තනයමෙවාති.

කඞ්ඛාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

භික්ඛුනිපාතිමොක්ඛෙ

පාරාජිකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

සඞ්ඝාදිසෙසකණ්ඩො

1. උස්සයවාදිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා

සඞ්ඝාදිසෙසෙසු පඨමෙ **උස්සයවාදිකාති** මානුස්සයවසෙන කොධුස්සයවසෙන අඩ්ඩකරණත්ථාය විනිච්ඡයමහාමත්තානං සන්තිකෙ විවදමානා. **ගහපතිනා වා**තිආදීහි ඨපෙත්වා පඤ්ච සහධම්මිකෙ අවසෙසා ගහට්ඨපබ්බජිතා සඞ්ගහිතා. **අයං භික්ඛුනී පඨමාපත්තික**න්ති ආදිම්හි පඨමං ආපත්ති එතස්සාති පඨමාපත්තිකො, වීතික්කමක්ඛණෙයෙව ආපජ්ජිතබ්බොති අත්ථො, තං පඨමාපත්තිකං. **ආපන්නාති** අඩ්ඩපරියොසානෙ ආපන්නා. භික්ඛුනිං සඞ්ඝතො නිස්සාරෙතීති **නිස්සාරණීයො,** තං නිස්සාරණීයං. **සඞ්ඝාදිසෙස**න්ති එවංනාමකං.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ උස්සයවාදිකවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාණත්තිකං, ''අඩ්ඩං කරිස්සාමී''ති යංකිඤ්චි දුතියිකං වා සක්ඛිං වා සහායං වා පරියෙසන්තියා පරියෙසනෙ දුක්කටං, යත්ථ ඨිතාය ''අඩ්ඩං කාතුං ගච්ඡාමී''ති චිත්තං උප්පජ්ජති, තතො පට්ඨාය ගච්ඡන්තියා පදෙ පදෙ දුක්කටං, යත්ථකත්ථචි අන්තමසො භික්ඛුනුපස්සයං ආගතෙපි වොහාරිකෙ දිස්වා අත්තනො කථං ආරොචෙන්තියා දුක්කටං. ඉතරෙන අත්තනො කථාය ආරොචිතාය භික්ඛුනියා ථුල්ලච්චයං, පඨමං ඉතරෙන පච්ඡා භික්ඛුනියා ආරොචනෙපි එසෙව නයො. සචෙ පන භික්ඛුනී තං වදති ''මම ච තව ච කථං ත්වංයෙව ආරොචෙහී''ති, සො අත්තනො වා කථං පඨමං ආරොචෙතු, තස්සා වා, පඨමාරොචනෙ භික්ඛුනියා දුක්කටං, දුතියෙ ථුල්ලච්චයං, තෙන එවං වුත්තාය භික්ඛුනියා ආරොචනෙපි එසෙව නයො. සචෙ පන භික්ඛුනී අඤ්ඤෙන කථාපෙති, තත්‍රාපි එසෙව නයො. යථා වා තථා වා හි ආරොචියමානෙ පඨමාරොචනෙ භික්ඛුනියා දුක්කටං, දුතියෙ ථුල්ලච්චයං. උභින්නං පන කථං සුත්වා වොහාරිකෙහි විනිච්ඡයෙ කතෙ අඩ්ඩපරියොසානං නාම හොති, තස්මිං අඩ්ඩපරියොසානෙ භික්ඛුනියා ජයෙපි පරාජයෙපි සඞ්ඝාදිසෙසො.

යා පන පච්චත්ථිකමනුස්සෙහි දූතං වා පහිණිත්වා, සයං වා ආගන්ත්වා ''එහි, අය්යෙ''ති ආකඩ්ඪියමානා ගච්ඡති, යා වා උපස්සයෙ අඤ්ඤෙහි කතං අනාචාරං අනොදිස්ස ආචික්ඛන්තී රක්ඛං යාචති, යාය ච කිඤ්චි අවුත්තා වොහාරිකා අඤ්ඤතො සුත්වා සයමෙව අඩ්ඩං පරියොසාපෙන්ති, තස්සා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අඤ්ඤෙහි අනාකඩ්ඪිතාය අඩ්ඩකරණං, අඩ්ඩපරියොසානන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමකථිනසදිසානි, ඉදං පන කිරියමෙවාති.

උස්සයවාදිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. චොරිවුට්ඨාපිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ යාය පඤ්චමාසග්ඝනකතො පට්ඨාය යංකිඤ්චි පරසන්තකං අවහරිතං, අයං **චොරී** නාම, තං චොරිං. **වජ්ඣං විදිතන්ති** තෙන කම්මෙන ''වධාරහා අය''න්ති එවං විදිතං. **අනපලොකෙත්වාති** අනාපුච්ඡා. **ගණන්ති** මල්ලගණභටිපුත්තගණාදිකං. **පූගන්ති** ධම්මගණං. **සෙණින්ති** ගන්ධිකසෙණිදුස්සිකසෙණිආදිකං. යත්ථ යත්ථ හි රාජානො ගණාදීනං ගාමනිගමෙ නියාතෙන්ති ''තුම්හෙව එත්ථ අනුසාසථා''ති, තත්ථ තත්ථ තෙයෙව ඉස්සරා හොන්ති, තස්මා තෙ සන්ධාය ඉදං වුත්තං. එත්ථ ච රාජානං වා ගණාදිකෙ වා අපලොකෙත්වාපි භික්ඛුනිසඞ්ඝො අපලොකෙතබ්බොව. **අඤ්ඤත්‍ර කප්පාති** තිත්ථියෙසු වා අඤ්ඤභික්ඛුනීසු වා පබ්බජිතපුබ්බා කප්පා නාම, තං ඨපෙත්වා අඤ්ඤං උපසම්පාදෙන්තියා ගණආචරිනී පත්තචීවරපරියෙසනෙසු සීමාසම්මුතියා ඤත්තියා ච දුක්කටං, ද්වීහි කම්මවාචාහි ථුල්ලච්චයං, කම්මවාචාපරියොසානෙ සඞ්ඝාදිසෙසො.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ චොරිං වුට්ඨාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, චොරියා වෙමතිකාය දුක්කටං, තථා අචොරියා චොරිසඤ්ඤාය චෙව වෙමතිකාය ච. අචොරිසඤ්ඤාය, අජානන්තියා, අපලොකෙත්වා වුට්ඨාපෙන්තියා, කප්පං වුට්ඨාපෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. චොරිතා, චොරිසඤ්ඤිතා, අඤ්ඤත්‍ර අනුඤ්ඤාතකාරණා වුට්ඨාපනන්ති, ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. චොරිවුට්ඨාපනසමුට්ඨානං, කිරියාකිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

චොරිවුට්ඨාපිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. එකගාමන්තරගමනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **ගාමන්තරන්ති**ආදීසු සකගාමතො තාව නික්ඛමන්තියා අනාපත්ති, නික්ඛමිත්වා පන අඤ්ඤං ගාමං ගච්ඡන්තියා පදෙ පදෙ දුක්කටං, එකෙන පාදෙන ඉතරස්ස ගාමස්ස පරික්ඛෙපෙ වා උපචාරෙ වා අතික්කන්තෙ ථුල්ලච්චයං, දුතියෙන අතික්කන්තමත්තෙ සඞ්ඝාදිසෙසො, තතො නික්ඛමිත්වා පුන සකගාමං පවිසන්තියාපි එසෙව නයො. සචෙ පන ඛණ්ඩපාකාරෙන වා වතිච්ඡිද්දෙන වා භික්ඛුනිවිහාරභූමිංයෙව සක්කා හොති පවිසිතුං, එවං පවිසමානාය කප්පියභූමියා පවිට්ඨා නාම හොති, තස්මා වට්ටති. බහිගාමෙ ඨත්වා යංකිඤ්චි සකගාමං වා පරගාමං වා අකප්පියභූමිං පදසා පවිසන්තියා ආපත්තීති අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො.

නදිපාරගමනෙ වුත්තලක්ඛණාය නදියා දුතියිකං විනා පරතීරං ගච්ඡන්තියා වා අන්තරානදියං දුතියිකාය සද්ධිං භණ්ඩිත්වා පුන ඔරිමතීරමෙව පච්චුත්තරන්තියා වා පඨමපාදං උද්ධරිත්වා තීරෙ ඨපිතක්ඛණෙ ථුල්ලච්චයං, දුතියපාදුද්ධාරෙ සඞ්ඝාදිසෙසො.

ඉද්ධිසෙතුයානනාවාහි පන පරතීරං ඔතරිතුං, නහානාදිකාරණෙන ච ඔතිණ්ණාය ඔරිමතීරං පදසාපි පච්චුත්තරිතුං වට්ටති.

රත්තිවිප්පවාසෙ ‘‘පුරෙඅරුණෙයෙව දුතියිකාය හත්ථපාසං ඔක්කමිස්සාමී’’ති ආභොගං විනා එකගබ්භෙපි දුතියිකාය හත්ථපාසාතික්කමෙ ඨත්වා අරුණං උට්ඨාපෙන්තියා ආපත්ති.

එකා වා ගණම්හාති එත්ථ පන එකා භික්ඛුනීපි ගණොයෙව. **ඔහීයෙය්‍යාති** අවහීයෙය්‍ය, දස්සනූපචාරං වා සවනූපචාරං වා විජහෙය්‍යාති අත්ථො. තස්මා ඉන්දඛීලාතික්කමතො පට්ඨාය බහිගාමෙ රුක්ඛථම්භසාණිපාකාරාදිඅන්තරිතභාවෙනාපි දුතියිකාය දස්සනූපචාරෙ විජහිතෙ සචෙපි සවනූපචාරො අත්ථි, ආපත්තියෙව. අජ්ඣොකාසෙ පන දූරෙපි දස්සනූපචාරො හොති, තත්ථ මග්ගමූළ්හසද්දෙන විය ධම්මස්සවනාරොචනසද්දෙන විය ච ‘අය්‍යෙ’ති සද්දායන්තියා සද්දස්සවනාතික්කමෙ ආපත්තියෙව. සචෙ පන මග්ගං ගච්ඡන්තී ඔහීයිත්වා ‘‘ඉදානි පාපුණිස්සාමී’’ති සඋස්සාහා අනුබන්ධති, වට්ටති.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ ගාමන්තරගමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ‘‘එකා වා නදිපාර’’න්තිආදිකා එත්ථ තිවිධා අනුපඤ්ඤත්ති, පුරෙ අරුණෙ සකගාමතො නික්ඛමිත්වා අරුණුග්ගමනකාලෙ ගාමන්තරපරියාපන්නං නදිපාරං ඔක්කමනන්තියා පන චතස්සොපි ආපත්තියො එකක්ඛණෙයෙව හොන්ති. වුත්තම්පි චෙතං –

‘‘සික්ඛාපදා බුද්ධවරෙන වණ්ණිතා;
සඞ්ඝාදිසෙසා චතුරො භවෙය්‍යුං;
ආපජ්ජෙය්‍ය එකපයොගෙන සබ්බා;
පඤ්හා මෙසා කුසලෙහි චින්තිතා’’ති. (පරි. 479);

එතෙනුපායෙන තිණ්ණං, ද්වින්නඤ්ච එකතොභාවො වෙදිතබ්බො. දුතියිකාය පන පක්කන්තාය වා විබ්භන්තාය වා කාලඞ්කතාය වා පක්ඛසඞ්කන්තාය වා ආපදාසු වා ගාමන්තරගමනාදීනි කරොන්තියා උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අන්තරායෙන එකතොභාවො, ගාමන්තරගමනාදීසු අඤ්ඤතරතාපජ්ජනං, ආපදාය අභාවොති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමපාරාජිකසදිසානි, ඉදං පන පණ්ණත්තිවජ්ජං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

එකගාමන්තරගමනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. උක්ඛිත්තකඔසාරණසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ **උක්ඛිත්තන්ති** ආපත්තියා අදස්සනාදීසු උක්ඛිත්තං. **අනඤ්ඤාය ගණස්ස ඡන්දන්ති** තස්සෙව කාරකසඞ්ඝස්ස ඡන්දං අජානිත්වා. **ඔසාරෙය්‍යාති** ඔසාරණකම්මං කරෙය්‍ය. තස්සා එවං කරොන්තියා,

ගණපරියෙසනෙ සීමාසම්මුතියා ඤත්තියා ච දුක්කටං, ද්වීහි කම්මවාචාහි ථුල්ලච්චයං, කම්මවාචාපරියොසානෙ සඞ්ඝාදිසෙසො.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ එවං ඔසාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකසඞ්ඝාදිසෙසං, අධම්මකම්මෙ තිකදුක්කටං, කාරකසඞ්ඝං වා ආපුච්ඡිත්වා, ගණස්ස වා ඡන්දං ජානිත්වා, වත්තෙ වා වත්තන්තිං, අසන්තෙ කාරකසඞ්ඝෙ ඔසාරෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ධම්මකම්මෙන උක්ඛිත්තතා, අඤ්ඤත්‍ර අනුඤ්ඤාතකාරණා ඔසාරණන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි සඞ්ඝභෙදසික්ඛාපදෙ වුත්තනයානෙව, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

උක්ඛිත්තකඔසාරණසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. භොජනප්පටිග්ගහණපඨමසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ **අවස්සුතාති** ඡන්දරාගෙන තින්තා. **අවස්සුතස්සාති** තාදිසස්සෙව. **ඛාදෙය්‍ය වා භුඤ්ජෙය්‍ය වාති** එත්ථ පටිග්ගහණෙ ථුල්ලච්චයං, අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ සඞ්ඝාදිසෙසො.

සාවත්ථියං සුන්දරීනන්දං ආරබ්භ අවස්සුතාය අවස්සුතස්ස හත්ථතො ආමිසප්පටිග්ගහණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, එකතොඅවස්සුතෙ පටිග්ගහණෙ දුක්කටං, අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ ථුල්ලච්චයං, යක්ඛපෙතපණ්ඩකතිරච්ඡානගතමනුස්සවිග්ගහානං හත්ථතො උභතොඅවස්සුතෙපි සති එසෙව නයො. තත්ථ පන එකතොඅවස්සුතෙ සති දුක්කටං, සබ්බත්ථ උදකදන්තපොනග්ගහණෙපි පරිභොගෙපි දුක්කටමෙව. උභොසු අනවස්සුතෙසු, ‘‘අනවස්සුතො’’ති වා ඤත්වා ගණ්හන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උදකදන්තපොනතො අඤ්ඤං අජ්ඣොහරණීයං, උභතොඅවස්සුතතා, සහත්ථා ගහණං, අජ්ඣොහරණන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමපාරාජිකසදිසානීති.

භොජනප්පටිග්ගහණපඨමසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. භොජනප්පටිග්ගහණදුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ **යතො ත්වන්ති** යස්මා ත්වං. **ඉඞ්ඝාති** උය්‍යොජනත්ථෙ නිපාතො. **අයම්පීති** යා එවං උය්‍යොජෙති, සා එවං උය්‍යොජනෙන ච තෙන වචනෙන ඉතරිස්සා පටිග්ගහණෙන ච දුක්කටානි, අජ්ඣොහාරගණනාය ථුල්ලච්චයානි ච ආපජ්ජිත්වා භොජනපරියොසානෙ සඞ්ඝාදිසෙසං ආපජ්ජති.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ එවං උය්‍යොජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාණත්තිකමෙව, පුරිසස්ස වා යක්ඛාදීනං වා හත්ථතො උදකදන්තපොනප්පටිග්ගහණුය්‍යොජනෙ ච තෙසං පරිභොගෙ ච දුක්කටං, එස නයො යක්ඛාදීනං හත්ථතො අවසෙසග්ගහණත්ථං උය්‍යොජනෙ, තෙසං

ගහණෙ, අජ්ඣොහාරෙ ච. භොජනපරියොසානෙ පන ථුල්ලච්චයං. ‘‘අනවස්සුතො’’ති ඤත්වා වා, ‘‘කුපිතා න පටිග්ගණ්හතී’’ති වා, ‘‘කුලානුද්දයතාය න පටිග්ගණ්හතී’’ති වා උය්‍යොජෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. මනුස්සපුරිසතා, අඤ්ඤත්‍ර අනුඤ්ඤාතකාරණා, ‘‘ඛාදනීයං භොජනීයං ගහෙත්වා භුඤ්ජා’’ති උය්‍යොජනා, තෙන වචනෙන ගහෙත්වා ඉතරිස්සා භොජනපරියොසානන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානීති.

භොජනප්පටිග්ගහණදුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7-8-9. සඤ්චරිත්තාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමඅට්ඨමනවමසික්ඛාපදානං සඤ්චරිත්තාදිත්තයෙ වුත්තනයෙනෙව විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො.

සඤ්චරිත්තාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. සික්ඛංපච්චාචික්ඛණසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ **කිංනුමාව සමණියොති** කිංනු ඉමා එව සමණියො. **තාසාහන්ති** තාසං අහං. **යාවතතියක**පදත්ථො භික්ඛුපාතිමොක්ඛවණ්ණනායං (කඞ්ඛා. අට්ඨ. නිගමනවණ්ණනා), අවසෙසවිනිච්ඡයො ච තත්ථෙව සඞ්ඝභෙදසික්ඛාපදවණ්ණනායං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො, ඉදං පන සාවත්ථියං චණ්ඩකාළිභික්ඛුනිං (පාචි. 709) ආරබ්භ ‘‘බුද්ධං පච්චාචික්ඛාමී’’තිආදිවචනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, එවං වචනමෙව චෙත්ථ චතූසු අඞ්ගෙසු පඨමං අඞ්ගන්ති අයං විසෙසො, සෙසං තාදිසමෙවාති.

සික්ඛංපච්චාචික්ඛණසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

11. අධිකරණකුපිතසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකාදසමෙ **කිස්මිඤ්චිදෙව අධිකරණෙති** චතුන්නං අඤ්ඤතරස්මිං. **පච්චාකතාති** පරාජිතා. ඉදම්පි සාවත්ථියං චණ්ඩකාළිං ආරබ්භ ‘‘ඡන්දගාමිනියො ච භික්ඛුනියො’’තිආදිවචනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසං දසමෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

අධිකරණකුපිතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

12. පාපසමාචාරපඨමසික්ඛාපදවණ්ණනා

ද්වාදසමෙ **සංසට්ඨාති** පබ්බජිතානං අනනුලොමෙන ගිහීනං කොට්ටනපචනසාසනහරණාදිනා කායිකවාචසිකෙන මිස්සීභූතා. පාපො කායිකවාචසිකො ආචාරො එතාසන්ති **පාපාචාරා.** පාපො කිත්තිසද්දො එතාසන්ති **පාපසද්දා.** පාපො ආජීවසඞ්ඛාතො සිලොකො එතාසන්ති **පාපසිලොකා. භික්ඛුනිසඞ්ඝස්ස විහෙසිකාති** අඤ්ඤමඤ්ඤිස්සා කම්මෙ

කරියමානෙ පටික්කොසනෙන විහෙසිකා. **වජ්ජප්පටිච්ඡාදිකාති** බුද්ධානුබුද්ධකස්ස වජ්ජස්ස පටිච්ඡාදිකා.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ සංසට්ඨවිහාරවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසමෙත්ථාපි දසමෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං, සමනුභාසනකම්මකාලෙ පන ද්වෙතිස්සො එකතො සමනුභාසිතබ්බාති.

පාපසමාචාරපඨමසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

13. පාපසමාචාරදුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා

තෙරසමෙ **එවං වදෙය්‍යාති** තා සමනුභට්ඨා භික්ඛුනියො එවං වදෙය්‍ය. **එවාචාරාති** එවංආචාරා, යාදිසො තුම්හාකං ආචාරො, තාදිසො ආචාරොති අත්ථො, එස නයො සබ්බත්ථ. **උඤ්ඤායාති** අවඤ්ඤාය නීචං කත්වා ජානනාය. **පරිභවෙනාති** ''කිං ඉමා කරිස්සන්තී''ති එවං පරිභවිත්වා ජානනෙන. **අක්ඛන්තියාති** අසහනතාය, කොධෙනාති අත්ථො. **වෙභස්සියාති** බලවන්තස්ස භාවෙන, අත්තනො බලප්පකාසනෙන සමුත්‍රාසෙනාති අත්ථො. **දුබ්බල්‍යාති** තුම්හාකං දුබ්බලභාවෙන, සබ්බත්ථ උඤ්ඤාය ච පරිභවෙන චාති එවං සමුච්චයත්ථො දට්ඨබ්බො. **විවිච්චථාති** නානා හොථ, අනනුලොමිකං කායිකවාචසිකසංසග්ගං පජහථාති අත්ථො.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ ''සංසට්ඨාව, අය්‍යෙ, තුම්හෙ විහරථ, මා තුම්හෙ නානා විහරිත්ථා''ති උය්‍යොජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසමෙත්ථාපි දසමෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

පාපසමාචාරදුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

14. සඞ්ඝභෙදකාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා

සඞ්ඝභෙදාදීසු චතූසු වුත්තනයෙනෙව විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. කෙවලඤ්හි භික්ඛුනී සඞ්ඝං න භින්දති, භෙදාය පන පරක්කමති චෙව අනුවත්තති ච. **උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො සත්තරස සඞ්ඝාදිසෙසා ධම්මාති** භික්ඛූ ආරබ්භ පඤ්ඤත්තා සාධාරණා සත්ත, අසාධාරණා දසාති එවං සත්තරස. **උභතොසඞ්ඝෙ පක්ඛමානත්තං චරිතබ්බන්ති** භික්ඛුනියා හි ආපත්තිං ඡාදෙන්තියාපි පරිවාසො නාම නත්ථි, ඡාදනපච්චයාපි න දුක්කටං ආපජ්ජති, තස්මා ඡාදෙත්වාපි අඡාදෙත්වාපි එකං පක්ඛමානත්තමෙව චරිතබ්බං. තං භික්ඛුනීහි අත්තනො සීමං සොධෙත්වා විහාරසීමාය වා, සොධෙතුං අසක්කොන්තීහි ඛණ්ඩසීමාය වා සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන චතුවග්ගං ගණං සන්නිපාතාපෙත්වා දාතබ්බං. සචෙ එකා ආපත්ති හොති, එකිස්සා වසෙන, සචෙ ද්වෙ වා තිස්සො වා සම්බහුලා වා එකවත්ථුකා වා නානාවත්ථුකා වා, තාසං තාසං වසෙන භික්ඛුපාතිමොක්ඛවණ්ණනායං වුත්තවත්ථුගොත්තනාමආපත්තිභෙදෙසු යං යං ඉච්ඡති, තං තං ආදාය යොජනා කාතබ්බා.

තත්‍රිදං පඨමාපත්තිවසෙන මුඛමත්තනිදස්සනං – තාය ආපන්නාය භික්ඛුනියා භික්ඛුනිසඞ්ඝං උපසඞ්කමිත්වා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා වුඩ්ඪානං භික්ඛුනීනං පාදෙ වන්දිත්වා උක්කුටිකං නිසීදිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා එවමස්සවචනීයො ''අහං, අය්‍යො, එකං ආපත්තිං ආපජ්ජිං උස්සයවාදං, සාහං, අය්‍යො, සඞ්ඝං එකිස්සා ආපත්තියා උස්සයවාදාය පක්ඛමානත්තං යාචාමී''ති, එවං තික්ඛත්තුං යාචාපෙත්වා බ්‍යත්තාය භික්ඛුනියා පටිබලාය සඞ්ඝො ඤාපෙතබ්බො –

''සුණාතු මෙ, අය්‍යො, සඞ්ඝො, අයං ඉත්ථන්නාමා භික්ඛුනී එකං ආපත්තිං ආපජ්ජිං උස්සයවාදං, සා සඞ්ඝං එකිස්සා ආපත්තියා උස්සයවාදාය පක්ඛමානත්තං යාචති, යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, සඞ්ඝො ඉත්ථන්නාමාය භික්ඛුනියා එකිස්සා ආපත්තියා උස්සයවාදාය පක්ඛමානත්තං දදෙය්‍ය, එසා ඤත්ති.

''සුණාතු මෙ, අය්‍යො, සඞ්ඝො, අයං ඉත්ථන්නාමා භික්ඛුනී...පෙ.... දුතියම්පි...පෙ.... තතියම්පි එතමත්ථං වදාමි, සුණාතු මෙ, අය්‍යො, සඞ්ඝො...පෙ.... සා භාසෙය්‍ය. දින්නං සඞ්ඝෙන ඉත්ථන්නාමාය භික්ඛුනියා එකිස්සා ආපත්තියා උස්සයවාදාය පක්ඛමානත්තං. ඛමති සඞ්ඝස්ස, තස්මා තුණ්හී, එවමෙතං ධාරයාමී''ති.

කම්මවාචාපරියොසානෙ ''වත්තං සමාදියාමි, මානත්තං සමාදියාමී''ති සමාදියිත්වා සඞ්ඝස්ස ආරොචෙත්වා නික්ඛිත්තවත්තෙන තාව වසිතුකාමාය තත්ථෙව සඞ්ඝමජ්ඣෙ වා පක්කන්තාසු භික්ඛුනීසු එකභික්ඛුනියා වා දුතියිකාය වා සන්තිකෙ ''වත්තං නික්ඛිපාමි, මානත්තං නික්ඛිපාමී''ති නික්ඛිපිතබ්බං. අඤ්ඤිස්සා පන ආගන්තුකාය සන්තිකෙ ආරොචෙත්වා නික්ඛිපිතබ්බං, නික්ඛිත්තකාලතො පට්ඨාය පකතත්තට්ඨානෙ තිට්ඨති, තතො පුරෙඅරුණෙයෙව චතූහි භික්ඛුනීහි තං භික්ඛුනිං ගහෙත්වා ගාමූපචාරතො ච භික්ඛූනං විහාරූපචාරතො ච ද්වෙ ලෙඩ්ඩුපාතෙ අතික්කමිත්වා මහාමග්ගා ඔක්කම්ම ගුම්බවතිආදීහි පටිච්ඡන්නෙ ඔකාසෙ නිසීදිතබ්බං. චතූහි භික්ඛූහිපි තත්ථ ගන්තබ්බං, ගන්ත්වා භික්ඛුනීනං අවිදූරෙ විසුං නිසීදිතබ්බං. අථ තාය භික්ඛුනියා වුත්තනයෙනෙව වත්තං සමාදියිත්වා භික්ඛුනිසඞ්ඝස්ස තාව එවං ආරොචෙතබ්බං –

''අහං, අය්‍යො, එකං ආපත්තිං ආපජ්ජිං උස්සයවාදං, සාහං සඞ්ඝං එකිස්සා ආපත්තියා උස්සයවාදාය පක්ඛමානත්තං යාචිං, තස්සා මෙ සඞ්ඝො එකිස්සා ආපත්තියා උස්සයවාදාය පක්ඛමානත්තං අදාසි, සාහං මානත්තං චරාමි, වෙදයාමහං, අය්‍යො, 'වෙදයතී'ති මං සඞ්ඝො ධාරෙතූ''ති.

තතො භික්ඛුසඞ්ඝස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා එවං ආරොචෙතබ්බං ''අහං, අය්‍යා, එකං ආපත්තිං ආපජ්ජිං...පෙ.... වෙදයාමහං, අය්‍යා, 'වෙදයතී'ති මං සඞ්ඝො ධාරෙතූ''ති. ආරොචෙත්වා භික්ඛුනිසඞ්ඝස්සෙව සන්තිකෙ

නිසීදිතබ්බං, තතො පට්ඨාය භික්ඛූසු වා, දුතියිකං ඨපෙත්වා භික්ඛුනීසු වා පක්කන්තාසුපි උභතොසඞ්ඝෙ මානත්තං චිණ්ණමෙව හොති. යාව අරුණං න උට්ඨහති, තාව යං පඨමං පස්සති භික්ඛුං වා භික්ඛුනිං වා, තස්සා ආරොචෙතබ්බං. උට්ඨිතෙ අරුණෙ වත්තං නික්ඛිපිත්වා උපස්සයං ගන්තබ්බං, එවං පඤ්චදස අරුණා ගහෙතබ්බා.

අනික්ඛිත්තවත්තාය පන ආගන්තුකෙසු අසති චතුන්නං භික්ඛූනඤ්ච භික්ඛුනීනඤ්ච දෙවසිකං ආරොචෙත්වා, ආගන්තුකෙසු සති සබ්බෙසම්පි ආගන්තුකානං ආරොචෙන්තියා පඤ්චදස දිවසානි පාරිවාසිකක්ඛන්ධකෙ (චූළව. 75 ආදයො) වුත්තනයෙනෙව සම්මා වත්තිතබ්බන්ති අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො, විත්ථාරො පන සමන්තපාසාදිකායං (චූළව. අට්ඨ. 75 ආදයො) වුත්තො, **චිණ්ණමානත්තාය භික්ඛුනියා**ති යදා එවං චිණ්ණමානත්තා භික්ඛුනී හොති, අථස්සා **යත්ථ සියා වීසතිගණො භික්ඛුනිසඞ්ඝො**ති වුත්තනයෙනෙව අබ්භානකම්මං කාතබ්බං, සෙසං උත්තානමෙවාති.

කඞ්ඛාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

භික්ඛුනිපාතිමොක්ඛෙ

සඞ්ඝාදිසෙසවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නිස්සග්ගියකණ්ඩො

1. පත්තසන්නිචයසික්ඛාපදවණ්ණනා

නිස්සග්ගියෙසු ආදිවග්ගස්ස තාව පඨමෙ **පත්තසන්නිචයං කරෙය්‍යාති** පත්තසන්නිධිං කරෙය්‍ය, එකාහං අනධිට්ඨහිත්වා වා අවිකප්පෙත්වා වා අධිට්ඨානුපගං පත්තං ඨපෙය්‍යාති අත්ථො.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ පත්තසන්නිචයවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසකථාමග්ගො භික්ඛුපාතිමොක්ඛවණ්ණනායං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො, තත්‍ර හි දසාහාතික්කමෙ ආපත්ති, ඉධ එකාහාතික්කමෙති එත්තකමෙව තස්ස ච ඉමස්ස ච නානාකරණං, සෙසං තාදිසමෙවාති.

පත්තසන්නිචයසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. අකාලචීවරසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ **අකාලචීවරන්ති** අත්ථතෙ කඨිනෙ කඨිනමාසෙහි, අනත්ථතෙ චීවරමාසතො අඤ්ඤස්මිං කාලෙ උප්පන්නං, යං වා පන කාලෙපි ආදිස්ස දින්නං. **ආදිස්ස දින්නං** නාම ‘‘සම්පත්තා භාජෙන්තූ’’ති වත්වා වා, ‘‘ඉදං ගණස්ස, ඉදං තුම්හාකං දම්මී’’ති වත්වා වා, දාතුකාමතාය පාදමූලෙ ඨපෙත්වා වා දින්නං. ඉච්චෙතං අකාලචීවරං ‘‘කාලචීවර’’න්ති අධිට්ඨහිත්වා භාජාපෙන්තියා පයොගෙ දුක්කටං, යං අත්තනා ලද්ධං, තං නිස්සග්ගියං හොති. නිස්සට්ඨං පටිලභිත්වාපි යථාදානෙයෙව උපනෙතබ්බං, අඤ්ඤස්මිම්පි එවරූපෙ සික්ඛාපදෙ එසෙව නයො.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ අකාලචීවරං ‘‘කාලචීවර’’න්ති අධිට්ඨහිත්වා භාජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අකාලචීවරෙ වෙමතිකාය, කාලචීවරෙ අකාලචීවරසඤ්ඤාය චෙව වෙමතිකාය ච දුක්කටං. උභොසු කාලචීවරසඤ්ඤාය, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අකාලචීවරතා, තථාසඤ්ඤිතා, ‘‘කාලචීවර’’න්ති අධිට්ඨාය ලෙසෙන භාජාපනං, පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානීති.

අකාලචීවරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. චීවරපරිවත්තනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **හන්දාති** ගණ්හ. **අච්ඡින්දෙය්‍යාති** සයං අච්ඡින්දන්තියා බන්ධිත්වා ඨපිතෙසු බහූසුපි එකාපත්ති, ඉතරෙසු වත්ථුගණනාය ආපත්තියො. අච්ඡින්දාපනෙ පන එකාය ආණත්තියා බහූසු අච්ඡින්නෙසුපි එකාවාපත්ති.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ චීවරං පරිවත්තෙත්වා අච්ඡින්දනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අඤ්ඤස්මිං පරික්ඛාරෙ තිකදුක්කටං, අනුපසම්පන්නාය චීවරෙපි තිකදුක්කටමෙව. යා පන තාය වා දියමානං, තස්සා වා විස්සාසං ගණ්හාති, තස්සා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නතා, පරිවත්තිතචීවරස්ස විකප්පනුපගතා, සකසඤ්ඤාය අච්ඡින්දනං වා අච්ඡින්දාපනං වාති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

චීවරපරිවත්තනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. අඤ්ඤවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ **විඤ්ඤාපෙත්වාති** ජානාපෙත්වා, ‘‘ඉදං නාම ආහරා’’ති යාචිත්වා වා. **අඤ්ඤං විඤ්ඤාපෙය්‍යාති** යං පුබ්බෙ ‘‘කින්තෙ, අය්‍යෙ, අඵාසු, කිං ආහරියතූ’’ති වුත්තාය විඤ්ඤාපිතං, තං පටික්ඛිපිත්වා තඤ්චෙව අඤ්ඤඤ්ච ගහෙතුකාමා තතො අඤ්ඤං විඤ්ඤාපෙය්‍ය, තස්සා විඤ්ඤත්තියා දුක්කටං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියං හොති.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ අඤ්ඤං විඤ්ඤාපෙත්වා අඤ්ඤං විඤ්ඤාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, අනඤ්ඤෙ ද්විකදුක්කටං. අනඤ්ඤෙ අනඤ්ඤසඤ්ඤාය පන, තස්මිං අප්පහොන්තෙ පුන තඤ්ඤෙව, අඤ්ඤෙනපි අත්ථෙ සති තෙන සද්ධිං අඤ්ඤඤ්ච, යඤ්ච විඤ්ඤත්තං, තතො ච අඤ්ඤං සමග්ඝතරං හොති, ඉමං ආනිසංසං දස්සෙත්වා සුද්ධං අඤ්ඤමෙව ච විඤ්ඤාපෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ලෙසෙන ගහෙතුකාමතා, අඤ්ඤස්ස විඤ්ඤාපනං, පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි සඤ්චරිත්තසදිසානීති.

අඤ්ඤවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. අඤ්ඤචෙතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ **අඤ්ඤං චෙතාපෙත්වාති** අත්තනො කප්පියභණ්ඩෙන ‘‘ඉදං නාම ආහරා’’ති අඤ්ඤං පරිවත්තාපෙත්වා. **අඤ්ඤං චෙතාපෙය්‍යාති** ‘‘එවං මෙ ඉදං දත්වා අඤ්ඤම්පි ආහරිස්සතී’’ති මඤ්ඤමානා ‘‘න මෙ ඉමිනා අත්ථො, ඉදං නාම මෙ ආහරා’’ති තතො අඤ්ඤං චෙතාපෙය්‍ය. තස්සා චෙතාපනප්පයොගෙ දුක්කටං, පටිලාභෙන තෙන වා අඤ්ඤෙන වා මූලෙන ආභටං නිස්සග්ගියං හොති, සෙසං චතුත්ථසදිසමෙවාති.

අඤ්ඤචෙතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. පඨමසඞ්ඝිකචෙතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ **අඤ්ඤදත්ථිකෙනාති** අඤ්ඤස්සත්ථාය දින්නෙන. **අඤ්ඤුද්දිසිකෙනාති** අඤ්ඤං උද්දිසිත්වා දින්නෙන. **සඞ්ඝිකෙනාති** සඞ්ඝස්ස පරිච්චත්තෙන. **පරික්ඛාරෙනාති** කප්පියභණ්ඩෙන. **අඤ්ඤං චෙතාපෙය්‍යාති** ''ඉදං නාම පරිභුඤ්ජෙය්‍යාථා''ති යං උද්දිසිත්වා නියමෙත්වා යො පරික්ඛාරො දින්නො, තතො අඤ්ඤං පරිවත්තාපෙය්‍ය, තස්සා පයොගෙ දුක්කටං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ තාදිසෙන පරික්ඛාරෙන අඤ්ඤං චෙතාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, අනඤ්ඤදත්ථිකෙ ද්විකදුක්කටං. තස්මිං පන අනඤ්ඤදත්ථිකසඤ්ඤාය, සෙසකං උපනෙන්තියා, ''තුම්හෙහි එතදත්ථාය දින්නො, අම්හාකඤ්ච ඉමිනා නාම අත්ථො''ති සාමිකෙ අපලොකෙත්වා උපනෙන්තියා, යදා භික්ඛුනියො විහාරම්පි ඡඩ්ඩෙත්වා පක්කමන්ති, එවරූපාසු ආපදාසු උපනෙන්තීනං, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සෙසං චතුත්ථසදිසමෙවාති.

පඨමසඞ්ඝිකචෙතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. දුතියසඞ්ඝිකචෙතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ **සඤ්ඤාචිකෙනාති** සයං යාචිතකෙනාපි. එතදෙවෙත්ථ නානාකරණං, සෙසං ඡට්ඨසදිසමෙවාති.

දුතියසඞ්ඝිකචෙතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. පඨමගණිකචෙතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ **මහාජනිකෙනාති** ගණස්ස පරිච්චත්තෙන, ඉදමෙත්ථ ඡට්ඨතො නානාකරණං.

පඨමගණිකචෙතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. දුතියගණිකචෙතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ **සඤ්ඤාචිකෙනාති** ඉදං අට්ඨමතො අතිරිත්තං, සෙසං ද්වීසුපි ඡට්ඨසික්ඛාපදසදිසමෙවාති.

දුතියගණිකචෙතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. පුග්ගලිකචෙතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ **පුග්ගලිකෙනාති** එකභික්ඛුනියා පරිච්චත්තෙන. **සඤ්ඤාචිකෙනාති** සයං යාචිතකෙන ච. **අඤ්ඤං චෙතාපෙය්‍යාති** යං උද්දිසිත්වා දින්නං, තතො අඤ්ඤං චෙතාපෙන්තියා පයොගෙ දුක්කටං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියං හොති.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ තාදිසෙන පරික්ඛාරෙන අඤ්ඤං චෙතාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසං ඡට්ඨසදිසමෙවාති.

පුග්ගලිකචෙතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පත්තවග්ගො පඨමො.

11. ගරුපාවුරණසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියස්ස පඨමෙ **ගරුපාවුරණ**න්ති සීතකාලෙ පාවුරණං. **චතුක්කංසපරම**න්ති **කංසො** නාම චතුක්කහාපණිකො හොති, තස්මා සොළසකහාපණග්ඝනකං. **චෙතාපෙතබ්බ**න්ති ඨපෙත්වා සහධම්මිකෙ ච ඤාතකප්පවාරිතෙ ච අඤ්ඤෙන කිස්මිඤ්චිදෙව ගුණෙ පරිතුට්ඨෙන ''වදෙථායො, යෙනත්ථො''ති වුත්තාය විඤ්ඤාපෙතබ්බං. **තතො චෙ උත්තරි**න්ති තතුත්තරි විඤ්ඤාපෙන්තියා දුක්කටං, පටිලද්ධං නිස්සග්ගියං හොති.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ රාජානං කම්බලං විඤ්ඤාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, ඌනකචතුක්කංසෙ ද්විකදුක්කටං. තස්මිං පන ඌනකසඤ්ඤාය, චතුක්කංසපරමං චෙතාපෙන්තියා, ඤාතකප්පවාරිතෙ වා, අඤ්ඤස්ස වා අත්ථාය, අත්තනො වා ධනෙන, මහග්ඝං චෙතාපෙන්තං අප්පග්ඝං චෙතාපෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ගරුපාවුරණතා, අතිරෙකචතුක්කංසතා, අනනුඤ්ඤාතට්ඨානෙ විඤ්ඤත්ති, පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි සඤ්චරිත්තසදිසානීති.

ගරුපාවුරණසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

12. ලහුපාවුරණසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ **ලහුපාවුරණ**න්ති උණ්හකාලෙ පාවුරණං. **අඩ්ඪතෙය්‍යකංසපරම**න්ති දසකහාපණග්ඝනකං, සෙසං පඨමසදිසමෙවාති.

ලහුපාවුරණසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

ඉතො පරානි ඉමස්මිං වග්ගෙ අට්ඨ, තතියවග්ගෙ දසාති ඉමානි අට්ඨාරස සික්ඛාපදානි භික්ඛුපාතිමොක්ඛවණ්ණනායං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බානීති.

ජාතරූපවග්ගො තතියො.

උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො තිංස නිස්සග්ගියා පාචිත්තියා ධම්මාති භික්ඛූ ආරබ්භ පඤ්ඤත්තා සාධාරණා අට්ඨාරස, අසාධාරණා ද්වාදසාති එවං තිංස. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

කඞ්ඛාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය භික්ඛුනිපාතිමොක්ඛෙ

නිස්සග්ගියපාචිත්තියවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පාචිත්තියකණ්ඩො

1. ලසුණවග්ගො

1. ලසුණසික්ඛාපදවණ්ණනා

පාචිත්තියෙසු ලසුණවග්ගස්ස තාව පඨමෙ **ලසුණන්**ති මගධරට්ඨෙ ජාතං ආමකං භණ්ඩිකලසුණමෙව, න එකද්විතිමිඤ්ජකං. තඤ්හි ‘‘ඛාදිස්සාමී’’ති පටිග්ගණ්හන්තියා දුක්කටං, අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ ලසුණං හරාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, අලසුණෙ ද්විකදුක්කටං. තස්මිං පන අලසුණසඤ්ඤාය, පලණ්ඩුකෙ, භඤ්ජනකෙ, හරිතකෙ, චාපලසුණෙ, සූපසම්පාකෙ, මංසසම්පාකෙ, තෙලසම්පාකෙ, සාළවෙ, උත්තරිභඞ්ගෙ, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ආමකලසුණඤ්චෙව, අජ්ඣොහරණඤ්චාති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානීති.

ලසුණසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. සම්බාධලොමසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ **සම්බාධෙ**ති පටිච්ඡන්නොකාසෙ, උපකච්ඡකෙසු ච මුත්තකරණෙ චාති අත්ථො. **සංහරාපෙය්‍යා**ති එත්ථ ඛුරසණ්ඩාසකත්තරිආදීසු යෙන කෙනචි සංහරාපෙන්තියා පයොගගණනාය පාචිත්තියං, න ලොමගණනාය.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ සම්බාධෙ ලොමං සංහරාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අත්තනො අත්ථාය අඤ්ඤං ආණාපෙන්තියා සාණත්තිකං, ආපත්තිභෙදොනත්ථි. ආබාධපච්චයා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ආබාධාභාවො, සම්බාධෙ ලොමසංහරණන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි භික්ඛුනියා සද්ධිං එකද්ධානමග්ගගමනසික්ඛාපදසදිසානීති.

සම්බාධලොමසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. තලඝාතකසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **තලඝාතකෙ**ති අන්තමසො උප්පලකෙසරෙනාපි මුත්තකරණස්ස තලඝාතනෙ මුත්තකරණම්හි පහාරදානෙ පාචිත්තියන්ති අත්ථො.

සාවත්ථියං ද්වෙ භික්ඛුනියො ආරබ්භ තලඝාතකරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, පුරිමනයෙනෙව සාණත්තිකං, ආපත්තිභෙදො නත්ථි. ඉතො පරං පන යත්ථ නත්ථි, තත්ථ අවත්වාව ගමිස්සාම. ආබාධපච්චයා ගණ්ඩං වා වණං වා පහරන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ආබාධාභාවො, මුත්තකරණෙ පහාරදානං, ඵස්සසාදියනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමපාරාජිකසදිසානීති.

තලඝාතකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. ජතුමට්ඨකසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ **ජතුමට්ඨකෙති** ජතුනා කතෙ මට්ඨදණ්ඩකෙ. වත්ථුවසෙනෙතං වුත්තං, කාමරාගෙන පන උප්පලකෙසරම්පි පවෙසෙන්තියා ආපත්ති.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ ජතුමට්ඨකසාදියනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසං තතියසදිසමෙවාති.

ජතුමට්ඨකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. උදකසුද්ධිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ **උදකසුද්ධිකන්ති** මුත්තකරණස්ස ධොවනං. **ආදියමානායාති** කරොන්තියා. **ද්වඞ්ගුලපබ්බපරමං ආදාතබ්බන්ති** ද්වීසු අඞ්ගුලීසු එකෙකං කත්වා ද්වඞ්ගුලපබ්බපරමං ආදාතබ්බං. **තං අතික්කාමෙන්තියාති** සචෙ ධොවනකාලෙ රාගවසෙන විත්ථාරතො තතියාය අඞ්ගුලියා අග්ගපබ්බං, ගම්භීරතො එකිස්සාව අඞ්ගුලියා තතියපබ්බං පවෙසෙති පාචිත්තියං.

සක්කෙසු අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ අතිගම්භීරං උදකසුද්ධිකං ආදියනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, ඌනකද්වඞ්ගුලපබ්බෙ ද්විකදුක්කටං. තස්මිං පන ඌනකසඤ්ඤාය, ද්වඞ්ගුලපබ්බපරමං ආදියන්තියා, ආබාධපච්චයා අතිරෙකම්පි, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති, සෙසං තතියසදිසමෙවාති.

උදකසුද්ධිකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. උපතිට්ඨනසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ **භුඤ්ජන්තස්සාති** පඤ්චන්නං භොජනානං අඤ්ඤතරං භුඤ්ජතො. **පානීයෙනාති** සුද්ධෙන වා උදකෙන, තක්කාදීසු වා අඤ්ඤතරෙන. **විධූපනෙනාති** යාය කායචි බීජනියා. **උපතිට්ඨෙය්‍යාති** යා එතෙසු ද්වීසු අඤ්ඤතරං ගහෙත්වා හත්ථපාසෙ තිට්ඨති, තස්සා පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ භුඤ්ජන්තස්ස එවං තිට්ඨනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, හත්ථපාසං විජහිත්වා ඛාදනීයං ඛාදන්තස්ස උපතිට්ඨන්තියා දුක්කටං, අනුපසම්පන්නෙ තිකදුක්කටං. ‘‘ඉමං පිවථ, ඉමිනා බීජථා’’ති එවං දෙන්තියා වා, දාපෙන්තියා වා, අනුපසම්පන්නං වා උපතිට්ඨාපනත්ථං ආණාපෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. භුඤ්ජන්තස්ස භික්ඛුනො හත්ථපාසෙ ඨානං, පානීයස්ස වා විධූපනස්ස වා ගහණන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානීති.

උපතිට්ඨනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. ආමකධඤ්ඤසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ **විඤ්ඤත්වා**ති අන්තමසො මාතරම්පි යාචිත්වා. **භුඤ්ජෙය්‍යා**ති අජ්ඣොහරෙය්‍ය. එත්ථ ච විඤ්ඤත්ති චෙව භොජනඤ්ච පමාණං, තස්මා සයං විඤ්ඤත්වා අඤ්ඤාය භජ්ජනාදීනි කාරාපෙත්වා වා, අඤ්ඤාය විඤ්ඤාපෙත්වා සයං භජ්ජනාදීනි කත්වා වා පටිග්ගහණතො පට්ඨාය යාව දන්තෙහි සංඛාදනං, තාව පුබ්බපයොගෙසු දුක්කටානි, අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ ආමකධඤ්ඤං විඤ්ඤාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සයං වා අඤ්ඤාය වා අවිඤ්ඤත්තියා ලද්ධං භජ්ජනාදීනි කත්වා වා කාරෙත්වා වා භුඤ්ජන්තියා දුක්කටං, අඤ්ඤාය විඤ්ඤත්තියා ලද්ධං පන සයං භජ්ජනාදීනි කත්වාපි කාරෙත්වාපි භුඤ්ජන්තියා දුක්කටමෙව. ආබාධෙ සති සෙදකම්මාදීනං අත්ථාය විඤ්ඤාපෙන්තියා, අවිඤ්ඤත්තියා ලබ්භමානං නවකම්මත්ථාය සම්පටිච්ඡන්තියා, ඤාතකප්පවාරිතට්ඨානෙ මුග්ගමාසාදිඅපරණ්ණං විඤ්ඤාපෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සත්තන්නං ධඤ්ඤානං අඤ්ඤතරස්ස විඤ්ඤාපනං වා විඤ්ඤාපාපනං වා, පටිලාභො, භජ්ජනාදීනි කත්වා වා කාරෙත්වා වා අජ්ඣොහරණන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අද්ධානමග්ගසික්ඛාපදසදිසානීති.

ආමකධඤ්ඤසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. පඨමඋච්චාරඡඩ්ඩනසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ **සඞ්කාර**න්ති කචවරං. **විඝාස**න්ති යංකිඤ්චි පරිභුත්තාවසෙසං උච්ඡිට්ඨොදකම්පි දන්තකට්ඨම්පි, අට්ඨිකවලකෙසු පන වත්තබ්බමෙව නත්ථි. **තිරොකුට්ටෙ වා තිරොපාකාරෙ වා**ති යස්සකස්සචි කුට්ටස්ස වා පාකාරස්ස වා පරතො. **ඡඩ්ඩෙය්‍ය වා ඡඩ්ඩාපෙය්‍ය වා**ති සබ්බානිපෙතානි එකතො ඡඩ්ඩෙන්තියා එකප්පයොගෙ එකාපත්ති, සකිං ආණත්තියා බහුකෙපි ඡඩ්ඩිතෙ එකාව.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ උච්චාරං තිරොකුට්ටෙ ඡඩ්ඩනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාණත්තිකං, භික්ඛුස්ස දුක්කටං, ඔලොකෙත්වා වා අවලඤ්ජෙ වා ඡඩ්ඩෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උච්චාරාදිභාවො, අනොලොකනං, වලඤ්ජනට්ඨානං, තිරොකුට්ටතිරොපාකාරතා, ඡඩ්ඩනං වා ඡඩ්ඩාපනං වාති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි සඤ්චරිත්තසදිසානි, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

පඨමඋච්චාරඡඩ්ඩනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. දුතියඋච්චාරඡඩ්ඩනසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ **හරිතෙ**ති ඛෙත්තෙ වා නාළිකෙරාදිආරාමෙ වා යත්ථකත්ථචි රොපිමහරිතට්ඨානෙ. තානි වත්ථූනි ඡඩ්ඩෙන්තියා වා ඡඩ්ඩාපෙන්තියා වා පුරිමනයෙනෙව ආපත්ති, තාදිසෙ ඨානෙ නිසීදිත්වා අන්තමසො උදකං පිවිත්වා මත්ථකච්ඡින්නං නාළිකෙරම්පි ඡඩ්ඩෙන්තියා ආපත්තියෙව.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ උච්චාරාදීනි හරිතෙ ඡඩ්ඩනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, භික්ඛුනො දුක්කටං, භික්ඛුනියාපි නික්ඛිත්තබීජෙ ඛෙත්තෙ යාව අඞ්කුරො න උට්ඨහති, තාව දුක්කටං, අහරිතෙ ද්විකදුක්කටං. තස්මිං පන අහරිතසඤ්ඤාය ඡඩ්ඩිතඛෙත්තෙ වා, සාමිකෙ අපලොකෙත්වා වා ඡඩ්ඩෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සෙසං අට්ඨමසදිසමෙවාති.

දුතියඋච්චාරඡඩ්ඩනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. නච්චගීතසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ **නච්ච**න්ති අන්තමසො මොරනච්චම්පි. **ගීත**න්ති අන්තමසො ධම්මභාණකගීතම්පි. **වාදිත**න්ති අන්තමසො උදකභෙරිවාදිතම්පි. **දස්සනායා**ති එතෙසු යංකිඤ්චි දස්සනාය ගච්ඡන්තියා පදෙ පදෙ දුක්කටං, යත්ථ ඨිතා පස්සති වා සුණාති වා, එකප්පයොගෙ එකාපත්ති, තං තං දිසං ඔලොකෙන්තියා පයොගෙ පයොගෙ ආපත්ති.

රාජගහෙ ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ නච්චාදීනි දස්සනාය ගමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සයං තානි වත්ථූනි කරොන්තියා, අඤ්ඤං වා ආණාපෙන්තියා, ‘‘චෙතියස්ස උපහාරං දෙථා’’ති ඊදිසෙන පරියායෙන වා භණන්තියා, ‘‘චෙතියස්ස උපහාරං කරොමා’’ති වා වුත්තෙ ‘‘සාධූ’’ති සම්පටිච්ඡන්තියා ච පාචිත්තියමෙවාති සබ්බඅට්ඨකථාසු (පාචි. අට්ඨ. 835-837) වුත්තං, භික්ඛුනො සබ්බත්ථ දුක්කටං. ‘‘තුම්හාකං චෙතියස්ස උපට්ඨානං කරොමා’’ති වුත්තෙ පන ‘‘උපට්ඨානකරණං නාම සුන්දර’’න්ති ඊදිසං පරියායං භණන්තියා, ආරාමෙ ඨත්වා පස්සන්තියා වා සුණන්තියා වා, තථා අත්තනො ඨිතොකාසං ආගන්ත්වා පයොජිතං පටිපථං ගච්ඡන්තියා සම්මුඛීභූතං සලාකභත්තාදිකෙ සති කරණීයෙ ගන්ත්වා, ආපදාසු වා සමජ්ජට්ඨානං පවිසිත්වාපි පස්සන්තියා වා සුණන්තියා වා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. නච්චාදීනං අඤ්ඤතරතා, අඤ්ඤත්‍ර අනුඤ්ඤාතකාරණා ගමනං, දස්සනං වා සවනං වාති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානි, ඉදං පන ලොකවජ්ජං, අකුසලචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

නච්චගීතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

ලසුණවග්ගො පඨමො.

2. රත්තන්ධකාරවග්ගො

1. රත්තන්ධකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

අන්ධකාරවග්ගස්ස පඨමෙ **රත්තන්ධකාරෙති** රත්තිඅන්ධකාරෙ. **අප්පදීපෙති** පජ්ජොතචන්දසූරියඅග්ගීසු එකෙකෙනාපි අනොභාසිතෙ. **පුරිසෙනාති** සන්තිට්ඨිතුං සල්ලපිතුඤ්ච විඤ්ඤුනා මනුස්සපුරිසෙන සද්ධිං. **සන්තිට්ඨෙය්‍ය වාති** හත්ථපාසෙ ඨිතමත්තාය පාචිත්තියං. **සල්ලපෙය්‍යාති** තත්ථ ඨත්වා ගෙහසිතකථං කථෙන්තියාපි පාචිත්තියමෙව.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ එවං සන්තිට්ඨනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, පුරිසස්ස හත්ථපාසං විජහිත්වා, යක්ඛාදීනං හත්ථපාසං අවිජහිත්වාපි සන්තිට්ඨන්තියා, සල්ලපෙන්තියා වා දුක්කටං, යංකිඤ්චි විඤ්ඤුං දුතියං ගහෙත්වා එවං කරොන්තියා, අරහොපෙක්ඛාය, අඤ්ඤවිහිතාය, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. රත්තන්ධකාරතා, පුරිසස්ස හත්ථපාසෙ ඨානං වා සල්ලපනං වා, සහායාභාවො, රහොපෙක්ඛතාති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. ථෙය්‍යසත්ථසමුට්ඨානං, කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, අකුසලචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

රත්තන්ධකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. පටිච්ඡන්නොකාසසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ **පටිච්ඡන්නෙ ඔකාසෙති** කුට්ටාදීසු යෙන කෙනචි පටිච්ඡන්නෙ, ඉදමෙවෙත්ථ නානත්තං.

පටිච්ඡන්නොකාසසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. අජ්ඣොකාසසල්ලපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **අජ්ඣොකාසෙති** නානං, සෙසං උභයත්ථාපි පඨමසදිසමෙවාති.

අජ්ඣොකාසසල්ලපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. දුතියිකඋය්‍යොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ **රථිකායාති** රච්ඡායං. **බ්‍යූහෙති** අනිබ්බිද්ධරච්ඡායං. **සිඞ්ඝාටකෙති** චච්චරෙ. **නිකණ්ණිකං වා ජප්පෙය්‍යාති** කණ්ණමූලෙ කිඤ්චි ජප්පෙය්‍ය. **උය්‍යොජෙය්‍යාති** අනාචාරං චරිතුකාමතාය ''ගච්ඡ ත්ව''න්ති දුතියිකං උය්‍යොජෙය්‍ය. **පාචිත්තියන්ති** පුරිමනයෙනෙව තාව සන්තිට්ඨනාදීසු තීණි පාචිත්තියානි, උය්‍යොජෙන්තියා පන උය්‍යොජනෙ ච හත්ථපාසවිජහනෙ ච දුක්කටං, විජහිතෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ එවං සන්තිට්ඨනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසං පුරිමත්තයසදිසමෙව. අනාපත්තියං පන ''න අනාචාරං ආචරිතුකාමා,

සති කරණීයෙ දුතියිකං භික්ඛුනිං උය්‍යොජෙතී''ති (පාචි. 852) එත්තකං අධිකන්ති.

දුතියිකඋය්‍යොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. *අනාපුච්ඡාපක්කමනසික්ඛාපදවණ්ණනා*

පඤ්චමෙ **පුරෙභත්තන්ති** අරුණුග්ගමනං උපාදාය යාව මජ්ඣන්හිකං. **ආසනෙති** පල්ලඞ්කස්සොකාසභූතෙ. **සාමිකෙ අනාපුච්ඡාති** තස්මිං කුලෙ යංකිඤ්චි විඤ්ඤුං මනුස්සං අනාපුච්ඡා. **පක්කමෙය්‍යාති** එත්ථ ඡන්නස්ස අන්තො නිසීදිත්වා අනොවස්සකං අජ්ඣොකාසෙ උපචාරං අතික්කාමෙන්තියා පඨමපාදෙ දුක්කටං, දුතියෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ අනාපුච්ඡා පක්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, පල්ලඞ්කස්ස අනොකාසෙ දුක්කටං, තථා ආපුච්ඡිතෙ අනාපුච්ඡිතසඤ්ඤාය චෙව වෙමතිකාය ච. ආපුච්ඡිතසඤ්ඤාය පන, අසංහාරිමෙ, ගිලානාය, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පුරෙභත්තතා, අන්තරඝරෙ නිසජ්ජා, ආසනස්ස පල්ලඞ්කොකාසතා, අඤ්ඤත්‍ර අනුඤ්ඤාතකාරණා අනාපුච්ඡනං, වුත්තපරිච්ඡෙදාතික්කමොති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි කඨිනසදිසානි, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

අනාපුච්ඡාපක්කමනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. *අනාපුච්ඡාඅභිනිසීදනසික්ඛාපදවණ්ණනා*

ඡට්ඨෙ **පච්ඡාභත්තන්ති** මජ්ඣන්හිකෙ වීතිවත්තෙ යාව සූරියස්ස අත්ථඞ්ගමා. **අභිනිසීදෙය්‍ය වාති** ආදිම්හි නිසීදිත්වා ගච්ඡන්තියා එකා ආපත්ති, අනිසීදිත්වා නිපජ්ජිත්වාව ගච්ඡන්තියාපි එකා, නිසීදිත්වා නිපජ්ජන්තියා ද්වෙ.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ ආසනෙ අභිනිසීදනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසං පඤ්චමසදිසමෙව. යථා පන තත්ථ අසංහාරිමෙ, එවමිධ ධුවපඤ්ඤත්තෙ අනාපත්තීති.

අනාපුච්ඡාඅභිනිසීදනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. *අනාපුච්ඡාසන්ථරණසික්ඛාපදවණ්ණනා*

සත්තමෙ **විකාලෙති** අත්ථඞ්ගතෙ සූරියෙ. **සෙය්‍යන්ති** අන්තමසො පණ්ණසන්ථාරම්පි, සෙසං ඡට්ඨසදිසමෙව.

ඉදං පන සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ විකාලෙ කුලානි උපසඞ්කමිත්වා සාමිකෙ අනාපුච්ඡිත්වා සෙය්‍යං සන්ථරිත්වා

අභිනිසීදනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අනාපත්තියඤ්චෙත්ථ ධුවපඤ්ඤත්තං නාම නත්ථීති.

අනාපුච්ඡාසන්ථරණසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. පරඋජ්ඣාපනකසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ **දුග්ගහිතෙන දූපධාරිතෙනාති** යං වුත්තං, තතො අඤ්ඤථා ගහිතෙන ච උපධාරිතෙන ච. **පරන්ති** ‘‘අහං කිරයොඃ අයාං න සක්කච්චං උපට්ඨහාමී’’තිආදිනා (පාචි. 869) නයෙන උපසම්පන්නං උජ්ඣාපෙන්තියා පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ එවං පරං උජ්ඣාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නාය තිකදුක්කටං, උම්මත්තිකාදීනංයෙව අනාපත්ති. දුග්ගහිතතා, උජ්ඣාපනං, යං උජ්ඣාපෙති, තස්සා උපසම්පන්නතාති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

පරඋජ්ඣාපනකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. පරඅභිසපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ **අභිසපෙයාාති** සපථං කරෙයාඃ. තත්ථ ‘‘නිරයෙ උපපජ්ජාමි, නිරයෙ උපපජ්ජතූ’’තිඑවමාදීනි වදමානා **නිරයෙන අභිසපති** නාම, අක්කොසතීති අත්ථො. ‘‘ගිහිනී හොමි, ගිහිනී හොතූ’’තිඑවමාදීනි වදමානා **බ්‍රහ්මචරියෙන**. තස්සා වාචාය වාචාය පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං චණ්ඩකාළිං ආරබ්භ එවං අභිසපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නාය තිකදුක්කටං, තිරච්ඡානයොනියා වා පෙත්තිවිසයෙන වා මනුස්සදොභග්ගෙන වා අභිසපනෙ දුක්කටං. අත්ථධම්මානුසාසනිපුරෙක්ඛාරානං උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. නිරයෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා අභිසපනං, උපසම්පන්නතා, අත්ථධම්මපුරෙක්ඛාරාදීනං අභාවොති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අට්ඨමසදිසානෙවාති.

පරඅභිසපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. රොදනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ **වධිත්වාති** හත්ථාදීහි පහරිත්වා, උභයං කරොන්තියාව පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං චණ්ඩකාළිං ආරබ්භ අත්තානං වධිත්වා රොදනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, කෙවලං වධන්තියා වා රොදන්තියා වා දුක්කටමෙව. ඤාතිරොගභොගබ්‍යසනෙහි ඵුට්ඨාය කෙවලං රොදන්තියා එව න වධන්තියා,

උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අත්තානං වධනඤ්චෙව, රොදනඤ්චාති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි සමනුභාසනසදිසානි, ඉදං පන කිරියමෙවාති.

රොදනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

රත්තන්ධකාරවග්ගො දුතියො.

3. නග්ගවග්ගො

1. නග්ගසික්ඛාපදවණ්ණනා

නග්ගවග්ගස්ස පඨමෙ **නග්ගා**ති අනිවත්ථා වා අපාරුතා වා. එවඤ්හි නහායන්තියා සබ්බප්පයොගෙසු දුක්කටං, නහානපරියොසානෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ එවං නහානවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, උදකසාටිකචීවරෙ අච්ඡින්නෙ වා නට්ඨෙ වා, ‘‘මහග්ඝං ඉදං දිස්වා චොරාපි හරෙය්‍යු’’න්ති එවරූපාසු ආපදාසු වා නහායන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. නග්ගතා, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවො, නහානපරියොසානන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානීති.

නග්ගසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. උදකසාටිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ අප්පමාණිකායො උදකසාටිකායො ධාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසමෙත්ථ සබ්බං රතනවග්ගෙ නිසීදනසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

උදකසාටිකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. චීවරසිබ්බනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **විසිබ්බෙත්වා**ති දුස්සිබ්බිතං පුනසිබ්බනත්ථාය විසිබ්බෙත්වා. **අනන්තරායිකිනී**ති දසසු අන්තරායෙසු එකෙකස්මිම්පි අසති. **අඤ්ඤත්‍ර චතූහපඤ්චාහා**ති විසිබ්බිතදිවසතො පඤ්ච දිවසෙ අතික්කාමෙත්වා ‘‘නෙව සිබ්බිස්සාමි, න සිබ්බාපනාය උස්සුක්කං කරිස්සාමී’’ති ධුරං නික්ඛිත්තමත්තෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ චීවරං විසිබ්බෙත්වා න සිබ්බනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නාය තිකදුක්කටං, තථා උභින්නම්පි අඤ්ඤස්මිං පරික්ඛාරෙ. යා පන අන්තරායිකිනී වා හොති, පරියෙසිත්වා වා කිඤ්චි න ලභති, කරොන්තී වා පඤ්චාහං අතික්කාමෙති, තස්සා ච, ගිලානාය ච, ආපදාසු ච,

උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. නිවාසනපාරුපනුපගචීවරතා, උපසම්පන්නාය සන්තකතා, සිබ්බනත්ථාය විසිබ්බනං වා විසිබ්බාපනං වා, අඤ්ඤත්‍ර අනුඤ්ඤාතකාරණා පඤ්චාහාතික්කමො, ධුරනික්ඛෙපොති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි සමනුභාසනසදිසානීති.

චීවරසිබ්බනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. සඞ්ඝාටිචාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ පඤ්ච අහානි පඤ්චාහං, පඤ්චාහමෙව **පඤ්චාහිකං**. සඞ්ඝාටීනං චාරො **සඞ්ඝාටිචාරො,** පරිභොගවසෙන වා ඔතාපනවසෙන වා සඞ්ඝටිතට්ඨෙන ‘සඞ්ඝාටී’ති ලද්ධනාමං තිචීවරං, උදකසාටිකා, සංකච්චිකාති ඉමෙසං පඤ්චන්නං චීවරානං පරිවත්තනන්ති අත්ථො. **අතික්කාමෙය්‍ය පාචිත්තිය**න්ති ඡට්ඨෙ අරුණුග්ගමනෙ එකස්මිං චීවරෙ වුත්තනයෙන අපරිවත්තිතෙ එකා ආපත්ති, පඤ්චසු පඤ්ච.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ චීවරං නික්ඛිපිත්වා සන්තරුත්තරෙන ජනපදචාරිකං පක්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, පඤ්චාහානතික්කන්තෙ ද්විකදුක්කටං. තස්මිං පන අනතික්කන්තසඤ්ඤාය, පඤ්චමං දිවසං පඤ්ච චීවරානි නිවාසෙන්තියා වා පාරුපන්තියා වා ඔතාපෙන්තියා වා, ගිලානාය, ‘‘ඉදං මෙ චීවරං මහග්ඝං ඊදිසෙ චොරභයෙ න සක්කා ධාරෙතු’’න්ති එවරූපාසු ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පඤ්චන්නං චීවරානං අඤ්ඤතරතා, පඤ්චාහාතික්කමො, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවො, අපරිවත්තනන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි කථිනසදිසානීති.

සඞ්ඝාටිචාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. චීවරසඞ්කමනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ **චීවරසඞ්කමනීය**න්ති සඞ්කමෙතබ්බං චීවරං, අඤ්ඤිස්සා සන්තකං අනාපුච්ඡා ගහිතං පුන පටිදාතබ්බං පඤ්චන්නං අඤ්ඤතරං චීවරන්ති අත්ථො. **ධාරෙය්‍යාති** සචෙ තං නිවාසෙති වා පාරුපති වා පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ භික්ඛුනියා චීවරං ආදාය අනාපුච්ඡා පාරුපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නාය තිකදුක්කටං. යා පන තාය වා දින්නං, තං වා ආපුච්ඡා, අච්ඡින්නනට්ඨචීවරිකා වා හුත්වා, ‘‘ඉදං මෙ චීවරං මහග්ඝං ඊදිසෙ චොරභයෙ න සක්කා ධාරෙතු’’න්ති එවරූපාසු ආපදාසු වා ධාරෙති, තස්සා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. චීවරසඞ්කමනීයතා, උපසම්පන්නාය සන්තකතා, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවො, ධාරණන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමකථිනසදිසානි, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

චීවරසඞ්කමනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. ගණචීවරසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ **ගණස්සාති** භික්ඛුනිසඞ්ඝස්ස. **චීවරලාභන්ති** විකප්පනුපගම්පි පච්ඡිමං ලභිතබ්බං චීවරං. **අන්තරායං කරෙය්‍යාති** යථා තෙ දාතුකාමා න දෙන්ති, එවං පරක්කමෙය්‍ය. **පාචිත්තියන්ති** සචෙ තස්සා වචනෙන තෙ න දෙන්ති, භික්ඛුනියා පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ ගණස්ස චීවරලාභන්තරායකරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අඤ්ඤස්මිං පරික්ඛාරෙ දුක්කටං, සම්බහුලානං පන එකභික්ඛුනියා වා චීවරලාභෙපි දුක්කටමෙව. ‘‘සමග්ඝකාලෙ දස්සථා’’ති එවං ආනිසංසං දස්සෙත්වා නිවාරෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. විකප්පනුපගපච්ඡිමතා, සඞ්ඝස්ස පරිණතභාවො, විනා ආනිසංසදස්සනෙන අන්තරායකරණන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානීති.

ගණචීවරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. පටිබාහනසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ **ධම්මිකං චීවරවිභඞ්ගන්ති** සමග්ගෙන සඞ්ඝෙන සන්නිපතිත්වා කරීයමානං චීවරවිභඞ්ගං. **පටිබාහෙය්‍යාති** පටිසෙධෙය්‍ය, එවං පටිසෙධෙන්තියා පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ ධම්මිකං චීවරවිභඞ්ගං පටිබාහනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ධම්මිකෙ වෙමතිකාය, අධම්මිකෙ ධම්මිකසඤ්ඤාය චෙව වෙමතිකාය ච දුක්කටං. උභයත්ථ අධම්මිකසඤ්ඤාය, ආනිසංසං දස්සෙත්වා පටිබාහන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. චීවරවිභඞ්ගස්ස ධම්මිකතා, ධම්මිකසඤ්ඤිතා, විනා ආනිසංසෙන පටිබාහනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානෙවාති.

පටිබාහනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. චීවරදානසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ **සමණචීවරන්ති** කප්පකතං නිවාසනපාරුපනුපගං, එවරූපං ඨපෙත්වා පඤ්ච සහධම්මිකෙ මාතාපිතරො ච යස්ස කස්සචි ගහට්ඨස්ස වා පබ්බජිතස්ස වා පරිච්චජිත්වා දෙන්තියා පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ අගාරිකස්ස සමණචීවරදානවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, භික්ඛුනො දුක්කටං. මාතාපිතූනං පරිච්චජිත්වාපි, අඤ්ඤෙසං තාවකාලිකමෙව දෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සමණචීවරතා,

ඨපෙත්වා සහධම්මිකෙ ච මාතාපිතරො ච අඤ්ඤෙසං දානං, අතාවකාලිකතාති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි සඤ්චරිත්තසදිසානීති.

චීවරදානසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. කාලඅතික්කමනසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ **දුබ්බලචීවරපච්චාසායාති** දුබ්බලාය චීවරපච්චාසාය, ''සචෙ සක්කොම දස්සාමා''ති එත්තකමත්තං සුත්වා උප්පාදිතාය ආසායාති අත්ථො. **චීවරකාලසමයං අතික්කාමෙය්‍යාති** වස්සංවුට්ඨභික්ඛුනීහි කාලචීවරෙ භාජියමානෙ ''ආගමෙය්‍යාථ, අය්‍යෙ, අත්ථි සඞ්ඝස්ස චීවරපච්චාසා''ති වත්වා තං චීවරවිභඞ්ගං චීවරකාලං අතික්කාමෙය්‍ය, තස්සා අනත්ථතෙ කඨිනෙ වස්සානස්ස පච්ඡිමමාසං, අත්ථතෙ කඨිනෙ කඨිනුබ්භාරදිවසං අතික්කාමෙන්තියා පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ දුබ්බලචීවරපච්චාසාය චීවරකාලසමයං අතික්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, දුබ්බලචීවරෙ වෙමතිකාය, අදුබ්බලචීවරෙ දුබ්බලචීවරසඤ්ඤාය චෙව වෙමතිකාය ච දුක්කටං. උභයත්ථ අදුබ්බලචීවරසඤ්ඤාය, කිඤ්චාපි 'න සක්කොමා'ති වදන්ති, ''ඉදානි පන තෙසං කප්පාසො වා උප්පජ්ජිස්සති, සද්ධො වා පුරිසො ආගමිස්සති, තස්මිං ආගතෙ අද්ධා දස්සන්තී''ති එවං ආනිසංසං දස්සෙත්වා නිවාරෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. දුබ්බලචීවරතා, දුබ්බලසඤ්ඤිතා, විනා ආනිසංසෙන නිවාරණන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානීති.

කාලඅතික්කමනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. කඨිනුද්ධාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ **ධම්මිකං කඨිනුද්ධාරන්ති** සබ්බාසං භික්ඛුනීනං අකාලචීවරං දාතුකාමෙන උපාසකෙන යත්තකො අත්ථාරමූලිකො ආනිසංසො, තතො අධිකං වා සමකං වා දත්වා යාචිතෙන සමග්ගෙන භික්ඛුනිසඞ්ඝෙන යං කඨිනං ඤත්තිදුතියකම්මෙන අන්තරා උද්ධරීයති, තස්ස සො උද්ධාරො 'ධම්මිකො'ති වුච්චති, එවරූපං කඨිනුද්ධාරන්ති අත්ථො. **පටිබාහෙය්‍යාති** නිවාරෙය්‍ය, තස්ස එවරූපං කඨිනුද්ධාරං නිවාරෙන්තියා පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ කඨිනුද්ධාරං පටිබාහනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසං සත්තමෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

කඨිනුද්ධාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නග්ගවග්ගො තතියො.

4. තුවට්ටවග්ගො

1. එකමඤ්චතුවට්ටනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තුවට්ටවග්ගස්ස පඨමෙ **තුවට්ටෙය්‍යුන්ති** නිපජ්ජෙය්‍යුං. තාසු පන එකාය වා නිපන්නාය අපරා නිපජ්ජතු, ද්වෙපි වා සහෙව නිපජ්ජන්තු, ද්වින්නම්පි පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ ද්වින්නං එකමඤ්චෙ තුවට්ටනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සචෙ පන එකාය නිපන්නාය එකා නිසීදති, උභො වා නිසීදන්ති, තාසං, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. එකමඤ්චතා, ද්වින්නං තුවට්ටනන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානීති.

එකමඤ්චතුවට්ටනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. එකත්ථරණතුවට්ටනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ එකං අත්ථරණඤ්චෙව පාවුරණඤ්ච එතාසන්ති **එකත්ථරණපාවුරණා,** සංහාරිමානං පාවාරත්ථරණකටසාරකාදීනං එකං අන්තං අත්ථරිත්වා එකං පාරුපිත්වා තුවට්ටෙන්තීනමෙතං අධිවචනං. **පාචිත්තියන්ති** තංයෙව අත්ථරිත්වා තං පාරුපිත්වා නිපජ්ජන්තීනං පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ එවං තුවට්ටනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, අත්ථරණෙ වා පාවුරණෙ වා එකස්මිං දුක්කටං, නානත්ථරණපාවුරණෙ ද්විකදුක්කටං. තස්මිං පන නානත්ථරණපාවුරණසඤ්ඤාය, වවත්ථානං දස්සෙත්වා නිපජ්ජන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සෙසං පඨමසදිසමෙවාති.

එකත්ථරණතුවට්ටනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. අඵාසුකරණසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **අඵාසුන්ති** ‘‘ඉමිනා ඉමිස්සා අඵාසු භවිස්සතී’’ති අනාපුච්ඡා පුරතො චඞ්කමනට්ඨානනිස්සජ්ජාදයො වා උද්දිසඋද්දිසාපනපරිපුච්ඡනසජ්ඣායං වා කරොන්තියා චඞ්කමනෙ නිවත්තනගණනාය, ඨානාදීසු පයොගගණනාය, උද්දෙසාදීසු පදගණනාය පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ සඤ්චිච්ච අඵාසුකරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නාය තිකදුක්කටං, න අඵාසුකාමතාය, ආපුච්ඡා පුරතො චඞ්කමනාදීනි කරොන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නතා, අඵාසුකාමතා,

අඵාසුකරණං, අනාපුච්ඡනන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන කිරියාකිරියං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

අඵාසුකරණසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. නඋපට්ඨාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ **දුක්ඛිතන්ති** ගිලානං. **සහජීවිනින්ති** සද්ධිවිහාරිනිං. **නෙව උපට්ඨෙය්‍යාති** තස්සා උපට්ඨානං සයං වා අකරොන්තියා, පරෙහි වා අකාරෙන්තියා ධුරං නික්ඛිත්තමත්තෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ දුක්ඛිතං සහජීවිනිං අනුපට්ඨානවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අන්තෙවාසිනියා වා අනුපසම්පන්නාය වා දුක්කටං, දසසු අඤ්ඤතරන්තරායෙ සති පරියෙසිත්වා අලභන්තියා, ගිලානාය, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ගිලානතා, සද්ධිවිහාරිතා, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවො, උපට්ඨානෙ ධුරනික්ඛෙපොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි සමනුභාසනසදිසානීති.

නඋපට්ඨාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. නික්කඩ්ඪනසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ **උපස්සයං දත්වාති** සකවාටබද්ධං අත්තනො පුග්ගලිකවිහාරං දත්වා. **නික්කඩ්ඪෙය්‍යාති** බහූනිපි ද්වාරානි එකප්පයොගෙන නික්කඩ්ඪෙන්තියා එකා ආපත්ති, නානාපයොගෙහි පයොගගණනාය ආපත්තියො, ආණත්තියම්පි එසෙව නයො. සචෙ පන ‘‘ඉමඤ්චිමඤ්ච ද්වාරං අතික්කාමෙහී’’ති ආණාපෙති, එකාය ආණත්තියා එව ද්වාරගණනාය ආපත්තියො.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ එතාදිසෙ වත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, අකවාටබද්ධතො දුක්කටං, අනුපසම්පන්නාය තිකදුක්කටං, සකවාටබද්ධතො වා අකවාටබද්ධතො වා උභින්නම්පි පරික්ඛාරනික්කඩ්ඪනෙ දුක්කටමෙව, සෙසං සඞ්ඝිකවිහාරනික්කඩ්ඪනසික්ඛාපදෙ වුත්තනයමෙවාති.

නික්කඩ්ඪනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. සංසට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨං උත්තානපදත්ථමෙව. සාවත්ථියං චණ්ඩකාළිං ආරබ්භ සංසට්ඨවිහාරවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසමෙත්ථ පඨමඅරිට්ඨසික්ඛාපදෙ වුත්තවිනිච්ඡයසදිසමෙවාති.

සංසට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. අන්තොරට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ **අන්තොරට්ඨෙ**ති යස්ස විජිතෙ විහරති, තස්ස රට්ඨෙ. **අසත්ථිකා චාරික**න්ති විනා සත්ථෙන ගච්ඡන්තියා, ගාමන්තරගණනාය, අගාමකෙ අරඤ්ඤෙ අද්ධයොජනගණනාය පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ වුත්තනයෙනෙව දෙසචාරිකං පක්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. සත්ථෙන සහ ගච්ඡන්තියා, ඛෙමෙ අප්පටිභයෙ, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අන්තොරට්ඨතා, අඛෙමතා, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවො, චාරිකං පක්කමනන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානීති.

අන්තොරට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. තිරොරට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ **තිරොරට්ඨෙ**ති යස්ස විජිතෙ විහරති, තං ඨපෙත්වා අඤ්ඤස්ස රට්ඨෙ. සෙසං සත්තමෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං, නගරං පනෙත්ථ රාජගහන්ති.

තිරොරට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. අන්තොවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ **අන්තොවස්ස**න්ති පුරිමං වා තෙමාසං, පච්ඡිමං වා තෙමාසං අවසිත්වා තස්ස වස්සස්ස අන්තොයෙව. ඉධ සත්තාහකරණීයෙන වා කෙනචි උබ්බාළ්හාය වා ආපදාසු වා ගච්ඡන්තියා උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සෙසං අට්ඨමසදිසමෙවාති.

අන්තොවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. චාරිකනපක්කමනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ **වස්සංවුට්ඨා**ති පුරිමං වා තෙමාසං, පච්ඡිමං වා තෙමාසං වුට්ඨා. **ඡප්පඤ්චයොජනානී**ති එත්ථ පවාරෙත්වා පඤ්ච යොජනානි ගන්තුම්පි වට්ටති, ඡසු වත්තබ්බමෙව නත්ථි. සචෙ පන තීණි ගන්ත්වා තෙනෙව මග්ගෙන පච්චාගච්ඡති, න වට්ටති, අඤ්ඤෙන ආගන්තුං වට්ටති. ‘‘වුත්තප්පමාණං අද්ධානං න ගච්ඡිස්සාමී’’ති ධුරෙ නික්ඛිත්තමත්තෙ පාචිත්තියං.

රාජගහෙ සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ වස්සං වසිත්වා චාරිකං අපක්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. අන්තරායෙ සති, පරියෙසිත්වා දුතියිකං භික්ඛුනිං අලභන්තියා, ගිලානාය, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. වස්සංවුට්ඨතා, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවො, පඤ්චයොජනානතික්කමොති

ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමපාරාජිකසදිසානි, ඉදං පන අකිරියං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

චාරිකනපක්කමනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තුවට්ටවග්ගො චතුත්ථො.

5. චිත්තාගාරවග්ගො

1. රාජාගාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

චිත්තාගාරවග්ගස්ස පඨමෙ **රාජාගාරන්ති** රඤ්ඤො කීළනඝරං. **චිත්තාගාරන්ති** කීළනචිත්තසාලං. **ආරාමන්ති** කීළනඋපවනං. **උය්‍යානන්ති** කීළනුය්‍යානං. **පොක්ඛරණින්ති** කීළනපොක්ඛරණිං. **දස්සනායාති** ‘‘එතෙසු යංකිඤ්චි පස්සිස්සාමී’’ති ගච්ඡන්තියා පදෙ පදෙ දුක්කටං, යත්ථ ඨත්වා පස්සති, තත්ථ පදං අනුද්ධරිත්වා පඤ්චාපි පස්සන්තියා එකාව ආපත්ති. සචෙ පන තං තං විලොකෙත්වා පස්සති, ගීවං පරිවත්තනප්පයොගගණනාය ආපත්තියො, න උම්මීලනගණනාය.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ චිත්තාගාරං දස්සනාය ගමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, භික්ඛුස්ස සබ්බත්ථ දුක්කටං, අවසෙසො විනිච්ඡයො නච්චදස්සනසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බොති.

රාජාගාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. ආසන්දිපරිභුඤ්ජනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ **ආසන්දී** නාම අතික්කන්තප්පමාණා වුච්චති. **පල්ලඞ්කො** නාම සංහාරිමෙහි වාළෙහි කතොති වුත්තො. **පරිභුඤ්ජෙය්‍යාති** එත්ථ පන නිසීදනනිපජ්ජනප්පයොගගණනාය පාචිත්තියං වෙදිතබ්බං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ ආසන්දිපල්ලඞ්කපරිභොගවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ආසන්දියා පාදෙ ඡින්දිත්වා, පල්ලඞ්කස්ස වාළෙ භින්දිත්වා පරිභුඤ්ජන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ආසන්දිපල්ලඞ්කතා, නිසීදනං නිපජ්ජනං වාති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානීති.

ආසන්දිපරිභුඤ්ජනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. සුත්තකන්තනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **සුත්තන්ති** ඡන්නං අඤ්ඤතරං. **කන්තෙය්‍යාති** එත්ථ යත්තකං හත්ථෙන අඤ්ඡිතං හොති, තස්මිං තක්කම්හි වෙඨිතෙ එකා ආපත්ති. ඉදඤ්හි සන්ධාය පදභාජනීයෙ (පාචි. 988) ‘‘උජ්ජවුජ්ජවෙ’’ති වුත්තං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ සුත්තං කන්තනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, කන්තනතො පුබ්බෙ කප්පාසවිචිනනං ආදිං කත්වා සබ්බපයොගෙසු හත්ථවාරගණනාය දුක්කටං. කන්තිතසුත්තං කන්තන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අකන්තිතතා, කන්තනන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානීති.

සුත්තකන්තනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. ගිහිවෙය්‍යාවච්චසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ **ගිහිවෙය්‍යාවච්චන්ති** ගිහීනං වෙය්‍යාවච්චං. සචෙපි හි මාතාපිතරො අත්තනො කිඤ්චි කම්මං අකාරාපෙත්වා තෙසං යාගුපචනාදීනි කරොන්ති, පුබ්බපයොගෙසු පයොගගණනාය දුක්කටානි ආපජ්ජිත්වා යාගුආදීසු භාජනගණනාය, ඛාදනීයාදීසු පූවගණනාය පාචිත්තියං ආපජ්ජති.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ ගිහීනං වෙය්‍යාවච්චකරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, මනුස්සෙහි සඞ්ඝස්ස යාගුපානෙ වා භත්තෙ වා චෙතියපූජාය වා කරීයමානාය තෙසං සහායභාවෙන යාගුපචනාදීනි, අත්තනො වෙය්‍යාවච්චකරස්ස ච තානියෙව කරොන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ගිහිවෙය්‍යාවච්චකරණං, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානෙවාති.

ගිහිවෙය්‍යාවච්චසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. අධිකරණසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ **අධිකරණන්ති** චතුන්නං අඤ්ඤතරං. **පාචිත්තියන්ති** ඉධ චීවරසිබ්බනෙ විය ධුරං නික්ඛිත්තමත්තෙ පාචිත්තියං, එකාහම්පි පරිහාරො නත්ථි.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ අධිකරණං නවූපසමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසමෙත්ථ චීවරසිබ්බනසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

අධිකරණසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. භොජනදානසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ **සහත්ථාති** කායෙන වා කායප්පටිබද්ධෙන වා නිස්සග්ගියෙන වා ඨපෙත්වා පඤ්චසහධම්මිකෙ අවසෙසානං අඤ්ඤත්‍ර උදකදන්තපොනා යංකිඤ්චි අජ්ඣොහරණීයං දදන්තියා පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ අගාරිකස්ස ඛාදනීයභොජනීයදානවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, උදකදන්තපොනෙ දුක්කටං.

යා පන දාපෙති න දෙති, උපනික්ඛිපිත්වා දෙති, බාහිරලෙපං දෙති, තස්සා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අඤ්ඤත්‍ර උදකදන්තපොනා අජ්ඣොහරණියං, ධපෙත්වා පඤ්ච සහධම්මිකෙ අඤ්ඤස්ස සහත්ථා දානන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානීති.

භොජනදානසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. ආවසථචීවරසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ **ආවසථචීවරන්ති** ‘‘උතුනියො භික්ඛුනියො පරිභුඤ්ජන්තූ’’ති දින්නචීවරං. **අනිස්සජ්ජිත්වාති** චතුත්ථෙ දිවසෙ ධොවිත්වා අඤ්ඤිස්සා අන්තමසො සාමණෙරියාපි උතුනියා අදත්වා. **පාචිත්තියන්ති** එවං අනිස්සජ්ජිත්වා පරිභුඤ්ජන්තියා පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ ආවසථචීවරං අනිස්සජ්ජිත්වා පරිභුඤ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, නිස්සජ්ජිතෙ ද්විකදුක්කටං. තස්මිං පන නිස්සජ්ජිතසඤ්ඤාය, පුන පරියායෙන වා, අඤ්ඤාසං උතුනීනං අභාවෙන වා, අච්ඡින්නනට්ඨචීවරිකාය වා, ආපදාසු වා පරිභුඤ්ජන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ආවසථචීවරතා, චතුත්ථදිවසතා, ධොවිත්වා අනිස්සජ්ජනං, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි කඨිනසදිසානි, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

ආවසථචීවරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. ආවසථවිහාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ **ආවසථන්ති** කවාටබද්ධවිහාරං. **අනිස්සජ්ජිත්වාති** රක්ඛණත්ථාය අදත්වා, ‘‘ඉදං ජග්ගෙය්‍යාසී’’ති එවං අනාපුච්ඡිත්වාති අත්ථො. **චාරිකං පක්කමෙය්‍ය පාචිත්තියන්ති** එත්ථ සකගාමතො අඤ්ඤං ගාමං එකරත්තිවාසත්ථායපි පක්කමන්තියා පරික්ඛිත්තස්ස ආවසථස්ස පරික්ඛෙපං, අපරික්ඛිත්තස්ස උපචාරං පඨමපාදෙන අතික්කන්තමත්තෙ දුක්කටං, දුතියෙන පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ ආවසථං අනිස්සජ්ජිත්වා චාරිකං පක්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, අකවාටබද්ධෙ දුක්කටං, නිස්සජ්ජිතෙ ද්විකදුක්කටං. තස්මිං පන නිස්සජ්ජිතසඤ්ඤාය, සති අන්තරායෙ, පටිජග්ගිකං පරියෙසිත්වා අලභන්තියා, ගිලානාය, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සකවාටබද්ධතා, වුත්තනයෙන පක්කමනං, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි කඨිනසදිසානීති, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

ආවසථවිහාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. තිරච්ඡානවිජ්ජාපරියාපුණනසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ **තිරච්ඡානවිජ්ජන්ති** යංකිඤ්චි බාහිරකං අනත්ථසංහිතං හත්ථිඅස්සරථධනුථරුසිප්පආථබ්බණඛිලනවසීකරණසොසාපනමන්තාගදප්පයොගාදිභෙදං පරූපඝාතකරං විජ්ජං. **පරියාපුණෙය්‍යාති** එත්ථ යස්ස කස්සචි සන්තිකෙ තං පදාදිවසෙන පරියාපුණන්තියා පදගණනාය චෙව අක්ඛරගණනාය ච පාචිත්තියන්ති.

තිරච්ඡානවිජ්ජාපරියාපුණනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. තිරච්ඡානවිජ්ජාවාචනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ **වාචෙය්‍යාති** පදං විසෙසො. උභයම්පි සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියා චෙව සම්බහුලා භික්ඛුනියො ච ආරබ්භ තිරච්ඡානවිජ්ජං පරියාපුණනවාචනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. ලෙඛෙ, ධාරණාය ච, ගුත්තත්ථාය ච යක්ඛපරිත්තනාගමණ්ඩලාදිකෙ සබ්බපරිත්තෙ, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. තිරච්ඡානවිජ්ජතා, පරියාපුණනවාචනා, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ ද්වීසුපි තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පදසොධම්මසදිසානීති.

තිරච්ඡානවිජ්ජාවාචනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

චිත්තාගාරවග්ගො පඤ්චමො.

6. ආරාමවග්ගො

1. ආරාමපවිසනසික්ඛාපදවණ්ණනා

ආරාමවග්ගස්ස පඨමෙ **සභික්ඛුකං ආරාමන්ති** යත්ථ භික්ඛූ රුක්ඛමූලෙපි වසන්ති, තං පදෙසං. **අනාපුච්ඡාති** එත්ථ භික්ඛුසාමණෙරආරාමිකෙසු යංකිඤ්චි අනාපුච්ඡා, පරික්ඛිත්තස්ස ආරාමස්ස පරික්ඛෙපං අතික්කමන්තියා, අපරික්ඛිත්තස්ස උපචාරං ඔක්කමන්තියා පඨමපාදෙ දුක්කටං, දුතියපාදෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ අනාපුච්ඡා ආරාමං පවිසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ''සන්තං භික්ඛුං අනාපුච්ඡා''ති ච ''ජානං සභික්ඛුක''න්ති ච ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අනුපඤ්ඤත්තියො, සභික්ඛුකෙ වෙමතිකාය, අභික්ඛුකෙ සභික්ඛුකසඤ්ඤාය චෙව වෙමතිකාය ච දුක්කටං. තස්මිං පන දුවිධෙපි අභික්ඛුකසඤ්ඤාය, සන්තං භික්ඛුං ආපුච්ඡා පවිසන්තියා, පඨමප්පවිට්ඨානං වා භික්ඛුනීනං සීසංනුලොකිකාය, යත්ථ වා භික්ඛුනියො සන්නිපතිතා, තත්ථ ''තාසං සන්තිකං ගච්ඡාමී''ති සඤ්ඤාය, ආරාමෙන වා මග්ගො හොති, තෙන ගච්ඡන්තියා, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සභික්ඛුකාරාමතා, සභික්ඛුකසඤ්ඤිතා, වුත්තපරිච්ඡෙදාතික්කමො, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමනුභාසනසමුට්ඨානං, කිරියාකිරියං,

සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

ආරාමපවිසනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. භික්ඛුඅක්කොසනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ **අක්කොසෙය්‍යාති** දසන්නං අක්කොසවත්ථූනං අඤ්ඤතරෙන සම්මුඛා වා පරම්මුඛා වා අක්කොසෙය්‍ය. **පරිභාසෙය්‍යාති** භයමස්ස උපදංසෙය්‍ය. **පාචිත්තියන්ති** තස්සා එවං කරොන්තියා පාචිත්තියං.

වෙසාලියං ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ ආයස්මන්තං උපාලිං අක්කොසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නෙ තිකදුක්කටං, අත්ථධම්මඅනුසාසනිපුරෙක්ඛාරාය, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නතා, අක්කොසනපරිභාසනං, අත්ථපුරෙක්ඛාරතාදීනං අභාවොති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

භික්ඛුඅක්කොසනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. ගණපරිභාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **චණ්ඩිකතාති** කුද්ධා. **ගණන්ති** භික්ඛුනිසඞ්ඝං. **පරිභාසෙය්‍යාති** එත්ථ ‘‘බාලා එතා අබ්‍යත්තා එතා, නෙතා ජානන්ති කම්මං වා කම්මදොසං වා කම්මසම්පත්තිං වා කම්මවිපත්තිං වා’’ති එවං යත්ථ කත්ථචි පරිභාසන්තියා පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ ගණං පරිභාසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සම්බහුලා වා එකං වා අනුපසම්පන්නං වා පරිභාසන්තියා දුක්කටං. සෙසං දුතියසදිසමෙවාති.

ගණපරිභාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. පවාරිතසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ ගණභොජනෙ වුත්තනයෙන **නිමන්තිතා,** පවාරණාසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙන **පවාරිතා** වෙදිතබ්බා. **පාචිත්තියන්ති** තස්සා පුරෙභත්තං ඨපෙත්වා යාගුඤ්චෙව සෙසානි ච තීණි කාලිකානි අඤ්ඤං යංකිඤ්චි ආමිසං අජ්ඣොහරණත්ථාය පටිග්ගණ්හන්තියා ගහණෙ දුක්කටං, අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ අඤ්ඤත්‍ර භුඤ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තීණි කාලිකානි ආහාරත්ථාය පටිග්ගණ්හන්තියාපි අජ්ඣොහරන්තියාපි දුක්කටං. යා පන නිමන්තිතා අප්පවාරිතා යාගුං පිවති, සාමිකෙ අපලොකෙත්වා භුඤ්ජති, තීණි කාලිකානි සති පච්චයෙ පරිභුඤ්ජති,

තස්සා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. නිමන්තිතා වා පවාරිතා වා තං උභයං වා, පුරෙභත්තං වුත්තලක්ඛණස්ස ආමිසස්ස අජ්ඣොහාරො, සාමිකානං අනාපුච්ඡනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. අද්ධානසමුට්ඨානං, නිමන්තිතාය අනාපුච්ඡා භුඤ්ජන්තියා ආපත්තිසම්භවතො සියා කිරියාකිරියං, පවාරිතාය කප්පියං කාරෙත්වාපි අකාරෙත්වාපි පරිභුඤ්ජන්තියා ආපත්තිසම්භවතො සියා කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං කායකම්මං, වචීකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පවාරිතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. කුලමච්ඡරිනීසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ කුලෙ මච්ඡරො කුලමච්ඡරො, කුලමච්ඡරො එතිස්සා අත්ථි, කුලං වා මච්ඡරායතීති **කුලමච්ඡරිනී. අස්සාති** යා ඊදිසී භවෙය්‍ය. **පාචිත්තිය**න්ති තස්සා ‘‘යං කුලං භික්ඛුනීනං පච්චයෙ දාතුකාමං, කථං නාම තත්ථ භික්ඛුනියො න ගච්ඡෙය්‍යු’’න්ති භික්ඛුනීනං වා සන්තිකෙ කුලස්ස, ‘‘කථං නාම ඉමෙ තාසං කිඤ්චි න දජ්ජෙය්‍යු’’න්ති කුලස්ස වා සන්තිකෙ භික්ඛුනීනං අවණ්ණං භාසන්තියා පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ කුලමච්ඡරායනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. අමච්ඡරායිත්වා සන්තංයෙව ආදීනවං ආචික්ඛන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. භික්ඛුනීනං අලාභකාමතා, කුලස්ස වා සන්තිකෙ භික්ඛුනීනං භික්ඛුනීනං වා සන්තිකෙ කුලස්ස අවණ්ණභණනන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

කුලමච්ඡරිනීසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. අභික්ඛුකාවාසසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ සචෙ භික්ඛුනුපස්සයතො අද්ධයොජනබ්භන්තරෙ ඔවාදදායකා භික්ඛූ න වසන්ති, මග්ගො වා අඛෙමො හොති න සක්කා අනන්තරායෙන ගන්තුං, අයං **අභික්ඛුකො** නාම **ආවාසො.** තත්ථ ‘‘වස්සං වසිස්සාමී’’ති සෙනාසනපඤ්ඤාපනපානීයඋපට්ඨාපනාදීනි කරොන්තියා දුක්කටං, සහ අරුණුග්ගමනා පාචිත්තියං. අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො, විත්ථාරො පන සමන්තපාසාදිකායං (පාචි. අට්ඨ. 144 ආදයො) වුත්තො.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ අභික්ඛුකෙ ආවාසෙ වස්සං වසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, යත්ථ පන වස්සූපගතා භික්ඛූ පක්කන්තා වා හොන්ති විබ්භන්තා වා කාලඞ්කතා වා පක්ඛසඞ්කන්තා වා තත්ථ වසන්තියා, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අභික්ඛුකාවාසතා, වස්සූපගමනං, අරුණුග්ගමනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානෙවාති.

අභික්ඛුකාවාසසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. අපවාරණාසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ **වස්සංවුට්ඨා**ති පුරිමං වා පච්ඡිමං වා තෙමාසං වුට්ඨා. **උභතොසඞ්ඝෙ**ති භික්ඛුනිසඞ්ඝෙ චෙව භික්ඛුසඞ්ඝෙ ච. අයං පනෙත්ථ විනිච්ඡයකථා – භික්ඛුනීහි චාතුද්දසෙයෙව සන්නිපතිත්වා ‘‘සුණාතු මෙ, අය්‍යෙ, සඞ්ඝො, අජ්ජ පවාරණා චාතුද්දසී, යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, සඞ්ඝො පවාරෙය්‍යා’’ති එවං සබ්බසඞ්ගාහිකඤත්තිං වා, ‘‘තෙවාචිකං පවාරෙය්‍යා’’ති එවං තෙවාචිකඤත්තිං වා, සති අන්තරායෙ ‘‘ද්වෙවාචිකං, එකවාචිකං, සමානවස්සිකං පවාරෙය්‍යා’’ති එවං ද්වෙවාචිකාදිඤත්තිං වා ඨපෙත්වා සබ්බසඞ්ගාහිකඤත්ති චෙ ඨපිතා, ‘‘සඞ්ඝං, අය්‍යෙ, පවාරෙමි දිට්ඨෙන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා, වදන්තු මං අය්‍යායො අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්තී පටිකරිස්සාමී’’ති (චූළව. 427) එවං සකිං වා, ‘‘දුතියම්පි, අය්‍යෙ, සඞ්ඝං…පෙ…. තතියම්පි, අය්‍යෙ, සඞ්ඝං…පෙ…. පටිකරිස්සාමී’’ති එවං ද්වත්තික්ඛත්තුං වා වත්වා පටිපාටියා පවාරෙතබ්බං. තෙවාචිකාය ඤත්තියා වචනං න හාපෙතබ්බං, ද්වෙවාචිකාදීසු වඩ්ඪෙතුං වට්ටති, හාපෙතුං න වට්ටති. එවං භික්ඛුනිසඞ්ඝෙ පවාරෙත්වා තත්ථෙව එකා භික්ඛුනී භික්ඛුනික්ඛන්ධකෙ (චූළව. 427) වුත්තෙන ඤත්තිදුතියකම්මෙන භික්ඛුනිසඞ්ඝස්සත්ථාය භික්ඛුසඞ්ඝං පවාරෙතුං සම්මන්නිතබ්බා. තාය සම්මතාය භික්ඛුනියා පන්නරසෙ භික්ඛුනිසඞ්ඝං ආදාය භික්ඛුසඞ්ඝං උපසඞ්කමිත්වා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා එවමස්ස වචනීයො ‘‘භික්ඛුනිසඞ්ඝො අය්‍ය භික්ඛුසඞ්ඝං පවාරෙති දිට්ඨෙන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා, වදතාය්‍ය භික්ඛුසඞ්ඝො භික්ඛුනිසඞ්ඝං අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්තො පටිකරිස්සති, දුතියම්පි අය්‍ය…පෙ…. තතියම්පි අය්‍ය…පෙ…. පස්සන්තො පටිකරිස්සතී’’ති එවං පවාරෙතබ්බං.

සචෙ පඤ්චවග්ගො භික්ඛුනිසඞ්ඝො න පූරති, චතූහි වා තීහි වා ගණඤත්තිං ඨපෙත්වා, ද්වීහි විනා ඤත්තියා අඤ්ඤමඤ්ඤං පවාරෙතබ්බං. එකාය ‘‘අජ්ජ මෙ පවාරණා’’ති අධිට්ඨාතබ්බං.

විහාරං පන ගන්ත්වා ‘‘භික්ඛුනියො, අය්‍ය, භික්ඛුසඞ්ඝං පවාරෙන්ති දිට්ඨෙන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා, වදතාය්‍ය භික්ඛුසඞ්ඝො භික්ඛුනියො අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්තියො පටිකරිස්සන්තී’’ති ච, ‘‘අහං, අය්‍ය, භික්ඛුසඞ්ඝං පවාරෙමි දිට්ඨෙන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා, වදතු මං, අය්‍ය, භික්ඛුසඞ්ඝො අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්තී පටිකරිස්සාමී’’ති ච එවං තික්ඛත්තුං වත්තබ්බං.

සචෙ භික්ඛුසඞ්ඝො න පූරති, ‘‘භික්ඛුනිසඞ්ඝො, අය්‍ය, අය්‍යෙ පවාරෙති දිට්ඨෙන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා, වදන්තු අය්‍යා භික්ඛුනිසඞ්ඝං අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්තො පටිකරිස්සතී’’ති ච, ‘‘භික්ඛුනිසඞ්ඝො, අය්‍ය, අය්‍යං පවාරෙති දිට්ඨෙන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා, වදතාය්‍යො

භික්ඛුනිසඞ්ඝං අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්තො පටිකරිස්සතී''ති ච එවං තික්ඛත්තුං වත්තබ්බං.

උභින්නං අපරිපූරියා ''භික්ඛුනියො, අයාා, අයො පවාරෙන්ති දිට්ඨෙන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා, වදන්තායාා භික්ඛුනියො අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්තියො පටිකරිස්සන්තී''ති ච, ''භික්ඛුනියො, අයා, අයාං පවාරෙන්ති දිට්ඨෙන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා, වදතායොා භික්ඛුනියො අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්තියො පටිකරිස්සන්තී''ති ච, ''අහං, අයාා, අයො පවාරෙමි දිට්ඨෙන වා සුතෙන වා...පෙ.... වදන්තු මං, අයාා, අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්තී පටිකරිස්සාමී''ති ච, ''අහං, අයා, අයාං පවාරෙමි දිට්ඨෙන වා සුතෙන වා...පෙ.... වදතු මං, අයොා, අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්තී පටිකරිස්සාමී''ති ච එවං තික්ඛත්තුං වත්තබ්බං. සබ්බාහෙව හි ඉමිනා නයෙන උභතොසඞ්ඝෙ පවාරිතා හොති, යා පන වස්සංවුට්ඨා ''උභතොසඞ්ඝෙ එවං න පවාරෙස්සාමී''ති ධුරං නික්ඛිපති, තස්සා සහ ධුරනික්ඛෙපෙන පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ වස්සං වසිත්වා න පවාරණාවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. අන්තරායෙ පන සති, පරියෙසිත්වා භික්ඛූ අලභන්තියා, ගිලානාය, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. වස්සංවුට්ඨතා, න උභතොසඞ්ඝෙ පවාරණා, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි සමනුභාසනසදිසානීති.

අපවාරණාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. ඔවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ **ඔවාදායාති** ගරුධම්මස්සවනත්ථාය. **සංවාසායාති** උපොසථපුච්ඡනත්ථාය චෙව පවාරණත්ථාය ච. **පාචිත්තියන්ති** ''එතෙසං අත්ථාය න ගච්ඡාමී''ති ධුරං නික්ඛිත්තමත්තෙ පාචිත්තියං.

සක්කෙසු ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ ඔවාදාය අගමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. අන්තරායෙ පන සති, පරියෙසිත්වා දුතියිකං අලභන්තියා, ගිලානාය, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ඔවාදසංවාසානං අත්ථාය අගමනං, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමපාරාජිකසදිසානි, ඉදං පන අකිරියං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

ඔවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. ඔවාදූපසඞ්කමනසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ **අන්වද්ධමාසන්ති** අද්ධමාසෙ අද්ධමාසෙ. **උපොසථපුච්ඡකන්ති** උපොසථපුච්ඡනං. **ඔවාදූපසඞ්කමනන්ති** ඔවාදත්ථාය උපසඞ්කමනං. **තං අතික්කාමෙන්තියාති** එත්ථ භික්ඛුනීහි තෙරසෙ වා චාතුද්දසෙ වා ආරාමං

ගන්ත්වා ‘‘අයං උපොසථො චාතුද්දසො පන්නරසො’’ති පුච්ඡිතබ්බං, උපොසථදිවසෙ නිදානවණ්ණනායං වුත්තනයෙන ඔවාදූපසඞ්කමනං යාචිතබ්බං. යා භික්ඛුනී වුත්තප්පකාරෙ කාලෙ තදුභයං න කරොති, සා තං අතික්කාමෙති නාම, තස්සා ‘‘උපොසථම්පි න පුච්ඡිස්සාමි, ඔවාදම්පි න යාචිස්සාමී’’ති ධුරං නික්ඛිත්තමත්තෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ උපොසථඔවාදානං අපුච්ඡනඅයාචනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අනාපත්ති අට්ඨමසදිසායෙව. උපොසථොවාදානං අපුච්ඡනඅයාචනායං ධුරනික්ඛෙපො, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි සමනුභාසනසදිසානීති.

ඔවාදූපසඞ්කමනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. පසාඛෙජාතසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ **පසාඛෙ**ති නාභියා හෙට්ඨා ජාණුමණ්ඩලානං උපරිපදෙසෙ. තතො හි යස්මා රුක්ඛස්ස සාඛා විය උභො ඌරූ පභිජ්ජිත්වා ගතා, තස්මා සො ‘‘පසාඛො’’ති වුච්චති, තස්මිං පසාඛෙ. **ගණ්ඩ**න්ති යංකිඤ්චි ගණ්ඩං. **රුධිත**න්ති වණං. **භෙදාපෙය්‍යා** වාතිආදීසු සචෙ ‘‘භින්ද ඵාලෙහී’’ති සබ්බානි ආණාපෙති, සො ච තථෙව කරොති, ඡ දුක්කටානි ඡ ච පාචිත්තියානි. අථාපි ‘‘යංකිඤ්චි එත්ථ කත්තබ්බං, තං සබ්බං කරොහී’’ති එවං ආණාපෙති, සො ච සබ්බානිපි භෙදනාදීනි කරොති, එකවාචාය ඡ දුක්කටානි ඡ ච පාචිත්තියානි. සචෙ පන භෙදනාදීසු එකංයෙව ‘‘ඉදං නාම කරොහී’’ති ආණාපෙති, සො ච සබ්බානි කරොති. යං ආණත්තං, තස්සෙව කරණෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ පසාඛෙ ජාතං ගණ්ඩං පුරිසෙන භෙදාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අපලොකෙත්වා වා විඤ්ඤුං වා යංකඤ්චි දුතියිකං ගහෙත්වා එවං කරොන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පසාඛෙ ජාතතා, අනපලොකනං, දුතියිකාභාවො, පුරිසෙන භෙදාදීනං කාරාපනන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි කඨිනසදිසානි, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

පසාඛෙජාතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

ආරාමවග්ගො ඡට්ඨො.

7. ගබ්භිනිවග්ගො

1. ගබ්භිනිසික්ඛාපදවණ්ණනා

ගබ්භිනිවග්ගස්ස පඨමෙ **‘‘ගබ්භිනී’’**ති ජානිත්වා උපජ්ඣායාය වුට්ඨාපෙන්තියා ගණපරියෙසනාදීසු ච ඤත්තිකම්මවාචාද්වයෙ ච දුක්කටං, කම්මවාචාපරියොසානෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ ගබ්භිනිං වුට්ඨාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ගබ්භිනියා වෙමතිකාය අගබ්භිනියා ගබ්භිනිසඤ්ඤාය චෙව වෙමතිකාය ච දුක්කටං. උභොසු අගබ්භිනිසඤ්ඤාය, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ගබ්භිනිතා, 'ගබ්භිනී'ති ජානනං, වුට්ඨාපනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන පණ්ණත්තිවජ්ජං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

ගබ්භිනීසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. පායන්තීසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ **පායන්තින්**ති ථඤ්ඤං පායමානං, යං පායෙති, තස්ස මාතා වා, ධාති වා. ඉදං වත්ථුමත්තමෙවෙත්ථ විසෙසො, සෙසං පඨමසික්ඛාපදසදිසමෙවාති.

පායන්තීසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. පඨමසික්ඛමානසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **ද්වෙ වස්සානී**ති පවාරණාවසෙන ද්වෙ සංවච්ඡරානි. **ඡසු ධම්මෙසූ**ති පාණාතිපාතාවෙරමණිආදීසු විකාලභොජනාවෙරමණිපරියොසානෙසු ඡසු සික්ඛාපදෙසු. **අසික්ඛිතසික්ඛ**න්ති පදභාජනෙ (පාචි. 1077) වුත්තනයෙනෙව අදින්නසික්ඛං වා කුපිතසික්ඛං වා. **සික්ඛමානං වුට්ඨාපෙය්‍යා**ති තෙසු ඡසු ධම්මෙසු සික්ඛනතො, තෙ වා සික්ඛාසඞ්ඛාතෙ ධම්මෙ මානනතො එවංලද්ධනාමං අනුපසම්පන්නං උපසම්පාදෙය්‍ය. **පාචිත්තිය**න්ති පඨමසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව කම්මවාචාපරියොසානෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ එවරූපං සික්ඛමානං වුට්ඨාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ධම්මකම්මෙ තිකපාචිත්තියං, අධම්මකම්මෙ තිකදුක්කටං. ද්වෙ වස්සානි ඡසු ධම්මෙසු සික්ඛිතසික්ඛං සික්ඛමානං වුට්ඨාපෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. වුත්තනයෙන අසික්ඛිතසික්ඛතා, ධම්මකම්මතා, කම්මවාචාපරියොසානන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමෙ වුත්තනයානෙවාති.

පඨමසික්ඛමානසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. දුතියසික්ඛමානසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ **සඞ්ඝෙන අසම්මත**න්ති යස්සා සඞ්ඝෙන අන්තමසො උපසම්පදාමාළකෙපි පදභාජනෙ (පාචි. 1086) වුත්තා උපසම්පදාසම්මුති න දින්නා හොති, තං ඉමා ද්වෙපි **මහාසික්ඛමානා** නාම. ඉධ සඞ්ඝෙන සම්මතං වුට්ඨාපෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සෙසං තතියෙ වුත්තසදිසමෙව, ඉදං පන කිරියාකිරියං හොතීති.

දුතියසික්ඛමානසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. පඨමගිහිගතසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ **ගිහිගත**න්ති පුරිසන්තරගතං, ඉධාපි ඉදං වත්ථුමත්තමෙව විසෙසො. ඌනද්වාදසවස්සඤ්ච පරිපුණ්ණසඤ්ඤාය වුට්ඨාපෙන්තියා කිඤ්චාපි අනාපත්ති, සා පන අනුපසම්පන්නාව හොති. සෙසං පඨමසික්ඛාපදසදිසමෙවාති.

පඨමගිහිගතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6-7. දුතියතතියගිහිගතසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ සබ්බං තතියෙ වුත්තනයෙන. සත්තමෙපි සබ්බං චතුත්ථෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

දුතියතතියගිහිගතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. පඨමසහජීවිනිසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ **සහජීවිනි**න්ති සද්ධිවිහාරිනිං. **නෙව අනුග්ගණ්හෙය්‍යා**ති සයං උද්දෙසාදීහි නානුග්ගණ්හෙය්‍ය. **න අනුග්ගණ්හාපෙය්‍යා**ති ‘‘ඉමිස්සා, අය්‍යෙ, උද්දෙසාදීනි දෙහී’’ති එවං න අඤ්ඤාය අනුග්ගණ්හාපෙය්‍ය. **පාචිත්තිය**න්ති ධුරෙ නික්ඛිත්තමත්තෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ එවරූපෙ වත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසමෙත්ථ තුවට්ටවග්ගෙ දුක්ඛිතසහජීවිනිසික්ඛාපදෙ වුත්තසදිසමෙවාති.

පඨමසහජීවිනිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. නානුබන්ධනසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ **වුට්ඨාපිතං පවත්තිනි**න්ති වුට්ඨාපිතං පවත්තිනිං යාය උපසම්පාදිතා, තං උපජ්ඣායිනින්ති අත්ථො. **නානුබන්ධෙය්‍යා**ති චුණ්ණෙන මත්තිකාය දන්තකට්ඨෙන මුඛොදකෙනාති එවං තෙන තෙන කරණීයෙන න උපට්ඨහෙය්‍ය. **පාචිත්තිය**න්ති නානුබන්ධිස්සන්ති ධුරෙ නික්ඛිත්තමත්තෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ නානුබන්ධනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. බාලං පන අලජ්ජිනිං වා අනනුබන්ධන්තියා, ගිලානාය, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. වුට්ඨාපිතප්පවත්තිනිතා, ද්වෙ වස්සානි අනනුබන්ධනෙ ධුරනික්ඛෙපො, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමපාරාජිකසදිසානි, ඉදං පන අකිරියං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

නානුබන්ධනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. දුතියසහජීවිනිසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ **නෙව වූපකාසෙය්‍යාති** න ගහෙත්වා ගච්ඡෙය්‍ය. **න වූපකාසාපෙය්‍යාති** ''ඉමං, අය්‍යෙ, ගහෙත්වා ගච්ඡාහී''ති අඤ්ඤං න ආණාපෙය්‍ය. **පාචිත්තියන්ති** ධුරෙ නික්ඛිත්තමත්තෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ සහජීවිනියා අවූපකාසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. සති පන අන්තරායෙ, පරියෙසිත්වා දුතියිකං අලභන්තියා, ගිලානාය, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සහජීවිනිතා, වූපකාසවූපකාසාපනෙ ධුරනික්ඛෙපො, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි සමනුභාසනසදිසානීති.

දුතියසහජීවිනිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

ගබ්භිනීවග්ගො සත්තමො.

8. කුමාරිභූතවග්ගො

1-2-3. පඨමකුමාරිභූතාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා

කුමාරිභූතවග්ගස්ස පඨමදුතියතතියානි තීහි ගිහිගතසික්ඛාපදෙහි සදිසානෙව. යා පන තා සබ්බපඨමා ද්වෙ මහාසික්ඛමානා, තා අතික්කන්තවීසතිවස්සාති වෙදිතබ්බා. තා හි ගිහිගතා වා හොන්තු, අගිහිගතා වා, සම්මුතිකම්මාදීසු ''සික්ඛමානා''ඉච්චෙව වත්තබ්බා, ''ගිහිගතා''ති වා ''කුමාරිභූතා''ති වා න වත්තබ්බා. ගිහිගතාය දසවස්සකාලෙ සික්ඛාසම්මුතිං දත්වා ද්වාදසවස්සකාලෙ උපසම්පදා කාතබ්බා, එකාදසවස්සකාලෙ දත්වා තෙරසවස්සකාලෙ කාතබ්බා, ද්වාදසතෙරසචුද්දසපන්නරසසොළසසත්තරසඅට්ඨාරසවස්සකාලෙ සික්ඛාසම්මුතිං දත්වා වීසතිවස්සකාලෙ උපසම්පදා කාතබ්බා. අට්ඨාරසවස්සකාලතො පට්ඨාය ච පනායං ''ගිහිගතා''තිපි ''කුමාරිභූතා''තිපි වත්තුං වට්ටති. යා පනායං ''කුමාරිභූතා''ති වුත්තා සාමණෙරී, සා ''ගිහිගතා''ති න වත්තබ්බා, ''කුමාරිභූතා''ඉච්චෙව වත්තබ්බා. සික්ඛාසම්මුතිදානවසෙන පන සබ්බාපි ''සික්ඛමානා''ති වත්තුං වට්ටතීති.

පඨමකුමාරිභූතාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. ඌනද්වාදසවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ **ඌනද්වාදසවස්සාති** උපසම්පදාවසෙන අපරිපුණ්ණද්වාදසවස්සා. **පාචිත්තියන්ති** උපජ්ඣායා හුත්වා වුට්ඨාපෙන්තියා වුත්තනයෙනෙව දුක්කටානි අන්තරා, කම්මවාචාපරියොසානෙ පාචිත්තියන්ති.

ඌනද්වාදසවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. පරිපුණ්ණද්වාදසවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ **සඞ්ඝෙන අසම්මතාති** යස්සා සඞ්ඝෙන පදභාජනෙ (පාචි. 1132) වුත්තා වුට්ඨාපනසම්මුති න දින්නා. සෙසං උභයත්ථාපි මහාසික්ඛමානාසික්ඛාපදද්වයසදිසමෙවාති.

පරිපුණ්ණද්වාදසවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. ඛීයනධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ **අලං තාව තෙ අය්‍යෙ වුට්ඨාපිතෙනාති** **වුච්චමානාති** වුට්ඨාපනසම්මුතියා යාචිතාය සඞ්ඝෙන උපපරික්ඛිපිත්වා ‘‘යස්මා බාලා අබ්‍යත්තා ච අලජ්ජිනී ච හොති, තස්මා අලං තාව තුය්හං උපසම්පාදිතෙනා’’ති එවං නිවාරියමානා. **පච්ඡා ඛීයනධම්මන්ති** පච්ඡා අඤ්ඤාසං බ්‍යත්තානං ලජ්ජිනීනං වුට්ඨාපනසම්මුතිං දියමානං දිස්වා ‘‘අහමෙව නූන බාලා’’තිආදීනි භණමානා යත්ථ කත්ථචි ඛීයෙය්‍ය. **පාචිත්තියන්ති** එවං ඛීයනධම්මං ආපජ්ජන්තියා පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං චණ්ඩකාළිං ආරබ්භ එවං ඛීයනධම්මං ආපජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, පකතියා ඡන්දාදීනං වසෙන කරොන්තීනං ඛීයන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. වුට්ඨාපනසම්මුතියා යාචනං, උපපරික්ඛිත්වා න ඡන්දාදිවසෙන පටික්ඛිත්තාය ‘‘සාධූ’’ති පටිස්සවො, පච්ඡාඛීයනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

ඛීයනධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7-8. සික්ඛමානනවුට්ඨාපනපඨමදුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ **සා පච්ඡාති** සික්ඛමානාය උපසම්පදාය යාචියමානාය සා භික්ඛුනී එවං වත්වා ලද්ධෙ චීවරෙ පච්ඡා අසති අන්තරායෙ ‘‘නෙව වුට්ඨාපෙස්සාමි, න වුට්ඨාපනාය උස්සුක්කං කරිස්සාමී’’ති ධුරං නික්ඛිපෙය්‍ය, තස්සා සහ ධුරනික්ඛෙපෙන පාචිත්තියන්ති. අට්ඨමෙපි එසෙව නයො.

උභයම්පි සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ එතෙසු වත්ථූසු පඤ්ඤත්තං, ද්වීසුපි සති අන්තරායෙ, පරියෙසිත්වා අලභන්තියා, ගිලානාය, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උභයත්ථ ‘‘එවාහං තං වුට්ඨාපෙස්සාමී’’ති පටිඤ්ඤා, ආකඞ්ඛිතනිප්ඵත්ති, පච්ඡා ධුරනික්ඛෙපො, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි සමනුභාසනසදිසානීති.

සික්ඛමානනවුට්ඨාපනපඨමදුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. සොකාවාසසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ **සොකාවාසන්**ති සඞ්කෙතං කත්වා ආගච්ඡමානා පුරිසානං අන්තොසොකං පවෙසෙතීති සොකාවාසා, තං සොකාවාසං. අථ වා සරං විය සරසාමිකා අයම්පි පුරිසසමාගමං අලභමානා සොකං ආවිසති, ඉති යං ආවිසති, ස්වාස්සා ආවාසො හොතීති සොකාවාසා. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ (පාචි. 1160) ''සොකාවාසා නාම පරෙසං දුක්ඛං උප්පාදෙති, සොකං ආවිසතී''ති ද්විධා අත්ථො වුත්තො. **පාචිත්තිය**න්ති එවරූපං වුට්ඨාපෙන්තියා වුත්තනයෙනෙව කම්මවාචාපරියොසානෙ උපජ්ඣායාය පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ එවරූපං සික්ඛමානං වුට්ඨාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. අජානන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සොකාවාසතා, ජානනං, වුට්ඨාපනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි ගබ්භිනිවුට්ඨාපනසදිසානෙවාති.

සොකාවාසසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. අනනුඤ්ඤාතසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ **මාතාපිතූහී**ති විජාතමාතරා ච ජනකපිතරා ච. **සාමිකෙනා**ති යෙන පරිග්ගහිතා, තෙන. **අනනුඤ්ඤාත**න්ති උපසම්පදත්ථාය අනනුඤ්ඤාතං. ද්වික්ඛත්තුඤ්හි භික්ඛුනීහි ආපුච්ඡිතබ්බං, පබ්බජ්ජාකාලෙ ච උපසම්පදාකාලෙ ච, භික්ඛූනං පන සකිං ආපුච්ඡිතෙපි වට්ටති. තස්මා යා උපසම්පදාකාලෙ අනාපුච්ඡා උපසම්පාදෙති, තස්සා වුත්තනයෙනෙව පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ අනනුඤ්ඤාතවුට්ඨාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. අපලොකෙත්වා වුට්ඨාපෙන්තියා, තෙසං අත්ථිභාවං අජානන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අනපලොකනං, අත්ථිභාවජානනං, වුට්ඨාපනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. අනනුඤ්ඤාතසමුට්ඨානං, කිරියාකිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

අනනුඤ්ඤාතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

11. පාරිවාසිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකාදසමෙ **පාරිවාසිකඡන්දදානෙනා**ති පාරිවාසියෙන ඡන්දදානෙන. තත්ථ චතුබ්බිධං පාරිවාසියං පරිසපාරිවාසියං රත්තිපාරිවාසියං ඡන්දපාරිවාසියං අජ්ඣාසයපාරිවාසියන්ති.

තත්ථ පරිසපාරිවාසියං නාම භික්ඛූ කෙනචිදෙව කරණීයෙන සන්නිපතිතා හොන්ති, අථ මෙඝො වා උට්ඨහති, උස්සාරණා වා කරීයති, මනුස්සා වා අජ්ඣොත්ථරන්තා ආගච්ඡන්ති, භික්ඛූ ''අනොකාසා මයං, අඤ්ඤත්‍ර ගච්ඡාමා''ති ඡන්දං අවිස්සජ්ජිත්වාව උට්ඨහන්ති, ඉදං **පරිසපාරිවාසියං** නාම, කිඤ්චාපි පරිසපාරිවාසියං, ඡන්දස්ස පන අවිස්සට්ඨත්තා කම්මං කාතුං වට්ටති.

පුන භික්ඛූ ''උපොසථාදීනි කරිස්සාමා''ති රත්තිං සන්නිපතිත්වා ''යාව සබ්බෙ සන්නිපතන්ති, තාව ධම්මං සුණිස්සාමා''ති එකං අජ්ඣෙසන්ති, තස්මිං ධම්මකථං කථෙන්තෙයෙව අරුණො උග්ගච්ඡති. සචෙ ''චාතුද්දසිකං උපොසථං කරිස්සාමා''ති නිසින්නා, ''පන්නරසො''ති කාතුං වට්ටති. සචෙ පන්නරසිකං කාතුං නිසින්නා, පාටිපදෙ අනුපොසථෙ උපොසථං කාතුං න වට්ටති. අඤ්ඤං පන සඞ්ඝකිච්චං කාතුං වට්ටති, ඉදං **රත්තිපාරිවාසියං** නාම.

පුන භික්ඛූ ''කිඤ්චිදෙව අබ්භානාදිසඞ්ඝකම්මං කරිස්සාමා''ති සන්නිසින්නා හොන්ති, තත්‍රෙකො නක්ඛත්තපාඨකො භික්ඛු එවං වදති ''අජ්ජ නක්ඛත්තං දාරුණං, මා ඉදං කම්මං කරොථා''ති. තෙ තස්ස වචනෙන ඡන්දං විස්සජ්ජෙත්වා තත්ථෙව නිසින්නා හොන්ති, අථඤ්ඤො ආගන්ත්වා ''නක්ඛත්තං පතිමානෙන්තං, අත්ථො බාලං උපජ්ඣගා (ජා. 1.1.49), කිං නක්ඛත්තෙන කරොථා''ති වදති, ඉදං **ඡන්දපාරිවාසිය**ඤ්චෙව **අජ්ඣාසයපාරිවාසිය**ඤ්ච. එතස්මිං පාරිවාසියෙ පුන ඡන්දපාරිසුද්ධිං අනාහරිත්වා කම්මං කාතුං න වට්ටති, ඉදං සන්ධාය වුත්තං ''පාරිවාසිකඡන්දදානෙනා''ති. **පාචිත්තිය**න්ති එවං වුට්ඨාපෙන්තියා වුත්තනයෙනෙව කම්මවාචාපරියොසානෙ පාචිත්තියං.

රාජගහෙ ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ එවං වුට්ඨාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. ඡන්දං අවිස්සජ්ජෙත්වාව අවුට්ඨිතාය පරිසාය වුට්ඨාපෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පාරිවාසිකඡන්දදානතා, වුට්ඨාපනන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි ගම්භිනිසික්ඛාපදසදිසානෙවාති.

පාරිවාසිකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

12. අනුවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා

ද්වාදසමෙ **අනුවස්ස**න්ති අනුසංවච්ඡරං. එවං වුට්ඨාපෙන්තියාපි වුත්තනයෙනෙව පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ අනුවස්සං වුට්ඨාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. එකන්තරිකං වුට්ඨාපෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අනුවස්සතා, වුට්ඨාපනන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එකාදසමෙ වුත්තනයානෙවාති.

අනුවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

13. එකවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා

තෙරසමෙ එකන්තරිකං එකං වුට්ඨාපෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සෙසං ද්වාදසමෙන සදිසමෙවාති.

එකවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

කුමාරිභූතවග්ගො අට්ඨමො.

9. ඡත්තුපාහනවග්ගො

1. ඡත්තුපාහනසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡත්තවග්ගස්ස පඨමෙ **ඡත්තුපාහනන්ති** පදභාජනෙ (පාචි. 1178-1182) වුත්තලක්ඛණං ඡත්තඤ්ච උපාහනායො ච. **ධාරෙය්‍යාති** පරිභොගවසෙන මග්ගගමනෙ එකප්පයොගෙනෙව දිවසම්පි ධාරෙන්තියා එකා ආපත්ති. සචෙ පන තාදිසං ඨානං පත්වා ඡත්තම්පි අපනාමෙත්වා උපාහනාපි ඔමුඤ්චිත්වා පුනප්පුනං ධාරෙති, පයොගගණනාය පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ ඡත්තුපාහනධාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ‘‘අගිලානා’’ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, ඡත්තස්සෙව උපාහනානංයෙව වා ධාරණෙ දුක්කටං, අගිලානාය තිකපාචිත්තියං, ගිලානාය ද්විකදුක්කටං. ගිලානසඤ්ඤාය පන, ආරාමෙ ආරාමූපචාරෙ ධාරෙන්තියා, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උභින්නං ධාරණං, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානීති.

ඡත්තුපාහනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. යානසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ **යානෙනාති** වය්හාදිනා. එත්ථාපි ඔරොහිත්වා පුනප්පුනං අභිරුහන්තියා පයොගගණනාය පාචිත්තියං. අනාපත්තියං ‘‘ආරාමෙ ආරාමූපචාරෙ’’ති නත්ථි, සෙසං පඨමෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

යානසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. සඞ්ඝාණිසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ **සඞ්ඝාණින්ති** යංකිඤ්චි කටූපගං. **ධාරෙය්‍යාති** කටියං පටිමුඤ්චෙය්‍ය. එත්ථාපි ඔමුඤ්චිත්වා ඔමුඤ්චිත්වා ධාරෙන්තියා පයොගගණනාය පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ සඞ්ඝාණිං ධාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. ආබාධපච්චයා කටිසුත්තං ධාරෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සෙසං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං, ඉදං පන අකුසලචිත්තන්ති.

සඞ්ඝාණිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. ඉත්ථාලඞ්කාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ **ඉත්ථාලඞ්කාරන්ති** සීසූපගාදීසු අඤ්ඤතරං යංකිඤ්චි පිළන්ධනං. ඉධ තස්ස තස්ස වසෙන වත්ථුගණනාය ආපත්ති වෙදිතබ්බා.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ ඉත්ථාලඞ්කාරං ධාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ආබාධපච්චයා කිඤ්චිදෙව ධාරෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සෙසං වුත්තසදිසමෙවාති.

ඉත්ථාලඞ්කාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. ගන්ධවණ්ණකසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ **ගන්ධවණ්ණකෙනාති** යෙනකෙනචි ගන්ධෙන ච වණ්ණකෙන ච. ඉධ ගන්ධාදියොජනතො පට්ඨාය පුබ්බපයොගෙ දුක්කටං, නහානපරියොසානෙ පාචිත්තියං. ආබාධපච්චයා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සෙසං චතුත්ථසදිසමෙවාති.

ගන්ධවණ්ණකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. වාසිතකසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ **වාසිතකෙනාති** ගන්ධවාසිතකෙන. **පිඤ්ඤාකෙනාති** තිලපිට්ඨෙන. සෙසං පඤ්චමසදිසමෙවාති.

වාසිතකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. භික්ඛුනිඋම්මද්දාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ **උම්මද්දාපෙයාති** උබ්බට්ටාපෙයා. **පරිමද්දාපෙයාති** සම්බාහාපෙයා. එත්ථ ච හත්ථං අමුඤ්චිත්වා උබ්බට්ටනෙ එකාව ආපත්ති, මොචෙත්වා මොචෙත්වා උබ්බට්ටනෙ පයොගගණනාය ආපත්තියො. සම්බාහනෙපි එසෙව නයො.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ භික්ඛුනියා උම්මද්දාපනපරිමද්දාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ගිලානාය, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ඉධ මග්ගගමනපරිස්සමොපි ගෙලඤ්ඤං, චොරභයාදීහි සරීරකම්පනාදයොපි ආපදා. සෙසං චතුත්ථෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

භික්ඛුනිඋම්මද්දාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8-9-10. සික්ඛමානඋම්මද්දාපනාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමනවමදසමෙසුපි සික්ඛමානාය සාමණෙරියා ගිහිනියාති එත්තකමෙව නානං. සෙසං සත්තමසදිසමෙවාති.

සික්ඛමානඋම්මද්දාපනාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

11. අනාපුච්ඡාසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකාදසමෙ **භික්ඛුස්ස පුරතොති** න අභිමුඛමෙවාති අත්ථො, ඉදං පන උපචාරං සන්ධාය කථිතන්ති වෙදිතබ්බං. තස්මා භික්ඛුස්ස උපචාරෙ අන්තමසො ඡමායපි ‘‘නිසීදාමි, අය්‍යා’’ති අනාපුච්ඡිත්වා නිසීදන්තියා පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ අනාපුච්ඡා නිසීදනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, ආපුච්ඡිතෙ ද්විකදුක්කටං. තස්මිං ආපුච්ඡිතසඤ්ඤාය, ගිලානාය, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. භික්ඛුස්ස අනාපුච්ඡා, උපචාරෙ නිසජ්ජා, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි කථිනසදිසානි, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

අනාපුච්ඡාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

12. පඤ්හාපුච්ඡනසික්ඛාපදවණ්ණනා

ද්වාදසමෙ **අනොකාසකතන්ති** ‘‘අසුකස්මිං නාම ඨානෙ පුච්ඡාමී’’ති එවං අකතඔකාසං, තස්මා සුත්තන්තෙ ඔකාසං කාරාපෙත්වා විනයං වා අභිධම්මං වා පුච්ඡන්තියා පාචිත්තියං. සෙසෙසුපි එසෙව නයො, සබ්බසො අකාරිතෙ පන වත්තබ්බමෙව නත්ථි.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ අනොකාසකතං භික්ඛුං පඤ්හං පුච්ඡනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. තත්ථ තත්ථ ඔකාසං කාරාපෙත්වා පුච්ඡන්තියා, අනොදිස්ස ඔකාසං කාරාපෙත්වා යත්ථ කත්ථචි පුච්ඡන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. භික්ඛුස්ස අනොකාසකාරාපනං, පඤ්හං පුච්ඡනන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පදසොධම්මසදිසානි, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

පඤ්හාපුච්ඡනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

13. අසංකච්චිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

තෙරසමෙ **අසංකච්චිකාති** අධක්ඛකඋබ්භනාභිමණ්ඩලසඞ්ඛාතස්ස සරීරස්ස පටිච්ඡාදනත්ථං අනුඤ්ඤාතසංකච්චිකවිරහිතා. **ගාමං පවිසෙය්‍යාති**

එත්ථ පරික්ඛිත්තස්ස ගාමස්ස පරික්ඛෙපං, අපරික්ඛිත්තස්ස උපචාරං අතික්කමන්තියා වා ඔක්කමන්තියා වා පඨමපාදෙ දුක්කටං, දුතියෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ අසංකච්චිකාය ගාමං පවිසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. යස්සා පන සංකච්චිකචීවරං අච්ඡින්නං වා නට්ඨං වා, තස්සා, ගිලානාය, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අසංකච්චිකතා, වුත්තපරිච්ඡෙදාතික්කමො, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ තීණි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානීති.

අසංකච්චිකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

ඡත්තුපාහනවග්ගො නවමො.

10…පෙ….16. මුසාවාදාදිවග්ගො

මුසාවාදාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඉතො පරෙසු මුසාවාදවග්ගාදීසු සත්තසු වග්ගෙසු භික්ඛුපාතිමොක්ඛවණ්ණනායං වුත්තනයෙනෙව විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බොති.

සොළසමවග්ගො.

උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො ඡසට්ඨිසතා පාචිත්තියා ධම්මාති භික්ඛූ ආරබ්භ පඤ්ඤත්තා සාධාරණා සත්තති, අසාධාරණා ඡන්නවුතීති එවං ඡසට්ඨිසතා. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

කඞ්ඛාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

භික්ඛුනිපාතිමොක්ඛෙ

සුද්ධපාචිත්තියවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තත්‍රායං සඞ්ඛෙපතො අසාධාරණසික්ඛාපදෙසු සමුට්ඨානවිනිච්ඡයො – ගිරග්ගසමජ්ජා චිත්තාගාරසික්ඛාපදං සඞ්ඝාණි ඉත්ථාලඞ්කාරො ගන්ධවණ්ණකො වාසිතකපිඤ්ඤාකො භික්ඛුනිආදීහි උම්මද්දනපරිමද්දනාති ඉමානි දස සික්ඛාපදානි අචිත්තකානි ලොකවජ්ජානි අකුසලචිත්තානි. අයං පනෙත්ථ අධිප්පායො, විනාපි චිත්තෙන ආපජ්ජිතබ්බත්තා අචිත්තකානි, චිත්තෙ පන සති අකුසලෙනෙව ආපජ්ජිතබ්බත්තා ලොකවජ්ජානි චෙව අකුසලචිත්තානි චාති. අවසෙසානි සචිත්තකානි පණ්ණත්තිවජ්ජානෙව. චොරිවුට්ඨාපනං ගාමන්තරං ආරාමසික්ඛාපදං ගබ්භිනිවග්ගෙ ආදිතො පට්ඨාය සත්ත, කුමාරිභූතවග්ගෙ ආදිතො

පට්ඨාය පඤ්ච පුරිසාදිසංසට්ඨං පාරිවාසිකඡන්දදානං අනුවස්සවුට්ඨාපනං එකන්තරිකවුට්ඨාපනන්ති ඉමානි එකූනවීසති සික්ඛාපදානි සචිත්තකානි පණ්ණත්තිවජ්ජානි. අවසෙසානි සචිත්තකානි ලොකවජ්ජානෙවාති.

පාටිදෙසනීයකණ්ඩො

1. සප්පිවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

පාටිදෙසනීයෙසු පඨමෙ **සප්පින්ති** පුබ්බෙ වුත්තවිනිච්ඡයං පාළිආගතං (පාචි. 1230) ගොසප්පිආදිමෙව. **විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජෙය්‍යාති** එත්ථ ‘‘විඤ්ඤත්තියා පටිලද්ධං භුඤ්ජිස්සාමී’’ති ගහණෙ දුක්කටං, ගහිතස්ස අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ පාටිදෙසනීයං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ සප්පිං විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ‘‘අගිලානා’’ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, තිකපාටිදෙසනීයං, ගිලානාය ද්විකදුක්කටං. යා පන ගිලානා ගිලානසඤ්ඤා, ගිලානකාලෙ වා විඤ්ඤාපෙත්වා පච්ඡා අගිලානා හුත්වා භුඤ්ජති, ගිලානාය වා සෙසකං, ඤාතකප්පවාරිතට්ඨානතො වා විඤ්ඤත්තං, අඤ්ඤස්ස වා අත්ථාය, අත්තනො වා ධනෙන ගහිතං භුඤ්ජති, තස්සා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. වුත්තලක්ඛණසප්පිතා, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවො, විඤ්ඤත්ති, අජ්ඣොහාරොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඞ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි අද්ධානසදිසානීති.

සප්පිවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. තෙලවිඤ්ඤාපනාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියාදීසුපි **තෙලාදීනි** පුබ්බෙ වුත්තවිනිච්ඡයානි පාළියං (පාචි. 1236) ආගතානෙව, පාළියං අනාගතෙසු පන අට්ඨසුපි දුක්කටමෙව. සෙසං සබ්බත්ථ පඨමෙ වුත්තසදිසමෙවාති.

තෙලවිඤ්ඤාපනාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

කඞ්ඛාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

භික්ඛුනිපාතිමොක්ඛෙ

පාටිදෙසනීයවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

1. පරිමණ්ඩලාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඉතො පරං පන සෙඛියානි චෙව අධිකරණසමථා ච සබ්බපකාරතො භික්ඛුපාතිමොක්ඛවණ්ණනායං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බාති.

කඞ්ඛාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

භික්ඛුනිපාතිමොක්ඛවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නිගමනකථා

එත්තාවතා ච –

වණ්ණනං පාතිමොක්ඛස්ස, **සොණත්ථෙරෙන** යාචිතො;
විනයෙ ඡාතකඞ්ඛානං, කඞ්ඛාවිතරණත්ථිකො.

ආරභිං යමහං සබ්බං, සීහළට්ඨකථානයං;
මහාවිහාරවාසීනං, වාචනාමග්ගනිස්සිතං.

නිස්සාය සා අයං නිට්ඨං, ගතා ආදාය සබ්බසො;
සබ්බං අට්ඨකථාසාරං, පාළියත්ථඤ්ච කෙවලං.

න හෙත්ථ තං පදං අත්ථි, යං විරුජ්ඣෙය්‍ය පාළියා;
මහාවිහාරවාසීනං, පොරාණට්ඨකථාහි වා.

යස්මා තස්මා අකත්වාව, එත්ථ කඞ්ඛං හිතෙසිනා;
සික්ඛිතබ්බාව සක්කච්චං, **කඞ්ඛාවිතරණී** අයං.

යථා ච නිට්ඨං සම්පත්තා, කඞ්ඛාවිතරණී අයං;
ද්වාවීසති භාණවාරපඅමාණාය පාළියා.

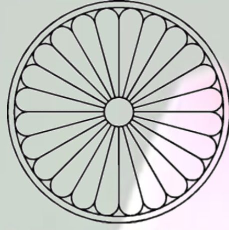
එවං අනන්තරායෙන, නිට්ඨං කල්‍යාණනිස්සිතා;
අචිරං සබ්බසත්තානං, යන්තු සබ්බෙ මනොරථාති.

පරමවිසුද්ධසද්ධාබුද්ධිවීරියප්පටිමණ්ඩිතෙන සීලාචාරජ්ජවමද්දවාදිගුණසමුදයසමුදිතෙන සකසමයසමයන්තරගහනජ්ඣොගාහණසමත්ථෙන පඤ්ඤාවෙය්‍යත්තියසමන්නාගතෙන තිපිටකපරියත්තිප්පභෙදෙ සාට්ඨකථෙ සත්ථුසාසනෙ අප්පටිහතඤාණප්පභාවෙන මහාවෙය්‍යාකරණෙන කරණසම්පත්තිජනිතසුඛවිනිග්ගතමධුරොදාරවචනලාවණ්ණයුත්තෙන යුත්තමුත්තවාදිනා වාදීවරෙන මහාකවිනා පභින්නපටිසම්භිදාපරිවාරෙ ඡළභිඤ්ඤාදිප්පභෙදගුණප්පටිමණ්ඩිතෙ උත්තරිමනුස්සධම්මෙ සුප්පතිට්ඨිතබුද්ධීනං ථෙරවංසප්පදීපානං ථෙරානං මහාවිහාරවාසීනං වංසාලඞ්කාරභූතෙන විපුලවිසුද්ධබුද්ධිනා **බුද්ධඝොසොති** ගරූහි ගහිතනාමධෙය්‍යෙන ථෙරෙන කතා අයං **කඞ්ඛාවිතරණී** නාම පාතිමොක්ඛවණ්ණනා –

තාව තිට්ඨතු ලොකස්මිං, ලොකනිත්ථරණෙසිනං;
දස්සෙන්තී කුලපුත්තානං, නයං සීලවිසුද්ධියා.

යාව ‘‘බුද්ධො’’ති නාමම්පි, සුද්ධචිත්තස්ස තාදිනො;
ලොකම්හි ලොකජෙට්ඨස්ස, පවත්තති මහෙසිනොති.

කඞ්ඛාවිතරණී-අට්ඨකථා නිට්ඨිතා.

සබ්බදානං ධම්ම දානං ජිනාති,
සබ්බරසං ධම්ම රසං ජිනාති;
සබ්බරතිං ධම්ම රතිං ජිනාති
තණ්හක්ඛයො සබ්බදුක්ඛං ජිනාති

(ධම්මපදය තණ්හා වග්ගො)

ධම්මාරාමො ධම්මරතො - ධම්මං අනුවිචින්තයං;
ධම්මං අනුස්සරං භික්ඛු - සද්ධම්මා න පරිහායති.

(ධම්මපදය භික්ඛු වග්ගො)

ධම්මො පනෙසො සුගතප්පසත්ථො,
තරණීව සංසාර මහණ්ණවස්ස;
බ්‍රහ්මාසුරාදීහි නමස්සනීයෙපා,
රසො රසානං පරමො තිලොකෙ.

මහාගදො මච්චුජරා පහානො,
සබ්බීතිනාසාය විසෙසමන්තො;
සබ්බත්ථි දානෙන ච කප්පරුක්ඛො,
චින්තාමණී භද්දඝටොව ධම්මො.

ධම්මං විනා නත්ථි පිතාව මාතා,
තමෙව තාණං සරණං පතිට්ඨා;
තස්මා හි භො කිච්චමඤ්ඤං පහාය,
සුණාථ ධාරෙථ චරාථ ධම්මෙ.

(රසවාහිනී)

චිරං තිට්ඨතු ලොකස්මිං - සම්මා සම්බුද්ධ සාසානං!

ධර්ම දානය පිණිසයි.........